

มองโลกที่คนอุดมคติอินเดีย จากคำสอนในหนังสือการ์ตูน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนบพ วงศ์กาฬสินธุ์

มองโลกทัศน์อุดมคติอินเดียจากคำสอนในหนังสือการ์ตูน

(Indian world view inspection from maxims in comic books)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนบพร์ วงศ์กาฬสินธุ์

(Asst. Prof. Dr. Kanopporn Wongkalasin)

ISBN : 978-616-235-347-5

พิสูจน์อักษร : มธุรพจน์ บุตรไววุฒิ

ออกแบบและจัดรูปเล่ม : วัจนา ลือวัฒนานนท์

พิมพ์ครั้งแรก : มิถุนายน 2563

จำนวนพิมพ์ : 300 เล่ม

จัดพิมพ์โดย :

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ชั้น 14 อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์

196 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว

979/17-21 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์: 02 561 2445

โทรศัพท์: 02 278 8200

โทรสาร: 02 561 3049

โทรสาร: 02 298 0476

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ชนบพร์ วงศ์กาฬสินธุ์.

มองโลกทัศน์อุดมคติอินเดียจากคำสอนในหนังสือการ์ตูน = Indian world view inspection from maxims in comic books.-- กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สกว. 2563. 360 หน้า.

1. อินเดีย -- อารยธรรม. I. ชื่อเรื่อง.

954

ISBN 978-616-235-347-5

พิมพ์ที่ : นิติธรรมการพิมพ์

76/251-3 หมู่ที่ 15 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 11140

โทร. 0-2403-4567-8, 0-2449-2525, 081-309-5215

E-mail: niti2512@hotmail.com, niti2512@gmail.com

ราคา 300 บาท

หนังสือนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ความเห็นในหนังสือนี้เป็นของผู้เขียน สกว. และ วช. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

บทคัดย่อ

มองโลกทัศน์อุดมคติอินเดีย จากคำสอนในหนังสือการ์ตูน

คำสอนที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูนนอกจากจะปลูกฝังอุปนิสัย พฤติกรรมและวิธีคิดให้แก่ผู้อ่านเยาวชนแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่า และอุดมคติของสังคมนั้นด้วยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วคำสอนที่แทรกไว้ใน เรื่องราวของการ์ตูนสำหรับเยาวชน เพราะเป็นการปลูกฝังสิ่งที่สังคมนั้น เห็นว่าดีงามและปฏิบัติสืบต่อกันมากระทั่งเป็นลักษณะบุคลิกประจำชาติ จึงนำมาสู่การศึกษาเรื่อง วิเคราะห์โลกทัศน์คำสอนในวรรณกรรมการ์ตูน วรรณคดีเส้นทางการสู่รากฐานของท่านเพื่อพัฒนาสังคมไทย หนังสือการ์ตูน ชุดเส้นทางการสู่รากฐานของท่าน (The route to your roots) จัดพิมพ์ เล่มแรกเมื่อปี ค.ศ. 1969 โดยจำแนกหนังสือการ์ตูนเป็น 6 หมวด 1. มหาเทพและปรัมปรา 2. นิทานและความหรรษา 3. นิทานอินเดีย โบราณ 4. นิทานร่วมสมัย 5. ผู้กล้าหาญ 6. ผู้มีวิสัยทัศน์ เป็นลักษณะ เรื่องราวของเทพเจ้าองค์ต่างๆ วีรบุรุษในประวัติศาสตร์ทั้งยุคอินเดีย โบราณ ยุคต่อสู้เพื่อเอกราช และร่วมสมัย มุขปาฐะ ชาดก เรื่องเล่าศาสนา เช่น ประวัติศาสตร์สถานที่ เป็นอาทิ โดยทำการศึกษการ์ตูน 48 เรื่อง

คำสอนที่สอดแทรกในเรื่องราวของการ์ตูนแต่ละเล่มนั้น แสดงถึงโลกทัศน์ทางสังคมของอินเดียที่แบ่งเป็น 7 ประการหลัก คือ 1. เคารพบูชาบิดามารดา 2. สายสัมพันธ์ครอบครัว 3. การแสวงหาความรู้ และความนอบน้อมบูชาครู 4. สักการะเทพเจ้า 5. เคารพธรรมชาติ

6. ความสัมพันธ์ชุมชนและมิตรสหาย 7. รักษาติ และจากหนังสือการ์ตูน
จำแนกประเด็นที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมไทยได้
6 ลักษณะ คือ 1. ชื่อชุดหนังสือการ์ตูน 2. การจำแนกหมวดการ์ตูน
ตามลักษณะเด่นทางสังคม 3. การนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นต่างๆ
4. การปลูกฝังคำสอน 5. รูปภาพการ์ตูน 6. การอ่าน ทั้งนี้จากหนังสือ
ยังสามารถนำมาจัดทำรายการโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ลักษณะเดียวกับ
หนังสือการ์ตูน 3 ประเภท คือ 1. รายการสารคดีวีรบุรุษ 2. บทประพันธ์
กวีจัดทำในรูปแบบละครโทรทัศน์ 3. ประวัติศาสตร์เมือง รายการต่างๆ
นำมาฉายซ้ำทางสื่อออนไลน์ได้ หนังสือการ์ตูนชุดนี้ยังคงวางจำหน่าย
อยู่ในร้านหนังสือและยังคงเป็นที่นิยม ปัจจุบันมีทั้งนำมาจัดทำในรูป
แอปพลิเคชัน และเริ่มจัดทำบางเรื่องเพื่อเข้าไปอ่านได้ทางออนไลน์โดย
ไม่มีค่าใช้จ่าย หนังสือการ์ตูนชุดเส้นทางสู่รากฐานของท่านสามารถตีความ
ได้ 2 ลักษณะคือ 1. หนังสือการ์ตูนนำเราไปสู่วีรบรรพชนรากฐานของชาติ
2. รากฐานชีวิตที่ก่อให้เกิดวีรบุรุษผู้กล้าหาญด้านต่างๆ ซึ่งทั้งสองแสดงให้เห็น
ลักษณะจำเพาะของสังคมอินเดีย โดยเฉพาะคำสอนที่พยายามใส่ไว้ใน
บทสนทนาของตัวละครซึ่งโดยมากเป็นวีรบรรพชนของชาติ และแสดงถึง
การกระทำหรือวิถีคิดที่คนอินเดียเห็นว่ามีคุณค่าดีงามต่อสังคม

คำสำคัญ: โลกทัศน์อินเดีย หนังสือการ์ตูนอินเดีย หนังสือการ์ตูน
วีรบุรุษ คำสอน

Abstract

Indian world view inspection from maxims in comic books

Maxims which are incorporated into the comic contents shape the way of thought, and the way to behave for good nature to younger readers. Indeed, teaching texts which appeared inside the comic stories reflexed the value and idea of society. Books for children, in particular, the teachings those are resided in stories can imprint on children learning what are good values for their society. These mind-set value systems have been continued to practice unbroken line and became the nation unique personality. The point therein leads to study the analyzing Indian world view in comic book series and to be the model for improving Thai society, The Route to Your Roots. The first comic was printed in 1969. The series were divided into 6 divisions; 1. Epics and Mythology 2. Fables and Humour 3. Indian Classics 4. Contemporary Classics 5. Bravehearts 6. Visionaries. These cartoon books contain the stories of gods, heroes in history since the time of ancient India, independence movement and contemporary period, Jataka tales and tales of Jainism, among others and 48 comic stories were apprehended in this study.

The teaching sentences which are lied in stories depict Indian world view which can describe into 7 types; 1. Respect

parent 2. Family-bound 3. Attend knowledge and humbling to teachers 4. Worship gods 5. Respect nature 6. Community and friends relationship 7. Love for nation. The sample model from these cartoon books for improving Thai society can be proclaimed into 6 ways; 1. Name of cartoon books series 2. Section dividing according to society's prominent characters 3. Representation of local stories 4. Maxims insertion 5. Picture drawing style 6. Reading. Thereby, the details stories in cartoon books lead to TV programme as 3 samples; 1. Nation heroes programmes 2. Literary works by poets as TV serials 3. Cities history, and all the programmes can be reloaded through online platforms. These cartoon books are still selling in bookstores and popular among children. Today cartoon contents are in application form and some stories are started for free reading through online. The Route to Your Roots can be expressed by dichotomy; 1. Cartoon books lead younger readers to heroes of nation 2. The roots of life build up nation's brave heroes. Both types of meanings are shown the uniqueness of Indian society, especially, teaching texts that corporate in conversations of their ancestor heroes and that depicting the action and way of thought which Indians have been agreed as good value system of their society.

Keywords; Indian world view, comic, Indian comic, heroes, maxim

Kanopporn Wongkalasin

คำนำ

หนังสือเล่มนี้มาจากโครงการวิจัยเรื่อง โลกทัศน์คำสอนอินเดีย ในวาระกรรมการศูนย์วิบูรุษเพื่อพัฒนาสังคมไทย เป็นหนึ่งในโครงการ ภายใต้แผนงานวิจัย พลวัตภูมิปัญญาจากวรรณกรรมอินเดีย: บทเรียน เพื่อการพัฒนาสังคมไทย โครงการวิจัยที่มุ่งเป้าตอบสนองความต้องการ ในการพัฒนาประเทศ: ด้านมนุษยศาสตร์ ร่วมระหว่าง วช. และ สกว. ประจำปีงบประมาณ 2560 ซึ่งโครงการนี้มีความสนใจที่จะศึกษาว่า การศูนย์ที่เยาวชนอินเดียอ่านมาเป็นระยะเวลายาวนานนี้ได้สอดแทรก คำสอนที่แสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์อุดมคติหรือค่านิยมทางสังคมของ อินเดียอะไรบ้าง หรืออีกนัยหนึ่งคือ การเรียนรู้โลกทัศน์อุดมคติผ่าน คำสอนในหนังสือการ์ตูน และชุดหนังสือการ์ตูนนี้คือ เส้นทางสู่รากฐาน ของท่าน ซึ่งเริ่มจัดพิมพ์โดย ลุงไป หรืออั้งเคิลไป ที่ได้กๆ เรียกขาน

สาระเนื้อหา คือ การแสดงถึงค่านิยมหรืออุดมคติที่อินเดียเห็น ว่ามีคุณค่าต่อสังคม จากคำสอนที่สอดแทรกไว้ในบทสนทนาหรือเรื่องราว โดยรวมของการ์ตูนซึ่งจะฉายให้เห็นโลกทัศน์ของสังคมอินเดียด้วย และ จากการศึกษาหนังสือการ์ตูนแนวทางใดบ้างที่จะนำไปใช้ในการพัฒนา สังคมของไทยโดยได้กล่าวไว้ในบทสรุป หนังสือการ์ตูนชุดเส้นทางสู่รากฐาน ของท่านเล่มแรกจำหน่ายเมื่อปี ค.ศ. 1969 และกล่าวถึงที่มาของการ จัดทำไว้ในบทที่ 2

ผู้เขียนได้ให้ความสำคัญกับหนังสือการ์ตูนชุดนี้ว่า เป็นเรื่อง รวบรวมของวิบรรพชนของอินเดีย วิบูรุษและวิสตรีทั้งที่เป็นบุคคลใน ประวัติศาสตร์ เทพเจ้า หรือตัวละครในเรื่องเล่าต่างๆ ทั้งหลายนี้เป็นผู้สร้าง ปึกแผ่นรากฐานให้แก่ประเทศในปัจจุบัน ทั้งนี้ท่านทั้งหลายเหล่านี้มิใช่เป็น เพียงประวัติศาสตร์แต่ยังคงอยู่เคียงข้างคนรุ่นหลัง

ช่วงที่ผู้เขียนศึกษาที่อินเดียเมืองชัยปุร์ ในอาณาเขตหอพัก นักศึกษาหญิงจะมีเขตของหอพักเรียงกัน 3 อาคาร หอพักสำหรับนักศึกษาปริญญาโทชื่อว่า มาลวิญา อาคารสำหรับนักศึกษาเตรียมปริญญาเอก (M.Phil) เรียกว่า คัสตุร์บา และสำหรับนักศึกษาปริญญาเอกชื่อว่า ลักขมีไบ ชื่อทั้งสามนี้เป็นนามวีรสตรีของอินเดีย และเมื่อครั้งศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เมืองออร์กาทัดนั้นหอพักหญิงชั้นเดียวอยู่ใกล้ชิดติดมัสยิดซายี ซึ่งเป็นมัสยิดส่วนพระองค์ของจักรพรรดิออร์ังเซป ต้องเดินบันไดข้างมัสยิดเพื่อเข้าไปยังวิทยาลัย วิทยาลัยเล็กๆ มีหออาคารที่เคยเป็นที่พำนักของสนมของพระเจ้าออร์ังเซป เช่น ตึกคหกรรม อาคารเรียนภูมิศาสตร์ ถัดไปข้างหลังเป็นมัสยิดสำหรับผู้หญิง ปัจจุบันอาคารต่างๆ นี้บางส่วนได้รับการบูรณะดูแลและปรับปรุงมัสยิด สิ่งที่บรรพบุรุษสร้างไว้ทั้งอินเดียไม่ได้เป็นเพียงโบราณสถาน แต่มากมายที่ยังคงไว้ให้คนรุ่นหลังได้พึงพาอาศัย

7

ขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกๆ ท่านเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการปรับปรุงงานวิจัยนี้

ผู้เขียนขอน้อมเคารพผู้จัดทำหนังสือการ์ตูนชุด The route to your roots ที่เปิดโลกทัศน์ให้ได้ศึกษาถึงแหล่งเบ้าหลอมคุณค่าทางสังคมของอินเดียจากหนังสือสำหรับเยาวชนชุดนี้

ชนบพร วงศ์ภาพสินธุ์

1 พฤษภาคม 2563

สารบัญ

บทคัดย่อ	2
คำนำ	6
บทที่ 1 บทนำ	10
1.1 ที่มาความสำคัญ	11
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา	15
1.3 ขอบเขตการศึกษา	16
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	20
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	21
บทที่ 2 บททบทวนวรรณกรรม	22
2.1 นิยามโลกทัศน์	24
2.2 การศึกษาเรื่องโลกทัศน์	26
2.3 การตื้นซุดเส้นทางสู่รากฐานของท่าน (The route to your roots)	32
บทที่ 3 บทโลกทัศน์คำสอน	42
3.1 หมวดมหากาพย์และปรัมปรา	44
3.1.1 ความกล้าหาญ	44
3.1.2 ความศรัทธา	58
3.1.3 ปัญญา	73

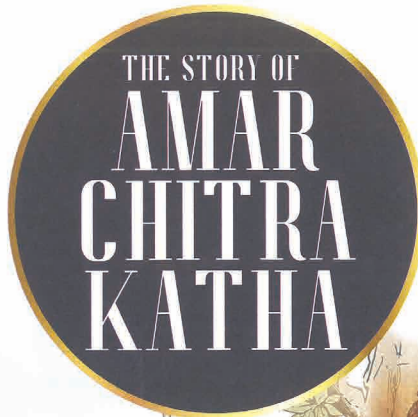
3.2	หมวดนิทานและความหรรษา	80
3.2.1	เรื่องเล่าจากชาดก	80
3.2.2	เรื่องเล่าจากเมืองต่างๆ	83
3.2.3	เรื่องเล่าปัญจตันตระและหิโตปเทศ	89
3.2.4	เรื่องเล่าจากเซน	93
3.2.5	เรื่องราวสมัยอัคบาร์	97
3.3	หมวดนิทานร่วมสมัย	100
3.4	หมวดนิทานอินเดียโบราณ	112
3.5	หมวดผู้กล้าหาญ	124
3.6	หมวดผู้มีวิสัยทัศน์	196
บทที่ 4	บทสรุป	294
4.1	ลักษณะคำว่า รากฐาน	298
4.2	โลกทัศน์คำสอนอินเดีย ในวรรณกรรมการ์ตูนวีรบุรุษ	299
4.3	แนวทางเพื่อการพัฒนาสังคมไทย	320
4.4	ข้อจำกัดในการศึกษา	332
4.5	ข้อเสนอแนะ	333
ภาคผนวก		336
	ภาพปกตัวอย่างหนังสือการ์ตูน	337
	ชุดเส้นทางสู่รากฐานของท่าน	
	ตัวอย่างหนังสือจากสำนักพิมพ์อมาร์ จิตรา ครา	343
	ตัวอย่างหนังสือสำหรับเยาวชน	344
บรรณานุกรม		345
ดัชนี คำ		353

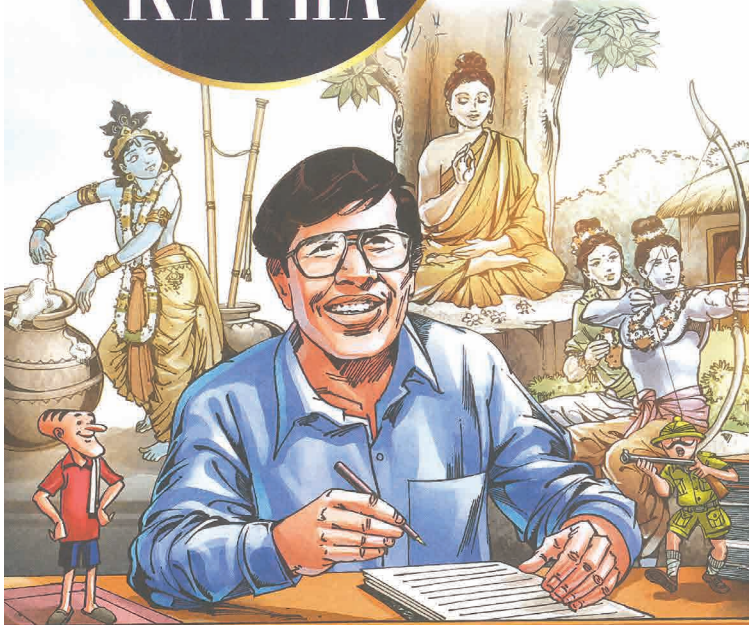
บทที่ ๑

บทนำ

50 AMAR
CHITRA
KATHA
YEARS

A YEAR-LONG
CELEBRATION OF
FIVE DECADES
OF STORYTELLING

WE PROUDLY PRESENT A SERIALISED RETELLING OF HOW OUR BELOVED
FOUNDER, UNCLE PAI, FIRST STARTED AMAR CHITRA KATHA AND TINKLE!
LOOK OUT FOR A ONE-PAGE COMIC IN EVERY ISSUE THIS YEAR!

1.1 ที่มาความสำคัญ

ในหนังสือการ์ตูนที่มีผู้อ่านในวัยเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นวัยที่เหมาะสมแก่การปลูกฝังสิ่งดีงามรวมไปถึงความรู้โดยผู้จัดทำได้สร้างสรรค์งานด้วยความประณีตเพื่อให้เหมาะสมแก่วัย ให้เด็กได้ความรู้ผ่านเรื่องราวตัวละครในหนังสือการ์ตูน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปลูกฝังคำสอนซึ่งถือเป็นค่านิยมเบื้องต้นสำคัญของสังคมซึ่งสังคมนั้นเห็นว่าดีงามมีคุณค่าและปฏิบัติสืบต่อเนื่องกันมายาวนาน การ์ตูนที่น่าสนใจตามลักษณะสำคัญหลักทั้ง 2 ประการนี้เห็นได้ชัดเจนในหนังสือการ์ตูนชุดเส้นทางสู่รากฐานของท่าน (The route to your roots) เป็นหนังสือการ์ตูนของอินเดียที่คงความนิยมยาวนานตั้งแต่ปี ค.ศ. 1969 ซึ่งนอกเหนือจากความสำคัญดังกล่าวแล้ว หนังสือการ์ตูนชุดนี้จะนำพาผู้อ่านไปทำความรู้จักกับรากฐานของอินเดียผ่านเรื่องราวต่างๆ ที่สอดแทรกข้อคำสอนไว้ในเรื่องอย่างกลมกลืนแนบเนียน

II

นอกจากคำสอนด้านต่างๆ จะแทรกไว้ในวรรณกรรมการ์ตูนซึ่งง่ายต่อการปลูกฝังแก่เยาวชนแล้ว วัฒนธรรมความสำนึกทางประวัติศาสตร์นั้นเป็นลักษณะประจำชาติประการหนึ่งของอินเดีย วีรบุรุษซึ่งหมายรวมถึงผู้กล้าหาญในด้านต่างๆ ดังเช่น ความกล้าหาญ สติปัญญา ความซื่อสัตย์ ต่อชาติ ความเสียสละ การรบ และสันติ ทั้งพระราชา เทพเจ้า มุนี สมณะ กวี พ่อค้า นักวิทยาศาสตร์ นักต่อสู้เพื่ออิสรภาพ ชาวบ้าน ครู นักปราชญ์ เป็นอาทิ คนกล้าทั้งหญิงและชายนี้ถูกถ่ายทอดผ่านกาลเวลาทั้งในรูปแบบการบอกเล่า ตำนาน บทเพลง จารึก บันทึก กระทั่งยุคของหนังสือและดิจิทัล การถ่ายทอดบอกกล่าวเล่าความเรื่องราวของประวัติศาสตร์ยังคงดำเนินส่งต่อและยังมีวิธีการหลายรูปแบบในการสร้างสรรค์วรรณกรรม การส่งต่อก็มีสีสันและน่าดึงดูดใจมากขึ้น ทั้งนี้แม้ศาสตร์ทางเทคโนโลยีจะพัฒนาอย่างมากกระทั่งเปิดโอกาสให้ผลิตการ์ตูนออกมาในลักษณะและลายเส้นที่

แตกต่างกันหลากหลาย แต่วรรณกรรมที่เป็นลายลักษณ์อักษรกลับไม่หลุดสมัย ทั้งยังคงกระจายแพร่หลายเป็นที่นิยม และเข้าถึงได้ง่ายสำหรับคนทั่วไป อีกทั้งการผลิตภาพยนตร์ การ์ตูน ก็มาจากการอ่านวรรณกรรมที่เป็นอักษร ก่อนจึงนำไปสู่จินตนาการที่ปรากฏบนสื่อดิจิทัล ดังนั้นเล่มการ์ตูนจึงมีให้เห็นได้ทั่วไปในร้านขายหนังสือและห้องสมุด และเฉพาะอย่างยิ่ง การ์ตูนที่กล่าวเรื่องราวของวีรบุรุษของประเทศตน ไม่ว่าจะเป็นวีรบุรุษในยุคสมัยใด อินเดียแต่โบราณมีพื้นที่กว้างใหญ่กว่าประเทศในปัจจุบันมาก หรือเรียกขานโดยรวมว่าชมพูทวีป จึงมีวีรบุรุษมากมายทั้งที่เป็นบุคคลจริง เทพเจ้าหรือตำนาน โดยที่วีรบุรุษในอดีตเหล่านี้ยังคงโลดแล่นอยู่ในสังคม วัฒนธรรมอินเดียมาถึงทุกวันนี้

วีรบุรุษในแต่ละแห่งกลายเป็นเทพเจ้าท้องถิ่นที่เป็นดังบิดาและ มารดาที่ใกล้ชิดกับจิตวิญญาณของคนท้องถิ่น และยังยกให้เป็นพ่อหรือแม่ ที่ดูแลลูกหรือคนท้องถิ่นดินแดนนั้น วีรบุรุษทั้งหลายนี้ถือได้ว่าเป็นผู้ที่ ทำให้ประวัติศาสตร์อินเดียดำรงอยู่ในแง่ที่ว่า ทำให้เกิดการบอกกล่าวเล่า ขานเรื่องราวหรือเป็นมุขปาฐะที่สืบทอดกันมา โดยเฉพาะจากคนท้องถิ่น และในชุมชนชาวบ้านที่มีได้เน้นการจดบันทึกมาากนัก อีกทั้งการขับลำนำ โดยวาจานั้นก็เป็นลักษณะพื้นฐานในการจดจำบันทึกของคนอินเดียแต่ ดั้งเดิมอยู่แล้ว หลายพื้นที่ถ่ายทอดโดยวิธีการเล่นละครหุ่นเป็นเรื่องราว วีรบุรุษของตน ดังเช่น ละครหุ่นของรัฐบาลสถานและอาณัติประเทศ คณะเดินรำของท้องถิ่นต่างๆ เล่าเรื่องตำนานพื้นบ้าน และการเล่นละคร ด้วยคณะละครของคนท้องถิ่นในทุกรัฐของประเทศ เรื่องราวของผู้ที่ คนท้องถิ่นเทิดทูนสักการะ เช่น ทศกัณฐ์ในรัฐเกรละ ปัทมาวตีหรือปัทมินี ในรัฐราชสถาน บาสูบาตีในรัฐอาณัติประเทศและกรณาฏกะ พระเจ้า ศิวาจิ Maharaja ในรัฐมหาราษฏระ ฯลฯ นานวันท่านเหล่านี้ได้รับการยกย่อง ดังเทพผู้ซึ่งรวมใจคนท้องถิ่น ขณะที่คนโดยรวมในประเทศให้ความยกย่อง ศรัทธาถึงแม้จะไม่ลึกซึ้งเท่าคนท้องถิ่นก็ตาม

นอกจากวีรบุรุษที่เป็นบุคคลจริงในประวัติศาสตร์แล้ว ผู้กล้าหาญ
ในตำนาน เช่น ชาตะกะหรือชาตก ทั้งที่เป็นรูปแบบสัตว์และคน ปรัมปรา
และตำนานทางศาสนา ดังเช่น มหาเทพรามายณะและมหาภารตะ
บุคคลในคัมภีร์นี้ก็เป็รวีรบุรุษของชาติเช่นกัน ทั้งนี้ทั่วประเทศก็ยังมี
วีรบุรุษสำคัญอีกมากมายนอกเหนือจากในหนังสือการ์ตูนชุดนี้แล้ว หลาย
สำนักพิมพ์จัดทำหนังสือการ์ตูนภาพวาดที่มีสีสันสวยงามในเรื่องราวของ
รามายณะและมหาภารตะซึ่งเป็นทั้งเรื่องย่อของเรื่องทั้งหมดและเรื่องจาก
บางช่วงตอนของมหากาพย์ นอกจากหนังสือภาพสวยงามแล้วยังมีภาพ
วาดลายเส้นเดียวไม่ซับซ้อน และภาพวาดแบบจินตนาการสมัยใหม่อันเป็น
เรื่องราวของตำนานทางศาสนา ในภาพยนตร์การ์ตูนเองก็มีความเหมาะสม
กับคนทุกวัย ตั้งแต่วัยเด็กเล็กที่เป็นภาพและสีสดใสไม่มีความซับซ้อน
ทางเทคนิค กระทั่งถึงวัยรุ่นที่แสดงถึงภาพซับซ้อนมากขึ้น ดังรูปแบบ
แอนิเมชัน ไม่เพียงเท่านั้นการนำมาแสดงในรูปแบบละครและ
ภาพยนตร์ก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอไม่ขาดตอนไปจากสังคมอินเดีย
ความนิยมในการชมละครซึ่งถือเป็นวิถีชีวิตประจำวันนั้น เพราะมีการแสดง
เกี่ยวกับเรื่องราวของเทพในศาสนาฮินดูในแง่มุมต่างๆ เช่น ความรัก
ชาย-หญิงหรือเทพและเทพี ความกล้าหาญในการต่อสู้ในสนามรบ
การดำรงความดี ความมีตบะ สัจจะ รวมถึงความกล้าหาญและการทำ
ความดีของเทพในวัยเด็ก ฯลฯ บางเรื่องเน้นเรื่องราวของเทพในวัยเด็กเพื่อ
เป็นการสอนเยาวชนผ่านละคร ดังเช่น หนุมาน พระกฤษณะ ซึ่งได้รับ
ความนิยมจากเยาวชนอย่างมาก

เรื่องราวทางศาสนาไม่ล้าสมัยสำหรับสังคมอินเดีย ฉะนั้นการ
เผยแพร่วรรณกรรมในรูปแบบต่างๆ จึงยังคงได้รับความนิยม อาจเป็นไปได้
ว่าการผูกเรื่องราวที่มีความสนุกสนานน่าติดตาม มีรสของละครในเรื่อง
ราวที่ไม่ได้เป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ นั่นคือไม่เฉพาะเจาะจงแต่เรื่อง
คำสอนหรือการบำเพ็ญคุณความดีของเทพเท่านั้น แต่เทพเจ้าล้วนมี
ลักษณะคล้ายคลึงมนุษย์ เช่น มีสามีหรือภรรยา มีครอบครัว มีความโกรธ

ให้การลงโทษและยกย่อง บางครั้งก็ทำผิดพลาดได้ ฯลฯ ทว่าเทพสูงสุดทั้งสามคือ พระพรหม พระศิวะ และพระวิษณุ ก็มีคุณลักษณะแห่งความเป็นผู้สูงส่งกว่าเทพอื่นๆ ด้วยลักษณะคล้ายคลึงนั้นทำให้มนุษย์ทั่วไปเรียนรู้จากการกระทำของเทพได้ อนึ่งการได้เป็นเทพนั้นย่อมมีความดีและคุณธรรมที่บำเพ็ญไว้มากมายยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นสุริยเทพ พระพิรุณ เทพยามะ พระอินทร์ ฯลฯ นอกจากกรสของเรื่องราวแล้ว ยังมีความเชื่อในแนวคิดทางศาสนาฝังแน่นที่ปฏิบัติต่อเนื่องมายาวนานเทียบเท่ากับประวัติศาสตร์ของชาติ นั่นคือเป็นศาสนาของชาติ ที่กำเนิดจากแนวคิดปรัชญาของดินแดนตนเอง และเป็นแนวคิดที่ยึดเหนี่ยวอย่างเหนียวแน่นมายาวนาน รายละเอียดของแนวคิดทางศาสนายังกลายเป็นความรู้แขนงต่างๆ ดังเช่น การปกครอง การครองเรือน ทำให้ความเชื่อศรัทธาในการดำเนินรอยตามศาสนานั้นเข้มแข็งและไม่เสื่อมคลายไป

14

การสืบถึงรากเหง้าของอินเดียจึงสามารถค้นลึกลงไปจากเรื่องราวของวีรบุรุษหรือผ่านเรื่องราวของบุคคลต่างๆ เหล่านี้ในอีกทางการให้ความสำคัญกับรากเหง้าของตนเป็นการย้ำเตือนให้รากนั้นฝังแน่นมากขึ้น อีกทั้งเป็นเส้นทางที่นำคนรุ่นหลังตามรอยรากฐานของชาติตัวเอง ได้รู้จักว่าตนเป็นใคร มีที่มาจากไหน อย่างไร จะดำเนินต่อไปอย่างไร ประเทศชาติมีประวัติการสร้างมาจากใครบ้างที่ทำให้เป็นอินเดียในปัจจุบัน และประเทศจะมีอนาคตที่ต้องร่วมกันสานต่ออย่างไร ถึงแม้ว่าประเทศนี้จะมีปัญหาและผ่านมรสุมมากมาย เช่น ความขัดแย้งระหว่างศาสนา การแยกดินแดนเป็นประเทศปากีสถานตะวันตกและตะวันออกหรือประเทศบังคลาเทศปัจจุบันในช่วงของอาณานิคมอังกฤษความวุ่นวายของระเบียบสังคมช่วงรอยต่อและหลังเป็นเอกราช สถานะทางเศรษฐกิจที่อ่อนแอของประชาชนที่สืบต่อเนื่องมาจากยุคอาณานิคม ฯลฯ ในท่ามกลางความยากลำบากที่ประเทศต้องประสบนั้น ทำให้เห็นถึงผู้กล้าหาญซึ่งเป็นทั้งพลเมืองสามัญทุกฐานะ วรณะ และศาสนา รวมถึงผู้มีตำแหน่งสูง ดังเช่น ราชา นักปกครอง ได้แสดงความกล้าหาญและ

สร้างความดีไว้แก่ชาติ วีรบุรุษเหล่านี้เป็นรากของประเทศไทยที่สามารถสืบสายเพื่อบอกเล่าเรื่องราวของชาติ

ดังนั้นแล้ว การปลูกฝังคำสอนผ่านเรื่องราวต่างๆ เหล่านี้คนย่อมยอมรับได้ไม่ยากนัก อีกทั้งการสอดแทรกคำสอนเข้าไปในเรื่องราวประวัติศาสตร์ชาติตนเองผ่านตัวละครเอกซึ่งเป็นวีรบุรุษพชนนั้น ย่อมมีนัยสำคัญหลายประการ และหนึ่งในความสำคัญนั้นคือ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม หลักธรรมที่ควรประพฤติ และแนวทางวิธีคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วกับผู้อ่านที่เป็นเยาวชนของประเทศไทย ทำให้มองเห็นโลกทัศน์และอุดมคติของสังคมผ่านข้อคำสอนเหล่านี้ได้ อีกทั้งทำให้คนภายนอกทำความเข้าใจสังคมนั้นได้มากขึ้นเช่นกัน

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

15

คำสอนแต่โบราณของอินเดียในรูปแบบต่างๆ ทั้งการเล่าขาน ขบร้อง และบันทึก กระทั่งถึงยุคสมัยของหนังสือการ์ตูนที่มีคำกล่าวสอนสอดแทรกไว้ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ของสังคมอินเดียด้วยเช่นกัน คำสอนในการ์ตูนแต่ละเรื่องนอกจากจะได้รู้ถึงประวัติศาสตร์และเรื่องราวต่างๆ ของอินเดียแล้ว ยังนำไปสู่ข้อคำถามว่า การศึกษาโลกทัศน์ของสังคมอินเดียผ่านคำสอนในเรื่องราวของการ์ตูนวีรบุรุษชุด “เส้นทางไปสู่รากฐานของท่าน” นี้จะสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมไทยได้อย่างไรบ้าง จึงนำมาซึ่งวัตถุประสงค์การศึกษา

วิเคราะห์โลกทัศน์คำสอนในวรรณกรรมการ์ตูนวีรบุรุษชุดเส้นทางสู่รากฐานของท่านเพื่อพัฒนาสังคมไทย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ลักษณะทบทวนวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารทางวรรณกรรมการ์ตูนวีรบุรุษชุดเส้นทางสู่รากฐานของท่านจำนวน 48 เรื่องจากทั้ง 6 หมวดการ์ตูน ซึ่งประกอบด้วย

1. महाकाव्यและปรัมปรา (Epics & Mythology) แสดง

เรื่องราวเทพเจ้าต่างๆ ตามตำนานปรัมปราศาสนา การ์ตูนที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วยเรื่อง ไวยัญ เทวี: เทพีแห่งขุนเขา อินทราและชาชิ: ประธานแห่งสวรรค์และชายาผู้เสียสละ สรัสวตี: เรื่องราวเทพีแห่งปัญญา ขยายตราธา: เรื่องเล่าจากมหากาพย์ อลูปี: เจ้าหญิงนาคผู้ตกหลุมรัก อรชุน อินทราและวีรธรา: ปิตาจารย์ผู้รุกรานทวยเทพ อินทราและชิปี: เรื่องเล่าจากเทพแห่งสวรรค์ผู้ปรารถนาเรื่องเล่าจากอุปนิษัต: ความสงบและปัญญา หาริสัจจันทรา: ราชาผู้เลือกความลำบากเหนือความสบาย มหากาพย์: ตำนานที่ยิ่งใหญ่ของอินเดีย พาหุพลี: ผู้สละราชสมบัติเพื่อศึกษาความจริง โกนาคร: วัตรถวายแด่สุริยเทพ ชคันนาถแห่งบุรี: ความฝันของราชา สร้างโดยพระเจ้า พิฆเนศและดวงจันทร์: และเรื่องอื่นๆ เรื่องเล่าของพลราม: อนุชาผู้กล้าหาญของกฤษณะ เทราปตี: เปลวไฟผู้คุมขัง

นอกจากนี้ยังมีการ์ตูนเรื่องอื่นในหมวดเดียวกัน เช่น เรื่องเล่าของพระวิษณุ: เทพผู้อ่อนโยน กฤษณะและรุขมินี: ความรักที่ไม่อาจละเลย พระราม: เรื่องเล่าจากรามายณะ บุตรของพระราม: เลิฟและคุษ แผลที่ไม่ได้มีผู้ใดชนะได้ การดา: สาวผู้แข็งแกร่งของพระวิษณุ สุริยา: สุริยเทพ ทำให้อ่อนนุ่มลงได้อย่างไร ถ้าเอลโลรา: ความรุ่งโรจน์แห่งพระราชารัศทราคุตาส์ อนิรุตดา: หลานชายผู้เป็นที่รักแห่งกฤษณะ เรื่องเล่าจากอุปนิษัต: เรื่องเล่าแห่งความสันติและปัญญา เจ้าชายปาณฑพ: บุตรผู้กล้าหาญทั้งของของปาณฑุ สูดามา: พลังแห่งสัจจะมิตรภาพ เรื่องเล่าของพระศิวะ: เทพผู้ยิ่งใหญ่แห่งเขาไกรลาส วาลี: ความหายนะแห่งราชา

ผู้โหดร้าย ราชานแห่งลังกา: ความรุ่งเรืองและล่มสลายราชาสูริ อีเลฟ-
เฟ่นตา: เกาะแห่งศิวะเทพ คงคา: ความงามแห่งสวรรค์ สตีและศิวะ:
รางวัลแห่งความดีพร้อม ภิรมะและหนุมาน: วายูบุตร เทพแห่งลม
อันธาคา: ราชานแห่งความมืดผู้พบแสงสว่าง เรื่องเล่าของอรชุน: ความ
กล้าหาญของนักรบชั้นเลิศ กุมภากาการณ์ะ: ยักษ์ผู้หลับใหล ฯลฯ

2. นิทานและความหรรษา (Fables & Humour) เป็นนิทาน

เรื่องราวขำขัน เรื่องราวของศาสนาเซน การ์ตูนในงานนี้ประกอบด้วย
เรื่องราวของนก: นิทานขำขันกว่าด้วยสมองกับกำลัง เสือและนกหัวขวาน:
นิทานสัตว์จากเตเลกู โตห์ลาและมารู: ความโรแมนติกจากราชสถาน
ดูลลัด: เรื่องเล่าจากปัญจตันตระ สอนปามหัตศรย์: เรื่องเล่าเกี่ยวกับ
พรหมลิขิต ซาฮาส์รามาล์ลา: นักมายากลและโจร ปีร์บัลผู้มีไหวพริบ:
เรื่องเล่าของบีร์บัล ปีร์บัลผู้ช่วยชีวิต: ผู้เก่งกาจด้านจิตใจ เพื่อนคือ
ส่วนสำคัญอย่างไร: เรื่องเล่าจากहिโตปเทศ

17

ในหมวดนี้ยังมีหนังสือเล่มอื่นๆ เช่น หนูและพ่อค้า: เรื่องจาก
ขำขัน เรื่องราวของลิง: เรื่องเล่าขำขันของความเจ้าเล่ห์และปัญญาแจ้ง
เรื่องราวของช้าง: เรื่องราวขำขันของผู้ทรงความดี นันดิวิชาลา: เล่ห์กล
และปัญญาแจ้งจากเรื่องเล่าชาวพุทธ มิตรแท้: เรื่องราวขำขันกว่าด้วยการ
ทำดี เรื่องราวของปัญญา: สัมมาทิฐิจากเรื่องเล่าขำขัน รามาน: ปีร์บัล
แห่งแดนใต้ องคุลิมาล: บัณฑิตผู้ขอพระพุทธรูปเจ้าเป็นที่พึ่ง สัทวันท์ กอร์:
เรื่องเล่าของมิตรภาพที่ดูไม่น่าเป็นไปได้ สุนดารี: เด็กหญิงผู้กลายเป็น
นักรบคำพยากรณ์: เรื่องเล่าชาวพุทธจากทิเบต เด็กชายผู้ไม่กลัว: เรื่องเล่า
ชาวพุทธ หนทางสู่ความสุข ชารัน กอร์: นักสืบผู้เสียสละ แม่เลี้ยงละโมบ:
เรื่องเล่าปัญจตันตระคำแนะนำและการตักเตือน พรหมณ์และแพะ:
เรื่องเล่าจากปัญจตันตระ โกपालและคนเลี้ยงวัว: เรื่องราวความรื่นรมย์
จากเบงกอล ฯลฯ

3. นิทานร่วมสมัย (Contemporary Classics) แสดงเรื่อง

ราวการ์ตูนร่วมสมัยจากนักเขียนนิทานและการ์ตูนสำหรับเด็ก ในงานนี้ประกอบด้วย เรื่องร่วมสมัยน้ำเงิน: เรื่องโดย รุสกิน บอนด์ และเรื่องวัวสองตัว: เรื่องโดยมุนชิ เปรมจันต์

4. นิทานอินเดียโบราณ (Indian Classics) นวนิยาย บทละคร

โคลงกลอนที่แต่งโดยกวีเอกของอินเดีย งานนี้ประกอบด้วยเรื่อง ศกุนตลา: ภรรยาที่ถูกลี้ม กัณนาถิ: ความรักของนางชนะทุกสิ่ง วสันตเสนา: นางรำและเพชรล้ำค่าของนาง และเรื่องอื่นๆ ในการ์ตูนหมวดนี้ เช่น ราช ชิงค์: ความโรแมนติกในประวัติศาสตร์โดยบันคิม จันดรา อนันตคามัท: นวนิยายความรักชาติโดยบันคิม จันดรา อรุวาศิ: อัปสรผู้หลงรักพระราชา อุดาฏยานา: ความรักอยู่เหนือความร้ายทั้งปวง กตัมบาริ: บานาภัดตะเรื่องจากสันสกฤตโบราณ มาร์ทานดา เวอร์มา: ตำนานความรักจากเกรละ ฯลฯ

18

5. ผู้กล้าหาญ (Bravehearts) กล่าวถึง นักรบผู้กล้าหาญตั้งแต่

อินเดียโบราณถึงยุคต่อสู้เพื่อเอกราช ทั้งนี้ นักรบมิใช่ผู้ที่จับอาวุธเข้าต่อสู้เท่านั้นแต่รวมถึงผู้กล้าหาญฝ่าฝืนอุปสรรคเพื่อความมั่นคงและเอกราชของชาติ การ์ตูนในงานนี้ประกอบด้วยเรื่อง สุล்தานา ราเซีย: จักรพรรดินีของอินเดีย ราชา โบห์จา: ผู้อุปถัมภ์ศิลปะและวรรณกรรม ซาห์ จาฮัน: จักรพรรดิ นักรบ เจ้าแห่งสถาปนิก เรื่องเล่าของคิวงจี: ตำนานกษัตริย์นักรบ มารธา รานจิต ชิงห์: สิ่งแห่งปัญญา บาลาติทญาและยโสธาร์มา: หายนะของฮุนะ อโศก: นักรบผู้กล่าวถึงสันติ ประวัติศาสตร์เดลี: เรื่องราวของอำนาจและความหลงใหล พิมพิสาร: แบบอย่างพระราชาแห่งมคธ ภาพทิญา เวียร์ ซาวาร์การ์: เขาต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีและอิสรภาพของมนุษย์

หนังสือการ์ตูนเรื่องอื่นๆ ในหมวดนี้ เช่น พูราวาและอเล็กซานเดอร์: สนามรบที่ยิ่งใหญ่ ลาลิตาติทญา: นักรบ-กวีแห่งแคชเมียร์ นูร์ จาฮัน: แสงสว่างของโลก จันทรา เซคคาร์ อชาด: อิสรภาพคือภาระ

หน้าที่ของเขา บาร์กัท ซิงห์: ชายหนุ่มผู้ยินดีเสียสละ จาลเลียวาลา บาก:
การสังหารหมู่ผู้บริสุทธิ์ เซร์ ซาห์: ผู้ปกครองที่สามารถ นักรบที่กล้าหาญ
อหิลญาโบ โฮลการ์: ราณีผู้ทรงศีลแห่งมาลัว บาบูร์: ผู้ให้กำเนิดราชวงศ์
โมกุล ทิปู สุลต่าน: เสือแห่งไมซอร์ บาจิ ราว 1: นักรบเพชวา ราชา
ราชา โซละ: ถูกลิดิตเพื่อยิ่งใหญ่ รานา ประตาป: เขาสูเพื่ออิสรภาพ
คิวงจี: ขวามาราชผู้ยิ่งใหญ่ ราณีแห่งจาห์นคี: เพลวเพลิงแห่งอิสรภาพ
สุภาช จันดรา โบส: เกิดมาเพื่อนำทาง อชาติศัตรู: เรื่องราวความเศร้าโศก
และความสำเร็จของลูกชาย รานา กุมภา: เสาหลักความภูมิใจแห่งราชบุตร
จันทราคูปตะ เมาริยา: เจ้าชายผู้เด็ดเดี่ยว กัลปานา มังกลา ปานเด: เขา
ลั่นกระสุนนัดแรก จันดรา เซคคาร์ อชาด: อิสระคือพันธกิจของเขา ลาซิท
บาร์ผู้กาน: ดำเนินแม่ทัพแห่งอัสสัม กัลปานา เซวาลา: สตรีอินเดียคนแรก
ไปยังอวกาศ ฯลฯ

6. ผู้มีวิสัยทัศน์ (Visionaries) หมวดนี้ครอบคลุมทั้งนักบวช

ทางศาสนาต่างๆ ในอินเดีย ข้าราชการ กวี และนักธุรกิจ หนังสือการ์ตูน
ในงานนี้ประกอบด้วยเรื่อง กาลิทาส: กวีผู้ปรารถนาและนักการละคร
เหียนจิง: ชาวพุทธผู้จาริกจากจีน ในเมืองลั่วหยาง ตานเซิน: อัญมณี
แห่งดนตรี บาบาชาสเซบ อัมเบดการ์: เขากล้าที่จะสู้ รพินทรานาถ ฐากูร:
ผู้ถือคบไฟสว่างแห่งอินเดีย จากาติช จันดรา โบส: นักวิทยาศาสตร์ผู้
เป็นมิตรกับต้นไม้และโลหะธาตุจัมเฉทจี ตาตา: ชายผู้มองเห็นวันรุ่งนี้
กันท์ชฌัม ดาส บิรลา: ผู้สร้างอินเดียสมัยใหม่

ในหมวดนี้ยังมีหนังสือการ์ตูนเรื่องอื่นๆ อีก อาทิ ตูลซิดาส: กวี
ผู้รจนาราม-ชาริท-มนัส พุทธะ: ผู้ส่องแสงแห่งเส้นทาง มิราโบ: นางผู้มอบ
หัวใจแก่พระกฤษณะ มหาวีระ: นักรบแห่งความไม่รุนแรง อติ สันการา:
ประทีปในความมืด เรื่องเล่าของโส บาบา: นักบุญแห่งศรีตี คาเปียร์:
เขาพูดถึงความต่างทางความเชื่อและผู้มีเมตตา กุรุ อาร์จัน: ชายผู้รู้จัก
ความไม่กลัว รามานา มหาฤษี: นักบุญผู้อ่อนโยนแห่งทิววันนะมาไล

วิทยาชาการ์: ผู้มีความรู้และนักปฏิรูปสังคมแห่งเบงกอล เวอร์กิช คูเรียน:
ชายผู้มีความคิด “พันล้านลิตร” จิม คอร์ทเบ็ตต์: มิตรของป่า มาเตอร์
เทเรซ่า: การกระทำเล็กๆ ของความรัก อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์: เขาไม่เคยหยุด
ตั้งคำถาม ชาราทุชตรา: สารของพระเจ้าจากเปอร์เซียโบราณ คาเปียร์:
ผู้กล่าวถึงการยอมรับความเห็นและเมตตา บาสาเวชวารา: ผู้ปฏิรูป
วิวัฒนาการสังคม โลกามันญา ติลัค: นักชาตินิยมผู้ปลุกระดม เป็นต้น
และเรื่องศิตาที่ไม่ได้จัดอยู่ในหมวดใดก็ทำการศึกษาด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ยังมีบางเรื่องราวที่เกี่ยวกับชาวต่างชาติทั้งที่อยู่ใน
อินเดียและนอกอินเดีย คือ แม่ชีเทเรซ่า: การกระทำเล็กๆ ของความรัก
จิม คอร์ทเบ็ตต์: มิตรของป่า ชาราทุชตรา: สารของพระเจ้าจากเปอร์เซีย
โบราณ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์: ชายผู้ไม่เคยหยุดตั้งคำถาม มาริและปีแยร์
กูว์ร: หุ่นส่วนความรักต่อวิทยาศาสตร์ ทั้งหมดอยู่ในหมวดผู้มีวิสัยทัศน์

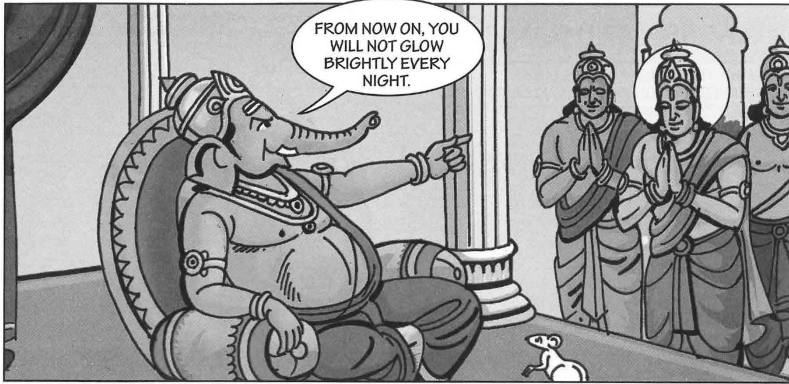

20

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้เรียนรู้โลกทัศน์ทางสังคมของอินเดียผ่านเรื่องราวและ
คำสอนที่สอดแทรกในการ์ตูน
2. ได้ความรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ และความรู้ด้านต่างๆ ของ
อินเดีย
3. เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนา
สังคมไทย

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

โลกทัศน์: ทศนะ อุดมคติ และค่านิยมของชาวอินเดียที่มีต่อเรื่องนั้นๆ หรือสิ่งที่สังคมอินเดียให้คุณค่า

คำสอน: คำสอนที่สอดแทรกอยู่ในคำพูดหรือบทสนทนาของตัวละคร คำสอนที่อยู่ในรูปเรื่องราวโดยรวม และคำสอนที่อยู่ท้ายเรื่อง ดังเช่น เรื่องเล่าจากปัญญาตันตระ

วีรบุรุษ: ผู้ที่เป็นบรรพชนของชาติทั้งชาย และหญิงซึ่งถือว่าเป็นวีรบุรุษผู้เป็นรากฐานในการสร้างชาติ

21

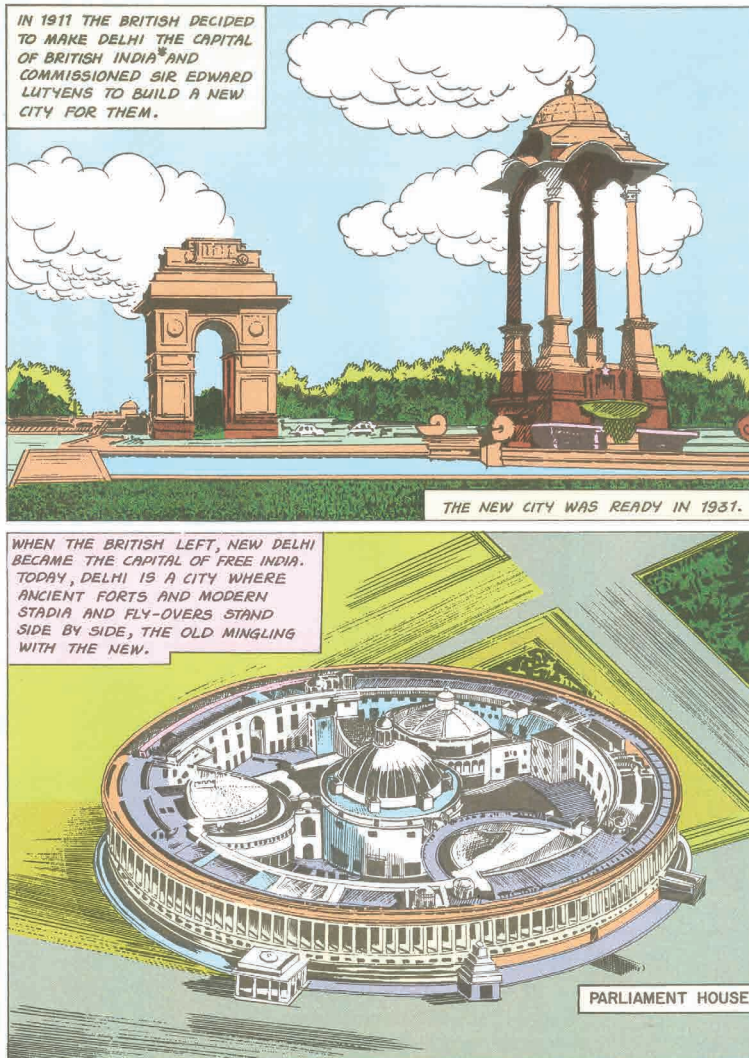
การ์ตูนชุดเส้นทางสู่รากฐานของท่าน ชุดหนังสือการ์ตูนอินเดียจัดพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ เรื่องราวเกือบทั้งหมดเกี่ยวข้องกับอินเดียทั้งตัวบุคคล ตำนานศาสนา เทพเจ้า วรรณกรรมท้องถิ่น วรรณกรรมศาสนา และประวัติศาสตร์สถานที่ เป็นเรื่องราวตั้งแต่โบราณ ยุคก่อนอังกฤษปกครอง และยุคอินเดียใหม่ โดยจำแนกเป็น 6 หมวด

บทที่ ๒

บทบทวนวรรณกรรม

งานค้นคว้าที่เกี่ยวข้องด้วยเรื่องโลกทัศน์เกี่ยวข้องกับการ์ตูน
โดยนักวิชาการไทยนั้นมีอยู่ไม่น้อย ในส่วนนี้จะกล่าวถึง งานศึกษาโลกทัศน์ที่
มีประเด็นที่จะนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาที่ตรงเป้าหมายของงานวิจัย
และจะได้ทบทวนลักษณะสำคัญของงานการ์ตูนชุดเส้นทางสู่รากฐาน
ของท่านซึ่งเป็นชิ้นงานหลักที่ใช้ในการศึกษาเรียนรู้ครั้งนี้ โดยจะแบ่งเป็น
ข้อคือ

23

1. นิยามโลกทัศน์
2. การศึกษาเรื่องโลกทัศน์
3. การ์ตูนชุดเส้นทางสู่รากฐานของท่าน
(The route to your roots)

2.1 นิยามโลกทัศน์

การศึกษาโลกทัศน์ของอมรา พงศาพิชญ์ (2542) อธิบายถึงโลกทัศน์แปลตรงตัวว่า ทัศนะทั่วไปเกี่ยวกับโลกรอบตัวมนุษย์เป็นการรับรู้หรือมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพรอบตัว

สนิท สมัครการ (2525) ให้นิยามโลกทัศน์ว่า เป็นผลรวมของค่านิยม ทัศนคติ และฐานคติเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งแสดงออกเป็นภาพตัวแทนของวัฒนธรรมในแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงทัศนะเกี่ยวกับชีวิตและโลกของคนในสังคมใดสังคมหนึ่งเป็นส่วนรวม ความเกี่ยวข้องของโลกทัศน์กับวัฒนธรรมนี้ พชร สุวรรณภาชน์ (2543) ได้แสดงความสำคัญไว้ว่า โลกทัศน์เป็นวัฒนธรรมทางความคิดและจิตใจของมนุษย์ ซึ่งอาจแสดงออกด้วยคำพูดหรือพฤติกรรมต่างๆ ดังนั้นโลกทัศน์จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม สะท้อนความคิดของคนในสังคม ทั้งยังสะท้อนวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดต่อกันมา เช่น ภาษา คติ ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะดนตรี วรรณกรรม บทเพลง รวมถึงพิธีกรรมที่เกิดขึ้นจากความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ ด้วย ตามนิยามในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานคำว่า โลก หมายถึง แผ่นดิน โดยปริยายหมายถึงหมู่มนุษย์ คำว่า ทัศน์ หมายถึง ความเห็น การเห็น เครื่องรู้เห็น สิ่งที่เห็น การแสดง ทัศนะก็ใช้

แนวคิดเรื่องโลกทัศน์กล่าวถึง นิยาม ความคิดเรื่องโลกทัศน์และการตีความโลกทัศน์จากการศึกษาของนักมานุษยวิทยา การศึกษานี้ นำการตีความหมายโลกทัศน์ของ สนิท สมัครการ ที่ว่าด้วย “โลกทัศน์เป็นผลรวมของค่านิยม ทัศนคติ และฐานคติเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งแสดงออกเป็นภาพตัวแทนของวัฒนธรรมในแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงทฤษฎีเกี่ยวกับชีวิตและโลกของคนในสังคมใดสังคมเป็นส่วนรวม” และ พชร สุวรรณภาชน์ “...โลกทัศน์จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม สะท้อนความคิดของคนในสังคม ยังสะท้อนวัฒนธรรมที่มีการสืบทอด

ต่อกันมา เช่น ภาษา คติ ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะดนตรี วรรณกรรม บทเพลง รวมถึงพิธีกรรมที่เกิดขึ้นจากความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ ด้วย” ผลศึกษาวิจัยของนักวิชาการทั้ง 3 ท่านนอกจากแสดงให้เห็นถึงนิยาม ความหมายของโลกทัศน์ได้ชัดเจนขึ้นแล้ว ยังเป็นแนวทางในการตีความ หมายโลกทัศน์สังคมวัฒนธรรมที่ทำการศึกษอีกด้วย

2.2 การศึกษาเรื่องโลกทัศน์

จากหนังสือเรื่อง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม กระบวนทัศน์และบทบาทในประชาสังคม โดย อมรา พงศาพิชญ์ (2542) แสดงถึงโลกทัศน์ที่เชื่อมโยงกับค่านิยมและอุดมการณ์ และได้ชี้ให้เห็นว่า ค่านิยมและโลกทัศน์มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ค่านิยมคือคุณค่าทางสังคมที่ได้รับความนิยม มีการปฏิบัติตามเพราะสอดคล้องหรือได้รับการสนับสนุนจากคุณค่า ส่วนโลกทัศน์คือทัศนคติในการมองโลกของบุคคลและสังคมสำหรับอุดมการณ์ ผู้เขียนใช้ในความหมายระบบคิดหรือระบบการให้ความหมายซึ่งถูกยกให้มีฐานะอยู่ในโครงสร้างส่วนบนที่สะท้อนภาพความจริงที่เกิดขึ้นในโครงสร้างส่วนล่าง หรืออาจกล่าวได้ว่าอุดมการณ์คือ โลกทัศน์หรือค่านิยมที่คนในสังคมหรือผู้มีอำนาจรัฐ (ส่วนบน) เลือกให้สังคม (ส่วนล่าง) ยึดถือ อุดมการณ์รัฐคือโลกทัศน์หรือค่านิยมที่องค์กรรัฐคัดเลือกให้ประชาชนยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

ค่านิยมนั้นถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่ง สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2525) ค้นคว้างานของนักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาว่า ได้แบ่งวัฒนธรรมไว้เป็น 7 ประเภทคือ ภาษา ศาสนาและอุดมการณ์ ระบบเศรษฐกิจ จริยธรรม ค่านิยม อำนาจ ศิลปะและสุนทรียศาสตร์ แต่ละประเภทแสดงนิยามของตนไว้ เช่น ประเภทศาสนาและอุดมการณ์เป็นวัฒนธรรมที่กำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิตของมนุษย์และจุดมุ่งหมายปลายทางของมนุษย์ด้วย ประเภทค่านิยม เป็นวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ ค่านิยมแต่ละสังคมอาจจะแตกต่างกันไป และยังกล่าวว่่านักสังคมวิทยามานุษยวิทยาบางคนจำแนกเป็น 4 ประเภท คือ วัฒนธรรมด้านวัตถุ วัฒนธรรมด้านสังคม วัฒนธรรมด้านกฎหมาย วัฒนธรรมด้านจิตใจและศีลธรรม เช่นเดียวกันทั้ง 4 ประเภทนี้มีคำจำกัดความของแต่ละข้อ ดังเช่น ด้านสังคม หมายถึง วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ภายใน

สังคม เช่น การทักทาย การพูดจาปราศรัย ฯลฯ

หม่อมราชวงศ์คึกคัก รพีพัฒน์ (2551) ขยายความทฤษฎีวัฒนธรรมไว้ 2 มิติ ดังนี้ มิติแรกคือ วัฒนธรรมคือ โลกทัศน์ ค่านิยมและคุณสมบัติอื่นๆของกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง (หรือสังคมหนึ่ง) โดยเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากวัฒนธรรมของคนกลุ่มอื่นๆ แนวคิดแบบนี้เป็นแนวคิดหลักในแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมของสำนักมานุษยวิทยาอเมริกาตั้งแต่อดีต เป็นแนวคิดแบบของโบแอส มัต และเบเนดิก

อีกมิตินั้นตอบคำถามว่า เราจะรู้และเข้าใจวัฒนธรรมได้อย่างไร ซึ่งเขาได้เขียนว่า “แนวคิดวัฒนธรรมที่ข้าพเจ้ายึดถือ... บ่งชี้ถึงรูปแบบของความหมาย (pattern of meanings) ที่ได้รับสืบทอดกันมาในรูปของสัญลักษณ์เป็นระบบของแนวคิดที่ได้รับสืบทอดกันมา (inherited conceptions) และแสดงออกในรูปสัญลักษณ์ซึ่งผู้คนใช้ในการติดต่อสื่อสาร เก็บรักษาไว้และพัฒนา เพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับชีวิตและทักษะที่มีต่อชีวิต” การที่เราจะรู้จักและเข้าใจวัฒนธรรมได้ก็ด้วยการตีความหมาย แปลหรือดึงเอาความหมายที่ซ่อนอยู่ในสัญลักษณ์ที่คนได้สร้างออกมา เพื่อที่จะได้ใช้ในการสื่อสาร สร้างความรู้สึกรู้สึกความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อชีวิต

ในข้อที่ว่าด้วย คุณสมบัติความดีงาม โลกทัศน์ และสัญลักษณ์ ศักดิ์สิทธิ์ มีรายละเอียดสำคัญว่า ศาสนาทุกศาสนาสั่งสอนหน้าที่การประพฤติตนของปัจเจกและหมู่คณะกรรมกรการที่รู้สึกว่าจะอะไรเป็นสิ่งที่ “ควร” กระทำนั้น สืบมาจากความรู้ว่า “ความจริง” เป็นเช่นไร ในปัจจุบัน ศีลธรรม จริยธรรม และความงามซึ่งเป็นค่านิยมของสังคม ส่วนด้านที่เกี่ยวกับการรับรู้สิ่งรอบตัวเป็นอย่างไร สภาพการดำรงชีวิตเป็นอย่างไร นั้น เราเรียกว่า “โลกทัศน์” ศาสนาและพิธีกรรมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทำให้คนรู้สึกว่าการปฏิบัติ ศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยมนั้นเหมาะสม มีเหตุผล ในสภาพแวดล้อมทางสังคมและธรรมชาติ (โลกทัศน์) เป็นความสัมพันธ์ทางความหมาย

อุดมการณ์กับสังคม เกียร์ชวิเคราะห์เรื่องนี้ว่าวิธีการเข้าถึงการวิเคราะห์มโนทัศน์อุดมการณ์อยู่สองอย่าง อย่างแรกเป็นทฤษฎีว่าด้วยผลประโยชน์ (interest theory) ตามทฤษฎีการกระทำทางสังคม (social action) ถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วเป็นการต่อสู้แย่งอำนาจกัน ดังนั้นทฤษฎีนี้จึงเห็นว่าอุดมการณ์เป็นเล่ห์เพทุบายอันลึกซึ้งที่ได้ใช้ในการต่อสู้แย่งอำนาจกัน ทฤษฎีนี้ตัดทอนขอบเขตทางวิชาการซึ่งอาจนำไปสู่การวิเคราะห์หลงเหลือเพียงการเป็นยุทธศาสตร์และยุทธวิธี

แต่อุดมการณ์เป็นทั้งมโนทัศน์ทางสังคมและจิตวิทยา ดังนั้นจึงมีทฤษฎีความตึงเครียด (strain theory) มาเสริม ทฤษฎีนี้มีที่มาจากข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่า สังคมมีปัญหาในการบูรณาการอยู่เสมอ (chronic malintegration) ไม่มีการจัดการทางสังคมอย่างใดที่ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงในการแก้ไขปัญหารากฐานที่สังคมเผชิญ เช่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลกับระบอบทางการเมือง ความมั่นคงกับการเปลี่ยนแปลง ประสิทธิภาพกับมนุษยธรรม ความแม่นยำแน่นอนกับการยืดหยุ่น ฯลฯ ดังนั้นอุดมการณ์จึงเป็นการตอบสนองแบบหนึ่งต่อภาวะสั่นไหวนี้

อภิญา เฟื่องฟูสกุล (2551) วิเคราะห์แนวคิดด้านมานุษยวิทยาศาสนาในเรื่องแนวการศึกษาที่เน้นการตีความ (interpretive approach) เป็นชื่อเรียกหลวมๆ ของวิธีการศึกษาที่แตกต่างกันหลายกลุ่ม ทว่าจุดร่วมของแนวการศึกษาตีความนี้คือ การปฏิเสธวิธีศึกษาแบบปฏิฐานนิยมและแทนที่จะเน้นการอธิบาย กลับให้ความสำคัญกับความพยายามเข้าใจ (understand) ความคิด โลกทัศน์ และอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมทางสังคมมากกว่า มีการศึกษาเชิงมานุษยวิทยาจำนวนไม่น้อยที่เข้าใจโลกทัศน์ ศาสนทัศน์ และอุดมการณ์ทางสังคมเบื้องหลังขบวนการเคลื่อนไหว แนวการศึกษาเช่นนี้ได้อิทธิพลจากแนวคิดของ มักซ์ เวเบอร์ ที่ศึกษาศาสนทัศน์ของศาสนาใหญ่ๆ ในโลกโดยสัมพันธ์กับการศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์และพัฒนาการของขบวนการทางศาสนา งานที่จัดเป็น

คลาสสิกของการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวหลายชั้น ใช้วิธีการศึกษาของ เวเบอร์เป็นตัวแบบ เช่น งานของ ปีเตอร์ วอร์สลีย์ (Peter Worsley, 2002) ที่ศึกษาลัทธิพิธีสินค้า (cargo cult) ในหมู่เกาะเมลานีเซียทางตะวันตกเฉียงใต้ของมหาสมุทรแปซิฟิก

ใจความสำคัญที่คนรุ่นก่อนต้องการจะส่งไปยังคนรุ่นหลัง ศิราพร ณ ถลาง (2557) ได้อธิบายถึงวิธีส่งสารและวิธีถอดรหัสสั้นว่า “ภาษาของตำนานปรัมปรา” ในงานเขียนเรื่อง ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้านนั้น เนื่องจากเนื้อหาของตำนานปรัมปรามักเป็นเรื่องราวที่ฟังดูว่า เกิดขึ้นในอดีตกาลอันไกลโพ้นตั้งแต่สมัยเพ่งสร้างโลก สร้างมนุษย์ และสร้างสรรพสิ่ง สาร (message) ที่ซ่อนอยู่ในตำนานปรัมปราจึงเป็น “ความในใจ” ที่บรรพชนพยายามจะสื่อกับคนรุ่นหลัง แม้เราจะไม่มีทางรู้ว่า “ใคร” ที่เป็นผู้ส่งสาร แต่ผู้ที่รับสารต้องเป็นคนรุ่นหลังแน่ (Leach, 1970) จากข้อความข้างต้นนี้ความตั้งใจที่จะส่งสารสำคัญโดยวิธีการสอดแทรกในเรื่องราวทั้งที่เป็นตำนานปรัมปรา มุขปาฐะ และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เพื่อไปยังคนอีกรุ่นนั้นมีนัยที่สำคัญยิ่งเช่นเดียวกับการศึกษาเรื่องนี้ เรื่องราวการตุนที่มีหลายลักษณะ เช่น มุขปาฐะ ท้องถิ่น บทประพันธ์ของนักกวี ตำนานเทพเจ้า นักต่อสู้เพื่ออิสรภาพของประเทศ นักวิทยาศาสตร์ ฯลฯ มีสารใดในเรื่องหรือผู้จัดทำซ่อนสารใดไว้บ้าง สำหรับการศึกษานี้จะค้นหาคำสอนที่ซ่อนหรือแทรกไว้ควบคู่กับเนื้อหา ของเรื่องราวนั้น

ศิราพร ได้ให้บทสรุปจากงานศึกษาของตนว่า คติชนวิทยาเป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาวัฒนธรรมในส่วนที่เป็นการแสดงออกของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม โดยเฉพาะการแสดงออกทางศิลปะ ทั้งศิลปะจากการใช้ถ้อยคำซึ่งอาจอยู่ในรูปของการเล่านิทานและเภทต่างๆ การร้องเพลง กล่อมลูก เพลงร้องเล่นของเด็ก เพลงโต้ตอบหนุ่มสาว เพลงที่ใช้ในพิธีกรรม การพุดผญาภาสิต การเล่นปริศนาคำทาย, ศิลปะทางการแสดง ทั้งการฟ้อนรำ การแสดงพื้นบ้านต่างๆ ศิลปะในการทำเครื่องมือของใช้พื้นบ้าน

การทอผ้า รวมไปถึงอาหารพื้นบ้าน ตลอดจนเรื่องความเชื่อและพิธีกรรม ซึ่งก็ล้วนเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกรักนึกคิดของมนุษย์ทั้งสิ้น

การศึกษาเรื่องสุภาษิตเวียดนามของ โสภนา ศรีจำปา (2542) วัตถุประสงค์ของการค้นคว้าเพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ป็นวิถีชีวิต แนวคิดแบบเวียดนามจริงๆ เพราะสุภาษิตเป็นคำสั่งสอนที่ดีงามและเป็นความจริง ดังนั้นการจะเรียนเพื่อให้รู้จักและเข้าใจชนชาติใดก็ตาม หากไม่ศึกษาสุภาษิตของชาตินั้นไว้บ้างจะทำให้ผู้ศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับชนกลุ่มนั้นๆ ไปอย่างน่าเสียดาย โดยแบ่งเนื้อหาตามความหมายออกเป็น 10 ตอน คือ 1. ทศนคติต่อตนเอง 2. ความรักและครอบครัว 3. ความสัมพันธ์ทางสังคม 4. ความยุติธรรม ในสังคมและระบบกฎหมาย 5. เศรษฐกิจ 6. ประเทศชาติและชนบท 7. ธรรมชาติ 8. โชคชะตาและความเชื่อของคน 9. แรงงาน 10. คน ชีวิต วัตถุ อาชีพต่างๆ

30

ได้มีการค้นคว้าโลกทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่งในประเทศไทยจากนิทานไทยโซ่ง โดย เรณู เหมือนจันทร์เขย (2545) และได้ขยายความถึงรายละเอียดของวิถีชีวิตไทยโซ่งในแง่สังคมวัฒนธรรม โดยเน้นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิทานของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ หลังจากนั้นได้อธิบายวิเคราะห์ถึงโลกทัศน์ในแง่มุมต่างๆ จากนิทานที่เชื่อมโยงถึงวิถีชีวิตและสังคมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นภาพสะท้อนทางสังคมวัฒนธรรมของชาวไทยโซ่งนั่นเอง ดังเช่น ชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม ความเชื่อ การจัดระเบียบสังคม ฯลฯ ซึ่งได้พบว่า คุณค่าในการสะท้อนให้เห็นลักษณะสังคมและวัฒนธรรมของไทยโซ่ง นิทานหลายเรื่องได้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยโซ่งเป็นสังคมเกษตรกรกล่าวถึง การทำไร่ ทำนา เช่น นิทานเรื่อง ตาบอดตาไส ก็กล่าวถึงตัวละครที่เป็นลูกเขยซึ่งตาบอดไปไถนา วิถีชีวิตของไทยโซ่งสมัยก่อนคงจะเป็นไปอย่างเรียบง่าย ไม่ซับซ้อนเหมือนกับปัจจุบัน นอกจากการทำไร่ไถนา เป็นต้น

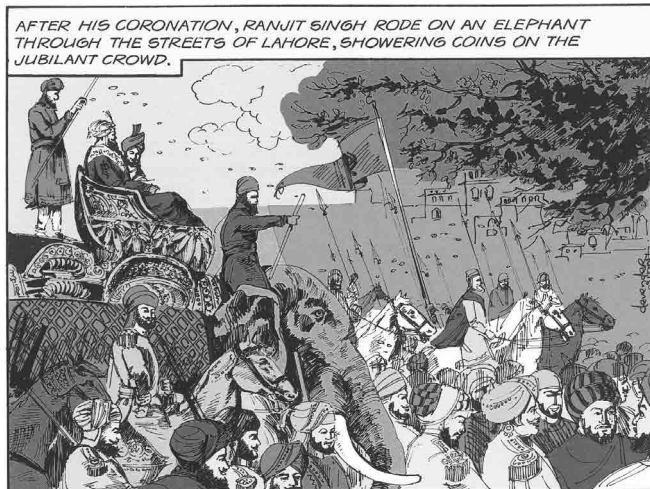

อมรา พงศาพิชญ์ ให้ความหมายว่าคุณค่า ค่านิยม อุดมการณ์ และโลกทัศน์มีความใกล้ชิดเชื่อมโยง เช่นเดียวกับ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข ที่ขยายมุมมองถึงคำว่าอุดมการณ์และค่านิยมเป็นหนึ่งในวัฒนธรรม 7 ประเภท ซึ่งศาสนาและอุดมการณ์เป็นจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิต ของมนุษย์ และค่านิยมนั้นกำหนดพฤติกรรมซึ่งแต่ละสังคมก็แตกต่างกัน ไป หม่อมราชวงศ์คึกคัก รพีพัฒน์ อธิบายงานของ เกียรติชัยทำให้เข้าใจถึง วัฒนธรรมและโลกทัศน์ว่า โลกทัศน์ ค่านิยม และคุณสมบัติอื่นๆ แตกต่าง กันในแต่ละกลุ่มวัฒนธรรม ค่านิยมและโลกทัศน์มีความหมายสัมพันธ์ และ อีกประการสำคัญคือ ศาสนาสอนหน้าที่ที่ต้องประพฤติ หลักศีลธรรมจรรยา เป็นค่านิยมของสังคม การรับรู้สิ่งรอบตัวเป็นโลกทัศน์ อภิญญา เฟื่องฟูสกุล ได้กล่าวโยงถึงการศึกษาที่พยายามทำความเข้าใจ ความคิด โลกทัศน์ และอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมทางสังคม งานศึกษาของ ศิราพร ณ ถลาง, โสภณา ศรีจำปา และเรณู เหมือนจันทร์เชย เป็นการค้นหา สัญลักษณ์หรือความหมายที่ซ่อนอยู่ในตำนาน มุขปาฐะ และภาษิต ทั้งหมด ข้างต้นนี้จะทำให้การศึกษานี้สามารถมองเห็นภาพการตีความโลกทัศน์ใน หนังสือการ์ตูนได้มากขึ้น

31

2.3 การเดินทางสู่รากฐานของท่าน (The route to your roots)

อนันท์ ไป (Anant Pai) ได้รับการขนานนามว่า บิดาแห่งการ์ตูนอินเดียและเป็นผู้ริเริ่มหนังสือการ์ตูนเรื่องชุดเส้นทางไปสู่รากฐานของท่าน (The route to your roots) เล่มแรกนั้นเขียนขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1969 ชื่อ พระกฤษณะ (Krishan) และได้พิมพ์ต่อเนื่องทุกปี ทุกเล่มกล่าวถึงเรื่องราวของวีรบุรุษและวีรสตรีของประเทศอินเดีย ทั้งที่เป็นเทพเจ้า ศาสดา ผู้ที่มีคุณูปการต่อประเทศทั้งในยุคโบราณ ยุคก่อนเอกราชจากอังกฤษ และยุคหลังอังกฤษปกครอง รวมถึงสัตว์ต่างๆ ในวรรณกรรม อาทิ หิโตปเทศ ชาดก มุขปาฐะ เป็นต้น สาเหตุที่ อนันท์ จัดทำการ์ตูนวีรบุรุษของอินเดียนี้ ด้วยว่าเมื่อปี ค.ศ. 1967 ได้ชมรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับเกมถามตอบของเยาวชน ซึ่งปรากฏว่าผู้เข้าร่วมรายการตอบคำถามเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศกริซได้เป็นอย่างดี แต่ไม่สามารถตอบข้อคำถามเกี่ยวกับรามายณะได้ จึงเริ่มจัดตั้งสำนักพิมพ์และจำหน่าย อมาร์ จิตรา คธา (Amar Chitra Katha) การ์ตูนชุดว่าด้วย มหาकाพย์ ปรัมปรา ประวัติศาสตร์ คติความเชื่อ นิทานคติธรรม โดยมีวีรบุรุษเป็นผู้ดำเนินเรื่องราว ตัวอย่างนิทานคติธรรม ดังเช่น เรื่องเล่าจากชาดกเรื่องลิงโพธิสัตว์ แม้เป็นคติธรรมและมีสัตว์เป็นตัวเอกสำคัญ แต่ลิงนั้นเป็นชาติหนึ่งของพระพุทธเจ้า หรือแม้แต่คนต่างประเทศที่เข้ามาทำคุณประโยชน์แก่อินเดีย ดังเช่น พระถังซัมจั๋ง วีรบุรุษนักรบของคนไทอาหม ลาซิท บาร์ผู้การ เรื่องราวการต่อสู้กับมุสลิมโมกุลที่เข้ารุกรานอาณาจักรอาหมในอดีตซึ่งปัจจุบันนี้อยู่บริเวณรัฐอัสสัม อาณาจักรนี้ไม่ได้รวมอยู่ในอาณาจักรใหญ่ของอินเดีย มีวัฒนธรรมและภาษาเฉพาะของตน แต่ภายหลังได้รวมเป็นดินแดนเดียวกับแผ่นดินอินเดีย หลังเป็นอิสระจากอังกฤษจึงถือว่าเป็นวีรบุรุษของประเทศเช่นกัน

32

ผู้มีส่วนในการเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ แล้วถูกประหารโดยอังกฤษ รวมถึงนักวิทยาศาสตร์ ผู้ประพันธ์วรรณกรรม นักกฎหมาย และวีรสตรี ก็ได้กล่าวถึงในหนังสือชุดนี้ด้วย ดังเช่น พระนางคานธารีในวรรณกรรมมหาภารตะ ผู้ซึ่งใช้ผ้าผูกปิดตาตนเองตลอดชีวิตหลังจากแต่งงานกับกษัตริย์ผู้ที่สายตาไม่สามารถมองเห็น พระนางมีความซื่อสัตย์ต่อสามี และเป็นมารดาที่รักลูกอย่างที่สุด นางได้ดักเตือนทुरโยธน์ผู้เป็นบุตรเมื่อต้องการทำสงครามกับพี่น้อง ปาณฑพว่า “ครั้งหนึ่งของอาณาจักรนี้ไม่ทำให้ลูกมีความสุขได้หรือ? หากมีสิ่งดีใดที่เกิดจากสงครามไม่ว่า” ทुरโยธน์แม้จะเป็นคนที่เต็มไปด้วยอุปนิสัยไม่ดี แต่มีความเคารพภักดีมารดา เมื่อจะไปสนามรบได้มาขอพรกับมารดา แม้พระนางไม่เห็นด้วย แต่กล่าวยั่วว่า “บุตรเอ๋ยเจ้าได้รับพรจากข้า ขอให้ได้ชัยชนะที่มาจากความถูกต้องเถิด” ถึงแม้ว่าทुरโยธน์จะบอกมารดาของตนว่า ขออย่าพูดเช่นนั้นและให้กล่าวว่าชัยชนะจะอยู่ข้างเรา แต่นางก็คงกล่าวเช่นเดิม

ชื่อหนังสือแต่ละเล่มนั้นจะมีคำสั้นๆ ที่กล่าวถึงลักษณะดีงามของผู้คน เช่น เรื่องพิณพิสาร: กษัตริย์แบบอย่างแห่งมคธ เรื่องมังกัล ปาณฑะ: กระสุนนัดแรกของเขา (ผู้เรียกร้องเอกราชคนแรกก่อนการเรียกร้องนำโดยคานธี 100 ปี) เรื่องชาห์ จาฮัน: จักรพรรดิ นักรบ ผู้ยิ่งใหญ่ในการสถาปนา เรื่องอนันดา มัท: นวนิยายปลุกใจรักชาติ โดย บันคิม จันดรา เรื่องราณี ศูร์กาวาตี: ราชนิผู้ฉลาดและกล้าหาญ เรื่องสมุดรา กุปตา: นักพินผู้พิชิต เรื่องยาวห์รลาล์ เนห์รู: วันแรกเริ่ม เรื่องจากาติส จันดรา โบส์: นักวิทยาศาสตร์ผู้เป็นมิตรกับต้นไม้และเหล็ก เรื่องคาเบียร์: ผู้กล่าวถึงความใจกว้างและเมตตา เรื่องพาหุพลี: ผู้สละบัลลังก์เพื่อศึกษาความจริง ฯลฯ

หนังสือชุดนี้เริ่มจัดพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 1969 กระทั่งปัจจุบันมีจำนวนกว่า 450 เรื่อง โดยในปีหลังนี้ได้มีการจัดทำเรื่องราวเกี่ยวกับผู้สร้างชื่อเสียงและคุณูปการต่อประเทศชาติในด้านการค้าขาย ผู้ก่อตั้งธุรกิจสำคัญ

ในประเทศ ทั้งนี้หนังสือบางเรื่องก็ยังไม่ได้มีการจัดพิมพ์ซ้ำ ซึ่งทำให้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ หนังสือการ์ตูนเหล่านี้นอกจากจะวางขายในร้านและแผงจำหน่ายหนังสือเพื่อผู้สนใจทั่วไปแล้ว ในห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดชุมชนยังเป็นจุดหมายสำคัญของผู้ผลิตเช่นกัน ตัวอย่างหนังสือบางเล่มคือ

ชื่อ	ปี ค.ศ. ที่พิมพ์
Krishna	1969
Shakuntala	1970
The Pandava Princes	1970
Savitri	1970
Rama	1970
The Sons of Rama	1971
Mahabharata	1971
Chanakya	1971
Buddha	1971
Shivaji	1971
Prithviraj Chauhan	1971
Bheeshma	1972
Ashoka	1973
Mahatma Gandhi - The Father of the Nation	1989
Bhagawat Purana 4: Krishna - Victory over Kamsa	1989
Jataka Tales - True Friends	1990
Napoleon Bonaparte	1990

ปัจจุบันนี้บริษัทผู้ผลิตหนังสือเส้นทางสู่รากฐานของท่าน ได้จัดทำเป็นการ์ตูนเคลื่อนไหว ในบทพูดทั้งภาษาอังกฤษและภาษาฮินดีจำหน่ายและเผยแพร่บางเรื่องทางอินเทอร์เน็ต อีกทั้งมีแอปพลิเคชันการ์ตูนของอนันท์ ไป สำหรับโทรศัพท์เคลื่อนที่ด้วย

งานค้นคว้าสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการ์ตูนชุดของ อมาร์ จิตรา ครา คือหนังสือเรื่อง Immortal Comic Books; Gods, Kings, and Other Heroes โดย คาร์ลีน แมคเลน (Karline McLain) เมื่อปี ค.ศ. 2009 ในช่วงที่ได้ใช้ชีวิตในอินเดีย คาร์ลีน มีความสนใจในการ์ตูนของ อนันท์ ไป เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งต่อมาได้จัดทำหนังสือขึ้นเพื่อศึกษาถึงความคิด แรงจูงใจ และการทำงานที่ทำให้เกิดการ์ตูนชุดนี้ ซึ่ง อนันท์ เองก็ได้กล่าวถึงที่มา และความตั้งใจในการจัดทำ นอกจากนี้ยังได้อธิบายไปถึงแนวคิดที่ทำให้ เกิดบุคคลในแต่ละเรื่อง ที่มาของตัวละครในแต่ละเล่ม ดังเช่น เทพเจ้า ของศาสนาฮินดู เรื่องราวมหากาพย์ที่นำมาเขียนเป็นเรื่องราวในการ์ตูน เล่มนั้นๆ รวมทั้งยังยกตัวอย่างข้อความและเรื่องราวจากหนังสือการ์ตูน และอธิบายถึงที่มาของเนื้อความ ดังเช่นความตอนหนึ่งของคิตอ์ยูลี บทสนทนาระหว่างพระกฤษณะกับบอร์ชุน หรือที่มาแห่งการเคารพบูชา ภูเขาของฮินดูหนังสือเล่มนี้มีนัยสำคัญคือการขยายความของเนื้อหาเพื่อ ผู้อ่าน ทั้งที่เป็นคนอินเดียเองและไม่ใช่อินเดีย ให้มีความเข้าใจใน รายละเอียดที่มาของการนำเสนอการ์ตูนของ อนันท์ ได้อย่างชัดเจนรวมถึง ความรู้ทางเบื้องหลังด้านการเมืองหรือสถานการณ์ในช่วงของการ ทำหนังสือเรื่องนั้นๆ ด้วย

คาร์ลีน แมคเลน (2009) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำการ์ตูน ของสำนักพิมพ์ อมาร์ จิตรา ครา ได้รับคำสัมภาษณ์จาก อนันท์ ไป ถึง จุดเริ่มต้นในความตั้งใจจัดทำหนังสือการ์ตูนว่า “ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1967 ผมและภรรยาได้ไปยังเดลี เราหยุดอยู่ที่ร้านหนังสือ มหาราชา ลาล์ แอนด์ ซันส์ โทรทัศน์เปิดฉายในร้านหนังสือ-บอมเบย์ยังไม่มีโทรทัศน์ ในช่วงนั้น มีเพียงเดลีเท่านั้น และเป็นโทรทัศน์ภาพสีขาวดำเท่านั้น -รายการที่ฉายอยู่นั้นเป็นการแข่งตอบปัญหาของนักศึกษา 5 คน จาก วิทยาลัยเซนต์ สตีเวน เมื่อถูกตั้งคำถาม นักศึกษาไม่สามารถบอกชื่อมารดา ของพระรามได้ ผมผิดหวังแต่ก็เข้าใจได้นั่นเป็นเพราะเป็นเรื่องราวอดีต ยาวนาน แต่เมื่อถึงคำถามที่เกี่ยวกับเทพเจ้ากรีกที่เขาสโกลิมปัส และเด็กๆ

สามารถตอบคำถามได้! นี่คือการที่น่ากลัวของระบบการศึกษาของเรา แสดงให้เห็นว่าเยาวชนห่างเหินจากวัฒนธรรมของพวกเขา”

อีกทั้งได้สัมภาษณ์ถึงรายละเอียดการวาดหรือผลิตสื่อตัวการ์ตูน เนื่องด้วยการแต่งกายเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง ในแต่ละยุค แต่ละท้องถิ่น รวมถึงภูมิประเทศมีความแตกต่างกันในรายละเอียดจึง ต้องมีความประณีตในการสร้างสรรค์ ข้อมูลหลากหลายแง่มุมที่ผู้เขียนมีความสนใจและเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษาไม่เพียงเฉพาะด้านการการ์ตูน แต่ยังรวมถึงแนวคิดและความรู้ด้านต่างๆ เกี่ยวกับอินเดียอีกด้วย

จากการศึกษาของ คาร์ลีน แมคเลน เกี่ยวกับชาวอินเดียในอเมริกาที่เคยมีประสบการณ์ร่วมกับการ์ตูนชุดนี้ซึ่งจะยกข้อความต่างๆ ดังนี้ “อมาร์ จิตรา คธา ทำให้คนอินเดียภูมิใจในมรดกของเขาหรือเธอ อมาร์ จิตรา คธา แสดงให้เห็นถึงความเป็นอินเดียได้แตกต่างจากคริสเตียน มิซซันนารีในละตินอเมริกาที่วาดภาพให้เห็น: มันดาซดินไปด้วยความยากจน ความอดอยาก ไสยศาสตร์ และขาดความรู้ ขณะที่ฉันเข้าใจว่า อมาร์ จิตรา คธา แสดงเรื่องราวความเป็นจริง มันจำเป็นที่จะสร้างสมดุลภาพที่โลกมองซึ่งสร้างโดยการศึกษาของมิซซันนารีในโลกตะวันตก... เพื่อนของฉันชาวยุโรปและละตินอเมริกา ประหลาดใจกับหนังสือการ์ตูนที่ไม่ใช่หนังสือเรียนนี้ที่ทำให้เด็กๆ สนใจอย่างมากและใช้เวลากับการอ่านหนังสืออย่างจริงจัง”

หนึ่งในข้อความจากจดหมายหลายร้อยฉบับที่ คาร์ลีน แมคเลน ได้รับจากผู้อ่านชาวอินเดียเมื่อปี ค.ศ. 2007 “ศาสตราจารย์แมคเลน: เมื่อไม่นานนี้ ฉันได้อ่านบทความในนิตยสารเกี่ยวกับคุณ และงานปริญาเอกของคุณว่าด้วย หนังสือการ์ตูนปรัมปรา อมาร์ จิตรา คธา ที่ตีพิมพ์ในอินเดีย ถูกส่งมาบ้านเราทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอ (ซื้อเล่มละหนึ่งเดือนให้แก่น้องชาย และฉัน-ฉันคิดว่าราคาราว 3 รูปี เมื่อปี ค.ศ. 1970 เมื่อครั้งฉันเป็นเด็กนักเรียน) พวกเราเติบโตมากับหนังสือการ์ตูนเหล่านี้โดยแท้จริง นอกเหนือจาก “ธรรมดาทั่วไป” เช่น อาร์ชี, เดนนิส ตัวกวนระดับบ้าน ละคร

สงครามโลกครั้งที่ 2 จากอังกฤษ และละครควบอย ไข่แล้ว พวกเรามีความโน้มเอียงไปทางอเมริกา ปกติมากสำหรับครอบครัวฐานะปานกลางในเมือง และความอ่อนไหวของชาวอินเดียที่ถูกเลี้ยงดูด้วย อมาร์ จิตรา คธา และนิตยสารการ์ตูนอื่นคือ จันตามานา พวกเราเป็นคนรุ่นใหม่ เกิดหลังอินเดียได้รับเอกราช และไม่มีความรู้สันสกฤตเหมือนที่พ่อแม่ของเรามี จึงได้อาศัยแหล่งข้อมูลเหล่านี้เพื่อเรียนรู้ทั้งเรื่องราว ปรัมปรา และเทพเจ้าที่อยู่ในชีวิตของอินเดีย”

ความสำคัญของหนังสือการ์ตูน อมาร์ จิตรา คธา สำหรับชาวฮินดูย้ายถิ่นที่อาศัยอยู่ในอเมริกาควรจะเข้าใจบริบท หนังสือการ์ตูนชุดนี้เริ่มผลิตเมื่อปี ค.ศ. 1969 ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับการเริ่มอพยพไปยังอเมริกา ระยะที่ 2 เมื่อการ์ตูนเรื่องต่างๆ ผลิตออกมาเยอะและมากขึ้นตลอดปี ค.ศ. 1970 และเป็นช่วงที่ผู้อพยพเหล่านี้เริ่มสร้างครอบครัวของตนเอง พวกเขาพบว่า หนังสือการ์ตูนนี้เป็นเครื่องมือที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวปรัมปราฮินดูและประวัติศาสตร์อินเดียแก่ลูกๆ ของพวกเขาและตัวพวกเขาเอง ขณะที่ผู้อ่านอินเดียมากมายรู้เรื่องราวจากการบอกเล่าแล้ว ก่อนที่จะอ่านหนังสือการ์ตูน และจะรู้สึกชื่นชอบเมื่อเห็นเรื่องราวที่บอกเล่าอีกครั้งผ่านหนังสือการ์ตูนซึ่งเป็นสื่อกลาง ผู้อ่านที่เป็นผู้อพยพเหล่านั้นมีความแตกต่างอย่างมาคนั้นคือ พวกเขาไม่ได้รู้สึกเพลิดเพลินกับสื่อหนังสือการ์ตูนเท่านั้นแต่เป็นการเรียนรู้เรื่องราวใหม่ๆ ของวีรบุรุษอินเดีย

หลายครอบครัวรายงานว่าเมื่อพวกเขามาเยี่ยมเยือนอินเดียในช่วงวันหยุดฤดูหนาวและฤดูร้อน พวกเขาจะซื้อชุดหนังสือการ์ตูนทุกเรื่องที่มีวางจำหน่ายเพื่อนำกลับไปอเมริกาด้วย ส่วนครอบครัวอื่นๆ รายงานว่าปู่ย่าตายายและลุงป้าที่ยังคงอาศัยอยู่ในอินเดีย จะส่งการ์ตูนผ่านทางเรือมาให้หลานๆ ของพวกเขาในวันคล้ายวันเกิดและช่วงเทศกาลต่างๆ”

การจัดทำการ์ตูนชุดนี้นับว่าเป็นหนึ่งในหลายๆ วิธีการในการฟื้นฟูความรู้สึกชาตินิยมให้ฝังลึกมากขึ้น โดยเฉพาะการปลูกฝังเข้าไปในใจของเด็กๆ และเยาวชนอินเดีย แนวคิดและบุคคลสำคัญในการฟื้นฟู

เอกลักษณ์อินเดียให้กลับคืนมาและชัดเจนขึ้นมาอีกครั้ง เนื่องจากการบริหารและจัดระบบสังคมอินเดียในฐานะประเทศอาณานิคมของอังกฤษ ตลอดช่วงระยะเวลา 200 ปี ทั้งนี้ความพยายามฟื้นฟูความรู้ดั้งเดิมและชุดแนวคิดชาตินิยมนี้เริ่มเข้มข้นหลังจากกบฏซีปอยช่วงปี ค.ศ. 1857-1858 ผู้ที่ปลุกความรู้รักชาตินิยมที่กระจายอยู่ในคนทุกสถานะ แต่ที่โดดเด่นชัดเจนคือกลุ่มผู้มีความรู้ที่แสดงความรู้สึกรักชาติเข้มข้นหรือการยกย่องแผ่นดินแม่อินเดียควบคู่ไปด้วย ซึ่งในทางกลับกันหลังจากกบฏซีปอยอังกฤษก็ได้ปฏิรูปสังคมอินเดียอย่างเข้มข้นขึ้นเช่นกัน เช่น สนับสนุนให้คนอินเดียได้รับการศึกษาในรูปแบบตะวันตกมากขึ้น ส่งเสริมให้คนอินเดียแต่งกายแบบตะวันตก สร้างความผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมสังคมยุโรปและอินเดียในครอบครัวชนชั้นสูงของอินเดีย กำหนดกฎหมายอังกฤษขึ้นในอินเดียแทนรูปแบบกฏจารีตดั้งเดิมของอินเดีย และที่สำคัญคือการสร้างเครือข่ายรถไฟให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในอินเดีย ฉะนั้นการเดินทางเพื่อเรียกร้องเอกราชและฟื้นฟูอัตลักษณ์อินเดียจึงเป็นงานที่ยากลำบากมากขึ้น กลุ่มที่ชุดแนวคิดชาตินิยม ดังเช่น อารยาสมาช พราหมณ์สมาช ฮินดูชาตินิยม และแนวร่วมรักชาติหรือคองเกรส เป็นต้น รวมถึงบุคคลที่มีความรู้ความสามารถท่านอื่นๆ เช่น เทเพนทราณัฐากร, รพินทราณัฐากร, สุภาชจันดรา โบส, มหาตมะ คานธี ฯลฯ บุคคลผู้แสดงความรักชาติและไม่ยอมรับการปกครองของอังกฤษนี้เรียกรวมกันว่า นักต่อสู้เพื่อเอกราช ประเทศแถบตะวันตกแท้จริงก็เป็นแรงสนับสนุนความเป็นชาตินิยมประการหนึ่งด้วย เช่น เฮเลน่า บลาวด์สกี, แอนนี เบแซนด์, แมกซ์ มิลเลอร์, พอล บรันตัน ฯลฯ หรือชาวอังกฤษเองในช่วงปกครองอินเดียอยู่นั้นได้ค้นพบศาสนสถานมากมายและนำวิทยาการ ความสามารถของอินเดีย เผยแพร่สู่โลกตะวันตกเช่นกัน และการฟื้นฟูประเทศหลังเอกราชนั้น สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกนอกจากปฏิรูประบบการปกครองประเทศซึ่งถือเป็นหน้าที่โดยตรงของนักปกครอง กำลังใจของคนในประเทศ ซึ่งไม่ถ้อยถนอเพราะเมื่อได้รับอิสระแล้ว ก็ยังคงมีปัญหาอุปสรรคอีกนานัปการ ทั้งนี้คนอินเดียที่มี

ความรู้ในทักษะด้านต่างๆ ก็เริ่มพัฒนาส่งเสริมประเทศตนเองด้วยเช่นกัน และหนึ่งในนั้นคือ การจัดทำหนังสือการ์ตูน

เมื่อประเทศเป็นอิสระเมื่อปี ค.ศ. 1945 จากนั้นไปผู้ที่จะเป็นอนาคตของอินเดียคือเด็กๆ และเยาวชน การปลูกฝังความภูมิใจ ภูมิปัญญา ค่านิยมโลกทัศน์อุดมคติสังคม ด้วยเรื่องราวทางประวัติของประเทศชาติในรูปหนังสือการ์ตูนเป็นสิ่งที่ทันสมัยและเข้าถึงเด็กๆ ได้ดีและทั่วถึงมากที่สุด ในยุคนั้น และการ์ตูนคือเส้นทางไปสู่รากฐานของท่าน ริเริ่มโดย อนันท์ ไป หรือเรียกกันทั่วไปว่า อังเคิลไป หรือ ลุงไป เรื่องราวในการ์ตูนเกือบทุกเล่มดำเนินเรื่องผ่านวีรบุรุษและวีรสตรีด้านต่างๆ ทั้งจากบุคคลจริง ทวยเทพ สัตว์ในชาดก คนในนิทาน และในตำนานท้องถิ่น แม้เนื้อเรื่องจะว่าด้วยอินเดีย ทว่าลักษณะรูปภาพในระยะแรกนั้น ผู้จัดทำได้เลือกรูปแบบภาพการ์ตูนอเมริกาเป็นต้นแบบ

ประเทศที่มีรูปแบบการ์ตูนที่สำคัญและโดดเด่นที่สุดคือ “อเมริกา และญี่ปุ่น โดยโครงสร้างแล้วการ์ตูนอินเดียชุดนี้มีความใกล้เคียงกับการ์ตูนอเมริกามากกว่าญี่ปุ่น เช่นเดียวกับการ์ตูนอเมริกาโดยทั่วไป การ์ตูนอินเดียโดยเฉลี่ยแล้วมีความยาวประมาณ 32 หน้า และแต่ละหน้าแบ่งเป็นส่วนๆ (โดยพื้นฐานมี 3-6 ส่วนต่อหนึ่งหน้า) ในส่วนนั้นประกอบด้วย ภาพ คำพูด และคำบรรยาย การ์ตูนอินเดียเหมือนอเมริกาที่มีคำมากกว่าญี่ปุ่น และใช้กรอบส่วนการ์ตูนและจำนวนหน้าที่ใช้ในการพรรณนาการกระทำและความคิดน้อยกว่าการ์ตูนญี่ปุ่น ในทางศิลปะ การ์ตูนอินเดียมีความคล้ายการ์ตูนอเมริกาในการพรรณนาภาพในรูปแบบมนุษย์ ซึ่งตั้งอยู่ในบนแนวทางธรรมเนียมมากกว่าการ์ตูนญี่ปุ่น ความเหมือนระหว่างการ์ตูนอินเดียและอเมริกานั้นเป็นความจริงว่าการ์ตูนของ อมาร์ จิตรา ครา ได้รับแรงบันดาลใจอย่างมากจากการ์ตูนอเมริกาที่มีจำหน่ายในอินเดียในปี ค.ศ. 1950 และปี ค.ศ. 1960 โดยเฉพาะเรื่อง ทาร์ซาน แฟนเทิม และแมนเดรค อย่างไรก็ตามหนังสือการ์ตูนอินเดียมีความแตกต่างจากหนังสือการ์ตูนอเมริกาในบางส่วนที่มีลักษณะเฉพาะของตนเองและการผสมผสานรูปแบบ

อินเดียและอเมริกา...” (McLain, 2009) ทั้งนี้การ์ตูนบางเล่มโดยเฉพาะในหมวดการ์ตูนร่วมสมัย และการ์ตูนที่เป็นเรื่องราวจากชาตกและหิโตปเทศ มีลักษณะรูปภาพที่ต่างไปจากเล่มอื่น อีกทั้งในการ์ตูนหลายๆ เรื่องก็ผสมผสานลักษณะภาพการ์ตูนที่เป็นรูปแบบดั้งเดิมอินเดียไว้ด้วย นอกจากนี้รูปตัวละครยังมีรูปแบบที่เสมือนคนจริงหรือเป็นลักษณะตามธรรมชาติมากกว่าญี่ปุ่น

อย่างไรก็ตาม คาร์ลีน แมคเลน อธิบายเพิ่มเติมว่าการ์ตูนอินเดียมีความต่างตรงข้ามกับหนังสือการ์ตูนอเมริกาในสองส่วนสำคัญ คือ 1. การ์ตูนอินเดียวาดขึ้นจากวัฒนธรรมภาพวาดและวรรณคดีอินเดีย และเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลจาก ช่วงเวลาแห่งชาตินิยม ในปลายปีศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 เมื่อตัวอักษรและรูปการ์ตูนที่เป็นที่นิยมนำมาใช้ การต่อสู้เพื่อเอกราชจากการเป็นอาณานิคมของอังกฤษ 2. การ์ตูนอินเดียมีสื่อกลางที่เป็นเรื่องราวพื้นเมือง หนังสือการ์ตูนอินเดียเหล่านี้จึงรวมไว้ทั้งปรัมปราและประวัติศาสตร์ ความศรัทธาของศาสนาและฆราวาสนิยม ในความพยายามที่จะสร้างแบบแผนของการ์ตูนวิบุรุษอินเดีย

หนังสือการ์ตูนของ อมาร์ จิตรา คชา นี้นำรูปภาพการ์ตูนของอเมริกามาเป็นต้นแบบในการรังสรรค์งานนั้น อาจเป็นด้วยเหตุผลที่ 1. ลักษณะการ์ตูนอเมริกามีความเป็นสากลที่แสดงถึงโลกยุคใหม่ที่อินเดียกำลังจะก้าวไปสู่ โดยเฉพาะเยาวชนที่เป็นอนาคตของอินเดียเอง 2. ภาพวาดการ์ตูนแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดเสมือนจริงของชีวิตภาพที่ปรากฏความรู้สึกบนตัวละครและเหตุการณ์ ซึ่งลักษณะเหมือนจริง โดยเฉพาะการแสดงถึงความรู้สึกบนใบหน้า เป็นสิ่งที่คนอินเดียนิยมและตรงกับอุปนิสัยของคนอินเดีย 3. ภาพการ์ตูนอเมริกามีความใกล้เคียงกับจารีตการวาดภาพของอินเดีย ทั้งในด้านสีเส้นที่แจ่มชัด เน้นความสวยงามทั้งภาพคนและสถานที่ 4. เรื่องราวในการ์ตูนนี้แสดงถึงความเป็นชาติของอินเดีย ทั้งทวยเทพจากศาสนา ศาสดา กษัตริย์ ศิลปิน กวี ฯลฯ หลายเรื่องเป็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ภาพวาดจึงควรเป็นลักษณะ

ธรรมชาติจริงของสิ่งมีชีวิต ซึ่งแท้จริงลักษณะเช่นนี้สามารถอ่านได้ทุกวัย ทั้งนี้การตุนชุดนี้ก็ยังคงแบบแผนการจัดทำภาพวาดดังเช่นแนวคิดแรกเริ่ม และยังคงเป็นที่นิยมมาถึงวันนี้ “อมาร์ จิตรา คธา เป็นชุดการ์ตูนภาษาอังกฤษที่ครองตลาดหนังสือการ์ตูนอินเดียตั้งแต่เริ่มต้นเมื่อปี ค.ศ. 1967 กับการสร้างสรรค์การ์ตูนมากกว่า 450 ชื่อเรื่อง ขายมากกว่าเก้าสิบล้าน เล่มถึงปัจจุบัน (ค.ศ. 2009)” (McLain, 2009)

หนังสือการ์ตูนนี้ยังได้จัดทำเป็นภาษาไทยเช่นกัน ทั้งนี้ที่พบได้นั้นมี 10 เรื่อง คือ กษัตริย์ปามทพ ไอรสพระราม มหาภารตะ หริศจันทร์ ศกุนตลา พระนล-ทมยันตี สาวิตรี หนุมาน กฤษณะ พระราม หนังสือไม่ได้ระบุสำนักพิมพ์ Amar Chitra Katha หรือเป็นหนังสือการ์ตูนชุด The route to your roots แต่ได้แจ้งผู้จัดจำหน่ายและบรรณาธิการ Anant Pai ทั้ง 10 เล่มแปลโดยเดือน กันยา จัดพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2549 โดยสำนักพิมพ์ไม้ขีดไฟ

การ์ตูนชุดนี้เป็นที่น่าสนใจว่ายังคงได้รับความนิยมจากผู้อ่าน ถึงแม้ส่วนมากแล้วจะเป็นเรื่องราวอดีตโบราณ แต่ก็ไม่ล้าสมัย อีกทั้งรูปภาพสีสัน ก็ไม่ได้ถูกนับว่าหมดความนิยมหรือไม่น่าอ่านแต่อย่างใด ปัจจุบันผู้อ่านมีทางเลือกในการอ่านเช่นจากออนไลน์ ทว่าก็ยังคงอ่าน หนังสือชุดนี้บรรจุแรงดึงดูดอันได้นั้นคงมีอยู่หลายประการ สำหรับการศึกษานี้มุ่งประสงค์ไปที่เนื้อหาการสอนที่ปรากฏแทรกอยู่ในบทสนทนาและเรื่องราวของวีรบรรพชนซึ่งจะสะท้อนให้เห็นมุมมองคุณค่าทางสังคมของอินเดีย

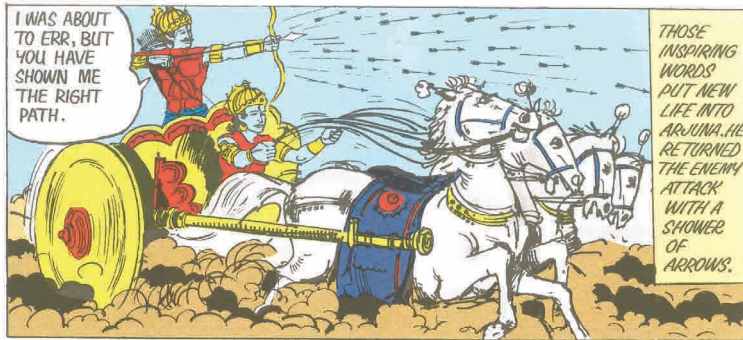
41

บทที่ 3

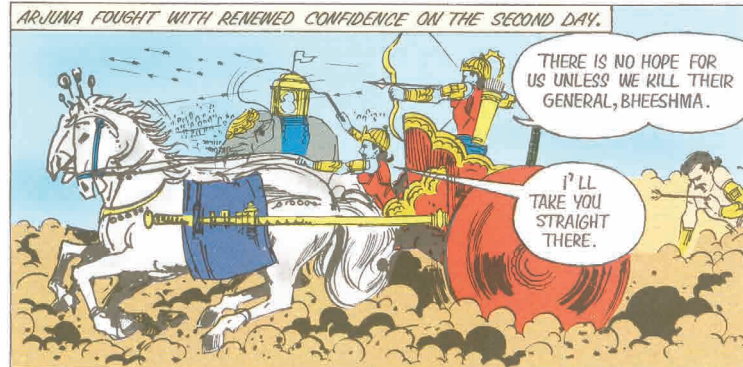
บทโลกทัศน์คำสอน

AT THE END OF THE FIRST DAY, HOWEVER, THE PANDAVA ARMY WAS BADLY MAULED. THE SOLDIERS RETURNED TO THEIR TENTS (IN THOSE DAYS THEY NEVER FOUGHT AFTER SUNSET).

ARJUNA FOUGHT WITH RENEWED CONFIDENCE ON THE SECOND DAY.

หนังสือชุด เส้นทางไปสู่รากฐานของท่าน (The route to your roots) แยกหมวดเป็น 6 หมวด 1. महाकाव्यและปรัมปรา 2. นิทานและความหรรษา 3. นิทานอินเดียร่วมสมัย 4. นิทานอินเดียโบราณ 5. ผู้กล้าหาญ 6. ผู้มีวิสัยทัศน์ ในการศึกษานี้มีจำนวน 48 เรื่อง ถึงแม้ว่าในแต่ละหมวดจะเน้นเนื้อหาสาระไปตามชื่อหมวดนั้นๆ ดังเช่น หมวด महाकाव्यและปรัมปราที่เป็นเรื่องราวของเทพเจ้าและความศรัทธา เนื้อหา มุ่งเน้นไปที่ชีวิตของเทพ ความมุ่งมั่นศรัทธาในการบำเพ็ญเพียรทั้งของ เทพและมนุษย์ หรือหมวดที่ว่าด้วยผู้กล้าหาญที่กล่าวถึงบุคคลใน ประวัติศาสตร์ กษัตริย์ นักรบ เมื่อครั้งโบราณ กระทั่งการเคลื่อนไหว เพื่อเอกราชจากอังกฤษ นอกจากนี้เนื้อหาของแต่ละเล่มในแต่ละหมวดจะเป็นการสอนอยู่ในทีแล้ว ยังได้สอดแทรกคำสอนที่ชัดเจนซึ่งอาจเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องตามสาระที่มุ่งเน้นในหมวดนั้นที่จะแสดงได้ถึงโลกทัศน์หรือ อุดมการณ์ทางสังคมของอินเดีย ฉะนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าหนังสือในแต่ละหมวดแสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์คำสอน อีกทั้งคำสอนที่สอดแทรกในแต่ละเล่มก็ยังแสดงถึงโลกทัศน์จากคำสอนที่อยู่ในการ์ตูนแต่ละหมวดแต่ละ เล่มได้เช่นกัน

3.1 หมวดมหากาพย์และปรัมปรา

อินเดียเป็นดินแดนที่ผู้คนดำรงชีวิตตามตำนาน (epics) หรือกล่าวอีกนัยว่าอินเดียเป็นดินแดนแห่งตำนาน ตำนานดังกล่าวนั้นก็คือ ศาสนา อันเป็นต้นมูลแห่งประเพณี วัฒนธรรม จารีต วิถีชีวิต แนวคิด วิถีปฏิบัติของชนชาติ ตัวละครที่อยู่ในการ์ตูนหมวดนี้เกี่ยวข้องกับตำนานหรือศาสนา บางเรื่องไม่ใช่ตัวละครในคัมภีร์ทางศาสนาแต่มีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้า มหากาพย์ของศาสนาฮินดูมี 2 เรื่องที่สำคัญคือ มหาภารตะและรามายณะ กระนั้นผู้สร้างสรรค์การ์ตูนชุดนี้ก็ได้นำถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับศาสนาอื่นไว้ในหมวดนี้ด้วยดังเช่น ศาสนาเซน และศาสนาพุทธ รูปแบบการนำเสนอการ์ตูนในหมวดนี้คือ ผู้เขียนจะนำเข้าสู่เนื้อหอย่างกระชับ โดยมากไม่กล่าวถึงการกำเนิดหรือสิ้นสุดของตัวละครเนื่องจากว่าตัวละครโดยเฉพาะที่เป็นเทพนั้น มีประวัติและเรื่องราวของตนที่ยาวมาก และแต่ละส่วนนั้นมีความสำคัญ จึงนำมาเล่าผ่านการ์ตูนเฉพาะบางส่วน แต่เรื่องราวและลักษณะภาพวาดมีความดึงดูดใจน่าติดตาม เรื่องต่างๆ ในหมวดนี้เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเทพที่สืบเนื่องมาจากตำนานทางศาสนาและผู้ที่ยึดมั่นศรัทธาในศาสนา

ในหมวดนี้มีจำนวนมากเล่มที่สุดจากจำนวนทั้งหมด และแบ่งเป็นหมวดย่อยได้ดังนี้

3.1.1 ความกล้าหาญ

ถึงแม้การดำเนินเรื่องราวจะแสดงให้เห็นถึงความองอาจกล้าหาญของวีรบุรุษผู้เป็นเทพที่อยู่ในตำนานทางศาสนาซึ่งมิใช่เพียงเทพเจ้าสมมุติหรือจินตนาการแต่เป็นเทพเจ้าที่มีจริงแท้ ในเนื้อเรื่องเองก็ยังมีคำสอนที่แฝงไว้มากน้อยแตกต่างกันในแต่ละเรื่อง ดังตัวอย่างเรื่อง

ไวษณุ เทวี: เทพีแห่งขุนเขา อสูรรังควานเทวีภูมิ (แม่ธรณี) ไม่หยุดหย่อน เสียงแห่งความเศร้าของนางดังก้องทั่วสวรรค์ เทพทั้งสาม คือ พระพรหม พระศิวะ และพระวิษณุ ยิ่งความฉงนว่าต้องทำอะไร พระศิวะกล่าวขึ้นว่า อสูรมีความแข็งแกร่งมากขึ้น พระพรหมกล่าวกับเทพทั้งสองว่า “เราจะสามารถทำอะไรได้? พวกเราได้ให้พรมากมายแก่บรรดาอสูรตอนนี้เหล่าอสูรได้หันกลับมาต่อต้านพวกเรา” มเหสีของเทพทั้งสามจึงนำพลังของตนรวมกัน ได้ก่อกำเนิด นางทริกูตา เพื่อช่วยปราบปรามอสูร และเมื่อชนะอสูรแล้ว นางได้รับคำสั่งจากเทพทั้งสามให้ลงมาช่วยเทวีภูมิและบุตรของนาง (คือมนุษย์ทั้งหลาย) นางทริกุตามาถือกำเนิดแต่สามภรรยามีอายุยังโลกมนุษย์ นางเป็นหญิงกล้าหาญมาก มักปราบปรามคนจิตใจร้าย ช่วยผู้คน เป็นสตรีที่มีความปราดเปรียวด้านการต่อสู้ โดยเฉพาะการใช้อาวุธธนู นางได้บำเพ็ญพรตตั้งสัจจะขอเป็นคนรักและซื่อสัตย์ต่อพระวิษณุ เทพวิษณุให้พรว่า เมื่อครบกาลโยชน (เปรียบกาลยาวนานดังกลีบ) จึงจะได้ครองคู่กัน นางบำเพ็ญสมาธิโยคะ (ทำเดียว) ในถ้ำกระทั่งเชื่อกันว่า กลายเป็นหินศิลา สถานที่นี้เรียกว่า ไวษณุ เทวี อยู่ในรัฐจัมมู ทุกปีจะมีคนนับล้านมาจาริกยังสถานที่นี้

☉ การแทรกคำสอนเฉพาะเล่มนี้ แสดงถึงความซื่อสัตย์ในคู่ครอง
เมื่อนางทริกิตากล่าวกับพระวิษณุว่าต้องการเป็นคนรักของพระองค์ วิษณุ
เทพได้ตอบนางว่า “ทริกิตา สิดาเป็นมเหสีของเราและเราไม่สามารถยอมรับ
ผู้อื่นได้ ถึงอย่างไรเราพอใจในการอุทิศบำเพ็ญตนแก่เรา เช่นนั้นเราจะให้
ชื่อแก่เธอว่า ไวษณะวี” ด้วยความงามของนางจึงมีชายพอใจ แต่นางปิกใจ
ต่อพระวิษณุแล้วจึงปฏิเสธคนเหล่านั้น ดังตอนหนึ่งที่ได้ว่ากล่าวกับชายที่
มีสายตาลึกลับลอกและวาจาลามกว่า “ท่านกล้ากล่าววาจาเช่นนั้นกับเรา
ได้อย่างไร หัวใจของเรานั้นคงอยู่กับพระวิษณุ และเพียงวิษณุเท่านั้นที่จะ
เป็นภัสตาของเรา”

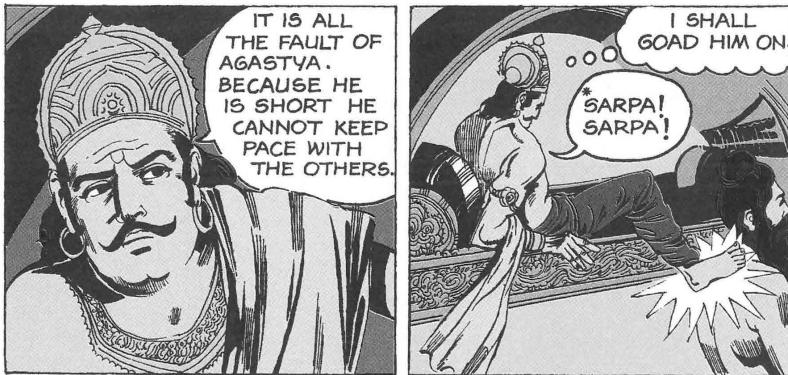
คนอินเดียให้คุณค่าความหมายแก่ผู้ที่อุทิศตนอย่างถึงที่สุด
แก่เทพเจ้า และแสดงความสักการะผู้นั้นดังเช่นเทพเอง นางทริกิตาเมื่อ
กระทำภารกิจของตนตามที่ได้รับมอบหมายมาพร้อมกับการเกิดแล้ว นาง
ได้ปฏิบัติโยคะที่แสดงถึงความภักดีต่อพระวิษณุ สังคมอินเดียเป็นสังคม
แห่งความศรัทธาต่อเทพเจ้าทั้งหลาย คนต่างแสดงความภักดีต่อเทพแต่
ผู้ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่และปฏิบัติธรรมเพื่อสละให้เพียงพระเจ้านั้นมีเพียง
น้อย และผู้นั้นได้รับความสรรเสริญบูชาด้วยว่าเป็นทั้งแนวทางแบบอย่าง
และหนทางไปสู่เทพ

ความกล้าหาญมิได้หมายถึงเฉพาะการสู้รบและกำลังทางกาย แต่
ยังมีความกล้าหาญทางจิตใจโดยเฉพาะจากสตรี ดังเรื่องราวของพระนาง
อินทรา ราชินีสวรรค์ ในเรื่อง**อินทราและชาชี: ประธานแห่งสวรรค์และ
ชายาผู้เสียสละ** อินทราได้สังหารอสูรเกรด้วยกลวิธีการเสสร้างของภูมิตร
แต่ด้วยความละอายที่กระทำเช่นนั้นจึงหลบหนีออกจากสวรรค์ไปซ่อน
อาศัยอยู่ที่ต่างๆ ทั้งในที่มืด ที่วุ่นวาย ใต้โลก หรือแม้แต่สวรรค์ เมืองสวรรค์
ที่พระอินทร์เคยปกครองเกิดความวุ่นวาย เทพต่างๆ จึงได้สรรหาประธาน
สวรรค์องค์ใหม่ และได้เลือกกษัตริย์ชื่อ นहुส่าห์ ผู้มีความประพฤติดีงาม
จากโลกมนุษย์ แต่เมื่อเวลาผ่านไปไม่นานนัก กษัตริย์ผู้นี้กลับมีพฤติกรรม
ชั่วร้ายทำให้สวรรค์เกิดความวุ่นวาย อีกทั้งผู้ปกครองสวรรค์องค์ใหม่ผู้นี้

ต้องการมเหสีของพระอินทร์ไปเป็นภรรยาตน นางจึงหนีไปขอความช่วยเหลือจากครุเทพโดยกล่าวว่า “ครุผู้เป็นที่เคารพ ท่านทราบแล้วว่าเรานี้คือภรรยาผู้อุทิศแก่สามี คือองค์อินทรา ขอท่านโปรดปกป้องเราจากนหุสาคี” ครุเทพลอบนางว่า “อย่ากังวลเลย อยู่ที่นี่เจ้าจะปลอดภัย” นางยังคงเศร้าโศกคำนึงถึงสามี และได้ติดตามหาสามีทุกหนแห่ง โดยขอพรจากนางอุปสรุติเทพีแห่งคำคืน เทพีนางลงไปยังบึงบัวที่ซึ่งสามีนางหลบอาศัยอยู่ในก้นดอกบัว ครุเทพทำพิธีบูชาไฟและขอให้พระอัคนีไปนำพระอินทร์กลับมา ทวยเทพได้ขอร้องพระอินทร์ให้กลับมาเป็นประธานสวรรค์ดังเดิม ในขณะที่นหุสาคีทวีความอหังการ ครึ่งหนึ่งสั่งให้ฤๅษีสัตนแบกหามคาน เสลี่ยงของตน และขณะที่ฤๅษีหามคานอยู่นั้นได้ใช้เท้าถีบทำร้ายฤๅษีด้วยความรุนแรง ฤๅษีจึงสาปให้เป็นงู (คนอินเดียเชื่อว่าคำสาปของฤๅษีผู้บำเพ็ญพรตนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ ไม่มีผู้ใดที่จะล้างคำสาปนั้นได้แม้แต่เทพเจ้าหรือผู้กล่าวคำสาปเอง) ชาวสวรรค์ได้อัญเชิญพระอินทร์กลับมาเป็นผู้ปกครองสวรรค์ดังเดิม

ความกล้าหาญของพระนางสรัสวดี ในเรื่อง**สรัสวดี: เรื่องราว เทพีแห่งปัญญา** เมื่อเกิดสงครามระหว่างวรรณะพราหมณ์และกษัตริย์เกิดไฟเผาผลาญขึ้น เทพทั้งหลายเกรงว่าไฟนี้จะทำลายสรรพสิ่งจึงไปขอให้พระศิวะช่วย พระองค์ตอบว่า พระนางสรัสวดีจะสามารถช่วยได้โดยจะมอบอควินาตาฟ (ไฟที่ลุกโชนอยู่ในหม้อ) ให้พระนางนำไปยังมหาสมุทร (นัยว่าแม่น้ำใหญ่) ทำให้เหล่าเทพมาขอร้องให้พระนางช่วยนำไฟจากพระศิวะไปยังมหาสมุทร และเทพทั้งหลายได้รับคำตอบจากนางว่า “เรารวมเป็นหนึ่งในเดียวกับพระพรหม เราจะไม่ทำการสิ่งใดที่ไม่ได้มาจากความเห็นชอบของสามี เราจะทำก็เมื่อสามีเราขอร้องเราเท่านั้น” เรื่องนี้แบ่งเป็นสองตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับพระนางที่ว่านางได้นำไฟนี้ไปไว้ยังมหาสมุทรหรือแม่น้ำใหญ่ แม่น้ำนี้ชื่อว่า แม่น้ำสรัสวดี ที่ยังคงอยู่ในรัฐราชสถาน ไหลผ่านทะเลทรายธาร์ กระแสน้ำคงไหลไม่ขาดสาย ภายใต้พื้นดินแห้งแล้งไม่ได้เหือดแห้งตามที่มองเห็น

ความเข้มแข็งของนางเทราปตี เรื่อง**ชายาตราหา: เรื่องเล่าจาก**
มหาภารตะ ความซื่อสัตย์ของภรรยาถึงแม้จะต้องไปอยู่ป่ากับสามีทั้งห้า
ด้วยเป็นหญิงประพตติอีกทั้งมีความงดงามมาก เมื่อสามีไปล่าสัตว์ นาง
อยู่เพียงลำพัง บางครั้งชายทุศีลจึงหมายที่จะกระทำไม่ดี แต่ความเข้มแข็ง
เด็ดเดี่ยวของนางจึงขับไล่คนเหล่านี้ไปได้ เช่น กล่าวต่อราชาเมืองหนึ่งที
แสดงพฤติกรรมไม่ดีต่อนางว่า “คนชั่วร้าย อย่าทำให้ข้ามีมลทินเพราะมือ
ของเจ้า” สามีของนางมักคอยปกป้องนางเสมอ อีกทั้งทำร้ายผู้ที่คิดร้ายต่อ
ภรรยาของพวกเขา

เช่นเดียวกับเรื่อง**อุลูปิ: เจ้าหญิงนาคาคผู้ตกหลุมรักอรชุน** ถึง
แม้อรชุนจะอยู่กับนางเพียงไม่นาน ได้อยู่ร่วมกันเพียงครั้งเดียว อรชุนก็
ต้องกลับไปอยู่เมืองของตน แต่นางมีความซื่อสัตย์ต่อสามีเสมอ นางและ
อรชุนอยู่ฉันสามีภรรยาใต้ท้องน้ำเมืองบาดาลนานพิภพ ด้วยว่านางมี
เผ่าพันธุ์นาค และด้วยความที่อุลูปิรักอรชุนมาก เมื่ออรชุนเดินขึ้นฝั่ง นาง
เกรงจะไม่สามารถทำใจจากความพลัดพรากได้ จึงรีบหลบหนีอรชุนไปโดย
ไม่ล่ำลา อีกทั้งคิดว่าอรชุนนั้นไม่ได้มีความรักต่อตน อรชุนเดินทางจาริกต่อไป
และได้พบเจ้าหญิงจิตรันกาดาแห่งมณิปุร ทั้งสองสมรสและให้กำเนิดโอรส
ชื่อ บากูร์วาหนะ และได้จากเมืองนี้ไปเมื่อโอรสมีอายุกว่าขวบหนึ่งแล้ว
อุลูปิเฝ้าคำนึงถึงอรชุนผู้เป็นสามี จึงได้เดินทางไปหาเจ้าหญิงแห่งมณิปุรและ
โอรสเนื่องด้วยคิดว่า “อรชุนไม่ได้รักเรา เช่นนั้นเราไม่ปรารถนาที่ไปพบเขา
แต่เราจะไปเยี่ยมเยียนและใช้เวลากับเจ้าหญิงจิตรันกาดาและบากูร์วาหนะ
ซึ่งเป็นผู้ที่อรชุนรัก” นางไปหาทั้งสองคนและคอยอยู่ใกล้จิต ทุแลและ
พราสอนบากูร์วาหนะให้เก่งกล้าเหมือนอรชุน บากูร์วาหนะก็รักนางดุจ
มารดา “ถ้าเจ้าไม่ฝึกฝนการยิงธนู เจ้าจะไม่ใช่วีรบุรุษที่ยิ่งใหญ่ได้เช่นเดียวกับ
อรชุน บิดาของเจ้า” และส่งให้บากูร์วาหนะไปช่วยบิดาครั้งทำสงคราม
กับราชวงศ์เคารพ เมื่อครั้งที่วุสสน้องชายของภิชมะเห็นพี่ชายตายด้วยธนู
ของอรชุน เกิดความเสียใจและเคียดแค้นจึงเดินทางไปยังริมฝั่งแม่น้ำ

เพื่อพบเทพีคงคาผู้เป็นมารดาของตนและพี่ชาย พร้อมทั้งกล่าววาทะขอพร กับนางว่า อรชุนเป็นคนบาปเมื่อตายแล้วขอให้ไปนรก ซึ่งนางก็ได้ตอบบุตร ว่าให้เป็นตามที่สุสประสงค์ นางอุลปิที่ซ่อนอยู่ใกล้ๆ นั้นได้ยินจึงกลับไป แจ้งแก่บิดา บิดาของนางขอร้องวสุสให้ถอนคำสาปนั้นเสีย แต่สุสบอกว่า จะแก้คืนได้เมื่ออรชุนถูกสังหารในสนามรบโดยบาฏูรว่าหณะ เมื่ออรชุนและ โอโรสพบกันที่สนามรบ อรชุนต้องการทดสอบความสามารถการรบของบุตร ตน ขณะหนึ่งทั้งสองปะทะกันด้วยศรธนู ศรของบาฏูรว่าหณะดังตรงไปยัง หัวใจของอรชุน เขาล้มลงสิ้นลมหายใจ เมื่อบาฏูรว่าหณะเห็นเช่นนั้นเสียใจ ล้นสติ เหตุการณ์นี้อยู่ในสายตาของอุลปิ บาฏูรว่าหณะฟื้นสติและขอร้อง นางโปรดช่วยบิดาให้กลับมีชีวิตด้วยรู้ว่านางอุลปิสามารถทำได้ แต่นางยังคงนิ่งเฉย จิตรังกาดาทราบข่าวได้รับรู้ตรงมายังร่างสามี นางและบุตร ชายโศกคร่ำครวญ เมื่อประจักษ์แจ้งในภาพที่เห็นนางอุลปิจึงตั้งจิตแน่วแน่ว่า ไม่นานนาคนมณีก็ลอยมาจากสวรรค์ นางมอบมณีให้แก่บาฏูรว่าหณะเพื่อ วางสัณห์สลงบนหัวใจต่อร่างที่นอนทอดนิ่งของบิดา อรชุนฟื้นคืนชีวิต อรชุนกล่าวกับอุลปิว่า “ภรรยาผู้เป็นที่รัก เราเป็นหนี้บุญคุณเจ้านัก ทั้ง ชีวิตในภพนี้และในภพภายหน้า” ข้อความท้ายเรื่องกล่าวว่า “แล้วความปรารถนาของอุลปิที่จะได้ความรักจากอรชุนก็เต็มเต็ม”

นอกจากนี้ในเล่มนี้ยังมีเรื่องที่แสดงถึงความกล้าหาญในความรัก ของนางอุษาที่มีต่ออนิรุท ในเรื่อง**อนิรุท: หลานผู้เป็นที่รักของกฤษณะ** และนางวิทสาละที่มีความรักต่ออภิมายุนบุตรของอรชุน ในเรื่อง**ชาท็อทคชา: ยักษ์ผู้กล้าหาญ**

❁ ความกล้าหาญของผู้หญิงในการ์ตูนส่วนย่อยนี้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึง ความรักดีต่อสามี ผ่านภาพวาดการ์ตูน แม้มีสรีระที่อ่อนช้อยบอบบาง แต่แสดงลักษณะของแววตาและท่าทางที่มุ่งมั่นในความรักต่อสามี โลกทัศน์ของคนอินเดียนั้น หญิงที่ดีคือภรรยาที่ต้องรักดีต่อสามี ความรักรักดีเพียงสามีของตนไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือเทพีต่างๆ สิ่งทีภรรยา

ฟังปฏิบัติต่อสามีด้วยความเคารพถือเป็นรูปแบบทางวัฒนธรรมของสังคมอินเดีย มเหสีของพระพรหมซึ่งเป็นผู้เป็นใหญ่ในเทวโลกเช่นนางสร้อยวดี ก็ยังเคารพและภักดีต่อสามี ดังที่นางกล่าวว่า เราจะไม่ทำการสิ่งใดที่ไม่ได้มาจากความเห็นชอบของสามี และความซื่อสัตย์ยังรักต่อสามีของนางเทราปตีและนางอุลूपิ เรื่องราวเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับเทพเจ้าและศาสนา แนวคิดของศาสนาเป็นแบบแผนที่ผู้ศรัทธาควรหรือต้องปฏิบัติ ศาสนาฮินดูแสดงทั้งการจำแนกเป็นหลักการคำสอน และแสดงเป็นเรื่องราวของเทพต่างๆ ซึ่งถือเป็นวิถีปฏิบัติของคนในสังคม เช่นเดียวกับสตรีที่มีความรักเดียวและเคารพชายผู้เป็นสามี ผู้ประพาดเช่นนี้คือสตรีที่มีค่าและสังคมยกค่าสูงให้แก่หญิงภรรยาณี ทั้งนี้บุรุษพึงประกอบด้วยคุณธรรมตามตัวอย่างเทพและข้อควรกระทำของผู้เป็นสามี

เทพเจ้ามีคู่ครองเช่นเดียวกับมนุษย์และในตำนานของเทพเจ้าก็แสดงให้เห็นถึงความภักดีของเทพหรือภรรยาที่มีต่อเทพสามี และเทพเจ้าต่างๆ ล้วนมีคู่ของตน ดังเช่นเทพเจ้าผู้เป็นใหญ่ทั้งสาม พระพรหมกับพระนางสร้อยวดี พระศิวะกับพระนางปารวตี พระวิษณุกับพระลักษมี เทพและเทพีคู่ครองเป็นหนึ่งเดียวกัน ในมหากาพย์และปรัมปราจะแสดงให้เห็นชัดเจนถึงความอุทิศตนของภรรยา ดังเช่น นางเทราปตีกับสามีพี่น้องปาดมเทพในมหากาพย์ นางสีตาผู้อุทิศตนแก่พระรามผู้เป็นภัสดา เหล่านี้เป็น

51

แบบอย่างให้สตรีอินเดียไม่กำหนดกาลเวลายุคเก่าใหม่ โลกของสตรีอินเดียคือครอบครัว ในชีวิตประจำวันหลังจากการทำพิธีสักการะเทพเจ้าคือการบูชาสามี การรักดีและอุทิศตนต่อสามีและครอบครัวเป็นความกล้าหาญที่แข็งแกร่งกว่าแรงสรีระกำลังสำหรับสตรี

ในทางตรงข้ามกับการแสดงความกล้าหาญของบุรุษที่ประกอบด้วยคุณธรรมความดีนอกจากกำลังกายที่แข็งแรง โดยเฉพาะการต่อสู้กับความชั่วร้ายที่มักอยู่ในรูปอสูร และชัยชนะที่ไม่ใช่การเหยียบย่ำผู้แพ้ของวีรบุรุษ ความกล้าหาญที่ชนะใจฝ่ายมืดของตนจากเหตุการณ์เรื่องราวของเทพเจ้าต่างๆ การดำเนินตามแนวทางของเทพเจ้าจึงยึดถือเป็นดังคุณค่าทางใจที่สังคมอินเดียยึดถือปฏิบัติ

52

เรื่องอินทราและวิรทรา: ปิตาจารย์ผู้รุกรานทวยเทพ พระอินทร์และเหล่าเทพบนสวรรค์ไม่สามารถต่อกรกับปิตาจารย์ผู้รุกรานเมืองสวรรค์ได้ อินทราครุ่นคิดว่าเป็นเพราะเหตุใด “เพราะความละเลยต่อครุจึงทำให้เราเป็นเช่นนี้ เราปราศด้วยว่าปราศจากครุ” จึงได้เข้าไปพบพระพรหมซึ่งได้กล่าวว่า “สิ่งที่ท่านขาดนั้นคือจิตวิญญาณที่ปราศจากการนำทางโดยครุ” และแนะนำให้ไปหาครุฤๅษีตนหนึ่งชื่อ วิชวารูป ฤๅษีนั้นได้ตอบว่าจะประกอบพิธีกรรมบูชาไฟเพื่อให้พระอินทร์ชนะปิตาจารย์และให้ฝ่ายปิตาจารย์กำลังชนะเทพเช่นกัน พระอินทร์จึงสังหารฤๅษีเสีย อินทราถามพระวิษณุว่า ต้องทำเช่นไร พระวิษณุตอบว่าให้ใช้กระดูกของฤๅษีดาตีซึ่งจะทำลายอสูรได้ โดยให้อัศวินผ่าแฉดไปเป็นศิษย์และขอกระดูกจากฤๅษี ซึ่งฤๅษีก็ให้พรตามประสงค์ เมื่อฤๅษีนั่งสมาธิเข้าฌานหมดปราณ จิตวิญญาณได้กลับขึ้นไปรวมเป็นหนึ่งเดียวกับพระวิษณุ พระวิศวกรรมได้ประดิษฐ์และออกแบบกระดูกเป็น วัชระ อาวุธของพระอินทร์ ดังนั้นจึงสามารถชนะปิตาจารย์ได้ในฉากสุดท้ายเมื่อสังหารอสูรได้แล้ว พระองค์นั่งบนหลังเฮอร์คิวลีสมือถือวัชระพาดบนบ่าและกล่าวสรรเสริญอสูรว่า “เราขออนอมสคฺติท่าน การตายของท่านเป็นที่น่าสรรเสริญ”

เทพผู้เก่งกล้าก็ยังให้เกียรติศัตรู แม้ศัตรูโหดร้ายจะ
ทำร้ายทวยเทพและผู้คน แต่ในแง่คิดหนึ่งถือว่าผู้นั้นมีความดีไม่ด้านใด
ก็ด้านหนึ่ง เช่น เป็นผู้มีความสามารถในการปกครองดังเช่น รวณะหรือ
ทศกัณฐ์ ที่เมื่อถูกสังหารใกล้สิ้นใจ พระรามได้ให้พระลักษมณ์ไปขอเป็น
ศิษย์ให้ราวีณถ่ายทอดวิธีการบริหารบ้านเมือง เทพเจ้าสังหารอสูรซึ่งเป็น
สัญลักษณ์แห่งความชั่วร้ายและความมืดมน แต่เทพเจ้าก็ไม่เคยเหยียด
หยามในความพ่ายแพ้และลบหลู่เกียรติของอสูร ข้อสังเกตประการหนึ่ง
ของสังคมอินเดียในเรื่องนี้คือ แม้เป็นศัตรูก็มีเกียรติควรยกย่อง

ประเทศที่มากไปด้วยความหลากหลายมาแต่อดีตทั้งผู้คน
เผ่าพันธุ์ วรรณะ ศาสนา เป็นอาทิ นอกจากการอยู่ร่วมอย่างสันติแล้วยัง
ต้องแสดงความยกย่องให้เกียรติแม้จะเป็นผู้มีความแตกต่าง อินเดียปลูกฝัง
เรื่องนี้ผ่านเรื่องราวทางศาสนาเพื่อให้เป็นวิถีที่คนต้องนำมาใช้ในการอยู่
ร่วมกับความหลากหลาย และแม้ผู้ที่มีความต่างนั้นจะมีความขัดแย้ง
กัน แต่คนทุกคนมีเกียรติที่ควรยกย่องเช่นกัน วิธีคิดเรื่องการให้เกียรติที่
สืบทอดมายาวนานนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันของอินเดีย
เพราะประเทศต้องรวมความต่างนี้เป็นหนึ่งเดียวเพื่อให้พัฒนาไปข้างหน้า
พื้นฐานค่านิยมของสังคมในด้านนี้ จะทำให้คนเชื่อมโยงทำงานร่วมกัน
ด้วยคำนึงถึงจุดดีของผู้ที่แตกต่างหรือตรงข้ามนั้น

ในการ์ตูนเรื่องนี้ความเชื่อในครูเป็นสิ่งแสดงถึงอุดมคติสังคม
ที่สำคัญการจะทำสิ่งใดให้สำเร็จมิได้สวดมนตร์ขอพรเทพเท่านั้น แต่สิ่งหลัก
คือครูที่เปรียบเป็นความรู้ และผู้ให้ความรู้ ถ้าไม่มีครูจะทำสิ่งยิ่งใหญ่ใด
ก็ไม่บังเกิดผล คนเราจึงต้องแสวงหาครูแม้แต่เทพเองก็ต้องมีครู การให้ค่า
สูงสุดแก่ครูในสังคมที่มีมาแต่โบราณ แม้ปัจจุบันก็ยังคงฝังลึกอยู่ในความ
คิดและการกระทำ ด้วยความเคารพในครูตนเองนี้ คนอินเดียยึดถือครูเป็น
แบบอย่างในแทบทุกเรื่องมิใช่เฉพาะเรื่องความรู้ ดังเช่น การครองเรือน
คุณธรรมประจำตน บุคลิกภาพของครู เช่น เมตตา มัธยัสถ์ เรียบง่าย สมถะ
และแนวทางการดำรงชีวิต เป็นต้น เมื่อเริ่มทำกิจกรรมทางความรู้จะกล่าว

อาศัยยวาทศรของตณด้วย นอกเหนือจากเทพและเทพีแห่งวิชาการ

การกล่าวถึงครุณันมีสอดแทรกในเรื่อง**อินทราและชิบิ: เรื่องเล่าจากเทพแห่งสวรรค์ผู้ปราดเปรื่อง** ที่มีคำกล่าวว่า “*ความเคารพต่อครูจะช่วยให้ข้าดำรงตนอยู่อย่างมีสติ ดังนั้นแล้วการกระทำของข้าจึงดำรงอยู่ในคุณธรรมอันดี และข้าจึงได้เก็บเกี่ยวพลังและความรุ่งเรืองจากผลแห่งกรรมดี*” วันหนึ่งชายหัวดีต่อผู้แสวงหาความรู้กำลังเฝ้าหาอาจารย์ที่จะสอนตนให้สำเร็จวิชาภายในเวลาอันสั้นได้ วันหนึ่งเห็นฤษีกำลังถอนหญ้าแล้วโยนหญ้านั้นลงน้ำ จึงได้ถามข้อสงสัยว่าฤษีทำอะไร ฤษีตอบว่ากำลังสร้างสะพานทางเดินข้ามยังอีกฝั่งของแม่น้ำ ชายหนุ่มหัวเราะแล้วกล่าวว่า ไม่สามารถสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโดยการใช้มือถอนหญ้าและใช้นิ้วหยิบทรายเพื่อสร้างทางข้ามได้ด้วยการกระทำที่โง่เขลาเช่นนี้หรอก ฤษีตอบว่า “ท่านผู้ประพฤดีดี นี่ไม่ใช่ความโง่เขลาเลยแม้แต่น้อย ดังนั้นแล้วความพยายามของเจ้าที่จะใช้เวลาใช้เพียงไม่กี่วันหรือไม่กี่เดือน ซึ่งแท้จริงจะต้องใช้ความพากเพียรในการศึกษากับครูผู้สามารถเป็นเวลาหลายปี” ชายผู้นั้นเข้าใจในคำกล่าวและได้น้อมลงอาศิรวาทฤษี และฤษีได้กลับคืนกายเป็นพระวิษณุ

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับครุอีกหนึ่งตัวอย่างคือ **เรื่องเล่าจากอุปนิษท:**

ความสงบและปัญญา ฤษีผู้มีความรู้อาศัยอยู่ในป่าลึกกับครอบครัว บุตรชายหนึ่งคนอยู่ในวัย 12 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ต้องศึกษาบทคัมภีร์ศาสนาจึงให้บุตรชายเดินทางไปศึกษาท่องคัมภีร์จากครู พ่อได้กล่าวกับบุตรเมื่อมารบลาว่า “*ไปเถิดลูกชาย และกลับมาพร้อมความปราดเปรื่องและแสงสว่างแห่งความรู้ของพราหมณ์*” (ความรู้ของคนวรรณะพราหมณ์คือ การศึกษาท่องมนตร์ความรู้ตามคัมภีร์ต่างๆ ดังเช่น อุปนิษท พระเวท) เมื่อบุตรชายกลับมาจากการเล่าเรียนแล้ว พ่อได้ทดสอบทักษะหลายอย่าง เมื่อจบการทดสอบหลายประการแล้ว บุตรกราบบิดาแล้วกล่าวว่า “พ่อช่วยลูกเพิ่มความรู้จากที่ไม่รู้ให้ได้รู้ จากที่ไม่ประจักษ์ให้ประจักษ์” ท้ายเล่มได้อธิบายความหมายของ อุปนิษท ว่าหมายถึง “นั่งใกล้” นั่นคือ นักเรียนนั่งใกล้

กับครูเพื่อรับฟังความรู้ ครูถ่ายทอดความรู้ด้วยวาจาอธิบายนักเรียนรับฟัง และจดจำ ท่องตามครู

๐๐ คนอินเดียเชื่อว่า ห้องสมุดที่ดีที่สุดคือสมองหรือความจำการบันทึกในกระดาษก็อาจสลายได้ สลักบนศิลาย่อมคงทนกว่ากระดาษ แต่การบรรจุความรู้ไว้ในสมองและท่องจำต่อมโนตรกับครูแล้วถ่ายทอดสู่รุ่นนั้นย่อมคงทน ท่องจำให้ได้และต้องเข้าใจให้ถ่องแท้ เรียนรู้ด้วยใจ (learn by heart) เป็นประเพณีวิธีการเรียนรู้ แม้ในปัจจุบันเช่นเทคนิคการเรียนของนักศึกษา การบันทึกเรื่องราวต่างๆ ด้วยวิธีนี้ของอินเดียสืบทอดมาเนิ่นนาน กระทั่งอังกฤษเข้ามาก็ได้เริ่มรู้จักวิธีการตะวันตก แต่ประเพณีการเรียนรู้เช่นนี้ยังไม่หมดไปและยังคงเป็นวิธีการสำคัญ

สตรีเคารพสามีดังเทพ บุรุษเคารพครูดังเทพเจ้า เพราะเป็นผู้ให้กำเนิดครั้งที่สอง ถึงแม้บิดาจะเป็นฤๅษีครูที่เก่งกล้าเพียงใดก็ต้องส่งลูกของตนไปศึกษายังสำนักเล่าเรียนอื่น หน้าที่ของผู้ชาย (เฉพาะอย่างยิ่งชายวรรณะพราหมณ์) ไม่ใช่ฝึกฝนกำลังกายให้กล้าแกร่งแต่ฝึกฝนความรู้ให้แตกฉานและเพิ่มพูน ผู้ชายจึงต้องออกแสวงหาความรู้โดยเฉพาะในวัยที่ต้องศึกษา แม้แต่เทพยงสุตฤๅษีของตน และสรรเสริญผู้เป็นครูที่ให้ความรู้แก่ศิษย์มากมาย ปัจจุบันหน้าที่ของบุรุษอันดับต้นคือการศึกษา ซึ่งต้องศึกษาอย่างจริงจังและเป็นหน้าที่เดียวที่พึงกระทำในวัยหาความรู้ ครูจึงเป็นทุกสิ่งในชีวิตการศึกษาดังผู้ให้กำเนิด ในสังคมอินเดียการสวดฤๅษีและชื่อของครูที่สอนตนยังคงมีความสำคัญ ดังเช่น การกล่าวแนะนำตัวเองนอกจากชื่อตน ชื่อบิดามารดาแล้วยังบอกชื่อครูของตนด้วย หรือการถามว่าเป็นศิษย์ของใครหรือใครคือครูของท่าน เป็นปกติวิสัยในสังคมอินเดีย แม้ทุกวันนี้ เพราะแสดงถึงความรู้ที่มีครูเป็นผู้ถ่ายทอด ความสำคัญของครูนั้นแสดงในมหามภารตะเมื่อครั้งพระรามออกจากป่า ฤๅษีถามว่าใครที่ท่านต้องการจะพบเป็นคนแรก พระรามตอบว่าครูของเรา เจ้าชายสิทธัตถะเมื่อตรัสรู้ ผู้ที่นึกถึงเป็นคนแรกคือครูของพระองค์

เรื่อง*หาริศจันทรา: ราชาผู้เลือกความลำบากเหนือความสบาย*

ราชาผู้ปกครองเมืองโยธยาผู้ยึดมั่นในความดีเป็นที่เคารพของประชาชน ครั้งหนึ่งเข้าป่าล่าสัตว์ได้ยินเสียงร้องผู้หญิงขอให้ช่วยดึงออกมาจากป่า ชู้จึงรีบวิ่งไปตามเสียงแต่ปรากฏว่า กลับเป็นฤษีกำลังนั่งบำเพ็ญสมาธิซึ่ง ใกล้สำเร็จตามที่ตั้งปรารถนา ฤษีโกรธมากจึงสาปให้อาณาจักรของ พระองค์ถูกทำลาย ด้วยความสงสารราชบุตรของพระองค์จึงขอสัญญากับ ฤษีว่า ฤษีต้องการสิ่งใดจะให้ทุกอย่าง วันหนึ่งฤษีมาทวงสัญญาที่ห้อง พระโรงให้ตนเป็นพระราชอาแทน พระราชา มเหสี และโอรสจึงลงสมบัติ ทั้งหมดโดยกล่าวกับเหล่าบุโรhitที่คัดค้านการจากไปของพระองค์ว่า “ถ้า เราผิดคำสัญญาประชาชนของเราจะได้รับความเดือดร้อน” ฤษีเองก็ไม่ลดละ ที่จะทวงสัญญาในสิ่งต่างๆ ที่ต้องการ ถึงแม้พระราชจะได้มอบทุกสิ่งให้โดย ไม่เหลือทรัพย์สินใดแล้ว และหนึ่งในสิ่งที่ฤษีต้องการคือ ค่าทักษิณา ประเพณี ที่ต้องให้การบริจาจาคำธรรมนิยมหลังจากการให้ของขวัญแต่ละครั้ง พระราชาและครอบครัวได้ทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้เงินมาให้แก่ฤษี เช่น ประกาศขายมเหสีเป็นคนรับใช้ครอบครัวเศรษฐี สุดท้ายพระราชประกาศ ขายตนเองและได้เป็นผู้รับใช้ชายวรรณะศูทรยังลานโถงเผาศพ พระองค์ ทำงานจนผ่ายผอมผิวกายไหม้เกรียม วันหนึ่งมเหสีได้อุ้มร่างโอรสน้อยมา ยังสถานที่เผาศพแต่ไม่มีเงินจ่าย ทั้งสองจำกันไม่ได้เพราะไม่ได้พบกันนาน และต่างก็ตรากตรำจนสรีระเปลี่ยนแปลง มเหสีจะถอดผ้าคลุมศีรษะเพื่อ เป็นค่าเผาศพ แต่ชายวรรณะศูทรได้ห้ามไว้และพูดขึ้นว่า การทดสอบได้ ลิ้นสุดแล้วก่อนที่จะพระราชหาริศจันทราจะกล่าวตอบสิ่งใด เกิดแสงวาบ สว่างปรากฏบนท้องฟ้า เหล่าทวยเทพลงมาเป็นพยานต่อหน้าพระองค์ พระอินทร์ผู้เป็นประธานแห่งสวรรค์ยกมือขึ้นให้พรและฟื้นชีวิตโอรส ชาย วรรณะศูทรคือพระยม เทพแห่งความตาย แม้ฤษีเองก็ปรากฏขึ้นและให้พร แก่ราชาให้ไปอยู่ ณ สวรรค์เมื่อสวรรคตแล้ว แต่พระองค์เป็นห่วงราชบุตร ขอให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในพรนี้ ครอบครัวของพระราชเดินทางกลับ เมือง พสกนิกรต้อนรับอย่างมีความสุข

● สัจจะ อันที่จริงแล้วความสัตย์เป็นสิ่งที่คนอินเดียยึดถือ ผู้บำเพ็ญศีลพรตตั้งเช่นฤๅษีมีวาจาคำดีสิทธิ์เพราะมิได้ว่ากล่าววาจา เบียดเบียนผู้ใด และใช้วาจาปลงเอื่อนามของเทพและบพสวตมนตร้อยู่เป็น นิจ เมื่อกล่าวคำสาปจึงไม่มีผู้ใดเลยที่จะแก้ไขคำสาปได้แม้แต่เทพเจ้าเอง โดยพื้นฐานทางสังคมแล้วคุณธรรมหนึ่งที่อินเดียถือเป็นคติประจำใจนั้นคือ การปฏิบัติตามคำสัตย์ และเมื่อกล่าวคำสัตย์ออกไปแล้วถือเป็นหน้าที่หรือ ธรรมะที่ต้องกระทำ หลักแห่งหน้าที่นั้นคือข้อปฏิบัติสำคัญสูงสุดของศาสนา ฮินดู สัจจะจึงเป็นเสมือนเส้นทางที่นำไปสู่หน้าที่ พระราชาหริสัจนทรา สามารถสังหารฤๅษีที่กล่าวสาปพระองค์ได้ แต่พระองค์เคารพในความดีของ ฤๅษีจึงยอมรับข้อเรียกร้องและกล่าวคำสัญญา ข้อคำสอนในศาสนาทั้งใน อุปัษย์และคัมภีร์สำคัญ เรื่องมหาภารตะและรามายณะมีใจความสำคัญ ที่แสดงถึงการประพฤติตามคำที่กล่าวสัญญา การกระทำจริงต่อคำที่สัญญา ไว้ แม้เป็นเพียงการกระทำที่เล็กน้อยก็ถือว่าคนผู้นั้นมีคุณธรรม เช่น การ อ่านหนังสือเรียนล่วงหน้าของเด็กๆ อินเดียในช่วงก่อนนอน การรีดผ้าให้ เรียบร้อยของชายวรณะล้างตามทีปฎิญาณไว้ก่อนทำงาน การยึดมั่นใน คำสัตย์นี้เป็นคำขวัญของประเทศอินเดีย

3.1.2 ความศรัทธา

มหากาธะ: *ตำนานที่ยิ่งใหญ่ของอินเดีย* ในหนังสือกล่าวถึงเรื่องราวอย่างย่อของตำนานเรื่องนี้โดยเริ่มจากการเลิกลูกของนางเทราปติ กระทั่งการรบชนะฝ่ายเการพและครองราชย์ของยુธิษฐิระ มหากาธะ คัมภีร์ทางศาสนาเล่มนี้ถือเป็นหลักทางศาสนาอันดูของคนอินเดียรวมถึง คัมภีร์รามายณะด้วย การ์ตูนเล่มนี้ได้แทรกคำสอนแก่เยาวชนคนอ่านไว้หลายช่วง ราชวงศ์ปาณฑพและเการพเป็นลูกพี่ลูกน้องกัน ทั้งสองฝ่ายเกิดจากปู่คนเดียวกันคือ ฤๅษียาส และมาจากตระกูลภารตเหมือนกัน (ภารตโอรสของนางศकुन्ตลาและพระราชาทุษยันต์แห่งหัสตินาปุระ) เมื่อเกิดความขัดแย้งกันจนท้ายที่สุดกลายเป็นมหาสงคราม ก่อนการสู้รบครั้งใหญ่ เการพมักใช้เล่ห์กลที่จะทำลายปาณฑพเสมอ แม้กระนั้นครั้งหนึ่งเมื่อพี่น้องทั้งร้อยคนของฝ่ายเการพไปรบที่เมืองกันดราวาสและพ่ายแพ้ ภิณะ ฝ่ายปาณฑพรู้ข่าวจึงหัวเราะชอบใจ พี่ชายยुธิษฐิระได้กล่าวกับภิณะว่า “อย่าทำเช่นนั้นภิณะ เจ้าไม่ควรหัวเราะเยาะญาติของตนเมื่อพวกเขาต้องประสบความทุกข์ จงไปและช่วยชีวิตพวกเขา” ในสนามรบเมื่อกองทัพของปาณฑพและเการพเผชิญหน้ากัน ก่อนการสู้รบเริ่มขึ้น บณธมาศีกรบอรชุนแห่งตระกูลปาณฑพได้กล่าวกับภกษณะผู้เป็นสารีว่า “โอ ภกษณะ คนเหล่านี้คือพี่น้องร่วมสายเลือดเดียวกับเรา เราไม่ปรารถนาจะสังหารคนเหล่านี้เลย” ภกษณะกล่าวขึ้นว่า “จงกล้าหาญอรชุน ท่านจะละทิ้งตอนนี้ไม่ได้แล้ว” “อรชุน พวกเราต่อสู้กับความชั่วร้ายหาใช่ต่อสู้กับคนไม่ เจ้ากล่าวคำว่าสังหารแต่นั้นเป็นเพียงการพรากชีวิตไม่ใช่จิตวิญญาณ จงศรัทธาในข้า และเดินหน้าต่อสู้” ช่วงแรกของการรบฝ่ายปาณฑพพลีชีพล้าหลายครั้ง พี่ชายยुธิษฐิระกล่าวกับอรชุนว่า “อรชุน ดูเหมือนว่าเราจะเป็นฝ่ายพราชัย” อรชุนตอบให้ความมั่นใจกับพี่ชายว่า “พวกเราจะไม่พ่ายแพ้ตราบเท่าที่พระภกษณะอยู่ด้วยฝ่ายเรา”

ทั้งนี้การ์ตูนหลายเรื่องแสดงความเป็นจริงของชีวิต คนดีหรือฝ่าย
ดียึดถือคุณธรรม แต่ก็มีได้เป็นสีขาวบริสุทธิ์ย่อมมีด้านไม่งดงามอยู่เช่นกัน
ดังเช่นในเรื่องนี้ ฝ่ายปาลทพเองก็ตอบกลับด้วยเล่ห์กลดังเช่นที่ฝ่ายการพ
ได้กระทำต่อพวกตน เช่น ขณะที่กระรอกกับอรชุนสู้รบกัน ล้อรถม้าของ
กระรอกตกหลุมโคลน กระรอกจึงลงจากรถม้าและพยายามผลักล้อขึ้นจาก
โคลน ขณะนั้นอรชุนเฝ้าจับตามองไปที่กระรอก เมื่อกระรอกหันมาเห็นจึงตะโกน
ขึ้นว่า “ช่างน่าอายเจ้าอรชุนเจ้านี่ช่างขี้โกง”¹ อรชุนตอบว่า “เจ้ายิงธนูสังหาร
อภิมันยู² จากด้านหลังของเขา นี่ไม่ใช่การโกงหรือ” กระรอกผู้เป็นพี่ชาย
แม้เดียวกันกับอรชุนและมีความสามารถด้านธนูไม่แพ้อรชุนเลย แต่ด้วย
การตอบโต้ของอรชุน กระรอกจึงถูกสังหารด้วยศรอรชุน

❁ โลกทัศน์ คุณค่าความคิดและอุดมคติทางสังคมของคนอินเดีย
สืบได้จากศาสนา เรื่องที่สำคัญดังเช่นมหาภารตะซึ่งได้แยกเป็นตอนสำคัญ
ในช่วงการรบที่พระกฤษณะให้คำแนะนำแก่อรชุน คือ ภควัทคีตา ในเรื่อง
นี้แสดงถึงอุดมคติทางสังคมของคนอินเดียหลายประการ หรือกล่าวอีกนัยว่า
สามารถดูโลกทัศน์ของคนอินเดียได้ในคัมภีร์ศาสนานี้ เพราะตราบททุกวันนี้เรื่อง
ราวในมหาภารตะยังคงยึดเป็นคำสอนสำหรับคนอินเดีย ซึ่งอาจตรงข้ามกับ
ความเข้าใจของคนภายนอกสังคมนี้ ที่เห็นว่าเรื่องราวเต็มไปด้วยจินตนาการ
เกินความเป็นไปในความจริง แต่ในหลายเรื่องสามารถสืบความจริงได้ตาม
ทัศนะของคนอินเดีย เช่น ในรามายณะ ก้อนหินที่พลวานรขนไปทับถมทะเล
เพื่อข้ามไปยังกรุงลงกาหรือศรีลังกา ในวันนี้ก็ยังปรากฏแนวยาวของหินได้
ท้องทะเล สถานที่ประสูติของพระรามเมืองอโยธยา ณ สถานที่ที่بابรัมมัสยิด

59

¹ การรบครั้งโบราณจะเลิกต่อสู้เมื่อพระอาทิตย์ตกดิน เมื่อฝ่ายตรงข้ามกำลังเตรียมอาวุธ และ
อุปกรณ์การรบต่างๆ และตามกฎการทำศึกที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันไว้ก่อนการรบ

² อภิมันยู คือ ลูกชายอรชุนกับนางสุภัทรา

สร้างคลุมไว้ หนุมนานที่คงอมตะมีชีวิตคอยช่วยเหลือผู้ศรัทธาที่ปรารถนา
พ้นโศก และภาพวาดประกอบคำสอนของพระกฤษณะผู้เป็นสารภีธมมาตัก
ให้แก่อรชุนมีปรากฏให้เห็นทั่วไปในบ้านหรือที่พักของชาวฮินดู

คัมภีร์ที่ยิ่งใหญ่ของศาสนาฮินดูคือ มหาภารตะและรามายณะ
ทั้งสองเรื่องนี้เป็นพื้นฐานแห่งวัฒนธรรมอินเดียและเป็นตำนานปรัมปรา
ของศาสนาฮินดู แม้ทั้งคู่จะมีเนื้อเรื่องที่แตกต่างกันแต่หลักคุณธรรมมี
ลักษณะเดียวกัน และเรื่องราวมหาภารตะและรามายณะไม่เคยล้าสมัย
แต่มีอิทธิพลสำคัญต่อจิตใจคนอินเดียนับแต่โบราณกระทั่งถึงคนรุ่นใหม่
ในปัจจุบัน คนอินเดียใช้หลักธรรมในเรื่องราวนี้เป็นแบบแผนในการดำเนิน
ชีวิต ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ แม้จะกล่าวรายละเอียดถึงเทพต่างๆ แต่
ก็ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะชีวิตของปุถุชนด้วยซึ่งเป็นเรื่องทางโลกที่มนุษย์
เผชิญ คนจึงสามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ในทุกๆ ด้าน

60

ความอดทน ความยุติธรรม ความสมถะ สัจจะ ความเคารพต่อ
เทพ (หรือธรรมชาติ) เนื่องจากทุกสรรพชีวิตมีความหมายที่เกี่ยวข้องด้วย
เทพ) ความเคารพครู สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานวิถีชีวิตโดยทั่วไปของชาวอินเดีย
ที่กลายเป็นลักษณะเด่นประจำชาติ และในการ์ตูนเรื่องนี้ก็แสดงให้เห็น
ความอดทนที่ต้องไปอยู่ป่าหลายปีและถูกฝ่ายการพิชิตตามทำร้าย เป็น
เชือกขัตรีย์ที่ดำเนินชีวิตและอยู่ในป่าอย่างสันโดษเรียบง่าย เชื่อมั่นใน
ผลแห่งความดีและยุติธรรม รักษาสัจจะต้องไปอยู่ป่าเมื่อแพ้พนันเกมสกา
และนัยที่สำคัญของมหาภารตะคือการแสดงถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ที่เป็น
ปุถุชนสามัญ มิใช่โอรสการด้วยฤทธิ์ หนังสือและละครที่ผลิตออกมาอาจเป็น
เรื่องราวสังเขปหรือในแง่มุมต่างๆ ของตัวละครหรือเรื่องราว และไม่เคย
เบนความสนใจจากคนอินเดียได้เลย เช่น ละครโทรทัศน์มหาภารตะ ปี
ค.ศ. 2013 ใช้เทคนิคสมัยใหม่แนวแฟนซี และหนังสือเรื่อง คีตา สำหรับ
เด็ก (The Gita for Children) และอีกมากมาย

พาหุพลี ราชายุ้งใหญ่ดำเนินรอยตามศาสนาเซน ในเรื่อง **พาหุพลี: ผู้สละราชสมบัติเพื่อศึกษาความจริง** ช่วงศตวรรษที่ 3 นักบวชสองคนที่ปฏิบัติสันโดษอย่างเคร่งครัดตามหลักศาสนา คนหนึ่งนั้นเป็นกษัตริย์แห่งราชวงศ์จันทราคุปตะ เมารยะ ได้สละบัลลังก์เมืองมคร และอีกคนหนึ่งคือครูของพระองค์ชื่อว่า บำห์ดรา บาสู สวามิ ทั้งสองจาริกไปยังแห่งต่างๆ และในที่สุดได้พบภูเขาที่เงียบสงบในบริเวณรัฐกรณาฏกะ ปัจจุบันเรียกสถานที่นั้นว่า ชาราวานะ บิลาโกลา เป็นที่จาริกของผู้ศรัทธาทั้งหลาย หลังจากนั้นมา 1,200 ปี มหาเสนาบดี (นายกรัฐมนตรี) เมืองตาลาวานะปุระชื่อ จาวุนดารายาพร้อมกับมารดาชราเดินจาริกขึ้นเขาและได้เข้าพบครูทางจิตวิญญาณ (นักบวช) มารดาจึงกล่าวกับนักบวชว่า “เราขอพรจากท่านให้ได้พบรูปสลักของพาหุพลี” บุตรชายสนทนากับนักบวชว่าตนได้ปรึกษาทั้งบัณฑิตผู้รู้ นักประวัติศาสตร์ และนักเดินทางทั้งหลายแต่ไม่มีผู้ใดบอกได้เลยว่ารูปสลักนี้อยู่ ณ ที่ใด หญิงชราเชื่อมั่นในศรัทธาว่า จะต้องพบรูปสลัก นักบวชแนะนำว่า “มีเพียงหนทางเดียวเท่านั้นที่จะได้พบที่ตั้งรูปสลักพาหุพลีนั่นคือ ความศรัทธา”

61

หลังจากช่วงนี้เป็นตอนกลางของหนังสือซึ่งกล่าวถึงความถึงพาหุพลี มีเนื้อความโดยย่อว่า “พี่ชายต่างมารดาของพาหุพลี บำห์ราทาแห่งโยธยาต้องการเป็นอธิราชเหนือพระราชาทังปวง แต่ยังเหลือเพียงเมืองเดียวที่ไม่ยอมขึ้นต่ออำนาจของพระองค์ คือ อาณาจักรของพาหุพลี ‘ไม่เป็นความน่าอายแต่อย่างใดที่เราจะยินยอมต่อพี่ชายของเรา ผู้ที่เราเคารพดูจิตา แต่ถ้าเราต้องยอมจำนนด้วยปลายดาบ ประชาชนยอมเห็นเราว่าเรานี้ขลาดกลัว เราเคารพบำห์ราทาดังพี่ชายโดยแท้ แต่เราไม่ยอมรับเขาในฐานะเจ้านายถึงแม้จะต้องทำสงคราม’ เมื่อทั้งสองคนเผชิญหน้าต่อสู้กัน ทั้งกำลังกายที่ปราศจากอาวุธและปะทะด้วยอาวุธ พาหุพลีชนะ แต่ได้ขอโทษพี่ชายที่ต้องใช้กำลังกายรุนแรงในการต่อสู้กันและขอยกอาณาจักรให้ แล้วจึงออกบำเพ็ญตบะ วันหนึ่งบำห์ราทาพี่ชายพาหุพลี เดินทางไปหาฤๅษีบำห์เทวาผู้เป็นบิดาของทั้งสองคน บำห์เทวาบอกแก่บุตรว่า พาหุพลีคิดว่า

สถานที่ที่ยืนบำเพ็ญทุกรกิริยาอยู่นี้มิใช่แผ่นดินของเขา ซึ่งความคิดนี้ทวนขุ่น
จิตใจของเขาอย่างมาก พี่ชายจึงไปหาพาหุพลีที่กำลังบำเพ็ญอยู่คนเดียว
โดยกระซิบข้างหูผู้เป็นน้องว่า ‘พาหุพลี ถ้าแผ่นดินนี้ไม่ได้เป็นของเจ้า มัน
ก็ไม่ใช่ของข้าเช่นกัน ไม่มีผู้ใดยึดครองแผ่นดินนี้ได้ตลอดกาล พวกเราต้อง
ละจากไปในวันหนึ่ง’ ‘*ละวางความคิดการเป็นเจ้าของนี้เสียและตั้งสติมุ่งมั่น
กับเป้าหมายของตนเถิด*’ พาหุพลี รวมจิตตั้งมั่นเข้าฌานสูงสุดสู่ nirvana”

มหาเสนาบดีขณะหลบอยู่ได้มีเสียงเปล่งดังขึ้นในความฝันบอก
ถึงสถานที่ตั้งของรูปสลักพาหุพลี มหาเสนาบดีเดินทางไปตามเสียงบอก
ในความฝัน เมื่อถึงจุดหมายแล้วยกคันธูเล้งลูกศรยิงดังตรงไปที่แท่งหิน
สูงตระหง่าน หินที่คลุมเคลือบกะเทาะแตกกระจายปรากฏรูปจำหลัก
ขนาดมหึมา จากนั้นมาผู้จาริกมากมายรวมทั้งนักบวชเซน มหาเสนาบดี
มีความอึ้งใจกล่าวขึ้นว่า “*เราได้ทำสำเร็จในสิ่งที่เป็นไปได้ เราได้
เติมเต็มความปรารถนาของมารดาแล้ว เราได้นำพาหุพลี มาสู่มารดาของเรา
เรานำท่านมายังผู้รักต่อทุกสิ่งทั้งหลาย*” การบูชาท่านในชั้นมสเตราดรจาก
บนสุดของรูปสลัก ในยุคปัจจุบันยังคงทำการบูชาประจำปีถือเป็นเทศกาล
ที่ยิ่งใหญ่ของรัฐธรรมาภิกษุ มุขมนตรีของรัฐนังเฮลคอปเตอร์เพื่อนำนมสด
สรรถบูชารูปสลักนี้

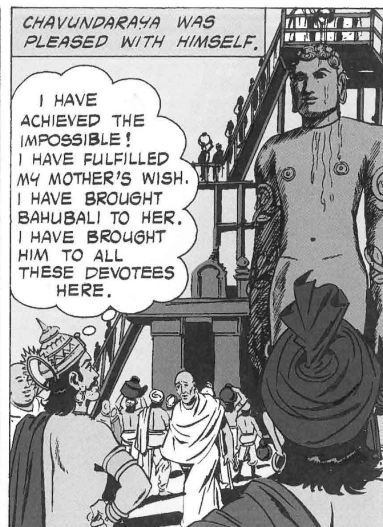
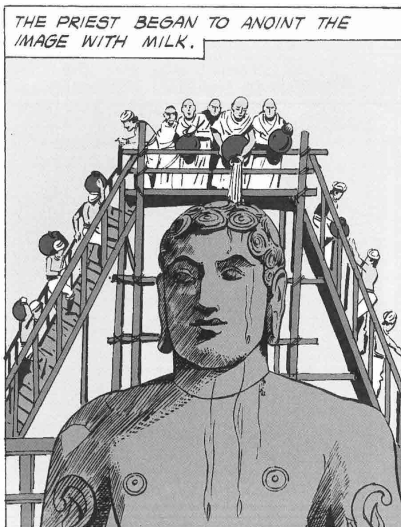
๘ การอุทิศตนเป็นผู้จาริกเป็นวิถีการใช้ชีวิตของคนอินเดียโดย
เฉพาะหลังจากวัยกลางคนถึงวัยสูงอายุ เนื่องจากได้ดำเนินชีวิตตามหน้าที่
ของคฤหัสถ์อย่างเต็มที่และสมบูรณ์แล้ว ฉะนั้นการใช้ชีวิตช่วงบั้นปลายอุทิศ
ตนปฏิบัติความสงบและจาริกไปยังศาสนสถานจึงเป็นหนทางที่คนอินเดีย
ปฏิบัติมาแต่โบราณ ในอดีตกาลหมู่บ้านที่เป็นทางผ่านไปยังสถานที่จาริก
สำคัญจะมีบ้านพักสำหรับผู้เดินทางจาริก ในปัจจุบันแม้การสละตนอุทิศ
เพื่อปฏิบัติกิจทางศาสนาอาจไม่เต็มที่ดังอดีต แต่ยังเป็นวัตรหนึ่งของชีวิตที่
ต้องปฏิบัติ โดยเฉพาะการจาริกไปสักการะสถานที่สำคัญทางศาสนาซึ่งมี
ความสะอาดมากกว่าในอดีตยิ่งขึ้น เช่น เดินทางโดยเครื่องบิน รถโดยสาร

บ้านพักรับรองที่มีอยู่ทั่วไป ประติมากรรมรูปเคารพพาหุพลี ตามเรื่องนี้ สูง 57 ฟุต แกะสลักจากหินชั้นเดียว ให้ชื่อรูปเคารพนี้ว่า กมมาเตชวาลา อีกชื่อหนึ่งของพาหุพลี รูปเคารพนี้ถือเป็นสิ่งที่ต้องไปสักการะของผู้ที่นับถือ ศาสนาเซน

ศาสนสถานต่างๆ ของอินเดียโดยเฉพาะที่แสดงถึงการอุทิศถวายแด่พระเจ้า ไม่ว่าจะเป็นด้วยการกระทำโยคะญาณ สวดมนตร์ การก่อสร้าง กระทั่งเป็นที่ประดิษฐานร่างนักบุญ ล้วนเป็นแห่งที่ต้องไปจาริกสักการะ เทวาลัย ศาสนสถานทั้งฮินดู พุทธ เซน ซิกข์ อิสลาม คริสต์ ยูดาเย และลัทธิต่างๆ แม้สถานที่นั้นจะอยู่ไกลเท่าไร การเดินทางยากลำบากเพียงใด แต่ไม่เคยว่างจากการจาริกแสวงบุญ ด้วยทัศนคติว่าการจาริกไปสถานที่ทรงคุณค่า ดังกล่าวเสมือนว่าได้เดินทางไปเพื่อเข้าใกล้เทพเจ้า และได้สักการะผู้ที่อุทิศตนต่อเทพเจ้าด้วยความบริสุทธิ์แห่งร่างกายและจิตใจ การเดินทางไปจาริกแสวงบุญยังศาสนสถานต่างๆ เป็นหน้าที่สำคัญที่ต้องปฏิบัติ เห็นได้ชัดเจนในผู้ที่นับถือศาสนาของอินเดียทั้งชายและหญิง

โกนาคร: วัดถวายเป็นสุริยเทพ

โกนาครวัดแห่งสุริยเทพ เคลือบคลุมด้วยความลึกลับและน่าพิศวง ความมั่งคั่งที่อุทิศถวายแด่พลัง รัศมีแห่งสุริยเทพ สร้างขึ้นเมื่อศตวรรษที่ 13 โดยพระราชแห่งคงคา³ นาราซิมฮา เดวี ที่ 1 วัดมีเรื่องเล่ามากมาย เรื่องราวต่างๆ นั้นมักกล่าวถึงความใส่ใจรักษาแกะสลักอย่างประณีตบรรจง แน่ใจว่าเรื่องสำคัญที่สุดคือวัดนี้สร้างขึ้นได้อย่างไร

พระราชผู้สามารถในการปกครองและมีใจรุกรานนามว่า นาราซิมฮา เดวี ที่ 1 แต่ยังคงมีหนึ่งสิ่งที่พระองค์ขาดไป “โอ สุริยเทพ ถ้าการอุทิศของลูกทำให้ท่านพึงพอใจแล้ว ขอพระองค์โปรดประทานพรให้ผู้สืบสมบัติแก่ลูกด้วยเถิด” ไม่นานมเหสีของพระราชาก็ให้กำเนิดโอรส ได้ชื่อว่า “บันห์ตุเดวา” (อีกชื่อหนึ่งของพระอาทิตย์) พระราชาเรียกประมุขเสนา ไซไบ ชานตรา เข้าพบแล้วแจ้งความประสงค์ว่า “เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะในการทำศึกและเพื่อเป็นสถานที่แห่งการรำลึกถึงบุญคุณของสุริยเทพที่ประทานพรมอบผู้สืบสันตติวงศ์แก่เรา เราจะสร้างวัด” และพระองค์ได้พบสถานที่ที่จะสร้างวัด ณ จุดที่กำลังน้อมบูชาอยู่นั้น พระราชพบสถานที่ที่จะสร้างวัด “เราต้องการสร้างวัดแด่สุริยเทพ ณ โกนาคร ที่นี่ (โกนาครหมายถึง มุมแห่งพระอาทิตย์) ที่ซึ่งแสงแรกของพระอาทิตย์ฉายยังพื้นโลก” แต่สถานที่นั้นเป็นเส้นทางคดเคี้ยวที่น้ำไหลผ่านโขดหิน ไซไบสั่งการให้คนงานขนหินโยนลงไปในน้ำเพื่อถมน้ำก่อน แต่ก็ไม่ได้เกิดผลใดเลย เขาจึงงุนงงว่าต้องแก้ไขปัญหานี้อย่างไรจึงเดินครุ่นคิดกระทั่งหลงทางไปในป่า เขาพบกระท่อมหลังหนึ่งจึงเดินเข้าไปขออาหาร หญิงชราเจ้าของบ้านนำอาหารมาให้ ด้วยความหิวไซไบใช้มือจุ่มตักลงไปเ็นกลางถ้วยข้าวที่กำลังร้อนอยู่ทำให้เขาสะดุ้งตกใจ หญิงชราหัวเราะ “ท่านนี้ช่างเหมือนไซไบ

³ราชวงศ์คงคาตะวันออก ปกครองแคว้นกลิงคะตั้งแต่ศตวรรษที่ 11-15 วัดนี้ตั้งอยู่ที่เมืองโกนาคร ซึ่งเป็นเมืองชายฝั่งทะเล อ่าวเบงกอล รัฐโอฑิชา

ซานตราผู้บาปญญานันเสียจริง! เขาโยนหินลงยังกลางน้ำแทนที่จะเริ่มถมริมขอบน้ำก่อน” ไช่ไบคิดได้ “ขอบคุณมารดา ท่านได้ช่วยลูกอย่างใหญ่หลวง” เมื่อการสร้างพื้นฐานของวัดสำเร็จแล้ว พระราชาบอกแก่ไช่ไบว่า ต้องการช่างแกะสลักที่ดีที่สุดในอาณาจักร

ไช่ไบจึงออกตามหาช่างฝีมือและได้พบชายหนุ่มกำลังแกะสลักอยู่ เขาชื่อว่า บิซู มหารานา บิซูบอกภรรยาที่กำลังตั้งครรภ์ว่า “เราต้องออกเดินทางเพื่อไปยังโกนาครในวันพรุ่งนี้ พระราชาต้องการสร้างวัดที่ยิ่งใหญ่ที่นั่นและเราก็ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่หัวหน้าสถาปนิก” นางถามสามีว่า จะจากไปโดยที่ยังไม่ได้เห็นลูกเลยหรือ เขาตอบนางว่า เมื่อสร้างวัดเสร็จจะรีบกลับมาทันที แต่ก็ไม่รู้ว่าเมื่อใด ไช่ไบพาเขาไปพบพระราชา “หม่อมฉันได้นำช่างฝีมือที่ดีที่สุดเพื่อสร้างวัดจำนวน 1,200 คนทั่วราชอาณาจักรนี่คือ บิซู มหารานา หัวหน้าสถาปนิก” พระราชายินดีและชื่นชมบิซู เขาเริ่มวางแผนการสร้างวัด

ขณะเดียวกันที่บ้านของบิซู บุตรชายของเขาเริ่มเติบโต เด็กชายดรามะปาตา เขากำลังอ่านคัมภีร์ไบเบิลด้านสถาปัตยกรรมที่พ่อเขาทิ้งไว้เป็นจำนวนมากที่บ้าน เขามักจะนั่งอ่านคัมภีร์เหล่านี้และถามมารดาว่าทำเช่นไรถึงจะเป็นสถาปนิกที่ยิ่งใหญ่เช่นบิดาของเขา ด้วยความคิดถึงบิดา เขากล่าวกับมารดาว่าเมื่อไรที่บิดาจะกลับมา นางปลอบบุตรว่า “เร็วๆ นี้ ดรามะปาตา ในไม่ช้านี้” เวลาผ่านไปเขาอายุย่างเข้า 12 ปี “ท่านแม่ ลูกไม่อาจคอยได้อีกต่อไปแล้ว ลูกจะไปยังโกนาครเพื่อพบบิดา” ก่อนไปมารดาปรารภแก่บุตรว่า “นี่คือผลเบอร์รี่จากต้นบาร์โคลีที่ขึ้นเฉพาะในสวนของเรา เมื่อบิดาของลูกเห็นมันเขาก็จะรู้ว่าลูกเป็นใคร” เขาเดินทางอย่างเบิกบานใจด้วยว่าจะได้พบบิดาของตน เมื่อไปถึงที่หมายทันทีที่บิซูเห็นผลเบอร์รี่เขาเฝือกอดบุตรชายอย่างตื้นตันดีใจ บิซูพาลูกชายไปชมวัดที่กำลังสร้าง ดรามะปาตาเอ่ย “วัดนี้อยู่ในรูปแบบลัทธิ!” บิซูอธิบายว่า “ลัทธิมานี้คือพาหนะของสุริยเทพ ลากรถด้วยม้าทอง 7 ตัว วิ่งเหาะข้ามขอบฟ้า กล่าวกันว่าม้าทั้งเจ็ดนั้นแทนวันทั้งเจ็ดในหนึ่งสัปดาห์ หรือสี่ทั้งเจ็ดของ

สายรุ้ง” แล้วเขาก็เล่าเรื่องราวที่ว่าทำไมม้าถึงเป็นที่รักของพระอาทิตย์

เขานำบุตรชายส่งแต่งงานและสลักยังกำแพงส่วนต่างๆ ของวัด
เขาเข้าไปยังภาพหนึ่งแล้วบอกบุตรว่า “พระราชาสุริยเทพแสดงทักษะการยิง
ธนูของพระองค์” บุตรชายกล่าวถึงอีกภาพว่า “พระองค์ดูชื่นชอบช้างมาก
มีการแกะสลักช้างทุกแห่ง” “ใช่แล้วลูก มีรูปสลักช้าง 1,300 ตัวและยังมีรูป
จำหลักช้างสุดหินในวัดด้วย ที่จริงแล้วพระองค์เป็นหนี้บุญคุณต่อช้างสุดหิน”
แล้วเขาก็เล่าเรื่องราวให้ดรามะปาตาฟัง ในอีกภาพแกะสลัก ดรามะปาตา
ถามอย่างฉงน “ท่านพ่อ นี่คือสัตว์อะไร” เขาตอบว่า “ดรามะปาตา มันคือ
ยีราฟ พระราชาได้รับสัตว์นี้เป็นของขวัญจากพ่อค้า” “ท่านพ่อ ผู้หญิงคนนี้
คงจะเป็นราชินีใช่ไหม?” “หญิงผู้แสดงความรักของเธอนี้คงเป็นภรรยาของ
ช่างฝีมือผู้แกะสลักรูปนาง” เขาชี้ให้บุตรดูภาพ “ดูภาพจำหลักนี้สิ มันคือแม่
สามีทะเลาะกับลูกสะใภ้” ดรามะปาตาบอกบิดา “แต่อย่าไม่เคยทะเลาะกับ
แม่เลย” “และนั่นคือชายอาวุธโสลาจากบ้านของเขา... คงเดินทางไปจาริก”
“ลูกคิดว่า วัดจะมีเพียงรูปสลักของเทพและเทพเท้านั้น” ปิซุขยายความให้
บุตรฟังว่า “มีคนจากทุกสาขาอาชีพที่มาแกะสลักยังที่นี่ ทุกคนมีความเท่า
เทียมในสายสุริยเนตร ไม่มีสิ่งใดจะซ่อนเร้นจากพระองค์ได้หรอก บุตรเรา”

ในคืนนั้นดรามะปาตาฝันถึงช้าง ล้อรถม้า และสัตว์ร้ายต่างๆ
เมื่อตื่นขึ้นกลางดึกรู้สึกกระหายน้ำจึงลุกขึ้นไปยังประตูและได้ยินเสียง
สนทนาของบิดากับช่างฝีมือบางคนถึงการคำนวณที่ผิดพลาด ช่างผู้หนึ่ง
กล่าว “เราจะทำอย่างไรดี? ถ้าเราไม่สามารถยึดวงหินยอดมงกุฎในวัน
อุทิศบูชาต่อสุริยเทพ พระราชาจะต้องตัดศีรษะเราทั้งหมด” ชายอีกคน
บอก “เราพยายามหลายครั้งมาแล้วแต่มงกุฎหินก็ไม่สามารถยกขึ้นได้เลย”
ปิซุรำพึงว่า “เราไม่สามารถคำนวณได้อย่างแม่นยำว่าจะให้หินตั้งปักอยู่
ระหว่างสองขั้วแม่เหล็กได้อย่างไร” ดรามะปาตาทิ้งตัวออกมาจากที่นอนฟัง
อยู่แล้วขอรับรองทุกคนว่า เขาสามารถทำได้ ขอให้เขาได้ทำเถิด มีช่างอาวุธโส
ผู้หนึ่งเอ่ยขึ้นว่าให้ออกาสดรามะปาตาทำเพราะอย่างไรก็ไม่มีตัวเลือกอื่น
ใดแล้ว ดรามะปาตาวางแผนและคำนวณการยึดยอดมงกุฎหินไว้อย่างอด

ปราสาทวัด และเขาก็ทำได้สำเร็จ ทว่าบรรดาช่างพูดคุยกันว่าถ้าพระราชารู้ว่าผู้ที่สามารถคำนวณการยึดยอดมงกุฎคือเด็กชายอายุ 12 ปี ไม่ใช่ช่างฝีมือทั้ง 1,200 คน พระองค์จะต้องสังหารพวกเขา จึงไปบอกแก่บิซูว่าให้เขาเลือกระหว่างชีวิตบุตรชายหรือชีวิตช่างทุกคน บิซูเสียใจมากคิดว่าตนจะทำเช่นนั้นกับบุตรที่เพิ่งได้พบกันหลังจาก 12 ปีได้อย่างไร ดรามะปาตาแอบได้ยินคำกล่าวเหล่านั้น เขารำพึงในใจว่า “พ่อที่น่าสงสาร เราจะต้องทำบางสิ่ง ชีวิตของช่างทั้ง 1,200 คน มีความสำคัญมากกว่าเรา” แล้วเขาก็ปีนขึ้นไปยังยอดปราสาทวัด ขณะนั้นพ่อของเขามองเห็นจิ้งตะโกนเรียกบุตรของตนและพยายามปีนป่ายตามบุตรขึ้นไป แต่บิซูไม่เห็นบุตรชาย เขาวิ่งตามหาไปยังทุกแห่งพร้อมเรียกชื่อ “ดรามะปาตา ลูกของพ่อ” แต่ก็ไม่มีพบบุตรชายเลย “เราสร้างวัดนี้ขึ้นมาเพื่อที่จะสูญเสียลูกชายของเราไป”

ปราสาทวัดแห่งโกนาครียืนหยัดนานนับหลายปี กระทั่งเผชิญกับผู้ลักทำลายและภัยธรรมชาติทีละน้อย ทว่าที่หลงเหลืออยู่ก็ยังคงน่าตื่นตาตื่นใจ และเรื่องราวที่รายรอบอนุสรณ์โบราณจะยังคงถูกกล่าวขานตลอดยุคหลังที่ตามมา

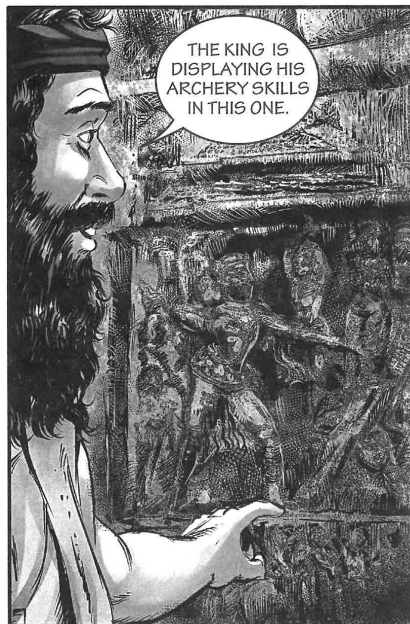
๐๘ แสดงให้เห็นถึงศิลปินและสถาปนิกในยุคโบราณที่เสียสละตนเองทั้งชีวิตเพื่อรังสรรค์วัดและศาสนสถาน ความศรัทธาในพระเจ้าเป็นแรงพลังมหาศาลให้คนรังสรรค์ศิลปะเพื่ออุทิศตนและถวายความภักดีต่อพระเจ้าที่ตนเคารพ ความศรัทธาลึกซึ้งในพระเจ้าโดยเฉพาะคนอินเดียโบราณเป็นสิ่งที่ยังความฉงนของคนยุคปัจจุบันและต้องทำความเข้าใจอย่างไกรก็ตามรากแห่งความศรัทธาศาสนาของคนอินเดียนั้นมันคงแข็งแกร่งหล่อเลี้ยงคนยุคหลังอย่างที่ไม่อาจคลอนแคลนได้เลย

ศิลปะวิจิตรที่จำหลักลงบนหินอย่างอลังการนี้มีมากมายทั่วทั้งประเทศอินเดีย ทั้งนี้ได้รับการฟื้นฟูรักษาบ้าง และไม่ได้รับความสนใจก็มาก สำหรับวัดนียูเนสโกประกาศขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกซึ่งเป็นหนึ่งในอีกมากมายหลายแห่งในอินเดีย เป็นมรดกที่ทำให้ลูกหลานภูมิใจ

ในบรรพบุรุษของตนเอง วัดนี้ไม่ได้เป็นเพียงเทวสถานแต่เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสตร์ต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ สถาปัตยกรรม ฯลฯ ครูนำนักเรียนมาศึกษาความรู้เหล่านี้ และผู้สนใจที่เข้าชมด้วยเหตุผลอื่นๆ สถานที่และความรู้เหล่านี้สร้างขึ้นเพื่อให้ทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าของ ด้วยทักษะของศิลปินอินเดียแต่โบราณว่า ไม่จารึกผู้รังสรรค์เพื่อแสดงตนเป็นเจ้าของ แต่ศิลปินถวายอุทิศแด่พระเจ้า มอบให้ทุกคนได้ใช้ประโยชน์และเข้าถึงด้วยใจที่ไม่มีกังวลและแน่วแน่ต่อพระเจ้า อันเป็นลักษณะการคิดของคนอินเดีย ศาสนสถานที่สวยงามยิ่งใหญ่ทั่วประเทศนั้น ศิลปินทั้งหลายจึงไม่ได้สลักชื่อหรือตราสัญลักษณ์ประจำตนใด อีกทั้งเทวสถานถือเป็นบ้านของพระเจ้า ศิลปินจึงได้รังสรรค์งานอย่างวิจิตรและมักสลักสร้างด้วยศิลาเพื่อความมั่นคง ไม่ว่าจะสร้างขึ้นตามแนวสูงชันบน หรือสลักหินศิลาจากพื้นผิวแผ่นดินลงสู่ใต้พื้นดิน และจำหลักถ้า ตามทักษะพื้นฐานของการสร้างศาสนสถาน ดังนั้นเทวาลัยมากมายในอินเดียจึงสถิตมานานจนถึงปัจจุบัน

ชคัณนากแห่งบุรี: ความฝันของราชา สร้างโดยพระเจ้า

พระราชานินทรราชย์มุนาแห่งสุริยวงศ์ปกครองอาณาจักรอุทล ราฟั้งกับตนเองว่าทำเช่นไรถึงจะเป็นที่จดจำแก่คนตลอดกาล ในความฝันคืนนั้นมีเสียงดังขึ้นว่า มีถ้ำบนเขาสูงหนึ่งชื่อว่า นิลาชลา ในนั้นมีรูปเคารพที่สวยงามที่ท่านจะไม่เคยเห็นในที่ใดมาก่อน เป็นที่ประดิษฐานเทวรูปผิววรกายสีน้ำเงินของวิษณุเทพ นิลามาดห้าฟ พระราชาและข้าราชการบริวารแยกย้ายออกตามหารูปเคารพไปยังทิศต่างๆ แต่ไม่สามารถหาพบ ด้วยความเหน็ดเหนื่อยกระหายน้ำ เด็กเลี้ยงโคผ่านมาพบจึงป้อนน้ำให้พระองค์ พระราชาจึงถามถึงเส้นทางไปถ้ำ เด็กเลี้ยงโคตอบว่า “ข้ารู้สถานที่แห่งนั้น แต่จะไม่บอกท่าน ท่านจงตามหาด้วยตัวของท่านเอง ตามหาด้วยความศรัทธาและซื่อสัตย์ ดังนั้นแล้วข้ามั่นใจว่าท่านจะได้พบ” พระราชาลงทางใต้พบกลุ่มหญิงสาวชาวบ้าน หญิงสาวนำพระองค์ไปที่บ้านเพื่อพบหัวหน้าหมู่บ้านซึ่งเป็นบิดาของนางนั่นเอง พระราชาถามถึงสถานที่ไปยังถ้ำนิลาชลา หัวหน้าหมู่บ้านพาพระราชาก็ไปยังถ้ำนั้นโดยใช้ผ้าปิดตาพระองค์ไว้ในถ้ำมีรูปสักการะสีผิววรกายของพระวิษณุ พระราชาสยุมพรกับลูกสาวหัวหน้าหมู่บ้านแล้วทั้งสองเดินทางกลับยังพระราชวัง ขณะเดินทางกล่าวกับมเหสีว่า ต้องการเป็นเจ้าของรูปเคารพแต่ผู้เดียวดังเช่นหัวหน้าหมู่บ้านมเหสีรีบตอบว่า “ท่านผู้เป็นที่รัก อย่างกล่าวเช่นนี้ อย่าคิดดังนี้ พระเจ้าเป็นของทุกคน” โปรตรระวังในความคิดที่จะให้รูปเคารพนิลามาดห้าฟเป็นของท่านแต่เพียงผู้เดียว เวลาผ่านไปไม่นานนักพ่อตาของพระราชาก็ได้มาพบแล้วแจ้งว่า สถานที่ตั้งรวมทั้งรูปเคารพได้สาบสูญไปแล้ว แต่พระราชาก็เชื่อและคิดว่าเขาซ่อนเทวรูปไว้จึงจับกุมพ่อตาซึ่งไว้วางกว่าเขาจะยอมรับว่าได้ทำเช่นนั้น หลังจากนั้นพระราชานินทรราชย์มุนาหมดหวังเศร้าซึมและเอยกับมนตรีของพระองค์ว่า ความปรารถนาที่จะนำเทวรูปนิลามาดห้าฟกลับมาคืนทำให้พระองค์รู้สึกเช่นคนบ้าและร้องไห้เหมือนเด็ก เทพเจ้าจะชี้ทางให้พระองค์บ้างหรือไม่ คืนหนึ่งในความฝันมีเสียงบอกเส้นทางที่จะได้พบเทวรูป รุ่งเช้าพระองค์และข้าราชการบริวารเดินทางไปตามเส้นทางที่ได้

รับสารจากเทพเจ้าตามที่ฝันและได้พบขอนไม้ขนาดใหญ่จึงนำขึ้นมาเพื่อที่จะแกะสลักเป็นรูปเคารพเทพเจ้า

ขณะนั้นมีชายอัปลักษณ์มาหาพระองค์และเสนอว่าจะเป็นผู้รังสรรค์รูปเคารพนี้เอง แต่ขณะทำงานห้ามผู้ใดรบกวนและเข้าไปในห้องที่ตนใช้เป็นสถานที่แกะสลักในระยะเวลา 15 วัน หลายวันผ่านไปเมื่อเสือก้าวกับพระราชาก็เรียกช่างเพื่อกินข้าว ทั้งสองจึงเคาะประตูเรียกเมื่อเปิดประตูก็ไม่พบชายช่างนั้น เห็นเพียงรูปเคารพที่ยังแกะสลักไม่สมบูรณ์ ฤษีนารทมนีปรากฏขึ้นพร้อมแนะนำว่า วิษณุเทพส่งตนมาเพื่อแจ้งแก่พระราชาว່าย่า ผิดหวังกับการแกะสลักนี้เลย เพราะเป็นความปรารถนาของวิษณุเทพเอง พระราชาเริ่มมุ่งมั่นสร้างเทวสถาน เมื่อเทวาลัยใกล้เสร็จสมบูรณ์ได้ทำพิธีกรรมบูชายัญว ฤษีนารทมนีมาหาพระราชาก็ได้เห็นความสวยงามน่าอัศจรรย์ของงานสถาปัตยกรรม จึงแนะนำว่า มีเพียงพระพรหมเท่านั้นที่เหมาะสมกับการทำพิธีปฐมฤกษ์ ฤษีนารทมนีนำพระราชาก็ไปยังพรหมโลกโดยทันที เพื่อเชิญพระพรหม และพรหมเทพได้ตอบรับคำเชิญ

ทั้งสองใช้เวลาเพียงหนึ่งในพรหมโลก แต่ได้ลืมไปว่าหนึ่งวันของพระพรหมนั้นเท่ากับหลายพันปีบนโลก สำหรับฤษีนารทมนีและพระราชานินทราดิยุมนอาจเหมือนว่าเวลาผ่านไปหนึ่งวัน แต่กาลเวลาผ่านไปเป็นพันปี พระราชานับพันพระองค์ครองราชย์ ราชวงศ์หมุนเปลี่ยนผ่านรุ่งเรืองและเสื่อมถอย ถึงแม้พระราชานินทราดิยุมนกลับมาโลกหลังจากหลายพันปี ในขณะนั้นพระราชาก็พระองค์ปกครองอาณาจักรที่เรียกกันว่า อุทกัล พระราชานามว่า กาพะ มหาเทพ วันหนึ่งขณะควมม้าไปบนเวียงทะเลทราย พระองค์ปรารถนากับตนเองว่า “นักประวัติศาสตร์บอกว่าได้พื้นทรายนี้คือดินแดนอารยะยุคโบราณที่ครั้งหนึ่งเคยเจริญรุ่งเรือง เรายังสงสัย...” ทันใดนั้นม้าสะดุดล้มลง พระองค์กระเด็นตกลงจากหลังม้าพร้อมฉงนว่า บนพื้นทรายที่ดูเรียบเช่นนี้ ม้าสะดุดสิ่งใด พระองค์จึงสำรวจบริเวณนั้น และมองเห็นสิ่งหนึ่งที่โผล่พื้นทรายออกมาเล็กน้อย เป็นชิ้นแกะสลักที่งดงาม พระองค์ควักชุดทรายออก “นี่คือยอดโดม! เราได้ค้นพบครั้งยิ่งใหญ่

แล้ว!” พระองค์สั่งให้ชุดรื้อทลายออกทันที และปรากฏเทวาลัยที่ถูกกลบด้วยทรายนับหลายร้อยปี กาษะ มหาเทพบูรณะปฏิสังขรณ์เทวสถานแห่งนี้และได้เลือกเทวรูปที่พระองค์ต้องการประดิษฐานไว้ภายใน

เมื่อฤษินารทมนีและพระราชาอินดราตย์มุนามาถึงโลก พระราชาตื่นตระหนกและประหลาดใจกับภาพเมืองที่ช่างแตกต่างกับที่พระองค์เห็นเมื่อวันก่อนจากไปพรหมโลก ขณะนั้นเองฤษินารทมนีจึงรู้ขึ้นว่าตนได้ทำสิ่งโง่เขลาแล้ว และอธิบายให้พระราชาฟังด้วยความนุ่มนวล พระองค์ร้องให้พร้อมร่ำพึมพำว่า มเหสี มন্ত্রীและเพื่อนของพระองค์คงตายกันไปแล้ว พระองค์ช่างโศคร้ายเหลือเกิน ฤษินารทมนีปลอบโยนพระราชาว่า “โอ พระราชา อย่าเศร้าเสียใจไปเลย มนุษย์เปลี่ยนผ่านไป แต่วัตถุตั้งอยู่ด้านการทดสอบของเวลา ท่านได้อุทิศตัวท่านเองและตอนนี้เพื่อวัดของท่าน” ทั้งสองเริ่มเสาะหาเทวสถานและพบในที่สุด ทั้งสองฝ่าทหารองครักษ์เข้าไปในโถงทำพิธีใจกลางโบสถ์ พระราชากล่าวขึ้นขณะเห็นพราหมณ์ประกอบพิธีกรรมบูชาพร้อมด้วยพระราชากาษะ มหาเทพและมเหสี “โอ ไม่! วัดที่เราสร้างด้วยความรักอย่างที่สุด ผู้อื่นเป็นเจ้าของเสียแล้ว” พระราชากาษะมหาเทพกล่าวถามว่าผู้ใดที่รบกวนพิธีบูชา เมื่อพระองค์แนะนำตนจึงถูกกล่าวหาว่าพินเพื่อน และขอให้พิสูจน์ว่าเป็นผู้สร้างวัดนี้ ทันใดมีเสียงดังขึ้นมาจากสระน้ำ เตาตัวใหญ่โผล่ก้าวขึ้นฝั่ง “เราชื่อว่า อคุปาร์ เราจำท่านได้ พระราชาอินดราตย์มุนา เราอาศัยอยู่ในสระนี้หลายร้อยปีแล้ว สระนี้มีชื่อตามชื่อของท่าน ใช่แล้ว ท่านคือผู้สร้างวัดแห่งนี้” และพระพรหมก็ปรากฏกายขึ้น เมื่อกาษะ มหาเทพเห็นเช่นนั้นจึงร้องขอโทษแก่พระราชาอินดราตย์มุนา

พระราชาอินดราตย์มุนาริบรุดค้นหาเทวรูปแกะสลักซึ่งถูกทรายกลบและถูกลืมนำไปเช่นกัน พระองค์พบในที่สุด “เทวรูปอยู่นั่น! อยู่บนแท่นบูชาด้านขวาที่ซึ่งวิศวกรมาเทพได้วางไว้” เทวรูปนั้นได้นำมาไว้ภายในโบสถ์ พระพรหมประกอบพิธีประดิษฐานเทวรูป และถามพระราชาอินดราตย์มุนาว่าต้องการพรใดจากพระองค์บ้าง พระราชาขอพรว่า “โปรดอย่าให้

71

ผู้ใดถือเอาว่าตนเป็นเจ้าของวัดแห่งนี้ ขอวัดนี้เป็นของมวลมนุษยด้วยเถิด” พระพรหมพอใจในความไม่เห็นแก่ส่วนตัวของพระราชาแล้วพูดว่า “พระราชาผู้สูงส่ง ความปรารถนาของท่านจะดำรงไว้ตลอดกาล ด้วยว่าท่านเป็นผู้มอบวัดนี้ให้แก่ผู้คนในโลกนี้ วัดนี้จะได้อีกชื่อว่า ‘ชคันนาถ’ เทพแห่งจักรวาล”

พระราชาอินดราตัณุมนาได้รับการจดจำในดินแดนโอริสสาถึงทุกวันนี้ ผู้ที่ใช้ความเพียรพยายามช่วยเหลือพระองค์ก็ไม่ถูกลืมเช่นกัน

๐๘ ศาสนสถานและรูปเคารพไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของ ด้วยว่าเทพเจ้าเป็นที่เคารพของทุกคน การสักการะต่อเทพเจ้าได้ด้วยใจที่ปลอดโปร่ง บริสุทธิ์เป็นดังหนทางไปยังการทำดีที่ไม่ติดขัด สิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อถวายเทพ ไม่ปรากฏชื่อศิลปินและผู้เป็นเจ้าของชิ้นงาน เทวาลัยหรือเทวสถานเป็นดั่งบ้านของพระเจ้าที่ผู้สักการะแสดงความมั่นคงศรัทธาต่อพระเจ้าได้โดยไม่ถูกจำกัดสิทธิ์ อุดมการณ์ทางความคิดและการกระทำเช่นนี้สืบทอดมายาวนานกระทั่งกลายเป็นลักษณะแนวคิดประจำชาติ

จากความต้องการเป็นเจ้าของเทวรูปแต่เพียงผู้เดียว แม้เพียงคิดเท่านั้นสถานที่ประดิษฐานเทวรูปและเทวรูปที่ตั้งตามนั้นก็หายไปโดยสิ้นเชิง รูปเคารพเทพเจ้าซึ่งเป็นที่สักการะจตุรรมของศรัทธาของผู้คนทั้งหลาย ในที่สุดพระราชาจึงได้ละความเห็นแก่ตัวในความเป็นเจ้าของเทวรูปและศาสนสถานแต่เพียงผู้เดียว ถึงแม้พระองค์จะเป็นผู้ให้ทรัพย์สมบัติเพื่อการสร้าง แต่ได้มอบให้เป็นมรดกแก่ผู้ศรัทธาทั้งหลาย เช่นเดียวกับเรื่องโกนาคร: วัดไปยังพระอาทิตย์ ช่างผู้รังสรรค์ที่เป็นทั้งสถาปนิกและศิลปินอุทิศชีวิตและครอบครัวเพื่อสร้างวัดสำเร็จ โดยมีได้สลักชื่อตนว่าเป็นผู้สรรค์สร้างแต่มอบเป็นมรดกให้คนรุ่นหลัง ศาสนาสถานมากมาย ประติมากรรมแขนงต่างๆ ไม่ปรากฏการสลักชื่อผู้แต่งและผู้สร้าง การรับรู้ชื่อผู้สร้างของคนรุ่นหลังโดยมากมาจากมุขปาฐะ และหลายๆ ครั้งก็ไม่ทราบได้ว่าใครเป็นผู้สร้าง โดยเฉพาะศาสนสถานของศาสนาที่มีต้นกำเนิดจากอินเดีย ทั้งฮินดู พุทธ เช่น ดังเช่น ถ้ำอชันดา ถ้ำเอลโลรา เอลิแฟนตา ใน

ด้านหนึ่งอาจด้วยว่าศาสนสถาน รูปเคารพต่างๆ กระทั่งเอกสารตำรา บนแผ่นดินนี้ตกทอดสืบต่อเป็นมรดกของคนรุ่นหลังโดยปราศจากความเป็นเจ้าของ ไม่มีวาระไหนใด ตระกูลใด ราชวงศ์ใด เผ่าพันธุ์ใด ศาสนาใดยึดเป็นสมบัติเฉพาะของตน

3.1.3 ปรัชญา

ภาพการ์ตูนในข้อนี้แสดงถึงความสุขสนานพร้อมข้อคิดโดยจะนำเสนอ 4 เรื่อง ดังนี้

พินเนศและดวงจันทร์: และเรื่องอื่นๆ พระพินเนศได้เชิญพระจันทร์มาร่วมงาน เมื่อกินอิ่มแล้วพระพินเนศนั่งบนหลังหนูซึ่งเป็นพาหนะอยู่ในสวนเพื่อชมดวงจันทร์เต็มดวง ส่องแสงนวลสว่างดูกลางวันขณะนั้นมีงูลอยละลิวชนเข้าอย่างแรงทำให้พระพินเนศล้มลง พระจันทร์หัวเราะชอบใจ ทำให้พระพินเนศเกิดโทสะจึงหักงวงข้างหนึ่งของตนขว้างใส่พระจันทร์ แล้วสาปพระจันทร์ให้หายไปจากจักรวาล เมื่อไม่มีแสงสว่างทำให้ผู้คนและทวยเทพเดือดร้อนมาก จึงมาขอร้องพินเนศให้คืนคำสาปแต่พินเนศกล่าวกับเทพจันทร์ว่า “ท่านมีความผิดที่หัวเราะเยาะในความลำบากของเรา เราไม่อาจถอนคำสาปได้ แต่สามารถทำให้เบาบางลงได้” จากนั้นไปดวงจันทร์จะไม่สกาาเต็มดวงทุกคืนอีกต่อไป โดยให้ดวงจันทร์มีความสว่างต่างกันไปในช่วงเวลาสลับกัน “ในหนึ่งเดือนเพียงหนึ่งครั้งที่จะมองเห็นว่าท่านงดงามสุกสว่างเต็มดวง และจะมองไม่เห็นท่านหนึ่งครั้งในหนึ่งเดือนเช่นกัน” บทนี้แสดงให้เห็นถึงที่มาของระดับความสว่างของแสงจันทร์ที่ว่าด้วยเรื่องราวของพินเนศกับพระจันทร์ และเหตุที่พระพินเนศมีงวงหักข้างหนึ่ง ในเล่มเดียวกันนี้ยังมีเรื่องที่ว่าด้วยพระพินเนศและทศกัณฐ์ เนื่องจากยักษ์ราวีณทำให้เหล่าเทพเดือดร้อนและเทพทั้งหลายก็ไม่สามารถทำร้ายราวีณได้เพราะราวีณบำเพ็ญเพียรท่องนามพระศิวะ กระทั่งได้รับพรจากพระศิวะ พระพินเนศได้ปลอมเป็นคนแคระ

เพื่อสั่งสอนความถือตนของราชวัณกระทั้งราชวัณแพ่ต่อพระพิษเนศ

เรื่องเล่าของ**พลราม**: **อนุชาผู้กล้าหาญของกฤษณะ** หนึ่งในเรื่องย่อ **พลรามผู้อ่อนน้อมต่อยมุนา** พลรามเป็นชายรุ่นหนุ่มมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชาวเมือง หลังจากกลับมาจากการทำภารกิจพร้อมพี่ชายกฤษณะในการปราบราชาอสูรคามชาแห่งมธูรา ช่วยพ่อแม่จากที่กักขังและทำให้ตาได้กลับขึ้นครองราชย์เมืองมธูราแล้วจึงได้กลับบ้าน และแวะไปเยี่ยมเยียนเพื่อนๆ เหล่าเพื่อนดีใจที่เห็นพลรามกลับมาจึงชวนกันเข้าไปเที่ยวเล่นในป่า เขากล่าวอย่างสำราญใจว่า “อากาศในป่าช่างสดชื่นและบริสุทธิ์ เสียงนกร้องเพลง... เสียงกรอบแกรบของใบไม้ ช่างรื่นรมย์ ช่างสงบและผ่อนคลาย” เพื่อนคนหนึ่งบอกว่า “ทุกสิ่งที่คุณกล่าวนั้นเป็นจริงพลราม แต่ป่าก็มีปัญหาของมันเช่นกัน” พลรามสงสัยว่าปัญหาใด เพื่อนเขาตอบว่า “ไม่มีน้ำ” พลรามทวนคำอย่างสงสัยว่า “ไม่มีน้ำ? แล้วยมุนาละนางไม่เคยแห้งเหือดเลยนะ” เพื่อนบอกว่า “แม่น้ำยมุนานั้นอยู่ห่างจากที่นี่ไปหลายไมล์ พลรามจึงบอกเพื่อนไปว่า “**ฉันเราต้องนำนางมาที่นี่**” เพื่อนกังขาในสิ่งที่พลรามกล่าวจึงพูดว่า “**เพียงแค่เราปรารถนาเช่นนั้นแล้วนางจะตรงมาหาเราหรือ “แน่นอน นางจะไม่มาหรอก แต่เราจะต้องพานางมาที่นี่”** เขาตอบเพื่อน พลรามแบกพลั่วพาดบ่าก้าวเท้าตรงไปยังแม่น้ำยมุนา**เมื่อถึงริมฝั่งยมุนา พลรามพนมมือขึ้นน้อมเคารพต่อแม่น้ำ** แล้วยกพลั่ววิเศษวางบนริมตลิ่งแล้วลากพลั่วไปยังป่า เส้นทางที่พลั่วลากไปนั้นสายน้ำยมุนาไหลตามเป็นกระแสธาร เมื่อถึงป่าแล้วพลรามบอกเพื่อนที่วิ่งตามเขามาว่า “**นี่โยยมุนามาหาท่านแล้ว**”

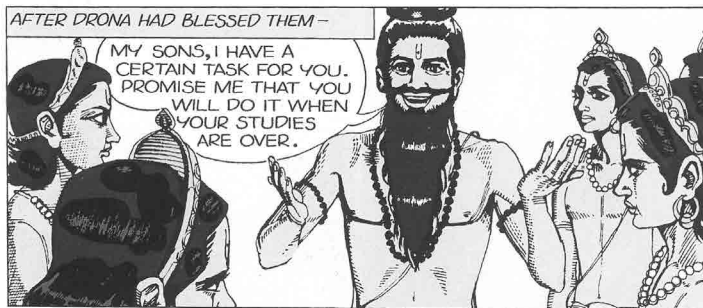
เทราปติ: เพลวไฟผู้คมขำ เรื่องนี้เริ่มต้นด้วยการกำเนิดเทราปติและพี่ชายซึ่งเกิดจากพิธีกรรมบูชาไฟของฤๅษีและบิดาทุรปัท ราชานแห่งอาณาจักรปัญจาละ นางเทราปติเป็นชายาของพี่น้องปาณฑพทั้งห้าคนในมหาภารตมหากาพย์มหาราชา สงครามที่เกิดจากการพนันของฝ่ายชายโดยผู้หญิง

หรือภรรยาเป็นเดิมพัน เมื่อฝ่ายสามีพ่ายแพ้พัน ภรรยาถูกพี่น้องเกาฬ
ทำให้อับอายในท้องพระโรงต่อหน้าคนทั้งหลาย แต่สามีก็ไม่สามารถตอบได้
ได้ด้วยรักษาสัตย์ เมื่อเทราปตีโกรธเคืองทั้งฝ่ายชนะคือเกาฬที่รังเกศน
และฝ่ายปาดทพผู้สามีที่ใช้หญิงภรรยาเป็นเดิมพันในเกมของผู้ชาย เมื่อ
เหล่าสามีขอให้ภรรยาคโยช นางจึงให้สามีตั้งสัจจะสัญญาว่าจะต้องทำลาย
ผู้ที่ทำร้ายนางให้ได้ อับอายจากเหตุการณ์นี้ หลังจากความพ่ายแพ้และ
ภรรยาถูกเหยียดหยามแต่ก็ได้ทำตามข้อตกลงที่ต้องหลบไปอยู่ป่า 13 ปี
หลังจากนั้นได้ไปรับใช้ราชาวีรภฏ ทุกคนปลอมตัวเพื่อแยกทำหน้าที่ต่าง
กัน เทราปตีทำหน้าที่รับใช้ราชินี แต่ถูกอนุชาของพระราชาทำร้ายร่างกาย
โดยที่ยุธิษฐิระเองก็เห็นการกระทำดังกล่าว แต่กลับบอกให้เทราปตีรีบไป
หาราชินีเนื่องจากนางจะเป็นผู้ดูแลเทราปตีเอง เทราปตีโกรธจึงไปหา
ภิมะผู้เป็นสามี น้องชายของยุธิษฐิระ อนุชาของพระราชาจึงถูกสังหารโดย
ภิมะที่โกรธแค้นด้วยมาทำร้ายภรรยาของตน แม้ผ่านความยากลำบากหลาย
ปีที่ต้องไปอยู่ป่า ปลอมตัวเป็นผู้รับใช้ในวังของราชาวีรภฏ อีกทั้งการห้าม
ให้ผู้ใดเห็นหน้าตามสัญญาที่ให้ไว้แก่ฝ่ายเกาฬในฐานะผู้แพ้พัน และ
ในท้ายที่สุดมหาสงครามได้เริ่มต้นด้วยคำสัจจะที่สามีให้ไว้แก่ภรรยา และ
ผลของการรบคือ ฝ่ายปาดทพเป็นผู้ได้ชัยชนะเหนือฝ่ายเกาฬ

โทรณะ: ครูผู้ยิ่งใหญ่ โทรณะคือครูของปาดมทพและเการพ เมื่อครั้งเป็นเด็กพ่อผู้เป็นฤษีทำหน้าที่เป็นครูในเบื้องต้นและมีศิษย์ร่วมเรียน อีกหนึ่งคนคือ เจ้าชายเทราปท หลังจากนั้นทั้งสองได้เดินทางไปศึกษาต่อ ที่ครุฑ (สำนักศึกษา) ของฤษีอัคนีเวช ทั้งคู่เป็นเพื่อนที่รักกันตั้งพี่น้อง เทราปทสัญญาว่าโทรณะว่าเมื่อลำบากให้ไปหาตนได้ทุกเมื่อ หลังจาก สำเร็จการศึกษา โทรณะแต่งงานมีบุตรชายชื่อ อัศวตลามา โทรณะเป็น พราหมณ์ฤษีมีฐานะยากจน ขณะที่เจ้าชายเทราปทได้ราชาภิเษกเป็นพระ ราชา เนื่องด้วยความยากจนไม่มีอาหารรับประทาน ดำรงชีวิตด้วยการ ภาวนา แม้กระทั่งนสออัศวตลามาก็คงไม่เคยลิ้มรส วันหนึ่งขณะเด็กๆ เล่นกันอยู่นั้น ลูกชายของโทรณะพราหมณ์ถูกเพื่อนหลอกให้กินแป้งข้าว แขน้ำและบอกว่าที่ตม้นนั้นคือน้ำนมวัว เนื่องด้วยอัศวตลามาไม่เคยกินนมวัว เลยจึงแสดงความตื่นเต้นดีใจและป่าวประกาศว่าตนได้ตม้นน้ำนมวัวแล้ว

เมื่อผู้เป็นพ่อได้เห็นดังนั้นเกิดความเศร้าใจและสงสารลูกชายของตนจับใจ
จึงพาครอบครัวเดินทางไปเข้าเฝ้าพระราชาทราบ แต่ได้รับการปฏิเสธ
และเหยียดหยาม ไทณะรู้สึกโกรธแค้นจึงได้ปฏิญาณว่าจะกลับมาแก้แค้น
หลังจากนั้นไทณะและครอบครัวเดินทางไปหาครูของตนที่เมืองหัตตินา
ปุระซึ่งครูต้อนรับด้วยความยินดี วันหนึ่งไทณะได้ช่วยนำลูกบอลขึ้นจาก
บ่อน้ำให้แก่เจ้าชายแห่งหัตตินาปุระ เจ้าชายอรชุนชื่นชมและรู้สึกเคารพ
นับถือไทณะพราหมณ์มาก เมื่อเจ้าชายทั้งหลายได้เป็นศิษย์ไทณะ อรชุน
เป็นศิษย์ที่รักและเคารพครูผู้นี้มาก ไทณะเองก็รักอรชุนมาก อรชุนฝึกซ้อม
การยิงธนูให้ตรงเป้าในความมืดเวลากลางคืน วันหนึ่งไทณะพราหมณ์ได้ยิน
เสียงและมาเห็นการฝึกซ้อมจึงรู้สึกปลื้มใจและรักลูกศิษย์มาก ไทณาจารย์
สัญญาว่าเขาจะฝึกฝนอรชุนให้เก่งกาจกระทั่งไม่มีนักแม่นธนูผู้ใดในปฐพีนี้
ที่สามารถเทียบเคียงได้ ไทณะพราหมณ์ปฏิบัติสัจจะสัญญาไม่รับแม้แต่
เจ้าชายทั้งหลายที่มาขอฝากตนเป็นศิษย์ด้วยเกรงว่าภายหน้าจะมีทักษะ
ในการยิงธนูมากกว่าอรชุน เช่นเดียวกับเจ้าชายหนุ่มน้อยแห่งเมืองกิชาดา
มาขอเป็นศิษย์ แต่ไทณะพราหมณ์ปฏิเสธด้วยเกรงว่าวันหน้าเจ้าชายผู้นี้
จะแม่นยำในการยิงศร เจ้าชายเศร้าเสียใจแต่ด้วยความศรัทธาในไทณะ
พราหมณ์จึงสร้างรูปปั้นและทำความเคารพในฐานะครู และฝึกฝนธนูอยู่ใน
อาณาบริเวณป่าไม่ไกลนั้น วันหนึ่งเหล่าเจ้าชายศิษย์ของไทณะพราหมณ์
เข้าไปในป่าเพื่อล่าสัตว์ได้เห็นเจ้าชายแห่งกิชาดาซ้อมยิงธนูและสามารถ
ยิงลูกศรเข้าไปข้างคาปากสุนัขที่กำลังเห่าพวกเขาอยู่ เมื่อไทณาจารย์และ
เจ้าชายทั้งหลายทราบจึงรีบชุดไปพบเด็กหนุ่มผู้นี้ และถามว่าใครคือครูเจ้า
เจ้าชายหนุ่มชี้ไปที่รูปปั้นซึ่งเป็นรูปของไทณะพราหมณ์นั่นเอง เขาถือว่า
ไทณะพราหมณ์เป็นครูของตนและกล่าวว่า มีสิ่งใดตนจะสามารถทำให้แก่
ผู้เป็นครูได้บ้าง ไทณะพราหมณ์จึงขอนิ้วหัวแม่มือข้างขวาจากเด็กหนุ่ม
นั้น (เมื่อเด็กหนุ่มตัดนิ้วหัวแม่มือข้างขวาแล้วก็จะไม่มีผู้ใดยิงธนูได้เทียบ
เท่าหรือเก่งกว่าอรชุนอีก)

เมื่อถึงคราต้องแบ่งฝ่ายเพื่อทำสงครามระหว่างเการพและ
ปาดนทพ ไทรณาจารย์อยู่ข้างฝ่ายเการพ (อัสวตถามาเป็นเพื่อนฝ่ายเการพ
ตั้งแต่เด็ก และเป็นปรปักษ์กับฝ่ายปาดนทพ) ขณะทำสงครามฝ่ายปาดนทพ
ตะโกนดังขึ้นว่า อัสวตถาฆ่าตายแล้ว ซึ่งแท้จริงแล้วไม่ใช่อัสวตถาฆ่า
ผู้เป็นบุตรชายของไทรณะ แต่เป็นช้างที่มีชื่ออัสวตถามา พราหมณ์ไทรณะ
เศร้าอาดูรหมดอาลัยในการสู้รบได้ปล่อยวางอาวุธและนั่งเข้าสมาธิฉานละ
สังขาร

๘ ใช้ปัญญาความรู้และความอดทนในการช่วยเหลือตนเอง
และครอบครัว พินเศทเพ ครุพราหมณ์ ครอบครัวปาดนทพ ถึงจะมีความ
สัมพันธ์กับเทพเจ้าและสามารถใช้อิทธิฤทธิ์ของเทพในการทำลายศัตรูได้
หรือทำให้ตนมีความสุขสบาย แต่กลับใช้ปัญญาความรู้ อีกทั้งความอดทน
ของตนในการแก้ปัญหาเพื่อให้ผ่านอุปสรรค ดังเช่น ไทรณะพราหมณ์เป็น
ผู้มีความรู้ที่เทพเจ้ายกย่องแต่ยังคงดำรงชีวิตตามวิถีปฏิบัติของครุพราหมณ์
ไม่ได้อวดอ้างความรู้ตนเพื่อขอให้เทพเจ้าดลบันดาล พี่น้องปาดนทพมีบิดา
เป็นเทพที่ยิ่งใหญ่และเป็นเทพสำคัญ แต่ไม่เคยใช้อิทธิฤทธิ์ของความเป็น
บุตรของเทพเพื่อให้ตนและภรรยาอยู่อย่างสะดวกสบาย หรือเทราปตีเป็น
เพื่อนรักพระกฤษณะซึ่งเป็นเทพอวตาร ก็ได้ขอให้พระกฤษณะสังหาร
พี่น้องเการพ พระพินเศทจึงจะมีความสุขเช่นลักษณะของเด็ก แต่มีใจ
มุ่งมั่นแก้แค้นในทางที่ถูกต้องโดยใช้สติปัญญาพิจารณาแม้ว่าพระองค์จะ
เป็นลูกเทพเจ้าผู้ทรงฤทธิ์สูงสุดก็ตาม

เทพเจ้า องค์อวตาร หรือผู้มีครูเป็นเทพ เหล่านี้เป็นตัวอย่างใน
การดำเนินชีวิตของสังคมและเป็นคติในการดำรงชีวิตของคนอินเดียที่ว่า
ถึงแม้จะมีเทพเจ้ามากมายที่พวกเขาสามารถเรียกร้องขอความช่วยเหลือ
แต่ตนก็พึ่งพาตนเองก่อนดังเช่นเทพทั้งหลายที่ประพฤติเป็นแบบอย่าง
เทพเองก็รอคอยผู้ศรัทธาให้ลงมือปฏิบัติ ดังนั้นแล้วผู้ศรัทธาจึงขอพรจาก
เทพ การร้องขอของคนอินเดียต่อเทพอาจไม่ได้อยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่า

เทพเจ้าจะเสกบันดาลแต่เพียงขอให้ท่านให้พร การร้องขอให้เทพประสิทธิ์พรนี้ ชาวฮินดูเฝ้ากระทำในทุกวันก่อนเริ่มการทำงานหรือทำหน้าที่ตามหลักธรรมะ

การ์ตูนทั้งในลักษณะภาพยนตร์และหนังสือ ตัวละครที่เป็นเทพเจ้ามาสัมพันธ์กับมนุษย์ในการใช้ชีวิตประจำวัน ดังเช่น กฤษณะวัยเด็ก เด็กหนุมาน หรือพระศิวะ แต่เทพเหล่านั้นกลับไม่ได้ใช้เวทมนตร์ช่วยให้เพื่อนตนเองได้รับประโยชน์หรือให้คนร้ายได้รับอันตราย ไม่มีการให้สิ่งของวิเศษเพื่อช่วยให้เด็กประสบผลสำเร็จ แต่มักจะมีเทพต่างๆ เป็นผู้ชี้แนะทางที่ควรประพฤติ เช่น ละครเรื่องศิวะช่วยด้วย ภาพยนตร์และการ์ตูนเรื่องขนเศเพื่อนของฉัน (My friend Ganesha) การ์ตูนสำหรับเด็กเรื่องการกลับมาของหนุมาน (Return of Hanuman) นอกจากนี้ยังมีการ์ตูนแอนิเมชันหลายเรื่องที่ว่า ด้วยความกล้าหาญ ปัญญา คุณธรรม ของเทพเจ้าในวัยเด็ก โดยเฉพาะ พระกฤษณะ หนุมาน และพระพิฆเนศ อีกทั้งหนังสือลักษณะการ์ตูน เช่น ภาพวาดการ์ตูนแต่บรรยายเป็นเนื้อหาหรือเป็นเรื่องราวการ์ตูนซึ่งมีอยู่มากมายในร้านหนังสือในประเทศนี้

3.2 หมวดนัทานและควมหรรษา

ภาพการ์ตูนในหมวดนัทานมีความต่างจากหมวดนัทานอื่น คอเป็นลายเส้นไม่วับซ้อนและสอถึงอารมณ์สนุกสนาน โดยผู้ศอกษาแบ่งเป็น 5 ส่วน คอ

3.2.1 เรอองเล้าจากชาดก

ชาดกเป็นเรอองราวสำคัญของอินเดย ซึ่งคนอินเดยมิได้ถอว่า เป็นเรอองราวจกนตนาการ แต่เป็นประวตศาสตรของประเทศในแง่มุมต่างๆ ด้วยงานทางวศากการมากมายได้อ้างอองการศอกษาจากชาดก ทั้งในด้านการปกครอง สถาปสัญคม เศรษฐกจก เป็นอาทอ ชาดกมอได้นนสอนเฉพาะเรอองคำสอนพุทธศาสนา แต่เป็นเรอองพฤตกรรรมคุณธรรมผ่านการกระทำทั้งของคนและสัตว์ซึ่งมอได้ระบุหลักคำสอนเฉพาะศาสนาใด โดยยอถอว่าหลักคุณธรรมเป็นแนวปฏิบัติสากล เรอองจากชาดกมอจกนวนหลายเล่มกว่าส่วนออื่น ตัวอย่างเรอองจากชาดกในหมวดนัทาน เรอองพ้อคำหนุ: เรอองเล้าจากชาดก เรอองมนตวัศเคษ: บทเรยอนในการใช้ชอวตจากชาดก เรอองราวของลจ: เล้าเหลอญมและภูมิปัญญจากชาดก เรอองราวของช้ง: ผู้ทรงธรรมจากเรอองเล้าชาดก เป็นต้น

เรอองราวของนก: นัทานชาดกว่าด้วยสมองกับกำล้ง เรอองย่อยเรออง**คุณค่าของเพอญ** นกตวัผู้ถามนกตวัเมยเพอขอนางมาเป็นคูครองว่าเจ้าจะมาเป็นภรรยาของข้าและเราจะสร้างครอบครัวที่ตอด้วยกันได้ออมนกตวัเมยตอบว่า “ตกลง แต่บอกข้าหนอยว่าท่านมอเพอญออ” นกตวัผู้ตอบว่า “อม่มี” ด้รบคำตอบกลับว่า “ถ้าอย่างนั้น เจ้าตอไปหาเพอญ ออยามลำบากเพอญจะเป็นผู้ช่วยเหลอ” นกตวัผู้กล่าวเสยงด้งว่า “ข้าอม่ตอองการเพอญอรอก แต่ข้าจะทำอย่างทอเจ้าบอก เราจะเรอมนตวัด้วยครอละ” นก

80

สาวแนะนำว่า “แน่นอน เริ่มต้นด้วยเพื่อนบ้าน คือ สิงโต เหยี่ยว และเต่า”
นกตัวผู้บินไปหาสัตว์ทั้งสามเพื่อผูกมิตร และทุกตัวก็ยินดีรับเป็นมิตรด้วย
วันหนึ่งขณะที่นกสองตัวนี้กำลังป้อนอาหารให้ลูกนกน้อยสองตัวบนรังที่
สร้างไว้บนยอดต้นไม้ นายพรานล่าสัตว์สองคนกำลังหาเหยื่อ มองเห็น
ลูกนกสองตัวอยู่บนรัง ในตอนกลางคืนนายพรานก่อกองไฟ และกำลังป็น
ต้นไม้ไปเก็บลูกนก พ่อนกเห็นจึงบินไปบอกเพื่อนเหยี่ยว เหยี่ยวเต็มใจช่วย
และบอกให้นกบินกลับไปหาภรรยาตัวเองก่อนเพื่อปลอบใจนาง นกเหยี่ยว
บินลงไปในทะเลสาบ แล้วบินขึ้นมาสลัดน้ำจากขนลงบนกองไฟจนไฟมอด
ทำให้พรานต้องลงมาจากต้นไม้เพราะความมืดอยู่หลายครั้ง ขณะนั้นเต่า
ค่อยๆ คลานขึ้นจากทะเลสาบ นายพรานเห็นเต่าจึงละทิ้งที่จะจับลูกนก
โดยหวังจะไปจับเต่าตัวใหญ่นี้แทน ทั้งสองใช้ผ้าคาดเอวของตนผูกกับขา
เต่าเพื่อดึงขึ้นไปบนบก ทว่าเต่ากลับดึงสองคนลงน้ำแทน นายพรานหนีขึ้น
มาบนบกแล้วนั่งผิงไฟ ขณะนั้นสิงโตก็เดินเข้ามาใกล้และคำรามเสียงดัง
นายพรานทั้งสองตื่นตกใจว่ายน้ำหนีไปอย่างรวดเร็ว นกตัวเมียกล่าวขึ้นว่า
“ท่านได้เห็นคุณค่าของเพื่อนแล้วหรือยัง”

81

☉ การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือมีเพื่อน ขาดกจะกล่าวแสดงให้เห็นถึงการมีกลุ่มหรือสังคม ถึงจะมีครอบครัวที่ต้องดูแลเพียงลำพัง หรือการใช้ชีวิตของตนลำพัง แต่คนต้องมีเพื่อนพ้อง เป็นลักษณะเด่นของศาสนาพุทธด้วยเช่นกัน พระสงฆ์แม้จะปฏิบัติธรรมโดยลำพังแต่มีการเน้นย้ำถึงกฎระเบียบและการปฏิบัติในหมู่สงฆ์หรือสังคม แต่ข้อธรรมที่ว่าด้วยมิตร เช่น มิตรคือทุกสิ่ง การคบบัณฑิตเลียงบาปมิตร

เนื้อเรื่องขาดกมักกล่าวถึงการอยู่เป็นหมู่และความสัมพันธ์ของคนและสัตว์ในกลุ่ม พื้นฐานการดำรงชีวิตที่ต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มสังคม โดยเฉพาะผู้มีสถานะ วรรณะ อาชีพ เผ่าพันธุ์เดียวกัน ซึ่งต้องพึ่งพาและเกื้อกูลกันทั้งร่างกายและจิตใจ คนอินเดียจึงให้คุณค่ากับมิตรสหายอย่างมาก

ข้อสังเกตประการหนึ่งในเรื่องการเลือกคู่ครองของชาวอินเดียซึ่งการเลือกคู่ครอง ที่จริงแล้วฝ่ายหญิงเป็นผู้ยื่นข้อเสนอถึงแม้ว่าจะต้องเป็นผู้ให้สินสอดแก่ฝ่ายชายด้วยก็ตาม ข้อเสนอของหญิงที่จะเป็นภรรยามีความสำคัญยิ่งเพราะชายที่จะใช้ชีวิตอยู่ด้วยนั้นจะต้องดูแลเธอตลอดชีวิตการครองคู่ และข้อเสนอจะทำให้ฝ่ายหญิงมั่นใจว่าฝ่ายชายที่จะมาเป็นสามีหรือผู้นำครอบครัวนั้นสามารถปกป้องรักษาความเป็นสุขและอยู่ดีของครอบครัวได้ วิถีวัฒนธรรมของสตรีอินเดียที่ให้ข้อเสนอทั้งทรัพย์สินและข้อต่อรองกับฝ่ายชายนั้นมีนัยสำคัญ มิใช่เพียงเพราะความต้องการสินทรัพย์จากฝ่ายหญิงแต่เมื่อสตรีนั้นมาเป็นภรรยาแล้วต้องสามารถนำความสุขทั้งร่างกายและจิตใจมาสู่ครอบครัว รวมถึงหน้าที่การเลี้ยงชีพและเป็นเสาเอกของสมาชิกในบ้านอันเป็นหน้าที่ทางธรรมที่ต้องปฏิบัติของชายอินเดีย และการดูแลจัดการภายในบ้านทั้งหมดนั้นเป็นธรรมะที่หญิงพึงปฏิบัติ สตรีของอินเดียจึงมิใช่เพียงภรรยาของเจ้าของบ้าน (Housewife) แต่เป็นผู้สร้างครอบครัว (Homemaker) ด้วย

3.2.2 เรื่องเล่าจากเมืองต่างๆ

เรื่องเสื่อและนกหัวขวาน: นิทานสัตว์จากเตเลกูโบราณ⁴ ในเรื่องนี้มีนิทานเรื่องย่อยที่ล้วนเป็นเรื่องราวของสัตว์ เรื่องที่แสดงให้เห็นถึงความไม่ซื่อสัตย์หรือวิธีการโกงว่าจะได้รับผลตอบแทนประการใด ดังเรื่อง **เสื่อและนกหัวขวาน** นกหัวขวานช่วยเอากระดูกที่ขวางติดขากรรไกรเสื่อออก โดยก่อนจะเอาออกนั้นได้ขอร้องเสื่อว่า จะเอากระดูกออกให้ถ้าเสื่อสัญญาว่าจะให้ส่วนของเนื้อสัตว์ที่เสื่อล่าได้ ซึ่งเสื่อก็ได้ตอบตกลง แต่ขณะที่เสื่อกำลังกินเหยื่ออยู่อย่างเอร็ดอร่อย นกหัวขวานบินมาเห็นจึงทวงสัญญาเสื่อตอบไปว่า เจ้าเป็นใครทำไมต้องแบ่งเนื้อให้ ตัวข้านี้เป็นสัตว์ป่า “ข้ากินเจ้าได้อย่างง่ายดายตั้งแต่ตอนที่เจ้าเข้ามาในปากข้าเพื่อเอากระดูกที่ติดขวางออกจากขากรรไกร แต่ข้าก็ไม่ทำ จงขอบคุณข้าแล้วไปซะ” นกหัวขวานคิดว่า “เป็นเช่นนั้นหรือ เมื่อเจ้าเอาเปรียบข้าเพราะข้าให้อ่อนแอกว่า แต่ข้ามีจะงอยปากที่แหลมคม” ขณะที่เสื่อนอนหลับอยู่นั้นนกหัวขวานบินพุ่งไปที่เสื่อและใช้จะงอยปากจิกตาข้างหนึ่งของเสื่อจนเสื่อต้อออก เสื่อร้องขึ้นว่า “โอ เจ้าช่างโหดร้ายที่จิกตาข้า” นกหัวขวานตอบไปว่า “เจ้าก็รู้ว่าข้ามีจะงอยปากที่แหลมคม มันง่ายดายที่ข้าจะจิกตาเจ้าให้บอดทั้งสองข้าง แต่ข้าไม่ทำ จงขอบคุณข้า อย่าพูดมากนัก”

83

เรื่องย่อยเรื่อง **งูพิษและหนู** หมองูได้จับหนูใส่เข้าไปในตลับสาณใส่สุ่งเพื่อเป็นอาหารให้แก่งู เมื่อหนูเจอในตะกร้านั้นได้บอกกับงูว่าจะช่วยให้งูออกไปกินสัตว์ที่รสชาติดีกว่าตน งูมีความพอใจและนึกในใจว่าตนจะกินหนูตัวนี้เช่นกัน เมื่อหนูกัดฝากล่องตะกร้าเป็นรูแล้วก็รีบกระโดดวิ่งหนี

⁴ ชาวเตเลกู (Telugu) พูดภาษาเตเลกู เป็นชาวตราวิเดียนอาศัยอยู่ทางภาคใต้ของอินเดีย โดยเฉพาะแถบอานธรประเทศ เดลลังคานา ทมิฬนาฑู ปอนดิเชอร์ ในอดีตมีอาณาจักรที่รุ่งเรือง เช่น คาคาติยา สาตวาทนะ และมีราชวงศ์ชาวเตเลกู (Tuluva Dynasty 1491-1542) ปกครองอาณาจักรวิชัยนครที่ยิ่งใหญ่ด้วย

ออกไป งูเลื้อยตามมาขณะที่หนูรีบวิ่งเข้าไปในรู งูถามว่า ทำไมหนูถึงวิ่งเร็วนัก ตนนั้นยังไม่ได้กล่าวขอบคุณหนูเลย พวกเราไม่ใช่เพื่อนกันหรือ หนูตอบ“พวกเราไม่ใช่เพื่อนกันหรอก เจ้าเป็นศัตรูข้าและจะกินข้าด้วย ข้าแกล้งเป็นเพื่อนเจ้าเพื่อรักษาชีวิตตัวเอง *ความเป็นมิตรอยู่ระหว่างความเท่าเทียมเท่านั้น* ข้าไม่เท่าเทียมกับเจ้า ฉะนั้นเราไม่สามารถเป็นเพื่อนกันได้” งูจึงเลื้อยจากไป

☉ การใช้ปัญญาเพื่อช่วยชีวิตตัวเองในยามฉุกเฉิน และไม่อาจคาดหวังสิ่งตอบแทนจากผู้ที่ไม่ให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะผู้ที่มุ่งหวังทำร้ายผู้ที่ให้ความช่วยเหลือตนเป็นข้อสอนให้แก่เยาวชน หรืออีกนัยหนึ่งคือ การทำคุณแก่ใคร ไม่ได้หมายถึงการได้รับการตอบแทนด้วยสิ่งดีจากผู้ที่ตนช่วยเหลือเสมอไป เมื่อทำแล้วก็ถือว่าได้ทำสิ่งดีแล้ว และความระมัดระวังตนจากผู้ที่เป็นศัตรูหรือปาปมิตร การกลับกลายเป็นกัลยาณมิตรนั้นเป็นเรื่องไม่เกิดขึ้นโดยเร็วพลัน

ความหมายที่การตุนสืออีกประการคือ ไม่มีผู้ใดอ่อนแอกว่าใน ทุกด้าน ทุกคนจะมีด้านที่ดีหรือด้านเข้มแข็งกว่าผู้ที่มีความแข็งแรงกว่าเสมอ ดังเช่น นกหัวขวานที่บอกแก่เสือดว่า เสือนั้นเอาเปรียบตนเพราะเห็นว่าตนนั้นอ่อนแอกว่า แต่นกหัวขวานก็รู้ว่าตนนั้นมีจะงอยปากที่แหลมคม ซึ่งเป็นความเข้มแข็งด้านหนึ่งที่เสือดไม่มี และเรื่องหนูที่รู้ทันงูพิษว่า ตนนั้นไม่ใหญ่โตและมีพิษร้ายดังเช่นงู จึงไม่อาจเป็นเพื่อนกันได้เพราะไม่เท่าเทียม และจะกลับกลายเป็นเหยื่อแทน แต่หนูวิ่งเร็วกว่างู ตัวเล็กคล่องแคล่วจึงเอาตัวรอดจากงูได้ แม้ในยามคับขันก็ใช้ปัญญาเพื่อรักษาชีวิตตน

อินเดียมองการอยู่ร่วมกันของผู้คนที่มากมายและซับซ้อนด้วยความหลากหลายของกลุ่มคนว่า คนในสังคมย่อยต่างๆ นั้นล้วนมีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน หรือคนประกอบด้วยจุดดีและจุดด้อย คนหรือกลุ่มที่เห็นโดยรวมว่า ประกอบด้วยจุดแข็ง ดังเช่น กลุ่มของผู้มีวรรณะสูง ครอบครัวยุคใหม่ฐานะดี ซึ่งก็ไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ได้เฉพาะกลุ่มตน ถึงมีวรรณะสูง

แต่ก็มีกิจกรรมหลายประการที่ไม่อาจทำได้ แม้พ่อค้าร่ำรวยแต่ก็ต้องพึ่งพาเกษตรกร ด้วยการคำนึงถึงข้อดีและด้อยทั้งของตนเองและผู้อื่นเพื่อให้เกียรติและพึ่งพากันในท่ามกลางกลุ่มคนที่มากมายและหลากหลายมาแต่โบราณกาลนี้เองที่ทำให้อินเดียเติบโตดำเนินมาได้ถึงทุกวันนี้

เรื่องโดห์ลาและมารู: ความโรแมนติกจากราชสถาน⁵ เจ้าหญิงมารูแห่งพุกาลัมมักจะฝันเห็นชายหนุ่มคนหนึ่ง ชายคนนี้เป็นเจ้าชายโดห์ลาแห่งเนร์วาร์ซึ่งได้ทำพิธีแต่งงานกับเจ้าหญิงเมื่อทั้งสองยังเป็นเด็กน้อยโดยบิดามารดาของทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ดำเนินการ เจ้าหญิงรอคอยเจ้าชายมาเป็นเวลานาน แต่วันหนึ่งพ่อค้าที่กลับมาจากการค้าขายที่เนร์วาร์บอกแก่บิดานางว่า เจ้าชายแห่งเนร์วาร์ได้แต่งงานกับเจ้าหญิงมัลวานี ธิดาพระราชามาลัวผู้ทรงราชอำนาจ เจ้าหญิงได้ยินเช่นนั้นก็เสียใจมาก มารดาของนางได้สั่งนักดนตรีของราชสำนักว่า ให้ไปยังเนร์วาลแล้วร้องเพลงที่เกี่ยวกับการแต่งงานของเจ้าชายโดห์ลาเมื่อครั้งยังเด็กและเจ้าสาวที่ยังคงรอคอยพระองค์ ขณะที่เจ้าชายเดินเล่นในสวนกับชายาก็ได้ยินเสียงเพลงดังกล่าวจึงเข้ามาถามรายละเอียดจากผู้ขับร้อง เมื่อได้ทราบความและจดจำเรื่องราววัยเด็กได้จึงทำให้เจ้าชายเศร้าโศกมาก

ชายาชาวมัลวานีรักเจ้าชายมากเมื่อรับรู้เรื่องราวจากสามีก็นพยายามทำทุกวิถีทางไม่ให้เจ้าชายออกเดินทางไปหาเจ้าหญิงมารู แต่พระองค์ได้บอกกล่าวเหตุผลแก่นาง นางจึงขอร้องให้สามีไปเมื่อนางนอนหลับแล้ว ก่อนจะเดินทางเจ้าชายกล่าวกับนางว่า “มัลวานี การเดินทางนั้นทำให้คนฉลาดขึ้น ได้เรียนรู้มากมายเกี่ยวกับคนอื่นและตัวเราเอง” ก่อนที่จะออกเดินทางเจ้าชายไปที่โรงเลี้ยงอูฐและถามอูฐว่า “ใครในที่นี้จะ

⁵รัฐราชสถาน (Rajasthan) อยู่ทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย พื้นที่ส่วนมากเป็นทะเลทราย ตั้งแต่โบราณดินแดนแถบนี้มีพระราชapakครองอาณาจักรของตนเอง

พาเข้าไปหาเจ้าสาวของข้า มารูแห่งพุกาล” อูฐตัวหนึ่งตอบว่า “หม่อมฉันจะพาท่านไปเองเจ้าชายโดห์ลา หม่อมฉันกินอาหารดีและดื่มน้ำคางคกอันบริสุทธิ์ *ความสุขสบายและความลำบากไม่มีความหมายสำหรับหม่อมฉัน* หม่อมฉันจะนำท่านไปเอง” เมื่อชายาทราบเช่นนั้นแล้วจึงได้มาหาอูฐและจะให้สิ่งที่อูฐขอแต่ขอให้อูฐแก้งอ่อนเพลีย แต่อูฐตอบว่า “สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเครื่องล่อใจ แต่เจ้าหญิง หม่อมฉันไม่สามารถทรยศเจ้านาย หม่อมฉันขอประทานอภัย” ขณะเดินทางไปรับมารูและพานางกลับมายังราชวังได้เผชิญอุปสรรคนานา เมื่อมาถึงราชวังมาแล้วแล้วมารูได้กล่าวถ้อยคำอันดีแก่ชายา ชายากล่าวขอโทษมารู เจ้าชายพูดขึ้นว่า “*ที่ใดมีความรัก ที่นั่นถึงจะมีความสุข*”

86

❁ ความซื่อสัตย์ต่อคู่ครอง แม้จะไม่มีประโยคคำสอนที่ระบุโดยตรงถึงความซื่อสัตย์ของคู่ครองหรือผู้ที่มีนัยหมายกันแล้ว แต่เรื่องนี้เป็นตัวแทนเอกลักษณ์ด้านหนึ่งของรัฐราชสถานนั่นคือ ผู้หญิงภักดีในสามีและเป็นประเพณีที่ภรรยาสละชีวิตเพื่อรักษาเกียรติของตนยึดถือในความจงรักต่อชายสามีตน หนึ่งในตัวอย่างเช่นในประวัติศาสตร์ราณีปัดมินี แห่งเมวาร์ อยู่ในรัฐราชสถานปัจจุบัน เมื่อสามีของนางพ่ายแพ้แก่ศัตรูในสมรภูมิ นางและเหล่าสตรีจึงทำพิธีจูฮาร์ (Jauhar) การเผาตนเอง (เป็นการเผาพร้อมกันของหมู่สตรีในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง) ไม่ใช่เพียงความตายที่เหลือร่างกายไร้ลมหายใจ แต่เผาให้เป็นผุยผง ซึ่งจะไม่เกิดราศีใดๆ (เช่น การถูกสัมผัสจากคนวรรณะอื่น การกระทำต่อซากร่างกายนางดั่งเช่นโยนทิ้ง กองเผาพร้อมกับผู้อื่นหรือการประทุษร้ายใดๆ ต่อร่างกายนาง) ราณีและเหล่าสนมในอาณาจักรอื่นในแถบนี้ก็ปฏิบัติพิธีเช่นเดียวกันนี้ ถือเป็นประเพณีโดยเฉพาะสตรีฮินดู การเผาตนเองเมื่อสามีเสียชีวิตนี้เป็นความเชื่อทางศาสนาด้วยประการหนึ่ง และเพื่อรักษาเกียรติในเหล่าสตรีสูงศักดิ์ทั้งชายาภักดิ์หรือเชื้อพระวงศ์และขุนนาง เมื่ออาณาจักรของตนพ่ายแพ้แก่ศัตรู เพราะเมื่อเป็นผู้แพ้ หญิงเหล่านั้นอาจกลายเป็นผู้บำเรอ คนรับใช้

หรือการกระทำอื่นใดตามแต่ความต้องการของผู้ชนะ ราณีปดมินี้ได้กลายเป็นเทพีประจำท้องถิ่น เรื่องราวของราณีได้ถูกนำมาทำเป็นภาพยนตร์บอลลิวูดเมื่อปี ค.ศ. 2017 ขณะถ่ายทำที่รัฐราชสถานได้ถูกประท้วงอย่างหนักจากคนพื้นที่โดยเฉพาะกลุ่มคนวรรณะราชบุตรหรือกษัตริย์

หญิงที่ได้รับการยกย่องว่ามีค่าสมเกียรติสตรีตามทศนะทางสังคมของอินเดียนั้นมี 2 ประการหลักคือ 1. ความรักเดียวที่มีต่อสามี 2. แม่ที่ไม่อาจประมาณความรักที่มีต่อบุตร ผู้หญิงที่ประพฤติได้เช่นนี้ถือเป็นผู้มีค่าสูงของครอบครัว เมื่อเข้าสู่วัยชราก็จะได้รับการปรนนิบัติด้วยดีจากสมาชิกในครอบครัวและถือเป็นปูชนียบุคคล ดังเช่น ในนิทานเรื่องเล่าของอินเดียจะปรากฏหญิงที่มีลักษณะ 2 ประการนี้เสมอ ไม่ว่าจะเป็นนางผู้หนึ่งจะเป็นตัว

* A BIRD CALL THAT SOUNDS LIKE 'COME MY BELOVED'

ละครเด่นหรือไม่ก็ตาม เรื่องราวความรักของหนุ่มสาวราชสถานก็ถึงแม้ว่ามารูจะจำใบหน้าชายที่ได้หมั้นหมายไว้ตั้งแต่วัยเด็กไม่แม่นยำนัก อีกทั้งได้รับรู้ว่าเขาแต่งงานไปแล้ว แต่นางก็ยังคงหมายมั่นอยู่ในรักเดียว คุณสมบัตินี้เป็นลักษณะของหญิงที่ดีที่อยู่ในนิทานที่เล่าขานกันมายาวนาน และเมื่อสตรีทำหน้าที่ของตน บุรุษก็ทำหน้าที่ของตนเช่นกัน นั่นคือการใช้ความรักต่อภรรยาและบำรุงเลี้ยงครอบครัว

อีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการให้ค่าแก่สัตว์เลี้ยงของคนอินเดีย สังคมอินเดียเห็นว่าสัตว์ทำงานหนักรับใช้เจ้าของด้วยความซื่อสัตย์ จึงต้องเลี้ยงดูให้ดีและกรุณาต่อพวกเขา ซึ่งเรื่องนี้ก็ได้แทรกคำสอนเรื่องความซื่อสัตย์ของสัตว์ผู้รับใช้ ที่เมื่อเจ้านายเลี้ยงดูอย่างดีและรู้ถึงบุญคุณ จึงเป็นความเต็มใจที่จะทำงานอย่างเต็มที่เพื่อเจ้านายของตน อูฐมีความปรารถนาตั้งใจที่จะทำงานให้เจ้านาย ซึ่งความซื่อสัตย์มุ่งมั่นไม่อาจถูกทำลายด้วยข้อเสนอความสบายทางกายต่อการทรยศต่อเจ้านาย คนอินเดียมีความเกี่ยวข้องกับผูกพันกับสัตว์ ทั้งที่เป็นสัตว์เลี้ยงและสัตว์ที่พบเห็นได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น นกชนิดต่างๆ กระแต ลิง ฯลฯ จึงเป็นความคุ้นเคยกับชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะสัตว์เลี้ยงที่รับใช้เจ้าของด้วยความซื่อสัตย์และอดทน จึงเห็นคนในสังคมนี้โดยมากไม่รังแกสัตว์ ในหนังสือเรื่อง The Little Book of Hindu Deities โดย Sanjay Patel (2006) กล่าวไว้ว่า “ฮินดูเชื่อว่าพระเจ้าประจำอยู่ในทุกสิ่งที่ทรงสร้างขึ้น แท้จริงแล้วเหล่าเทพและเทพีแสดงตนเป็นสัตว์ต่างๆ หรือสัตว์ศักดิ์สิทธิ์เป็นพาหนะของพระองค์ ในศาสนาฮินดู เทพเจ้าเป็นสัญลักษณ์เดียวกับสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ สัญลักษณ์ของเทพกฤษณะคือวัวใจดี และงูจงอางเป็นสัญลักษณ์ของพระศิวะและพระวิษณุ ขณะที่เศียรข้างของพระพิฆเนศคือความสมบูรณ์แบบของการประกอบผสมระหว่างสัตว์และพระเจ้า การผสมผสานระหว่างเทพเจ้ากับธรรมชาตินี้ คนยุคโบราณได้ปลูกฝังความเคารพอย่างลึกซึ้งต่อสัตว์ และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับเหล่าสัตว์ทั้งหลายนั้น”

3.2.3 เรื่องเล่าปัญจตันตระและหิโตปเทศ

ในเรื่อง **ตุลลัตร์**: **เรื่องเล่าจากปัญจตันตระ**⁶ ช่วงท้ายของเรื่อง มีคำสอนสั้นๆ ดังเช่นนิทานเรื่องแรก ตุลลัตร์ มีคำสอนว่า “มีความรู้มากมาย เพียงใดเมื่อปราศจากสามัญสำนึกก็ไร้ประโยชน์” เรื่องนี้ว่าด้วย พราหมณ์หนุ่มสี่คนมีความรู้ทางคัมภีร์ ขณะเดินผ่านเข้าไปในป่าเจอโครงกระดูกสัตว์ใหญ่ พราหมณ์คนหนึ่งได้ท่องมนตร์คัมภีร์ฟื้นชีวิตซากสัตว์ พราหมณ์คนหนึ่งซึ่งเรียนไม่ค่อยเก่งนักห้ามปรามไว้ แต่พราหมณ์ทั้งสามไม่ฟัง พราหมณ์ผู้นี้ป็นหินขึ้นต้นไม้ เมื่อซากกระดูกฟื้นคืนชีวิตเป็นสิงโตจึงไล่กัดทั้งสามคนจนสิ้น

เรื่องย่อในหนังสือนี้คือ **พังพอนและภรรยาพราหมณ์** พราหมณ์ผู้มีใจเมตตาพาพังพอนน้อยที่นั่งเฝ้าศพแม่ของมันกลับมาเลี้ยงที่บ้าน พราหมณ์มีทารกน้อยซึ่งพังพอนรักตั้งน้องชาย ทว่าภรรยาของพราหมณ์ไม่ค่อยชอบพังพอนเท่าใดนักเพราะมีพื้นที่แหลมคม เกรงจะทำร้ายลูกน้อย ในวันหนึ่งพราหมณ์ออกเดินทางไปศึกษาจร ภรรยาออกจากบ้านไปตักน้ำ ภูเห่าเลื้อยเข้ามาในบ้าน พังพอนเกรงว่าจะทำร้ายน้องชาย ตนจึงสู้กับภูเห่ากระทั่งงูตาย และตัวของพังพอนเองก็เปื้อนไปด้วยเลือด เมื่อพราหมณ์เดินแบกหม้อน้ำกลับมาถึง พังพอนรีบวิ่งออกไปหาภรรยา พราหมณ์พร้อมทั้งชี้ไปยังตัวบ้าน นางเห็นตัวของพังพอนเต็มไปด้วยเลือด และคิดว่าพังพอนได้ทำร้ายบุตรของตนจึงใช้หม้อน้ำทุ่มใส่พังพอนจนถึงตาย

⁶ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. กุสุมา รักษ์มณี (2559) อธิบายถึงนิทานสันสกฤตเรื่อง ปัญจตันตระ ไว้ว่า วิษณุศรมัน (ผู้ประพันธ์ปัญจตันตระ) เชื้อในพลังแห่งเรื่องเล่าที่สามารถจับใจและดึงดูดใจผู้ฟังเข้าสู่เนื้อหาสาระได้ เรื่องเล่านี้ต้องไม่ใช่เรื่องที่ฟังเพลินผ่านหูไปเท่านั้น แต่เป็นเรื่องเล่าอุทาหรณ์ที่ทำให้เข้าใจแนวคิดได้ชัดเจนด้วย

เมื่อเข้ามาในบ้านพบงูเห่านอนตาย และลูกน้อยนอนเล่นอยู่ในเปล นางร้องไห้ตะโกนขึ้นว่า “โอ ไม่นะ! ข้าได้ทำอะไรไป ทำไมข้าถึงได้รับสรูปเพียงเห็นแค่เลือดบนจมูกของพังพอน” สรูปคำสอนเรื่องนี้ว่า “การกระทำด้วยความหุนหันพลันแล่น เมื่อสำนึกได้ก็เปล่าประโยชน์”

เรื่อง**พราหมณ์ขี้เกียจ** พราหมณ์หนุ่มดำรงชีวิตด้วยการภิกขาจาร วันหนึ่งได้รับแบ่งสาส์มมากเกินความต้องการ พราหมณ์แบ่งแบ่งสาส์มไว้กิน ส่วนหนึ่งอีกส่วนเก็บใส่หม้อแขวนไว้ผนังข้างเตียง แล้วคิดขึ้นว่า ถ้าเขาเก็บแบ่งนี้ไว้ถึงช่วงข้าวยากมากแพง เขาจะได้เงินจำนวนมาก แล้วนอนหลับตาจินตนาการไปว่า ได้เอาเงินที่ขายแบ่งไปซื้อแกะตัวผู้และตัวเมีย เมื่อมีลูกแกะเพิ่มขึ้นก็ขายแกะไปซื้อวัว ขายวัวไปซื้อควาย ขายควายไปซื้อม้า และจะมีม้าหลายตัว เมื่อขายม้าจะซื้อคฤหาสน์ แล้วจะมีคนเสนอลูกสาวให้แต่งงาน แล้วจะมีลูกชายที่มีชื่อว่า โสมา ชาร์มา ไม่นานลูกก็จะคลานได้แล้วคลานไปใกล้คอกม้า เขาก็จะกังวลว่าม้าจะเหยียบเอา จึงตะโกนต่อว่า ภรรยาแต่นางก็ยังร่วนอยู่กับงานบ้าน เขาจึงอธิบภรรยา ทว่าขณะที่ทำท่ายกเท้าอธิบภรรยาในจินตนาการนั้น ได้ใช้เท้ากระทุ้งไปที่หม้อเก็บแบ่งข้างผนัง ทำให้หม้อแตกแตกแบ่งสาส์มฟุ้งกระจาย คำสอนในตอนจบคือ “อย่าเพ่งนับไวก่อนที่มันจะพังเป็นตัว”

☸ การ์ตูนในปัญจตันตระแตกต่างจากการ์ตูนเรื่องอื่นเพราะมีคำสอนในท้ายเรื่อง ทั้งสามเรื่องมีลักษณะคำสอนที่เกี่ยวข้องกัน จากเนื้อหาของเรื่องคือ พราหมณ์แม้จะมีความรู้แต่ไม่รอบคอบอาจทำให้เกิดผลเสียได้ การทำชั่วอย่างระมัดระวังซึ่งทำให้เสียเวลา แต่ยอมดีกว่าเกิดผลเสียหายตามมา เรื่องทั้งสามล้วนเป็นพราหมณ์ที่ได้รับการศึกษาแต่ความหุนหันไม่พิจารณาจึงนำผลเสียหายมาสู่ตน

สังคมยกย่องผู้มีความรู้ แต่ถ้าขาดปัญญา ความรู้นั้นก็เป็นเพียงเครื่องขี้สถานะและวรรณะเท่านั้น คณวรรณะพราหมณ์โดยทั่วไปแล้วจะได้

รับการศึกษาวิชาความรู้ จึงได้รับความนับถือว่าเป็นผู้เล่าเรียนในตำราทาง
ศาสนา ถึงแม้พราหมณ์ผู้นั้นจะฐานะไม่ดีก็ตาม จากเรื่องราวของพราหมณ์
และพราหมณ์หนุ่มแสดงให้เห็นว่าแม้จะเป็นผู้ได้เรียนรู้ในคัมภีร์แต่ถ้าไม่มี
ปัญญาก็อาจทำให้ตนเองต้องสูญเสียสิ่งที่มีคุณค่าโดยไม่ควรจะสูญเสียสิ่ง
นั้นเลย ฉะนั้นอินเดียไม่ได้ให้คุณค่าเฉพาะว่า เป็นผู้มีความรู้และความ
เท่านั้น แต่มีปัญญาประกอบด้วย ซึ่งปัญญานั้นหมายรวมไปถึงการพิจารณา
ไตร่ตรองและคุณธรรมด้วย

เรื่องเพื่อนคือส่วนสำคัญอย่างไร: เรื่องเล่าจากหิโตปเทศ

บทย่อยเรื่อง**ลาเฝ้ายาม** ในคัมภีร์ที่เหมาะสมแก่การนอนหลับ ชายเจ้าของบ้าน
นอนหลับอย่างเป็นสุขขณะที่ขโมยกำลังเก็บรวบรวมทรัพย์สินของเขา
เมื่อเจ้าลาเห็นจึงถามสุนัขว่า ทำไมสุนัขไม่เห่าปลุกเจ้าของบ้าน ขโมยเก็บ
ของเจ้านายไปหมดแล้ว สุนัขก็ตอบว่า ฉันทจะปลุกทำไมเจ้านายไม่เคยสนใจ
ฉันทเลย ถ้าเขาต้องการฉันทจะต้องดูแลฉันทให้ดีกว่านี้ ลาคิดจะช่วยเจ้านาย
จึงส่งเสียงร้อง เมื่อขโมยได้ยินก็รีบขนของวิ่งออกไป เจ้าของบ้านไม่เห็น
ความผิดปกติและรู้สึกละโม้เจ้าลา จึงถือไม้ออกไปตีลาอย่างไร้ปราณี สุนัข
ส่ายหัวด้วยความสงสารลา และคิดในใจว่า “ลาผู้นำสงสาร ถ้าเจ้ามันคงอยู่
กับหน้าที่ของตนแทนที่จะมาทำหน้าที่ของข้า เจ้าก็จะไม่เผชิญความเจ็บ
ปวดเช่นนี้”

91

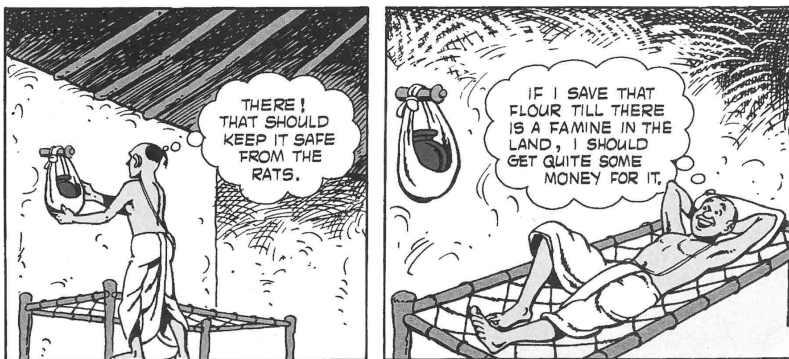
ในนิทานข้างต้นนี้ เจ้าของบ้านผู้ไม่ยุติต่อสุนัข แม้ให้อยู่บ้าน
เพื่อเฝ้าเรือนภัย แต่เมื่อเจ้าของบ้านหรือเจ้านายไม่เกื้อกูลเมตตาผู้ตามหรือ
ผู้ที่อยู่ในการดูแล แม้คนเหล่านั้นจะมีความสามารถเท่าใด เขาก็ไม่มีใจให้
แก่หน่วยงาน เมื่อให้ผู้ไม่มีทักษะชำนาญมาทำงานต่างหน้าที่ ความเสียหาย
จึงบังเกิดแก่เจ้านายและผู้ขาดทักษะในหน้าที่นั้น ในร้านค้าของคนอินเดีย
โดยทั่วไปจะเห็นพนักงานทำงานต่างหน้าที่กัน ตัวอย่างเช่น ในร้านขายผ้า
ประกอบด้วย นักบัญชี คนขาย (เจรจา) ผู้ช่วยขาย (ใช้กำลังนำเสนอผ้า)

และเจ้าของร้าน แต่ละคนประจำในหน้าที่ตนแม้เจ้าของร้านก็ไม่უნวายในงานของพนักงาน แต่สังเกตการณ์และดูแลความเรียบร้อย ทุกคนหมั่นทำตามทักษะหน้าที่ของตน

แก่นสำคัญในการดำเนินชีวิตที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวันของชาวอินเดีย นั่นคือ ธรรมะ (Dharma) ที่หมายถึง หน้าที่ ที่ถูกต้อง ความมุ่งหมายจดจ่อในหน้าที่ของตน ผู้ที่กระทำเช่นนี้ถือว่าได้ปฏิบัติตามข้อธรรมหลักที่เทพเจ้าทั้งหลายสอนไว้ และตามที่เทพได้กระทำ เป็นแบบอย่าง อันนับได้ว่าการเกิดนั้นบริบูรณ์แล้ว ในอดีตการทำงาน หรือหน้าที่สืบทอดต่อกันมาตามวรรณะ เช่น การค้าขายในวรรณะพ่อค้า ทหารหรือนักรบในวรรณะกษัตริย์ โหราจารย์ และทอมนตร์ของพราหมณ์ ชักผ้าในวรรณะล่าง ชาวนาในวรรณะที่สามและสี่ ฯลฯ หน้าที่ตนพึงกระทำ เช่นไรขอให้มุ่งมั่นกระทำ ชาวอินเดียมากมายที่ถือว่าการทำหน้าที่ของตนนั้นเพื่อถวายแด่พระเจ้า ทุกหน้าที่จึงล้วนสำคัญ หลักธรรมสำคัญของอินเดียคือการทำหน้าที่ของตนตามคำสอนศาสนาในเรื่องหน้าที่ และปรากฏอย่างสำคัญในวรรณกรรมภควัทคีตาที่มีมากกว่า 3,000 ปี คำสอนนี้ ยึดถือมาถึงปัจจุบันสมัย

3.2.4 เรื่องเล่าจากเซน

ศาสนาเซน (Jain) ในส่วนนี้มี 2 เรื่อง คือ เรื่องแรก **สวนป่า**
มหัศจรรย์: เรื่องเล่าเซนเกี่ยวกับพรหมลิขิต และเรื่องที่สอง **ชาฮาสร์รา**
มาล์ลา: นักมายากลและโจร

เรื่องเล่าจากเซน เรื่องแรกนี้กล่าวถึงเด็กสาวชื่อ วิดยุทประภา เธอมักออกไปเลี้ยงฝูงวัวที่ทุ่งหญ้า พ่อของเธอคือ อัคนี ชาร์มา เขาแต่งงานใหม่ แต่แม่เลี้ยงมีใจที่ร้ายต่อเธอมาก กลางวันแดดจ้าของวันหนึ่ง เด็กสาวรู้สึกเหนื่อยจึงพลอยหลับได้ต้นไม้ เมื่อเธอตื่นขึ้นก็สะดุ้งตกใจเพราะเห็นงูตัวหนึ่งเลื้อยเข้ามาใกล้ “งูตัวนั้นพูดกับเธอว่า อย่าตกใจไปเลย เราไม่ทำอันตรายเธอหรอก กลุ่มหมองูกำลังตามเข้ามา กรุณาช่วยข้าด้วยเถิด” วิดยุทประภาใคร่ครวญในใจว่า “มันอาจเป็นงู แต่กำลังเผชิญอันตรายอยู่ และต้องการความช่วยเหลือจากเรา” งูเร่งว่าให้ช่วยโดยเร็ว นางจึงบอกกับงูว่า “อย่าวิตกเลย เพื่อนเรา พวกเขาไม่อาจหาเจ้าพบหรอก” แล้วเด็กสาวก็ซ่อนงูไว้ที่ตักของตน เมื่อหมองูเห็นนางจึงถามขึ้นว่าได้เห็นงูเลื้อยผ่านมทางนี้หรือไม่ เธอปฏิเสธและบอกว่าถึงแม้งูผ่านมาเธอก็ไม่อาจเห็นได้เพราะนอนหลับอยู่ หมองูเชื่อว่าเด็กสาวคงไม่เห็นงู และถ้างูเลื้อยมาทางนี้คงทำอันตรายแก่เธอไปแล้ว เมื่อหมองูเดินจากไปเธอจึงเรียกงูให้ออกมาเพราะปลอดภัยแล้ว แต่งูก็ไม่ออกมาและได้หายไป เด็กสาวอุทานกับตัวเองว่าคงฝันไป ทันใดก็มีเสียงดังขึ้นว่า “ไม่หรอก เจ้าไม่ได้ฝันไป เด็กสาวผู้กล้าหาญของเรา ใจที่เข้มแข็งและเมตตาของเจ้าช่างน่าชื่นชม เจ้าเหมาะสมที่จะขอพรจากเรา จงบอกมาเถิด” เมื่อเธอมองเห็นผู้เป็นเจ้าของเสียงก็ได้อุทานขึ้นว่า “นั่นคือคือนาค!” เด็กสาวพนมมือแล้วกล่าวกับเทพว่า “โอ เทวา ถ้าท่านปรารถนาที่จะให้พรแก่หนูแล้ว ขอโปรดให้ป่าละเมาะเป็นร่มเงาแก่ฝูงสัตว์เลี้ยงของหนูด้วยเถิด เพราะแดดแผดร้อนทำให้พวกมันต้องอดทนอย่างมาก” เทพคิดในใจว่า “ช่างเป็นเด็กที่ไม่มีความเห็นแก่ตัว! เด็กสาวควรต้องร้องขอเงินเพื่อนำไปใช้ให้ชีวิตสุขสบาย แต่เมื่อต้องการป่าละเมาะ

สำหรับฝูงสัตว์เลี้ยงของตน สิ่งใดที่ปรารถนาสิ่งนั้นเธอก็ควรจะได้” ทนใด
นั้นสวนป่าละเมาก็ปรากฏ เทพบอกวิद्यุทประภาว่า “นี่คือสวนป่าของเจ้า
เมื่อไหร่ก็ตามที่เจ้าออกจากบ้าน สวนป่าละเมานี้จะเป็นที่พักของเจ้า
ฝูงสัตว์เลี้ยงจะไม่ได้ได้รับความลำบากจากแสงแดดร้อน และเมื่อใดก็ตามที่
เจ้าต้องการเรา เจ้าเพียงแต่ระลึกใจถึงเรา ณ ที่นั่นเราจะไป”

สวนป่าร่มรื่นเต็มไปด้วยผลไม้ วันหนึ่งพระราชาก็เข้ามาในป่า
และได้พบรักกัน เมื่อเด็กสาวแต่งงานกับพระราชาก็พระองค์รักมเหสีของ
ตนมาก แต่ผู้ที่ตั้งจิตริษยาอยู่เสมอคือแม่เลี้ยง นางครุ่นคิดที่จะทำร้าย
วิद्यุทประภาด้วยการวางยาพิษในขนมเพื่อหวังชีวิตของวิद्यุทประภา
แล้วให้ลูกสาวตนเป็นมเหสีแทน จึงให้สามีของนางนำขนมไปให้ราณีที่
พระราชวัง แต่ในระหว่างทาง บิดาของวิद्यุทประภาอนพักหลับได้ตื่นมา
ขณะนั้นเทพก็เปลี่ยนขนมพิษนั้นทิ้งไป เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ซ้ำเดิมเพราะ
แม่เลี้ยงเห็นว่าที่ผ่านมาไม่เป็นไปตามที่นางวางแผนไว้ วันหนึ่งนางได้คิด
แผนร้ายใหม่ ขณะนั้นราณีวิद्यุทประภากำลังตั้งครรรค์จึงให้สามีไปเชิญ
มาตลอดบุตรที่บ้านมารดาตามธรรมเนียม เมื่อราณีให้กำเนิดโอรสแล้ว
แม่เลี้ยงมายังเรือนพักของนางและแสร้งกระทำดี ชักชวนนางออกไปเดิน
เล่นแล้วผลักดันนางไปในหลุมลึกที่ขุดเตรียมไว้ ขณะร่างลอยลงมาเบื้องล่าง
วิद्यุทประภาระลึกถึงเทพผู้ที่ประทานพรแก่ตน มือทั้งสองของเทพขยาย
ใหญ่รองรับวิद्यุทประภา

ขณะที่นางสนมกำลังเดินเข้ามาเพื่อปรนนิบัติราณี แม่เลี้ยงแสร้ง
กล่าวกับลูกสาวของตนที่ปลอมเป็นราณีว่า การคลอดโอรสแห่งพระราช
านี้ทำให้มีสายตาแห่งความชั่วร้ายและริษยา ทำให้ใบหน้าและดวงตาของ
นางหมองคล้ำ นางสนมเห็นไปตามที่แม่เลี้ยงกล่าว เมื่อราณีตัวปลอมนำ
โอรสกลับพระราชวัง พระราชาออกมารับทั้งสองแต่ได้สังเกตเห็นความ
เปลี่ยนแปลงของมเหสีทั้งใบหน้าและกิริยาอาการ รวมถึงสวนป่าที่หายไป
นางได้บ่นเบี่ยงตอบและกล่าวถึงใบหน้าว่าเปลี่ยนไปเพราะการคลอด
โอรสพระราชาก็ได้สังเกตเห็นรอยขยายที่แท้จริงจะกลับมาหาโอรสของนาง

เมื่อพระราชินีได้พบวิद्यุทธประภาขณะแอบเข้ามาหาบุตรของนาง จึงได้ส่ง
ลงโทษทุบตีขยาบาลอม วิद्यุทธประภาขอร้องพระราชาว่าอย่ากระทำเช่นนั้น
พระราชินีจึงเนรเทศแม่เลี้ยงและลูกสาวออกนอกอาณาจักรของพระองค์

เรื่องที่สองว่าด้วยโจรผู้ปราดเปรื่องชื่อ **ชาฮาสรามาล์ลา** โจร
ผู้นี้อาศัยอยู่กับมารดาชรา สิ่งของต่างๆ ที่ใช้กลอุบายเพื่อให้ได้มานั้นล้วน
นำมามอบให้แก่มารดา ซึ่งนางมักจะกล่าวชื่นชมบุตรว่า “ทำได้ดีลูกชายของ
ข้า เห็นหรือไม่ว่าประสบความสำเร็จมากแค่ไหนเมื่อเจ้ามีความมั่นใจใน
ตัวเอง” โจรหนุ่มผู้นี้ก็ยังคงปลอมตัวใช้เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อนำทรัพย์มา
ซื้อเสียงของโจรผู้นี้โด่งดังไปทั่วเมือง แต่ไม่มีใครรู้ว่าแท้จริงแล้วเขาเป็นใคร
และแล้วโจรผู้นี้ก็ปลอมตัวเข้าไปขโมยมงกุฎผ้าของพระราชินีโดยไม่มี
ผู้ใดเห็นเลย วันหนึ่งขณะเดินทอดอารมณ์อยู่นั้น ได้พบกลุ่มคนที่กำลังนั่ง
ฟังนักบวชเซนสาธยายธรรมจึงหยุดฟัง ประโยคหนึ่งดังขึ้น “...พี่น้อง เรา
ไม่ควรทำความเจ็บปวดให้แก่เพื่อนร่วมโลกด้วยการกระทำของเรา ถ้า
ท่านมีสิทธิ์ที่จะมีชีวิตที่เป็นสุข ดังนั้นแล้วคนอื่นก็เช่นกัน ท่านจะชอบหรือไม่
ถ้าผู้ใดขโมยสมบัติของท่าน” โจรคิดในใจว่า “แน่นอน ข้าไม่ชอบ” นักบวช
บรรยายธรรมต่อว่า “อะไรที่ทำให้ท่านเจ็บปวด สิ่งนั้นก็ทำให้คนอื่นเจ็บปวด
เช่นกัน” โจรคิดขึ้นว่า “แม่ของเราแนะนำลูกให้หมั่นหา ผู้ใดแนะนำแม่ใน
ทางที่ผิดหรือไม่” โจรหนุ่มจึงไปเข้าเฝ้าพระราชินีและขอมอบตัวแก่พระองค์
“หม่อมฉันพร้อมที่จะรับโทษทัณฑ์ใดๆ ก็ตามที่พระองค์ประทานให้ แม่
ของหม่อมฉันได้นำสมบัติทั้งหมดที่ขโมยมาเพื่อนำกลับคืนไปยังผู้เป็น
เจ้าของ” พระราชินีตอบว่า “ดีแล้ว เมื่อเจ้าสมัครใจมารับโทษ และเมื่อ
เจ้ากลับใจ เมื่อนักบวชสุทธาผู้ทรงศีลได้ขอร้องให้แก่เจ้า ข้าจึงให้อภัยเจ้า
ชาฮาสรามาล์ลา และข้าอวยพรให้เจ้ามีความสุขกับชีวิตใหม่”

ทั้งสองเรื่องนี้แสดงลักษณะสำคัญประการหนึ่งคือ ความรัก
ของบุตรต่อบิดามารดา ในเรื่องความกตัญญูนี้อินเดียมักไม่ค่อยกล่าวสอน

อย่างตรงๆ ในเรื่องราวต่างๆ ที่ว่าด้วยบุคคลควรกตัญญู แต่เห็นว่าเป็นสิ่งที่บุตรพึงกระทำเป็นปกติวิสัยอยู่แล้ว และถึงแม้พ่อและแม่จะมีพฤติกรรมและความคิดเห็นคล้อยไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสมนัก ดังเช่น พ่อของเด็กสาววิद्यุทประภาที่ไม่มีเวลาดูแลนางมากนัก และแม่ของโจรผู้ปราดเปรื่องที่มักชื่นชมในความมั่นใจและกล้าหาญของลูกเมื่อขโมยทรัพย์สินได้ แต่ทั้งพ่อของวิद्यุทประภาและแม่ของชาฮาสร์รามาล์ลาต่างก็มีความรักต่อลูกมาก และทั้งเด็กสาวและโจรหนุ่มต่างก็เลี้ยงดูบิดามารดาด้วยความรักเคารพ

คำสอนที่โดดเด่นในสองเรื่องนี่คือเสมอภาคในความสุขหรือความเป็นมนุษย์ ความรักในชีวิตไม่ว่าจะเป็นคนหรือสัตว์ วุฑฒ์ร้องขอให้เด็กสาววิद्यุทประภาช่วยชีวิต ความเข้าใจเมื่อฟังคำสารถายธรรมของนักบวชเซนในเรื่องสิทธิของความสุข เมื่อเราไม่ปรารถนาทุกข์ ผู้อื่นก็เช่นกัน เราจึงไม่ควรทำร้ายความสุขของคนอื่น ในเรื่องความเสมอภาคในความสุขนี้เป็นทัศนะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในอดีตของอินเดีย สถานะคนอาจมีความแตกต่างกัน แต่มีความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์ที่ไม่ปรารถนาความทุกข์และต้องการความสุขในชีวิต หลักการนี้เป็นคำสอนหลักในศาสนาต่างๆ ของอินเดียเฉพะอย่างยิ่ง ศาสนาเซน พุทธ ชิกข์ หรือแม้แต่ฮินดูเองก็ตาม

3.2.5 เรื่องราวสมัยอัคบาร์

อัคบาร์เป็นกษัตริย์ราชวงศ์โมกุล เป็นกษัตริย์ที่ได้รับคำยกย่องให้เป็นมหาราช ตลอดรัชกาลประเทศมีความเจริญรุ่งเรืองในทุกๆ ด้าน เนื่องจากการบริหารประเทศที่มีผู้มีความสามารถในด้านนั้นๆ รวมทั้ง นักปราชญ์ กวี ศิลปินต่างๆ โดยมีได้จำเพาะศาสนา เฉพาะอย่างยิ่งมนตรีหรือรัฐมนตรีซึ่งเป็นคนฮินดูและเป็นผู้ที่อัคบาร์ให้เกียรติยกย่องในหนังสือชุดนี้จึงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับกษัตริย์อัคบาร์และรัฐมนตรีของพระองค์

ในเรื่องราวสมัยอัคบาร์นี้ประกอบด้วยเรื่องของรัฐมนตรีบิรบัล⁷ หลายเรื่องคือ เรื่องบิรบัล อัฉริยะ: ไหวพริบและปัญญาของรัฐมนตรีในราชสำนักอัคบาร์ เรื่องบิรบัลผู้ไม่มีใครแทนที่ได้: เพื่อน นักปรัชญาและที่ปรึกษาของอัคบาร์ เรื่องบิรบัล ผู้มีไหวพริบ: เรื่องเล่าของบิรบัล เรื่องบิรบัล ผู้ปราดเปรื่อง: การผจญภัยของรัฐมนตรีคนโปรดของอัคบาร์ เรื่องบิรบัล ผู้เที่ยงธรรม: เรื่องเล่าของบิรบัล เรื่องบิรบัล ผู้ช่วยชีวิต: ผู้เก่งกาจด้านจิตใจ เรื่องเหล่านี้กล่าวถึงไหวพริบและปัญญาความฉลาดเฉลียวของรัฐมนตรีบิรบัล ในแต่ละเล่มยังประกอบด้วยเรื่องย่อยที่ล้วนเป็นเรื่องราวของบิรบัล

97

ในเรื่อง**บิรบัล ผู้มีไหวพริบ: เรื่องเล่าของบิรบัล** เรื่องย่อยหนึ่งคือเรื่อง **บิรบัลและชาห์แห่งเปอร์เซีย** อัคบาร์ส่งบิรบัลให้เป็นทูตเดินทางไปยังเปอร์เซีย ชาห์แห่งเปอร์เซียได้ยินชื่อเสียงความฉลาดของบิรบัลจึงต้องการทดสอบไหวพริบ เมื่อบิรบัลมาถึงราชสำนักเปอร์เซีย ปรากฏว่ามีผู้แต่งกายรูปร่างหน้าตาคล้ายกันนั่งเรียงกันห้าคน บิรบัลทำความเคารพชายคนหนึ่ง

⁷ ชื่อจริงว่า เมฮมุด ดาส (1528-1586) เป็นคนฮินดูวรรณะพราหมณ์ รับราชการในราชสำนักของกษัตริย์อัคบาร์มหาราช เป็นหนึ่งในพรีตันแห่งราชสำนักอัคบาร์ ดาสเป็นผู้ฉลาดเฉลียวและมีไหวพริบจึงได้รับสมัญญาว่า บิรบัล ที่มีความหมายว่า กล้าหาญและยิ่งใหญ่ และให้ชั้นยศต่อท้ายว่า ราชา ท่านจึงเป็นที่รู้จักในนาม บิรบัล ราชา (Birbal Raja)

ในนั้น ชายคนนั้นกล่าวว่า ปิรบัลรู้ได้อย่างไรว่าพระองค์เป็นจักรพรรดิ ปิรบัลกล่าวตอบว่า “มันง่ายมากเลย ขณะที่หม่อมฉันยืนฉนวนอยู่นั้น ทุกคนหันมองพระองค์เพื่อดูปฏิริยาของท่านขณะที่พระองค์มองตรงมายังหม่อมฉัน” ซาห์แห่งเปอร์เซียชื่นชมปิรบัลว่าเป็น มหาสมุทรแห่งความฉลาด

เรื่องปิรบัล ผู้ช่วยชีวิต: ผู้เก่งกาจด้านจิตใจ เรื่องย่อหนึ่งคือ อัคบาร์ นักล่าสัตว์ ชาวบ้านเข้าพบปิรบัล เพื่อขอให้ช่วยหมู่บ้านของพวกเขา เพราะอัคบาร์ต้องการป่าเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้เป็นที่ล่าสัตว์ ปิรบัลกล่าวว่า จะพยายามช่วยและทำในสิ่งที่สามารถทำได้ วันรุ่งขึ้นขณะอัคบาร์นั่งบนหลังช้างเดินทางเข้าป่าเพื่อจะล่าสัตว์ ได้ยินเสียงนกฮูกส่งเสียงเหมือนทะเลาะกันจึงกล่าวขึ้นว่า “นกฮูกสองกลุ่มแลดูจะทะเลาะกัน” ข้าราชการคนหนึ่งกล่าวว่า “ปิรบัลเป็นผู้มีปัญญามาก เขาสามารถบอกได้ว่านกพวกนั้นพูดอะไรกัน” อัคบาร์เสริมไปว่า “ใช่แล้ว ปิรบัล บอกพวกเราว่าทำไมนกถึงทะเลาะกัน” ปิรบัลตอบกลับว่า “ผ่าบาทอาจไม่โปรดที่จะได้ยิน” “พูดมาเถิด ทำไมเราต้องใส่ใจว่านกจะพูดอะไร” “กลุ่มนกฮูกนั้นพานกฮูกหนุ่มน้อยมาจากอาณาจักรเพื่อนบ้าน เพื่อมาแต่งงานกับนกฮูกสาวที่นี่ พวกเขาได้จัดการงานแต่ง แต่มีข้อพิพาทระหว่างพ่อเจ้าบ่าวกับพ่อเจ้าสาว” “ทำไมหรือ” อัคบาร์ฉงน “พ่อของชายหนุ่มต้องการของขวัญเป็นป่าจำนวน 40 แห่ง แต่พ่อของหญิงสาวบอกว่าไม่สามารถทำได้ในขณะนี้ อย่างไรก็ตามหลังจากนี้ไม่กี่ปี เขาสัญญาว่าจะให้ของขวัญเป็นป่าจำนวน 80 แห่งแก่คู่บ่าวสาว” อัคบาร์ถามปิรบัลว่า “จะเป็นไปได้อย่างไร เมื่อไม่มีป่า 40 แห่งแล้วจะทวีกุณในภายหลัง” ปิรบัลตอบว่า “ใช่แล้ว นกฮูกบอกว่า จักรพรรดิที่ขึ้นสืบชอบการล่าสัตว์มาก พระองค์เปลี่ยนหมู่บ้านให้เป็นป่าเรื่อยมาด้วยว่าขึ้นชอบในการล่าสัตว์มาก ฉะนั้นจำนวนป่าของเราจะมากขึ้นทวีกุณในอนาคตนี้” อัคบาร์เข้าใจในความหมายของสารที่ปิรบัลกล่าว จึงพูดขึ้นว่า “เจ้ากล่าวถูกต้องปิรบัล มันเป็นความเห็นแก่ตัวของเราเองที่ทำลายหมู่บ้านแล้วหมู่บ้านเล่าเพียงเพื่อสนองความโปรดปรานการล่าสัตว์ของตนเอง”

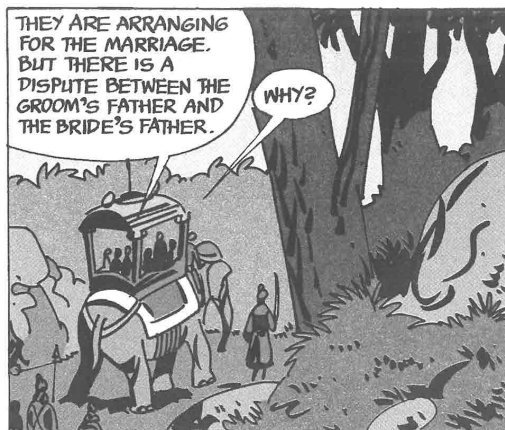

๐ การยอมรับปัญญาของผู้อื่น ข้าราชการคนสำคัญในยุคของอัครบาร์เป็นผู้มีความสามารถโดดเด่น สำหรับบิรบัลนั้นทั้งจักรพรรดิและข้าราชการ ทั้งคนมุสลิมและฮินดูในราชสำนัก ต่างก็ต้องยอมรับในปัญญาและคุณธรรมของบิรบัล

บิรบัลใช้ปัญญาช่วยเหลือคน แม้จะได้รับการยกย่อง มีเกียรติมียศตำแหน่ง และความชื่นชมจากกษัตริย์แต่มีความถ่อมตนและเป็นที่พึ่งแก่ผู้อื่นได้ นักเรียนอินเดียตั้งแต่ระดับอนุบาลก็ได้เรียนรู้เรื่องราวของบิรบัล บุคลิกของผู้ที่มีความฉลาดเฉลียวและจิตใจดีนี้ ปลุกฝังไว้ตั้งแต่เด็กเล็กนอกจากรู้ประวัติศาสตร์พร้อมความเพลิดเพลินแล้ว ยังเรียนรู้ลักษณะอุปนิสัยของคนดีผู้เป็นนักปราชญ์ด้วย

อินเดียยกย่องผู้มีปัญญาควบคู่คุณธรรม คนที่มีความรู้ดีไม่อาจคณานับได้ แต่โบราณมาผู้ใฝ่การศึกษามีมากมาย เนื่องด้วยการศึกษานั้นคือวัฒนธรรมของสังคมอินเดีย และผู้ที่สังคมยกให้เป็นปูชนียบุคคลที่เป็นผู้มีความรู้หรือปัญญาที่แท้จริงนั้นต้องประกอบพร้อมด้วยคุณธรรม เมื่อได้พบคนเช่นนี้ แม้พระราชาก็ให้ความเคารพ และเป็นแบบอย่างที่ดีที่ถูกเล่าขานให้แก่สังคมยุคตามมา อีกทั้งเป็นคุณลักษณะแบบแผนให้แก่ผู้ที่จะถือว่าตนนั้นเป็นผู้ทรงความรู้

3.3 หมวดนิทานร่วมสมัย

ในหมวดนี้มีการ์ตูน 2 เล่ม คือเรื่องวัวสองตัว: เรื่องโดยมุณี เปรม
จันต์ และร่มสื่อน้ำเงิน: เรื่องโดยรุสกิน บอนด์

เรื่องร่มสื่อน้ำเงิน: เรื่องโดย รุสกิน บอนด์ เด็กหญิงชื่อ บินญา
อาศัยอยู่ที่เมืองการหัวล้ แถบเทือกเขาหิมาลัย เด็กหญิงวิ่งตามวัวใน
ทุ่งหญ้าให้กลับบ้าน พลันมองเห็นครอบครัวจากในเมืองมาปิกนิกที่เนิน
หุบเขา เด็กหญิงเห็นร่มสื่อน้ำเงินกางไวข้างๆ จึงเดินเข้าไปดูด้วยความชื่นชม
ครอบครัวจากในเมืองมองเธอด้วยความเหยียดหยาม แต่ได้หลบเห็น
เขี้ยวเสือดาวที่ห้อยอยู่บนคอของเธอซึ่งสร้อยเช่นนี้ไม่มีขายในร้านค้า
ครอบครัวนี้จะขอซื้อแต่เธอไม่ขาย ทว่าเด็กหญิงอยากได้ร่มสื่อน้ำเงิน พวก
เขาจึงแลกกับสร้อยเขี้ยวเสือดาว เมื่อได้ร่มแล้วเธอก็วิ่งกลับบ้าน
กลับหมู่บ้านอย่างมีความสุข เมื่อถึงหมู่บ้านได้แวะที่ร้านขายขนม ลูกเจ้าของ
ร้านเห็นร่มแล้วอยากได้ จึงกล่าวขอซื้อห้ารูปีแต่เด็กสาวไม่ขาย เจ้าของร้าน
พยายามเอาชนะใจให้ทั้งพี่ชายของบินญาและบินญาเพื่อหวังจะได้ร่ม แต่
ทั้งสองจะไม่ติดหนี้ค่าขนมจากเจ้าของร้าน “*ปิจจุและบินญาจะไม่เอาอะไร
จากเราโดยไม่จ่ายเงินก่อน เราคงจะไม่ได้ถือร่มคันนั้น*” ทุกคนต่างชื่นชอบ
ร่มของบินญา ในวันฝนตกที่ทุ่งหญ้าหุบเขาที่คนกำลังเลี้ยงวัวอยู่ บินญา
ถือร่มวิ่งไปมาอีกทั้งใช้ป้องกันงูที่จะฉกได้ด้วย เจ้าของร้านขนมยังคง
ต้องการร่มของบินญา เด็กชายรับใช้ในร้านขายขนมต่อรองเงินสามรูปี
เพื่อนำร่มกลับมาให้ลูกเจ้าของร้าน ขณะที่บินญานอนเล่นบนพื้นหญ้า และ
วางร่มอยู่ใกล้ๆ เด็กชายค่อยๆ ย่องมาฉวยร่มวิ่งไป บินญาและพี่ชายวิ่งตาม
เมื่อพี่ชายจับขโมยได้เด็กชายจึงบอกว่าเจ้าของร้านขนมจ้างให้มาขโมยร่ม
หลังจากเหตุการณ์นี้คนในหมู่บ้านไม่ซื้อของร้านขนมนี้อีก เจ้าของร้านรำพึง
ว่า “*จะมีใครเข้ามาตีมาซักแก้วอีกไหมหนอ*” เมื่อบินญาและพี่ชายเดิน
ผ่านร้านขนม บินญารีบหุบร่มลงด้วยคิดว่า “*เขาจะรู้สึกแฉเมื่อเห็นร่มนี้*”
และเดินเข้าไปซื้อลูกอม แล้วแกล้งลืมร่มไว้ที่ร้าน เจ้าของร้านเมื่อเห็นร่ม

100

แล้วบอกตนเองว่า ควรซ่อนร่มนี้ไว้ดีหรือไม่ เพราะไม่มีใครรู้ว่าเธอลืมนำ
ไว้ที่ร้านของเขา เจ้าของร้านคิดขึ้นว่า แต่เราก็ก็นำออกไปอยู่กลางแจ้ง
หรือฝน ไม่มีประโยชน์อะไรสำหรับเรา จึงรีบวิ่งเอาออกไปคืนบิณฑุ บิณฑุ
บอกเจ้าของร้านว่า “หนูไม่ต้องการร่มแล้ว ลุงเก็บไว้เถอะ ร่มไม่ใช่ทุกสิ่งทุก
อย่าง” เจ้าของร้านดีใจและร้องบอกคนในหมู่บ้านว่าบิณฑุเอาร่มให้ตน
คนก็เริ่มมาซื้อขนมและดื่มชาตามปกติ เจ้าของร้านเอาร่มวางไว้หน้า
ร้าน ใครก็ตามที่ผ่านมาแล้วต้องการใช้ร่มก็จะยืมเจ้าของร้าน กลางคืน
วันหนึ่งหมีเข้ามาหาอาหารในหมู่บ้าน ชายเจ้าของร้านได้เจียหมีจึงนำไป
ทำเป็นสร้อยคอมอบให้แก่บิณฑุ

❁ แต่โบราณอินเดียเป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเหนียวแน่น
ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มขนาดเล็กหรือใหญ่ แม้ในปัจจุบันก็ไม่นิยมอยู่แยกจากกลุ่ม
ในตัวคนหนึ่งคนนั้นจะแสดงถึง วรรณะ ครอบครัว หมู่บ้าน บริเวณที่อยู่
อาศัย กลุ่มสังคม เทพเจ้าที่บูชา กระทั่งถึงต้นตระกูล ทุกสิ่งล้วนแสดงถึง
ความเป็นกลุ่มสังคมที่ตนสังกัด และตัวบุคคลนั้นสามารถแจ้งรายละเอียด
ของตนดังข้างต้นได้ และอย่างน้อยที่สุดผู้อื่นสามารถสังเกตที่มาของบุคคล
นั้นได้จากนามสกุล เช่น เชคคาวัต (Shekhawat) ชอว์ตรีห์ (Chaudhry)
บันเนอร์จี (Banerjee) อักกราวาล (Agrawal) ฐากูร (Tagore) ฯลฯ
ซึ่งแท้จริงไม่อาจถือว่าเป็นนามสกุล แต่เป็นตัวแสดงสถานะวรรณะและ
ต้นกำเนิดที่มา คนอินเดียจึงให้คุณค่ากับการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่สังคมนมาก
โดยถือว่าเป็นปกติการดำรงชีวิตของมนุษย์ อีกทั้งกลุ่มมีระบบการบริหาร
จัดการตนเองด้วยจึงเปรียบเสมือนเมืองหรือโลกที่หล่อหลอมตัวบุคคลนั้น
ในเรื่องนี้นอกจากจะได้เห็นความสดใสและจิตใจที่บริสุทธิ์ของ
เด็กๆ ชายเขาหิมาลัยแล้ว รุสกิน บอนด์ ยังแทรกเรื่องความเป็นชุมชนที่
อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันนี้ว่า ทรัพย์สินสมบัติก็ไม่สำคัญเท่ามิตรภาพ คน
อินเดียอาศัยร่วมกันเป็นระบบสังคม สังคมเป็นผู้ตัดสินทั้งกฎหมายและ
กฎศีลธรรม ชายเจ้าของร้านขายขนมมีความอยากรู้ได้ แต่การกระทำใน

IOI

ทางไม่ถูกต้อง เด็กหญิงไม่ได้ตอบโต้ในทางร้ายใดแก่ผู้หวังร้ายขโมยร่ม แต่ชาวบ้านกลับเป็นผู้ลงโทษด้วยการไม่ไปซื้อขนมและกินน้ำชาที่ร้านขายขนม นั้น และเมื่อสำนึกได้และประพจน์ดี ชุมชนก็ให้อภัยเป็นมิตรดังเดิม สังคม ชื่นชม ให้รางวัล และลงโทษด้วยจารีตแบบแผนของสังคมเอง เด็กหญิงเอง ก็มอบร่มให้ และแล้วร่มที่สวยงามก็เป็นส่วนกลางที่ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ ร่วมกัน ชายขายขนมนึกถึงความดีและน้ำใจของเด็กหญิงจึงได้มอบสร้อย เขี้ยวหมี่ สิ่งที่มีค่าราคายังไม่มีคุณค่ามากเท่าน้ำใจของผู้ที่อยู่รวมกลุ่ม เดียวกัน

เรื่องย่อในเล่มเดียวกันนี้ เรื่อง**แม่น้ำพิโรธ** แม่น้ำที่เริ่มต้นจากภูเขาและสิ้นสุดยังทะเล-กลางแม่น้ำใหญ่ มีหนึ่งเกาะเล็กๆ ที่ต้นโพยืนต้นอยู่ ต้นโพนี้อายุนาน 50 ปีแล้วและได้ให้ร่มเงาแก่ครอบครัวหนึ่งที่อยู่ใกล้ๆ นั้น มีเรื่องเล่ามากมายเกี่ยวกับต้นโพนี้ ย่าและหลานสาวนั่งใต้ต้นโพ “อย่าหาเวลา นั่งอยู่ใต้ต้นโพเพราะผีจะกระโดดเข้าไปในคอหลานนะ สีดา” ย่าสอน หลานสงสัยถามว่าถ้าตนหาจะเป็นอย่างไร พอตีปู่เดิน กลับมาจากหาปลาเอ่ยบอกหลานว่า “อาจทำให้เจ็บคอ” ย่าบอกต่อว่า

“ใบไม้เป็นดั่งร่างกายของพระกฤษณะ กว้างเหมือนไหล่และแคบเหมือนเอว” พ่อของสีดาไปทำงานในเมือง แม่เสียชีวิตแล้ว สีดาอยู่กับปู่และย่าผู้ที่ยศยอบรมสั่งสอนเด็กหญิง ปู่สอนสีดาทุกอย่างที่เด็กชายควรรู้ ย่าสอนทุกอย่างที่เด็กหญิงควรปฏิบัติ วันหนึ่งย่าป่วยหนัก ปู่จะพาไปหาหมอในเมืองชาห์กันจ์ซึ่งต้องขายแกะเพื่อเป็นค่ารักษา แล้วบอกให้สีดาอยู่ลำพัง 2-3 วัน เด็กหญิงไม่ให้ปู่เป็นกังวลแต่ก็วิตกว่า เมื่อฝนตกหนักแล้วน้ำสูงขึ้นจะทำอย่างไร ปู่แนะนำ “ไปอยู่บนที่สูงแต่ถ้าน้ำสูงท่วมตรงนั้น ให้นำไก่ไปไว้ในกระท่อมแล้วหลานก็อยู่ในกระท่อมนะ” แล้วถ้าน้ำเข้ามาในกระท่อมล่ะคะ “ให้ปีนขึ้นต้นโพ” ปู่บอกหลาน เมื่อปู่และย่านั้นเรือไปแล้ว หลังจากนั้นฝนตกหนักน้ำขึ้นสูงผู้คนอพยพไปยังที่ปลอดภัย น้ำกลืนกินตลิ่งดินเหนียวและพัดควายจมตายไป บนต้นไม้สีดามองเห็นเหตุการณ์ เธอรีบปีนลงมาแล้วไล่ไก่เข้าไปในกระท่อม สีดาจัดเก็บของใส่หีบเพื่อให้สิ่งของปลอดภัยจากน้ำ และยังได้ใส่ของเพิ่มเข้าไปอีกเพื่อให้หีบเต็ม รวมถึงไม้เท้าของย่าและสุคะดาของปู่ด้วย เมื่อหีบมีน้ำหนักก็ไม่อาจถูกน้ำพัดให้ลอยไปได้ ทว่าขณะที่สีดากำลังปรุงอาหารอยู่นั้นน้ำไหลทะลักเข้ามาในกระท่อม เธอรีบวิ่งขึ้นต้นโพเกาะกิ่งไม้ใหญ่ไว้

103

น้ำท่วมสูงไหลเชี่ยวพัดกิ่งไม้สั่น แต่ด้วยกระแสน้ำที่รุนแรงต้นไม้จึงล้มลง สีดา ยังคงเกาะกิ่งไม้แน่นไว้และลอยไปในแม่น้ำ ทันใดมีเสียงคนดังขึ้น เด็กชายพายเรือเข้ามาใกล้สีดาและช่วยเธอขึ้นจากน้ำ เด็กชายตอบที่มาของตนกับสีดาว่า อาศัยบนเชิงเขา พายเรือข้ามแม่น้ำมาเพราะได้ยินว่าหมู่บ้านที่นี่ถูกน้ำท่วมอย่างหนัก แต่สายน้ำไหลเชี่ยวแรงพัดเรือมาอย่างกะจิงได้พบสีดา และได้ให้มะม่วงแก่สีดาหนึ่งผลซึ่งเธอดีใจมากเนื่องจากไม่ได้กินข้าวมาหลายวันแล้ว เด็กชายพูดต่อ “เราเชื่อว่า กฤษณะ พ่อของเราเลี้ยงวัวและควายมากมายแต่หลายตัวสูญหายไปกับน้ำท่วม ไม่ไกลจากหมู่บ้านของเรามีโรงเรียน เธอได้ไปโรงเรียนหรือไม่” สีดาตอบว่า “ฉันควรจะไปโรงเรียนแต่มีงานบ้านที่ต้องทำมากมาย” ในตอนกลางคืนกลางท้องน้ำ เด็กชายผูกเรือไว้กับต้นไม้ สีดาตื่นเต้นที่ได้เห็นสัตว์ป่าต่างๆ กฤษณะ

เป่าขลุ่ยเพื่อกล่อมให้สิดาหลับ รุ่งเช้าเมื่อพายุเรื่อต่อไปได้พบหมู่บ้านหนึ่ง ชาวบ้านออกมาต้อนรับแล้วบอกแก่ทั้งสองว่า “มากินข้าวด้วยกันแล้วพัก ผ่อนสักครู่เถิด” ชาวนาชาวผู้หนึ่งจะพาสิดาไปหาปู่และย่าในเมือง เด็กหญิง ชวนกฤษณะไปกับเธอ แต่เด็กชายบอกว่าต้องกลับบ้านเพราะทุกคนคงคอย เขาอยู่และกล่าวกับสิดาว่า “ตอนนี้เธอปลอดภัยแล้ว ปู่ของเธอคงเป็นห่วง เธอมาก ไปหาท่านเถิด ไม่นานน้ำจะลดลงแล้วเธอก็จะกลับมายังเกาะได้” แล้วมอบขลุ่ยให้แก่สิดา เกรียนของชาวนาพาสิดามาส่งถึงในตัวเมือง สิดาเดินไปในซอยต่างๆ เพื่อตามหาปู่และย่า มองไปเห็นปู่ของเธอเดินอยู่ในตัวเมือง และได้ถามชายชราถึงอาการป่วยของย่า ปู่เงียบไม่ได้ตอบแต่เธอก็เข้าใจได้ว่าย่าได้จากไปแล้ว และคิดภายในใจว่า “ย่าจากเราไปแล้ว แต่ฉันต้องไม่ร้องไห้ เพราะจะทำให้ปู่เสียใจมากขึ้น” เมื่อกลับถึงเกาะ ปู่พูดขึ้นว่า “ปู่ไม่อยากเชื่อเลยว่าต้นไม้จะถูกพัดพาไป ต้นไม้นี้เป็นส่วนหนึ่งของเกาะ และชีวิตปู่” เด็กหญิงบอกปู่ “ต้นไม้ช่วยชีวิตหลานไว้ และเด็กชายคนนั้นก็ช่วยหนูไว้ด้วยเช่นกัน” แล้วเธอก็ได้เพาะเมล็ดมะม่วงแแทนที่ต้นโพ วันหนึ่งขณะที่สิดาพยายามลองเป่าขลุ่ยอยู่นั้น เพลงขลุ่ยที่เป่าโดยเด็กชายกฤษณะก็ดังลอยขึ้นมา ทั้งสองนั่งคุ้ยริมชายเกาะ สิดากล่าวกับกฤษณะว่า “บางครั้ง แม่น้ำก็เกรี้ยวกราด บางครั้งก็อ่อนโยนใจดี” เด็กชายเอ่ยคำตอบ “เราเป็นส่วนหนึ่งของแม่น้ำ เราไม่สามารถอยู่ได้ถ้าปราศจากแม่น้ำ” บรรทัดท้ายเรื่องเขียนว่า แม่น้ำสายนี้เป็นแม่น้ำที่ดี ลึกและเข้มแข็ง เริ่มต้นบนภูเขาและสิ้นสุดยังทะเล

ในท้ายเล่มบรรณาธิการอาวุโส นิมมี จาโกได้ไปพบผู้ประพันธ์ที่บ้านของท่าน นิมมีกล่าวถึงตัวเธอเองว่า “นิทานเป็นเส้นทางหลบหนี นิทานทำให้คุณได้เป็นตัวละครอย่างลับๆ ที่คุณปรารถนาจะเป็นและวิ่งหนีเข้าไปสู่โลกที่แตกต่างอย่างมากกับโลกของคุณ เมื่อครั้งที่ยังเด็ก ชีวิตของฉันมีวงจรของการไปโรงเรียนและกลับบ้าน เผชิญกับฝุ่นฟุ้งและความร้อนอบอ้าวในกัลกัตตา ฝ่าเสียงข้ามถนนที่หนาแน่นไปด้วยเสียงแตรรถพร้อมกับความฉุนเฉียวของคนขับ (ฉันถือเป็นการผจญภัยระหว่างทาง แต่ไม่ใช่เป็น

IO4

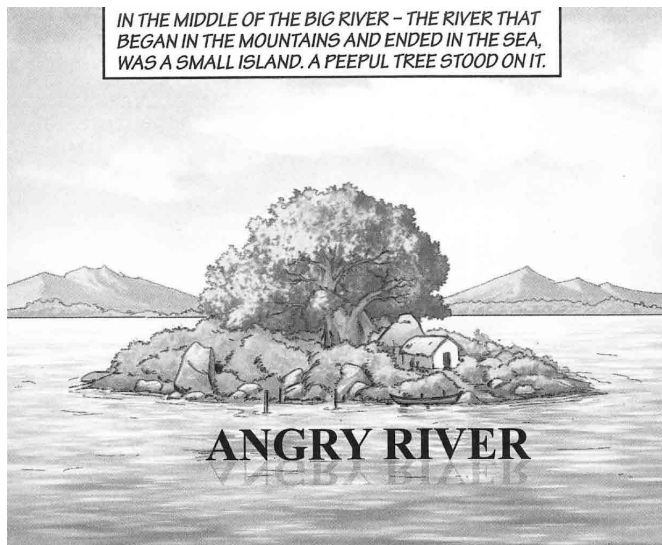

แบบที่คนมองหาโดยทั่วไป) โดยธรรมชาติที่ฉันจะหันหน้าเข้าหาหนังสือเพื่อผ่อนคลายทุกเลา และ รุสกิน บอนด์ เป็นหนึ่งในผู้เขียนที่ให้ในสิ่งที่ฉันต้องการความเชี่ยวชาญจากการพรรณนาถึงป่าสนทึบ ดอกไม้ผลิบานและการผจญภัยในขุนเขา นิทานของบอนด์ให้ความสำราญใจในการอ่านอย่างแท้จริง ที่สำคัญกว่านั้นคือนิทานเหล่านั้นจะอยู่กับคุณ”

บรรณาธิการอาวุโสได้เดินทางไปหาบอนด์ที่บ้านของท่านยังเมืองแลนดอร์ซึ่งเป็นบริเวณเมืองแถบทิวเขา ในอำเภอเดห์ราดุน รัฐอุตตราขัณฑ์ “ท่านทำให้เราเพลิดเพลินไปกับเรื่องราวในวัยเด็ก โดยเฉพาะวันเวลาในโรงเรียนประจำ ท่านเล่าว่าได้เขียนหนังสือเล่มแรกขณะที่ศึกษาในโรงเรียน และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครูของท่านเอง แต่โชคไม่ดีเมื่อถูกค้นพบจึงถูกริบเก็บทันที! ในที่สุดหนังสือเล่มแรกก็ได้ตีพิมพ์ที่อังกฤษ ณ ที่นั่นท่านทำงานพิเศษ 2-3 งาน และเขียนหนังสือไปด้วย แต่ด้วยคิดถึงอินเดียอย่างมากจึงกลับมาหลังจากอยู่ที่นั่นสามปี แต่นั่นมา ทิวเทือกเขาคือบ้านของท่านและเป็นแรงบันดาลใจลำดับต้นๆ ของเรื่องราวในนิทาน”

105

๐ ทศนคติต่อธรรมชาติปลูกฝังแก่เด็ก ต้นไม้เกี่ยวข้องกับพระเจ้าและเป็นดั่งตัวพระองค์เอง ในเรื่องนี้เปรียบธรรมชาติคือใบโพเป็นลักษณะดั่งร่างกายของพระเจ้า เมื่อต้นไม้แก่ล้มไปต้องปลูกต้นไม้ใหม่เพื่อทดแทนต้นเดิม แม้ธรรมชาติจะให้ประโยชน์และลงโทษรุนแรง คนเราก็ต้องเข้าใจและเห็นความเป็นจริงของธรรมชาติที่มีบวก-ลบ เกิดแล้วสูญไป

คำสอนของผู้สูงวัยในครอบครัวมักเปรียบเปรยหรือเปรียบเทียบเพื่อให้เด็กเข้าใจและจดจำได้ง่ายขึ้น พ่อแม่อาจมีภาระทั้งงานและครอบครัว แต่ปู่และย่าที่อยู่ในบ้านมักจะเป็นผู้บอกสอนหลักปฏิบัติและคุณธรรมแก่เด็ก ครอบครัวที่มีหลานและปู่ย่าหรือตายายอยู่ร่วมกันจะมีความผูกพันค่อนข้างสูง เมื่อเติบโตความผูกพันนี้ยังคงแน่นแฟ้นในสังคมหน่วยครอบครัวของชาวอินเดีย

แม้อินเดียจะมีปรัชญาแนวคิด คัมภีร์โบราณต่างๆ ทั้งศาสนา ปรัชญา คำสอน วิทยาศาสตร์ การแพทย์ การปกครอง การค้าขาย รวมถึงศิลปะแขนงต่างๆ แต่ธรรมชาติยังเป็นสิ่งที่เคารพบูชาแม้ในทุกวันนี้ ธรรมชาติเชื่อมโยงกับพระเจ้าอย่างแยกไม่ได้ อาทิ ลมคือพระวายุ ไฟคือเทพอัคนี น้ำคือเทวีคงคา เป็นต้น จากพื้นฐานความเชื่อดังเดิมใน การสักการะเทพประจำธรรมชาติต่างๆ โดยแรกเริ่มคือ สूर्यเทพ ความศรัทธานี้ฝังรากแน่นในจิตใจของคนในสังคมนี้ และหลอมรวมเป็นทัศนคติของชาวอินเดียที่ว่า ธรรมชาติในจักรวาลล้วนมีจิตวิญญาณที่ต้องเคารพ เทพเจ้าประจำธรรมชาติทั้งหลายนี้เรียกว่า เทวา และเชื่อว่า “มีเทวามากมายและท่านทั้งหลายนี้ปกครองประจำอยู่ในทุกสิ่งในจักรวาล ตั้งแต่ไฟ น้ำ และอากาศ ไปถึงความรัก ความตาย และสงคราม ที่จริงแล้วฮินดูเห็นว่าจักรวาลทั้งหมดนี้ศักดิ์สิทธิ์และมีค่าที่ต้องเคารพบูชา” (Patel, 2006)

IO6

ในหนังสือการ์ตูนเรื่องวัวสองตัว ประกอบด้วยเรื่องย่อยสองเรื่อง คือ เรื่องวัวสองตัวตามชื่อหนังสือ และอีกเรื่องคือ บุติห์ กากิ

เรื่อง **วัวสองตัว: เรื่องโดยมุขชิ เปรมจันต์** ด้วยประโยคที่กล่าวว่า มนุษย์มักไม่เคยเข้าใจและชื่นชมสัตว์เลย ไม่ว่าจะป็นวัวหรือลา ให้ลาทำงานแบกของอย่างหนัก เห็นวัวเป็นเพียงสัตว์โลกธรรมดาที่ใช้เพื่อประโยชน์ตนเองเท่านั้น แต่ชายหนุ่มชื่อ จูห์รี ต่างจากผู้อื่น เขารักวัวของเขามาก วัวคู่นี้ชื่อว่า ฮีราและโมตี ทั้งสามเป็นเพื่อนที่รักและเข้าใจกันมาก จูห์รีได้ให้พี่เขยยืมวัวสองตัวนี้ใช้งานเป็นเวลา 2-3 วัน แต่วัวทั้งคู่คิดว่าจูห์รีได้ขายพวกตนให้แก่ผู้อื่นแล้ว พี่เขยทั้งลากและทุบตีวัวตลอดทางกลับบ้านตัวเอง ทั้งคู่ถูกล่ามเชือกไว้ในคอกวัว แต่ก็ได้ดึงเชือกและกลับไปยังบ้าน เมื่อจูห์รีเห็นทั้งคู่รู้สึกดีใจมาก และได้ให้หญ้าอ่อนสดแก่ฮีราและโมตี พี่เขยกลับมาเอาวัวทั้งคู่อีกครั้งโดยให้ลากเกวียนที่ตนนั่ง ในตอนกลางคืนที่คอกวัวบ้านพี่เขย วัวไม่ยอมกินหญ้าแห้งที่วางไว้ให้ ลูกสาวตัวน้อยของพี่เขยจูห์รีเห็นว่าวัวไม่กินอะไรจึงนำโรตีมานำให้วัวกิน เด็กหญิงบอกแก่วัวว่า ทั้งคู่ต้องหนีไปเพราะพรุ่งนี้จะถูกนำไปใส่ห้วงจุมุก (การร้อยเชือกหรือใส่ห้วงจุมุกจะทำให้วัวเชื่อฟังเพราะเจ็บจากห้วงหรือเชือกที่ดึงจุมุก) วัวคิดว่าเด็กหญิงอาจถูกลงโทษที่ปล่อยพวกตน แต่เด็กหญิงแกะเชือกที่มัดวัวทั้งสองออกเพื่อให้วิ่งหนีไป เมื่อวัววิ่งไปแล้วจึงได้ตะโกนบอกพ่อของตน ระหว่างทางทั้งคู่พบกระต๊อบที่วิ่งเข้าใส่ห้วงทำร้าย เมื่อต่อสู้แล้วกระต๊อบล้มลง วัวตัวหนึ่งบอกให้ฆ่ามันเสีย แต่อีกตัวหนึ่งบอกว่า “อย่า เจ้าจะต้องไม่ทำร้ายศัตรูที่พ่ายแพ้แล้ว” ขณะที่วัวกินข้าวโพดอยู่นั้นมีกลุ่มชาวนามาจับทั้งคู่ไปยังโรงขังสัตว์ ซึ่งมีทั้งควาย แพะ และลา วัวพยายามใช้เขาชนผนังกำแพงเพื่อให้ดินผนังแตก แต่ถูกชาวนาเขี่ยนตี วัวตัวหนึ่งถามว่าจะมีประโยชน์อันใดกับการทำเช่นนี้แล้วเจ้าก็ถูกผูกไว้แล้วโดนเขี่ยนตี วัวอีกตัวจึงตอบว่า “ความตายของเราแน่นอน ถ้ากำแพงนี้พังออก อย่างน้อยบางชีวิตก็ปลอดภัย” ทั้งสองจึงช่วยกันเอาเขาชนกำแพงจนสัตว์ทุกตัวออกไปได้ แต่ทั้งคู่ยังอยู่ในโรงขังสัตว์ วัวสองตัวถูกประมูลขายไป เมื่อเดินผ่านถนนที่คุ้นเคย ทั้งสองวิ่งกลับ

107

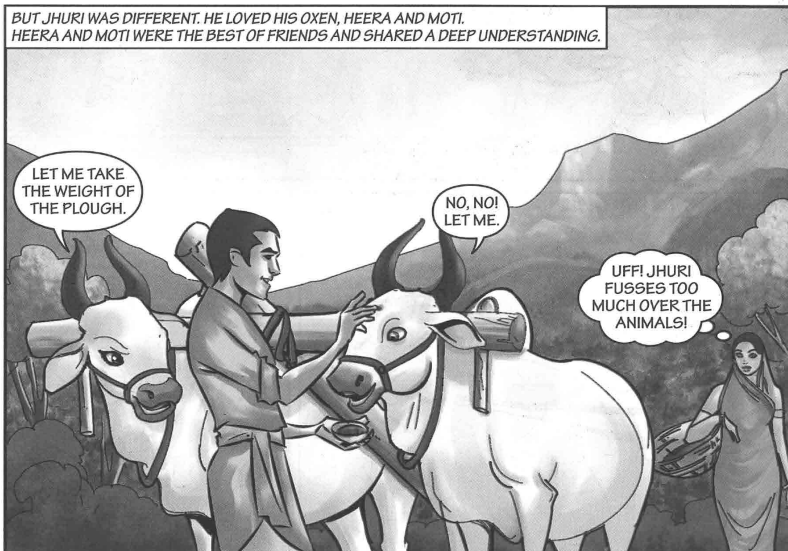

ไปหาจูหรี จูหรีดีใจมากโผเข้ากอดวัว ฮีราและโมตี ชายที่ซื้อวัวตามมาถึงแต่
โมตีวิ่งไล่ชายผู้นั้นไป จูหรี ภรรยา และวัวทั้งสองตัวจึงอยู่อย่างมีความสุข

๘ การย่ำคำสอนที่ว่าสัตว์มีหัวใจเช่นเดียวกับคน ถึงคนอินเดีย
จะเคารพวัวและสัตว์ต่างๆ ซึ่งล้วนมีความหมายเกี่ยวข้องกับพระเจ้า แต่
บางครั้งคนอาจลืมนึกถึงหัวใจและบุญคุณของสัตว์ โดยเฉพาะสัตว์ที่ต้อง
ใช้แรงงานรับใช้คน ในคัมภีร์ต่างๆ เช่น คัมภีร์อรรถศาสตร์ได้แฝงให้เห็น
ความสำคัญของสัตว์ “มีรายชื่อสัตว์ต่างๆ และปลา การฆ่าและทำร้ายสัตว์
ในป่าสงวนและเขตอนุรักษเป็นสิ่งต้องห้าม... สัตว์บางชนิดเช่น กวาง จะได้
รับการดูแลเป็นพิเศษ การใช้แบกลากหรือนั่งบนหลังวัว ไม่ว่าจะวัวใหญ่ตัวผู้
หรือวัวท้องเป็นสิ่งต้องห้าม” การสร้างถนนกว้างเพียงพอต่อคน วัว เกวียน
“ถนนสำหรับเกวียนควรมีความกว้างขนาด 7.5 ฟุต ความกว้างของทาง
สำหรับสัตว์เล็กคือ 3 และ 3/4 ของทางเกวียน และทางเดินสำหรับสัตว์
เล็กเป็นครึ่งหนึ่งโน้น” (Rangarajan, 1992) หรือ การบรรทุกน้ำหนัก

108

ที่มากเกินไปบนหลังลาและวัวควรเห็นใจสัตว์เหล่านั้น ถนนในอินเดียและสถานที่ทั่วไปจึงมีภาพสัตว์ประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวัว อูฐ ลา ม้า ช้าง นกยูง กระรอก ลิง นกหลากหลายพันธุ์ แต่ปัจจุบันนี้สัตว์ที่เห็นได้ทั่วไปโดยเฉพาะบนท้องถนนนี้ลดน้อยลงโดยเฉพาะในเมืองใหญ่ เนื่องจากพาหนะยานยนต์มากขึ้นเต็มท้องถนนจนไม่มีช่องว่างสำหรับพาหนะธรรมชาติเหล่านี้

เฉพาะอย่างยิ่ง วัว เป็นสัตว์ที่อินเดียให้ความสำคัญ เพราะวัวทำหน้าที่หลากหลาย โกลา ให้นม ลากเกวียน แบกสัมภาระ และทำงานด้านแรงงานอื่นๆ อีกทั้งมูลวัวยังใช้ทำเชื้อเพลิง ซ่อมแซมบ้านเรือน และใช้ในกองไฟศักดิ์สิทธิ์ในพิธีแต่งงาน ทั้งยังเกี่ยวข้องกับพระแม่ธรณี ชาวอินเดียจึงเห็นว่า วัวเป็นสัตว์มีคุณ แม้ในปัจจุบันสังคมเมืองจะไม่ใช้วัวเพื่อกิจกรรมอันใดแล้วก็ตาม แต่ชาวอินเดียยังคงถือว่าวัวเป็นสัตว์พิเศษสำหรับพวกเขา

เรื่อง**บุद्धิ กากิ** หรือ **ป้าชรา** บุद्धิราม เป็นผู้มีความรู้ที่รู้จักดีในเมือง และมีผู้คนเข้ามาหาเขาที่บ้านเสมอ แต่ในกระท่อมหลังเล็กๆ ข้างบ้านเขาเป็นที่อยู่ของหญิงชราที่มักส่งเสียงร้องให้ดังออกมา ทั้งบุद्धิรามและภรรยา มักเข้ามาต่อว่าหญิงชรา แต่บุद्धิรามก็ไม่สามารถว่ากล่าวนางได้อย่างเต็มที่ เพราะรู้ว่าที่ตนเองมีฐานะและมีสถานะเช่นทุกวันนี้เพราะหญิงชราผู้เป็นป้าสะใภ้ของตนที่เรียกว่า กากิ (หมายถึงภรรยาของพี่ชายพ่อ) เมื่อครั้งบุद्धิราม ภรรยา และลูกๆ มีฐานะยากจนมากมาขอความช่วยเหลือจากป้าที่มีความมั่งคั่ง ป้าได้ยกทรัพย์สมบัติทั้งหมดให้บุद्धิราม เนื่องจากสามีและลูกชายนางได้เสียชีวิตแล้ว แต่บุद्धิรามได้ย้ายให้นางไปอยู่กระท่อม และไม่มีผู้ใดนำอาหารมาให้นางเท่าใดนัก ปลอ่ยให้นางหิวจนร้องไห้ ลูกชายทั้งสองของบุद्धิรามมักเข้ามาแกล้งนางเสมอ เด็กชายทั้งสองถามหญิงชราว่า บุद्धิสนุกหรือไม่ที่พ่อเข้ามาว่ากล่าวนาง และแม่เข้ามาตะโกนใส่ หญิงชราตอบว่า “อย่าพูดถึงพ่อกับแม่ของเจ้าเช่นนั้น เขาทั้งสองเข้ามาดูว่ายาเป็นอย่างไรบ้าง” แต่เด็กชายทั้งสองก็ยังคงแกล้งหยิกตึงเนื้อของนาง ทว่าลูกสาวคนเล็กของบุद्धิรามนำขนมเข้ามาให้นางเสมอ ผ่านเวลานานมาถึง

วันหนึ่งที่บ้านจัดงานหมั้นให้แก่ลูกชายbudhiram หญิงชราได้กลิ่นขนมและอาหารต่างๆ กระทั่งค่ำแล้วก็ไม่มีใครได้นำอาหารมาให้ นาง หญิงชราหิวมาก จึงออกไปนอกกระท่อมเพื่อไปหาอาหาร แต่ภรรยาbudhiram เห็นจึงตะโกนต่อว่านาง นางค่อยๆ คลานกลับเข้ากระท่อม ด้วยความหิวจึงออกมาจากกระท่อมอีกครั้ง แต่กลับเจอคนที่ไม่มีใครรู้จักนางและแสดงความรังเกียจกลัวนางจับถูกตัว เมื่อบudhiram เห็นจึงดึงลากนางกลับไปยังกระท่อม ในช่วงดึกลูกสาวคนเล็กได้แอบเก็บแบ่งทอดและขนมไว้ให้ย่า และคิดในใจว่า เช่นนี้แล้วย่าจะกอดและรักเธอมากขึ้น เมื่อเด็กหญิงนำขนมไปให้ย่าแล้วได้ถามว่าอ้อมไหม หญิงชราตอบว่ายังไม่อ้อมเลย ให้นำมาเพิ่มได้ไหม เด็กหญิงกลัวแม่ต่อว่าจึงไม่กล้าไปนำอาหารมาเพิ่ม หญิงชรารบอกหลานให้จงมีอนางแล้วพาไปยังที่ที่แขกกินอาหาร หลานไม่เข้าใจว่าอย่าให้ทำเช่นนั้นทำไม แต่ก็ได้พาไปยังที่ที่แขกกินอาหารและหิ้งกองเศษอาหารไว้ หญิงชราเก็บกินเศษอาหารเหล่านั้นอย่างเอร็ดอร่อย เมื่อภรรยาbudhiram ตื่นมาไม่เห็นลูกสาวจึงตามหา และมองเห็นว่าหญิงชรากำลังก้มเก็บเศษอาหารกิน นางร้องไห้และสำนึกได้คิดว่า “ป้าสะใภ้ของสามีเรากำลังกินเศษอาหารบนจานเหลือทิ้ง พระเจ้าผู้เป็นที่รัก โปรดให้อภัยแก่ลูกด้วย อย่าลงโทษในสิ่งที่ลูกได้กระทำแล้วนี้เลย” “ฉันจ่ายเงินไปมากมายเพื่อรักษาเกียรติและสถานะทางสังคม แต่ฉันไม่เคยดูแลหญิงที่ทำให้ฉันอยู่ในสถานะมั่งคั่งนี้เลย และฉันได้ทำไปนั้นเพราะว่านางเป็นหญิงชราและไร้ประโยชน์” ภรรยาของbudhiram พานางกลับมายังบ้านของตน และจัดนำอาหารเพียบพร้อมมาให้ นางกิน พร้อมทั้งขอให้พระเจ้ายกโทษในความผิดอันใหญ่หลวงที่ตนทำ

110

หญิงอาวุโสสุดในบ้านของครอบครัวอินเดียถือเป็นปูชนียบุคคลของบ้านนั้น นางจะได้รับการเคารพและดูแลเป็นอย่างดี เป็นวัฒนธรรมในการดูแลผู้หญิงในครอบครัว สังคมอินเดียเห็นว่าสตรีนั้นเป็นเพศที่ควรปกป้องรักษา เฉพาะอย่างยิ่งสตรีในครอบครัวของตน ผู้ชายในบ้านต้องดูแล ทำให้เกิดความความใกล้ชิดผูกพันกันมากขึ้น โดยทั่วไปแล้ว

บุตรชายมีความใกล้ชิดกับมารดา และบุตรสาวมีความผูกพันกับบิดา แต่ไม่ว่าจะเป็นแม่ ลูกสาว พี่สาว น้องสาว ต่างก็ได้รับการปกป้องดูแลจากผู้ชายในครอบครัวซึ่งเป็นหน้าที่ที่ผู้ชายถือปฏิบัติเป็นปกติวิสัยโดยไม่ต้องย่ำสั่งสอน ผู้หญิงที่อาวุโสที่สุดไม่ว่าจะเป็นย่าหรือทวดจะได้รับความรักและเคารพจากลูกหลานเป็นพิเศษ ด้วยว่าได้ทำหน้าที่ของมารดาและภรรยาอย่างดีที่สุด และปฏิบัติครองตนตามลักษณะของหญิงที่มีคุณค่ามาตลอดชีวิตครอบครัว

สำหรับเรื่อง ป้าชรา นอกจากหนังสือการ์ตูนชุดนี้แล้วยังมีการนำเสนอเป็นการ์ตูนอื่นๆ และเป็นละครโทรทัศน์ด้วย เป็นเรื่องราวที่คนอินเดียโดยทั่วไปรู้จักกันดี เนื้อเรื่องมีความรุนแรงต่อความรู้สึกของคนอินเดีย แต่ก็ย้ำเตือนให้สังคมได้สำนึกถึงคุณค่าของหญิงชราในครอบครัว ถึงแม้จะไม่ใช่ว่าผู้เลี้ยงดูเราโดยตรงแต่อยู่ในครอบครัวเดียวกันและเป็นหญิงที่มีคุณความดี

III

3.4 หมวดนิทานจินเดียโบราณ

เรื่อง**ศกุนตลา**: **ภรรยาที่ถูกลืม** มีเรื่องราวว่า นางฟ้าชื่อ เมณฑา ได้นำอาหารหญิงแรกเกิดไปวางไว้ในบริเวณที่ตั้งกระท่อมของฤๅษีกัณณะ ขณะ ฤๅษีสวดมนตร์อยู่ได้ยินนกส่งเสียงเมื่อเห็นไปดูเห็นนกบินวนรอบกระท่อม น้อย จึงตั้งประสงค์จะเลี้ยงดูและให้ชื่อว่า ศกุนตลา เมื่อเติบโตเป็นสาวมีความ งดงามอีกทั้งเป็นมิตรกับสรรพชีวิตในป่าทั้งกวางและมวลงทุกชนิด วันหนึ่ง พระราชาทุษยันต์แห่งหัสตินาปุระ เข้าไปล่าสัตว์ในป่านั้น เมื่อฤๅษีหนุ่มเห็น ได้บอกว่า อย่ายิงเพราะนั่นเป็นกวางของฤๅษีกัณณะ พระองค์จึงปรารถนาจะ เข้าไปสักการะฤๅษี ขณะนั้นได้มองเห็นรมณีสงามสามนาง คนหนึ่งนั้นมีความ งดงามมากและผิวกำลังบินวนใกล้ใบหน้าของนาง เพื่อนคนหนึ่งบอกแก่นาง ว่า ให้เรียกพระราชามาช่วยลืมศกุนตลา เป็นหน้าที่ของพระองค์ที่ต้องช่วย พสกนิกร พระราชาจึงเข้ามาใกล้แล้วไล่ผิวงออกไป เพื่อนทั้งสองบอกว่าฤๅษี กัณณะออกเดินทางแต่ท่านสามารถเป็นแขกของเราได้ พระราชาได้มอบ แหวนให้ศกุนตลาเพื่อเป็นรางวัล พระราชาหลงรักนางศกุนตลามากและ นางเองก็เช่นกัน ทั้งสองได้แต่งงานกัน ในช่วงเวลานั้นเอง ทหารมาแจ้ง แก่พระราชาว่า ที่เมืองหัสตินาปุระมีกัณเฑาะว์ตัวหนึ่งขอให้พระองค์กลับเมือง ทันที นางศกุนตลาเศร้าเสียใจเผ้าคิดถึงสามี วันหนึ่งฤๅษีทรวาสเดินทางมา เยี่ยมเยียนเพื่อนฤๅษีกัณณะ แต่ไม่มีผู้ใดมาต้อนรับ จึงโกรธและกล่าวว่า “เจ้า ลืมหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อแขก” จึงสาปนางศกุนตลาว่า “คนที่เจ้ารำพึงถึง อยู่ที่นี่จะลืมเจ้าเช่นเดียวกัน” แต่เพื่อนของนางได้ขอให้ฤๅษีทรวาสยกโทษ แก่นาง แต่ฤๅษีไม่อาจถอนคำสาป จึงได้ลดความรุนแรงของคำสาปลงว่า ถ้าผู้นั้นเห็นสิ่งที่เขามอบไว้ให้จึงจะหวนจำนางได้ เมื่อฤๅษีกัณณะเดินทางกลับ มาถึงมีเสียงดังมาจากสวรรค์ว่า “โอ ฤๅษี ศกุนตลาได้แต่งงานกับชายที่รัก นางมาก ไม่นานนางจะได้เป็นมารดาแห่งมหाराชาผู้ยิ่งใหญ่” เมื่อฤๅษีรับ การเคารพจากศกุนตลาแล้วได้กล่าวว่า “พ่อได้ยินข่าวดีแล้ว พ่อจะส่งเจ้าไป ยังผู้เป็นสามี” ศกุนตลาต้องแต่งกายให้สวยงามก่อนเดินทางแต่ไม่มีอาภรณ์

112

ทั้งดงาม ฤชจึงพูดขึ้นว่า “พระเจ้ามักช่วยคนดีเสมอ” จากนั้นเพื่อนบ้านได้นำชุดสวยงามมาให้นางได้สวมใส่

ก่อนเดินทางบิดาได้ให้พรว่า “อย่าให้ความมั่งคั่งทำให้เจ้าเย่อหยิ่ง และจงเป็นผู้ประพฤติดีและซื่อสัตย์ต่อสามี” ศกุนตลา ก็มาราบบิดา “ลูกจะทำทุกอย่างตามที่ท่านบอก พ่อผู้เป็นที่รัก” เมื่อมาถึงแม่น้ำคงคา ฤชหนุ่มผู้นำการเดินทางได้บอกให้ศกุนตลาชำระร่างกายและสวดมนต์ในแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์นี้ แหวนได้หลุดจากนิ้วลงแม่น้ำโดยที่นางไม่รู้ตัว เมื่อมาถึงราชวัง มหาดเล็กกราบรายงานว่า คณะเดินทางจากอาศรมฤชก็คณะขอเข้าพบองค์ราชา เมื่อทุกคนเข้ามายังท้องพระโรงต่อหน้าพระราชา ฤชผู้นำได้กล่าวว่า “ฤชก็คณะส่งคำกล่าวอวยพรมายังพระองค์ และส่งศกุนตลา ชายาของท่านที่อีกไม่นานจะเป็นมารดาของบุตรท่าน” พระราชาทูลขยับมองดูด้วยความประหลาดใจ พระองค์จำนางไม่ได้เลย เป็นดังคำสาปของฤชทิวาส ฤชผู้นำคณะจึงกล่าวว่า “ช่างน่าแปลกที่สามีจะจำภรรยาตนไม่ได้” แม้นางศกุนตลาจะเปิดผ้าคลุมหน้าแล้วพระราชาก็ยังคงไม่อาจจำได้ นางจึงรำลึกถึงความหลังว่า “ท่านจำได้ไหม ครั้งหนึ่งท่านได้นำน้ำฝนจากดอกบัวมาให้แก่กวางซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงของเรา แต่กวางปฏิเสธ” “แต่เมื่อเราให้ กวางกลับกินน้ำด้วยความดีใจ ท่านได้บอกแก่เราว่า เจ้าทั้งสองเป็นลูกหลานของป่า จึงเชื่อใจซึ่งกันและกัน” พระราชาบอกให้นางหยุดพูดต่อ ศกุนตลาจึงกล่าวว่า “โอ ทูษยันต์ ท่านช่างเจ้าเล่ห์นักที่ปฏิเสธภรรยาของตน” สตรีเฒ่าที่ศกุนตลารักตั้งมารดาเดินทางมาพร้อมด้วยได้บอกว่า เปลาประโยชน์กับการกล่าวคำใดอีกต่อไป ขอให้เรากลับบ้านกันเถิด แต่ฤชผู้นำกล่าวว่า “ไม่ได้สถานที่ของภรรยา (บ้าน) คือการอยู่กับสามีของนาง เราต้องปล่อยให้นางอยู่ที่นี่” หัวหน้านักบวชพราหมณ์ในราชสำนักขออาสาดูแลนางกระทั่งนางคลอดบุตร ขณะที่หัวหน้านักบวชพราหมณ์นำนางกลับบ้านนั้นได้มีนางฟ้าผู้เป็นมารดาของศกุนตลาลอยลงมานางขึ้นไปยังสวรรค์

113

ทหารจับชาวประมงซึ่งคิดว่าเป็นผู้ขโมยแหวนของพระราชินี
ยังท้องพระโรง เมื่อพระราชินีเห็นแหวนจึงจำศกุนตลาได้แต่ไม่อาจพบนาง
ได้แล้ว พระราชาเฝ้าคิดถึงนาง วันหนึ่งพระอินทร์ส่งทหารมาขอให้พระองค์
ไปช่วยรบกับอสูร เมื่อรบชนะแล้วพระอินทร์ได้นำพระราชานั่งยานมาส่งไว้
ยังที่แห่งหนึ่งในเมืองสวรรค์นั้น พระองค์จึงได้พบโอรสและศกุนตลา ก่อน
นำโอรสและเมสสิกกลับมายังเมือง ได้ไปหาฤๅษีมาริสาผู้ที่ศกุนตลาเคารพตั้ง
บิดาและคอยดูแลนางขณะที่นางพักอาศัยยังสวรรค์ พระราชาขออนุญาตนำ
โอรสและศกุนตลากลับอาณาจักรพร้อมกับตน ฤๅษีได้กล่าวอนุญาต พร้อม
ทั้งให้พรและกล่าวสอนว่า “จงทำงานหนักเพื่อความอยู่ดีของพสกนิกร
ของท่าน ภารัตโอรสของท่าน วันข้างหน้าจะเป็นจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่ และ
ประเทศของเราจะชื่อว่า ภารัต ตามชื่อของเขา”

114

๘ คำสอนชัดเจนที่แทรกอยู่ในเรื่องนี้แบ่งเป็น 2 ประการ คือ

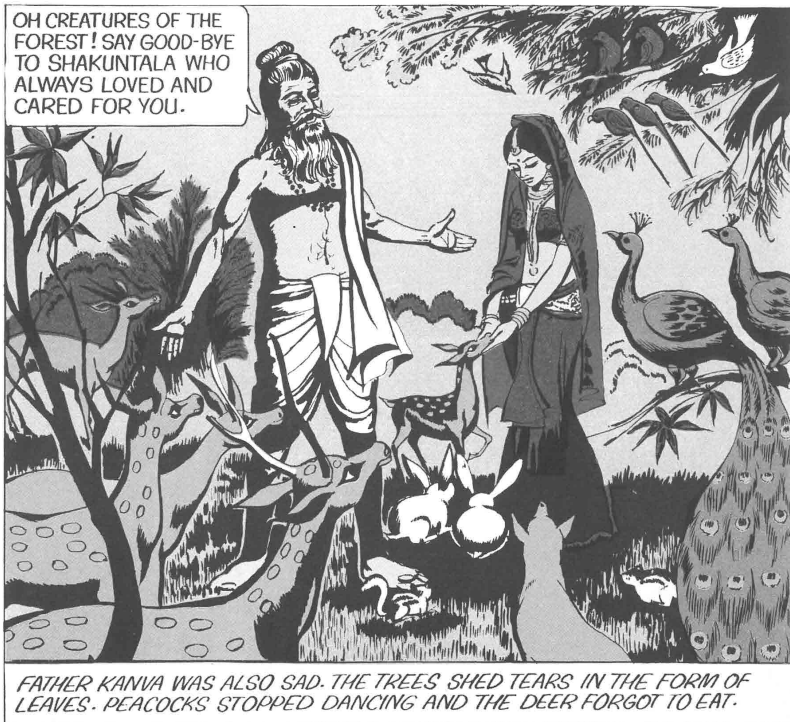
1. ความเคารพในบิดา ศกุนตลามักแสดงความเคารพและ
อ่อนน้อมต่อบิดาอยู่เสมอ ทั้งบิดาผู้เป็นฤๅษีที่เลื่องลือมาแต่ทวารก และเทพ
ฤๅษีที่ดูแลนางและลูกบนสวรรค์ อีกทั้งการนอบน้อมต่อคำสอนของบิดา
ในสังคมอินเดียลูกสาวจะมีความใกล้ชิดกับพ่อและได้รับการดูแลปกป้อง
จากพ่อในลักษณะที่ต่างจากลูกชาย ลูกชายจะต้องมีความเข้มแข็งเตรียม
ที่จะรับผิดชอบชีวิตของตนพร้อมทั้งสมาชิกในครอบครัว

2. ภรรยาต้องอยู่กับสามี เมื่อแต่งงานแล้วจะต้องไปอยู่กับสามี
บ้านของภรรยาคือที่ที่สามีอยู่หรือตัวสามีเองก็คือบ้านของภรรยา ถึงแม้สามี
จะจดจำนางไม่ได้และไม่ยอมรับนาง แต่เมื่อแต่งงานและเป็นภรรยาแล้ว
นางก็ไม่อาจไปที่อื่นใดได้ ลักษณะเช่นนี้ปรากฏในสังคมอินเดียปัจจุบันด้วย
และคำสอนลักษณะนี้ก็ยังคงแฝงอยู่ในบทเพลง หนึ่ง ละคร หรือการ์ตูน
ถึงแม้อยู่บ้านตนเองพ่อจะรักมากอย่างไร แต่เมื่อแต่งงานแล้วไม่ว่าบ้านสามี
จะเป็นอย่างไรก็ต้องทำหน้าที่ภรรยาที่ไม่อาจละทิ้งไปไหนได้

หน้าที่พื้นฐานของภรรยาปรากฏอยู่ในเรื่องราวทั้งศาสนา
วรรณคดี และเรื่องเล่าต่างๆ ถึงแม้จะเป็นข้อสั่งสอนโดยตรงแต่เรื่องราว
ต่างๆ นั้นแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ผู้หญิงอินเดียควรปฏิบัติตนเช่นไร ดังเช่น
ก่อนแต่งงานเชื่อฟังคำสอนของบิดามารดา เมื่อแต่งงานแล้วให้ความรัก
ซื่อสัตย์และเชื่อฟังคำแนะนำของสามี และบำรุงเลี้ยงดูบุตรธิดา สิ่งนี้เป็น
แนวทางที่หญิงที่ดีควรปฏิบัติ การกระทำเช่นนี้เป็นค่านิยมของสตรีอินเดีย
และเป็นคุณค่าที่สังคมยกย่อง ถือเป็นอุดมคติของสังคมสำหรับภิกษุหน้าที่
ของผู้หญิง

เรื่องกันนก: ความรักของนางชนะทุกสิ่ง

ชายหนุ่มหน้าตา
งดงามชื่อ โกวาลัน และหญิงสาวสวยชื่อ กันนากี ทั้งสองแต่งงานครองคู่
ด้วยความสุข เทศกาลฤดูใบไม้ผลิ วันหนึ่งภรรยาได้ชวนสามีไปชมการ
รำรำของนางรำที่เปี่ยมความงามนางหนึ่งชื่อ มาธาวี สามีหนุ่มมั่นใจว่า
นางรำนั้นไม่สวยงามเทียบเท่าภรรยาตน แต่เมื่อได้ชมการรำรำของนาง
แล้ว โกวาลันไม่สามารถละสายตาจากความงามของนางได้เลย และจาก
นั้นมาชายหนุ่มคิดรำพึงถึงนางมาธาวีอยู่ทุกขณะ นางมาธาวีให้คนรับใช้นำ
สร้อยคอไปขายให้แก่โกวาลันซึ่งขายในราคาแพง เมื่อโกวาลันรับซื้อและขอ
นัดพบกับนางมาธาวีเสมอด้วยไม่อาจห้ามความคิดถึงและแยกจากนางได้
นั้นทำให้ภรรยาของโกวาลันเศร้าโศกอย่างมาก เมื่อเพื่อนมาเยี่ยมเยียนนาง
ที่นอนระทมอยู่บนเตียงได้พูดกับกันนากีว่า “คนชั่วร้ายนั้นได้เอาเครื่อง
ประดับและเงินไปหมดแล้ว” พร้อมทั้งบอกว่าให้เลิกกับเขาเสีย หญิงผู้เป็น
เพื่อนของตนดีมากเกินไปสำหรับชายคนนี้ แต่นางกันนากีปฏิเสธว่า “ไม่
อย่างกล่าวเช่นนั้น *สามีคือพระเจ้าของข้า*” ส่วนนางมาธาวีเองก็รักโกวาลัน
เช่นกัน วันหนึ่งขณะที่ทั้งสองนั่งสนทนารำพันรักต่อกัน นางมาธาวีได้ร้อง
เพลงให้โกวาลันฟัง ชายหนุ่มฉุนเฉียวโกรธด้วยว่านางกำลังร้องเพลงรำพึงถึง
คนรักที่พรางจากกัน และกล่าวรำพันถึงชายคนรักที่จากไป ทั้งที่โกวาลัน
นั่งอยู่กับนาง ชายหนุ่มเกิดโทสะอย่างมากจึงเดินจากนางมาธาวีตลอดไป เขา
ได้ครุ่นคิดว่านางเป็นเพียงนางรำทั่วไปเท่านั้น ตัวเองช่างเขลาที่ได้มอบใจให้
แก่นาง ทั้งยังปรนเปรอด้วยเงินทั้งหมดของตนแก่นาง เมื่อกลับมาถึงบ้าน
กันนากี ผู้เป็นภรรยารู้สึกปิติใจที่สามีของตนกลับคืนมาหา สามีกล่าวคำมั่น
ต่อภรรยาว่า จะไม่ทอดทิ้งนางอีกแล้ว ภรรยาตอบกลับว่า “พระแม่ปาร์วาตี
ได้ให้ความเมตตาต่อข้า” สามีต้องการเริ่มต้นค้าขายอีกครั้งโดยจะเดินทางไป
ที่เมืองมาตุไร ภรรยาจึงมอบกำไลข้อเท้าข้างหนึ่งให้เพื่อจะได้นำไปขาย
และเป็นทุนทำการค้า เพราะที่บ้านไม่มีทรัพย์สมบัติอันใดเหลืออยู่ ระหว่าง
ทางนางและสามีได้ชำระร่างกายที่สระน้ำในวัด แล้วเข้าร่วมสวดมนตร์
ช่วงท้ายของการบูชาไฟ หญิงคนหนึ่งเสมือนมีเทพเข้าประทับ ได้ชี้มายัง

116

กันนาก็ แล้วพูดว่า เจ้าได้ถูกกำหนดให้เป็นเทพีในดินแดนแห่งปันด์ญา

เมืองใหญ่มากุไรทำให้กันนาก็รู้สึกกลัว โกวาลันคิดว่าจะต้องฝากนางไว้ให้พักกับผู้ที่สามารถไว้ใจได้ระหว่างที่ตนต้องไปขายกำไลข้อเท้าด้วยความกลัว นางกล่าวกับสามีว่า “โปรดอย่าทิ้งเราไปไหน” โกวาลันพบสามีภรรยาชาวคูหนึ่งที่อยู่ดีจึงได้ฝากให้ทั้งคู่ดูแลนาง เมื่อโกวาลันมาถึงตลาดขายทอง ชายผู้รับซื้อต้องการโก่งกำไลข้อเท้าโดยคิดแผนการว่า เราจะทำให้กำไลข้อเท้านี้แก่ภรรยาของเรา แล้วสลับเอากำไลอื่นให้แก่ราชินีโดยบอกว่า ชายคนนี้พยายามจะขโมยกำไล เมื่อไปถึงท้องพระโรงต่อหน้าพระราชาราชินี พ่อค้าทองได้ทำตามที่ดินวางแผนไว้ พระราชาสั่งทหารให้ประหารตัดคอโกวาลัน ชาวเมืองเห็นว่าเขาเป็นแขกของชายชราใจดีจึงรีบไปแจ้ง เมื่อได้ยินข่าวร้ายนางกันนาก็เป็นลมสิ้นสติ หลังจากฟื้นตื่นนางรีบรุดออกไปหาสามีที่ลานประหาร ขณะที่เดินไปพร้อมฝูงคนนางพูดขึ้นว่า “ถ้าเราเป็นหญิงผู้บริสุทธิ์ สามีจะพูดกับเราเมื่อเขาเห็นเรา” เมื่อไปถึงร่างที่นอนสิ้นใจของสามี นางค่อยๆ ประคองศีรษะของสามีให้เชื่อมต่อกับคอ แล้วสามีของนางลืมตาขึ้นและกล่าวว่า กันนากี้ ทำไมเจ้าถึงดูเศร้านัก เจ้าจะได้มาอยู่กับข้าในไม่ช้านี้ กันนากี้ลุกขึ้นพูดกับฝูงชนว่า พระราชาของพวกท่านเป็นฆาตกร กำไลข้อเท้านี้จะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของโกวาลัน “ไม่มีชายผู้ปราดเปรื่องและหญิงผู้บริสุทธิ์ในดินแดนนี้เลยหรือ ทำไมพวกเขาถึงไม่ช่วยสามีเราเลย” เมื่อเข้าถึงท้องพระโรงนางกล่าวขึ้นว่า “เรามายังอาณาจักรโจละ เดินทางมายังอาณาจักรที่ความยุติธรรมไม่เป็นที่รู้จัก” “สามีของเราพยายามขายกำไลข้อเท้า บางคนกลับเรียกเขาว่าขโมย และท่าน โอ พระราชาผู้ยุติธรรมสั่งตัดหัวเขาโดยปราศจากการพิสูจน์ความจริง” พระราชาล่าวกับนางว่า เช่นนั้นแล้วเจ้าคือภรรยาของขโมย เขาได้ลักเอากำไลข้อเท้าของมเหสีข้า กำไลที่มีไข่มุกอยู่ข้างในนั้น นางตอบว่า “กำไลทองของเรามีเพชรอยู่ข้างใน นี่คืออีกข้างของคู่กำไล” แล้วนางดึงแยกกำไลข้อเท้าที่ตนนำมา เพชรที่อยู่ข้างในไหลกระเด็นออกมา พระราชาตะลึงกับสิ่งที่ปรากฏแล้วอุทานขึ้นว่า “ข้าได้ทำอะไรลงไป ข้าได้ประหารคน

บริสุทธิ์ ข้าจะชำระได้ด้วยความตายของข้าเอง” แล้วนางได้สาปให้เมืองนี้ ถูกเผาเป็นถ้ำถ่าน ยกเว้นเพียงคนแก่ คนทุพพลภาพ และเด็ก เทพีแห่ง มาดรูไน้งเสด็จลงมาจากสวรรค์บอกแก่นางว่า ไม่ใช่ความผิดของพระราชา เป็นบาปของสามีเจ้าที่กระทำไว้แต่อดีตชาติก่อน เมื่อครั้งเป็นทหารของ พระราชาแห่งปันด์ยาได้นำความตายมาสู่คนบริสุทธิ์ ภรรยาของผู้นั้นจึง ได้สาปเขาว่า “เราเป็นภรรยาผู้บริสุทธิ์ของชายผู้ปราศจากมลทิน เจ้าและ ภรรยาจะต้องได้รู้จักความเจ็บปวดที่เราเผชิญอยู่นี้” กัณนาภิขอพรจากเทพี แห่งมาดรูไรว่า “ขอโปรดปลดปล่อยเราจากห้วงแห่งคำสาปนี้ด้วยเทอญ” เทพีบอกแก่นางว่า เจ้าจะไปสวรรค์กับสามีของเจ้า เขาจะลงมารับเจ้า มาดรูไรวะ จะถูกสร้างขึ้นใหม่อีกครั้ง ด้วยคำสัญญาของเทพี โกวาลันนัง เสลียงยานทองลงมารับกัณนาภิ “กัณนาภิ ตอนนี้เราเป็นอิสระจากความโศก และความสุขของโลกแล้ว” ในท้ายเรื่องกล่าวว่า “หลายปีผ่านไป หลายวัด ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่กัณนาภิเทวี ถึงปัจจุบันนี้ผู้คนยังคงบูชานาง”

● ความซื่อสัตย์และความรักต่อสามีเป็นสิ่งที่ปลูกฝังถือปฏิบัติ ต่อเนื่องมา และกลายเป็นบุคลิกของหญิงอินเดีย ตามเนื้อเรื่องของนาง กันนากี นางรักและภักดีต่อสามีอย่างมาก สตรีที่ประพาดิเช่นนี้ถือว่าเป็น ผู้ที่ประกอบความดี และเป็นความงามของสตรีตามทัศนะของชาวอินเดีย สังคมจะให้ความยกย่องและยำเกรงในความดีของเธอ ดังคำของภรรยา ที่สามีถูกใส่ร้ายว่า “เราเป็นภรรยาผู้บริสุทธิ์ของชายผู้ปราศจากมลทิน” ผู้บริสุทธิ์คือผู้ที่ไม่ประพาดิอกุศลใดๆ โดยปฏิบัติหน้าที่ของภรรยาอย่าง อุทิศและสมบูรณ์

วสันตเสนา: นางรำและเพชรล้ำค่าของนาง พระราชาปาละกะ แห่งอุเชนีที่ครองบัลลังก์ด้วยเพียงเพราะความเชื่อใจของพี่ชาย ปาละกะ เป็นพระราชาทรราช ประชาชนส่วนมากไม่ชอบพระองค์ นางร่างงดงาม ผู้หนึ่งนามว่า วสันตเสนา นางหลงรักชายผู้มีศีลธรรมจรรยาและรูปงามที่ ครั้งหนึ่งเคยร่ำรวยและมีสหายมากมาย ชื่อ ชารุตตดา แต่คนที่เฝ้าติดตาม นางและชอบนางมากกลับเป็นคนชั่วร้ายชื่อ สามส์ทานะกะ วันหนึ่งขณะ นางบูชาเทพเจ้าที่เทวาลัย สามส์ทานะกะเห็นนางจึงวิ่งไล่ตาม นางรีบวิ่งหนีอย่างรวดเร็ว พลันเข้าไปในบ้านของชารุตตดา เมื่อเพื่อนสนิทของเขาชื่อ ไมตรีญาได้เชิญนางเข้าไปในบ้าน นางปรารถนาที่จะพบชารุตตดาบ่อยๆ จึง กล่าวแก่เขาว่า คนชั่วร้ายไล่ตามข้าเพราะต้องการเพชรจึงขอให้ท่านโปรด ช่วยเก็บรักษาไว้ให้ข้าด้วยเถิด แต่ชายหนุ่มบอกว่า บ้านของเขาไม่มีผู้เฝ้า ยามอาจลำบากต่อการเก็บรักษา นางกล่าวว่า “เพชรนี้อยู่กับท่านนั้นจึง ทำให้ข้ามั่นใจ” ชารุตตดาตอบเพชรให้แก่ไมตรีญาว่าให้รักษาเท่าชีวิต ใน ตอนกลางคืน ไมตรีญาเก็บเพชรไว้ได้หมอน ขโมยผู้เป็นคนรักของหญิง รับใช้ของนางวสันตเสนาต้องการเข้ามาขโมยของมีค่าเพื่อนำไปซื้อไถ่คนรัก ตนให้เป็นอิสระจากการเป็นคนรับใช้ เมื่อเข้าไปถึงห้องนอนของชารุตตดา และไมตรีญา ขโมยนั้นหลบซ่อนอยู่ใกล้เตียงของชารุตตดา ไมตรีญามีอาการ ครึ่งหลับครึ่งตื่น เขาปรือตามองเงาบนผนังนึกว่าเป็นชารุตตดาจึงเอ่ยขึ้น

ว่า “สหาย! บางทีขโมยอาจเข้ามาในบ้าน เก็บเพชรนี้ไว้” พร้อมกับยื่นเพชรให้ขโมยด้วยคิดว่าเป็นไมตรีธนา แล้วย้อนกลับไป ขโมยรับกล่องเพชรนั้น แม้จะรู้สึกอายในการกระทำ แต่เพราะความรักต่อหญิงที่รักจึงได้ลักเอาทรัพย์นั้น ทนได้นั้นหญิงรับใช้ของครอบครัวเดินเข้ามาในห้องเห็นขโมยจึงตะโกนบอกทั้งสองคนแต่ปรากฏว่าเพชรได้ยื่นให้แก่ขโมยไปแล้ว หญิงรับใช้นำเรื่องดังกล่าวไปแจ้งยังภรรยาของชารุদ্ดตา เพื่อปกป้องเกียรติของสามีนางจึงมอบสมบัติเพียงชิ้นเดียวที่เหลืออยู่คือสร้อยมุกเพื่อให้ไมตรีธนา นำไปมอบแก่ชารุদ্ดตา เมื่อชารุদ্ดตาได้รับสร้อยมุกแล้วจึงมอบหมายให้ไมตรีธนาไปคืนวสันตเสนา

ชายขโมยมาหาหญิงรับใช้ของวสันตเสนา เมื่อได้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับเพชร หญิงรับใช้บอกให้ชายขโมยแกล้งนำเพชรไปให้วสันตเสนา แล้วบอกว่า ชารุদ্ดตาให้นำมาให้แก่นาง วสันตเสนอบอกแก่ชายผู้นี้ว่าไม่มีสิ่งใดที่จะตอบแทนที่เขานำสร้อยมาให้ จึงขอมอบหญิงผู้นี้ให้ ซึ่งที่จริงแล้ววสันตเสนาได้ยินคำสนทนาของทั้งสองแล้ว ก่อนที่ทั้งคู่จะจากไปนางได้กล่าวกับหญิงรับใช้ว่า “ไปเถิดมาดานิกา เจ้าเป็นหญิงที่มีอิสระแล้ว แต่ขออย่าลืมเรา” หลังจากนั้นไมตรีธนา นำสร้อยไข่มุกมาให้วสันตเสนาและกล่าวว่า ชารุদ্ดตาได้ลืมนกที่เก็บเพชรจึงขอมอบสร้อยไข่มุกนี้แทน วสันตเสนามีได้บอกเรื่องราวของเพชร แต่นางเดินทางไปยังบ้านชารุদ্ดตาเพื่อนำสร้อยไปคืนภรรยาของชารุদ্ดตา นางมองเห็นเด็กชายตัวเล็กกำลังเล่นรถม้าอยู่และร้องไห้อย่างได้เครื่องประดับรถม้า นางจึงมอบสร้อยเพชรให้แก่เด็กน้อย เมื่อหญิงรับใช้ของภรรยาชารุদ্ดตาออกมาต้อนรับ วสันตเสนาจึงกล่าวว่า “จงบอกแก่นางว่า ข้าผู้กลายเป็นทาสของสามีนาง ข้าก็เป็นทาสนางด้วยเช่นกัน สร้อยค้อนี้มีคุณค่าเหมาะที่จะห้อยอยู่บนคอของนาง นางจึงต้องเก็บรักษามันไว้” หญิงรับใช้กลับมาหา นางวสันตเสนาอีกครั้งพร้อมกล่าวว่า “เจ้านายของเราไม่ยอมรับสร้อยนี้ นางบอกว่ามันเป็นของขวัญให้ท่านจากชารุদ্ดตา ผู้ซึ่งเป็นเครื่องประดับที่มีค่าที่สุดของนาง” พายุฝนทำให้นางวสันตเสนากลับบ้านไม่ได้ ภรรยาชารุদ্ดตาจึงจัดให้นางพักที่บ้าน

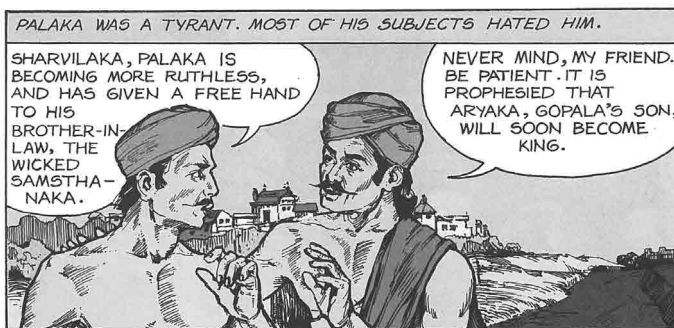

120

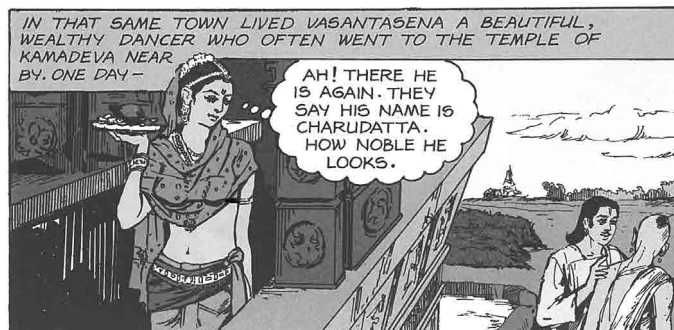
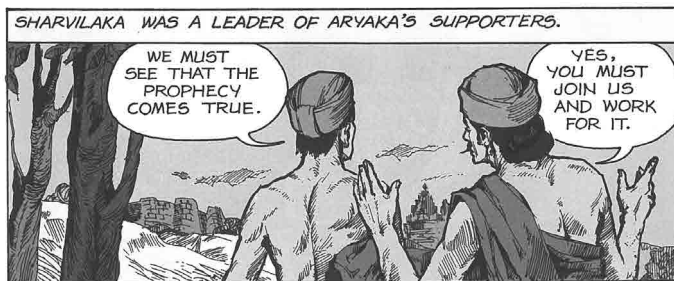

ชาร์ดัตตาได้เชิญชวนนางให้ไปเดินเล่นที่สวนในวันพรุ่งนี้เช้า โดยจะจัดให้
รถม้ามารับแล้วเขาก็กลับไปยังบ้านพักที่ในเมือง นางตื่นแต่เช้าตรู่และมอง
ไปเห็นรถม้าจอดอยู่หน้าบ้าน ด้วยคิดว่านั่นเป็นรถม้าของชาร์ดัตตาจึงขึ้นรถ
ม้าไปโดยที่ไม่รู้ว่าเป็นรถของสามส์ทานะกะ รถม้าจอดระหว่างทางในป่า
แล้วสามส์ทานะกะก็ออกมาจากพุ่มไม้หวังกระทำให้ไม่ติดต่อนาง นางวิ่งหนีแต่
สามส์ทานะกะตามทำร้ายนางด้วยการบีบคอกระทั่งคิดว่านางได้ตายแล้ว

121

122

โอรสของพระราชาทรงได้หลบหนีออกมาจากคุกหลวงที่พระราชาทรงราชได้จับเขาขังไว้ เขาเห็นรถม้าคันหนึ่งจอดอยู่จึงได้เข้าไปหลบข้างใน รถม้านี้เป็นรถม้าที่ขารุดัดตาส่งให้มารับวสันตเสนา เมื่อสารลิตได้ยินเสียงโห่ลั่นเข้าจึงคิดว่า เป็นเสียงกำลังเข้าของวสันตเสนา เมื่อรถม้ามาถึงสวนขารุดัดตาเห็นชายดังกล่าว จึงถามไถ่ขารุดัดตาและปลดโซ่ที่ขังเอาไว้ ขณะที่นางวสันตเสนานอนสลบหลับด้วยเศขไปไม่บันร้างนางภิกษุรูปหนึ่งได้ช่วยพานางกลับบ้าน ชายผู้ทำร้ายนางกลัวความผิดจึงไปยังศาลเพื่อกล่าวฟ้องขารุดัดตาว่าเป็นผู้สังหารวสันตเสนาเพราะต้องการสร้อยเพชร ขารุดัดตามตามหานางไม่พบจึงกลับมายังบ้านได้เห็นสร้อยเพชรบนรถของเล่นบุตรชายตนจึงให้ไมตรีญานำกลับไปคืนนางและหวังว่าจะได้พบนางที่บ้าน ขณะนั้นเจ้าหน้าที่มาเย็นจดหมายให้ขารุดัดตาไปยังศาล เขาคิดว่าตนเป็นต้นเหตุให้วสันตเสนาต้องถูกสังหาร และได้เสียเกียรติของตนไปแล้ว อีกทั้งไม่อาจอยู่ได้ถ้าปราศจากนางจึงยอมจำนน ไมตรีญาได้ยินคนโจษขานเรื่องขารุดัดตาจึงรีบไปที่ศาล สามสทนะกะ กระซอกที่ไมตรีญาถือไว้จึงได้เห็นเพชรนั้น แต่ผู้พิพากษากล่าวว่า “เขาเป็นคนวรรณะพราหมณ์ เราพิพากษาถึงตายไม่ได้ พระราชาจะเป็นผู้ตัดสิน” พระราชาสั่งประหารตัดคอขารุดัดตา ที่ลานประหารขารุดัดตาคำนิ้งว่า “วสันตเสนาไม่ว่าจะมีชีวิตอยู่หรือไม่ วันหนึ่งเจ้าจะเป็นผู้พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของข้าคุณธรรมย่อมชนะความชั่วทั้งหลาย” วสันตเสนาวิ่งมาหาขารุดัดตาและบอกถึงความจริงว่าผู้ใดทำร้ายนาง ประชาชนโกรธได้ทำร้ายสามสทนะกะ ขารุดัดตาจึงห้ามปรามว่า “อย่าทำเลย เราขอร้องทอน โปรดไว้ชีวิตเขาเถิด การลงโทษที่เขาต้องการคือ ความเมตตา” บุตรของพี่ชายพระราชาทรงได้ครองราชย์และทรงยกให้นางวสันตเสนาเป็นภรรยาคนที่สองของขารุดัดตา เมื่อกลับมายังบ้านแล้วภรรยาของขารุดัดตาคอยทำพิธีต้อนรับทั้งคู่และกล่าวว่า “ไมตรีญาได้นำชาวตีมาแจ้งแก่พวกเราแล้ว ยินดีต้อนรับน้องสาวคนเล็กเจ้าได้นำโชคตีมาแก่สามีของพวกเราและครอบครัว”

๐ ความรักสามี-ภรรยาเป็นความคลาสสิกในเรื่องราวความรักชาย-หญิง เช่นเดียวกับทั้งสองเรื่องข้างต้น ความซื่อสัตย์ของภรรยาต่อสามีแสดงถึงคุณค่าของหญิงที่ดี วสันตเสนาีมีความรักต่อชายที่มีภรรยาแล้ว แต่ด้วยความรักที่มั่นคงและซื่อสัตย์ต่อชายที่ตนรักซึ่งก็คือผู้ที่เป็สามีในเวลาต่อมา วสันตเสนาีให้ความยกย่องและอ่อนน้อมต่อภรรยาของผู้ที่ตนรัก ภรรยาเองก็ยอมรับในสิ่งที่สามีกระทำและยอมรับในผู้ที่ทำความดีต่อสามีตน แต่ในปัจจุบันชาวฮินดูมีภรรยาและสามีเดียว และการหย่าร้างเป็นเสมือนคำต้องห้ามที่เกิดขึ้นได้ยากเมื่อผ่านพิธีแต่งงานแล้ว

โลกทัศน์อุดมคติต่อสตรีอินเดียคือ สังคมยำเกรงในความดีของหญิงผู้มีความรักภักดีต่อคู่ครอง นอกจากจะแสดงถึงบุคลิกภาพของหญิงอินเดียแล้วยังเป็นเอกลักษณ์ของสังคมครอบครัวอินเดียเช่นกัน

และทัศนะอีกประการที่สังคมอินเดียมีต่อคณวรรณะพราหมณ์คือ เป็นผู้ได้รับความคาดหวังว่าเป็นผู้มีความรู้และสืบทอดคัมภีร์พระเวทต่างๆ และที่สำคัญคือมีหน้าที่ในการประพฤติและดำรงตนให้อยู่ในความดี อีกทั้งคณวรรณะนี้มีความใกล้ชิดกับพระเจ้า เพราะเป็นผู้เรียนภาษาสันสกฤต ท่องมนตร์ศักดิ์สิทธิ์และมีหน้าที่ทำพิธีกรรมทางศาสนา พระราชาผู้ที่มียศสูงสุดในอาณาจักรเท่านั้นที่จะมีคำสั่งถึงชีวิตของคณวรรณะพราหมณ์ได้ คณวรรณะนี้จึงต้องคงความดีของตนไว้ แต่ในปัจจุบันทัศนะเช่นนี้อาจเปลี่ยนไป ในวรรณะพราหมณ์เองก็ประกอบด้วยวรรณะย่อยและกลุ่มสังคมย่อยหลากหลาย ทว่าคณวรรณะพราหมณ์ชั้นสูงก็ยังคงสืบทอดอุปลักษณะทางพฤติกรรมดังที่กล่าวมา และคนในสังคมก็ให้ยังให้ความสำคัญ

3.5 หมวดผู้กล้าหาญ

ผู้ที่มีความกล้าในการทำความดี การใช้ความสามารถของตน ในแนวทางคุณธรรม ความมุ่งมั่นเพื่อประเทศชาติของตน และความกล้าหาญในการรบ ผู้กล้าที่อยู่ในหมวดนี้เป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ของอินเดีย

ราชา โบห์จา: ผู้อุปถัมภ์ศิลปะและวรรณกรรม พระราชาโบห์จา เกิดเมื่อพระบิดาชรามากแล้ว พระราชาเกรงว่าน้องชายจะสังหารโอรสของ พระองค์ จึงยกราชสมบัติให้น้องชายและให้โอรสอยู่ในความดูแลของอา ซึ่งเป็นพระราชอาของคโหม พระราชาให้โพรพราหมณ์ทำนายดวงชะตาของ โบห์จา พรหมณ์กล่าวขึ้นว่า “โอ กษัตริย์ โบห์จาจะครองราชย์นานถึง 50 ปี การครองราชย์ของพระองค์จะเป็นตำนาน แม้แต่พระพรหมยังไม่ สามารถทำนายขอบเขตความรุ่งเรืองของพระองค์ได้” ผู้เป็นอากลับวิตก ว่าหลานจะได้เป็นพระราชอาจึงคิดสังหารโดยให้ยามหลวงหลอกไปนอกวัง เมื่อข้าราชการและประชาชนรู้ว่าโบห์จาถูกลักพาตัวและสังหารจึงรวม กันก่อจลาจลขึ้น ส่วนยามหลวงทำใจที่จะสังหารโบห์จาไม่ได้จึงทำศีรษะ ปลอมของโบห์จาเพื่อนำไปมอบแก่พระราชา เมื่อพระราชาเห็นรู้สึกโหม่นส ใจจนเป็นลม พระองค์สำนึกผิดและอยากชำระล้างความผิดบาปจึงจะทำ พิธีกรรมบูชาไฟ ขณะนั้นยามหลวงบอกว่าโบห์จามีชีวิตอยู่ พระองค์จึงไป หาโบห์จาแล้วพากลับมาวังพร้อมทั้งให้ครองราชย์ เมื่อเติบโตขึ้นโบห์จาได้ สนับสนุน บัณชิต นักปราชญ์ กวี และหนึ่งในกวีที่พระองค์รักมากที่สุดคือ กาลิหาส แต่กาลิหาสรู้สึกว่เมื่อตนได้รับความโปรดปรานจากพระราชา แล้วกลับมีแต่คนริษยาจึงกลับไปอยู่บ้านของตัวเอง พระราชาได้ส่งคนมา รับกาลิหาสให้กลับวัง ข้าราชการนักที่อิจฉาได้จ้างหญิงรับใช้ที่นอนเฝ้าห้อง บรรทมพระราชาให้แกล้งละเมอพูดว่า มเหสีคนโปรดของพระราชากับ กาลิหาสมีความสัมพันธ์กัน โบห์จาจึงขับไล่กาลิหาสและมเหสี แต่มเหสี ถามว่าทำไมพระราชาไม่ให้นางพิสูจน์ความบริสุทธิ์ นางหัวเราะอย่าง

เย้ยหยันแล้วกล่าวว่า “ที่จริงแล้วตัวเรานี้ช่างโชคดี ไม่ว่าจะอย่างไร หม่อมฉันก็ต้องปลิดชีวิตตนเองเพราะพระองค์ไม่เคยใยดีที่จะสืบว่าหม่อมฉันผิดหรือไม่” โบท้าจึงสั่งให้ทรมานแต่นางไม่ได้รับความเจ็บปวดอันใด (ซึ่งแสดงถึงความบริสุทธิ์)

ในราชสำนักไม่มีใครเก่งเท่ากาลิทาส โคลงบทหนึ่งที่ไม่มีความสามารถต่อได้ พระราชากล่าวว่าถ้าใครไม่สามารถแต่งโคลงต่อจากบทนี้ได้จะขับไล่ออกจากเมือง กวีผู้หนึ่งได้บอกแก่เพื่อนสนิทของกาลิทาสให้นำโคลงไปยังบ้านกาลิทาส ช่วงนั้นเหล่ากวีหลวงกำลังเคลื่อนย้ายออกจากเมือง เพื่อนกาลิทาสเข้าพบพระราชากล่าวบทต่อโคลงของพระราชานี้ พระราชาได้มอบรางวัลให้แก่กวีผู้นั้นแต่ก็รู้นั่นเป็นโคลงที่ต่อกับกาลิทาส พระราชาโบห์จาได้เดินทางไปหากาลิทาส เมื่อพบกันด้วยความรักทั้งสองเฝ้าเข้าสวมกอด พระราชาแต่งตั้งกาลิทาสเป็นกวีเอกของราชสำนัก

❁ ความสำนึกผิดในใจคนแสดงออกอย่างไร ในเรื่องนี้ผู้เป็นอา มีความสำนึกผิดต่อจิตที่ริษยาในตัวหลานซึ่งยังเด็กโดยหมายเอาชีวิตเมื่อทนต่อความสำนึกละอายไม่ได้จึงร้องไห้และมอบราชสมบัติคืนให้การชนะใจที่ปรารถนาจะกระทำทวนศีลคือความอาญาของคณนั้น การสำนึกละอายและเผชิญหน้าแก้ไขในสิ่งที่ได้ล่วงล้ำเบียดเบียนผู้อื่นนั้นคงเป็นความกล้าแกร่งของใจที่แท้จริง สังคมอินเดียนั้นการอาฆาตปองร้ายชีวิตหาได้ไม่ย่ายนั การเบียดเบียนตนเองด้วยการเก็บความเคียดแค้นไว้ภายในก็หาได้ยาก ในสังคมที่เต็มไปด้วยความหลากหลายการให้อภัยจึงเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันในสังคมนี้

พระราชโบท้าทรงอุปถัมภ์ศิลปินและกวี ความรักและชื่นชมในตัวกวีผู้เป็นดังเพื่อนและญาติ ไม่เคยถือพระองค์ถึงแม้จะเป็นพระราชารื่องอำนาจเหนือบรรดาแคว้นต่างๆ แต่ออกจากราชวังไปหาเพื่อนรักและสวมกอดด้วยความดีใจ นั่นคือการแสดงความกล้าหาญในการลดฐานะตน

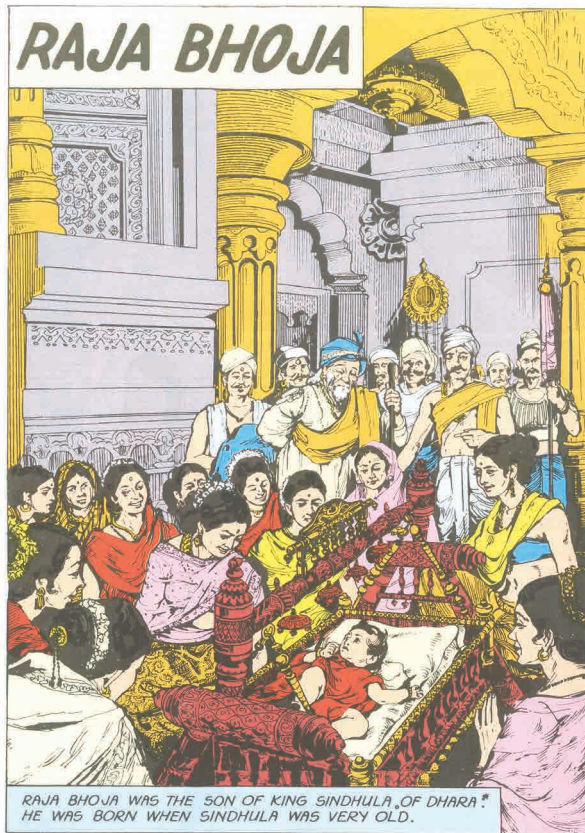

โลกทัศน์ของชาวอินเดียที่ให้คุณค่าแก่ผู้มีทักษะความรู้ พระราชาแห่งแคว้นต่างให้ความสำคัญกับเหล่าผู้ปราดเปรื่องในทักษะความรู้ด้านต่างๆ แต่ความรู้ของคนที่ไม่ขึ้นอยู่กับรรณะ พระราชาไม่ได้เชิดชูผู้มีความรู้เฉพาะที่มาจากบรรณะสูงเพียงเท่านั้น นอกจากกลุ่มราชบัณฑิตด้านกวีนิพนธ์แล้วยังชื่นชมผู้มีความสามารถด้านอื่นๆ ด้วย เช่น การรบ ดนตรี สถาปัตยกรรม ฯลฯ การสัมมนาความรู้ด้านต่างๆ นี้โดยเฉพาะด้านวรรณกรรมยังได้รับการส่งเสริมจากพระราชาด้วย การให้คุณค่าแก่ผู้มีความรู้นี้มีมาแต่โบราณ

126

RAJA BHOJA WAS THE SON OF KING SINDHULA, OF DHARA*.
HE WAS BORN WHEN SINDHULA WAS VERY OLD.

* IN MADHYA PRADESH.

พมพิสาร: แบบอย่างพระราชแห่งมคร

มครกลับเข้าเมืองหลวงราชคฤห์หลังจากการรบกับปราชมาตทัตา พระราชแห่งแคว้นอังคะ พมพิสารโอรสพระองค์เล็กเฝ้าคอยต้อนรับเขาอยู่ แต่ภาพทิวาเศร้าเสียใจด้วยเพราะความพ่ายแพ้ในสนามรบ พมพิสารตั้งปณิธานที่จะสอนบทเรียนแก่พระราชแห่งอังคะ

วันรุ่งขึ้นภาพทิวาพบความชราประจักษ์ขึ้นกับตนจากผมขาวบนศีรษะจึงปรึกษากับมเหสีว่าต้องหาผู้สืบทอดราชสมบัติ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นโอรสองค์โตเท่านั้น แต่เหมาะสมกับผู้ฉลาดและกล้าหาญที่สุด หลังจากนั้นไม่กี่วันได้ให้โอรสทั้ง 4 เข้าพบ ข้างหน้าเหล่าโอรสมิ กล่องไม้สานใส่คางลิ (ขนมหวาน) และขวดน้ำ (ขุดทำจากดินเผา) อย่างละ 4 คู่ ทั้งหมดผูกปิดฝาด้านบนไว้ ภาพทิวาปรารภว่า พวกเจ้าได้ศึกษาบทเรียนจากบรรดาอาจารย์แล้ว พ่อต้องการทดสอบความรู้ที่เจ้าได้รับ แล้วอธิบายวิธีการว่าให้โอรสแต่ละคนกินคางลิและดื่มน้ำโดยไม่เปิดฝาคอกที่ผูกปิดไว้โดยมีห้องสำหรับการทดสอบนี้และจะให้เข้าไปที่ละคน โอรสองค์โตเข้าไป จากนั้นโอรสองค์ที่ 2 และองค์ที่ 3 ทั้งสามไม่สามารถทำตามข้อกำหนดได้ โอรสองค์ท้ายสุด พมพิสารเข้าไปในห้อง เขายืนครุ่นคิดและนึกถึงคำกล่าวของอาจารย์ว่า “ถ้าเจ้าไม่สามารถข้ามพ้นอุปสรรคได้จงเข้าเผชิญกับมัน” จากคำของอาจารย์ เขาใช้ผ้าพันรอบขวดน้ำ เขาคิดขึ้นว่า “ถ้าเราเขย่าแรงๆ คางลิน่าจะละลาย” เนื้อขนมที่แตกละลายจากการเขย่าก็จะลอดออกมาตามช่องไม้สาน เขานำขนมใส่จาน เมื่อทานเสร็จจึงนำผ้าพันรอบขวดน้ำที่ขึงออกจากขวดที่ทำด้วยดินเผานั้นใส่แก้วแล้วดื่ม พมพิสารผ่านการทดสอบนี้บิดาดีใจที่เขาใช้ความฉลาดในการแก้ปัญหา แล้วบอกโอรสทั้งสี่ไปยังห้องอาหารที่จัดเตรียมไว้

เมื่อทุกคนนั่งลง ทันใดเสียงฝูงสุนัขเห่าคำรามและวิ่งตรงมายังที่ที่ทุกคนนั่งอยู่ พมพิสารบอกพี่ๆ ว่าอย่าขยับ แต่ทุกคนรีบลุกขึ้นและวิ่งออกจากห้องไป สุนัขตัวหนึ่งวิ่งตรงเข้ามาหาเขา พมพิสารยืนถอยช้าให้สุนัขหยุดแล้วกินอาหาร พมพิสารก็ยังคั่งนั่งกินอาหารต่อไป บททดสอบนี้

บิดาของเขายื่นสังเกตการณ์อยู่ไม่ห่าง วันรุ่งขึ้นภาพทิยาเรียกข้าราชบริพาร และพลเมืองสำคัญเข้าพบยังท้องพระโรง แล้วแจ้งว่า ตัดสินใจให้โอรสองค์สุดท้ายเป็นผู้สืบทอดราชสมบัติ และได้รับแต่งตั้งเป็นมกุฎราชกุมาร ภาพทิยาถามโอรสว่าสิ่งใดที่ปรารถนาจะทำมากที่สุดเมื่อเป็นพระราชเจ้าชายตอบบิดาว่า “พิชิตอังคะ และสังหารปราช์มาดัทตา” พระราชาเตือนพระโอรสว่า “อย่ารีบร้อนเลยบุตรเรา ปราช์มาดัทตามีความแข็งแกร่งและลูกควรเตรียมความพร้อม” “ลูกจะกระทำเมื่อลูกได้เตรียมพร้อมอย่างเต็มที่” เจ้าชายกล่าวน้อมรับคำบิดา

พระราชภาพทิยาสิ้นพระชนม์ขณะที่พิมพิสารอย่างเข้าอายุ 15 ปี ถึงกระนั้นแม้อายุน้อยแต่ก็มีการวางแผนชัดเจนที่จะขยายอาณาจักรมคธ และแน่นอนโดยธรรมชาติดิสถานที่แรกที่ต้องพิชิตก็คืออาณาจักรเพื่อนบ้าน รวมถึงการต่อกรกับทัพลิขฉวีที่เรืองอำนาจ ที่เมืองหลวงไวสาลี ผู้นำแห่งสาธารณรัฐลิขฉวีเข้าพบ ราชา ชิตากะ พระองค์แจ้งว่าไม่ต้องการเป็นปรปักษ์กับพิมพิสาร และได้ยกบิดาเจ้าหญิงศีลลานา อภิเษกสมรสกับพิมพิสาร ลิขฉวีหวีอำนาจและนำเกรงขาม ไม่นานนักมเหสีศีลลานาตั้งพระครรภ์ พิมพิสารให้นามแก่บุตรว่า อชาตศัตรู ไกล่ช่วงวันกำเนิดโอรส พิมพิสารเดินทางไปเยี่ยมเยียนเมืองต่างๆ หลังจากนั้นไม่นานนักระหว่างทางกลับมายังเมืองหลวง ทันใดได้ยินเสียงทหารกร้องข้าราชบริพารลงจากหลังม้าไปอุ้มทารกที่นอนร้องอยู่ใต้ต้นไม้ พิมพิสารบอกให้เขาดูแลทารกนี้ให้ดีเพราะจะได้เป็นเพื่อนเล่นกับโอรสของพระองค์ เมื่อมาถึงพระราชวัง ด้วยความปรารถนาที่จะได้พบโอรสจึงรีบเร่งไปหา มเหสีแต่นางบอกพระองค์ว่าโอรสหายไป พิมพิสารสังเกตความพิรุธของนางกับนางสนองพระโอรสจึงได้ถามมเหสีว่า นางรู้เกี่ยวกับการหายไปของเจ้าชายน้อยใช่หรือไม่ นางตอบว่า เพื่อรักษาชีวิตของพระองค์จึงทิ้งโอรสไปเพราะตั้งแต่นางตั้งครรภ์ก็มีความรู้สึกตระหนกอย่างประหลาดอีกครั้ง และเหนื่อยอ่อน จิตใจไม่สงบ นางไม่เคยเอ่ยปากบอกแก่ใครแม้แต่สวามีหวังไว้ว่าปัญหานี้จะผ่านไป ครั้งที่สวามีไปเยี่ยมราษฎรยังเมืองต่างๆ นาง

จึงได้ปรึกษาโหราจารย์และได้รับคำตอบว่า ทารกที่นางอุ้มท้องอยู่นั้น วันหนึ่งจะสังหารพระองค์ พิมพิสารปลอบใจนางแล้วกล่าวว่า “เราสละชีวิตได้แม้ร้อยครั้งเพื่อให้แก่บุตร 1 คน” พระองค์ระลึกได้ว่าเด็กทารกที่พบอยู่ป่าขณะเดินทางกลับเมืองหลวงนั้นคือ โอรสของพระองค์ จึงได้นำกลับมายังราชวังและเฝ้าเลี้ยงดูโอรสด้วยความรัก

วันหนึ่งพิมพิสารตรวจตราโดยรอบเมือง มองเห็นมุนีนั่งอยู่ใต้ต้นไม้ จึงเฝ้าถามผู้ติดตามว่า “นักพรตผู้นั้นคือใคร? ดูเหมือนท่านแผ่รัศมีแห่งความสงบและความดี” ได้รับคำตอบ “ท่านคือ เจ้าชายแห่งราชวงศ์ศากยะ” พิมพิสารรับรู้ด้วยความประหลาดใจ “เช่นนั้นแล้วท่านคือ โคตมะ เจ้าชายแห่งกบิลพัสดุ์!” พิมพิสารเดินตรงเข้าไปยังนักพรตหนุ่ม พิจารณาในใจว่า “ใบหน้านี้ช่างทรงพลัง ท่านถือกำเนิดเพื่อเป็นนักปกครอง” แล้วกล่าวกับมุนีว่า “โคตมะ ผ้าครองของนักพรตนี้ไม่เหมาะสมกับท่านเลย มากับเราเถิดเราจะให้ท่านเป็นพระราชปกรครองครึ่งหนึ่งของอาณาจักรมคร” โคตมะตอบไปว่า “อาณาจักรต่างๆ นั้นไม่ใช่ของเราหรอก เราได้เดินละจากหนึ่งในอาณาจักรเหล่านั้นมาแล้ว” “แต่ทำไมเล่าโคตมะ ท่านปรารถนาจะได้สิ่งใดกับการละทิ้งสมบัติต่างๆ” “เราค้นหาเหตุแห่งความทุกข์ที่เราเห็นมาทั้งหมด และหนทางที่จะพ้นจากเหตุนั้น” “เมื่อท่านเรียนรู้หนทางจบสิ้นแห่งทุกข์ โปรดกลับมาและสอนพวกเราด้วยเถิด” มุนีกล่าวรับ “ตามที่ท่านปรารถนา” โคตมะเดินทางจากไป และพิมพิสารเองก็กลับไปทุ่มเทใส่ใจในสถานการณ์บ้านเมือง รายงานจากแคว้นอังคะ ปราห์มาดัตตาเริ่มก่อวุ่นประชาชนแถบชายแดนอีกครั้ง อชาตศัตรูที่ยินอยู่ใกล้พระบิดาในท้องพระโรงกล่าวขึ้นว่า ปราห์มาดัตตาจะต้องได้รับบทเรียนที่เขาจะไม่อาจลืมได้ พิมพิสารนึกในใจว่าคำพูดนี้ช่างเหมือนที่พระองค์ได้กล่าวไว้เมื่อหลายปีมาแล้ว จึงสั่งการว่าเราควรเข้าโจมตีอังคะ โดยให้อชาตศัตรูเป็นผู้นำกองทัพ อชาตศัตรูวางแผนการรบอย่างระมัดระวัง เมื่อได้รับชัยชนะแล้วได้ขอพระบิดาปกครองยังเมืองนี้ในฐานะผู้สำเร็จราชการ พิมพิสารมีความหวังว่าภายหลังอชาตศัตรูต้องสามารถทำให้มครมีอำนาจที่ยิ่งใหญ่ที่สุดใน

แผ่นดินนี้ แต่พระองค์ก็ยังคำนึงถึงเจ้าชายแห่งศากยะผู้สละอาณาจักรของ
พระองค์ ใบหน้าที่เปี่ยมด้วยความเมตตากรุณามักจะเข้ามาในพระทัยของ
พระองค์เสมอ และปรารถนาอย่างยิ่งที่จะพบเจ้าชายแห่งศากยะอีกครั้ง

หลังจากนั้นไม่กี่เดือน “ฝ่าพระบาท ภิกษุเข้ามายังพระราชวัง
ท่านบอกว่ามาตามคำสัญญาที่ท่านได้กล่าวไว้” ข้าราชการบริวารแจ้งแก่พระ
ราชาตน ทันทที่พิมพิสารได้ยืนกิริยารุดไปพบภิกษุทันที แล้วนั่งคุกเข่า
ประคองอัญชลีเคารพ “...พระพุทธเจ้า! ท่านได้พบหนทางพ้นทุกข์ และ
มาเพื่อสอนพวกเรา” เวลาผ่านไปพระพุทธเจ้าออกจากมคธ พิมพิสารเดิน
ตามกระทั่งถึงชายแดนเพื่อส่งพระองค์ เทวทัต ภิกษุพระญาติที่ติดตาม
พระพุทธเจ้าอยู่นั้นครุ่นคิดว่า เขาเองก็มีความสามารถเช่นเดียวกับญาติ
ของเขา ญาติเขาชนะเพราะการอุปถัมภ์ของจักรพรรดิ และผู้คนมุ่งไปหา
พระพุทธเจ้า เช่นกันเขาต้องแสวงหาการอุปถัมภ์จากอชาตศัตรุ จักรพรรดิ
ในอนาคต เมื่อเทวทัตมายังราชสำนัก อชาตศัตรุได้ทดสอบสติปัญญาของ
เทวทัตโดยอธิบายถึงกรรมโทษที่กำลังพิจารณา เทวทัตตัดสินผู้ทำผิดและ
ให้ลงโทษด้วยการให้ตัดมือขวาเพื่อเป็นตัวอย่างแก่คนอื่น อชาตศัตรุพอใจ
มากจึงให้เทวทัตเป็นผู้ใกล้ชิดและให้คำปรึกษาแก่พระองค์ เทวทัตมี
ความยินดียิ่ง และเสนอว่าจะช่วยเหลืออชาตศัตรุด้วยเรื่องที่สำคัญ นั่นคือ
ได้ครองบัลลังก์แห่งมคธเพื่อไม่ให้อชาตศัตรุเป็นอุปราชปกครองยังเมืองที่
ห่างไกลเช่นนี้ แต่อชาตศัตรุบอกว่า เขานั้นยังอายุน้อย เทวทัตยุงเพิ่มว่า
พิมพิสารเองก็ครองมคธเมื่ออายุเพียง 15 ปี เวลาแห่งชีวิตของคนเรานั้น
แสนสั้น นึกการปกครองนั้นมาสู่มือของพระองค์เสีย โดยใช้กำลังถ้าจำเป็น
ณเวลานี้เป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุดแล้ว เมื่อयุงได้ตั้งใจแล้วเทวทัตก็เดิน
ออกไปอย่างพึงพอใจ

อชาตศัตรุเข้าใจพระบิดาด้วยตนเองขณะที่พิมพิสารหลับ
ในคำคืนหนึ่ง แต่การนี้ไม่สำเร็จ ทหารจับอชาตศัตรุได้ แต่พระบิดาให้
ปล่อยการจับกุม แล้วถามโอรสของตนว่าต้องการสิ่งใดถึงได้กระทำเพียงนี้
อชาตศัตรุบอกความต้องการ พิมพิสารกล่าวว่า “อาณาจักรนี้เป็นของ

ลูกอยู่แล้ว แม้แต่ตอนนี้ถ้าลูกต้องการ การกระทำนี้ไม่จำเป็นเลย”
อชาตศัตรูสถาปนาเป็นจักรพรรดิและกักขังพระบิดาไว้ในพระราชวังของ
พระองค์ พระมเหสีของพิมพิสารเป็นกังวลและบอกพระองค์ว่าจะต้องตก
เตือนให้อชาตศัตรูปฏิบัติหน้าที่ของบุตร แต่พระองค์บอกนางว่า “ไม่ต้อง
หอรอกนางผู้เป็นที่รัก ปัญญาหยั่งรู้ควรบังเกิดจากภายใน” เทวทัตไม่ลดละ
การยุยง การครองราชย์นี้ไม่ปลอดภัยมั่นคง ด้วยว่าเชื้อพระวงศ์และทหาร
อาจต่อต้านเพราะการสนับสนุนจากพิมพิสาร อชาตศัตรูฟังแล้วเห็นตามจึง
สั่งการให้ย้ายพระบิดาไปขังไว้ในคุกหลวง และห้ามผู้ใดเข้าเยี่ยมโดยไม่ได้
รับอนุญาตจากพระองค์ แต่พระมเหสีชีรลานาเข้าพบสวามีในห้องคุมขัง
ด้วยใจอาดูร พระองค์ปลอบนางว่า “ทำจิตใจให้ดีเถิด ราชนีของเรา จำ
ได้ไหมเจ้าชายผู้ปฏิเสธในอาณาจักร เพื่อช่วยมวลมนุษย เจ้าเป็นทั้งตาและ
หูแก่เรา บอกเราเรื่องราวทั้งหมด ลูกสะใภ้ของเราเป็นอย่างไร เจ้าจะได้เป็น
ยายหรือยัง เจ้าชายคนอื่นเป็นอย่างไรบ้าง” นางตอบว่า “พวกเขาได้หลบ
หนีไปยังเมืองไวสาลีแล้ว เพราะภัยที่จะเกิดกับพวกเขา” พิมพิสารตอบ
นางว่า พระองค์ไม่แปลกใจเลยที่เป็นเช่นนี้ แต่ก็รู้สึกเศร้าพระทัยในขณะ
เดียวกัน แต่นางกล่าวกับสวามีว่า นางมีความรู้สึกเศร้าสลดพระทัยกลัว
ว่าสิ่งเลวร้ายจะบังเกิดตามคำทำนาย “อย่ากลัวไปเลย ชีรลานา เขาเป็น
บุตรของเรา ภัยรุ่มร้อนนั้นได้รับการแนะนำในทางที่ผิด เขาจะสำนึก
ในความผิดพลาดของตนในไม่ช้า”

131

หลายเดือนผ่านไป พิมพิสารยังคงถูกจองจำ อชาตศัตรูถูกเทวทัต
ยุยงว่า “เมื่อไหร่กันที่ตนจะได้ยินประชาชนโห่ร้องสรรเสริญนามของ
พระราชอาชตศัตรู ไม่นานอชาตศัตรูก็จะเป็นพ่อ โอรสก็จะเติบโตขึ้นแต่
พระองค์ยังคงเป็นเพียงเจ้าชาย และจะเป็นเจ้าชายไปจนชรา ชราเกินกว่าที่
จะเป็นพระราชาก็ได้ ดังนั้นแล้วจงออกคำสั่งให้ประหารพระราชชาคนั้น
และใช้สิทธิในการครองราชย์” อชาตศัตรูส่งสารให้แก่ผู้ดูแลการกักขังให้
ประหารพระบิดา หลังจากนั้นผู้ส่งสารอีกคนนำข่าวมาแจ้งว่าพระองค์
ทรงเป็นบิดาของโอรสน้อยแล้ว ใจของพระองค์เปี่ยมล้นด้วยความปิติ

ยินดีและมอบสร้อยมีค่าแก่ผู้มาแจ้งข่าวนี้ ด้วยความดีใจนี้ทำให้พระองค์บอกตนเองว่า ความรักมากมายที่มีแก่โอรสของตนนั้นช่างท่วมท้นจิตใจ จะต้องไปหาลูกเดี๋ยวนี้นั้น ทันใดนั้น “พระราชบิดาของเรา ท่านก็คงรู้สึกเช่นเดียวกับเราเมื่อท่านได้ยินว่าเรากำลังกำเนิด” อชาตศัตรูพยายามเปลี่ยนคำสั่งที่จะประหารบิดา แต่จดหมายจากผู้ดูแลการกักขังแจ้งว่าได้ประหารพิมพ์สารตามคำสั่งแล้ว ขณะนั้นเทวทัตมาขอเข้าเฝ้าอชาตศัตรู พระองค์กล่าวเสียงดังบอกเทวทัตว่าพระองค์จะไม่พบเทวทัตอีกตราบเท่าที่พระองค์ยังมีชีวิตอยู่

อชาตศัตรูสืบทอดพระราชบัลลังก์และทำให้มีครมมีอำนาจรุ่งเรืองอย่างสูงและเต็มเต็มความฝันของพระบิดา อย่างไรก็ตามวิสัยทัศน์ของพิมพ์สารและความรักที่มอบแก่บุตรนั่นเองที่ทำให้สิ่งเหล่านี้เป็นไปได้

132

☸ พระเจ้าพิมพ์สารผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ของบุตรอย่างสมบูรณ์ เป็นพ่อที่บำรุงรักษามิตร เป็นแม่ทัพที่อาจสามารถ และเป็นนักปกครองที่ชาญฉลาด อีกทั้งยังเป็นผู้ที่แสวงหาความสงบแห่งใจอยู่เสมอ พระองค์รอคอยมุณีสิทธิธัตถะจากการค้นพบความจริง ประวัติศาสตร์อินเดียยกย่องคุณความดีของพระองค์

ทัศนะของสังคมที่มีต่อผู้ชาย ประการหลักสำคัญคือ หน้าที่ของบิดา หน้าที่ของบุตร และยังมีหน้าที่ของหัวหน้าครอบครัวซึ่งรวมถึงการปฏิบัติต่อภรรยาด้วย ภารกิจของบิดาหรือความรักของพ่อเป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังแบบแผนของบุคลิกลักษณะของบุรุษที่ต้องกระทำหน้าที่สำคัญในวันข้างหน้า อินเดียเป็นสังคมที่ผู้ชายเป็นเอกและเป็นผู้นำอย่างสมบูรณ์ ฉะนั้นหน้าที่ต่างๆ ที่ผู้ชายพึงกระทำนั้นเริ่มต้นขึ้นพร้อมกับการถือกำเนิดในฐานะเพศชาย ซึ่งไม่ว่าวรรณะใด ลัทธิความเชื่อใด ก็มีแบบแผนที่ต้องปฏิบัติเช่นเดียวกัน บิดาต้องสร้างบุตรให้เข้มแข็งทั้งจิตใจ ความรู้และร่างกาย (ขึ้นกับฐานะ) เพราะหน้าที่สำคัญที่ผู้ชายต้องปฏิบัติให้ดีที่สุดนั่นคือการรับผิดชอบต่อครอบครัวในฐานะผู้นำที่ผู้ชายทุกคนต้องกระทำ

สิ่งนี้แม้จะดูแล้วเป็นเพียงวิถีชีวิตสามัญ แต่สำหรับอินเดียแล้วได้ให้ความสำคัญต่อแบบแผนพฤติกรรมของบุรุษ และยึดเป็นฐานแนวคิดและเป็นกรอบการปฏิบัติถึงทุกวันนี้ ดังเช่นที่ บิดาของพระเจ้าพิมพิสารที่ปลุกฝังไว้ และพระเจ้าพิมพิสารเองก็แสดงให้เห็นถึงความดีในทุกด้านที่ผู้ชายพึงกระทำ เช่น เป็นบุตรที่เชื่อฟังคำบอกสอนของบิดา เรียนรู้ศิลปะตามที่บิดาส่งไปศึกษากับครู เป็นสามีที่รักและเมตตาภรรยา ปกปักรักษาหรือกับภรรยาและทำหน้าที่ของบิดาต่อบุตรด้วยความรัก หน้าที่พื้นฐานเช่นนี้ที่สังคมอินเดียเห็นว่าเป็นแก่นสำคัญของการดำเนินชีวิตครอบครัว

จากเนื้อเรื่องนี้จะเห็นได้ว่าความรักของพ่อที่มีต่อลูกนั้นเป็นพลังให้ตัวของพ่อเอง ความรักของพ่อที่มีต่อลูก และการให้อภัย พระเจ้าพิมพิสารกล่าวว่า ชีวิตและความตายของพระองค์สามารถแลกได้กับการมีชีวิตของลูก ถึงแม้ลูกจะต้องการชีวิตพระองค์สักกี่ครั้งก็ตาม และเมื่อบุตรสำนึกได้ในความรักของบิดาก็เมื่อบิดาไม่มีชีวิตแล้ว ซึ่งไม่สามารถแก้ไขสิ่งใดได้ ความรักของพ่อมีนियามไม่ต่างกันระหว่างพระราชหรือคนสามัญ

ประวัติศาสตร์ยุคนี้ผ่านมากกว่า 2,500 ปีแล้ว แต่พระราชูปถัมภ์และพระเจ้าอชาตศัตรูก็ยังคงเป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่ชัดเจนและยังคงอยู่ในหนังสือเรียนของเยาวชน แม้พระเจ้าอชาตศัตรูได้หลงเชื่อคำยุยงทำลายชีวิตบิดาของตน แต่รู้สำนึกและบำเพ็ญตนสร้างคุณูปการยิ่งใหญ่ไว้มากมายในชีวิตที่เหลือของพระองค์ เยาวชนอินเดียเรียนรู้สิ่งดีงามของบรรพบุรุษไม่ได้ประณามอดีตที่หลงผิดนั้นเลย อีกทั้งเป็นแบบอย่างทั้งความผิดพลาดและความดีให้แก่ราชวงศ์พระราชารุ่นหลัง

อโศก: นักรบผู้กล่าวถึงสันติ อโศกเป็นบุตรของพระราชูปถัมภ์สารปทนครดินแดนอินเดียจากเมืองหลวงของเขาที่ปาตาลีบุตรเมื่อ 300 ปีก่อนคริสต์ศักราช (ศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสต์ศักราช) เจ้าชายอโศกมีความเป็นเลิศมากกว่าพี่น้องของพระองค์ในด้านการรบ ดังนั้นเมื่อเกิดความกระด้างกระเดื่องขึ้นที่ตักศิลา เขาจึงถูกส่งไปเพื่อปราบความวุ่นวายและไม่ก็สืบทอดต่อมาสารเจ้านายของอโศกก็ส่งมาถึงพระบิดาพินทุสารปทนครปลื้มใจและมอบอำนาจให้เป็นอุปราชหรือผู้สำเร็จราชการแทนอโศกปกครองยังดินแดนนั้น และนั่นทำให้โอรสอภัยของคนของพินทุสารซึ่งเป็นพี่น้องของอโศกไม่พึงพอใจและหมายจะกำจัดเขา

พินทุสารมีความกังวลว่าโอรสองค์ใดที่จะมาครองราชย์ต่อจากตน และวิตกว่าอโศกมีความโหดร้าย เกรงว่าเขาจะทำร้ายพี่น้องเพื่อหวังครองราชย์ ครั้นเกิดการกบฏที่เมืองอุชเชนี พินทุสารเรียกอโศกจากตักศิลา มาเพื่อส่งไปยังอุชเชนีโดยที่พี่น้องเหล่านั้นไม่ไปทำการรบด้วย เมื่ออโศกกราบลาบิดาแล้วได้มุ่งหน้าไปยังจุดหมาย ระหว่างทางพบสถานที่สวยงามแห่งหนึ่งชื่อว่า วิดีขานการ จึงให้กองทัพตั้งค่ายพัก ณ ที่แห่งนี้ ขณะที่อยู่เมืองนี้เขาประทับใจหญิงหนึ่งที่กำลังถือเครื่องสักการะพร้อมหญิงสาวคนอื่นๆ อโศกจึงถามนางว่า วัดแห่งใดที่นางกำลังจะไป นางตอบว่าจะไปยังไชทัญญา (สลุป) ไม่ได้ไปวัด อโศกพูดขึ้นว่า “เช่นนั้นแล้วท่านคือพุทธศาสนิก” อโศกส่งทหารไปสืบว่านางเป็นธิดาของใคร เมื่ออโศกทราบว่าเป็นธิดานางคือ

พ่อค้าที่มีชื่อเสียง ชเรชธิ จึงไปพบบิดานางที่คฤหาสน์และกล่าวสู่ขอบุตรีของเศรษฐีพ่อค้าซึ่งเขาก็ตอบยินดี ทันทีหลังจากแต่งงานอโศกพา วิดีชา ขายาของเขาไปยังอุชเชนีด้วย และใช้เวลาไม่นานก็ปราบกบฏได้รับชัยชนะ ในขณะที่ชาวเมืองฉลองสนุกสนานแต่ชายากลับเศร้าสร้อย อโศกเป็นห่วงนางจึงเอ่ยถาม นางตอบว่านางไม่ขึ้นชอบการเช่นฆ่าแม่ในสนามรบโดยเฉพาะจากสามีของนาง เจ้าชายอโศกตอบขายาวว่า นางพูดเช่นนี้เพราะนางเป็นชาวพุทธแต่เขาไม่ใช่ เขาเป็นเชื้อสายกษัตริย์ หน้าที่คือความพึงใจในการสังหารเมื่อจำเป็น แต่นางกล่าวตอบกลับว่า “แล้วพิมพ์ิสารเล่า? ท่านก็เป็นกษัตริย์เช่นกันแต่ท่านได้พบความสงบในคำสอนของพุทธองค์”

มหินดรา อโศกตั้งชื่อนี้ให้แก่โอรส บุตรคนแรกและกล่าวคำมงคลว่า “บุตรเอ๋ย พ่อมีความสุขมาก พ่อจะตั้งชื่อให้เจ้าว่า มหินดรา ลูกจะเป็นผู้พิชิตโลกทั้งหมด” ผู้เป็นแม่กล่าว “หม่อมฉันปรารถนาให้เขาพิชิตใจคนดังเช่นเจ้าชายสิทธารถะ” สองปีต่อมาวิดีโอชาให้กำเนิดธิดา นางขอสามีว่าขอให้นางเป็นผู้ให้ชื่อแก่ธิดา ทารกน้อยได้ชื่อจากมารดาว่า สังฆะมิตรา วันหนึ่งผู้นำสารจากปาตาลีบุตรแจ้งข่าวอาการประชวรของพินทุसारและขอให้อโศกเดินทางไปยังเมืองหลวง เจ้าชายอโศกปรึกษากับขายาวว่าต้องรีบเร่งไปยังเมืองหลวง ไม่สะดวกที่ขายาและลูกน้อยจะต้องเดินทางร่วมด้วย โดยจะให้นางและลูกไปพำนักอยู่ที่ วิดีชานาคารกับบิดาของนางก่อนซึ่งอโศกจะเดินทางไปส่งนาง ก่อนจากกันอโศกบอกแก่นางว่า ให้ดูแลสุขภาพตนเองและอย่าสอนอหิงสาแก่มหินดรา เขาต้องการให้โอรสเป็นอิทธิราช และถามนางว่า ก่อนที่เขาจะไปนางต้องการให้เขาทำอะไร นางขอให้อโศกสัญญาว่า “ขอให้เสียงความรุนแรงทุกสิ่ง”

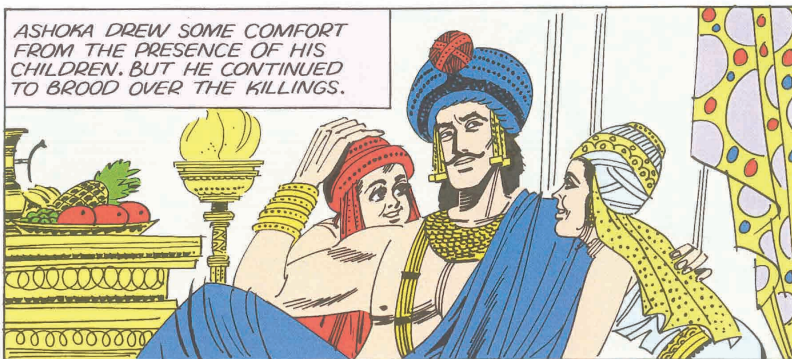
เมื่อเดินทางถึงปาตาลีบุตรเสนาประมุขแจ้งว่า พินทุसारได้สวรรคตไปแล้วและโอรสทั้งหลายกำลังแย่งชิงบัลลังก์กันอยู่ อโศกกล่าวว่า ขึ้นว่า นี่เป็นบัลลังก์ของพระองค์ เพราะพระองค์ปกป้องมันไว้จึงเป็นสิทธิ์โดยชอบ อโศกลืมคำที่ให้สัญญาไว้กับขายาโดยการเข้าสู้รบเพื่อบัลลังก์ อโศกสังหารคนอย่างไร้ปราณีกับคนที่ปรารถนาจะครองบัลลังก์ สุมณาเทวี

ชายาหนึ่งในพี่ชายของเขากำลังตั้งครรภ์และใกล้กำหนดคลอด นางกำนัลได้
แนะนำให้นางหนีไปเสียด้วยเกรงว่าอโศกจะสังหารทารก สมณาทวีลหบหนี
จากประตูลับของพระราชวังและเดินลงไปในป่าแต่ผู้เดียว ชายชราเดิน
ผ่านมาเห็นนางที่กำลังอ่อนล้าอยู่ เขาบอกแก่นาง ถ้าไปกับเขาที่หมู่บ้านเขา
จะจัดการเรื่องที่พิกให้ นางเดินตามเขาและแล้วนางก็เอ่ยอย่างอ่อนแรงว่า
“ไม่สามารถเดินต่อไปได้แล้ว” ชายชราแจ้งแก่นางว่า “อย่ากังวลเลยลูกเอ๋ย
บ้านของพ่อนั้นอยู่ไม่ไกลจากนี้ พ่อจะไปรับแม่มาหาเจ้า ลูกคอยอยู่ใต้ต้น
นิโครธานี้เถิด” และได้ต้นนิโครธานี้เองทารกน้อยถือกำเนิดด้วยการช่วย
เหลือของภรรยาชายชรา และเขาได้ให้ชื่อทารกน้อยผู้นี้ว่า นิโครธากุมาร
ทารกน้อยเติบโตขึ้นในหมู่บ้านนั่นเอง และเข้าสู่สมณเพศในช่วงวัยรุ่น

ในขณะที่อโศกเป็นพระราชชาติเรืองอำนาจ ทุกเมืองล้วนอยู่ใน
ความเรียบร้อย แต่อโศกคงหวังที่จะพิชิตอาณาจักรหนึ่งให้จงได้ นั่นคือ
แคว้นกลิงคะ และแล้วอโศกก็ส่งกองทหารเข้าโจมตีแคว้นนี้ ถึงแม้ทหาร
กลิงคะจะสู้อย่างกล้าหาญแล้ว แต่ก็ไม่สามารถจะกองทัพของอโศกได้ เมื่อ
อโศกได้รับข่าวแห่งความพ่ายแพ้ของแคว้นกลิงคะจึงได้เข้ามาเยือนสำรวจ
สนามรบที่สงบจากการสังหารโรมรัน เขากล่าวกับราชชนนตรีว่า “ที่นี่ดูอ้างว้าง
หดหู่” ได้รับคำตอบว่า “พระองค์ หลายแสนคนที่ตายไป” อโศกเห็นความ
ทุกข์ทรมานของผู้คนจึงกลับไปยังราชวัง แต่นั่นมาความสงบแห่งใจก็ถูก

เผาผลาญ เพิ่มความเศร้าเสียใจด้วยจดหมายจากมเหสีที่เมืองวิดิขานการ ว่าพระองค์ได้ทำลายสัญญาที่ให้ไว้กับนางและได้ส่งโอรสและธิดาให้โศก และขอให้ดูแลด้วยดี โดยที่นางจะเข้าเป็นนักบวชในศาสนาพระธรรมวินัย โอโศกรู้สึกดีขึ้นบ้างจากการที่ได้อยู่กับลูก แต่ยังคงเศร้าโศกอยู่กับการสังหารที่ผ่านมา

วันหนึ่งจากหน้าต่างพระราชวัง พระองค์มองเห็นภิกษูกำลังเดินผ่านบนถนน และคำนึงในใจว่า “ท่านผู้นี้เป็นใคร ทำไมเราถึงได้รู้สึกสงบเย็นได้เมื่อเห็น” โอโศกส่งข้าราชการบริพารว่า “จงไปเชิญภิกษุนั้นมาเดี๋ยวนี้” “พระคุณเจ้าเป็นใคร” โอโศกถามกันเด่หนุ่มรุ่น เขาตอบกลับว่า “ท่านไม่เห็นหรืออย่างไรว่าเราเป็นพระภิกษุ” “เราขอทราบชื่อท่านด้วยเถิด” “มารดาเรียกเราว่า นิโกรธากุมาร” โอโศกรู้ทันที “นิโกรธากุมาร เรารู้นั่นเป็นชื่อบุตรของพี่ชายเรา” “ถูกแล้ว เราคือหลานของท่าน เราสามารถทราบได้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับใจของท่าน” โอโศกถามพระหลานชายว่า “ท่านเกลียดเราใช่หรือไม่” “ทำไมเราต้องเกลียดท่านเพราะท่านสังหารบิดาเราเช่นนั้นหรือ?” “เหตุผลนั้นไม่เพียงพอหรือไร” ภิกษุณีโกรธตอบว่า “ไม่เรารักทุกชีวิต ความเกลียดชังคือการทำลาย ควรชนะด้วยความรัก” โอโศกถามต่อว่า “สาธุ ท่านเรียนรู้สิ่งนี้หรือไม่? ด้วยวัยหนุ่มเยาว์เช่นนี้หรือไม่?” “เราเรียนรู้จากคำสอนของพระพุทธเจ้า พุทธพจน์นำความสันติสุขมาสู่ใจ” พระองค์บอกแก่พระหลานชายว่า “ใจของเราไม่รู้จักความสงบเลย” “เช่นนั้นขอท่านแสวงหาที่พึ่งในคำสอนของพุทธองค์” โอโศกขอร้อง “ท่านจะรับเราเป็นศิษย์ของท่านได้ไหม” “ได้ กล่าวคำตามเรา พุทธังสระณังคัจฉามิ ธัมมังสระณังคัจฉามิ สังฆังสระณังคัจฉามิ”

ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับพระราชอาโศก ขณะนี้สิ่งที่เขาให้ความสนใจคือการนำความสุขสงบมาสู่ประชาชน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักเดินทาง เขาสร้างบ้านพักและโรงพยาบาล เขาสร้างเสาหิน ศิลาและสลักคำสอนไว้บนนั้น ปรียทรรคติน พระราชาผู้เป็นที่รักแห่งทวยเทพกล่าวว่า นี่...

ในวันหนึ่ง อโศกกล่าวกับบุตรทั้งสองว่า “พ่อได้ให้ทุกสิ่งอันเป็นที่รักของพ่อไปหมดแล้ว” “ยกเว้น...” มหินทราผู้เป็นโอรสกล่าวกับบิดา “ยกเว้นสิ่งใด มหินทรา” “ลูกของท่าน บุตรของท่านต้องการเข้าร่วมสังฆะ” อโศกกล่าวด้วยน้ำตาว่า “ลูกต้องทำด้วยหรือ มหินทรา? แม้จะปวดใจนักแต่พ่อก็นุญาติ” ธิดาสังขามิตรากล่าวขึ้นด้วยว่า “บิดา อนุญาตลูกให้บวชด้วยเถิด สามิและบุตรชายของลูกได้ออกบวชละทางโลกแล้ว ลูกไม่มีความปรารถนาอื่นใดในชีวิตอีก” อโศกอนุญาตธิดาตามคำขอร้อง หลังจากนั้นไม่กี่ปี “บิดา เราปรารถนาที่จะไปยังลังกา” มหินทราภิกษุปรารภกับบิดา “ไปเกิดบุตรเรา ไปพร้อมกับคำอวยพรของพ่อ” หลังจากนั้น 2 ปี “บิดา ลูกมาขอลาท่าน” “หมายความว่าอย่างไรหรือ สังขามิตรา” “สารลูกส่งมาจากลังกาว่า ที่นั่นต้องการภิกษุณีเถรี” เมื่อธิดาจะออกเดินทางไกล อโศกบอกแก่นางว่า “สังขามิตรา พ่อแก่แล้ว พ่อไม่อาจทนต่อความเศร้าโศกเสียใจได้อีกแล้ว” ภิกษุรูปหนึ่งกล่าวขึ้นว่า “จงกล้าหาญ ท่านลืมหือว่า สังขามิตราเถรีเป็นสมาชิกของสังฆะ” สังขามิตราน้อมศีรษะลง บิดายกมือทั้งสองเหนือศีรษะ⁸ของนางแล้วกล่าว “พ่อเข้าใจ พ่อปรารถนาให้ลูกประสบผลสำเร็จ ไปเถิด ธิดาเรา” “ขอบพระทัยบิดา” ภิกษุรูปนั้นกล่าวแก่อโศกว่า “อย่าเสียใจเลย ด้วยการเสียสละผู้เป็นที่รัก ท่านได้พิสูจน์แล้วว่า ธรรมะนั้นเป็นที่รักแห่งท่าน แท้จริงแล้วท่านคือ ธรรมาอโศก”

ดังนั้นแล้ว อโศก จึงกลายเป็น ธรรมาอโศก พระองค์ปกครองอินเดียหลายปีและดูแลความทุกข์สุขของพสกนิกรในอาณาจักรที่กว้างใหญ่มิ่งเช่น บิดาผู้ดูแลบุตรของตน

⁸เป็นลักษณะการให้พร ผู้อาวุโสให้พรด้วยการยกฝ่ามือขึ้น อาจจะหนึ่งข้างหรือทั้งสองข้างเพื่อให้พร โดยทั่วไปเป็นลักษณะท่าทางแทนการพูด

หลักการ 5 ประการที่พระองค์ถ่ายทอดเผยแพร่ยังคงปรากฏแก่โลก เสาอโศกที่สารนาถยังคงยืนเตือนเราถึงความยิ่งใหญ่ของพระองค์มาถึงทุกวันนี้ “ธรรมจักร” บนเสาอโศกประทับตราลงบนธงชาติของเรา

๐๘ การให้ความสงบกับใจเป็นเรื่องที่สังคมอินเดียแสดงผ่านคำสอนทางศาสนาทุกศาสนาที่กำเนิดขึ้นในประเทศอินเดีย การทำให้ใจสงบเป็นกิจวิสัยของคนอินเดียโดยมาก ในแต่ละวันคนอินเดียทำสมาธิด้วยการสวดมนต์บทเล็กๆ แล้วรวมจิตชั่วขณะ คนอินเดียถือว่าการทำสมาธิเป็นการชำระล้างจิตใจ ใจที่สงบและยึดมั่นในศาสนาเป็นจิตวิญญาณที่ไม่เรวร้อนและล่องลอย สังคมอินเดียมีพื้นฐานหลักปรัชญาการดำเนินชีวิตที่ไม่ให้ความสำคัญกับ ใจ โดยมีฐานความคิดที่ว่า ร่างกายเป็นเพียงสิ่งที่วิญญาณมาประจำอยู่ชั่วคราว ฉะนั้นคนอินเดียจึงมีวิธีการดูแลจิตใจจากภายในโดยการทำสมาธิซึ่งถือเป็นวิธีการสำคัญ อีกทั้งมีโยคีที่สั่งสอนและสาธยายถึงความสำคัญของใจและวิธีการปฏิบัติให้ใจแข็งแรงและสงบ โยคีเหล่านี้มีมาแต่โบราณ ทุกวันนี้ก็ยังคงไม่ขาดหายไปจากประเทศ โดยถือว่า ใจ คือชีวิต และเป็นบ่อเกิดแห่งความประพฤติทั้งหลาย

139

ในเรื่องยังแสดงถึงความรักของบิดา จักรพรรดิอโศกรักในโอรสธิดาของพระองค์มาก โดยเฉพาะความใกล้ชิดกับธิดาผู้ที่คอยดูแลปรนนิบัติบิดา เมื่อธิดาของลาไปยังศรีลังกา ด้วยความรักผูกพันกับธิดาทำให้พระองค์เศร้าใจอย่างมาก ชาวอินเดียให้การยกย่องพระเจ้าอโศกเป็นหนึ่งในมหाराชของอินเดีย นอกจากเป็นพระราชชาติสร้างคุณูปการต่ออินเดียอย่างคณานับแล้ว การยกย่องพระองค์ของชาวอินเดียนี่ยังมีเหตุผลสำคัญที่แสดงคุณธรรมเด่น 2 ประการของพระองค์ ที่ไม่เคยละเว้นการปฏิบัตินี้เลยนั่นคือ เป็นบุตรที่ดีและการทำหน้าที่ของบิดา การปฏิบัติในหน้าที่ที่ดำเนินไปตามศีลธรรมอันดี หลักคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์นี้เป็นสิ่งที่สังคมทุกยุคสมัยให้ความสำคัญ และในท้ายที่สุด พระองค์ก็เป็นที่พักของประชาชนหรือหัวหน้าครอบครัว (ประเทศ) ที่ประกอบด้วยความกรุณา

พระองค์สอนบุตรในหลักเบื้องต้นของการให้ทาน พระพรหม
คุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2552) กล่าวถึงอักษรที่จารึกในหลักศิลาว่า
“ข้าฯ ก็ได้สั่งให้กระทำการ (จำแนกทาน) เช่นนี้ โอรสของข้าฯ เหล่านี้
จักเป็นผู้ฝึกฝนในการจำแนกแจกทาน อันจะเป็นการช่วยส่งเสริมหลักการ
ในทางธรรม และการประพฤติปฏิบัติตามธรรม”

อโศกจักรพรรดิราชา⁹เป็นพระราชาเพียงไม่กี่พระองค์ที่อินเดีย
สดุดีให้เป็นมหาราชหรือผู้ยิ่งใหญ่ (The Great) พระราชาที่ยิ่งใหญ่ที่ถูก
จารึกไว้ในความทรงจำของคนรุ่นหลังทั้งจากหนังสือการ์ตูน แบบเรียน
หนังสือวิชาการ ละคร ภาพยนตร์ การ์ตูนแอนิเมชัน ที่แสดงถึงคุณลักษณะ
และเรื่องราวพิเศษของพระองค์ ถึงแม้จะเป็นพระราชาที่ยึดมั่นในพุทธ
ศาสนา

หลังจากสมรภูมิกลิงคะแล้วการขยายอาณาเขตก็หยุดลง
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2552) กล่าวถึงเรื่องราวของพระเจ้า
อโศกในตอนหนึ่งว่า “แม้ว่าจะหยุดขยายอำนาจแค่นี้ อาณาจักรมครใน
สมัยพระเจ้าอโศกมหาราชก็กว้างใหญ่ยิ่งกว่าประเทศอินเดียในปัจจุบัน
เป็นอินเดียยุคที่มีดินแดนกว้างใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศ...
พระเจ้าอโศกทรงหยุดแผ่ขยายอาณาจักรหลังจากทำสงครามชนะแล้ว
กลิงคะ...

“ในแคว้นมครนี้มีวัดจำนวนมากมาย วัด ภาษาบาลีเรียกว่า วิหาร
มหาวิหารก็คือ วัดใหญ่ พระเจ้าอโศกสร้างวิหารทั้งหมด 84,000 แห่ง
ทั่วราชอาณาจักร และวัดเหล่านั้นก็ได้เป็นศูนย์กลางทางการศึกษา บาง

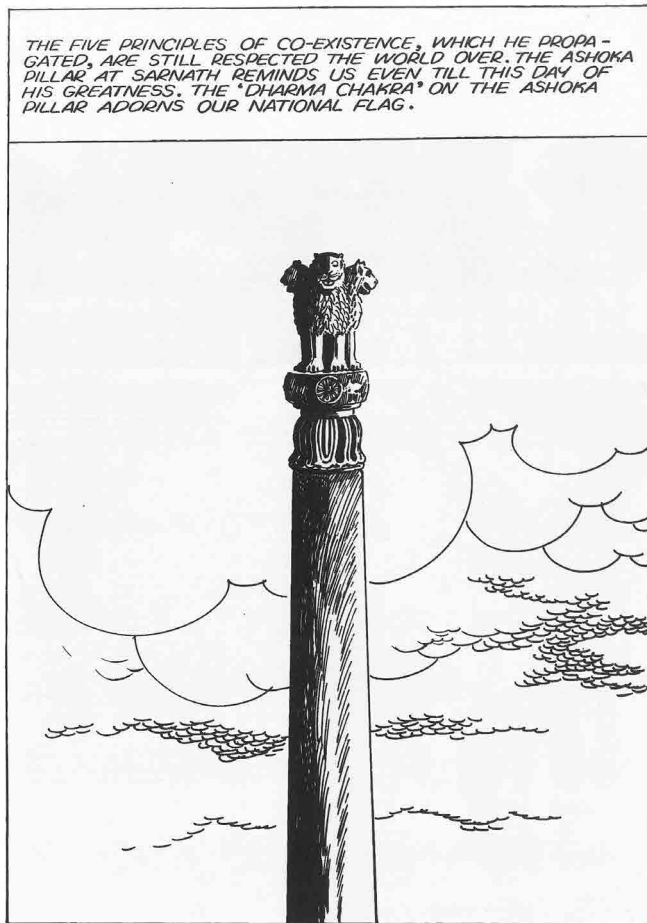
⁹ เป็นจักรพรรดิผู้ปกครองหนึ่งในอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของโลกในยุคสมัยนั้น นับได้ว่าพระเจ้าอโศก
มหาราชเป็นพระราชาที่นับถือพุทธศาสนาอย่างแท้จริง (แม้จะสลักในเสาอโศกว่า ทุกศาสนามีความ
เท่าเทียมและพลเมืองมีสิทธิในการเลือกนับถือศาสนา) เนื่องด้วยว่าพุทธกาลซึ่งเป็นช่วงระยะเวลา
ควบคู่ใกล้เคียงกับศาสนาเซน กระทั่งเรื่อยมานับหลายศตวรรษ กษัตริย์ต่างให้การสนับสนุนอย่าง
เต็มที่กับทั้งเซนและพุทธโดยเฉพาะศาสนาเซน

แห่งได้เจริญเติบโตจนเป็นมหาวิทยาลัย เช่น นาลันทา”

สิ่งที่พระเจ้าอโศกมอบไว้ให้แก่มุนินั้น เป็นดังของขวัญจากพระองค์ ซึ่งมีใช้เพียงความรุ่งเรืองของพุทธศาสนา แต่มีสิ่งที่มาควบคู่กับศาสนา อาทิ ภาษา วรรณกรรม สถาปัตยกรรม เป็นต้น จักรพรรดิอโศกมหาราชผู้ยิ่งใหญ่ในใจของชาวอินเดีย

อโศก จักรรา ประดับไว้บนธงชาติอินเดีย และอโศก ธรรมะ สัตัมภา (เสาธรรมะของอโศก) เป็นตราแผ่นดินอินเดีย

บาลาติทยา และยโสธาร์มา: หายนะของสุนะ ในช่วงชีวิตของ

สกันดา คุปตะ ประสบความสำเร็จในการขับไล่การรุกรานของนักต้อนฝูงเลี้ยงสัตว์ชาวสุนะ¹⁰ แต่ทันทีหลังจากเขาเสียชีวิตราวศตวรรษที่ 5 พวกสุนะก็กลับมาอีก พร้อมผู้นำที่มีเล่ห์เหลี่ยมและโหดร้ายที่ชื่อว่า ไตรรามาณะ พระราชามากมายยอมสวามิภักดิ์เพื่อความปลอดภัยของตน มากกว่ารักษาเกียรติ เว้นเพียงราชาแห่งมครที่ภูมิใจในความรุ่งเรืองแห่งราชอาณาจักรคุปตะ พระราชานาราชิมฮา คุปตะ บาลาติทยา ที่ไม่ยอมจำนนต่อสุนะ ขณะเดียวกัน เวียนญา พระญาติของบาลาติทยา มีแผนที่จะขึ้นเป็นพระราชอาณานิคมแห่งมคร เขาไปขอพบกับไตรรามาณะ ราชาแห่งสุนะ “บาลาติทยาจะไม่ยอมสวามิภักดิ์ แต่เราจะเป็นผู้ช่วยให้ท่านชนะเขาได้” ไตรรามาณะถามว่า “ข้าจะเชื่อคนที่ไม่ลังเลที่จะหักหลังกระทั้งญาติของตนได้อย่างไร” เวียนญาพยายามให้ไตรรามาณะยอมรับเขาโดยเสนอว่า ไตรรามาณะต้องการเขา เพราะเขาจะช่วยกำจัดบาลาติทยา และเขาเองก็ต้องการไตรรามาณะเพื่อให้เขาได้ขึ้นครองบัลลังก์แห่งมคร เช้าวันรุ่งขึ้น ข้าราชการบริหารมาแจ้งแก่บาลาติทยาว่า เราถูกหักหลัง กองทัพสุนะยกเข้ามาในกำแพงเมืองแล้ว กองกำลังของมครเข้าต่อสู้กับศัตรูแต่ไม่อาจต้านจำนวนทหารมากมายของสุนะได้ บาลาติทยาคิดว่า คราวนี้ชัยชนะอาจยังไม่ใช่ของชาวมคร เขาจึงควมม้าออกจากเมืองไปยังมารดาของเขา “มารดาให้พรลูกด้วยเถิด ลูกกำลังเตรียมการสู้รบครั้งสุดท้าย การรบให้ถึงที่สุดแม้ชีวิต” แม่ของบาลาติทยาตอบว่า “บุตรของข้า นั้นเป็นการกระทำที่ช่างโง่งง เจ้าจงหลบหนีไปยังป่าพร้อมคนของเจ้าแทนที่จะเข้าต่อสู้ในครั้งนี้” “คำแห่งปัญญาของมารดาไม่อาจเมินเฉยได้ ลูกจะทำอย่างที่ท่านบอก”

¹⁰ ชาวสุน ฮาน สุนะ หรือสุนนะ เป็นกลุ่มชนเผ่าที่ตั้งค่ายพักแรมเปลี่ยนสถานที่ อาศัยอยู่แถบเอเชียกลาง คอเคซัส และยุโรปตะวันออก เข้าโจมตีดินแดนต่างๆ ของอินเดียเป็นระลอก โดยเฉพาะอินเดียเหนือฝั่งตะวันตก เมื่อชนะแล้วรุกคืบเข้ามายังส่วนในทางตอนเหนือ

ขณะที่บาลาติญาและคนของเขาหนีเข้าป่า โตรามานะบุกเข้าไปในราชวังแห่งเมืองหลวงปาตาสีบุตร หน้าบัลลังก์พระราชา เขาได้กล่าวหาว่า นี่หรือคือบัลลังก์ของสกันตา คุปตะผู้ยิ่งใหญ่ที่ครั้งหนึ่งเคยทำให้ความฝันของชาวฮุนะที่จะพิชิตอินเดียต้องแตกสลายไป แล้วหัวเราะเสียงดังก้อง โตรามานะให้เวียนญาขึ้นนั่งบัลลังก์และย้ำเตือนเขาว่า “จำไว้นะ เวียนญา คุปตะ ท่านเป็นพระราชาแต่เพียงในนามเท่านั้น อย่าได้ลืมนะ แม้เพียงน้อย” เวียนญาอยู่บนบัลลังก์แต่ก็ไม่สามารถทำให้ประชาชนเคารพเขาได้เลย ชาวบ้านแสดงภาพวาดล้อเลียนที่เวียนญาเข้าไปยอมนางามิภักดีต่อโตรามานะแล้วเล่าเรื่องราวว่า “ข้าคือ โตรามานะ และเธอคือ เวียนญา คุปตะ จงโค้งคำนับแก่ข้า เวียนญา คุปตะ จงเสียดู่นผงออกจากเท้าข้า แล้วใช้หัวยื่นแทนเท้า” ประชาชนไม่ขึ้นขอบเวียนญา ทหารหนุ่มหลายคนรู้สึกรังเกียจต่อการกระทำของเวียนญา จึงได้เข้าไปหาบาลาติญาอยู่ที่ซ่อนของเขา แล้วแจ้งกับบาลาติญาว่าโตรามานะกลับไปยังเมืองหลวงของเขาแล้วพวกเรา มาช่วยท่านกำจัดทรราชพ้นจากบัลลังก์ บาลาติญาตอบแก่เหล่าทหารหนุ่มว่า “โตรามานะไปแล้ว แต่เขาก็ได้ทิ้งกองทหารไว้ เราต้องการทุนและอาวุธสำหรับสร้างทัพทหาร” แต่ทันใดบาลาติญาคิดขึ้นได้ว่า จะหาทรัพย์มาเป็นทุนอย่างไร อีกไม่กี่วันต่อมาทหารฮุนะรับบัญชาจากเวียนญาให้เก็บภาษีกับประชาชนและจะเดินทางผ่านเข้ามาในป่านี้ คนของบาลาติญารบกับทหารฮุนะเพื่อยึดเกรียนบรรทุกสมบัติ ทหารฮุนะสู้ไม่ได้กลับวิ่งแจ้งข่าวแก่เวียนญา ไม่กี่วันต่อมาในช่วงกลางคืนโรงเลี้ยงม้าของราชสำนักถูกเปิดออก ม้าวิ่งหนีเตลิดออกจากเมืองเข้าป่าไป

ที่แคว้นวันกา¹¹ ราชาโกปาชันตราประกาศอิสรภาพในการปกครองตนเอง ไม่ยอมรับว่าอยู่ใต้อำนาจของเวียนญาอีกต่อไป สถานการณ์

¹¹วันกา อาณาจักรชาวเบงกอล ปัจจุบันพื้นที่ของอาณาจักรโบราณนี้อยู่ทั้งในรัฐเบงกอลตะวันตกและบังกลาเทศ

ของเวียนญายังย่ำแย่ขึ้นเมื่อโตรามานะกำลังจะเสียชีวิตที่เมืองหลวงของเขา ปาวไวญา (ปัจจุบันใกล้เมืองไฮล์ท็อทในรัฐปัญจาบ) เขากล่าวกับบุตรของตนว่า “มิธिरากุลา บุตรของเรา อนาคตของอาณาจักรสุณะอยู่ในมือของเจ้า สदानุ (เทพศิวะบูชาโดยชาวสุณะ) จะนำเจ้าให้ไปสู่ความรุ่งเรือง” “ลูกจะไม่ปราศัย พระบิดา” เขาตอบ เมื่อข่าวการตายของโตรามานะถึงหูของบาลาติทญา กองทหารของเขาบุกเข้าเมืองปาตาสีบุตรทันที พลเมืองยื่นโหรีร้องต้อนรับบาลาติทญาด้วยความดีใจ เวียนญาและคนของเขาควมม้าหนีออกจากเมืองไป เมื่อมิธिरากุลาได้ยินการกลับคืนมาของบาลาติทญา ก็เกิดโทสะแค้นและต้องการเข้ารบยังมคร แต่ประธานมนตรีและน้องชายของเขาห้ามไว้ว่าควรประนีประนอม ยังไม่ควรเข้าทำการรุนแรง ประธานมนตรีผู้อาวุโสกล่าวแนะนำว่า “อดทนเถิด ทูลกระหม่อม สถานการณ์นี้ควรสร้างสัมพันธไมตรีในการทูตหาให้ทำลายล้าง ประนีประนอมหาใช้หักหาญ” มิธिरากุลาไม่ลดละความโกรธแค้น แต่ยอมรับในคำแนะนำและบอกว่า บาลาติทญาต้องส่งเครื่องบรรณาการแก่เขา ผู้เป็นน้องชายพูดขึ้นว่า เป็นการกระทำที่สมควรอย่างที่สุดแล้ว เราไม่สูญเสียอะไรแต่เรากลับได้เวลา (เวลาในการเตรียมตัวเพื่อกลับไปโจมตีมคร)

ที่มคร มารดาของบาลาติทญาให้คำแนะนำว่าให้รับข้อเสนอของมิธिरากุลา เพราะต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูบ้านเมือง “เราต้องซื้อเวลาด้วยเกียรติของเราเช่นนั้นหรือมารดา” นางตอบ “ใช่ เพียงช่วงเวลานี้เท่านั้น ลูก เราไม่มีทางเลือก วันหนึ่งพระเจ้าจะช่วยมครให้เข้มแข็งเพียงพอที่จะกู้เกียรติยศกลับคืน” เขาปฏิบัติตามคำของมารดาและได้รับชายหนุ่มหลายร้อยคนมาเป็นทหารในกองทัพ ประกาศต่อหน้าคนเหล่านั้นว่า “อนาคตของมครอยู่ในมือของพวกท่าน” เพื่อสร้างความเข้มแข็งแห่งกองกำลังมคร แต่ก็ได้เป็นเพียงพันธมิตรเดียวของบาลาติทญาเท่านั้น บาลาติทญา ชายที่ทำงานอย่างหนักเพื่อให้เมืองมารดารุ่งเรือง “เชิญประติมากร สถาปนิก ผู้ออกแบบตกแต่งสวน อาคารอาศัย ที่ดีที่สุดในมคร เราต้องการให้มคร

เป็นอาณาจักรที่สวยงามที่สุดบนพื้นโลกแห่งนี้ ประติมากรรม สวน สะพาน
อ่างเก็บน้ำ เทวสถาน อาวาส สิ่งเล็กๆ เหล่านี้จะประดับเป็นความงามแก่
นคร”

“แกะสลักพุทธพจน์บนหินทุกก้อนในนครและในใจทุกดวง”

บาลาติญาประกาศในท้องพระโรงและทุกคนต่างกล่าวรับว่า เราจะทำ
เช่นนั้น “เราจะทำให้ดีที่สุด” “ขณะที่พระราชอาสน์ของฮุนะ” มิอิรากุลาเกิด
มีความคิดแปลกจากเดิม “ข้ามีความกังขาในคำของพระพุทธเจ้า เรา
ต้องการรู้เรื่องความสงบ พาศูทางพุทธศาสนาหาเรา” ประธานมนตรี
ตอบกลับว่า “เป็นความคิดที่ดี ท่านจะได้รับความเห็นใจจากประชาชนผู้รัก
ในพระพุทธเจ้าและคำสอนของพระองค์” แต่เมื่อประธานมนตรีเข้าไปยังที่
หมายเพื่อหาครูผู้สอนพุทธศาสนา ภิกษุผู้เป็นครูสอนกลับมีความแคลงใจว่า
“มิอิรากุลา ผู้กระหายเลือด กระหายสงคราม จะมีความสนใจในคำสอน
ของพุทธองค์เช่นนั้นหรือไม่อาจเป็นไปได้” ประธานมนตรีกล่าวแก่พระ
ภิกษุว่า “พระองค์ทรงจริงใจ” “เช่นนั้นดีแล้ว เราจะส่งหนึ่งในนักเรียน
รุ่นหนุ่มไป นั่นก็เพียงพอแล้วสำหรับราชาแห่งฮุนะ” เมื่อมิอิรากุลาได้ทราบ
รายละเอียดจากการพบกับภิกษุ เขابันดาลโทสะอย่างมากและสั่งการว่า
“ทำลายพุทธารามทุกแห่ง สังหารภิกษุทุกรูปที่พบเห็น” “ฆ่าภิกษุให้หมด
ทำลายทุกๆ คำจารึก ทุกรูปเคารพของพระพุทธเจ้า” หนึ่งในปูชนียสถานที่
ถูกทำลายคือ อารามนาถาที่มีชื่อเสียง เมื่อขบวนไปถึงหุบของบาลาติญา
เขาโกรธอย่างมากและคิดว่าต้องสั่งสอนบเรียนแก่มิอิรากุลา มนตรีของเขา
ตั้งข้อสังเกตว่า มิอิรากุลาจะทำลายล้างเราทั้งหมด บาลาติญาประกาศ
ในที่ประชุมว่า เราจะหยุดส่งบรรณาการ

145

มิอิรากุลาทราบดังนั้นจึงยกกองทัพเข้าโจมตีนครและสั่งให้
ทำลายทุกอย่างที่เห็นอยู่ตรงหน้า และระหว่างทางที่มุ่งหน้าไปยังเป้าหมาย
สิ่งที่กองทัพฮุนะทิ้งไว้เบื้องหลังยังสถานที่ต่างๆ ที่ตนผ่านคือความตายและ

ซากการถูกทำลาย และในที่สุดก็ยกทัพมาถึงปาลิบุตรเมืองหลวงแห่งนคร
เมืองล้อมรอบด้วยคูเมืองที่น้ำเต็มปรี มิอิรากุลาใช้วิธีให้ช้างใช้งวงดูดน้ำ
แล้วพ่นออกจากสระ จากนั้นกองทัพสุนัขก็สามารถทำลายกำแพงเมืองเข้า
มาได้ โดยที่กองทัพคนไม่มีกำลังทหารมากพอที่จะต้านได้ “มหาราชา
ท่านต้องหนีไป ท่านเป็นความหวังของนคร ถ้าท่านยังคงมีชีวิตอยู่
ความหวังของเราก็จะยังคงอยู่เช่นกัน” คำแนะนำของมนตรีซึ่งมารดาของ
บาลาติทญาก็คิดเห็นเช่นนั้น มิอิรากุลาเข้ามายังราชวังเมื่อรู้ว่าบาลาติทญา
หนีไปแล้วจึงสั่งการว่า ให้ปาลิบุตรและคนในเมืองนี้จ่ายค่าการหนีไปของ
บาลาติทญาด้วยชีวิต พวกเขาจะไม่ลืมราคาที่ต้องจ่ายนี้ไปได้เลย เมือง
ปาลิบุตรถูกทำลาย ผู้คนถูกสังหาร แต่มิอิรากุลายังไม่พึงพอใจ เขา
แสดงอารมณ์โทสะกล่าวกับน้องชายตนว่า “ถ้าข้ากระหายน้ำ คอแห้งผาก
นั่นคือเลือดของบาลาติทญาที่ข้าจะต้องดื่มชด” นักสืบพบว่าบาลาติทญา
หลบอาศัยที่เกาะวันกา มิอิรากุลาจัดทัพเรือเพื่อไปยังเกาะนั้น ทหารของ
บาลาติทญาที่สังเกตการณ์อยู่บนต้นไม้เห็นกองทัพนี้ก็รู้ว่าเป็นใคร จึงรีบไป
แจ้งแก่บาลาติทญา เขาสั่งการทหารและวางแผนการต่อสู้ “ทหารทุกคน
ให้ซ่อนอยู่บนต้นไม้หรือหลบอยู่หลังพุ่มไม้ออกมาเพื่อโจมตีต่อเมื่อได้ยิน
เสียงกลอง” มิอิรากุลาขึ้นมายังฝั่งแต่ไม่ได้ยินเสียงใดเลย ขณะที่ควมบ้า
เข้าไปในป่า บาลาติทญาปรากฏตัวขึ้น มิอิรากุลาเย้ยหยันและสั่งให้ทหาร
ที่ติดตามมารบกับฝ่ายบาลาติทญา ทันใดเสียงกลองดังขึ้น ทหารของ
บาลาติทญาที่ซ่อนอยู่ก็ปรากฏตัวขึ้น มิอิรากุลาแสดงอาการลังเล และกล่าว
ต่อฝ่ายตรงข้ามว่า “เรา ชาวสุนัขไม่เคยกลัว” แล้วเข้าปะทะกับบาลาติทญา
ดาบของราชาสุนัขถูกฟันหล่นจากมือ บาลาติทญาถามเขาว่า ขณะนี้ท่าน
รู้สึกเช่นไร มิอิรากุลาพูดขึ้นว่า “บาลาติทญา เจ้านายและข้าทาสดูเหมือน
จะเปลี่ยนสถานะ แต่เจ้าซุ่มโจมตีข้าซึ่งไม่เป็นทั้งการกระทำอันถูกต้องและ
ความน่ายกย่องอาจหาญ” บาลาติทญากล่าวขึ้นในทันทีว่า “การสังหาร
หมู่เหล่าภิกษุสงฆ์ นั่นคือความน่ายกย่องและอาจหาญหรือ? ให้แม่ของข้า
เป็นผู้ตัดสินชะตากรรมของเจ้าเถิด มิอิรากุลา”

เมื่อมิอิรากุลาเย็นอยู่ต่อหน้ามารดาของบาลาติทญา นางกล่าวว่า “พวกเราไม่เชื่อในความเกรี้ยวกราดตาต่อตาหรือท่อนะ มิอิรากุลา พวกเราเชื่อในเรื่องความเห็นอกเห็นใจและการให้อภัย เช่นนั้นเราให้ท่านเป็นอิสระ อินเดียสามารถแบ่งพื้นที่มุมเล็กๆ ให้ได้แม้กระทั่งสำหรับผู้กระหายสงคราม เช่นเจ้า” บาลาติทญาบอก “เจ้าจงกลับไปยังเมืองหลวงของเจ้าพร้อมกับ กองทหารของเจ้า” อย่างไรก็ตาม เมื่อเดินทางถึงซากาลาเมืองหลวงของเขา ความมั่นใจก็กลับคืนมาด้วยคิดว่า ถึงแม้ตนจะแพ้สงคราม แต่เขายังคงมีปีก หลีกแห่งกองทัพที่อยู่ภายใต้การกำกับของน้องชายของเขาอยู่ และตอนนี้ น้องชายเขาคงรับรู้ถึงชัยชนะของบาลาติทญาและการล่าถอยของฮุนะแล้ว แต่ยังไม่ทันที่เขาและเหล่าผู้ติดตามจะผ่านเข้าไปยังกำแพงเมือง ประธาน มนตรีควบบ้าออกมาแจ้งข่าวว่า เขาไม่อาจเข้าไปในเมืองได้ เพราะเมื่อน้อง ชายเขาได้ยินข่าวการพ่ายแพ้ จึงได้รับกลับมายังเมืองหลวงและสถาปนา ตนเองเป็นพระราชา แล้วประธานมนตรียังแนะนำมิอิรากุลาว่า ให้เขากลับ ออกไปเสียเพราะน้องชายเขามีกองทัพที่ยิ่งใหญ่และอาจสังหารเขาได้ มิอิรากุลาประกาศว่าเขาจะสร้างกองทัพและนำอาณาจักรของเขากลับคืน มาจากทรราชผู้เป็นน้องชาย

ในห้องพระโรงเมืองปาตาสีบุตร “วัดแลศาสนสถานที่ถูกทำลาย ขอให้ฟื้นฟูขึ้นใหม่ การทำงานแก่สถานศึกษาและอารามนาลันทาควรให้ ความสำคัญเป็นอันดับแรก” บาลาติทญาละทิ้งบังลังก์ที่ตนต่อสู้มา บวช เป็นภิกษุเพื่อเดินตามเส้นทางแห่งพุทธศาสนา

ทุกๆ การกระทำของมิอิรากุลาอยู่ในสายตาของยโสธาร์มา กษัตริย์แห่งมัลลวัน วันหนึ่งนักสืบจากทางเหนือมาพร้อมข่าว มิอิรากุลาได้ พำนักอยู่ที่แคชเมียร์ เขาบอกแก่นักสืบว่า “เราส่งสารราชาแห่งแคชเมียร์ เขาไม่รู้ว่าตนได้บารุงเลี้ยงงูพิษ” นักสืบรายงาน “พระราชาและงูตัวนั้น มิอิรากุลาวางแผนที่จะช่วงชิงบังลังก์แคชเมียร์” ยโสธาร์มาปรึกษากับ นายพลของเขาให้เพิ่มอัตราทหารและฝึกกำลังให้มากขึ้น เพราะการ

เตรียมพร้อมจะได้ไม่ต้องพะวงและตื่นตระหนกประหลาดใจ เมื่อมิอิรากุลา
เข้าบุกอย่างไม่ทันระวัง

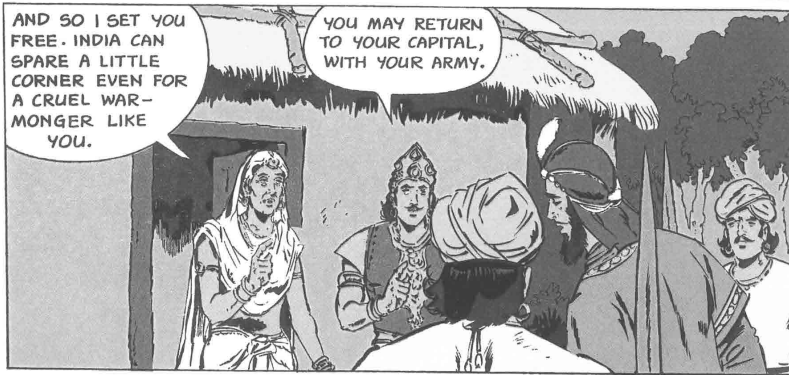
ที่เคซเมียร์ มิอิรากุลาอบสังหารพระราชแล้วสถาปนาตน
ครองบัลลังก์แทน ความกระหายสงครามเกิดขึ้นอีกครั้ง มন্ত্রীแนะนำว่า
ควรไปที่กันดารห์ราเพราะเป็นดินแดนที่รุ่งเรืองและสมบูรณ์พร้อม ณ ที่นั้น
อาจตอบสนองความกระหายของมิอิรากุลาได้ ขณะที่กองทัพเคลื่อนผ่าน
เส้นทางเล็กแคบบนริมขอบเขาสูง อีกทั้งกระแสลมแรงทำให้ช้างเชือกหนึ่ง
สูญเสียชีวิตและร่วงลงหน้าผา เมื่อเห็นภาพดังกล่าวมิอิรากุลาเกิด
ความรู้สึกสนุกและเห็นเป็นดั่งเกมกีฬา จึงสั่งให้ทหารทำให้ช้างตกลงไปยัง
หน้าผาเชือกแล้วเชือกเล่า มิอิรากุลาเข้าไปยังราชวังกันดารห์ราอย่างราบรื่น
แม้จะได้รับการขัดขึ้นบ้างเล็กน้อย แผนการต่อไปคือการโจมตี มาลัว
และต่อไปยังมคร

148

ข่าวความตั้งใจในการรุกรานนี้ไปถึงยโสธาร์มา พระองค์คิด
ในใจว่า “บางครั้งเราอาจถูกกำหนดให้ทำงานเสร็จสมบูรณ์จากงานที่ริเริ่ม
โดยบาเลติญา เราต้องรวมอาณาจักรเพื่อนบ้านฉีกเป็นกำลังสู้หนึ่ง
เดียว” ยโสธาร์มาเชิญพระราชจากแคว้นเพื่อนบ้านมา แล้วกล่าวว่า
“อีกนานเท่าไรที่เราจะสามารถซื้อความปลอดภัยด้วยเกียรติของเราเอง
นานเท่าไรที่ความรักในความสงบจะสังหารความขลาดกลัวและความ
แตกแยก” พระราชาจากแคว้นต่างๆ พร้อมใจกันชูดาบขึ้น และกล่าว
ก้องว่า “ท่านกล่าวถูกแล้ว ยโสธาร์มา พวกเราไม่ว่าจะมีชีวิตหรือต้องตาย
ด้วยกัน แต่เกียรติของเราจะต้องได้รับการกอบกู้คืน” “เช่นนั้นแล้ว บน
แผ่นดินมาลัวจะเป็นสนามรบสุดท้ายของมิอิรากุลา” ยโสธาร์มากล่าว
ขึ้นแล้วร่วมกันวางแผนรบกับฮูนะ ในสนามรบมิอิรากุลามีความมั่นใจที่จะ
มาเป็นราชาแห่งมาลัว แต่เขาถูกโจมตีทุกด้านตามแผนการรบของเหล่า
ราชา มิอิรากุลาไม่อาจสู้ได้จึงเปลี่ยนหมวกกับทหาร แต่ฝ่ายยโสธาร์มา
รู้ก็ต่อเมื่อมิอิรากุลาควบม้าตะบึงหนีไปแล้วจึงไม่อาจตามทันได้ ทหาร
มิอิรากุลากลับไปยังกันดารห์รา มิอิรากุลาใช้ชีวิตที่เหลืออย่างพ่ายแพ้สิ้นหวัง

ในขณะที่ความดีที่พระราชผู้กล้าหาญทั้งสองพระองค์ (บาลาติชญาและยโสธรรมา) ผู้ยืนหยัดต่อสู้กับฮุนะเป็นบทเพลงที่ขับขานมาถึงทุกวันนี้

149

แม้จะเป็นพระราชากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่เพียงใดทว่ายังความเคารพในคำของมารดา คำบอกสอนของมารดาเป็นดังเช่นมนต์คำศักดิ์สิทธิ์ และเป็นแสงแห่งปัญญา พระองค์ไม่สามารถต่อสู้กับศัตรูผู้รุกรานได้ในเบื้องต้น แต่ก็ไม่ยอมศิโรราบ และเตรียมพร้อมทหารและเพียรพยายามฝึกฝนกำลังเพื่อต่อสู้พร้อมกำลังใจจากมารดา ยินยอมเสียเวลาแต่ไม่ยอมเสียโอกาส เมื่อชนะอริได้แล้วก็ยังคงให้อภัยตามคำสอนของมารดา อีกทั้งไม่ติดตามรุกราน เบียดเบียนทำลายถึงแม้ว่าชาวฮุนะจะมุ่งหวังทำลายและยึดครองดินแดนหลายแห่งของอินเดียก็ตาม

ถึงแม้ว่าชาวอินเดียจะเป็นสังคมที่ผู้ชายเป็นผู้นำ แต่สังคมอินเดียกลับเทิดทูนมารดาอย่างสูงสุด โดยเฉพาะในหน่วยที่เรียกว่า บ้าน (ครอบครัว และประเทศ) ด้วยว่าตนนั้นกำเนิดมาจากครรภ์มารดาผู้ที่มีความรักบริสุทธิ์ต่อบุตร โดยเฉพาะบุตรชาย มารดาจะอยู่กับบุตรชายตั้งแต่เกิดกระทั่งวันสุดท้าย มารดาเป็นผู้ดูแลกิจการภายในครอบครัว บุตรจะให้เกียรติและ

รักยกย่องมารดามากที่สุด เมื่อพ่อปลูกฝังความเข้มแข็ง แม่นั้นคือผู้ให้ความอ่อนโยน สังคมอินเดียให้เกียรติชายที่เคารพบูชาแม่ของตน และถือว่าผู้ปฏิบัติเช่นนี้ต่อมารดาคือคนดี

คุปตะเป็นราชวงศ์นับถือพราหมณ์หรือฮินดู แต่บालาติญาได้รับการอบรมและการสอนจากพระภิกษุพุทธศาสนา พระองค์ศรัทธาในศาสนาธรรมวินัยมาก ให้การสนับสนุนมหาวิหารนาถาและมีความศรัทธาในศาสนาพุทธรวมถึงโอรสของพระองค์ด้วย ท่านสร้างสังฆารามวิหารสูง 300 ฟุต และประดิษฐานพระพุทธรูปไว้ภายใน

ช่วงยุคราชวงศ์คุปตะ อินเดียมีความรุ่งเรืองและรุ่มรวยในอารยธรรมด้านต่างๆ เช่น ความรู้ ศิลปะ วรรณกรรม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ ฯลฯ พระราชาหลายพระองค์แห่งราชวงศ์คุปตะ อาทิ กุมาระ คุปตะ ชกราติญา พุทธะคุปตะ ตากะตาคุปตะ และบาลาติญา เป็นต้น ให้การสนับสนุนพุทธศาสนาทั้งในด้านการเคารพในคำสอนและส่งเสริมการศึกษาอย่างจริงจัง อีกทั้งสร้างอาคารวิหารหลายแห่งในศูนย์กลางการศึกษา นาถา

พุทธศาสนาไม่หายไปจากแผ่นดินอินเดียได้ แม้คำสอนของศาสนาพุทธก็มีอิทธิพลต่อศาสนาฮินดูด้วยเช่นกัน รูปเคารพพระพุทธรูปยังคงสร้างขึ้นเพื่อให้ชาวอินเดียได้ทำความเคารพและระลึกถึง ถึงแม้จะไม่ได้สักการะดังเช่นเทพเจ้าหลักตามความเชื่อฮินดูก็ตาม พระพุทธเจ้าเป็นบุตรแห่งแผ่นดินอินเดีย บุตรแห่งชมพูทวีป และบรรพบุรุษของคนอินเดียที่พวกเขาเคารพและภูมิใจ ไม่ว่าคนนั้นจะนับถือศาสนาอะไร คริสต์ ฮินดู ซิกข์ หรือเซนก็ตาม

อินเดียมักจะถูกรุกรานจากคนนอกเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักรบเผ่าพันธุ์ต่างๆ จากทางตะวันตก การฝึกฝนทหารเพื่อจู่โจมเข้าทำพินาศจึงไม่มีทักษะความชำนาญนัก การไม่รุกรานใครตั้งแต่โบราณมาถือเป็นความภูมิใจประการหนึ่งของคนอินเดีย ไม่รุกรานใครเพื่อขยายอาณาเขตแต่กลับแผ่ขยายอารยธรรม วัฒนธรรมของตนออกไปทุกทิศ ในยุคปัจจุบัน

เมื่อประเทศใดมีประชาชนประสบความเดือดร้อนอันเกิดสงคราม อินเดีย มักเป็นแหล่งพึ่งพิงเสมอ เช่น สงครามกลางเมืองในอัฟกานิสถานเมื่อ ช่วงปี ค.ศ. 1992-1996 อินเดียยินดีรับคนมาพักพิงและรอการไปประเทศ ที่สาม รัฐบาลจัดสรรพื้นที่บางเขตให้ชาวทิเบตที่หนีภัยสงครามได้อาศัย และทำธุรกิจเอกเช่นบ้านของพวกเขาเอง ประเทศที่ไม่ทันสมัยและร่ำรวย มากนักในภาพรวม ประชาชนยังรักในจารีตวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน แต่ ก็แบ่งปันแก่ผู้ขอความปลอดภัยพักอาศัยในดินแดนแห่งนี้ เกียรติยศของ แผ่นดินสร้างมาด้วยความศรัทธาของบรรพบุรุษ

เรื่อง **สุลต่านา ราเซีย: จักรพรรดินีของอินเดีย** อาณาจักรมุสลิม แห่งเดลี เมื่อปี ค.ศ. 1236 สุลต่านอิลตุทมิชรับชนะแคว้นสินธุ และตั้งให้ ธิตาชื่อ ราเซีย ครองราชย์ต่อจากพระองค์ สุลต่านอิลตุทมิชสวรรคตในปี เดียวกันนี้ เมื่อประกาศราชโองการแต่งตั้ง ราเซีย เป็นสุลต่านา ข้าราชการ บริหารหลายคนคัดค้าน ราเซียจึงลุกขึ้นกล่าวในท้องพระโรงว่า “มิตรสหาย โปรดหยุดขัดแย้งกันเถิด เราเข้าใจคติทางเพศที่มีต่อเรา เช่นนั้นขอให้เรา ได้การยอมรับที่จะภักดีต่อน้องชายของเรา รุคุนุดดิน” รุคุนุดดินประกาศตน เป็นสุลต่านแห่งเดลี แม่เลี้ยงของเจ้าหญิงราเซีย ยังคงพยายามกำจัดนางทุก วิธีทางเพื่อให้ลูกชายของนางได้ครองราชย์โดยเด็ดขาดปราศจากเสียงค้าน ครั้งหนึ่งหน้าพระราชวังเกิดเหตุการณ์วุ่นวายเนื่องจากประชาชนตะโกน โห่ร้องว่าแม่เลี้ยงสร้างสถานการณ์เพื่อจะสังหารเจ้าหญิงราเซีย นักบุญ มุสลิมชื่อ คาซิมุดดิน ซาฮิด ซึ่งเป็นที่เคารพของประชาชนได้เดินทางมาและ ประกาศขึ้นว่าให้ถอดถอนรุคุนุดดินและแต่งตั้งราเซียเป็นผู้ปกครองคนใหม่ พลเมืองสรรเสริญแสดงความยินดีต่อนาง ราเซียกล่าวกับพสกนิกรของนาง ว่า “ประชาชนของเรา เราสัญญาต่อหน้าพระเจ้าว่า เราจะพยายามทำให้ ดีที่สุดให้สมกับความเชื่อมั่นของพวกท่านที่มีต่อเรา และด้วยว่าเราเกิดเป็น หญิง แต่นี้ไปเราขอสัญญาจะปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ดังนั้นเราถึงจะ นั่งบนบัลลังก์ที่ยิ่งใหญ่ของบรรพชนของพวกเรา เมื่อเราได้พิสูจน์แล้วว่า

ตัวเรานั้นดีได้เทียบเท่าชาย” ในช่วงที่ราชเซียปกครองอาณาจักรได้สร้าง
สาธารณูปโภคต่างๆ การค้ารุ่งเรือง สร้างโรงเรียน สถานเรียนรู้ ห้องสมุด
ประชาชน อุปลักษณ์ผู้ทรงความรู้ด้านต่างๆ เช่น กวี ศิลปิน จิตรกร ประติมากร
และนักดนตรี เมื่อปรากฏตัวต่อหน้าชุมชนชน ราชเซียมักไม่ปิดหน้า (ตามวิธี
ปฏิบัติของหญิงมุสลิม) ข้าราชการบริวารอาวุโสได้กล่าวเตือนนางว่าเมื่อครั้งพ่อ
ของนางออกจากราชการยังท้องพระโรง นางได้ใช้ผ้าบางคลุมใบหน้า แต่นาง
ได้ตอบกลับว่าตอนนี้นางเป็นผู้ปกครอง ต้องเผชิญหน้ากับข้าราชการบริวาร
ของนาง ข้าราชการอาวุโสยังคงเตือนต่อว่า “อย่างไรนางก็เป็นผู้หญิงอย่าง
น้อยไม่ควรเปิดใบหน้า คนจะครหา” นางบอกข้าราชการผู้นั้นให้แจ้งต่อ
คนที่ว่ากล่าวนางว่า “การกระทำของนางเป็นส่วนหนึ่งของความศรัทธา”

นางสั่งยกเลิกการเก็บภาษีแก่ผู้ที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม แต่
ข้าราชการบริวารไม่เห็นด้วยเพราะการเก็บภาษี นอกจากได้เงินและสร้าง
อำนาจให้มากขึ้นแล้วยังทำให้คนเปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามเพิ่มขึ้น
ด้วยเพราะคนเหล่านี้ไม่ต้องการจ่ายภาษี ซึ่งนางรู้ดีว่าการเปลี่ยนศาสนา
นี้เกิดเพราะความกลัวของประชาชน ข้าราชการบริวารเกิดความไม่เป็นหนึ่ง
เดียว เมื่อนางแต่งงานกับชายคนรักยังเมืองบาห์ทีนดา และขณะเดินทาง
กลับเดลีได้ปะทะต่อสู้กับกองทัพของเบห์ราม¹²ที่ยึดครองเดลี นางและสามี
ต่อสู้ในสนามรบ นางเสียชีวิตในสนามรบเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม ค.ศ. 1240
นักประวัติศาสตร์ผู้มีชื่อเสียง เฟรีชตา¹³ บันทึกว่า “นางไม่มีความผิดใดเลย
เพียงแต่นางเป็นอิสตรีเท่านั้น”

¹² มุข อุด-ดิน เบห์ราม น้องชายต่างมารดาของราชเซีย เป็นสุลต่านเดลีลำดับที่ 6 จากราชวงศ์ทาส
หรือมามลุก ครองราชย์ ปี ค.ศ. 1240-1242

¹³ เฟรีชตา (1560 - 1620) นักประวัติศาสตร์คนสำคัญมีเชื้อสายเปอร์เซียอยู่ในยุคโมกุล เฟรีชตา
เขียนหนังสือหลายเล่ม เช่น ราชานแห่งเดลี ราชานแห่งมาลว่า ผู้ปกครองแห่งสินธุ ราชานแห่ง
มะละบาร์ ฯลฯ

☉ ผู้หญิงมีความสามารถในการปกครอง ในสังคมที่ผู้หญิงมีจารีตปฏิบัติที่ชัดเจนดังเช่นโลกอิสลาม แม้จะกล่าวแสดงถึงการปิดกั้นว่าไม่ยุติธรรมเพียงใดก็ตาม ถึงแม้ผู้หญิงจะมีความสามารถเพียงใดหรือพยายามอย่างหนักเพื่อพิสูจน์ให้ผู้ชายหรือสังคมยอมรับ กระนั้นก็ยังเป็นไปได้ยากที่จะต้องฟื้นฟูวิถีปฏิบัติแบบดั้งเดิม ทั้งนี้ผู้หญิงมุสลิมมากมายที่มีความสามารถในหลากหลายด้าน แต่เนื่องด้วยจารีตชุมชน สังคมหรือความเชื่อทำให้การใช้ความสามารถนั้นถูกจำกัด ครอบครัวมุสลิมที่ให้โอกาสสตรีใช้ศักยภาพความรู้ความสามารถของตนในสังคม แต่สมาชิกก็ยังคงใส่ใจใกล้ชิดในความอยู่ดีและการปฏิบัติตามครรลองของศาสนา ในอินเดีย สตรีมุสลิมที่ทำงานโดดเด่นอาจมีไม่มากนักเมื่อเทียบเป็นจำนวนร้อยละกับจำนวนประชากรสตรีในศาสนาอื่น ผู้หญิงฮินดูในยุคโบราณสามารถแสดงความสามารถและรับการถ่ายทอดวิชาความรู้จากผู้ชายในบ้านหรือสถานศึกษาสำหรับสตรีได้ ทั่วว่าที เป็นนักรบ แต่บทบาทของสตรีได้ถูกจำกัดรวมถึงกรอบวิถีที่ผู้หญิงต้องปฏิบัติหลังจากการเข้ามาอนุทวีปอินเดียของมุสลิมมากขึ้น กฎที่ผู้หญิงต้องปฏิบัติเห็นชัดเจนดังเช่นในกฎหมายมานู (Law of Manu, Manava-Dharmasatra)

คำสอนด้านนี้แม้จะไม่เป็นผลมากในบางสังคมย่อยของอินเดีย แต่ก็มี การเริ่มต้นที่จะยอมรับความสามารถของผู้หญิงมากขึ้นที่ละน้อย ความพยายามในการยอมรับผู้หญิงทั้งในแง่ของเพศกำเนิดและความสามารถเห็นได้จากสื่อต่างๆ โดยเฉพาะละคร ภาพยนตร์ ดาราภาพยนตร์ ที่มีชื่อเสียงแสดงความปรีดียินดีที่ให้กำเนิดทารกหญิง การกำหนดเพศในการตั้งครร์กการรับทารกหญิงเป็นบุตรบุญธรรมของนักแสดงที่มีชื่อเสียง รวมทั้งเห็นภาพผ่านสื่อถึงความเอาใจใส่เด็กหญิง อนึ่งยังมีพอมมากมายที่เป็นดังเช่น สุลต่านอิลตุทมิช ผู้เห็นความเก่งกล้าและยอมรับยกย่องความสามารถในตัวบุตรสาว

แม้สังคมอินเดียโดยรวมไม่ต้องการให้ผู้หญิงทำงานนอกบ้านเท่าใดนัก ยกเว้นอาชีพครูและหมอ แต่ในปัจจุบันสังคมเมืองมีการยอมรับมากขึ้น ทั้งนี้มีเชื่อว่าผู้หญิงไม่มีค่าสถานะใด ในทางกลับกัน ผู้หญิงเป็นผู้สร้างครอบครัวมีหน้าที่และภาระสำคัญที่สุดคือ ความเป็นแม่และภรรยา ภาระในการหาเลี้ยงชีพนั้นสามีหรือผู้ชายในบ้านจะไม่ให้เป็นความกังวลใดสำหรับผู้หญิงในครอบครัว อนึ่งสถานะทางสังคมภายนอกผู้หญิงอาจไม่มีโอกาสนัก ในอีกทางหนึ่งกลับได้รับการยอมรับและความรักเคารพในครอบครัว

ฉะนั้นโลกทัศน์ของอินเดียที่มีต่อผู้หญิงนั้นมีกรอบแบบแผนที่ชัดเจนว่าผู้หญิงควรปฏิบัติตนเช่นไร แม้สังคมภายนอกอินเดียจะมองเห็นว่ากรอบแบบแผนนั้นเป็นสิ่งที่จำกัดสิทธิ์ แต่เป็นสิ่งที่สังคมนี้เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าดีงามและผู้หญิงเองก็ประพฤติสืบต่อมาแต่โบราณ ดังเช่น การเป็นลูกที่เชื่อฟังและรักเคารพบิดามารดา เรียนรู้งานครัวเรือน เป็นภรรยาที่มีความรักซื่อสัตย์ต่อสามี บำรุงดูแลบุตร ปัจจุบันนี้ผู้หญิงศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษาต่างๆ เป็นจำนวนมาก แม้ว่าหลายคนเมื่อจบการศึกษาแล้วอาจไม่ได้ทำงาน แต่ความรู้นี้เป็นประโยชน์อย่างมากในการสอนบุตรหลาน และผู้ชายเองก็นิยมเลือกผู้หญิงที่มีความรู้ด้วยเช่นกัน ผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านก็ยังคงยึดปฏิบัติหน้าที่หลักพื้นฐานข้างต้น สิ่งที่คุณผู้หญิงควรปฏิบัตินี้ถือเป็นวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของสตรีซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของครอบครัวและสังคมโดยรวม เป็นฐานความคิดในการดำรงตนให้อยู่ในครรลองที่ดีงาม สำหรับสุลตানা ราเชียนี้ แท้จริงแล้วพระองค์ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างสิ้นเชิง เพราะมีข้าราชการและประชาชนส่วนมากที่ให้การยอมรับและสนับสนุนนาง แต่ด้วยเหตุผลทางการเมืองในยุคของนางที่ทำให้สุลตানাไม่อาจชนะได้ และนางเองก็ได้แสดงให้เห็นว่าสตรีนั้นก็เป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารบ้านเมือง ขณะที่นางก็ยึดมั่นในความรักต่อชายคนรักและเป็นบุตรสาวที่รักและดูแลบิดาอย่างที่สุดเช่นกัน

สุลตানা ราเชียน ได้ถูกนำมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์เรื่อง ราเชีย สุลต่าน เมื่อปี ค.ศ. 2015 ผู้ชมคนรุ่นหลังรำลึกถึงและเป็นแรงบันดาลใจ

ให้ผู้ชมโดยเฉพาะผู้หญิงที่ภูมิใจว่าเพศหญิงมีความกล้าหาญ ทำหน้าที่ที่สำเร็จได้ยาก และเป็นต้นแบบ

ชาห์ จาฮัน: จักรพรรดิ นักรบ เจ้าแห่งสถาปนิก อัคบาร์ตั้งชื่อ

แก่หลานชายว่า คุร์ราม ซึ่งต่อมาคือจักรพรรดิชาห์ จาฮัน ราชวงศ์โมกุล เจ้าชายคุร์รามได้รับการศึกษาเป็นอันดีทั้งด้านตำราและการต่อสู้ เมื่อจักรพรรดิอัคบาร์สวรรคต เจ้าชายมีอายุ 13 ชันษา บิดาของพระองค์ขึ้นครองราชย์นามว่า จาฮันเกีย ครั้งหนึ่งในการล่าสัตว์จาฮันเกียถูกเสือทำร้าย เจ้าชายคุร์รามได้เข้าช่วยชีวิตพระองค์ไว้ เจ้าชายคุร์รามอภิเษกกับหลานสาวของราชินี นูร์ จาฮัน แม่เลี้ยงของพระองค์ หญิงสาวมีชื่อว่า อาร์จุมานด์ บานู พระองค์ได้รับคำสั่งให้เข้าโจมตีอาณาจักรเมวาร์ปกครองโดยพระราชา รานา ประตাপแห่งราชวงศ์สุริยะที่มีความเข้มแข็งแม้อัคบาร์ก็ไม่สามารถรบชนะได้ เจ้าชายเข้าโจมตีอย่างหนัก พระราชาได้ขอเจรจาสงบศึก ซึ่งผู้ชนะได้ให้เกียรติพระองค์เป็นราชาแห่งเมวาร์ดั้งเดิม

ในการรบที่เดคคานมีความยากลำบากมากพระองค์จึงตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยวที่จะต้องชนะโดยหาวิธีการที่จะทำให้ตนทำงานได้สำเร็จ เจ้าชายบอกกับตนเองว่าจะไม่ตีแม่เหล้าจนกว่าจะชนะศึก “เราจะต้องทำอย่างที่บาบูร์¹⁴ทำตอนทำศึกกับคาเนา” ในขั้นแรกสั่งให้ทหารเทเหล้าและไวน์ลงแม่น้ำจนหมดสิ้น แก้วทองและเงินถูกทุบให้แตก และได้นำขึ้นทองและเงินบริจาคแก่คนยากจน และแล้วการบุกรบจึงเริ่มต้นขึ้น กระทั่งกองทัพเดคคานได้ยอมแพ้ ทุกครั้งที่รบชนะพระบิดาจะเลื่อนยศให้และมอบรางวัลมากมาย แต่ครั้งนี้พระราชาไม่แสดงความยินดีทั้งมีกิริยาท่างเหิน พระชายาจึงบอกแก่สามีเจ้าชายคุร์รามว่า ราชินีนูร์ จาฮัน ต้องการกำจัดการให้พ้นทางเพื่อให้ลูกเขยของนางครองราชสมบัติ ขอให้ระวังนางผู้ซึ่งเป็นศัตรูที่น่ากลัว พระนางนูร์ จาฮัน มีอำนาจในราชสำนักมากที่สุด ได้ใช้กลอุบายเพื่อไม่ให้เจ้าชายกลับเข้าวัง ขณะที่ไปรบยังเดคคานอีกครั้ง นางได้ทำราชโองการในนามของจักรพรรดิจาฮันเกียส่งเจ้าชายไปเปอร์เซีย และใช้กำลังจับ

¹⁴ ปฐมกษัตริย์แห่งโมกุล

ไล่ต่อสู้กับกองทัพของเจ้าชาย ซึ่งทำให้พระองค์และครอบครัวต้องต่อสู้ป้องกันและหลบหนี รอนแรมเดินทางอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาถึงสามปี ด้วยความสงสารชายาและลูกๆ จึงเขียนสารไปขอยอมแพ้และขอภัยโทษจากพระบิดา แต่จักรพรรดิก็มิดีให้พระองค์กลับวังแต่กลับขอให้ลูกชายสองคน ดารา และออรังเซบ ไปเป็นตัวประกันที่ราชสำนัก 18 เดือนหลังจากนั้นระหว่างที่เจ้าชายคุร์รามตั้งค่ายพักอยู่ที่เดคคาน ได้รับข่าวว่าจักรพรรดิประหารที่แคชเมียร์และสวรรคตขณะเดินทางไปยังละฮอร์¹⁵ พระอนุชาเจ้าชายชาร์ญาร์สถาปนาตนเองเป็นจักรพรรดิที่เมืองละฮอร์ เจ้าชายคุร์รามปรารภกับชายาว่า “อาร์จุมานด์ เราควรจะร้องไห้กับการสูญเสียพระบิดาหรือเข้าโจมตีน้องชายทรยศผู้ชั่วชึ่งบัลลังก์?” ชายากล่าวคำให้ความมั่นใจแก่ผู้เป็นสามีว่า “ฝ่าบาท ท่านไม่มีที่เวลาที่จะเสียเปล่าอีกแล้ว สู้ตอบกลับหม่อมฉันมั่นใจว่าพ่อของหม่อมฉันจะให้การสนับสนุนพระองค์” แม่ทัพคนสำคัญ อซาฟ คาห์น ได้นำทัพโจมตีเจ้าชายชาร์ญาร์และต้องการให้พระองค์เดินทางไปยังอักกรา ก่อนที่เจ้าชายคุร์รามจะเดินทางไปถึงอักกรา แม่ทัพ อซาฟ คาห์น ได้รับชนะเจ้าชายชาร์ญาร์แล้ว พระองค์จึงเข้าเมืองอักกราในฐานะผู้พิชิต

ข้าราชการบริพารและพลเมืองยินดีกับการขึ้นครองราชย์เป็นจักรพรรดิของพระองค์ โดยมีพระนามว่า ซาห์ จาฮัน พระนางอาร์จุมานด์กล่าวกับสามีว่า “ขอให้โลกนี้ได้รับพรภายใต้การปกครองของท่าน” จักรพรรดิกล่าวกับนางว่า “ถ้าปราศจากความรักความเข้าใจและการแนะนำของเจ้า ข้าคงทำไม่สำเร็จ อาร์จุมานด์ ข้ารักเจ้ามากที่สุด เจ้าคือมูมตาส มาเฮล¹⁶ ผู้ที่ข้าได้เลือกแล้ว” เพียงไม่กี่ปีที่ครอบครัวมีความสุข พระนางมูมตาสได้เสียชีวิตเมื่อคลอดลูกคนที่ 14 พระเจ้าซาคาห์ จาฮัน

¹⁵ ปัจจุบันอยู่ในประเทศปากีสถาน

¹⁶ Mumtaz Mahal ผู้มีค่าสูงยิ่งแห่งราชวัง

เศร้าโศกพระทัยมาก พระองค์สร้างอนุสรณ์สถานทั้งดงามคือ ตัขมาเฮล
สำหรับมมตาส มีชางในการก่อสร้างจำนวน 70,000 คน ใชัเวลา 7 ปี
ตัขมาเฮลสีขาว อนุสรณ์ความรักที่แท้จริงอันยิ่งใหญ่ที่สุดของโลก ชาห์ จาฮัน
สวรรคต เมื่อปี ค.ศ. 1666 ในวัย 74 ชันษา พระศพได้ฝังเคียงข้างกับ
พระนางมมตาส

๘ ชาห์ จาฮัน ผู้เนรมิตอนุสรณ์แห่งความรัก โลกรู้จักพระองค์
ในฐานะชายที่เปี่ยมด้วยรักแก่ภรรยา แต่แท้จริงแล้วพระองค์เป็นนักรบที่
เก่งกาจ บุตรที่เทิดทูนต่อบิดา พ่อที่รักลูกอย่างที่สุด นักปกครองผู้เป็นที่รัก
สถาปนิกที่ยิ่งใหญ่ เป็นผู้ศรัทธาปฏิบัติต่อศาสนาของพระองค์ และเป็นสามี
ที่รักมั่นในภรรยาของตน ดวงใจที่มีความรักและได้รับความรักจากภรรยา
และความรักนี้เป็นบ่อเกิดแห่งกำลังความกล้าหาญ บุคบันเผชิญหน้ากับ
อุปสรรคเหนืออุปสรรคที่ต้องฝ่าฟัน ตาส (เป็นชื่อของมเหสี) มาเฮล (หมาย
ถึงราชวัง) เป็นบทสรุปแห่งความกล้าหาญของ ชาห์ จาฮัน

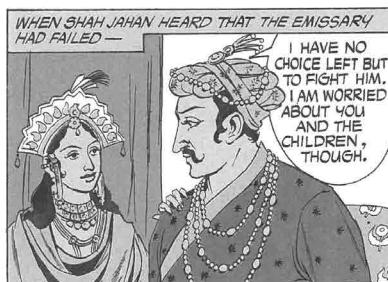
เรื่องนั้นนอกจากแสดงให้เห็นถึงความสามารถและคุณูปการด้าน
ต่างๆ ของจักรพรรดิชาห์ จาฮัน แล้ว สิ่งที่น่าทึ่งในเรื่องราวของ
พระองค์คือ ความรักครอบครัว แม้เดินทางรอนแรมหลายปีแต่ยังคงรัก
แน่นแฟ้นต่อชายาและโอรส ถึงแม้มารดาเลี้ยงจะไม่ประสงค์ดีต่อพระองค์
นักแต่ขอยอมจำนนด้วยสงสารชายาและโอรส อินเดียเป็นสังคมที่ให้
ความสำคัญกับหน่วยครอบครัวเป็นอันดับต้น และเป็นหน่วยที่เข้มแข็งที่สุด
ของสังคมอินเดีย วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ในอินเดียมีต้นทางจากศาสนา
แต่การประกอบพิธีกรรมนั้นดำเนินการโดย 2 หน่วยหลัก คือ ครอบครัว
และชุมชน ถึงแม้เทศกาลหรือประเพณีทางศาสนาจะกระทำด้วยคนกลุ่ม
ใหญ่หรือชุมชน แต่เกือบทุกพิธีกรรมทำภายในครอบครัวก่อนเสมอ ดังเช่น
เคณศดุตรี รามาชาน ครอบครัวสำหรับคนอินเดียเป็นหน่วยสังคมที่มี
สายสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นอาจกล่าวได้ว่า มากกว่าสายสัมพันธ์อื่นๆ ไม่ว่าจะ
เป็นวรรณะหรือศาสนาเดียวกัน

ที่สังคมอินเดียให้ความหมายจริงจังกับครอบครัวนี้ อาจเป็น
ด้วยว่าเป็นแหล่งกำเนิดทั้งร่างกายและกำลังใจพร้อมทั้งการปกป้องดูแล
ครอบครัวเป็นกลุ่มก้อนสังคมที่เหนียวแน่น และเป็นกลุ่มสังคมแรกของ
ชีวิตคนและตลอดช่วงชีวิต แม้จักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่เช่น ชาห์ จาฮัน ที่ทรง
รักครอบครัวของพระองค์อย่างมาก อนุสรณ์พระนางมูมตาสที่ไม่ใช่เพียง
ภรรยาและแม่ของลูก แต่เป็นเสาหลักทางใจให้แก่ครอบครัว

ในเรื่องแสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ในการทำหน้าที่ของสตรี
ภรรยาที่อยู่เคียงข้างสามี สนับสนุนกำลังใจ โดยเฉพาะในช่วงที่ต้องรอนแรม
ชาห์ จาฮัน กล่าวความจากใจของพระองค์ว่า “ถ้าปราศจากความรักความ
เข้าใจและการแนะนำของเจ้า ข้าคงทำไม่สำเร็จ” เรื่องนั้นนอกจากจะกล่าว
ถึงความสามารถด้านต่างๆ ของชาห์ จาฮัน แต่ส่วนที่ชัดเจนสำคัญคือ
ชีวิตครอบครัวของพระองค์

* WRETCH

เรื่องเล่าของศิวาจี: ตำนานกษัตริย์นักรบมาราธา ในเรื่องมี

เรื่องย่อ คือ เรื่อง **ฮีรา: หญิงริตนม** เรื่องราวนี้แห่งบีลาวัต และเรื่องของกำนัลเรื่องแรกฮีรา: หญิงริตนม บนเขาเป็นที่ตั้งเมืองไรกัต เมืองหลวงของพระราชาศิวาจี ฉัตรปาตี¹⁷ หมู่บ้านที่ราบปลายเขามีสถานหลังหนึ่ง หญิงริตนมชื่อ ฮีรา อาศัยอยู่กับลูกน้อยและแม่สามี ตอนเช้าและบ่ายฮีราจะเข้าไปขายนมในตัวเมืองไรกัตในตอนเย็นย่านางจะกลับมาบ้านมาดูแลลูกน้อยอย่างเต็มที่ ครั้งหนึ่งวันเทศกาลโกจากิริ ฮีราได้ยื่นชมการเฉลิมฉลองด้วยความเพลิดเพลินจึงลืมเวลาไป หกโมงเย็นประตูเมืองกำลังจะปิดนางวิ่งอย่างรวดเร็ว นางขอร้องให้นายประตูเปิดประตูเพราะลูกน้อยคอยนางอยู่ แต่นายประตูแจ้งแก่นางว่า “เจ้าไม่รู้หรืออย่างไร ทันทีที่ประตูเมืองปิดจะไม่เปิดอีกกระทั่งเช้า เป็นคำสั่งของ ฉัตรปาตี” นางขอร้องเช่นไรก็ไม่เป็นผล นายประตูแนะนำให้นางหาที่พักกับครอบครัวในตัวเมือง นางตอบว่า “พักค้างคืนที่นี่หรือ ห่างจากลูกของเราหรือไม่อาจเป็นไปได้” นางเดินเลียบไปตามกำแพงเมืองเพื่อสังเกตหาช่องทางที่นางจะปีนข้ามกลับออกไป เมื่อเห็นช่องอิฐที่จะปีนข้ามไปได้นางจึงซ่อนหม้อนมไว้ในพุ่มไม้ใกล้ๆ นั้น ข้ามกำแพงแล้วได้ตามโขดหินหน้าผาภูเขา แล้ววิ่งกลับบ้านไปหาลูกเช้าวันรุ่งขึ้นประตูเมืองเปิด นายประตูทั้งสองประหลาดใจเมื่อเห็นฮีราเดินหม้อนมเดินเข้าประตูเมือง นางบอกว่านางได้ออกจากเมืองทางตะวันออกของกำแพงเมือง นายประตูบอกว่า ไม่อาจเป็นไปได้เพราะทางออกเมืองมีทางเดียวจึงปรึกษากันว่า นางอาจเป็นสายลับต้องพานางไปหาพระราช

160

¹⁷ ชื่อจริงว่า ศิวาจี โภณสเล (Shivaji Bhonsle 1627/1630-1680) จากตระกูลนักรบชาวมาราธา ในแถบที่ราบสูงเดคคาน รัฐมหาราษฏระ เป็นหนึ่งในมหาราชของอินเดีย ศิวาจีสถาปนาอาณาจักรมาราธา ตรงกับยุคโมกุลจักรพรรดิออรังเซป ศิวาจีต่อต้านอำนาจของโมกุลและได้กอบกู้หลายเมืองให้เป็นอิสระจากโมกุล รุ่งเรืองและหลานได้ขยายอาณาจักรไปถึงทางใต้บริเวณทมิฬนาฑูและตะวันออกถึงเบงกอล ทว่าในยุคหลังไม่สามารถต่อต้านการเข้ามาของอังกฤษได้

แล้วจับกุมนางไปเข้าเฝ้าพระราชบิดาและรายงานทุกสิ่ง พระองค์จึงให้นางพาไปยังตำแหน่งที่นางซ่อนหมอนมไว้ และให้ป็นกำแพงในทิศทางที่นางได้กระทำ

เมื่อนางป็นขึ้นไปกำแพงและมองลงมายังเบื้องล่างซึ่งสูงชันมาก ทำให้นางรู้สึกหวาดกลัวไม่สามารถป็นไต่ลงเขาได้ แล้วรีบกลับลงไปจากกำแพง แล้วแจ้งกับพระราชบิดาว่า ตนทำไม่ได้ เขานี้สูงนักอาจสิ้นเปลืองลงไปได้ พระราชบิดาตรัสถามว่า “สิ่งเหล่านี้หยุดเจ้าเมื่อคืนไม่ได้!” นางตอบว่า “เพราะว่า หม่อมฉันคิดถึงแต่ลูก ลูกคงคอยหม่อมฉันอยู่” พระองค์ตอบว่า “เราเชื่อเจ้า ฮีรา เจ้าเป็นหญิงที่กล้าหาญ เป็นแม่ที่กล้าหาญ เจ้าสมควรได้รับรางวัล” แล้วหันไปตรัสกับมหามนตรีที่ตามมาด้วยว่า “ฮีราทำคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวง ศัตรูสามารถเข้ามาในทางที่ฮีราออกไป ก่อกำแพงให้สูงขึ้นและสร้างหอเวรยามไว้ยังป้อมนี้”

พระราชบิดาและฮีราจากไปนานแล้ว แต่หอเวรยามฮีราที่สูงเด่นสร้างโดยบิดาและตั้งชื่อตามชื่อนางฮีรา ยังคงปรากฏให้เห็นในไร่อัดถึงทุกวันนี้

161

● ความกล้าหาญของผู้หญิงมาจากความรักที่ยิ่งใหญ่ต่อลูก ปัจจุบันนี้ฮีราถือเป็นวีรสตรีของรัฐบาลราชกุมาร ความรักความกล้าหาญของฮีราแม้ราชาผู้ยิ่งใหญ่ของอินเดียยังให้การยกย่อง เมื่อมองอินเดียแล้วเสมือนว่า การให้เกียรติผู้หญิงนั้นมีอาจไม่มากนัก แต่ในแง่หนึ่งความเคารพสตรีก็มีอยู่มากโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว ทั้งยังเรียกประเทศตนเองว่า แม่ หรือ ภารตมาตา สังคมอินเดียให้ความยกย่องสตรีผู้ที่บำรุงเลี้ยงบุตรตนเองด้วยความรัก ดังเช่น นางฮีรา กระทั่งทุกวันนี้คนยังให้ความนับถือนางในความกล้าหาญไม่หวาดกลัวอันตรายด้วยความรักลูก

รานิแห่งบิลาวาดี เป็นเรื่องย่อที่สอง เมื่อปี ค.ศ. 1677 ทูตของ

อาณาจักรมาราธานำสารไปยัง อีชา ประมุข เจ้าเมืองบิลาวาดี สารจากดาตาดิจี รากฐนาถ เน็ดการ์ หนึ่งในแม่ทัพที่มีความสามารถที่สุดของพระราชาศิวาจี สารนั้นเพื่อแจ้งให้เจ้าเมืองแสดงสัจจรักภักดีต่อศิวาจี แต่อีชา ประมุขบอกแก่ผู้ส่งสารว่า “เรามีความเคารพใหญ่หลวงต่อศิวาจีมหาราช เรามีความชื่นชมต่อกำลังใจที่ไฝหาเอกราช และความรักในอิสรภาพของเขา แต่เราก็ก่ออิสรภาพเช่นเดียวกับเขา เราต้องการคงความเป็นอิสระของเราไว้” หลังจากนั้น อีชา ประมุข ได้พูดคุยกับภรรยา มาลลามาหรือรู้จักกันดีในชื่อ สาวิตรีไบ เล่าให้นางฟังว่า นายพลดาตาดิจี คงไม่ชอบคำตอบของเราแน่ นางบอกสามีว่า “แต่หม่อมฉันแน่ใจว่าศิวาจีมหาราชต้องชื่นชม” เจ้าเมืองไม่แน่ใจเพราะเป็นหนึ่งในบรรดาเจ้าเมืองที่ศิวาจีต้องการให้อยู่ใต้อาณัติ ซึ่งนั่นหมายถึงการนองเลือด เป็นเช่นคดีการณดาตาดิจีนำทหารมาราธาล้อมเมืองบิลาวาดี ผ่านไปหนึ่งเดือนก็ไม่สามารถเข้าโจมตีป้อมปราการเมืองได้ ดาตาดิจีจึงเปลี่ยนแผนการโดยให้ทหารคนหนึ่งปีนข้ามป้อมปราการเข้าไปในเมืองแล้วจุดไฟเผาโรงเสปียง ขณะคนตระหนกโกลาหลกับเพลิงไหม้ ทหารวางเพลิงก็รีบวิ่งไปเปิดประตูเมือง อีชาชุดขี่ม้าออกมาดูเหตุการณ์และกังวลว่าผู้หญิงและเด็กจะตกใจกลัวต่อเพลิงไฟ แล้วประกาศให้ทหารประจำตำแหน่ง แต่ไม่ทันกาลเพราะศัตรูเข้ามาในเมืองแล้ว

อีชาและทหารขับไล่กองทัพบมาราธออกจากกำแพงเมืองได้หมด แต่ขณะที่อีชาปล่อยมือจากบังเหียน ทันใดม้ายกตัวกระโดดขึ้น อีชาตกจากหลังม้าเสียชีวิต เมื่อชายามาถึงสถานที่นั้นนางได้ก้มแตะเท้าสามีและชูดาบขึ้นตะโกนให้กำลังใจเหล่าทหารว่าเราจะสู้ต่อไป แต่คลังเสบียงมีอาหารไม่เพียงพอ นางจึงตัดสินใจเปิดประตูป้อมเพื่อต่อสู้กับมาราธาที่ตั้งอยู่นอกป้อมกำแพงเมือง ทหารของดาตาดิจีพ่ายแพ้ ดาตาดิจีคิดว่าต้องกำจัดนางก่อน จึงจะเอาชนะกองทหารของนางได้ ให้ทหารล้อมนางไว้และฟันม้าของนาง แม้ไม่อยู่บนหลังม้า นางก็ยังคงต่อสู้กับหมู่ทหารมาราธา กระทั่งฝ่ายตรงข้าม

ทำให้อาวุธนางกระเด็นหล่นจากมือ แต่ก็ไม่มีผู้ใดเข้าไปทำอะไรนางแต่กลับยืนนิ่งจนต่อหน้านาง นางกล่าวขึ้นกับดาตาดิจิว่า “เรายอมรับความผ่ายแพ้โปรดให้ความมั่นใจว่าประชาชนของเราจะไม่ได้รับอันตรายอันใด” ดาตาดิจิตอบนางว่า “พวกเขาจะปลอดภัย รานีชาฮิบา¹⁸” ดาตาดิจิได้สนทนาลถึงการสู้รบเมืองปิลาวาตี พระราชาศิวาจีกล่าวขึ้นว่า “ดาตาดิจิ รานีแห่งปิลาวาตีเป็นสตรีที่ยิ่งใหญ่ นำนางมาที่นี้ปฏิบัติกับนางด้วยความเคารพในฐานะภักษัตริย์” เมื่อนางถูกนำมายังค่ายพักของพระราชาศิวาจี พระองค์ยืนขึ้นและโค้งทำความเคารพนางแล้วกล่าวว่า “มารดา เราขอสดุดีในความกล้าหาญของท่าน” และกล่าวต่อว่า “หม่อมฉันไม่รู้ว่าเป็นใครคือผู้ชนะ รู้เพียงว่าท่านไม่ได้ปราศัย ท่านยังคงเป็นอิสระ หม่อมฉันไม่สามารถนำสวามีของท่านกลับคืนมาได้ หม่อมฉันไม่สามารถให้อิสระแก่ท่านได้ เพราะท่านไม่เคยสูญเสียมัน หม่อมฉันไม่มีอะไรจะให้ท่าน แต่มีบางสิ่งที่จะขอจากท่าน” ศิวาจีโค้งกายน้อมคำนับพร้อมกล่าวคำ “โปรดให้อภัยแก่หม่อมฉันด้วยเถิดมารดา” นางตอบว่า “เราเข้ามายังค่ายของท่านด้วยความเกลียด เกลียดชายผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเราเคยชื่นชม แต่คำกล่าวของท่านปิดเป่าความเกลียดชัง ความขมขื่นของเราหายไปแล้ว” ศิวาจีพูดขึ้น “ให้พรแก่หม่อมฉัน มารดา หม่อมฉันต้องการพรจากท่าน” นางให้พรว่า “เราอำนวยการให้ท่านมีสุขุมหาราช ขอให้พระเจ้าสถิตอยู่กับท่านเถิด”

คนอินเดียมักเรียกแม่บ้านว่า ผู้สร้างบ้านหรือครอบครัว (Homemaker) เป็นสถาปนิกสร้างครอบครัว เช่นเดียวกับแม่สีมัลลามมา ผู้ซึ่งเป็นมารดาแห่งเมือง แม้เป็นสตรีแต่ด้วยหัวใจเด็ดเดี่ยวในการรบกับศัตรูเพื่อปกป้องบ้านเมือง ศักดิ์ศรีของสามี และพสกนิกรของพระองค์ แม้ว่า จะสูญเสียสามีแต่นางก็ไม่ได้สูญเสียความกล้าหาญ ศิวาจีจึงยกย่องและให้เกียรติเรียกว่า มารดา

¹⁸ ราชนินิที่เคารพ

คำว่า มารดา ด้วยความหมายที่เข้าถึงจิตใจของคนอินเดียนี้ ได้กลายเป็นคำที่สร้างและอยู่เบื้องหลังอุดมการณ์สำคัญยิ่งต่อประเทศ นั่นคือช่วงเรียกร้องอิสรภาพ ทั้งในการประท้วง ปราศรัย และบทเพลง อินเดียถูกเรียกขานว่า แม่ และคำที่กินใจสำหรับคนอินเดียนี้ กระตุ้นความรู้สึกชาบั้งและปลุกความกล้าหาญขึ้นทั่วประเทศ แม้กระทั่งทุกวันนี้ การเรียกขานประเทศตัวเองว่า มารตมาตา ก็สร้างความรู้สึกผูกพันลึกซึ้งสำหรับคนอินเดีย

รานีจากทางใต้ เรื่องราวความรักดีในบ้านเมืองและสามีของนาง การสละชีวิตในความกล้าหาญจากพระราชผู้ยิ่งใหญ่ของประวัติศาสตร์อินเดีย ยังถูกเล่าขานอยู่เสมอแม้นบนโลกออนไลน์

164

เรื่องที่สามของเล่ม **ของก้านัล** ศิวาจีได้ช่วยชนะต่อเมืองกัลยาน จึงจัดงานพิเศษขึ้นเพื่อแสดงความยินดี ผู้ที่ได้รับชัยชนะแต่ละเมืองได้ มอบของกำนัลจากเมืองนั้นๆ ให้แก่ศิวาจีทีละคน อบาจี มหาเทพ ผู้แทนแม่ทัพกองทหารของกัลยานได้เสนอของกำนัลพิเศษไม่เหมือนใคร “มหาราช หม่อมฉันมีของขวัญแสนพิเศษที่จะถวายแด่พระองค์ ลูกสะใภ้ของมุลลา อาฮะเหม็ด ข้าราชการสำนักแห่งกัลยานผู้ที่หลบหนีจากเมืองเมื่อเรา ยึดกำแพงเมืองได้” และถามศิวาจีว่า “นางสวยใช่หรือไม่ พระองค์ต้องการ เป็นเจ้าของนางไหม” ศิวาจีลุกขึ้นยืนและเดินตรงไปยังหญิงสาว แล้ววางมือ ข้างขวาไว้บนศีรษะนาง พร้อมกล่าวตอบว่า “ใช่ เราพอใจที่จะรับนางเป็น ดังเช่น น้องสาว” “ถ้ามารดาของเราสวยอย่างเช่นเจ้า เราเองก็คงมีความ หล่อเหลาเช่นกัน” อบาจีอับอายมากและสำนึกขึ้นว่า “เราเข้าใจผิดใน ผู้นำเรานานนี้ได้อย่างไร” ศิวาจีหันไปหาอบาจีแล้วพูดกับเขาว่า “อบาจี เราต้องขอโทษเจ้าที่ได้หาน้องสาวที่สวยงามเช่นนี้แก่เรา” และสั่งว่า “พานางกลับไปส่งยังประชาชนของนาง ราชฐานแห่งทหารนี้ไม่เหมาะกับนาง” อบาจินำหญิงสาวกลับไปส่งยังบ้านสามีนางพร้อมของขวัญมีค่าต่างๆ

● สังคมอินเดียให้ความปกป้องดูแลผู้หญิงในครอบครัวของตน แต่บางครั้งการให้เกียรติแก่สตรีอื่นอาจไม่เท่าคนในครอบครัว ทว่าโดยทั่วไปสังคมจะให้เกียรติหญิงชราแม้จะไม่ใช่คนในครอบครัวก็ตาม เรื่องราวนี้พยายามจะปลูกฝังว่า ถึงแม้ผู้หญิงที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวแต่ก็ควรให้เกียรติ ถือว่าเป็นหญิงในครอบครัวของตน อย่างไรก็ตามสังคมอินเดียก็ยังคงให้การดูแลรักษาผู้หญิงโดยทั่วไป ถึงแม้จะไม่ใช่สมาชิกครอบครัวของตัวเองดังเช่นคำเรียกขานผู้หญิงว่าเป็นน้องสาว พี่สาว พี่สะใภ้ ที่มาแต่อดีตกาล และมีกฎสังคมที่แสดงถึงการปกป้องดูแลผู้หญิง เช่น ในท้องถนน ถ้ามีชายที่กลั่นแกล้งผู้หญิง ผู้ชายจะรวมตัวกันว่ากล่าว ทั้งนี้ผู้หญิงก็ต้องประพฤติตนในทางที่ถูกต้องตามบรรทัดฐานสังคมด้วย อาทิ การสัญจรคนเดียวในช่วงเวลาที่เหมาะสม การแต่งกาย ผู้ที่เดินทางมาด้วยกันในช่วงเวลาที่เหมาะสม รวมไปถึงกิริยาการแสดงออกต่างๆ ของผู้หญิง เป็นต้น ทศนะทางสังคมของอินเดียเห็นว่า เพศหญิงนั้นเป็นผู้ที่ต้องได้รับการดูแลปกป้อง แต่สังคมเองก็มีจารีตแบบแผนที่สตรีควรปฏิบัติ เมื่อผู้หญิงปฏิบัติตามนั้นจึงจะได้รับการให้เกียรติและปกป้องดูแลจากสังคม

รานจิต ชิงห์: สิงห์แห่งปัญจาบ เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน

ค.ศ. 1780 ในบูร์คาน¹⁹ เมืองเล็กๆ ใกล้กับแคว้นจินด์ ราช กอร์ ให้กำเนิดทารกน้อยที่ชะตากำหนดให้เป็นผู้ยิ่งใหญ่ เขาชื่อว่า รานจิต ชิงห์ เมื่อเติบโตขึ้นรานจิตเป็นเด็กหนุ่มที่แข็งแรง ชอบความท้าทาย วันหนึ่งริมฝั่งแม่น้ำชีนาป รานจิตกล่าวกับเพื่อนๆ ว่า “น้ำท่วมล้นแม่น้ำ” เพื่อนคนหนึ่งบอก “เราไม่อาจว่ายน้ำข้ามไปได้” รานจิตยกมือ “เราจะลองดู” แม่น้ำไหลเชี่ยวแต่เขาก็ข้ามไปได้ ครั้งหนึ่งเมื่อรานจิตยังเด็กๆ เขาเป็นโรคฝีดาษ หมอช่วยรักษาชีวิตและคงไว้ได้เพียงตาข้างซ้าย เมื่ออายุสิบขวบบิดาของเขาป่วยกะทันหัน มารดาตามอบดาบของบิดาแก่รานจิตเพื่อนำทหารรบกับศัตรู รานจิตนำทหารพร้อมปืนใหญ่ไปยังเมืองของผู้ก่อกบฏ รบชนะศัตรูมาฮาน ชิงห์ ที่เคยปรามาสอายุของรานจิต ขณะเข้าจับกุมมาฮานผู้ส่งสารได้แจ้งแก่รานจิตว่า บิดาของเขาเสียชีวิตแล้ว เมื่ออายุ 15 ปี รานจิตแต่งงานกับลูกสาวของตระกูลคานฮายาส ครอบครัวซิกข์ที่ทรงอำนาจ เขาได้รับอิทธิพลจากแม่ภรรยาที่ชื่อว่า ซาดา กอร์ สตรีคนสำคัญ นางต้องการให้รานจิตรวบรวมปัญจาบให้เป็นหนึ่งเดียวและปกครอง นางปรารถนาว่า รานจิตจะ “ปัญจาบต้องการผู้ปกครองเพียงหนึ่งเดียว” เขาตอบนางว่า “เราจะต้องให้หัวหน้ากลุ่มอื่นๆ ยอมจำนนแก่เรา” แต่ก่อนที่รานจิตจะดำเนินการในเรื่องนี้สิ่งที่ทำให้เขาหันเหความสนใจคือ การเข้ารุกรานปัญจาบของชาวอัฟกัน ซึ่งถือว่าเป็นโอกาสที่จะได้ชัยชนะอย่างง่ายดายเพราะปัญจาบไม่มีผู้นำหนึ่งเดียว ซาดามอบดาบให้รานจิตพร้อมกำชับเขาว่า “เจ้าต้องแสดงเป็นตัวอย่างให้หัวหน้ากลุ่มอื่นๆ ได้ประจักษ์จากชัยชนะเหนือเหล่าอัฟกัน” แม้ทหารอัฟกันจะมากเพียงใด และมีความมั่นใจที่จะชนะเพียงไหน แต่ในที่สุดแล้วก็ไม่อาจชนะรานจิตได้ หัวหน้ากลุ่มต่างๆ ในปัญจาบยกให้รานจิตเป็นผู้นำของพวกเขา

166

¹⁹ หรือเมืองกุจร์นาลา ปัจจุบันเป็นเมืองใหญ่ในปากีสถาน

อีกทั้งพลเมืองชั้นสูงของเมืองใหญ่ละฮอร์เข้าพบรานจิต และแสดงความปรารถนาอยากให้รานจิตเป็นผู้ปกครองเมืองนี้ ละฮอร์เป็นเมืองหลวงทางการปกครองของปัญจาบจึงจำเป็นสำหรับรานจิตถ้าเขาต้องการเป็นผู้ปกครองปัญจาบ ผู้ปกครองละฮอร์ขณะนั้นประกอบด้วยซิกข์สามคน ซึ่งนำภาษีของประชาชนไปจ่ายให้กับสุราและนางกำนัล ด้วยการสนับสนุนจากประชาชนชาวละฮอร์ รานจิตได้ขึ้นเป็นผู้ปกครองเมือง สิ่งแรกที่เขาทำคือ การแสดงความเคารพที่มีสยิด ประชาชนชาวมุสลิมเองก็นิยมในตัวรานจิตและเป็นทหารในกองทัพของรานจิตด้วย เป้าหมายถัดไปของรานจิต ซิงห์ คือการปราบราชาแห่งแคว้นจัมมู

เมื่อวันที่ 12 เมษายน ค.ศ. 1801 รานจิต ซิงห์ สถาปนาเป็นมหาราชาแห่งปัญจาบอย่างเป็นทางการ แม้จะเป็นพระราชแล้วแต่รานจิตยังคงดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย แม้ข้าราชการไพร่พลประสงค์ที่จะทำบัลลังก์สวยงามให้ แต่รานจิตปฏิเสธ เงินเหรียญก็ไม่สลักชื่อหรือรูปเหมือนของตนเองแต่เป็น ครุฑนาค (ศาสตาศาสนาซิกข์) รานจิตมิได้สถาปนาอาณาจักรซิกข์ แต่เป็นแคว้นปัญจาบที่ประกอบด้วยซิกข์ ฮินดู และมุสลิมที่มีสิทธิเท่าเทียมกัน เขาเองก็เข้าร่วมเทศกาลของศาสนาต่างๆ เช่นกัน ดังเช่นช่วงเผ่ายกยศกัณฐ์ สัญลักษณ์แห่งความชั่วร้ายในเทศกาลดัสเซห์รารานจิตไปเยี่ยมเยือนเพื่อนๆ ชาวมุสลิมในช่วงเทศกาลฮิด เมื่อถึงวันเกิดของครุฑนาค เขาและสมาชิกครอบครัวและชายชาวซิกข์ ชำระร่างกายในสระน้ำที่วัดทองอมฤตสาร

ดวงตาของรานจิตเริ่มอ่อนแอ ภรรยาเขาจึงได้เชิญหมอที่มีความสามารถเป็นเลิศชื่อ อชิซุดดิน ตาของรานจิตเริ่มดีขึ้นตามลำดับ อชิซุดดินเป็นแขกของพระราชารานจิตและเข้ามาয়วังอย่างสม่ำเสมอ กลายเป็นที่ปรึกษาที่ชาญฉลาดและรัฐมนตรีต่างประเทศของรานจิต รัฐมนตรีด้านการเงินคือ ดินา นาล ชาวฮินดูแคชเมียร์ และแม่ทัพใหญ่ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของรานจิตคือ ฮารี ซิงห์ นาลวา ชาวซิกข์ผู้กวาดล้างกองกำลังของอัฟกัน ครั้งแล้วครั้งเล่า ทหารศรัทธาและอุทิศตัวเองเพื่อผู้นำทัพฮารี เห็นได้ชัด

จากการสู้รบแห่งมุลตาน เมื่อใกล้ถึงป้อมกำแพงเมืองล่อเลียนรป็นใหญ่ เกิดแตกหัก ฮาริบอกทหารว่าไม่มีเวลาซ่อมให้ทั้งป็นแล้วเข้าสู่ด้วยกำลัง แต่ทหารต่างอาสาที่จะเป็นผู้อยู่ข้างหลังป็นใหญ่เพื่อพยุงแทนล่อที่แตก ชำรุดไปนั้น ซึ่งนาลวาทหารว่าคนที่ทำเช่นนั้นต้องตายเพราะแรงไฟ จากข้างหลังป็นใหญ่ ทหารบอกว่า เราสู้ดี แต่วิธีนี้จะทำให้เราชนะ ทหาร ที่ละคนสละชีวิตตนจากการประคองท้ายป็น หมู่ทหารตะโกนว่า “ชัยชนะ จงเป็นของซิกซ์” เมื่อป็นใหญ่ยังทำลายกำแพงเมืองได้ หลังจากชัยชนะที่ มุลตาน เปรชวาร์และแคชเมียร์ สนามรบต่อมาคือจามรุต ผู้นำชาวอัฟกัน ปรีกษากันเพื่อรบศึกกับกองทัพของนาลวา โดยเปลี่ยนแผนการสู้รบโดย ใช้ทหาร 50 คน และสังหารแม่ทัพเสีย ทหารอัฟกันยิงกระสุนใส่นาลวา เขาล้มลงเมื่อใกล้เสียชีวิตได้สั่งทหารที่อยู่ในเหตุการณ์ว่า “อย่าบอกเหตุ นี้ ขอให้รบต่อไป” แม้จะไม่มีผู้นำแล้วแต่ทหารซิกซ์ก็รบต่อ กระทั่งมีผู้ ตะโกนขึ้นว่า “มหाराชาอยู่ที่นี้แล้ว” หลังจากชัยชนะที่ขมขึ้น รานจิต กล่าวขณะอยู่ข้างร่างของนาลวาว่า “เราได้สูญเสียผู้ที่ซื่อสัตย์และภักดีต่อ เราอย่างที่สุดไปแล้ว” นายพลอีกคนหนึ่งของรานจิตคือ โซราราร์ ซึ่งห์ สามารถพิชิตลาดักห์และเข้ารบถึงใจกลางทิเบต

ชื่อเสียงของรานจิตนั้นดังไกลทั่วโลก กษัตริย์ฝรั่งเศสได้ฟังเรื่อง รวเกี่ยวกับรานจิตจากนักเดินทางชาวฝรั่งเศส “ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ผู้ปกครองและรัฐบุรุษคนใหม่เกิดขึ้นในอินดุสถานชื่อว่า รานจิต ซึ่งห์ สิงห์แห่งปัญจาบ” กษัตริย์ฝรั่งเศสตรัสว่า “ช่างดีจริง! บางครั้งเขาอาจ ชนะอังกฤษแล้วมาเป็นพันธมิตรกับเรา” อังกฤษเริ่มต้นตระหนักจาก สัญญาณแห่งชัยชนะของรานจิต ในที่ประชุมของคนอังกฤษปรึกษากันว่า “รานจิต ซึ่งห์ คนนี้มีอำนาจขึ้นมาก เราควรทำเช่นไร” “เราควรรบกับเขา” “ไม่ เขามีอำนาจมาก เราควรทำสัญญากับเขาและคอยกระทั้งเขาเสียชีวิต” ทั้งสองฝ่ายเผชิญหน้าเพื่อตกลง และผลลัพธ์เป็นสัญญาสรุประหว่างสอง ฝ่าย หลังจากประชุมร่วมกับอังกฤษ ที่ปรีกษานาลวาบารากกับรานจิตว่า “อย่าเชื่อ ชาวอังกฤษ” “ท่านกล่าวถูกแล้ว พวกเราต้องทำให้กองทัพ

ทันสมัยขึ้น” รานจิตบอกกับที่ปรึกษา กองทหารราบใหม่ได้ถูกตั้งขึ้น กองทหารปืนใหญ่ที่แข็งแกร่งพร้อมปืนใหญ่และพลปืนก็ถูกก่อตั้งขึ้นเช่นกัน กองทหารม้า หน่วยรูกปะทะ ถูกพัฒนาทำให้แข็งแกร่งขึ้น ทหารรับจ้างจากภายนอกมาเป็นกองกำลังปัญจาบของรานจิต นั่นคือ นักรบกุรขาทที่มีชื่อเสียงโดดเด่น

หนึ่งสิ่งสำคัญที่แสดงถึงความสำเร็จในการครองราชย์ของรานจิต ซึ่งก็คือการได้มาซึ่ง เพชรโคหินอร์ ซึ่งเคยอยู่บนมงกุฎของพระราชแห่งปาณฑพ และบัลลังก์นิกยงประดับด้วยทองและอัญมณีในช่วงโมกุลเมื่อครั้งนาเดียร์ ชาห์²⁰ นำออกจากเดลีหลังการโจมตีเมืองนี้ แต่ด้วยชัยชนะของรานจิตเหนือแคชเมียร์จึงบังคับให้ ชาห์ ซูจาห์ มอบเพชรโคหินอร์ที่เม็ดใหญ่ที่สุดในโลกนี้ให้กษัตริย์แห่งซิกข์ การครองราชย์ของรานจิตถึงช่วงปลาย เมื่อปี ค.ศ. 1838 รานจิตหมดสติเนื่องจากหัวใจวายระหว่างพบปะกับท่านลอร์ดจากไอล์แลนด์ที่เมืองฟิโรซปูร์ และได้จากไปเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ. 1839 กองทัพไม่จันทน์ได้จัดขึ้นเพื่อเผาร่างของรานจิต เหล่ารานีของเขาทำพิธี สตี ด้วยการเข้าไปในกองไฟนั้น

☸ ชาวซิกข์แห่งปัญจาบมีเชื้อสายเปอร์เซีย เข้ามาสู่ชมพูทวีป และตั้งถิ่นฐานในแถบฝั่งตะวันออกของกลุ่มแม่น้ำสินธุ ปัจจุบันบริเวณนี้คือแคว้นปัญจาบของประเทศปากีสถานและรัฐปัญจาบในประเทศอินเดีย และรัฐहरยาณาที่แยกออกมาจากรัฐปัญจาบในช่วงปี ค.ศ. 1966 ชาวซิกข์นี้เป็นกลุ่มคนที่มีเอกลักษณ์เด่นเฉพาะตนทั้งในบุคลิกภาพ สรีระร่างกาย

²⁰ นาเดียร์ ชาห์ อาฟซาร์ เป็นจักรพรรดิเปอร์เซียหรือชาห์แห่งอิหร่าน ครองราชย์ ค.ศ. 1736-1747 เป็นจักรพรรดิที่ทรงอำนาจที่สุดพระองค์หนึ่งในประวัติศาสตร์เปอร์เซีย พระองค์ถูกลอบสังหารในช่วงการปฏิรูป เคยยกทัพบุกเข้าโจมตีเดลีในสมัยโมกุล อาณาจักรผู้ปกครองอิสลามที่ยิ่งใหญ่ทางฝั่งตะวันออก ซึ่งกลายเป็นเหมือนสัญญาณให้อังกฤษได้ว่า อาณาจักรโมกุลเริ่มอ่อนแอ

รูปลักษณ์หน้าตา ภาษาวัฒนธรรม นับถือศาสนาซิกข์ ชาวอินเดียทั่วไป ยอมรับในความแข็งแกร่งทางร่างกายและจิตใจของชาวซิกข์ แม้จะเป็นชาติพันธุ์ที่เข้มแข็งในการรบมาตั้งแต่อดีต แต่ก็มีความใจกว้างขวางและจริงใจในมิตรภาพ ชาวซิกข์ได้รับความเจ็บปวดอย่างที่สุดในเหตุการณ์ จาลเลียวาลา บาก (Jallianwala Bagh) การแบ่งแยกดินแดนอินเดีย ปากีสถาน (Partition of India) และปฏิบัติการดาวน้ำเงิน (Operation Blue Star) ทุกวันนี้เหตุการณ์ยังคงอยู่ในความทรงจำ แต่พวกเขาก็ได้เศร้าหมองด้วยยึดจมอยู่ในโลกอดีต ปัจจุบันชาวซิกข์ทำธุรกิจด้วยความสำเร็จในประเทศต่างๆ รอบโลก บุตรชายชาวซิกข์นอกอินเดียมักจะแต่งงานกับหญิงจากอินเดียโดยเฉพาะปัญจาบ อันเป็นถิ่นฐานดั้งเดิมของตนและบรรพบุรุษ หญิงที่รู้ธรรมเนียมอินเดียในการดำเนินชีวิตและศาสนปฏิบัติ จะดูแลบริหารบ้านเรือนและสอนลูกหลานตามจรรยาวิถีได้ดี

170

สำหรับ รานจิต ข้อจำกัดของร่างกายไม่เคยเป็นข้อด้อยของใจที่เข้มแข็ง มีดวงตาเพียงหนึ่งข้างแต่พิชิตดินแดนกว้างใหญ่ และปกครองอย่างพระราชผู้เป็นที่รักของคนทุกกลุ่ม ทุกศาสนา พระองค์ไม่ได้ทำประโยชน์เฉพาะศาสนาและกลุ่มตน ความกล้าหาญไม่ได้แสดงให้เห็นในสนามรบเท่านั้น ปัจจุบันลูกหลานชาวซิกข์ยังคงสืบทอดคุณสมบัติและบุคลิกภาพที่ดีเฉพาะตนจากบรรพบุรุษ ความแข็งแกร่งและความฉลาดสามารถนำมาสร้างเป็นบทละครและภาพยนตร์ให้เยาวชนได้รับรู้ เช่น บทภาพยนตร์และละครเกี่ยวกับวีรบุรุษผู้กล้าหาญชาวซิกข์ในการรบจากเหตุการณ์ ชารากาฮี ทหารซิกข์ของกองทหารอังกฤษอินเดียจำนวน 21 นาย รบต้านนักรบเรือนหมื่นชาวปาธาน พวกเขารบจนถึงที่สุดของชีวิต

แสดงถึงค่านิยมความรักชาติหรือความรักในเผ่าพันธุ์ของตนเองจากบรรพบุรุษที่แข็งแกร่งดังเช่น รานจิต ชิงห์ การรวบรวมแคว้นของชาวซิกข์ให้เป็นหนึ่งเดียว เมื่อรวมเข้าเป็นหนึ่งอาณาจักรภายใต้การปกครองของพระราชารานจิตแล้ว พระราชาก็ให้ความเคารพในคนกลุ่มอื่นและต่างศาสนาที่อยู่ในอาณาจักรของพระองค์เช่นกัน ค่านิยมในความรักต่อเผ่าพันธุ์

หรือความรู้สึกอันเกิดจากการรับรู้ว่าคุณเองมีบรรพบุรุษที่ทรงคุณความดี และแข็งแกร่ง ดังเช่นในเรื่องราวของ รานจิต ซึ่ง

ประวัติศาสตร์เดลี: เรื่องราวของอำนาจและความหลงใหล

ในปี ค.ศ. 732 ตูนา ตรีกุลราชบุตร (วรรณกะษัตริย์) สร้างเดลีให้เป็น เมืองหลวงของอาณาจักรตน ประมาณปี ค.ศ. 1000 ตูนาเผชิญกับโจมตี ของมุสลิมจากตะวันตกเฉียงเหนือ พระราชาของพวกเขา อะนังกปาล์ ที่ 2²¹ ประสงค์จะสร้างป้อมปราการให้ชื่อว่า ลาล์ก็อท และลงเสาหลัก หนึ่งตั้งไว้ภายในป้อม เสาหลักนี้เป็นตัวแทนของพระวิษณุถูกขนย้ายมา จากวิหารฮินดู ไม่มีอะไรหลงเหลือมากนักในลาล์ก็อท เว้นแต่เสาหลักที่ ยังคงปกติ ที่เป็นเช่นนี้ควรสรรเสริญทักษะการหลอมโลหะของชาวอินเดีย โบราณ เสาไม่มีรอยสนิมไม่ว่าจะถูกแสงแดดแรงกล้าแผ่ผ่านฝนมาหลาย ศตวรรษ ถึงปัจจุบันนี้อย่างน้อย 1,600 ปีผ่านมาแล้ว

ราชวงศ์ตูนาปราชัยต่อราชวงศ์โชวัน อิกตระกูลของวงศ์ ราชบุตร พระราชาผู้ยิ่งใหญ่แห่งราชวงศ์นี้คือ ปรีทิวราชที่ 3 พระองค์ สร้างความแข็งแกร่งให้กับป้อม ลาล์ก็อท และเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า ไร ปิโทรา ค.ศ. 1191 โมฮัมหมัดแห่งกอร์เข้าโจมตีอินเดีย ปรีทิวราชชนะเขาใน สนามรบ แต่ก็เว้นชีวิตและส่งกลับคืนยังประเทศของเขา (อาณาจักรคุริด แถบเอเชียกลาง) โมฮัมหมัดกลับคิดว่า ตนจะกลับมาและแก้แค้นในความ พ่ายแพ้ ในปีต่อมาโมฮัมหมัดกลับมาโจมตี ทั้งสองพบกันอีกครั้งแต่ครั้งนี้ ปรีทิวราชเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ และราชบุตรผู้กล้าหาญก็ถูกสังหาร เดลีเปลี่ยน ไปสู่มือของ कुทบ-उद-ดิน ไอบัค หนึ่งในแม่ทัพของโมฮัมหมัด कुทบ-उद-ดิน เริ่มต้นชีวิตด้วยการเป็นทาส ราชวงศ์ที่เขาสร้างขึ้นจึงรับรู้กันในฐานะ ราชวงศ์ทาส หลังจากนั้นไม่กี่ปีผู้ชนะท่านนี้ได้เริ่มสร้าง कुทบ มินาร์ (มินาร์

171

²¹ พระองค์เป็นผู้ให้ชื่อแก่เมืองว่า ดิลลี หรือ เดห์ลี

คือ เสา) นี่อาจเป็นอนุสรณ์ชัยชนะของเขาต่ออินเดีย แต่เขาไม่มีชีวิตยืนยาว กระทั่งเสานี้สร้างสำเร็จ อิลตุหมิช บุตรเขยของเขาผู้ครองบังลังก์เป็นผู้สร้าง ต่อจนสำเร็จ มีนาร์ประกอบด้วย 5 ชั้น ความสูงของเสาคือ 72.56 เมตร

ใกล้กับคุหฺบ์ มีนาร์ มัสยิดมุฟั้งซึ่งเคยเป็นมัสยิดแห่งแรกของทางเหนือ มัสยิดคุหฺบ์-อูล์-อิสลาม หรือ อิสลามที่เกรียงไกร สร้างโดยคุหฺบ์-อุด-ดิน และทำให้ยิ่งใหญ่ขึ้นโดยอิลตุหมิช อิลตุหมิชครองบัลลังก์ด้วยความรุ่งเรืองและรวมอำนาจมุสลิมให้เป็นหนึ่งเดียวในอินเดีย สุสานของพระองค์อยู่ใกล้กับมัสยิด ภายนอกของสุสานเรียบง่ายแต่เต็มไปด้วยลวดลายแกะสลักและจารึกอักษร ท่ามกลางลวดลายแกะสลักนั้นมีสัญลักษณ์ทางฮินดูอยู่หลายสัญลักษณ์ ด้วยเหตุนี้สุสานจึงได้ถูกพรรณนาไว้ว่าเป็น “หนึ่งในตัวอย่างความรุ่มรวยที่สุดของศิลปะฮินดูที่ประยุกต์ใช้ในอิสลาม” ลูกๆ ของอิลตุหมิชสู้รบกันเพื่อบังลังก์ พี่น้องสังหารกัน ในที่สุดลูกสาวของเขา สุล்தานา ราเซีย นั่งบัลลังก์ แต่นางก็ไม่สามารถงบัลลังก์ไว้ได้ในสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ในกาลเวลาของนาง และเสียชีวิตในสนามรบ 3 ปีหลังจากครองราชย์

นักบันทึกเหตุการณ์ในช่วงเวลานั้นกล่าวถึง สุล்தานา ราเซีย ไว้ว่า “นางเป็นผู้มีความฉลาดเฉลียว ยุติธรรม และมีน้ำใจกว้างขวาง อุปถัมภ์อาณาจักรของนางและทั่วถึงในความเที่ยงธรรม ผู้ปกป้องพสกนิกรของตน และผู้นำเหล่าทหาร ...แต่นางเกิดมาไม่ถูกเพศ ดังนั้นผู้ชายเป็นผู้ประเมินค่าคุณงามความดีทั้งหมดนี้ว่าไม่มีค่าใด ขอพระเจ้าเมตตานางด้วยเถิด”

ในที่สุดราชวงศ์ทาสก็เปลี่ยนผ่านให้ราชวงศ์อื่นเข้ามาแทน กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดแห่งราชวงศ์ปาธาน อลา-อุด-ดิน (กษัตริย์องค์ที่ 2 แห่งราชวงศ์คิลห์จิ) ผู้ที่ทำให้ตนเองเป็นเจ้าของดินแดนมากมายในอินเดีย และพิสูจน์ให้โลกได้ประจักษ์ถึงความกล้าหาญในกองทัพของเขา ด้วยการชนะการบุกเข้าโจมตีอย่างโหดร้ายของกองทัพโมกุล เงินเหรียญในยุคของเขาจารึกว่า อัล ลิกันเดอร์ อัล ซาคูว์ หมายถึง อเล็กซานเดอร์ที่ 2 พระองค์รักในการสถาปत्यและมีรสนิยมที่ดี ไม่มีอะไรหลงเหลือเท่าใดนัก

ในเมืองศิริเมืองที่เขาก่อตั้งขึ้น แต่บ่อเก็บน้ำที่เขาสร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชนก็ยังคงใช้งานอยู่ บ่อเก็บน้ำนี้ชื่อว่า ฮุซ-คาส หรือ บ่อเก็บน้ำของพระราชา

พระองค์สร้าง อลา ดาร์วาช่า ใกล้กับคุทบ์ มินาร์ อลา ดาร์วาช่าได้รับการกล่าวขานว่าเป็น “อัญมณีล้ำค่าที่สุดของสถาปัตยกรรมอิสลาม” ไม่นานหลังจากอลา-อุด-ดิน ราชวงศ์คิลัจจิมาถึงช่วงบั้นปลายที่เต็มไปด้วยความโหดร้ายรุนแรง เมืองและอาณาจักรเปลี่ยนผ่านไปสู่มือของ ตุกห์ลัก ผู้สถาปนาราชวงศ์ใหม่คือ กิห์ยาส-อุด-ดิน และมีความกลัวว่ามองโกลจะเข้าโจมตีเดลี “เราจะต้องเตรียมการสำหรับพวกนั้น เราจะสร้างเมืองป้อมปราการที่นี่ เมืองนี้จะชื่อว่า ตุกห์ลักกาบาด” วันหนึ่ง “นี่ เจ้าทำงานให้แก่ผู้ใด?” ข้าราชการบริหารถามขณะเดินทางและเห็นคนงานกำลังก่อสร้าง “พวกเขาทำงานให้เรา” ชายผู้หนึ่งตอบ เขาชื่อว่า นิซาม-อุด-ดิน นักบุญซูฟี²² “พวกเรากำลังสร้างบ่อเก็บน้ำให้ชาวเมือง” “พระราชาต้องการคนเหล่านี้ไปก่อสร้างเมืองใหม่” นักบุญซูฟีตอบว่า “เมืองใหม่ของท่านถึงคราเป็นที่อยู่ของจิ้งจอก บ่อเก็บน้ำนี้มีความสำคัญมากกว่า” ข้าราชการบริหารกล่าวกับผู้ติดตามมาด้วยว่า “สุลต่านจะต้องไม่พอใจ” แต่ก็โชคดีของนักบุญเพราะกิห์ยาส-อุด-ดินอยู่ที่เบงกอลในขณะนั้น ทว่าเขาก็รู้ข่าวนี้และมาดร้ายว่า “เรากลับไป แล้วจะจัดการกับชายผู้นี้” เมื่อกิห์ยาส-อุด-ดินเสร็จงานที่เบงกอลแล้วและมุ่งหน้ากลับบ้าน ส่งผลให้นักบุญอยู่อย่างไม่ปลอดภัย เพื่อนบอกให้เขาหนีไป แต่เขาบอกว่า เดลินั้นอยู่ไกล กิห์ยาส-อุด-ดินไม่มีโอกาสได้มาถึงเดลีหรอก ระหว่างทางกิห์ยาส อด-ดินแวะรับการต้อนรับที่จัดขึ้นเพื่อให้เกียรติแก่เขา แต่ปะรำพิธีที่เขานั่งอยู่ข้างในนั้นล้มพังลงมาทับเขาถึงชีวิต คำทำนายของนิซาม-อุด-ดิน อุลียาเป็นจริง ตุกห์ลักกาบาด

²² แนวคิดหรือลัทธิความเชื่อหนึ่งของศาสนาอิสลาม ซึ่งให้ความสำคัญกับจิตวิญญาณและความ เป็นกลางในแนวคิดทางศาสนา

กลายเป็นที่รกร้าง

ดาร์กาห์หรือสุสานของนักบุญท่านนี้ตั้งห่างจากอาคารรัฐสภาไปทางทิศใต้ 8 กิโลเมตร พระราชาองค์ใหม่ โมฮัมหมัด บิน ตุกห์ลักส์ ถึงแม้จะมีความโหดร้ายและเอาแต่ใจเอาใจตน แต่ก็มิวิสัยทัศน์ยาวไกล ครั้งหนึ่งระหว่างการท่องเที่ยวไปยังเดคคาน เขาไปยังเมือง ดิวากิริ แล้วกล่าวกับผู้ติดตามว่า “เมืองนี้เป็นหัวใจของอาณาจักร และห่างไกลจากการเข้ามาถึงของมองโกล เราจะให้เป็นเมืองหลวงใหม่ของเรา” ประชาชนเดลีถูกสั่งให้อพยพไปยัง ดิวากิริ ที่เปลี่ยนชื่อเป็น ดอลาตาบาด ข้าราชการบริพารปรึกษากันว่า “เราจะทิ้งเดลีไปได้อย่างไร ท่านผู้เป็นที่อิจฉา (เปี่ยมพร้อมจนเป็นที่น่าอิจฉา)” “ดอลาตาบาดห่างจากเดลี 700 ไมล์ เราจะเดินทางไปกับภรรยา ลูกๆ และสัตว์เลี้ยงได้อย่างไร” แต่สุดท้ายไม่ได้สนใจว่าพลเมืองจะเดินทางไปอย่างไร “บอกประชาชนว่ามีเวลา 3 วันที่จะเริ่มออกเดินทาง ใครที่ยังค้างอยู่ข้างหลังจะต้องตาย” ประชาชนต้องย้ายออกไปด้วยความไม่เต็มใจ หลายพันคนตายระหว่างทาง ส่วนคนที่ไปถึงเมืองหลวงใหม่แล้วก็ต้องเผชิญกับความลำบากอย่างใหญ่หลวง ไม่มีบ้าน ไม่มีงาน และเป็นเหยื่อของโจรได้อย่างง่ายดาย

174

สุดท้ายแล้วตนนั้นได้ทำผิดพลาด และได้สั่งให้ประชาชนโยกย้ายกลับคืนเดลี อีกหลายพันคนเสียชีวิตระหว่างเดินทางกลับ ขณะที่เมืองเดลีร้างผู้คน ใช้เวลาหลายปีถึงจะฟื้นฟูให้รุ่งเรืองดังก่อน ผู้ปกครองต่อจากโมฮัมหมัด ตุกห์ลักส์ คือ ฟิโรซ ชาห์ ชายผู้ที่รักความสงบ และทำคุณประโยชน์เพื่อผู้คนมากมาย เขาสร้างคลองส่งน้ำขนาดใหญ่ 5 แห่งหนึ่งในนั้นคือคลองทางตะวันตกของแม่น้ำยมุนาในเวลาของเราเอง (ที่ใช้มาถึงปัจจุบัน)

ปี ค.ศ. 1354 เขาสร้างเมืองฟิโรซซาบาด จาการาษฎรและป้อมปราการเมืองได้แผ่ขยายออกเป็นวงเหมือนพัดซึ่งรู้จักในชื่อ ค็อทลา ฟิโรซ ชาห์ เสาโอศกที่ตั้งอยู่ในป้อมนี้สร้างด้วยหินทรายและมีความสูง 12.97 เมตร ครั้งที่ ฟิโรซ ชาห์ นำเสานี้มายังเดลีจากอัมบาลายังความใคร่รู้อย่าง

ที่สุด บนเสามีอักษรจารึกอยู่ พิโรธ ขาห์ ประกาศว่าจะให้รางวัลอย่างงาม แก่ผู้ที่สามารถอ่านจารึกนี้ได้ อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 1837 เท่านั้นที่จารึก นี้ได้ถูกถอดความ ผู้ที่ทำได้นี้คือ ชายชาวอังกฤษชื่อว่า เจมส์ พรินเซป เมื่อปี ค.ศ. 1388 พิโรธ ขาห์เสียชีวิต และฝังร่างยังมูมหนึ่งในฮอส คัส ใกล้กับคุบห์ มีนาร์

พระราชารีกมามาครองราชย์หลังจาก พิโรธ ขาห์ หากไม่มี ผู้ใดเป็นนักปกครองที่สามารถ ท้ายที่สุดราชวงศ์ตุกห์ลัคก็ทำให้จบสิ้นลง โดยติมูร์ ติมูร์ปล้นเตลี สังหารชาวเมืองแล้วจากไป หลังจากนั้นกว่าร้อย ปีทายาทของเขาคคนหนึ่งนามว่า บาบูร์²³ ตัดสินใจแสวงโชคยังอินเดีย ในช่วงเวลานั้นเตลีอยู่ใต้การปกครองของราชวงศ์โลดี อิบราฮิม โลดีเป็นพระ ราชาลำดับที่สามและองค์สุดท้ายของราชวงศ์ รบกับبابูร์ที่สมรภูมिरบ ปานิปท เขาต่อสู้อย่างกล้าหาญ เมื่อเขาเสียชีวิตในสนามรบนั้น บาบูร์ปรารภ ว่า “ขอสดุดีในความกล้าหาญของท่าน” ราชวงศ์โลดีปกครองเดลีนาน 75 ปี อนุสรณ์ที่ราชวงศ์นี้ได้มอบไว้เบื้องหลังล้วนเป็นงานสถาปัตยกรรมที่ เรียบง่ายและสมถะ ตัวอย่างที่ชัดเจนเห็นได้จาก สุสานของพระราชองค์ ที่ 2 สิกันดาร์ โลดี ตั้งอยู่ในสวนโลดี

ชาเฮียร์-อุด-ดิน โมฮัมหมัด บาบูร์ เข้าครอบครองเดลีเมื่อ เมื่อ วันที่ 24 เมษายน ค.ศ. 1526 หลังจากนั้น 1 ปีชนชาววรรณกะษัตริย์ราชบุตร นำโดย รานา ชันกา (จากเมวาร์ ราชสถาน) เข้าโจมตี ราชบุตรยกให้เป็นผู้ที่ จะขับไล่بابูร์ออกจากเดลี และฮินดูสถาน กองทัพของبابูร์มีจำนวนน้อย กว่าแต่เป็นนักรบที่ทรหด สังหารทหารกองหน้า 1,500 คน บาบูร์ปรึกษา ผู้ทำนายโชคชะตาวามุสลิม เขาคิดว่าตนเดินทางมาไกลเช่นนี้เพื่อมา

175

²³ บาบูร์ หรือ บาบร์ (Babur 1483 - 1530) ปฐมราชาแห่งราชวงศ์โมกุล พระองค์ได้บันทึกเรื่องราว ของตนเองในภาษาตุรกีชื่อ บาบูร์นามา ได้นำมาแปลเป็นภาษาอังกฤษชื่อ Baburnama a memoir โดย Annette Susannah Beveridge

พ่ายแพ้หรือ “บางที เราอาจต้องทำให้พระเจ้ามั่นใจในการที่จะช่วยเหลือเรา ถ้าเราได้ฤทธิศรัทธาที่ยิ่งใหญ่ แล้วการอธิษฐานครั้งยิ่งใหญ่ที่เราจะทำคืออะไร เราจะเลิกดื่มไวน์ที่เรารักมากนี้เสีย แต่นี้ไปจะไม่มีความผ่านพ้นนี้อีกเลย”

“ขุนนางและทหารทั้งหลาย! ใครก็ตามที่มาสู่โลกนี้ก็ต้องตาย ถ้าจะเราต้องตายในวันนี้ ก็ขอให้เราตายอย่างมีเกียรติ” คำพูดของบาบัวร์ ปลุกใจที่ห่อถ้อยของทหารของเขา พวกเขาเข้าต่อสู้กับกองทัพพราซบุตร และชนะในการรบครั้งต่อมาอีกไม่นาน ชัยชนะของครอบครัวบาบัวร์ในอินดุสถาน จากเขา แผ่สายยาวของจักรวรรดิราชวงศ์โมกุล ภายใต้การปกครองนี้เดลี ได้ถึงจุดแห่งความรุ่งเรืองสูงสุด ผู้ครองราชย์ต่อจากเขาคือโอรสนามว่า ฮูมาเยน เป็นผู้คงแก่เรียนแต่เชื่อในโชคกลาง ฮูมาเยนไม่อาจตัดสินใจได้ว่า จะให้เดลีหรืออักราเป็นเมืองหลวง แต่เขาได้สร้างและบูรณะป้อมปราการ ที่รู้จักกันคือ ปูราณา คิลา ที่เดลี ในวันนี้เชื่อว่าสถานที่ตั้งป้อมนี้เป็น บริเวณเมืองโบราณที่ชื่อว่า อินดราปราสธา อาณาบริเวณที่เชื่อกันว่าอยู่ใน ยุคโบราณ

176

ฮูมาเยนพ่ายแพ้ถึง 2 ครั้งแก่นักรบอัฟกัน เชียร์ ซาห์ ครั้งที่สองนี้ฮูมาเยนต้องนั่งช้างหลบหนีไป และหลังจากนั้นไม่สามารถตั้งที่พักรถและรอนแรมนานกว่า 10 ปี เชียร์ ซาห์ เป็นนักปกครองที่ดี เขาสร้างถนนและพัฒนากิจการคมนาคมสื่อสาร ถนนสายใหญ่ (แกรนด์ ทริง) ก็สร้างขึ้นในยุคนี้ เขาสร้างเมืองใหม่ในเดลี ใช้วัสดุจากส่วนที่ปรักหักพังจากพิโรชาบาด ประตุมืองตั้งอยู่ใกล้คือทตา พิโรช ซาห์ ปัจจุบันรู้จักกันในนามประตูโคห์นิ ดาร์วาซา เขาสร้างอาคารสองแห่งภายในบริเวณปูราณา คิลา หนึ่งนั้นคือมัสยิดและอีกอาคารคือ เชียร์ มันทาล (หอสังเกตการณ์หรือที่พักรบรอง ภายหลังฮูมาเยนใช้เป็นอาคารห้องสมุด)

ฮูมาเยนได้ก่อกบฏล้มโคห์นิคินหลายปีหลังจากการหลบหนี เขาลี้ภัยตกบันไดอาคารเชียร์ มันทาล ขมับข้างขวากระแทกอย่างแรงกับขอบอาคาร และเสียชีวิตหลังจากนั้น 3 วัน สุสานของฮูมาเยนตั้งอยู่ใกล้กับสถานที่สักการะและสุสานของนิซาม-อุด-ดิน (นักบุญซูฟี)

อัคบาร์มหาราช²⁴ โอรสของสุมายุนครองราชย์ต่อจากเขา วันหนึ่งหลังจากอัคบาร์กลับจากนิซาม-อุต-ดิน-อุลียา มีกลุ่มคนลอบสังหารแต่ถูกจับได้และลงโทษ อัคบาร์ไม่ได้ให้ความสนใจกับเดลีมากนัก พระองค์ปกครองระหว่างอัคราและฟาเตห์ปัวร์ ศิกรี เดลีไม่ได้รับความสนใจเท่าไรนักจากจักรพรรดิองค์ต่อมา จาฮันเกียร์ด้วยเช่นกัน เดลีถูกทำลายด้วยกาฬโรค เมืองของพระราชากลายเป็นเมืองของหนู

จาฮันเกียร์ครองราชย์ 22 ปี ผู้ที่ขึ้นครองบัลลังก์ต่อคือ ซาห์ จาฮัน มีเรื่องกล่าวกันว่า ซาห์ จาฮัน พบว่าถนนในอัคราหลายสายคับแคบและแออัดสำหรับขบวนพระราชดำเนิน จึงตัดสินใจย้ายไปยังเดลีที่นั่นเองที่เขาได้สร้างป้อมทั้งดงามอลังการ ปัจจุบันรู้จักกันคือ ป้อมแดง กล่าวกันว่าใช้เงินถึงสิบล้านรูปีในการสร้าง ภายในป้อมมีหลายอาคารที่สวยงาม ซึ่งรวมถึง ดิวัน-อิ-อาม สถานที่จักรพรรดิประชุมรับฟังข้อร้องเรียนของพลเมืองของพระองค์ และดิวัน-อิ-คาส์ สถานที่พระองค์ใช้พักหลังจากการอภิปรายปัญหาเกี่ยวกับคณะที่ปรึกษาของพระองค์

177

ซาห์ จาฮันได้ตัดสินใจที่จะสร้างมัสยิดเช่นกัน ในช่วงเวลาการวางรากฐานของอาคารมัสยิด “ผู้ใดก็ตามที่ไม่เคยพลาดการสวดมนต์ช่วงเที่ยงคืนแม้แต่ครั้งเดียว เราจะให้เกียรติผู้นั้นด้วยการให้นำหินไปก่อเป็นรากฐานมัสยิดได้” ไม่มีผู้ใดก้าวออกมาเพื่อตอบรับ จักรพรรดิจึงต้องดำเนินการด้วยพระองค์เอง ช่วงก่อสร้างห้าพันคนต้องทำงานทุกวันในช่วงเวลา 60 ปี เพื่อสร้างมัสยิด จามามัสยิด

เมืองที่รุ่งเรือง ซาห์จาฮานาบาดเติบโตขึ้นภายนอกป้อมแดง จาน์ดนิโซค เป็นเส้นสัญจรหลักของเมืองนี้ อำนาจของโมกุลสูงสุดในรัชสมัยการปกครองของซาห์ จาฮัน และเดลีเป็นหนึ่งในเมืองสำคัญที่สุดของโลก

²⁴ ราชวงศ์โมกุลถือเป็นราชวงศ์ต่างชาติ แต่อัคบาร์เป็นกษัตริย์โมกุลที่เกิดบนแผ่นดินอินเดีย และปกครองอินเดียรุ่งเรืองเข้มแข็ง ทั้งยังให้ความสำคัญกับศาสนาอื่น

ชาห์ จาฮันถูกถอดถอนอำนาจโดยโอรสองค์สุดท้ายของพระองค์
ออรังเซป เขาสังหารพี่ชายสองคน เนรเทศพี่ชายอีกคน และขึ้นครองราชย์
ออรังเซปประหารชีวิตในการตายของกูรู เทกห์ บาฮาदัวร์²⁵ ลำต้นของต้นโพ
ที่เชื่อว่ากูรูถูกสังหารนั้น ยังคงเห็นได้ที่ กูรูตวารา (วัดของชาวซิกข์) สิส
กันจ์ ในจานด์นิ โซค สัญญาแห่งความเสื่อมสลายของราชวงศ์โมกุล
เกิดขึ้นในช่วงปีหลังๆ ในการครองราชย์ของออรังเซป พระราชาราชวงศ์
ต่างๆ มีความมั่งคั่งปรารถนาอำนาจมากและมากขึ้น รวมทั้งทรงอิทธิพล
มากขึ้น

หนึ่งในนั้นคือ พระราชาชัยซิงห์ที่ 2 แห่งชัยปุร์ สร้างหอดูดาว
จันดาร์-มันดาร์ แห่งแรกจากห้าแห่งที่เดลี (หอดูดาวอื่นอยู่ที่ อุจเจน
ชัยปุร์ และพาราณสี อีกหนึ่งแห่งสร้างที่มธุรา แต่ไม่ปรากฏอีกแล้ว) สร้าง
ขึ้นในยุคของโมฮัมหมัด ชาห์ (ค.ศ. 1713-1748 จักรพรรดิราชวงศ์โมกุล
ลำดับที่ 12)

หลายพื้นที่แยกตนออกจากการควบคุมปกครองมากขึ้นเรื่อยๆ
อาณาจักรโมกุลเริ่มแตกพัง และแล้วในปี ค.ศ. 1739 นาเดียร์ ชาห์ แห่ง
เปอร์เซียปล้นเดลีและสังหารประชาชน เมื่อเขาทิ้งจากเดลี ได้นำเพชร
โคห์-อี-นอร์ที่งดงามเลอค่า บัลลังก์นกยูง และทรัพย์สมบัติที่มากมาย
กระทั่งเขาได้มีคำกล่าวส่งกลับไปยังบ้านเมืองที่เปอร์เซียว่า ประชาชนของ
เขาไม่ต้องจ่ายภาษีภายในสามปีจากนี้

²⁵Guru Tegh Bahadur (1621-1675) ครุลำดับที่ 9 ของศาสนาซิกข์ซึ่งได้รับการเรียกขานว่า
เป็นผู้ปกป้องซึ่งคนอ่อนแอ จักรพรรดิออรังเซปแห่งราชวงศ์โมกุลประสงค์ให้อินเดียเป็นประเทศ
อิสลามเฉกเช่นเดียวกับประเทศที่มีผู้ปกครองชาวมุสลิมอื่นๆ โดยให้ประชาชนเปลี่ยนศาสนา
เริ่มจากบัณฑิตหรือวรรณะพราหมณ์ชั้นสูงที่แคชเมียร์ก่อน แต่เหล่าบัณฑิตแคชเมียร์เข้าขอความ
ช่วยเหลือจาก ครู เทกห์ บาฮาदัวร์ เขาช่วยปกป้องช่วยเหลือและแจ้งแก่ผู้แทนจักรพรรดิว่า ถ้าสามารถ
ทำให้เขาเปลี่ยนศาสนาได้ทุกคนก็จะเป็นมุสลิมเช่นกัน ทว่าก็ไม่อาจทำให้เป็นเช่นนั้นได้จักรพรรดิ
จึงสั่งตัดคอเสีย

ในอีกร้อยกว่าปีต่อมา เดลีถูกทำลายอีกครั้งโดยปาธาน²⁶ โรหิල්ลา²⁷ และมาราธา²⁸ แล้วครั้งหนึ่งอาณาจักรโมกุลที่ยิ่งใหญ่เสื่อมถอยลงอย่างรวดเร็ว จักรพรรดิองค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์คือ บาฮาดูร์ ชาห์ ชาฟาร์ มีอำนาจบริหารเพียงเฉพาะภายในกำแพงสี่ด้านของป้อมแดง บาฮาดูร์ ชาห์ ชาฟาร์ เป็นกวีและมีจิตวิญญาณที่สุภาพอ่อนโยน แต่ปี ค.ศ. 1857 เขากลายเป็นแม่แรงที่ทำให้เกิดการปฏิวัติในประเทศโดยไม่รู้ตัวและถูกจับโดยอังกฤษ โอรส 3 พระองค์ของ บาฮาดูร์ ชาห์ ชาฟาร์ ถูกยิงสังหารอย่างเลือดเย็นใกล้ประตูเมือง ตั้งแต่นั้นมารู้จักกันในชื่อว่า ประตูโคนิ ดาร์วาช และร่างไร้ชีวิตของทั้งสามวางแสดงบนแท่นในตลาดจันต์นิ โชค

ปี ค.ศ. 1911 อังกฤษตัดสินใจตั้งเดลีให้เป็นเมืองหลวงของบริติช อินเดีย (แต่เดิมเมืองกัลกัตตาเป็นเมืองหลวง) และนายทหาร ท่านเอ็ดวิน ลูทเยนส์ สร้างเมืองใหม่สำหรับพวกเขา (อังกฤษ) เมืองใหม่สร้างเสร็จเมื่อ ค.ศ. 1931 เมื่ออังกฤษออกไป นิวเดลีกลายเป็นเมืองหลวงของอินเดียอิสระ (เอกราช) วันนี้เดลีคือเมืองที่ป้อมโบราณและสนามกีฬาสมัยใหม่ตั้งอยู่เคียงข้างกัน *เก่าและใหม่ผสมกลมกลืน*

179

เมืองหลวงของประเทศในปัจจุบัน เดลี มีประวัติสังเขปตามเรื่องราวข้างต้น การเกิดขึ้นของเมืองนี้มาจากกษัตริย์หลายราชวงศ์ล้วนต่างที่มา หว่าตั้งใจมาเพื่อสร้างเมืองให้เป็นปึกแผ่นและทำอินเดียให้

²⁶ จากอัฟกานิสถาน หรือแถบเอเชียกลางตอนใต้ ชาวปาธานโดยมากอาศัยในปากีสถาน อัฟกานิสถาน

²⁷ ชนกลุ่มย่อยของปาธาน อาศัยแถบที่ราบหุบเขาฮินดูกูชแถบอัฟกานิสถาน ปากีสถาน ทั้งปาธานและโรหิล์ลันนับถือศาสนาอิสลาม

²⁸ นักรบชาวมาราธาจากที่ราบสูงเดคคาน อินเดีย

เป็นบ้านของพวกเขา ผู้อ่านได้รับรู้และเข้าใจความหลากหลายอันเป็น
พื้นฐานของเมืองนี้

เมืองหลวงของประเทศมีเรื่องราวประวัติอย่างไร เยาวชนผู้อ่าน
ควรได้รับรู้ และแต่ละย่อหน้าที่กล่าวมาข้างต้น คือประวัติศาสตร์เล่ม
ใหญ่ที่สามารถสืบค้นศึกษาต่อได้ถ้าเยาวชนผู้อ่านประสงค์จะเรียนรู้ใน
ส่วนที่ตนสนใจนั้น โทรศัพท์หลายช่องของอินเดียก็มีรายการที่นำ
เสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ของบ้านเมืองตน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวใน
สถานที่สถาปัตยกรรม บุคคลสำคัญ (พระราชา ข้าราชการ ผู้นำความคิด
ศิลปิน นักต่อสู้ พลเมือง เป็นอาทิ) ศาสนา ลัทธิ เป็นตัวเอกหรือจุดเดิน
เรื่องราวเชื่อมโยงในประวัติศาสตร์ ทั้งในการนำเสนอในภาษาท้องถิ่น
ภาษาฮินดีและภาษาอังกฤษ ดังเช่น รายการอีกัน ช่องอีปิค (Ekannt, Epic
Channel) ภาร์ตวาร์ช ช่อง เอบีพีนิวส์ (Bharatvarsh, ABP News) และ
อีกหลายรายการ ในช่องราชสภาทีวี เช่น เล่าประวัติศาสตร์เดลี การก่อสร้าง
ภาร์ต อินเดียนามา เรื่องราวของป้อมแดง ฯลฯ (Talking History Delhi,
Building Blocks of Bharat, Indianama, The Red Fort Story, Grand
Structures, Rajya Sabha TV Channel) นอกจากนี้ยังมีการดูสำหรับ
เด็กในยุคสมัยของประวัติศาสตร์ด้วย

แต่ละเมืองในอดีตจะมีประวัติศาสตร์ที่จดจากรึก และนัก
วิชาการจัดทำตำราเรียน ตำราความรู้ทั่วไป จะมีความละเอียดชัดเจนใน
ประวัติศาสตร์ของเมือง เดลี เมืองหลวงที่วันเวลาผันผ่านบันทึกเรื่องราว
เป็นดั่งหนังสือประวัติศาสตร์เล่มโต ตั้งแต่อินเดียยุคโบราณที่เกี่ยวข้องกับ
มหาภารตะ กรุงอินทราปรีสต์ เมืองหลวงของอาณาจักรกุรุ ปกครองโดย
ปาณฑพ ถึงห้วงเวลาที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนโดยคนต่างแดน และคน
ต่างแดนในวันนั้นกลับกลายเป็นคนอินเดียอย่างแท้จริงในวันนี้ไม่คิดว่าตน
เป็นคนชาติอื่นแต่ก็รู้รากเหง้าว่าบรรพบุรุษมาจากไหน เผ่าพันธุ์อะไร มากับ
กองทัพใด หรือเข้ามาอินเดียในฐานะอะไร อย่างไรก็ตามอินเดียเป็นบ้าน
ของพวกเขามานานแล้ว อีกทั้งมีความเกี่ยวข้องสำคัญในยุคอาณานิคม

อังกฤษ ปัจจุบันเดลีเป็นเมืองหลวงของประเทศดังเช่นเมืองหลวงทั้งหลาย
ที่เป็นแหล่งรวมผู้คนเพื่อเป้าหมายด้านการเงินและอาชีพ เดลีจึงเป็นแอ่ง
บรรจุสมบัติทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศ และเชื่อมโยงถึงปัจจุบัน
ก้าวต่อไปถึงวันหน้า

เดลีเป็นเมืองหลวงของอินเดียสมัยใหม่ จากเรื่องราวนี้สะท้อน
ให้เห็นถึงทัศนคติความรู้สึกรักชาติ ความเป็นมาที่ยาวนาน หลายนราชวงศ์
พยายามสร้างความเจริญให้แก่เมืองนี้

หนังสือการ์ตูนเรื่องนี้เป็นลักษณะรูปภาพและบรรยายเรื่องราว
ฉะนั้นเรื่องราวของเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นประเทศที่มีเมืองหลวง
ชื่อ เดลี ซึ่งมีประวัติศาสตร์ ความสำคัญของสถานที่ที่มีมาเนิ่นนาน
ทำให้เห็นถึง ความรักความภูมิใจในเมืองหลวงของประเทศจาก
สถาปัตยกรรมที่มั่นคงแข็งแรง และใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันมา
จนถึงทุกวันนี้ อาทิ บ่อเก็บน้ำ อุช-ดาส บ่อมแดงที่ใช้เป็นสถานที่สำหรับ
พิธีการสำคัญของประเทศ เช่น วันเอกราช การกล่าวคำปฏิญาณและ
รับตำแหน่งทางการบริหารประเทศ ฯลฯ จามามัสยิดยังคงเป็นที่ปฏิบัติ
ศาสนกิจของชาวมุสลิมโดยเฉพาะวันอีด เป็นต้น ทั้งสามแห่งสร้างมา
ยาวนานไม่น้อยกว่าสามร้อยปี สิ่งที่เกิดจากการสร้างของบรรพชนและ
ยังคงพบเห็นได้ในจุดต่างๆ ทั่วทั้งเมือง คนยุคหลังยังคงรักษาและใช้งาน
ในสิ่งที่คนในอดีตสร้างไว้ให้ การก่อสร้างและงานสถาปัตยกรรมต่างๆ นี้
ถือเป็นสัญลักษณ์แห่งค่านิยมความรักชาติ ซึ่งนำไปสู่ความเป็นชาตินิยมได้
สิ่งก่อสร้างที่มีค่าความหมายที่สร้างขึ้นในยุคอดีต สามารถเป็นตัวเชื่อม
หัวใจของคนในประเทศได้ สิ่งก่อสร้างเพียงหนึ่งงานประกอบขึ้นจาก
ความรู้และทักษะความชำนาญหลายด้าน นอกจากเป็นความภูมิใจใน
ภูมิปัญญาความสามารถของบรรพบุรุษตนแล้ว ยังเสริมความความรู้สึ
กชาตินิยมด้วย รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอสิ่งก่อสร้างในช่วงราชวงศ์โมกุล
เช่น ทางช่องรายการของโทรทัศน์รัฐสภา (Rajya Sabha TV) Grand

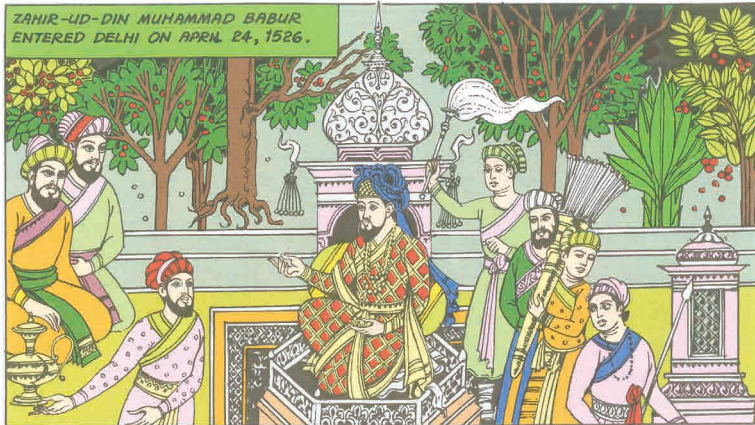

181

Structures: The Red Fort Grand, Structures: The Humayun's Tomb, Talking History Delhi, Mughal Garden, Documentary: Meena Bazaar เป็นต้น

เวียร์ ชวาร์การ์: เขาต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีและอิสรภาพของ

มนุษย์ เมื่อปี ค.ศ. 1907 ที่บ้านอินเดียในลอนดอน สำนักงานใหญ่ของหน่วยงาน อปิเนฟ บาห์รท์ ที่ซึ่ง วินายัค ดาโมดาร์ ชวาร์การ์ เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำกิจกรรมต่างๆ แก่นักก่อการปฏิวัติชาวอินเดีย ชวาร์การ์ และผู้ร่วมงานไม่เคยเหนื่อยล้าที่จะประกาศกล่าวแก่ผู้คนในยุโรปเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อเอกราช และขอการสนับสนุนจากชาวยุโรป ชาร์วาร์การ์ถามสุภาพสตรีร่วมอุดมการณ์คนหนึ่งที่กลับมาจากการประชุมในเมืองชตุทท์การ์ท ประเทศเยอรมนีว่า “งานของเราสำเร็จหรือไม่ ยุโรปทั้งหมดรู้ไว้หรือไม่ว่าอินเดียต้องการเอกราช และพร้อมที่จะสละชีวิตเพื่ออิสรภาพ?” สุภาพสตรีเล่า “สำเร็จด้วยดี แยกผู้มีเกียรติมาจากทั่วทั้งยุโรปเพื่อเข้าร่วมการประชุมสังคมนิยมก้าวหน้า ฉันทบกองในงานประชุมนี้” ในที่ประชุมขณะยืนโบกธงบนเวทีเธอได้กล่าวว่า “งั้นคือ ธงแห่งเอกราชอินเดียที่ได้มาด้วยการพลีเลือดเนื้อของเยาวชนอินเดีย เราขอให้ท่านสุภาพบุรุษทั้งหลายโปรดลุกขึ้นยืนและเคารพธงนี้” ทุกคนในสถานนั้นลุกขึ้นยืน

183

พันธกิจของชวาร์การ์ในประเทศอังกฤษคือ การหาอาวุธและยุทธภัณฑ์ต่างๆ สำหรับนักรบในประเทศอินเดีย “บาพัท! ผมดีใจที่เห็นคุณกลับมา การไปฝรั่งเศสของคุณประสบผลสำเร็จไหม?” เขาถามเพื่อน “ดีมากทีเดียว ผมเรียนรู้ศิลปวิทยาการในการทำระเบิด ผมนำของขีปนาวุธมาฝากท่านด้วย” เพื่อนเขายื่นหนังสือเรื่อง “คู่มือการทำระเบิด” ต้นฉบับเป็นภาษารัสเซีย แล้วแปลเป็นภาษาอังกฤษเพื่อเพื่อนผู้นี้ ชวาร์การ์บอกแก่เพื่อนว่า “นี่เป็นเพียงสิ่งที่เราต้องการ ตอนนี้เราสามารถตั้งโรงงานทำระเบิดในอินเดียได้แล้ว บาพัท จงแน่ใจว่าคู่มือนี้จะถึงอินเดียอย่างปลอดภัยและจำไว้ว่า พวกเราต้องสร้างเครือข่ายโรงงานทำระเบิดให้ทั่วทั้งอินเดียก่อนที่ระเบิดลูกแรกจะถูกทิ้ง” ที่ลอนดอน ชวาร์การ์กล่าวปราศรัยในการประชุมแห่งชาติเพื่อขอการสนับสนุนความต้องการสวราช (การปกครองตนเอง) และการปฏิรูปนี้ผ่านการยอมรับอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์

หลังจากนั้น “ซาวาร์การ์ หนึ่งในสมาชิกของเราไม่อาจไว้วางใจได้” ไอญ์บอกชาว และผู้ที่ไม่อาจเชื่อถือได้คือ เกียรติกร นักศึกษาทันตแพทย์ ในคืนนั้นทั้งสองเข้าสำรวจห้องพักของเกียรติกร และพบเอกสารที่เกียรติกร รายงานให้แก่ตำรวจ ในขณะที่เกียรติกรกลับมายังห้องและพบชายทั้งสองจึงเกิดความไม่พอใจ ไอญ์เล็งปืนไปที่เกียรติกรพร้อมกับยื่นเอกสารที่พบถามเกียรติกรว่า นี่คืออะไร เกียรติกรเผยความจริงว่า เขามาอยู่ที่บ้านพักอินเดียแห่งนี้เพราะตำรวจเป็นผู้วางแผนให้เข้ามา ซาวาร์การ์บอกแก่เกียรติกรว่าถ้าเขาเห็นคุณค่าของชีวิตตัวเองก็จงเขียนตามที่เขาจะบอกต่อไปนี้ เกียรติกรยอมรับทำตาม

ที่อินเดีย กเนชราว พี่ชายของซาวาร์การ์ถูกจับกุม เมื่อได้รับข่าวนี้ มาตันลาล์ ดิงห์กรา นักศึกษาวิศวกรรมผู้ที่มีความโกรธแค้นต่อการปฏิบัติกับนักต่อสู้เพื่อเอกราชในอินเดียอยู่แล้ว เข้าพบซาวาร์การ์เพื่อถามสาเหตุ “ความผิดใดที่กเนชราวได้ทำ” ซาวาร์การ์ตอบว่า “เขาตีพิมพ์หนังสือกวีนิพนธ์ความรักชาติ เธอต้องการจะได้ยินบางตอนของกลอนนี้ไหม” ชายหนุ่มรีบตอบรับ “โปรดบอกด้วยเถิด อิสระทางการเมืองไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยปราศจากสงครามไซโหม” ดิงห์กราพูดขึ้นว่า “เขาพูดถูกแล้ว ความรุนแรงต้องตอบโต้ด้วยความรุนแรง การกดขี่ข่มเหงพี่น้องร่วมชาติของเราจะไม่ผ่านไปโดยไม่แก้แค้น” มาตันลาล์ ดิงห์กรา ใช้ปืนยิง เซอร์คูร์ซอน วายล์ลี ที่ปรึกษารัฐบาลด้านความสัมพันธ์อินเดียที่ราชวิทยาลัยลอนดอน ดิงห์กราขึ้นศาลที่อังกฤษ และให้การว่า “เราตั้งใจหลังเลียดอังกฤษเพื่อต่อต้านการปฏิบัติอย่างไร้ความเป็นมนุษย์และการแขวนคอเยาวชนอินเดีย” ภายหลังดิงห์กราอธิบายในข้อแถลงว่า “เฉกเช่นเดียวกับเยอรมันที่ไม่มีความชอบธรรมในการยึดครองประเทศนี้ ชาวอังกฤษก็ไม่มีสิทธิ์ครอบครองอินเดีย และชอบด้วยเหตุผลที่สุดแล้วที่เราได้สังหารคนอังกฤษผู้ที่เป็นมลทินต่อดินแดนศักดิ์สิทธิ์ของพวกเรา” กระนั้นก็ตามเพื่อนร่วมชาติของเขาในลอนดอนประณามการกระทำของเขา และมีการจัดประชุมเพื่อกล่าวถึงกรณีนี้ ประธานในที่นั้นกล่าวว่า ที่ประชุมมี

เสียงเป็นเอกลักษณ์ต่อการประณามดิงห์กรา ยกเว้นชาวาร์การ์ที่ยกมือบอกว่าเสียงไม่เป็นเอกลักษณ์ เพราะเขาไม่เห็นด้วย ผู้มาประชุมไม่พอใจและได้ใช้กำลังกายปฏิบัติต่อเขาด้วยความรุนแรง ถึงแม้เขาจะไม่ประณามการกระทำของดิงห์กรา แต่เขาก็ไม่นิยมพฤติกรรมหยาบคายของนักศึกษาบางคน ครั้งหนึ่งในวงสนทนาของกลุ่มนักศึกษา “พวกคุณต้องเห็นท่านหญิงครูซอน วายล์ลี ทั้งตัวของเธอบนร่างสามี ฮาๆ” ชาวาร์การ์ตะโกนปรามให้หยุดกล่าวเช่นนั้น “ภรรยาหัวใจใส่อื่นให้อาลัยสามี แล้วพวกคุณหัวเราะเยาะเธอหรือ! ช่างน่าอาย!”

ในขณะเดียวกันที่อินเดีย แจ็คสัน เจ้าพนักงานชาวอังกฤษในเมืองนาสิก ผู้ที่นำภรรยาเข้าห้องขัง ได้ถูกยิงเสียชีวิต ตำรวจจับกุมผู้ต้องสงสัย ชาวาร์การ์เองก็ถูกจับในวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1910 ที่สถานีรถไฟวิกตอเรียเมืองลอนดอน และถูกจับกุมตัวไปยังอินเดียโดยเรือกลไฟที่ล่องออกจากลอนดอนเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1910 เขาวางแผนว่าเขาจะต้องหลบหนี เรือจอดทอดสมอ 2 วันที่ท่าเรือเมืองมาร์แซย์ ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่เรือทอดสมอ เขาแจ้งผู้คุมว่า “ผมต้องการไปห้องน้ำ” เขาเปิดช่องหน้าต่างในห้องน้ำแล้วกระโดดลงทะเลหนีไป ชาวาร์การ์ว่ายน้ำอย่างรวดเร็ว กระสุนจากปืนผู้คุมไม่โดนตัวเขาเลย เมื่อว่ายน้ำถึงท่าเทียบเรือ ขณะชาวาร์การ์กำลังปีนขึ้น ก็มีเสียงดังจากบนฝั่งว่า ขโมย! ขโมย! ผู้คุมชาวอังกฤษจับกุมตัวเขาไว้ แต่เขาพูดขี้ขึ้นว่า “คุณจับผมไม่ได้นะ คุณเป็นผู้คุมอังกฤษ และตอนนี้ผมอยู่บนแผ่นดินฝรั่งเศส” ผู้คุมไม่ได้เกรงในคำพูดนั้น ความหวังที่จะให้ตำรวจฝรั่งเศสช่วยนั้นสูญเปล่า ผู้คุมอุทลากเขากลับไปยังเรือที่จริงเพื่อนของเขาคือมาดัม คามาและไอนุาร์ริบุตรมาดามาร์แซย์แต่ก็เข้าไปแล้ว ชาวาร์การ์ถึงอินเดียภายใต้การควบคุมของตำรวจ เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1910 และเข้าพิจารณาคดีพิเศษยังศาลสูงที่บอมเบย์ เขาถูกพิจารณาคัดสินลงโทษจากความผิดก่อให้เกิดสงครามแจกจ่ายอาวุธและให้การสนับสนุนการจัดทำโรงงานระเบิด “วินายัคดาโมดาร์ ชาวาร์การ์ ถูกพิพากษาให้เนรเทศคุมขังตลอดชีวิต และ

ยิดทรัพย์ทั้งหมด” ขวาร์การ์ถูกฟ้องร้องในข้อหาสังหารนายแจ๊คสันเจ้าพนักงานเมืองนาสิด “ปืนที่ใช้สังหารแจ๊คสันเป็นปืนที่ขวาร์การ์ส่งมาจากลอนดอน” ขวาร์การ์ถูกพิจารณาตัดสินให้เนรเทศคุมขังตลอดชีวิตแม้จะพยายามแสดงความบริสุทธิ์ของตัวเองอย่างไร คำพิพากษานเนรเทศจำคุก 25 ปี ความผิดที่ทำ 2 กระทั่งจึงต้องถูกคุมขังทั้งหมด 50 ปี โดยให้จองจำอยู่ที่เกาะในทะเลอันดามัน เมื่อเจ้าหน้าที่อังกฤษมอบป้ายแขวนคอประจำตัวนักโทษ ขวาร์การ์บอกเจ้าหน้าที่ผู้ี้ว่า “อังกฤษจะปกครองนานกระทั่งถึง 50 ปีหรือ” คำพูดนี้กลายเป็นคำพยากรณ์ที่แม่นยำที่สุดที่ไม่เคยมีนักต่อสู้เพื่อเอกราชคนใดกล่าว

เขาถูกจองจำที่เรือนจำไบคุลลาแล้วย้ายไปที่คุกทาเน ที่นี่เขาพบผู้คุมใจดีที่แอบยื่นจดหมายจากน้องชายของขวาร์การ์ชื่อ นาราญันราว ซึ่งถูกคุมขังในข้อหาหมายชีวิตผู้สำเร็จราชการ ผู้คุมถามว่าประสงค์จะเขียนจดหมายตอบน้องชายหรือไม่ “เชื่อเพลิงบางส่วนเผาไหม้ในเครื่องจักรไอน้ำ นั้นทำให้ไอน้ำพุ่งขึ้นมาแล้วเครื่องยนต์จึงเริ่มขับเคลื่อน พวกเราไม่ใช่เชื่อเพลิงนั้นหรือ?” ข้อความถึงน้องชาย ผู้ถูกคุมขังหลายคนถูกควบคุมไปยังหมู่เกาะอันดามันโดยรถไฟ เฉพาะขวาร์การ์ถูกคุมตัวขึ้นรถยนต์ไปยังสถานี รถไฟมุ่งหน้าไปยังเมืองมัตราส²⁹ จากหน้าต่างรถไฟเขาคิดรำพึง “รถไฟนำเราไปยังอันดามันด้วยความเร็วแสง แล้วรถไฟนี้จะนำเรากลับบ้านด้วยความเร็วนี้ไหมหนอ?”

จากมัตราส ขวาร์การ์และนักโทษคนอื่นๆ ถูกนำตัวไปยังหมู่เกาะอันดามันโดยเรือ เอส เอส มหาราชา เรือถึงท่าแบลร์เมืองหลวงแห่งหมู่เกาะอันดามัน เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1911 “จะดีแค่ไหนถ้าเกาะเหล่านี้เป็นฐานทัพเรือของอินเดียเอกราช” เขาคิดขณะอยู่บนเรือ และความคิดนั้นก็เป็จริง เรา (อินเดีย) ตั้งฐานทัพนาวิกโยธินบนหมู่เกาะ

²⁹ เมืองเจนไน ในปัจจุบัน

อันดามัน เมื่อเรือถึงชายฝั่ง ทหารผู้คุมตะโกนส่งนักโทษ “เดินขึ้นเนินนี้ไป
ยังที่คุมขังของพวกเขา” ซาวาร์การ์ถามตัวเองในใจ “...เธอจะได้อีกกลับไปยัง
อินเดียที่มีเอกราชด้วยถนนเส้นเดียวกันนี้หรือไม่หนอ?” ซาวาร์การ์เข้าไป
ในที่คุมขังมึมน้ำนั้น ประตูปิดลงเบื้องหลังเขา เขารู้สึกว่าตนเองเข้าไปใน
เงื้อมมือแห่งมัจจุราช

หัวหน้าเรือนจำชาวอังกฤษ บาร์เรีย ถามซาวาร์การ์ “คุณคือคน
ที่พยายามหลบหนีจากมาร์แซย์ใช่ไหม” และป้อนคำถามต่อว่า ทำอย่าง
นั้นทำไม เขาตอบกลับว่า “เพื่อให้ตนเองเป็นอิสระ” บาร์เรียกล่าวดุตัน
“เพื่อตัวคุณเอง อย่าพยายามหลบหนี คุณนี้ล้อมรอบด้วยป่าทึบ ชนพื้นเมือง
ที่อยู่ภายในนั้นดุร้าย ถ้าพวกเขาจับคุณได้ พวกเขาจะฆ่าและกินคุณเสีย”
เขาตอบไปว่า “ผมรู้แน่ว่าเมืองแบลร์ไม่ใช่มาร์แซย์” ในคืนแรกเขาอยู่ใน
ห้องขังเดี่ยว งานแรกที่เขาได้รับคือ การตากเปลือกต้นมะพร้าวด้วยส้อมและ
ค้อนไม้หนา ภายหลังหัวหน้าเรือนจำแจ้งเขาว่า “คุณได้รับการเลื่อนขั้นให้
ทำงานในโรงงานผลิตน้ำมัน” การทำงานบีบคั้นน้ำมันต้องใช้กำลังมากเป็น
งานที่หนักหนื่อยและอ่อนล้าอย่างมาก เขาทำงานทั้งที่ถูกล่ามโซ่ไว้ที่ขา
ร่างกายเกิดความเจ็บปวด รู้สึกหน้ามืด ล้มลงขณะหมุนเครื่องบดน้ำมัน
เขาขอน้ำดื่มจากผู้คุมแต่ถูกปฏิเสธ และบอกว่า ในหนึ่งวันนักโทษดื่มน้ำได้
2 แก้วเท่านั้น แล้วซาวาร์การ์ก็ดื่มไปแล้ว 3 แก้ว สั่งซาวาร์การ์ให้ลุกขึ้น
และทำงานต่อ เมื่อถึงเวลาอาหารกลางวันเขากินได้เพียงไม่กี่คำเพราะผู้คุม
เร่งให้ไปทำงานต่อ ซาวาร์การ์และนักโทษคนอื่นไม่ได้พักและต้องกลับไป
ทำงาน เมื่อถึงตอนเย็น หัวหน้าเรือนจำบอกซาวาร์การ์ว่า เขาสกิดน้ำมัน
ไม่ได้ตามจำนวนที่เขาต้องทำ จึงให้ทำต่อหลังจากอาหารเย็น ฉะนั้นเขา
ต้องทำงานกระทั่งดึก

ซาวาร์การ์ได้รับอนุญาตให้รับและเขียนจดหมายหนึ่งฉบับต่อ
ปี นี่คือข้อความบางส่วนจากหนึ่งในจดหมายที่เขียนถึงน้องชายของเขา
ดอกเตอร์ เอ็น ดี ซาวาร์การ์

188

เรือนจำเซลล์ลาร์

9-3-1915

เมืองท่าแบลร์

บาร์ลผู้เป็นที่รักอย่างที่สุด

อีกครั้งหนึ่ง ที่ปากกาของพี่ต้องเขียนอย่างเร่งรีบ ตามที่ได้รับจดหมายของน้องเมื่อ 7-8 เดือนก่อน การได้อ่านจดหมายน้องก็เหมือนได้เห็นหน้าน้อง

ตราบเท่าที่ชีวิตของเรายังคงอยู่ นั้นก็ดีแล้ว มันยังคงดำเนินต่อเนื่องในแนวทางเดิมเช่นเดียวกับปีที่แล้ว ในเรือนจำนี้อะไรที่เกิดขึ้นในวันแรกก็เกิดขึ้นอยู่เช่นนั้น ถ้าไม่มีสิ่งเลวร้ายใดเกิดขึ้น ความจริงแล้วบทเรียนที่จำเป็นของการจองจำก็เพื่อหลบหนีความจริง ความเปลี่ยนแปลงทั้งหลาย เฉกเช่นเดียวกับตัวอย่างสิ่งมีชีวิตและของหายากในพิพิธภัณฑ์ ที่นี้พวกเราแต่ละคนก็เป็นเช่นนั้น ในสถานที่เดียวกันและสถานะเดียวกัน บรรจขูดและติดสลากกำกับจำนวนเดียวกัน แต่ผู้คนเจ็บปวดหรืออ่อนแอต่างกัน

สิ่งที่พี่เขียนถึงน้องในจดหมายฉบับล่าสุดนั้น แสดงให้เห็นถึงความหวังตราบเท่าที่พี่ยังคงอยู่ที่นี่ เราตื่นแต่เช้า ทำงานหนัก กินตรงเวลา -ในเวลาเดิม สถานที่เดิม ปริมาณเท่าเดิม ชนิดของอาหารที่เตรียมด้วยทักษะของเรือนจำที่เทียบไม่ได้ในการสุขอนามัย-อย่างไรก็ตาม เป็นความจริงว่านักโทษไม่มีอิสระในการทำหรือพูดในสิ่งที่พวกเขาต้องการ ถึงเช่นนั้นก็ต้องให้เกียรติผู้มีอำนาจของเรือนจำ ต้องยอมรับว่าทุกคนมีอิสระที่จะฝัน สิ่งใดที่เขาชอบได้อย่างแน่นอนที่สุด และพี่ให้ความมั่นใจกับน้องว่าพี่จะใช้ความได้เปรียบนี้จากข้อนี้เต็มที่ที่สุด พี่บอกน้องว่าเกือบทุกคืน พี่หลายเรือนจำและวิ่งเล่นไปทั่ว ขึ้นข้างบนและลงล่าง ทั้งบนดึกและในเมือง กระทั่งพี่เห็นหนึ่งในพี่น้องของเรา ใครบางคนอยู่ไหนสักแห่งเป็นผู้พาเข้ามา ใกล้ชิดหัวใจของพี่ ทุกๆ คืนพี่ทำเช่นนี้ทว่าผู้คุมผู้กรุณาไม่ได้สังเกตเห็น คุณเพียงต้องตื่นขึ้นมาในคุกเท่านั้น นั่นคือสิ่งที่เขาบอก

พี่ชายของน้อง

ด้ทญา

วันหนึ่งขณะที่ซาวาร์การ์หมุนเครื่องปับน้ำมัน ความคิดเรื่องการฆ่าตัวตายก็เข้ามาในใจของเขา และความคิดนี้ค่อยวนเวียนอยู่ในใจเขาตลอดเวลา แต่ที่สุดแล้วเหตุผลก็มีอำนาจเหนือกว่า “อดทนและอดกลั้นต่อความเจ็บปวดทรมานก็เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานเพื่อชาติ จงอยู่ต่อไปและฝ่าฟัน ลูจันหลังชนฝ่าถ้าต้องทำ” ถึงอย่างไรก็เชื่อว่าทุกคนจะมีความเข้มแข็งเช่นเดียวกับซาวาร์การ์ อินดู บูห์ซาน รอยฆ่าตัวตาย อุลลัสการ์ ดัทท์ วิกลจริต อุเพนดรานาถ บันเนอร์จี ร้องไห้อยู่เสมอ ทำให้ซาวาร์การ์ให้กำลังใจนักโทษการเมืองในบรรยากาศที่เงียบเหงานั้น “อย่าสิ้นหวังเลยเพื่อน อย่ายอมแพ้ ความทุกข์ทรมานของเราจะต้องบังเกิดผล ในท้ายที่สุด” และกล่าวต่อ “วันข้างหน้า ลูกหลานจะมาจาริกยังสถานที่นี้ แล้วพูดว่า ที่นี่เป็นสถานที่ที่ผู้กอบกู้แผ่นดินของเราอาศัยอยู่นานหลายปี เลือดเนื้อของเรา จิตวิญญาณของเราสละเพื่ออิสระของชาติ” ในเรือนจำนี้ ซาวาร์การ์ถูกลงโทษในหลายลักษณะ ทั้งใช้โซ่ล่ามข้อเท้าทั้งสองข้างแล้วคล้องไว้ที่กำแพง คล้องข้อมือทั้งสองไว้ด้านหลัง ตีรวนแท่งเหล็กข้อเท้าทั้งสองข้างคล้องยึดตั้งไว้ที่กำแพงเพื่ออยู่เฉพาะในท่ายืนเท่านั้น ตีรวนท่อนเหล็กยึดแนวขวางระหว่างข้อเท้าทั้งสองให้เท้าห่างไม่ว่าจะยืน นั่ง เดิน หรือนอน และถูกตรึงข้อมือทั้งสองข้างให้สูงกว่าตัวเขา แต่ทั้งหมดนี้เขาผ่านไปได้ด้วยท่าทางสงบนิ่ง แต่ใจเขากลับตื่นรู้อย่างมาก เขาแต่งกลอนหลายบทและท่องจำบทกลอนที่เขาแต่ง

ซาวาร์การ์ได้รู้ว่าพี่ชายของเขา กเนชราว ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำนี้ เขาถามถึงพี่ชายกับหัวหน้าเรือนจำ แต่แล้ว ผู้คุมจามาตาร์ช่วยเขาโดยบอกว่า กลุ่มนักโทษที่พี่ชายเขาอยู่นั้นจะเข้าแถวรายงานตัวหลังจากนั้นจะเป็นกลุ่มของซาวาร์การ์ ในระหว่างที่เปลี่ยนผลัด พี่ชายของเขาประหลาดใจมากที่เห็นน้องชายอยู่ในเรือนจำเดียวกัน แต่ก็เพียงแค่ได้พบหน้ากันเท่านั้น ผู้คุมเร่งให้แยกย้ายไปทำหน้าที่ อย่างไรก็ตามซาวาร์การ์ได้รับจดหมายจากพี่ชายโดยความช่วยเหลือของจามาตาร์ “พี่คิดว่าน้องอยู่อังกฤษเพื่อดำเนินงานของเราต่อ... ชัยชนะในการต่อสู้ของอินเดียเพื่อเอกราช ดังนั้นพี่จึงไม่

รู้สึกอันใดกับการถูกพิพากษาคดีความ อนิจจา น้องก็อยู่นี่เช่นกัน” เขาเขียนตอบกลับว่า “พวกเราถูกพิพากษาให้หุ้พังและตายที่นี่... พวกเราอยู่ที่นี่เพื่อรับใช้ประเทศของเราจากความล้มเหลวของเราเอง ให้คนอื่นรับใช้เธอ (ประเทศ) ด้วยความสำเร็จของพวกเขา...” ด้วยเหตุนี้ซาวาร์การ์เริ่มให้การศึกษาด้านการเมืองการปกครองกับเพื่อนร่วมที่คุมขัง ทว่า “แต่ซาวาร์การ์ ผมว่าการศึกษาเปล่าประโยชน์สำหรับผม ผมเชื่อในการปฏิบัติ” และอีกคนก็กล่าวลักษณะเดียวกัน ซาวาร์การ์ตอบการสนทนา “ภายนอกเรือนจำ พวกคุณต่อสู้เพื่อเอกราช ภายในนี้พวกคุณต้องเตรียมตัวสำหรับความรับผิดชอบที่คุณจะต้องแบกไว้เมื่อพวกเราได้รับเอกราช” ซาวาร์การ์ไม่มีความสงสัยประการใด ไม่ว่าจะช้าหรือเร็ว อินเดียจะต้องเป็นอิสระ “เมื่อประเทศของเราเป็นอิสระ เราจะต้องการนักเศรษฐศาสตร์ นักปกครอง และรัฐบุรุษ” นักโทษคนหนึ่งกล่าวว่า “ก็ได้ ก็ได้ แต่หนังสืออยู่ไหนล่ะ” อีกคนถาม “และใครจะให้กระดาษและปากกาเรา” เขาตอบว่า “เราจะพยายามหาสมุด แต่ตอนนี้เราจะใช้กำแพงเรือนจำไปก่อน” “สหาย พรุ่งนี้พวกเราจะเปลี่ยนห้องขัง ใครก็ตามที่ย้ายไปอยู่ห้องขังที่ 7 โปรดอ่านที่กำแพง”

190

วันรุ่งขึ้นนักโทษที่ย้ายไปห้องขังที่ 7 มองไปยังกำแพง “โอพระเจ้า! กำแพงนี้เต็มไปด้วยตัวอักษร” ตัวอักษรที่ซาวาร์การ์ขีดลงบนกำแพงคือบทเรียนเต็มเรื่องหลักการประชาธิปไตย นักโทษใหม่ที่มายังอันดามันมีความรู้สึกว่าห่วย เศร้าและหดหู่ เมื่อถูกคุมขังในห้องขังเขาจะต้องมองไปยังกำแพง “ประโยชน์แห่งความตายคือ การมีชีวิต ปราศจากท้าว (ประเทศอินเดีย) ชีวิตคือความตาย” นั่นคือกลอนที่เขียนอย่างหวัดๆ โดยซาวาร์การ์ก่อนที่จะถูกย้ายไปยังอีกห้องขัง เป็นกลอนที่กล่าวถึง มารดาอินเดีย (Mother India) “ถูกแล้ว โอ มารดา ใครในโลกที่กล้าหมิ่นท้าว พวกเราจะอาบเขาด้วยเลือดของเขาเอง” ซาวาร์การ์และเพื่อนๆ เริ่มสื่อสารกันผ่าน “โทรเลข” โทรเลขของเขาเกิดจากการทำเสียงกระทบกันของตรวน ข้อมือที่ล่ามพวกเขาไว้นั่นเอง ซาวาร์การ์และเพื่อนยังคงดำเนินการนี้ต่อไป

วันหนึ่ง นานิ โกपाल นักปฐวีติชาวเบงกอลปฏิเสธการทำงาน มานีต้องการให้เป็นที่จดจำในฐานะนักโทษทางการเมือง เขาปฏิเสธการตอบคำถาม เขาไม่ใส่เสื้อผ้าขณะถูกลงโทษ

ในขณะเดียวกัน นักโทษบางคนได้จัดการส่งจดหมายที่กล่าวถึงการปฏิบัติอย่างเลวร้ายที่กระทำกับพวกเขาทุกคน จดหมายนี้ไปถึงโลกภายนอกและนักหนังสือพิมพ์ตีพิมพ์จดหมายเหล่านี้ รัฐบาลสั่งให้สอบสวนหัวหน้าเรือนจำแจ้งซาวาร์การ์ว่า เซอร์ เรจินัลด์ แครตต์ด็อก จะมาเยี่ยมเยียนเรือนจำ เมื่อแครตต์ด็อกมายังเรือนจำแล้วได้พูดกับซาวาร์การ์ว่า “พวกเรามีเมตตามากกว่าที่คุณรับรู้ คุณซาวาร์การ์ ถ้าคุณเป็นปฏิปักษ์กับพระราชอาญาของคุณ พวกเขาจะลงทัณฑ์คุณโดยให้ช่างกระต๊อบ” เขาตอบกลับว่า “ด้วยเหตุนั้น วันที่คุณพูดออกมา คนในอังกฤษควรถูกตัดคอในฐานะที่เป็นขโมย นอกจากการเป็นกบฏจะถูกขังเหยียบโดยไม่ต้องสงสัย แต่ถ้ากบฏมีชัยชนะ พระราชาก็ต้องถูกตัดคอเช่นเดียวกับกษัตริย์ของพวกเขาคุณพระเจ้าชาลส์ที่ 1” แครตต์ด็อกกลับไปแล้ว แต่ นานิ โกपाल ยังคงต่อต้านด้วยการอดอาหาร เขาคิดว่า “นานิ โกपाल กำลังจะตาย มีเพียงทางเดียวที่จะช่วยเขาได้” ซาวาร์การ์ไปหาโกपालที่หน้าห้องขัง โกपालบอกแก่เขาว่า “ซาวาร์การ์ ผมละอายใจที่ทำให้คุณต้องยกเลิกการอดอาหารต้นเหตุเพราะผม” “ดีแล้วนานิ ถ้าคุณยกเลิกการอดอาหารผมก็จะทำเช่นกัน” ซาวาร์การ์กล่าวต่อ “ถ้าคุณจะต้องตาย ขอให้ตายอย่างวีรบุรุษ กินอาหารจากพวกเขาให้มากที่สุดเท่าที่จะกินได้ ให้ร่างกายสมบูรณ์ขึ้นและไม่ต้องทำงาน” มานิโกपाल เลิกประท้วงการอดอาหาร และนักโทษประท้วงหยุดทำงาน พวกเขาปฏิเสธการหมุนเครื่องโม่บิบน้ำมัน

ในที่สุดรัฐบาลยอมผ่อนปรนและประกาศเสนอข้อตกลงหลายข้อ “ซาวาร์การ์ จากนั้นไปนักโทษที่ถูกตัดสินให้ถูกจองจำตลอดชีวิตจะอยู่เรือนจำเพียง 14 ปีเท่านั้น” ซาวาร์การ์ยิ้ม แล้วบอกว่า “ในกรณีของผม 28 ปี ผมถูกพิจารณาคดีสองเท่า” หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 จบลง มีประกาศจากราชวงศ์ (อังกฤษ) เผยแพร่การผ่อนปรนแก่นักโทษการเมือง

ประตู่ทัศนสถานเปิดและนักโทษการเมืองต่างเดินออกมา แต่ซาวาร์การ์
ยังคงจองจำอยู่ที่อันดามัน เขาถูกพิจารณาว่าอันตรายเกินกว่าที่จะปล่อย
ให้เป็นอิสระ สามปีต่อมาเมื่อปี ค.ศ. 1911 ซาวาร์การ์และพี่ชายของเขา
ถูกย้ายออกจากอันดามัน และนำขึ้นเรือไปยังแผ่นดินใหญ่ ซาวาร์การ์ขึ้นไป
ยังแผ่นดินอินเดีย พี่ชายของเขาประณมมือกล่าวว่า “วันเด มาตารัม”

รัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ซาวาร์การ์ ‘เป็นอันตรายต่อความสงบ
ของอินเดีย’ เขาถูกกักกันและ

ปล่อยเป็นอิสระอย่างไม่มีเงื่อนไขเพียงปี ค.ศ. 1937

ซาวาร์การ์มีส่วนสำคัญในการฟื้นฟูเพื่อเอกราช

เขายินดียิ่งที่ได้เป็นสักขีพยานชมธงสามสีโบกสบัด

เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1947

192

กลางเล่มอธิบายเกี่ยวกับหมู่เกาะอันดามันพร้อมภาพประกอบ
ข้อความว่า

กาหะ ปานี (หมู่เกาะอันดามันและนิโคบาร์) ในอ่าวเบงกอลมี
กลุ่มของหมู่เกาะเรียงรายรู้จักกันในนาม อ่าวแห่งเกาะ มากกว่า 300 เกาะ
ที่เขียวชอุ่มและงดงามตั้งภาพวาดเหล่านี้อยู่ในรูปของ หมู่เกาะอันดามัน
และนิโคบาร์ สองกลุ่มของหมู่เกาะตั้งรูปแบบหนึ่งหน่วยการปกครองเป็น
ดินแดนสหภาพ และจากเมืองกัลกัตตาและเมืองมดราสเดินทางไปถึงโดย
เรือกลไฟ เกาะใหญ่นิโคบาร์ที่ส่วนปลายสุดของอินเดีย

กระทั่งช่วงปลายศตวรรษที่ 18 หมู่เกาะอันดามันเป็นบ้านเฉพาะ
ของชาวนิกริตอ ชนเผ่าปิกมีโบราณจากยุคหิน ในปี ค.ศ. 1971 จำนวน
ประชากรลดลงและมีจำนวนน้อยกว่า 500 คน และปัจจุบันถูกจัดอยู่ใน
กลุ่มเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ ยังคงเป็นชุมชนล่าสัตว์และหาของป่า พวกเขา
ใช้ธนูสำหรับหาของป่าและล่าสัตว์

ต่างจากนิกริโต ชาวนิโคบาร์เป็นกลุ่มมองโกลอยด์ พวกเขาทำเกษตรกรรมและสร้างบ้านบนเสาสูงภายในสวนปามะพร้าว ช้างจากแผ่นดินใหญ่ถูกนำมายังหมู่เกาะอันดามันเพื่อทำงานในป่าทึบและป่าดิบ เต่าและปามะพร้าวที่ใหญ่ที่สุดในโลกอยู่ในน้ำโดยรอบเกาะ

เหนือประตูห้องซังที่ 123 เขียนว่า ห้องซังเดียวที่ซึ่งซาวาร์กรมักถูกจองจำ

ท่าเรือหลักตั้งอยู่ที่เมืองแบลร์อันเป็นเมืองหลวงของหมู่เกาะอังกฤษใช้หมู่เกาะอันดามันเป็นทัศนนิคม เรือรบของอาณานิคม พวกเขาสร้างเรือนจำโหดร้ายที่ซึ่งไม่ได้คุมขังเฉพาะอาชญากร แต่นักต่อสู้เพื่อเอกราชหลายคนด้วย หมู่เกาะที่ครั้งหนึ่งเคยถือเป็นสถานที่แห่งความตายของประเทศและเรียกกันว่า กาพะ ปานี (น้ำดำ) สุภาช จันดรา โปส³⁰ เรียกหมู่เกาะนี้ว่า ซาฮิตและสวราช-หมู่เกาะที่นักต่อสู้เพื่อเอกราชยอมพลีเพื่อได้ชัยชนะแห่งอิสระของประเทศ

193

❁ อิสระของประเทศและประชาชนกว่าจะได้มา ประเทศขนาดใหญ่นี้มีผู้ร่วมนำพาชาติของตนเองออกจากการปกครองของประเทศอื่นอยู่มากมาย วีรบุรุษเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ของอินเดียใหม่ (ที่มีใช้เป็น

³⁰ เป็นหนึ่งในบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ที่ได้อุทิศตนในการต่อสู้เพื่อเอกราช มีแนวคิดที่ไม่พ้องกับอหิงสาแบบคานธีเท่าใดนัก เพราะมีแนวทางที่ว่าประเทศต้องมีการล้างล้างทหารที่แข็งแกร่งเพื่อการรบด้วย ท่านเป็นผู้นำกองกำลังทหารแห่งชาติอินเดียและเคยดำรงตำแหน่งประธานสมัชชแห่งชาติอินเดีย ท่านเป็นผู้ให้คำว่า ซัยฮิน (เจย์ ฮิน) ซึ่งใช้ปลุกขวัญในช่วงการลุกขึ้นต่อสู้เพื่ออิสระในการปกครองตนเองและยังคงเป็นคำสำคัญของสังคมอินเดียที่ใช้กันมาถึงทุกวันนี้ เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับท่านโดยตรงจัดทำผ่านสื่อต่างๆ และการยกย่องท่านในฐานะผู้นำทหารที่มีอิทธิพลต่อวีรบุรุษทหารในละครเรื่อง ราก เดช (Raag Desh) และเรื่องราวของท่านในหนังสือการ์ตูนชุดนี้คือ สุภาช จันดรา โปส: เกิดมาเพื่อนำทาง

อาณาจักรหรือแคว้นแคว้นดังก่อนตกเป็นอาณานิคม) รวมทั้งผู้กล้าหาญที่เป็นชาวบ้านสามัญ (ชาวนา พ่อค้า ยาวชน เป็นอาทิ) เรื่องราวของการสร้างชาติในยุคเรียกร้องเอกราชไปถึงยุคอิสระอินเดีย ได้ถูกบันทึกไว้อย่างดี รวมถึงการบันทึกภาพต่างๆ ในหนังสือแบบเรียนว่า บุคคลสำคัญของประเทศในช่วงการต่อสู้เพื่อเอกราช ทั้งภาพรวมของประเทศและรัฐท้องถิ่น ดังเช่น Great Personalities (West Bengal, Bihar and Odisha), Portraits of Famous Indian Personalities, Assam General Knowledge, สมุดภาพแรงงานชื่อ Great Person of Assam และสมุดวาดภาพด้วยดินสอของบุคคลสำคัญ เป็นต้น อีกทั้งแทรกไว้ในบทเรียนอื่นอาทิ บทเรียนสังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

วันเอกราชอินเดีย ไทโรทศน์ ฉายภาพขาวดำเหตุการณ์การเรียกร้องเอกราช หนังสือพิมพ์มีภาพและเรื่องราวต่างๆ ในห้วงเวลานั้นกว่าจะได้เชิญธงสามสีขึ้นสู่ยอดเสาต้องฝ่าฟันอุปสรรคที่ยากเขี้ยมมานาน 200 ปี บรรพบุรุษสละชีวิตในการต่อสู้เพื่ออิสรภาพตลอดมา คนอินเดียไม่ใช่ประชาชนคนของอาณาจักรใดอีกแล้ว แต่เป็นพลเมืองของประเทศอินเดียเพียงหนึ่งเดียว การระลึกถึงคุณของวีรบุรุษ จึงควรปกป้องและพัฒนาชาติต่อไป ดังสุนทรพจน์ของประธานาภิบัติคนที่ 13 (2012-2017) “...ภารกิจของเราคือการสานต่อภารกิจของคานธี, ยาวฮาลล์ เนห์รู, ซาดาร์ ปาติล, ราเจนดรา ปราสาด, อัมเบดการ์ และโมลانا อาซาดี ท่านทั้งหลายนี้ได้ชี้แนะแนวทางให้แก่ประเทศของเรา การบรรเทาเหตุแห่งความยากจนและสร้างโอกาสให้ยาวชน นำพาอินเดียของเราไปสู่ความก้าวหน้า...”

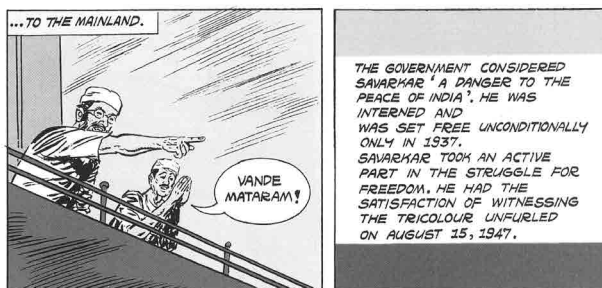
การปลูกฝังค่านิยมความรักชาติในช่วงการต่อต้านอาณานิคมมีความเข้มข้นสูงสุดในประวัติศาสตร์บนแผ่นดินอินเดียอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ซึ่งแต่เดิมหน้าที่สำคัญอยู่ที่พระราชินีแม่ทัพข้าราชการ แต่สำหรับช่วงเวลาของการเรียกร้องอิสรภาพนั้นเป็นการปลูกฝังค่านิยมความรักชาติให้เกิดมีในตัวประชาชนทุกคน ทุกวัย และกลายเป็นค่านิยมที่ฝังแน่น

ในตัวบุคคลถึงทุกวันนี้ ทั้งนี้กระบวนการและบริบทในช่วงแรกเริ่มของการปลูกฝังแนวคิดค่านิยมนี้ก็มีลักษณะเฉพาะอินเดีย ค่านิยมรักชาติในปัจจุบันดูกลายเป็นค่านิยมลักษณะชาตินิยมที่มีลักษณะเฉพาะตน อาจมีความต่างจากชาตินิยมของประเทศอื่น แต่อย่างไรก็ตามค่านิยมที่ถูกปลูกและปลูกฝังเพิ่มขึ้นนี้ ได้ก่อให้เกิดการรวมพลังขึ้นทั่วประเทศ และเมื่อได้รับเอกราชแล้ว ค่านิยมนี้ได้กลายเป็นเบื้องหลังอุดมการณ์ความก้าวหน้าของประเทศในด้านต่างๆ เช่น ความก้าวหน้าด้านกีฬา การพัฒนาพลังงาน นิวเคลียร์ การส่งยานอวกาศสำรวจดวงจันทร์และดาวอังคาร การผลิตรถไฟฟ้า ฯลฯ ความยิ่งใหญ่ในอดีตของประเทศ คือแนวคิดเบื้องต้นค่านิยมความเป็นชาตินิยมของอินเดีย

สำหรับการตื้นเรื่องนี้ มิได้เป็นคำสอน คำกล่าวหรือเรื่องราวที่แสดงถึงความรักชาติเฉพาะในช่วงการเรียกร้องอิสรภาพเท่านั้น แต่ยังขยายไปถึงหลังจากการได้รับเอกราช เพราะคนอินเดียต้องดูแลและพัฒนาชาติของตนต่อจากนี้ ดังคำกล่าวของวีร “เมื่อประเทศของเราเป็นอิสระเราจะต้องการนักเศรษฐศาสตร์ นักปกครอง และรัฐบุรุษ” คำกล่าวนี้ทำให้คำนึงถึงเหล่าวีรบุรุษที่สละอุทิศตนเพื่ออิสรภาพของประเทศและให้คนรุ่นต่อไปสานต่อ ปณิธานของวีรชนยังคงปรากฏสอดแทรกไว้ในหนังสือแบบเรียน คำสอนของครู และคำปรารภของผู้นำประเทศ ทุกวันนี้เยาวชนมุ่งหน้าศึกษาเพื่อเป้าหมายด้านอาชีพเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ความเชี่ยวชาญในอาชีพก็เป็นหนทางหนึ่งในการพัฒนาประเทศ

3.6 หมอผู้มีวิสัยทัศน์

การที่คนแต่ละหมอมีลักษณะเฉพาะเช่นเดียวกัน การที่คนในหมอนี้จะกล่าวถึงเรื่องราวของบุคคลสำคัญในด้านต่างๆ ตั้งแต่วัยเริ่มต้นกระทั่งช่วงเวลาสุดท้ายของชีวิต

กาลิทาส: กวีผู้ปรารถนาเปลี่ยนและการละคร กาลิทาส³¹ หนึ่งในกวีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่โลกรู้จัก ผู้ที่ถูกปฏิเสธให้เข้าเรียนในการศึกษาศันสกฤตตามแบบแผนที่อนุญาตเฉพาะเด็กชายวรรณะพราหมณ์ พ่อและแม่ของเขาเสียชีวิตเมื่อเขาอายุไม่ครบขวบและได้รับอุปการะโดยชายเลี้ยงวัวผู้มีจิตเมตตาแต่ไม่รู้หนังสือ กาลิทาสช่วยพ่อบุญธรรมดูแลฝูงสัตว์ เนื่องจากการกินนม โยเกิร์ต และเนย ทำให้กาลิทาสเติบโตเป็นเด็กหนุ่มร่างกายแข็งแรงและหล่อเหลา แต่เป็นคนขยาป่าไม่มีการศึกษา เมื่อเขาว่างจากการเลี้ยงวัวเขาชอบไปยั้งวัดในหมู่บ้านและอุทิศตนสวดมนตร์บูชาพระแม่กาลี ด้วยเหตุนี้เขาจึงได้ชื่อว่า “กาลิทาส”

ขณะเดียวกันที่เมืองพาราณสี พระราชามีธิดาทั้งดงามและฉลาดเฉลียว พระองค์ปรึกษากับมเหสี “เราเป็นกษัตริย์กษัตริย์ เราจะทำบุรุษที่เทียบเท่าเธอ ณ ที่ใด” มเหสีพูดถึงชายผู้เหมาะสมกับธิดา วรรณะรูชี พระราชาเห็นด้วยว่าเขาเป็นบุรุษที่ยิ่งใหญ่ แต่ธิดาคงยากที่จะพอใจในตัวเขา มเหสีจึงแนะนำว่า อย่างน้อยเราควรบอกเรื่องนี้แก่นาง แล้วดูว่านางจะรู้สึกอย่างไร วสันติภูมิใจในความรู้ของตนอย่างมาก “ท่านรู้จักผู้ใดที่สามารถชนะลูกได้ในกาไร่เกี่ยวกับคัมภีร์ต่างๆ แสงหาบุคคลนั้นผู้ที่อาจหวัง

³¹ รัตนกวีเอกของอินเดีย มีชีวิตในช่วงเวลาราวกลางคริสต์ศักราชที่ 4 ถึงต้นคริสต์ศักราชที่ 5 งานประพันธ์สันสกฤต ดังเช่น บทละครเรื่อง อภิษยาน-ศกุนตลา มหาภาพยวรรณคดีเรื่อง कुमार-สามภวา และกวีนิพนธ์ความในใจเรื่อง เมฆพุด

“ได้ว่าจะชนะลูกได้” วสันติกล่าวกับบิดามารดาของนาง วรระรุชียอมรับการท้าทาย วสันติเป็นกังวลเพราะนางไม่ชอบเขา และแน่นอนว่านางไม่สนใจที่จะแต่งงานกับเขา นางครุ่นคิดว่า “เขาเป็นผู้คงแก่เรียนและเขาอาจชนะเราได้ เราจะให้สิ่งนี้เกิดขึ้นไม่ได้ เราจะใช้เหลื้มมกลกับเขา” ในวันนัดหมายท่ามกลางเสนาบดีผู้ร่วมเป็นพยาน วสันติกล่าวขึ้นว่า “นี่จะเป็นการโต้ว่าที่แบบเจียบ เราจะถามปัญหาท่านเพียงผ่านท่าทางและท่านต้องตอบปัญหาเหล่านั้น” วรระรุชิตอบตกลง แล้วนางยกนิ้วขึ้นหนึ่งนิ้ว เขาคิดในใจว่านั่นมีความหมายว่า ด้วยพระนามของพระเจ้าใช่หรือไม่ และแล้วเขาก็ยอมแพ้ และบอกว่าตนไม่สามารถตอบคำถามได้

วรระรุชิรู้สึกว่าตนเองถูกโกงและทำให้ขายหน้า ระหว่างทางในป่าเขาเดินครุ่นคิด “ช่างเป็นการดูหมิ่น! แต่เราจะแก้แค้นธิดาของพระราชาได้อย่างไร?” ทันใดนั้นเบื้องหน้าบดตันไม้ เขามองเห็นชายหนุ่มกำลังนั่งอยู่บนปลายกิ่งไม้หันหน้าเข้าหาตัวต้นไม้กำลังเงื้อมแขนพินกิ่งไม้ วรระรุชิพูดเสียงดังว่า “โอ พ่อหนุ่ม! หยุดพินไม้จั่นเจ้าจะตกลงมา” ชายหนุ่มตอบ “กังวลเพียงธุระของตนเถอะ” ชายรุ่นหนุ่มนั้นคือ กาลิทาส วรระรุชิมองยังเขาแล้วคิดว่า ชายผู้นี้ช่างโง่เขลา ไม่มีประโยชน์ใดที่จะโต้แย้งกับเขา ขณะที่วรระรุชิเดินทางต่อ แต่ไม่ทันไรสิ่งที่เขากล่าวเตือนก็เกิดขึ้น กาลิทาสตกจากต้นไม้เขาตะโกนไปยังวรระรุชิว่า “ท่านครับ ท่านครับ โปรดหยุดก่อน...” แล้ววิ่งตามพร้อมตะโกนดัง “ผมต้องการถามปัญหาท่าน” กาลิทาสสนทนากับวรระรุชิ “ท่านบอกว่า ผมจะตกจากต้นไม้ ท่านคาดการณ์เหตุนี้ได้ได้อย่างไร?” เขาพูดว่า “นั่นไม่ใช่การคาดการณ์! ใครก็รู้ว่าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้น” “แต่ผมไม่รู้ ท่านคงต้องเป็นโหราจารย์ผู้ยิ่งใหญ่” เขาบอกชายหนุ่มว่าเขาไม่ใช่โหร แต่กาลิทาสก็คงยืนยันความคิดตนว่าเขาคือโหรผู้ยิ่งใหญ่ เขาคุกเข่าขอร้อง “ได้โปรดเถิดท่าน สงสารเราเถิด เราต้องการรู้ถึงอนาคตของตัวเรา” วรระรุชิตอบ “อนาคตหรือ? เจ้าอาจได้แต่งงานกับเจ้าหญิง” แล้ววรระรุชีก็นึกขึ้นได้ว่า “เจ้าหญิงหรือ? แน่่อน ข้ากำลังคิดถึงเจ้าหญิงวสันติ! เราจะใช้เจ้าที่มนี้แก้แค้นนางคืนด้วยอุบายของเรา

เอง” กาลิหาสบอกวระรรูชิ “ท่านบอกว่า เจ้าหญิงหรือ? แต่ไม่มีเจ้าหญิงที่นี่” “ทำอย่างที่เราบอกก็พอ แล้วคำทำนายจะเป็นจริง”

วระรรูชิพากาลิหาสไปยังบ้านของเขาแล้วให้เขาใส่เสื้อผ้าของคนทีเล่าเรียนหนังสือ “ตอนนี้เจ้าเหมือนบัณฑิตแล้ว เจ้าจะเป็นผู้ประสบความสำเร็จอย่างใหญ่หลวงยังพระราชวัง ถือตะกร้าดอกไม้ไว้” วระรรูชิและกาลิหาสเดินทางไปยังพระราชวัง วระรรูชิบอกชายหนุ่มว่า “ตอนนี้ อย่าลืมละ เมื่อเจ้าพบพระราชินีให้โปรยดอกไม้ขณะเปล่งคำอวยพร ‘โอม สวาสตี’” กาลิหาสตอบเขาว่า “ผมจะทำตามที่ท่านบอกทุกประการ” ในห้องพระโรง เบื้องหน้าพระราชินี กาลิหาสคิดทวน “ใช่แล้ว อันดับแรกเราต้องโปรยดอกไม้ยังพระราชินี แล้วเราต้องพูดว่า... พูดว่า... อะไร? อัศ-สวาสตี? อุ-ชาตระ? โอ เราลืมไปแล้ว” แล้วกาลิหาสก็เปล่งเสียงว่า “...อุชตรา” พระราชินีตกใจร้องขึ้นว่า “เจ้าเรียกข้าว่าอะไรนะ เจ้าเรียกข้าว่าอุฐุเช่นนั้นหรือ?” วระรรูชิมีสติอย่างดีเยี่ยม เขาบอกแก่พระราชินีว่า เป็นการกล่าวคำให้พรแบบพิเศษ แล้ววระรรูชิกล่าวกลอนให้พรและแปลให้พระราชินีฟัง พระราชินีมีความปลาบปลื้มในตัวกาลิหาสว่าเป็นผู้มีความรู้ วระรรูชิแจ้งพระราชินีว่า เขานำบัณฑิตกาลิหาสมาเพื่อทำตามคำทำนายของพระราชินี พระราชินีมีความยินดี วระรรูชิมีข้อเสนอว่า กาลิหาสผู้ตอบปัญหาก็จะไม่ตอบโดยใช้คำพูดเช่นเดียวกับที่พระธิดาถาม โดยใช้ท่าทาง เขาระชิบบอกชายหนุ่มว่า “เดี๋ยวเจ้าจะทำอะไร ท่าทางมืออย่างไรก็ได้ แต่อย่าเปิดปากพูด ไม่เช่นนั้นเจ้าจะเสียโอกาสแต่งงานกับเจ้าหญิง”

การได้วาทีโดยไม่ใช้เสียง วสันตยิกนี้วขึ้นเป็นท่าทางคำถามเดียวกับวระรรูชิ ในใจนางคิดว่า “ชายผู้นี้ซึ่งรูปร่างน่ารัก แต่เขาจะทายปริศนานี้ที่หมายถึง เพียงพระเจ้าที่เป็นความเท็จจริงและนิรันดร์ได้หรือไม่?” แต่กาลิหาสผู้ผ่านสารกลับเข้าใจต่างไปอย่างมาก เขาคิดว่านั่นหมายถึง นางต้องการควักลูกตาเขาจึงตอบด้วยการ ยก 2 นิ้ว นิ้วชี้และนิ้วกลางไปยังนาง วสันตยิกคิด “เขาเข้าใจด้วยหรือ! คำตอบเขานี้ถูกต้อง สิ่งที่เขายกนิ้วคือ

นอกจากพระเจ้า ตัวเราเองคือความเที่ยงแท้และนิรันดร์ โดยการชูสองนิ้ว ไม่ใช่เพียงหนึ่งนิ้ว” ในคำถามที่สอง วสันติชูทั้งห้านิ้ว “ร่างกายประกอบด้วยธาตุห้า ไฟ อากาศ ลม น้ำและดิน” ชายหนุ่มคิดว่านางต้องการจะตอบเขา เช่นนั้นเขาต้องป้องกันตัว แล้วยกกำปั้นขึ้น นางคิดฉงน “ฮา เป็นคำตอบที่สมบูรณ์! นั่นคือ ร่างกายประกอบด้วยธาตุทั้งห้า ที่รวมกันเป็นหนึ่งในร่างกายของมนุษย์” เจ้าหญิงยอมรับความพ่ายแพ้ และแต่งงานกับกาลิทาส

หลังจากพิธีแต่งงานเขาพานางกลับมายังกระท่อมของเขา นางคิดในใจเมื่อเห็นกระท่อมนี้ว่า “สามีของเราเป็นผู้สมถะมัธยัสถ์อย่างแท้จริง แต่เรายอมรับได้ ความรู้ของเขาเป็นเพื่อนคู่ชีวิตของเขา...” ทั้งสองนั่งอยู่ในกระท่อม ทันใดเสียงร้องอันดังของอูฐเข้ามาข้างใน นางจำได้ว่ากาลิทาสเคยเรียกบิดาของตนว่าอูฐ แล้วนางถามสามีว่า นี่คือนกอะไร เขาพยายามเปล่งคำเพื่อตอบนาง นางจึงถามขึ้นว่า ทำไมเขาออกเสียงคำนี้ได้ติดขัดนักซึ่งเป็นเพียงคำสันสกฤตง่ายๆ เขาตอบว่า “สันสกฤต? เราไม่เคยเรียนสันสกฤตเลย!” วสันติตกใจอย่างมาก “ท่านไม่ใช่ผู้เล่าเรียนหรือ” เขาบอกนาง “ไม่ เราเป็นเพียงคนเลี้ยงวัว” “คนเลี้ยงสัตว์?” นางอุทาน “โปรดอย่าโมโห เราจะทำให้ท่านพอใจ เราจะทำนอมมาให้ท่านทุกๆ เช้า” นางคำนึงขึ้นได้ว่า “นั่นเพราะพระรูชีเล่นเล่ห์กลกับเรา! แต่เราก็จะไม่ยอมรับคนโง่นี้เป็นสามีของเรา” แล้วนางจึงเปล่งวาจารุนแรงต่อเขา “ไปให้พ้น! มีเพียงผู้คงแก่เรียนเท่านั้นที่เหมาะสมจะเป็นสามีของเรา แล้วเจ้าเป็นเพียงคนขายป่าโง่เขลา” ชายหนุ่มเดินจากออกไปทันที ทำให้วสันติประหลาดใจและตกใจ นางพูดกับตนว่า “ทำไมเราถึงได้กราดเกรี้ยวมากมายเช่นนี้ เราไม่ต้องการให้เขาถือสาในคำพูดเราเลย...”

กาลิทาสรู้สึกถูกเหยียดหยามอย่างรุนแรงจากคำพูดของวสันติ และครุ่นคิดว่า “เราจะเป็นผู้มีความรู้ได้อย่างไร? ฮา! นั่นไงวัดพระแม่กาลิ เราขอให้พระแม่ประทานความรู้แก่เรา” ภายในวัด กาลิทาสนั่งสมาธิ เขาทำสมาธิหลายวันโดยปราศจากน้ำและอาหาร ในที่สุด เขาลุกขึ้นยืน

ถือดาบต่อหน้าพระแม่กาลิแล้วพูดขึ้นว่า “เช่นนั้นแล้วท่านไม่ประทานพรแก่เรา โอ พระแม่ ลูกจะพลีสังเวศน์ เบื้องบาทท่าน” เทพีกาลิปรากฏเบื้องหน้า “อย่าทำเช่นนั้น บุตรเรา! เราพอใจในการปฏิบัติของเจ้า เราให้พรแก่เจ้า ให้เจ้าเป็นผู้ปราศเบื่อง” ชายหนุ่มเปี่ยมล้นความสุขจากอุทิศตนและแสดงความกตัญญู เขากลับบ้านพร้อมความสุขเบิกบาน เมื่อวันดีเห็นสามีนางกลับมา “เขามาแล้ว ข้าช่างมีความสุข” นางถามสามีเป็นภาษาสันสกฤตในความหมายที่ว่า “ภาษาพูดของเจ้าพัฒนาขึ้นใช่ไหม?” “ใช่แล้ว เราได้รับพรจากพระแม่กาลิ เราได้เรียนสันสกฤต” เขาพูดกับนางว่าเขาจะใช้ความรู้ในคำภาษาสันสกฤตสามคำเพื่อแสดงความกตัญญูต่อนาง นางบอกเขาว่า เขาไม่จำเป็นต้องขอบคุณนางเลยเพราะนางเป็นภรรยาเขา แต่เขาตอบกลับนางว่า “แต่เพราะท่านนำทางความรู้แก่เรา ท่านจึงเป็นครูของเรา” วสันตดิถีใจและโกรธเมื่อได้ยินที่กาลิทาสบอกว่าจากนี้จะไม่ยอมรับนางเป็นภรรยา นางเปล่งคำแช่ง “ขอให้เจ้าจงจบชีวิตด้วยน้ำมือของผู้หญิง”

จากนั้นกาลิทาสใช้ชีวิตอย่างผู้พเนจรรอนแรม ล้อมรอบด้วยธรรมเนียมแห่งธรรมชาติ เขาแต่งโคลงกลอนเป็นภาษาสันสกฤตซึ่งตอนนี้เขากลายเป็นครูใหญ่แห่งกวีศิลป์ที่ยิ่งใหญ่ “ความงดงามของธรรมชาติเผยขึ้นในทุกแห่ง งอกงามโอบล้อมด้วยรักของน้ำในโนดาต แลลิลลีสอดกตุมอ่อนโยนงอกเงยไร้มลทิน” “ก้อนเมฆลอยปะทะกันเกิดสายฟ้าเสียงก้องดังจิ้งหะกลอง องค์อินทราละบายสีสายรุ้งประกายข้ามขอบฟ้า ขณะที่แสงอัสนีเผลอเช่นสายพิณ” เขาพรรณนาโคลงขณะอยู่กับธรรมชาติ

ระหว่างการเดินทาง กวีผู้นี้ได้หยุดยั้งราชสำนักต่างๆ เป็นครั้งคราวแต่ราชสำนักที่เขาชอบคือราชสำนักของพระราชาโบห์จาที่ดาหรั พระราชาเป็นผู้อุปถัมภ์ศิลปะและวรรณคดีอย่างใหญ่หลวง วันหนึ่งในราชสำนักพระราชาถามเหล่ากวีว่า “ผู้ใดจะสามารถแต่งกลอนที่ลงท้ายด้วย ‘ตัตม ตะตัม ตัม ตะตัตม ตะตัม ตาห์?’” ผู้มีความรู้เหล่านั้นงุนงง “ผู้ใดสามารถแต่งกลอนกับคำที่ไม่มีคามหมายนั้นได้?” กวีเถลไถลกัน แต่กาลิทาสนักกลอนผู้มีเขววันสามารถแต่งได้ “ราชินีปิ่นปายบันได้ไปหาพระราชา

โบห์จา... ถ้วยทองแห่งผิงไม้จันทน์หล่นจากมือนาง ทำให้เกิดเสียง: ตา ต้ม ตะตัม ต้ม ตะตะตัม ตะตัม ตาห์” พระราชากล่าวชื่นชมว่าเขาเป็น ผู้อัจฉริยะ กาลิทาสรู้สึกริเริ่มแรงบันดาลใจที่จะเขียนบทละครที่อยู่บนเรื่องจริงจากประสบการณ์ชีวิตในราชสำนักของเขา “เราจะเขียนเรื่องราวความรักของราชากับสาวงาม” เขายังคงไม่แน่ใจ “แต่เราสงสัยว่า งานของผู้มาใหม่เช่นเรานี้จะได้รับการยอมรับหรือไม่” ผลงานประพันธ์การแสดงเรื่องแรกของเขาคือ “มาลาวิกา-อัคนิมิตรา” บทกวีแสดงความรู้สึกของเขาที่ต้องการการยอมรับว่าเป็นผู้เขียนบทละคร “ชายนักปราชญ์สร้างความเห็นของตนหลังจากเรียนรู้การทำงาน; เพียงคนเขลาที่ยอมรับความเห็นของผู้อื่น” หนึ่งในบทละคร

ละครเรื่องแรกของเขาได้รับการต้อนรับอย่างดีมาก บทละครเรื่องต่อมาของเขาคือ “ศกุนตลา” ประสบความสำเร็จยิ่งกว่า เรื่องราวความรักของภรรยาที่ถูกทอดทิ้งโดยพระราชาผู้มีธรรม เรียกน้ำตาจากผู้ชม “สามีเป็นผู้มีอำนาจเหนือภรรยาทั้งสุขและทุกข์” “เราถูกพระราชาทอดทิ้ง ท่านก็จะละทิ้งเราไปหรือ?” บทละครหนึ่งของศกุนตลาบนเวทีการแสดง กาลิทาสรจนาโคลงเรื่อง กุมาระสัมภวา เมฆาทุตา รักชู-วัมชา และ ริดู-สามฮารา ทำให้เขามีชื่อเสียงมากยิ่งขึ้น ถึงแม้พระราชาโบห์จาจะให้คุณค่าต่อไมตรีที่มอบแก่กาลิทาส แต่ทั้งสองเข้าใจผิดต่อกันในประเด็นปัญหาเล็กน้อย “กาลิทาส ทำไมท่านปฏิเสธที่จะประพันธ์โคลงสดุดีพระราชาของท่าน?” พระราชาโบห์จาถามกาลิทาส “พระองค์เป็นพระราชาผู้ทรงธรรมและยิ่งใหญ่ ทว่าการสรรเสริญมนุษย์ไม่ใช่เป้าหมายของกวี” “ท่านอยู่ในราชสำนักของเราแต่ไม่เคยสรรเสริญเราเช่นกับกวีอื่นทำ นั่นไม่น่าแปลกหรือ” กาลิทาสตอบพระราชาว่า “เป็นสิ่งที่หม่อมฉันควรทำแล้ว” ด้วยความเศร้าเสียใจจากทัศนคติของพระราชา กาลิทาสละทิ้งราชสำนักแล้วกลับไปอาศัยในหมู่บ้านที่เงียบสงบ

เวลาผ่านไปพระราชาโบห์จาเริ่มเป็นกังวล “เราคิดถึงเพื่อนของเรา เราต้องตามหาเขา” ข้าราชการบริวารติดตามค้นหากาลิทาสไม่ประสบผล

201

202

แต่พระราชายังคงไม่ยอมแพ้ ในที่สุด “เราคิดว่าเรารู้แล้วว่าหากลิทาสพบได้อย่างไร” พระราชาครุ่นคิด วันหนึ่งในท้องพระโรง พระราชาประกาศว่า “ใครก็ตามที่ประพันธ์โคลงบทใหม่ จะได้รับรางวัลเป็นหนึ่งในแสนเหรียญทอง โคลงนี้ต้องใหม่ทั้งหมด” แล้วพระราชาก็เรียกประชุมคณะบัณฑิตของพระองค์และแจ้งแก่พวกเขาว่า ให้ปฏิเสธกลอนทั้งหมดเสียจนกว่ากลิทาสจะนำกลอนใหม่มา มีกวีเข้ามากล่าวคำโคลงแต่เหล่าบัณฑิตปฏิเสธว่ามีใช้กลอนใหม่ ในที่สุดข่าวการให้รางวัลมาถึงหากลิทาส เขาเข้าใจทันทีว่าเป็นแผนของพระราชาและรู้สึกเสียใจกับกวีผู้นำส่งสารเหล่านั้น เขาเขียนโคลงขึ้นมาแล้วเรียกชายชาวบ้านที่เดินผ่านกระท่อมของเขา “นำโคลงนี้ไปยังพระราชโอรสแล้วบอกพระองค์ว่าท่านเป็นผู้เขียนขึ้น พระองค์จะให้รางวัลท่านอย่างงาม” ชายชาวบ้านตอบว่าตัวเขานั้นไม่ใช่ทั้งกวีและผู้เล่าเรียน กลิทาสแนะนำเขาต้องการเงินมิใช่หรือ ขอให้ทำตามที่เขาบอกแล้วจะไม่เกิดอันตรายอันใดขึ้นกับเขา ชายชาวบ้านไปยังท้องพระโรงแล้วอ่านบทรจนาต่อหน้าพระราชาและบัณฑิตมีใจความว่า “เหรียญทอง 91 โกลี ครั้งหนึ่งพระบิดาของท่านได้ยืมไปจากเรา ตอนนี้ถึงเวลาแล้วหรือไม่ที่จะคืนเงินแก่เรา โอ พระราชาโอรส” บัณฑิตทั้งหลายตกตะลึง ชายชาวบ้านจึงหันไปถามว่า แน่นอนเลยพวกท่านคงเคยได้ยินโคลงนี้มาแล้วใช่หรือไม่ เหล่าบัณฑิตคุยกันว่า ถ้าพวกเขาตอบว่า ‘ใช่’ พระราชาต้องจ่ายเหรียญทองให้ชายผู้นี้ และถ้าพวกเขาตอบ ‘ไม่’ แสดงว่าโคลงนั้นใหม่ ชายชาวบ้านพูดขึ้นว่า “ถ้าบัณฑิตทั้งหลายไม่เคยได้ยินมาก่อนและเห็นว่าเป็นโคลงบทใหม่ ก็ให้รางวัลเหรียญทองหนึ่งแสนแก่เรา” พระราชาโอรสขึ้นขอบในไหวพริบของชายชาวบ้านผู้นี้และมอบรางวัลให้แก่เขา ชายชาวบ้านกล่าวสรรเสริญพระองค์ พระราชาโอรสถามเขาว่า “แต่บอกเราเกิดเจ้าเขียนโคลงด้วยตนเองหรือ” เขาตอบว่า ใช่ แต่พระราชาบอกแก่เขาว่า เขาสามารถเก็บเงินที่ไหวได้ เพียงขอให้บอกความจริง แต่ถ้าโกหกจะถูกทำโทษ ชายชาวบ้านจึงตอบรับว่า “กระหม่อมไม่ได้แต่งโคลงบทนี้ ผู้มีความรู้ในหมู่บ้านเป็นผู้ประพันธ์” “มีเพียงกลิทาส! หมู่บ้านของเจ้าอยู่ที่ใด?

เราต้องการพบผู้มีความรู้ผู้นั้น” เขานำพระราชินีไปยังกระท่อมของกาลิทาส เมื่อพระราชินีเข้าไปในกระท่อม “กาลิทาส! เรารู้ว่ามีเพียงท่านที่ช่วยให้ชาวบ้านไปพร้อมกับบทโคลงนั้น ยกโทษให้แก่ความต้องการที่ไม่เหมาะสม และกลับมาซึ่งราชสำนักของเราเถิด โอ ราชินีแห่งกวีทั้งหลาย” กาลิทาสตอบว่า “เป็นสิ่งที่พระองค์ปรารถนา พระราชินีผู้ทรงธรรม”

แต่ทั้งสองก็ยังคงมีข้อแตกต่าง เมื่อไหร่ที่ทั้งสองขัดแย้ง กาลิทาสจะหนีไปแล้วกลับมาเฉพาะมีการเกลี้ยกล่อมโน้มน้าว อย่างไรก็ตามวันหนึ่งเขาปฏิเสธที่จะกลับ ข้าราชบริพารแจ้งต่อพระราชินี “มหाराชา กาลิทาสอาศัยที่หมู่บ้านห่างไป 50 ไมล์ หม่อมฉันขอร้องเขาให้กลับมาด้วยแต่เขาปฏิเสธ” พระราชินีบอกกับข้าราชบริพารว่า “เราจะไปนำเขากลับมาเอง” พระราชินีบอกให้จาดัดสินใจที่จะค้นหาว่ากาลิทาสรู้สึกรึเปล่ากับพระองค์อย่างไร “เราจะไปพบกาลิทาสโดยการปลอมตัว” เมื่อไปถึงที่พักของกาลิทาส พระองค์กล่าวกับกาลิทาส “ด้วยความเคารพ เรามาจากดาร์ฮา” กาลิทาสพูดขึ้นว่า “ยินดีต้อนรับ พระราชินีบอกกับข้าราชบริพารว่า” พระราชินีปลอมตัวตอบว่า “พระองค์สวรรคตเมื่อไม่กี่วันมาแล้ว” กาลิทาสท่วมท้นไปด้วยความเสียใจ ความเศร้าโศกทำให้แต่งบทกวี “เมืองแห่งดาร์ฮาสูญเสียฐานของเมือง สรัสวดี เทพีแห่งการเรียนรู้ สูญเสียผู้อุปถัมภ์ ผู้มีความรู้หมดสิ้น ผู้อุปการะ ด้วยว่าพระราชินีบอกกับข้าราชบริพารว่า” พระราชินีปลอมตัวมากล่าวหลังจากได้ยินคำกลอน “ในที่สุดแล้ว กลอนสุดดีเรา กาลิทาสเราไม่เคยคิดว่าท่านจะเขียนให้เราเลย” กาลิทาสดีใจอย่างมากและจำได้ว่านี่คือพระราชินี เขาจึงเปลี่ยนบางส่วนของบทกลอน “เมืองแห่งดาร์ฮา มีพื้นฐานที่แข็งแกร่ง สรัสวดีได้รับการอุปถัมภ์เป็นอย่างดี เหล่านักปราชญ์มีผู้อุปการะเมื่อพระราชินีบอกกับข้าราชบริพารว่า”

ในเวลาต่อมา หลังจากการขัดใจกับพระราชินี กาลิทาสล่องเรือเดินทางไปยังลังกา กาลิทาสมักจะได้รับการต้อนรับอย่างดีที่ราชสำนักของพระราชินีมารดาสะแห่งลังกา แต่เขาตัดสินใจที่จะไม่ไปยังราชสำนัก ด้วยคิดว่าถ้าเขาไปหาพระราชินีแห่งลังกาแล้วพระองค์จะต้องแจ้งแก่พระราชินี

203

โบห์จาซึ่งกาลิทาสยังไม่ต้องการกลับคาร์ทราในช่วงเวลานี้ กาลิทาสไปอาศัยที่หอนางรำแทนราชสำนัก พระราชากุมาระดาสะให้การอุปถัมภ์และศิลปินอย่างดีเยี่ยมเช่นเดียวกับพระราชาโบห์จา ในท้องพระโรงพระราชามอบรางวัลแก่กวีผู้ประพันธ์โคลงกลอน วันหนึ่งข้าราชการประกาศคำสั่งของพระราชาว่า “พระราชาจะมอบรางวัลจำนวนหนึ่งแสนเหรียญทองแก่ผู้ใดก็ตามที่แต่งบทโคลงนี้ให้สมบูรณ์” ไม่มีผู้สามารถแต่งบทโคลงให้สมบูรณ์ได้แม้ผ่านหลายวันแล้ว นางรำกล่าวกับกาลิทาสว่า “งานนี้ช่างยากนัก” กาลิทาสบอกแก่นางว่า “เราจะลองพยายาม บทโคลงว่าไว้อย่างไร?” นางอ่านให้เขาฟัง “เราต่างเคยได้ยินว่าดอกบัวลอยพ้นขึ้นจากที่อื่นใด แต่ยังไม่เห็นผู้ใดเห็นดังนั้น” เขาตอบนางว่า “แต่เราเห็น” นางถามด้วยความประหลาดใจว่า “ท่านเห็น! ที่ใด?” กาลิทาสเอ่ย “ที่นี่ ณ กาลนี้ข้าเห็นนัยน์ของดอกบัวในดวงพักตร์เจ้า” นางนางรำยื่นใบไม้ให้พร้อมบอกเขา “เยี่ยมมาก โปรดเขียนลงบนนี้” และคิดคำนวณว่า “พระราชาจะต้องให้รางวัลกับบทโคลงนี้อย่างแน่นอน แล้วทำไมเราต้องให้กาลิทาสได้เงินไปเล่า เราจะใช้เงินนี้ไปซื้อเครื่องประดับของเราเอง” ไม่ทันไรนางใช้มีดแทงไปที่หลังของกาลิทาส กาลิทาสกล่าวขึ้นว่า “โอ...วสันติ! คำสาปแช่งของท่าน...เป็นจริงแล้ว...”

นางนักเต้นรำนำบทประพันธ์ไปยังพระราชาและเมื่อพระองค์อ่านแล้ว “งดงาม นี่เป็นงานของอัจฉริยะ” และกล่าวภายในใจว่า “แต่รูปแบบนี้ช่างคุ้นเคย ดูเหมือนเป็นงานของกาลิทาสมากกว่า” พระราชาแห่งลังกาถามขึ้นว่า “บรรทัดเหล่านี้เจ้าเป็นผู้แต่งขึ้นจริงหรือ?” นางตื่นตระหนกแต่ก็ตอบว่า เป็นผู้แต่งเอง พระราชาถามอีกว่า “เจ้าแต่งขึ้นโดยไม่มีผู้ใดช่วยเหลือหรือ?” นางตอบเช่นเดิมว่า “ใช่” พระราชาบอกนาง “เจ้ากล่าวเท็จแล้ว บอกเราถึงความจริง ไม่เช่นนั้นเราจะโยนเจ้าเข้ากรู” นางสารภาพ “โปรดยกโทษ เราถูกทำให้ตาบอดด้วยความโลภ หม่อมฉันได้ฆ่าผู้มีความรู้ที่ทำให้บทโคลงนี้สมบูรณ์” “หญิงไม่มีหัวใจ! เจ้าได้สังหารกาลิทาส!” พระราชากุมาระดาสะไปยังหอนางรำทันที “โอ พระเจ้า!

หญิงชั่วผู้นี้ได้สังหารชายที่ยิ่งใหญ่เสียแล้ว!” พระราชากุมาระดาสะได้ทำพิธีมาปนกิจให้แก่กวีผู้นี้และเป็นพยานในเหตุการณ์นี้ เมื่อเปลวไฟพินทอร่างของกาลิทาส พระองค์โหม่นสออย่างที่สุด ได้กระโดดเข้าไปแท่นเผาและอยู่ใต้เปลวไฟลุกโชนนั้น

กวีผู้รจนาวรรณกรรมไม่ก็ขึ้นแต่ล้วนเป็นมรดกชิ้นเอกของ
คนรุ่นหลัง อินเดียมีกวีเอกหลายท่านทั้งบุคคลชาวบ้านสามัญและกวี
ราชสำนัก ด้วยการจำบทร้อยกรองต่างๆ ทำให้สืบทอดมาได้ยาวนาน
คนอินเดียมีทักษะความถนัดในการแต่งวรรณกรรมประพันธ์เป็นโคลงหรือ
บทร้อยกรองทำให้จดจำได้ง่ายขึ้น เพราะการจดไว้ด้วยวาจาท่องจำหรือ
เก็บไว้ในสมองความจำถือเป็นห้องสมุดใหญ่ คนหนึ่งคนมีห้องสมุดไม่เพียง
เฉพาะตนแต่ยังประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นด้วย

ผู้มีความรู้เช่นนี้ได้รับการยกย่องจากคนในสังคมอินเดีย
โดยเฉพาะพระราชาผู้ปกครองอาณาจักร ที่นอกจากจะให้เกียรติเชิดชู
นักปราชญ์แล้วยังส่งเสริมความสามารถของนักปราชญ์ ในเรื่องนี้แสดง
การยอมรับผู้มีความรู้ของพระราชา เจ้าหญิงเลือกคู่ครองด้วยตนเองโดย
การทดสอบความรู้ คนอินเดียนิยมการศึกษาและแสวงหาความรู้ แม้
ในปัจจุบัน นอกจากศึกษาในระบบแล้วการอ่านยังเป็นอุปนิสัยของคน
ประเทศนี้ จะเห็นได้จากการขายหนังสือทั่วทุกแห่ง รวมทั้งการเร่ขาย
หนังสือในช่วงสัญญาณไฟจราจรไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ คนชายก็ได้
อ่านเช่นกัน คนอินเดียถือว่าผู้มีความรู้คือผู้มี มิตรคู่กาย และทรัพย์ในตน
แม้ผู้นั้นจะร่ำรวยหรือยากจน อยู่ในวรรณะใดก็ตาม ดังที่เจ้าหญิงวันติ
กล่าวถึงกาลิทาสว่า “ความรู้ของเขาเป็นเพื่อนคู่ชีวิตของเขา”

อินเดียเป็นประเทศแห่งความศรัทธา ทั้งผู้ที่เล่าเรียนหรือผู้ที่
ไม่ได้รับการศึกษาทางวิชาการไม่มีความต่างในความศรัทธาและเชื่อมั่น
ในพระเจ้า การบูชาสักการะเทพเป็นการกิจสำคัญที่ทำเป็นปกติชีวิตประจำ
วันของคนในสังคมนี้ ความศรัทธาเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนใน

สังคม ด้วยว่าเทพเจ้าต่างๆ ก็เหมือนคำสอนทางศาสนา และคำสอนนั้นอยู่ใน
เรื่องราวของเทพแต่ละองค์ อีกทั้งการสงบจิตทำสมาธิหรือโยคะสมาธิก็เป็น
ดั่งการอุทิศตนพลีกรรมต่อเทพ เทพเจ้าเป็นหลักยึดในการประกอบความดี
ต่างๆ เทพเจ้าจึงเป็นศูนย์รวมที่คนในสังคมฮินดูอินเดียยึดมั่น ในเรื่องของ
กาลีทาสนี้ได้กล่าวแสดงถึง ความรักดี อุทิศตน ทำสมาธิของกาลีทาสต่อ
กาลีเทพซึ่งเป็นหลักใจที่พึงพิงของกาลีทาส

เหียนจิง³²: ชาวพุทธผู้จาริกจากจีน ในเมืองลั่วหยาง ประเทศ

จีน นักปราชญ์จีนผู้หนึ่งกำลังสอนหนังสือให้แก่บุตรชายของตนที่ชื่อว่า เหียนจิง ทันใดนั้นเด็กชายพูดขึ้นว่า “ลูกไม่สมควรที่จะนั่งประจันหน้าพ่อ ขณะที่ท่านสอนหนังสือเรียนอยู่” ผู้เป็นพ่อให้พรลูกชายแล้วบอกเขาว่า เจ้าจะเป็นคนที่ยิ่งใหญ่ในวันหนึ่งข้างหน้าอย่างแน่นอน เด็กชายตอบบิดาว่า “ท่านพ่อ ลูกจะพยายามให้ดีที่สุด เพื่อให้ท่านได้สมหวัง ลูกจะศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้า” เหียนจิงเข้าเรียนในสำนักสงฆ์และสามารถเรียนรู้จดจำคัมภีร์ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วด้วยวัยเพียง 13 ปีก็จดจำพระสูตรของมหายานได้ทั้งหมด ช่วงนั้นเมืองลั่วหยางเกิดความวุ่นวายทางการเมือง เหียนจิงและพี่ชายเดินทางไปยังเมืองซีอาน (เมืองหลวงในขณะนั้น) เหียนจิงบวชเป็นสมณะ ได้ศึกษาคัมภีร์ทางศาสนาพุทธจนหมดสิ้นในวัย 20 ปี วันหนึ่งครุ่นคิดและรำพึงในใจว่า “หลังจากที่ได้ศึกษาคัมภีร์ที่มีอยู่ทั้งหมด อีกทั้งถกอภิปรายกับนักปราชญ์แล้ว เรายังไม่รู้ในสิ่งจะความจริงเลย หรือเราควรจะไปต่างแดนเพื่อศึกษาเพิ่มพูน” จึงตัดสินใจจะไปประเทศทางตะวันตกเพื่อแสวงหาความรู้พุทธธรรม แต่จักรพรรดิจีนในยุคนั้นไม่อนุญาตให้ประชาชนออกนอกประเทศ แต่สมณะได้ควมมาเดินทางไปตามที่ตั้งใจ แต่ถูกทหารของทางการจับไว้ แม่ทัพได้บอกว่าเส้นทางนั้นยาวไกลไม่ควรไป แต่สมณะตอบว่า “สังหารเราเถิด เพราะเราไม่ปรารถนาที่จะกลับไปโดยปราศจากการบรรลุเป้าหมาย” แม่ทัพกล่าวชื่นชมและเสนอให้ความช่วยเหลือการเดินทางตามที่สมณะต้องการ เมื่อเดินทางมาถึงอาณาจักรอาณาจักรตูรปาน พระราชาขอให้สมณะอยู่ยังเมืองนี้ตลอดไป สมณะปฏิเสธ พระราชาจึงสั่งให้จำกัดบริเวณแก่สมณะ และท่านได้บอกแก่พระราชาว่า “โอพระราชา ท่านเลือกที่จะอยู่ตรงข้ามเรา โปรดจำไว้ว่า ท่านมีราชอำนาจอยู่เหนือเพียงร่างกายของเราแต่ไม่ใช่จิตวิญญาณ” พระราชา

207

³² เสียนจิงหรือถังซัมจั๋ง

จัดเตรียมอาหารที่ดีที่สุดให้แก่สมณะ แต่ไม่มีการดื่มหรือกินอาหารเหล่านั้นเลย พระราชาจึงยอมอนุญาตให้สมณะออกเดินทางโดยจัดเตรียมจดหมายสำหรับ 21 อาณาจักรที่สมณะต้องเดินทางผ่าน จากนั้นมา สมณะเหียนจึงก็ไม่ใช่ผู้หลบหนีอีกต่อไปแต่เป็นผู้จาริกอย่างถูกต้องเป็นทางการ เมื่อผ่านไปยังดินแดนของพระราชาเตอร์กิช ข่าน พระองค์เฝ้ารอคอยสมณะเพื่อให้เทศน์สอน หลังจากนั้นพระราชามอบจดหมายรับรองจากพระองค์ให้แก่สมณะ แล้วเดินทางไปถึงอาณาจักรซามาร์คันด์ทหารของพระรชานำทางสมณะและได้พบพระพุทธรูปใหญ่ที่ผุพังที่เมืองบามิยัน สมณะจึงได้หยุดซ่อมบำรุงและเทศนาแก่คนในที่แห่งนั้น และแล้วได้ไปถึงอินเดียยังเมืองนากราหะระ ในวัดหนึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ พระสิริฐี (กะโหลกศีรษะ) ซึ่งพระภิกษุในที่นั้นได้ดูแลรักษาเป็นอย่างดี

สมณะเดินทางต่อเข้าไปยังส่วนในของดินแดนอินเดีย พบเจอกลุ่มโจร และบอกแก่โจรว่าตนเป็นผู้จาริกจะเดินทางไปสักการะพระฉายาของพระพุทธเจ้า โจรพาสมณะไปยังถ้ำแล้วบอกว่าเงาของพระพุทธเจ้าอยู่ในนี้ สมณะเข้าไปสวดมนต์หลายชั่วโมงแล้วพระฉายาของพระพุทธเจ้าก็ฉายทอดขึ้น โจรต่างตื่นตกใจและขอให้สมณะยกโทษ และได้รับการตอบว่า “พระพุทธเจ้าตรัสว่า เลิกประพฤดิชั่วอันเป็นเหตุแห่งความทุกข์และการกลับมาเกิด” หลังจากนั้นได้เดินทางต่อไปยังเมืองตักศิลา ศูนย์กลางการเรียนรู้และการสักการะจาริกที่มีชื่อเสียง จากที่นี่ได้ไปยังแคชเมียร์ พระราชาแห่งแคชเมียร์ต้อนรับและขอให้สมณะอยู่เมืองนี้เพื่อได้รับความรู้จากนักปราชญ์ สมณะตอบตกลงและกล่าวว่าตนไม่มีหนังสือที่จะอ่านเพื่อเรียนรู้ พระราชาจึงสั่งให้ข้าราชการ 20 คนคัดลอกคัมภีร์ทางศาสนาและศาสตร์ต่างๆ หัวหน้านักบวชพราหมณ์ของพระราชาเป็นผู้นำการสนทนาอภิปราย สมณะใช้เวลาสองปีในการศึกษาพุทธปรัชญาและพระสูตรพร้อมทั้งได้นำคัมภีร์เหล่านั้นกลับไปยังประเทศจีนด้วย ขณะเดินทางกลับโจรได้ปล้นสิ่งของของสมณะและคณะเดินทาง แม้กระทั่งเสื้อผ้าที่สวมใส่ คณะเดินทางวิ่งหนีอย่างรวดเร็วไปยังหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ๆ และ

208

ได้แจ้งแก่ชาวบ้านว่าได้ถูกโจรปล้น ชาวบ้านจึงรวมตัวกันเพื่อไปหากลุ่มโจร หลังจากได้สิ่งของกลับคืน คณะเดินทางได้มุ่งหน้าต่อและผ่านกลุ่มโจรที่ กลับใจจากคำสอนของสมณะ

เมื่อถึงนาลันทา หัวหน้าภิกษุสงฆ์ชื่อ ซีลาบาห์ดาร์ ได้ต้อนรับ สมณะจากจีนผู้นี้อย่างอบอุ่น สมณะใช้เวลา 15 เดือนในการศึกษาคัมภีร์ และได้เขียนหนังสือของตนเองด้วย ช่วงเวลาที่อยู่ที่นี้ได้รับความเคารพ และการปฏิบัติด้วยดี สมณะเห็นจึงเดินทางไปยังเมืองในทิศต่างๆ เมื่อ กลับมายังนาลันทาอีกครั้ง สมณะได้ศึกษา พระเวท โหราศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การแพทย์ และคณิตศาสตร์ วันหนึ่งพระราชอาชัรชาแห่งกันนิจ ให้จัดงาน ประชุมวิชาการศาสนา โดยเชิญให้ผู้คงแก่ความรู้จากนาลันทา 4 คน ขณะที่ โหราจารย์เข้ามาสนทนาดังนั้น สมณะแจ้งว่าตนต้องการกลับประเทศบ้าน เกิด โหราจารย์บอกถึงกาลข้างหน้าว่าจะได้กลับบ้านโดยไม่มีอุปสรรค อย่า ได้กังวลใจ ภิกษุผู้หนึ่งถามว่า “ภารัตตะวาร์สะ เป็นบ้านของพระพุทธเจ้า ทำไมถึงจะจากไปเมื่อเดินทางมาแสนไกล” สมณะตอบว่า “พระพุทธเจ้า ก่อกำเนิดธรรมะมาเพื่อโลก เพื่อให้มนุษย์ได้พบแสงสว่าง เราต้องกลับไป บอกและเผยแผ่สารธรรมะแก่คนที่นี่” “เราต้องกลับไปเพื่อบอกแก่คน ของประเทศเราว่าสิ่งใดที่เราได้เล่าเรียนจากที่แห่งนี้ เช่นนั้นแล้วพวกเขา จะได้จดจำพวกท่านและประเทศของท่านด้วยความรักและระลึกบุญคุณ เราจึงไม่สามารถอยู่ที่นี้ต่อไปได้” ขณะนั้นทหารนำสารจากพระราชแห่ง อาณาจักรกามรูปมาเพื่อเชิญสมณะ ในจดหมายเชิญของพระราชต้องการ ให้สมณะตอบรับ แต่ถ้าสมณะปฏิเสธพระองค์จะไม่พอใจ เมื่อสมณะอยู่ที่ กามรูปได้หนึ่งเดือน พระราชาอาชัรชาได้ส่งทหารมาแจ้งแก่พระราชแห่ง กามรูปว่า สมณะต้องไปพบพระองค์ตามที่สัญญาไว้

พระราชอาชัรชาได้สร้างหอประชุมสำหรับงานวิชาการทาง ศาสนาโดยเฉพาะซึ่งเป็นสภาพพุทธศาสนาที่มีชื่อเสียงมากเมื่อปี ค.ศ. 643 พระราชาได้ทำประกาศว่า “ขอเชิญผู้เฒ่าผู้แก่ทุกคนในดินแดนนี้สู่ การประชุมในเมืองกันนิจเพื่อทดสอบความรู้เพื่อถกอภิปรายต่อกัน และ

เพื่อพบกับสมณะครูผู้ยิ่งใหญ่จากจีน” นักบวช 5,000 คนจากทุกสำนัก
คิดเข้าร่วมงานประชุมนี้ สมณะกล่าวว่าตนจะขอลงอภิปรายเกี่ยวกับพุทธ
มหายานถ้าผู้ใดสามารถถกคำอภิปรายได้ตนจะยกศีรษะให้ ทหารกลับไป
แจ้งพระราชว่า ภิกษุจากพุทธหินยานไม่สามารถตอบคำถามของสมณะ
เหียนจิ่งได้จึงคิดจะตัดศีรษะของสมณะเสีย พระราชาจึงให้ทหารประกาศว่า
“ผู้ใดก็ตามที่มุ่งทำร้ายสมณาจารย์จะถูกตัดศีรษะ แต่ถ้าผู้ใดปรารถนาที่จะ
ได้ประโยชน์จากความรู้ของสมณาจารย์จงอย่ากลัวอันใด” ผ่านไป 18 วัน
ไม่มีผู้ใดลงชนสมณะเลย พระราชาได้มอบทรัพย์ทองคำมากมาย แต่สมณะ
ปฏิเสธไม่รับสมบัติทางโลกเหล่านี้ พระราชาจะจัดเทศกาลอนุเคราะห์แก่
ผู้ยากไร้จึงขอให้สมณะอยู่ร่วมงานเพื่อเป็นพยานด้วย หลังจากสามวัน
ของการบริจาคพระราชมอบทุกอย่างกระทั่งเสื้อผ้าของพระองค์ สมณะ
ได้กล่าวขอลากลับจีนอีกครั้ง พระราชากล่าวว่า “เราไม่สามารถรั้งท่านให้
อยู่ที่นี่ได้แล้ว ดังนั้นท่านต้องการสิ่งใดสำหรับการเดินทางของท่านบ้าง”
สมณะไม่ต้องการ “ไม่อาจเป็นไปได้ที่จะให้ท่านไปโดยไม่มีสิ่งใดมอบให้”
สมณะจึงขอปิดขบวนเพื่อป้องกันฝนขณะเดินทาง พระราชาได้จัดขบวน
ช้างม้าและผู้คนให้ไปพร้อมคณะเดินทาง สมณะได้หยุดระหว่างทางหลาย
ครั้งเพื่ออภิปรายกับผู้รู้ เมื่อโจรดักปล้นได้แจ้งแก่โจรเหล่านั้นว่าไม่มีทรัพย์
สมบัติใดนอกจากคัมภีร์ทางศาสนา โจรจึงให้ผ่านเดินทางต่อไป ขณะล่อง
เรือข้ามแม่น้ำพายัพัดเรือทำให้คัมภีร์ตกน้ำ สมณะกล่าวแก่นักบวชรูปหนึ่ง
ว่า “ท่านจงกลับไปยังอินเดียแล้วคัดลอกคัมภีร์ 15 เล่มที่จมลงไปในแม่น้ำ
และนำกลับไปยังจีนอย่างปลอดภัย” แล้วเดินทางต่อผ่านภูเขา ทะเลทราย
สมณะเหียนจิ่งกลับถึงแผ่นดินจีนโดยจักรพรรดิรอต้อนรับอย่างสมเกียรติ
จักรพรรดิขอให้สมณะเป็นข้าราชการในราชสำนัก แต่สมณะปฏิเสธและ
ขอทำหน้าที่ที่ตั้งใจไว้ให้สำเร็จ สมณะเหียนจิ่งอุทิศตนในอาราม และเริ่ม
การแปลเอกสารที่นำมาจากอินเดีย เพื่อให้แน่ใจว่าหนังสือและรูปเคารพ
จะถูกเก็บรักษาไว้อย่างดีและปลอดภัย ท่านจึงได้จัดสร้างหอคฤงเจตีย์ขึ้น
ท่านแปลคัมภีร์ 74 เล่ม 1,335 บท เมื่อมรณภาพจักรพรรดิได้สร้างเจตีย์

สูงเพื่อเป็นเกียรติในคุณงามความดีของท่าน

๐๘ สมณะเหียนจิ่งเป็นบุคคลสำคัญไม่เฉพาะในศาสนาพุทธแต่เป็นประวัติศาสตร์หน้าหนึ่งของอินเดีย การเป็นสถานศึกษามาแต่โบราณอินเดียถือเป็นแหล่งความรู้ที่ต่างชาติเดินทางมาศึกษาตั้งแต่อุคโบราณทั้งจากเอเชียกลาง อินโดนีเซีย จีน และเกาหลี ดังเช่น Wonhyo ความพากเพียรของสมณะเหียนจิ่งที่เดินทางไกลมาศึกษาในอินเดีย คนอินเดียเองก็รู้ประวัติศาสตร์สำคัญของประเทศจากการบันทึกของสมณะท่านนี้

จากแบบแผนชีวิตที่ว่าด้วยการศึกษาเป็นขั้นตอนหนึ่งของชีวิตที่ต้องปฏิบัติ จึงมีสถานศึกษาหลายแห่งทั้งอาศรมของครูฤๅษีและสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย และวิทยาเขตต่างๆ ตั้งแต่ดักศิลา นาลันทา มิถิลา วิกรมศิลา เป็นอาทิ การศึกษาเป็นแบบแผนของชีวิตที่ชายทุกคนต้องฝึกแสวงหา การศึกษาจึงฝังรากแข็งแรงและกลายเป็นองค์ความรู้ต่างๆ ชาวต่างชาติจึงเดินทางมาศึกษาในสำนักวิทยาการต่างๆ นี้ เมื่อศึกษาหาความรู้จนมีความเชี่ยวชาญ สังคมจะชื่นชม ผู้ที่มีความรู้ท่องแท้ดังเช่นสมณะเหียนจิ่งเป็นที่ยอมรับเชิดชูทั้งในมหาวิทยาลัยเองและพระราชอาณาจักรต่างๆ ถึงแม้จะเป็นคนต่างแดนก็ตาม

บันทึกเกี่ยวกับอินเดียและสถานการณ์ สถานะที่ระหว่างการเดินทางมายังอินเดียล้วนเป็นงานเอกสารทางประวัติศาสตร์สำคัญ อินเดียเองนิยมการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ด้วยการท่องจดจำ มุขปาฐะ การขับเป็นเพลง บทกลอน การบันทึกอย่างจริงจังเริ่มมีมากขึ้นในช่วงโมกุล ฉะนั้นบันทึกของผู้เข้ามาศึกษายังอินเดียจึงมีความสำคัญมากโดยเฉพาะจากสมณะท่านนี้

ในอินเดียนอกจากมีประเพณีการเล่าเรียนแล้ว วัฒนธรรมอีกประการที่เกี่ยวข้องอยู่ในระบบแบบแผนการเรียนรู้คือ การไต่คว้าที่เมื่อจบการศึกษาแล้วนักศึกษาต้องเดินทางไปไต่คว้าที่ พระราชาแคว้นต่างๆ ก็นิยมผู้คงแก่เรียน มักจัดสัมมนา และฟังผู้คงแก่เรียน ปราศรัย นักศึกษาผู้ไต่

211

ได้อธิบายความรู้และถกอภิปราย พระราชาสนับสนุนปราชญ์ผู้ไม่เรียนเสมอ ตั้งแต่ยุคอินเดียโบราณ ตัวอย่างที่เห็นในช่วงก่อนเป็นเอกราช เช่น ราชแห่งบาโรดา (รัฐมหาราชาในยุคอังกฤษ) ในกรุงราชให้ทุนสนับสนุนแก่ ภิมราว รามจิ อัมเบตการ์ (1891-1956) ในการศึกษาทั้งภายในและนอกประเทศ ซึ่งต่อมาเป็นประธานร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกและฉบับเดียว

HIUEN TSANG

IN LOYANG, CHINA, A LEARNED MAN GAVE LESSONS IN FILIAL PIETY TO HIS SON, HIUEN TSANG.

* BUDDHIST RELIGION OR DHARMA

ตานเซ็น: อัญมณีแห่งดนตรี

ตานเซ็นคือหนึ่งในนักดนตรีที่ยิ่งใหญ่ที่เป็นผลผลิตของอินเดีย ผลงานทางดนตรีที่เขาได้สร้างไว้ให้แก่คีตศิลป์อินเดียอย่างไม่มีใครเปรียบได้ ตานเซ็นได้รับการอุปถัมภ์จากพระเจ้าอัครบาร์ จักรพรรดิโมกุลผู้ยิ่งใหญ่

ที่เมืองปีฮัทใกล้กับกาลิเออร์ มุคุนดราม มิชรา นักร้องผู้มีฐานะและมีชื่อเสียงแต่ไม่มีบุตร เขารำพึงเมื่อมองเห็นเด็กๆ เล่นสนุก “บ้านนี้ไม่มีชีวิตชีวาถ้าปราศจากเสียงหัวเราะของเด็กๆ” เพื่อนได้แนะนำให้ไปหานักบุญโมฮัมหมัด เกาส์แห่งกาลิเออร์ นักบุญท่านนี้ได้มอบเครื่องรางศักดิ์สิทธิ์แก่มุคุนดรามเพื่อนำไปผูกข้อมือภรรยา แล้วบอกว่า เขาจะได้อุปการชาญ ภรรยาของมุคุนดรามให้กำเนิดบุตรชายและให้ชื่อเด็กทารกนี้ว่า รามตะนุหรือตานเซ็น มุคุนดรามให้ครูมาสอนวิชาแก่บุตรชายยังบ้านของตน แต่เด็กชายชอบเข้าไปเดินเล่นในป่ากับวัวและทำเสียงเลียนแบบสัตว์ต่างๆ วันหนึ่งนักขับร้องผู้มีชื่อเสียงชื่อว่า สวามิ ฮาริดาส และลูกศิษย์เดินทางผ่านเมืองปีฮัทและกำลังนั่งพักอยู่ในป่าได้ยินเสียงคำรามของสิงโต ห้วนหน้าคณะสวามิ ฮาริดาส กล่าวบอกลูกศิษย์อย่าตื่นตระหนกเพราะเสียงนั้นอยู่ใกล้แต่ไม่เห็นตัวสิงโตเลย ลูกศิษย์คนหนึ่งจับตัวตานเซ็นแล้วบอกครูดนว่า สิงโตอยู่ไหนซ่อนอยู่หลังต้นไม้ สวามิ ฮาริดาส บอกตานเซ็นว่า เลียนเสียงสิงโตได้เหมือนมาก เด็กชายตอบว่าตนเลียนเสียงสัตว์ทุกชนิดในป่าได้ สวามิ ฮาริดาส คิดว่า “เด็กคนนี้ชุกจนแต่ก็มีความสามารถ เขาจะเป็นนักร้องที่เก่งกาจถ้าได้รับการสอน” แล้วให้เด็กชายพาไปพบพ่อของเขา “บุตรของท่านมีพรสวรรค์ทางดนตรีให้เขามาเป็นศิษย์ของเราเถิด แล้วเขาจะได้เป็นนักดนตรีที่ยิ่งใหญ่” บิดาของตานเซ็นตอบ “ความรักของเราจะเป็นความเห็นแก่ตัว ถ้าเราปฏิเสธโอกาสนี้ของตานนา นำเขาไปเถิด ท่านครู และโปรดดูแลเขา” แล้วสอนบุตรชายว่า “ตานนา จงเชื่อฟังครูของเจ้า และทำตามที่เขาสั่ง” เด็กชายอายุ 10 ขวบ ไปเรียนดนตรีกับครูที่บริตวัน หลังจากนั้น 11 ปี จดหมายจากปีฮัทแจ้งว่าบิดาป่วยหนัก เขารุดกลับบ้าน “พ่อคงอยู่อีกได้ไม่นาน แต่พ่อก็ตายอย่างมีความสุขเพราะได้

213

เห็นลูกมีความมั่นคงในการทำงาน แต่จำไว้ว่าเราเป็นหนี้บุญคุณของท่าน
โมฮัมหมัด เกาส์ จงหมั้นไปหาท่านและฟังคำแนะนำของท่านเสมอ” หลังจากนั้นไม่นานมารดาของท่านเซ็นก็เสียชีวิต ท่านเซ็นขออนุญาตครูเพื่อ
ไปหา โมฮัมหมัด เกาส์ ตามที่พ่อสั่งเสียไว้ ท่านเซ็นอยู่บ้านของ โมฮัมหมัด
เกาส์ เป็นเวลา 2 ปี และได้ฝึกฝนดนตรี³³ กับท่านกระทั่งความสามารถทาง
ดนตรีนั้นแบ่งบานอย่างเต็มที่

ราณีไมร์กาโนนิแห่งกาลิเออร์มีเสียงขับร้องที่ไพเราะ ยากที่ใคร
จะเทียบได้ ทำให้ท่านเซ็นประสงค์จะได้ฟังเสียงขับร้องของพระนางมาก
โมฮัมหมัด เกาส์ นำท่านเซ็นไปเข้าเฝ้าและแนะนำเขาแก่ราณี เมื่อราณี
ขับร้องเพลงด้วยน้ำเสียงที่ไพเราะแล้ว นางได้บอกให้ท่านเซ็นขับเพลงให้
นางฟัง ทั้งสองปลาบปลื้มและยกย่องในน้ำเสียงของกัน ท่านเซ็นเข้ามายัง
ราชวังของราชินีเสมอแต่ด้วยอีกเหตุผลคือหลังรักนางสนองพระโอษฐ์ของ
ราณีเป็นหญิงมุสลิมชื่อ ฮุสไสนี ท่านเซ็นเปลี่ยนรับนับถือศาสนาอิสลาม
และแต่งงานกับนาง หลังจากแต่งงาน ท่านเซ็นกล่าวกับ โมฮัมหมัด เกาส์
“ลูกไม่ได้ไปหาครูหลายปีแล้ว โปรดอนุญาตให้ลูกไปหาท่านเพื่อขอพรจาก
ท่านด้วยเถิด” ได้รับคำตอบว่า “ไปเถิด ลูกชาย” ท่านเซ็นและภรรยาได้
ฝึกดนตรีที่บ้านครู่ทุกวัน กระทั่งโมฮัมหมัด เกาส์ ส่งจดหมายว่าใกล้วัน
สุดท้ายของชีวิตแล้ว หลังจากเสียชีวิตได้มอบบ้านและทรัพย์ทั้งหมดแก่
ท่านเซ็นและภรรยา เขากลายเป็นนักขับร้องที่มีชื่อเสียงก้อง ทุกๆ วัน
ครอบครัวของท่านเซ็นทั้งภรรยา บุตรชาย 4 คน และบุตรสาว 1 คน ฝึก
ซ้อมดนตรีด้วยกันทุกวันโดยเฉพาะบุตรชายคนเล็ก วิลาส คาน ที่ต่อมา
เป็นนักขับร้องคนสำคัญ มหาราชชาพระนามว่า ราชารามแห่งเรवासผู้รัก
ดนตรีอย่างมากได้ส่งจดหมายเชิญให้ท่านเซ็นเป็นนักขับร้องยังราชสำนัก
ของพระองค์ วันหนึ่งในท้องพระโรง พระราชาได้แนะนำให้ท่านเซ็นพบ

³³ นอกจากการขับร้องแล้วนั้นนักดนตรีสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้เป็นอย่างดีด้วย เครื่องดนตรี
อาทิ พิณซิดา พิณวิมา กลองดับลา ปี่เซห์โน เป็นต้น

กับพระเจ้าอัครบาร์แห่งราชวงศ์โมกุล ตานเซ็นร้องเล่นดนตรีและร้องเพลง
ต่อหน้าพระราชาทองสองพระองค์ พระเจ้าอัครบาร์ชื่นชมตานเซ็นมากจึงได้
เชิญชวนตานเซ็นไปอยู่ในการอุปถัมภ์ของพระองค์

ตานเซ็นมายังอักกราเมื่อปี ค.ศ. 1556 และกลายเป็นหนึ่งใน
นักรัตน³⁴แห่งราชสำนักพระเจ้าอัครบาร์ ในตอนกลางคืนตานเซ็นจะขับ
ทำนองเพลงโกลัๆ เสียงของพระเจ้าอัครบาร์ ในช่วงเช้าบรรเลงดนตรีและ
ร้องเพลงทำนองเบห์ราฟ (Bhairav) เพื่อค่อยๆ ปลุกพระองค์และเชื้อ
พระวงศ์ พระเจ้าอัครบาร์มักมาหาดานเซ็นที่บ้านเสมอ ด้วยความชื่นชม
ในน้ำเสียงขับร้องและเล่นดนตรีของตานเซ็น พระองค์มอบสร้อยคอเพชร
ให้แก่เขา ตานเซ็นคิดในใจว่าพรุ่งนี้จะนำสร้อยไปขายเพราะครอบครัวเขามี
ภาระด้านการเงิน ในราชสำนักมีข้าราชการที่มีอำนาจริษยาตานเซ็นเช่นกัน
และมักคอยโอกาสยุยงพระเจ้าอัครบาร์เสมอ ครั้งนี้เป็นโอกาสจึงได้ประกาศ
ขึ้นในท้องพระโรงว่าตานเซ็นได้นำสร้อยคอเพชรไปขายในตลาด พระเจ้า
อัครบาร์สั่งให้ตานเซ็นเข้าเฝ้าแล้วถามว่า ทำไมไม่เห็นใส่สร้อย ตานเซ็น
ตอบว่า สร้อยหายไปแล้ว พระองค์กล่าวด้วยน้ำเสียงไม่พอใจว่า “นั่นเป็น
ของพระราชทาน ถ้าหาไม่เจอ เจ้าจะถูกขับออกจากราชสำนัก” ตานเซ็น
เดินทางไปเข้าเฝ้ามหาราชาแห่งเรवासและเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้
มหาราชาฟัง พระองค์บอกให้ตานเซ็นลืมเรื่องกังวลนั้นไปเสียและขับเพลง

³⁴อัญมณีทั้งเก้า คือ 1. อาบู อัล-ฟาเซล เป็นมหานักรัตนหรือช่างฝีมือและหนึ่งในงานเขียน
ของเขาคือ อัครบาร์นามา 2. โตดาร์ มาร์ รัฐมนตรีการเงิน 3. อับดุล ราฮิม คาน-อี-คานา กวีราชสำนัก
4. ปีร์เบิล ที่ปรึกษาของพระเจ้าอัครบาร์และเป็นผู้บัญชาการหลักของกองทัพ 5. มุลลา ดู-ปัญชา ที่
ปรึกษาพระเจ้าอัครบาร์ 6. อาบู อัล-ไฟซ์ กวีหลวงที่ได้รับเกียรติสูงสุด 7. ฟาเกียร์ ไอเสา-ดิน นักบวช
และหัวหน้าที่ปรึกษา 8. ตานเซ็น นักดนตรีราชสำนัก 9. ราชามา นิงห์ที่ 1 แม่ทัพที่มีเกียรติสูงสุด
มีกองกำลังทหารมากที่สุดในราชสำนักของอัครบาร์

ในทำนองแปลกใหม่ให้ฟัง เชาว์ร้องเพลงจิ้งหะทำนองไม่ปกติสองราก³⁵ คือ
สุกัล บิลาวีล (Sukal Bilawal) และเมฆ (Megh) พระองค์ทรงพอพระทัย
มากและได้มอบรองเท้าเพชรหนึ่งคู่ ซึ่งมีค่าหลายแสนให้แก่ตานเซ็น ใน
ท้องพระโรงตานเซ็นขอคืนรองเท้าเพชรแทนสร้อยเพชรของจักรพรรดิ
พระองค์กล่าวรำพึงว่า “เรานี้ช่างไม่ยุติธรรมกับเจ้าเลย ตานเซ็น สร้อย
คอรากาแพง แต่เสียงโน้ตในลำคอของเจ้านั้นหาค่าไม่ได้ เจ้าจะยกโทษ
ให้เราหรือไม่” ทว่าข้าราชการผู้มีจิตเพ่งเล็งริษยาไม่ย่อท้อต่อการ
กลั่นแกล้งตานเซ็น ได้สัญญากับตนเองว่า “ข้าจะไม่หยุดพักจนกว่าเจ้า
ตานเซ็นจะถูกทำลายไป” และแล้ววันหนึ่งได้ปรึกษากันว่าจะทูลพระเจ้า
อัครบาริให้ตานเซ็นร้องรอกดีปค (Deepak) จักรพรรดิสั่งให้ตานเซ็นเข้าเฝ้า
เพื่อให้ร้องรอกดีปค ซึ่งตานเซ็นตอบว่า ต้องใช้เวลาอย่างน้อยสองสัปดาห์
ในการเตรียม ตานเซ็นตรึกในใจว่า “รากเมฆน่าฝนและให้เกิดความเย็น
บรรเทาร้อน ถ้าใครร้องรอกนี้ต่อเนื่องจะไม่อาจมีชีวิต แล้วใครจะร้อง
อาจต้องให้บุตรสาวของเรา สรัสวดี และศิษย์ของอาจารย์สวามิเป็นผู้ร้อง”
หลังจากนั้นทุกคนซ่อมการร้องทั้งวันและคืน ในวันแสดงคนทุกสารทิศ
เข้ามารอรับฟังที่นอกราชวัง เมื่อตานเซ็นเริ่มต้นด้วยอาราป (เสียงข้า)
เกิดอากาศอ้าวคนอาบด้วยเหงื่อหลังจากนั้นลมเย็นพัดโชยมากระทบ เมื่อ
จิ้งหะของดนตรีเพิ่มระดับมากขึ้น นกที่บินอยู่ร่วงตกลงมาแน่นิ่ง แม่น้ำ
เริ่มร้อนเดือด ร่างกายของตานเซ็นร้อนเพราะพิษไข้และดวงตากำแดง
ผู้คนร้องส่งเสียงเมื่อเห็นตะเกียงมีแสงไฟเกิดขึ้นไปทั่วทุกแห่ง ยังคงเหลือ
เพียงฝนที่ยังคงไม่ตกลงมา ขณะที่เสียงของตานเซ็นยังเปล่งร้องอยู่ เสียง
ขับเพลงของหญิงทั้งสองก็ดังขึ้นด้วยจิ้งหะทำนองคลุ้มคลั่งตามลักษณะ
ราก ทันใดนั้นท้องฟ้าปกคลุมด้วยเมฆ เมื่อความระอุของไฟเข้ากับสายฟ้า
สายฝนก็โปรยเทลงมาบนดินแห้ง ตานเซ็นวิ่งออกไปกลางสายฝนดังคน
ขาดสติ

³⁵ Raag ระบบโครงโน้ตทำนองดนตรีอินเดีย

หลังจากนั้นตานเซ็นป่วยหนักนานนับเดือน อัครบาร์เศร้าเสียใจกับการป่วยของตานเซ็นมาก พระองค์ได้สวดมนต์ขอพรพระเจ้าอยู่ข้างเตียงของตานเซ็น “พระเจ้า ขอให้ตาลเซ็นของเรามีชีวิตต่อไปด้วยเถิด โปรดประทานพรนี้แก่เราด้วยเทอญ และเราจะบริจาคทานแก่คนยากจนเป็นเวลา 11 วัน” ตานเซ็นหายจากอาการป่วย ชาวเมืองต่างฉลองและจัดงานรื่นเริง ข้าราชการที่มีความผิดในครั้งนี้อยู่กลังโทษ ตานเซ็นร้องเพลงในราชสำนักอีกหลายปี เขาได้แต่งร่ากตั้งเดิมขึ้นมาอีกหลายร่าก เช่น ดุร์บารี กัณนาดา ชื่อลาลองของร่ากนี้ว่า เมน ตานเซ็น กา ร่าก และ เมน คิ ม่าล ฮาร์ และ ดุร์บารี โทติ

ในหน้าสุดท้ายของเล่มเขียนว่า “หลังจากการทำงานมายาวนาน และรุ่งเรืองในหน้าที่ยังราชสำนักของพระเจ้าอัครบาร์ ตาลเซ็นเสียชีวิตเมื่อปี ค.ศ. 1585 และฝังในสุสานที่เกาลิเออร์ แต่ชื่อเขาของยังคงส่องสว่างเป็นแรงบันดาลใจแก่นักดนตรีและผู้รักดนตรีถึงทุกวันนี้”

๘ การคำนึงถึงบุญคุณของผู้ให้ นักบวชมุสลิมผู้ให้พรในการเกิดของตานเซ็น บิดาของตานเซ็นสอนลูกไว้ก่อนจากไปว่า ให้คำนึงถึงท่านดูแลท่านและให้ไปรับฟังคำสอนของท่านเสมอ การมอบบุตรให้แก่ครูเป็นผู้เลี้ยงดูและให้วิชา โดยเฉพาะวิชาด้านดนตรีที่ต้องเรียนและฝึกฝนเบื้องต้นด้วยว่าบิดาทานเซ็นสนับสนุนให้บุตรได้ศึกษาในสิ่งที่ตนชอบและมีทักษะ การใช้เวลายาวนานในการไปศึกษาในสถานที่ห่างไกลบ้าน และพักอาศัยกับครูแม้บิดาและมารดาจะคิดถึงบุตรมาก แต่เพื่อความรู้ของบุตรตนจึงมอบเด็กชายให้แก่ครูดูแล ครูจึงเป็นบิดาและมารดาของศิษย์

การเกิดของคนเรามีสองครั้ง พ่อแม่ให้กำเนิดแก่ร่างกาย ครูให้กำเนิดจิตวิญญาณ ครูจึงเป็นที่บูชาขอบน้อมแก่ลูกศิษย์เสมอในสังคมอินเดียจากโบราณถึงวันนี้ คนอินเดียมีครูสองทางคือ ครูผู้สอนวิชาทางโลก และครูผู้สอนวิชาทางธรรมหรือศาสนา หรือเป็นนักบวชที่เคารพ ในบ้านคนอินเดียในปัจจุบันจะเห็นรูปของนักบวชที่ตนเคารพ แต่ครั้งโบราณครู

ทางโลกอาจเป็นครูทางธรรมด้วยเช่นกัน เพราะบางส่วนศึกษาในอชฺราม หรืออาศรมของฤๅษี

ครอบครัวเป็นหน่วยที่สังคมอินเดียให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ครอบครัวเป็นหน่วยเล็กที่ยิ่งใหญ่ และเป็นพื้นฐานสำคัญของการเติบโตของคนทั้งการเลี้ยงดูทางร่างกายและจิตใจ อินเดียเห็นว่า ครอบครัวเป็น โครงสร้างสำคัญยิ่งของสังคม ครอบครัวในนิยามของอินเดียไม่มีความหมาย เพียง พ่อ แม่ และลูก แต่ครอบคลุมไปถึงเครือญาติทั้งหมด เช่น น้องปู่ พี่สาวย่า ย่าสะใภ้ อาสะใภ้ ลูกของลูกสาวน้องชายปู่ ลุง น้ำเขย ฯลฯ ซึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์กันอยู่เสมอ และเป็นสายสัมพันธ์เหนียวแน่น ดัง เรื่องราวของตานเซิน สายสัมพันธ์ครอบครัวของตานเซินนั่นคือ ครอบครัวที่ ให้กำเนิด และครอบครัวที่ตานเซินเป็นผู้สร้าง รวมถึงนักบวชมุสลิมผู้ให้พร การกำเนิดบุตรแก่บิดา-มารดาของตานเซิน

บิดาของตานเซินมอบบุตรชายให้แก่ครู ในโบราณเมื่อถึงช่วงวัย ที่เด็กต้องเข้าศึกษาในอาศรม ช่วงชีวิตหนึ่งของคนทั้งเล่าเรียนและพักอาศัย อยู่กับครูซึ่งอยู่ห่างไกลจากครอบครัว สังคมอินเดียจึงให้ความเคารพเชือฟัง ครูอย่างมาก ซึ่งอาจเสมอเท่าหรือมากกว่าบิดามารดา สำหรับสมัยปัจจุบัน แม้ว่าความผูกพันแน่นแฟ้นระหว่างครูกับศิษย์อาจไม่เทียบได้กับอดีต แต่ความเคารพสูงสุดต่อครูนั้นยังคงดำรงอยู่ในสังคมอินเดียอย่างชัดเจน

รพินทรานาถ สุภากร: ผู้ถือคบไฟสว่างแห่งอินเดีย

รพินทรานาถ เป็นบุตรคนเดียวของ มหาฤๅษี ดีเบนทรานาถ สุภากร เกิดเมื่อเดือน พฤษภาคม ค.ศ. 1861 ที่คฤหาสน์โจราสันโก เมืองกัลกัตตา หลังจาก ที่ รพินทรานาถเกิดไม่นานนัก พ่อของเขามีธุรกิจที่สำคัญและต้องเดินทาง เสมอ แม่ของเขา ชราดา เทวี เป็นผู้ดูแลครอบครัวใหญ่ จึงไม่ค่อยได้ดูแล รพินทรานาถตัวน้อยเท่าใดนัก “อิสวาร์ ดูแลรปีและทำให้เขาสนุกสนาน ด้วยนะ” มารดาของเขายกคนรับใช้ในบ้าน ทุกๆ เย็นอิสวาร์จะอ่านและ เล่าเรื่องราวจากคัมภีร์รามายณะให้รับใช้และเด็กคนอื่นๆ ในบ้านฟัง ชาแยม คนรับใช้อีกคนที่มีความรู้ของตนในการทำให้อริอยู่ในการควบคุม จากผนัง หน้าต่างห้องชาแยมวาดรูปครึ่งวงกลม แล้วบอกว่า เขามีงานที่ต้องทำ อย่าก้าวออกมาจากเส้นที่ขีดไว้ เมื่อไหร่ที่รับใช้ยกเท้าออกมาจากเส้นที่ ขีดไว้ ความกลัวที่ไม่รู้จักก็เข้ามาหาเขา โชคดีที่ที่กักขังนั้นมีหน้าต่างที่เผย ให้เห็นโลกอิสระภายนอก “เราหวังว่าจะมีอิสระได้ตั้งน” สำหรับเด็ก นักจินตนาการ ชีวิตในโรงเรียนซึ่งน่าเบื่อ “เด็กน้อยผู้อ่อนเขลา ท่องตาม ฉันทน์” ครูในห้องเรียนบอก เหล่าเด็กชายท่องบทเรียนดังเครื่องจักร สำหรับ เด็กชายรปีมักจะออกไปยังโลกจินตนาการที่น่าตื่นเต้นกว่า “เรากำลังเผชิญ หน้าที่กับศัตรู เราไม่มีอาวุธเลย แต่ทั้งสุนัข เสือ และสิงโต ที่เราฝึกฝนพวก มันได้ เข้าต่อสู้เพื่อเรา และไชโย! เราได้รับชัยชนะ! เป็นวีรบุรุษ!” ทันใดนั้น ครูกล่าวเสียงดังว่า “รปี เธอฟังครูอยู่หรือเปล่า? ตอบคำถามครู ถ้าตอบ ไม่ได้จะโดนไม้เรียว” และรปีต้องลงจากจินตนาการมาสู่โลกจริง ที่บ้าน หลังจากเลิกเรียน โรงเรียนเป็นโลกสมมติที่เขาฝึกเล่นแบบครูและถือ ไม้เรียวคอยกวัดแกว่งไปยังเด็กๆ

ในตอนเย็น อฮอร์ บานู นักศึกษาแพทย์ มาสอนภาษาอังกฤษให้ กับรปีและลูกพี่ลูกน้อง อฮอร์ไม่ใช่ผู้สอนที่เลวร้ายอะไร แต่การมาในช่วง เย็นและภาษาอังกฤษนั้นไม่น่าสนใจเลย วันหนึ่งอฮอร์ประสบอุบัติเหตุต้อง ใช้เวลาในการรักษา ญาติผู้พี่ของรปีผู้นำจินตนาการมาสู่เด็กชาย ถูกส่งมา แทนอฮอร์ “รปี เร็วเข้า เธอควรเขียนกลอน” ญาติผู้พี่กล่าวกับเขา “พ่อย่า

จริงจังเลย ผมจะทำได้อย่างไร” แต่เมื่อดูถูกเพาะแล้ว รมิได้เขียนกลอน
บทแรกเมื่ออย่างเข้า 8 ขวบ เขาได้รับความชื่นชมอย่างมากจากพี่ชาย
โยยติรินทรานาถ เขามีใจในตัวรมิและบอกให้คนในบ้านฟังบทกลอนนั้น

รมิและหลานชายของเขาเรียนโรงเรียนเดียวกัน วันหนึ่งหลัง
จากเลิกเรียนรมิตะโกนบอกพ่อและเพื่อนที่กำลังนั่งพักผ่อนสนทนาว่า
“มีข่าวดีมีข่าวที่ยอดเยี่ยม” พ่อเขาถามว่า ข่าวอะไรหรือ ลูกได้รางวัลหรือ
เด็กชายตอบพ่อว่า “ผมไม่ได้รางวัลหรอกครับ สัทธนาเป็นผู้ได้รับรางวัล”
พ่อบอกว่า “ดูรมิสิ เขามีความสุขเพราะหลานชายได้รางวัล เป็นอุปนิสัยที่
น่าชื่นชม” เด็กชายผู้อ่อนไหวและช่างจินตนาการเติบโตขึ้น มักไม่ค่อย
เข้าชั้นเรียน แต่มักอยู่ภายใต้ธรรมชาติและปล่อยตนเองเข้าไปในโลกแห่ง
ธรรมชาติ พ่อกับแม่ของรมิก็ทราบว่าเขาไม่ค่อยเข้าเรียนเท่าไรนักแต่ยัง
คงเชื่อในตัวลูกชาย เมื่อลูกชายเขียนบทกลอน ทั้งสองมักชื่นชม และแม่
เขาบอกว่า วันหนึ่งลูกชายตนจะต้องเป็นกวีที่ยิ่งใหญ่ ถึงแม้ว่ารมิจะไม่ชอบ
โรงเรียนเท่าไรและมักจะหนีเรียน แต่ก็ไม่มีผลต่อความรู้ทั่วไปของเขานัก
เพราะบ้านเขาเปรียบเหมือนมหาวิทยาลัย บ้านฐากูรเป็นที่ชุมนุมของกวี
ผู้คงแก่เรียน นักดนตรี นักวิทยาศาสตร์ และนักปรัชญา แต่ละสาขาเป็น
ดั่งมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งสำหรับเขา เมื่อรมิอายุจะครบ 12 ปี มหาฤษี
ดิเบन्द्रนาถกลับถึงบ้านหลังจากการเดินทางไกลมาจากหิมาลัย เขากล่าว
ว่า ขณะที่เขายังอยู่ที่นั่นเด็กชายรมิควรทำพิธีคล้องสายศักดิ์สิทธิ์³⁶ รมิและ
เด็กชายอีกสองคนเข้ามาร่วมทำพิธีนี้ ทั้งสามถูกสอนให้ท่องมนตร์ออกเสียง
ให้ถูกต้อง บทสวดมนตร์ที่เลือกมาจากบทต่างๆ ในคัมภีร์อุปนิษัท เมื่อ
โกนผมและใส่ต่างหูแล้ว เด็กชายทั้งสามต้องอยู่ในอาการสงบสำรวม แต่

³⁶ ฐากูร (Tagore) อยู่ในวาระพระราชมณเฑียร เด็กชายวาระพระราชมณเฑียรอายุไม่เกิน 12 ปี จะทำพิธี
อุปนาถนา เป็น 1 ใน 16 สังสารพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ของฮินดู พิธีนี้มีความสำคัญหลักที่การ
เจาะหูทั้งสองข้าง และคล้องด้ายขาวศักดิ์สิทธิ์สะพายเฉียงพาดบ่าซ้าย

กลับเล่นกันครั้นแรก ถึงอย่างไรก็ได้นั่งสมาธิอย่างจริงจัง และในตอนท้ายของการทำสมาธิมันจะมีน้ำตาแห่งความสุข หลังจากงานฉลองตามพิธีกรรมแล้ว พ่อของรปีได้ชวนเขาไปจาริกที่หิมาลัย ระหว่างเส้นทางไปหิมาลัย ใกล้เมืองบอลบูร์ รปีถามพ่อว่า “พ่อครับ ทำไมท่านถึงเรียกที่นี่ว่า ศานติ นิเกตัน” พ่อบอกเด็กชายว่า “รปี เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นนานมาแล้ว พ่อเดินทางไปยังไรปูร์โดยนั่งในวอคานหาม... ในระหว่างทางผ่านเข้ามายังบริเวณนี้ พ่อรู้สึกถึงพลังที่ดีที่ดึงดูดใจจึงได้บอกชายหามคานว่า ให้หยุดพัก ณ ที่นี้ก่อน พ่อลงจากคานหามและนั่งลงทำสมาธิ” และบอกต่อว่า “พ่อพบความสงบสันติจึงชื่อที่แห่งนี้และเรียกว่าที่นี่ว่า ศานติ นิเกตัน” หลังจากการเดินทางกลับมาจากหิมาลัย วันหนึ่งที่เมืองชินสุระใกล้กัลกัตตา เขาแต่งกลอนแล้วร้องเป็นเพลงให้พ่อเขาฟัง ดีเบนทรานาถมีความสุขมาก “ถ้าพระราชแห่งแคว้นมีความรู้ด้านภาษาและมีความชื่นชอบในภาษาวรรณคดี ไม่ต้องสงสัยเลยว่าพระองค์จะต้องให้รางวัลแก่นักกวี แม้จะไม่ใช่เช่นนั้น พ่อจะเป็นผู้ให้ลูกเอง” รางวัลนั้นคือเช็คจำนวน 500 รูปี

221

เมื่อรพินทรานาถอายุ 17 ปี เขาเดินทางไปเรียนที่อังกฤษ แต่กลับมาหลังจาก 17 เดือน โดยเขามีเหตุผลว่า “ผมไม่มีความสุขกับการอยู่ที่นั่นสักเท่าไร คนอังกฤษเองยังต้องเรียนรู้ศิลปะที่จะทำให้การศึกษาน่าสนใจ” รพินทรานาถเริ่มอุทิศเวลาของเขาในการเขียนบทละครและการแสดงละครเพลงเรื่อง “วอลมิกิ ประวิภา” คือผลงานในช่วงนี้ ละครนี้ได้รับความชื่นชมจากผู้ชมอย่างมาก วันเวลาต่อมาเป็นช่วงแห่งความสุขและเป็นที่รู้จัก ครั้งหนึ่งในงานพบปะ “ยินดีต้อนรับ บันคิมบาบู” (บันคิม จันดรา ฉัทเตอร์จี นักเขียนที่มีชื่อเสียงชาวเบงกอล) ชายผู้หนึ่งกล่าวขึ้นกับบันคิมพร้อมมอบพวงมาลัยให้เขา ขณะที่ยืนอยู่กับรพินทรานาถ บันคิมบอกว่า “พวงมาลัยนี้ควรคล้องแก่รปีบาบู กวีที่ปราดเปรื่อง” รพินทรานาถกล่าวว่า “ผมรับพวงมาลัยนี้ว่าเป็นการรับพรจากท่าน” ในปี ค.ศ. 1885 รพินทรานาถแต่งงานกับโมรนาลี เดวี เขาอายุ 21 ปี ภรรยาของเขาอายุ 11 ปี รพินทรานาถเริ่มสอนภาษาเบงกอลและสันสกฤตแก่ภรรยาเขา

วันหนึ่งในต้นปี ค.ศ. 1890 รพินทรนาถมีความปรารถนาแปลกพิเศษ เขาชวนเพื่อนเดินทางด้วยเท้าจากกัลกัตตาไปยังเบฮาร์เพื่อสะสมประสบการณ์ เมื่อพ่อเขารู้เรื่องจึงคิดว่าเขาควรให้โอกาสบุตรชายได้เดินทางแต่ควรจะต้องเกี่ยวข้องกับธุรกิจด้วย เขาบอกบุตรชายว่า “พ่อต้องการให้ลูกทำหน้าที่ซามินดาร์ (เจ้าของที่ดิน) ที่เมืองคุชเทีย (ปัจจุบันอยู่ในประเทศบังกลาเทศ) และให้ลูกอยู่ที่นั่น” เขาตอบบิดาว่า “*ตามความปรารถนาของพ่อ*” เขาคิดมากับธรรมชาติที่นั่นรวมทั้งบทเพลงที่ชาวনারร้องขณะเพาะปลูกและเก็บเกี่ยว ชาวนารักรพินทรนาถผู้เป็นซามินดาร์ ด้วยว่าเขามีความเห็นอกเห็นใจในสิ่งที่พวกเขาเผชิญอยู่ “ฤดูกาลนี้ฝนแล้ง พวกท่านไม่ต้องจ่ายค่าเช่าสำหรับปีนี้” ขณะนั้นเขาได้เขียนบทกวีสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชาวนา ด้วยความใกล้ชิดกับเรื่องราวของชาวนานั้นทำให้เขามีความสนใจในประเด็นอื่นๆ “*เรามีความสนใจในเพื่อนร่วมชาติของเรา เมื่อไหร่ที่พวกเขาจะกำจัดความโศคร้ายและความกลัวนี้ไปได้ เมื่อไหร่ที่พวกเขาจะรู้จักชีวิตที่ดีขึ้น*” ได้รับคำตอบจากชายผู้มีอาวุโสว่า ด้วยการกระจ่ายการศึกษาทุกอย่างก็จะดี “การศึกษาที่พวกเขาจะได้รับในโรงเรียนและวิทยาลัยนะ หรือ ไม่ ผมไม่คิดว่ามันจะทำให้โชครวนที่ตรึงพวกเขาไว้นั้นขาด มันจะช่วยให้เขาได้งานทำ ก็แค่นั้น” เมื่อเขากลับมาจากกัลกัตตาและสนทนากับบิดา “*รปี ลูกสามารถใช้พื้นที่รอบศานติ นิเกตัน ที่บอลลีปूर*” “ขอบคุณครับพ่อ ผมจะเริ่มอชราวม (สถานศึกษา) ที่นั่น” ภรรยาของเขาเห็นด้วยและสนับสนุนเขา

222

เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ. 1901 รพินทรนาถได้เปิดโรงเรียนที่ศานติ นิเกตัน เริ่มต้นด้วยครูและเด็กชายไม่กี่คน ในรูปแบบของอชราวมที่ล้อมรอบด้วยธรรมชาติ รพินทรนาถก็สอนที่นี่ด้วย “ถ้าพวกเขาไม่เข้าใจโปรดอย่ากลัวที่จะถามครู ครูจะอธิบายในพวกเขาเองฟังอีก” เมื่อสอนเสร็จแล้ว “เพียงพอแล้วสำหรับวันนี้ มา ตอนนี้อยู่ขั้นตอนการละเล่น” โดยธรรมชาติแล้วเด็กๆ เกิดมาพร้อมธรรมชาติแห่งความอยากรู้ ถ้าเช่นนั้นก็ควรส่งเสริมให้ถูกต้อง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่น่ารื่นรมย์ และความมรณีย์

นี้สำหรับเด็กชายที่ศานติ นิเกตัน พวกเขาได้รับการศึกษาที่ดีและรักที่จะทำงาน ไมร์นาลินี เดวี ดูแลความเป็นอยู่ให้แก่เด็กชายเหล่านั้นตั้งมารดา รพินทรนาถครุ่นคิดว่า เขาต้องการทำให้การเรียนรู้แสดงถึงความสุขแต่ผลที่ได้ไม่ใช่ ทั้งนี้ที่มาของเหตุ นั่นคือความคิดเสรีของเขาเป็นปรปักษ์กับนักปฏิรูปสังคมจาก พรหมณโม สมาชิก³⁷ เช่นเดียวกับกลุ่มอนุรักษนิยม อินดูก็ปฏิเสธวิธีการศึกษาในโรงเรียนของเขา อีกทั้งกลุ่มบุคคลอื่นที่ไม่ได้สังกัดกลุ่มแนวคิดใดก็มีเหตุผลต่างกันไป เช่น โรงเรียนของเขาไม่ได้รับการยอมรับทั้งจากมหาวิทยาลัยกัลกัตตาและรัฐบาล จะมีประโยชน์อะไรกับการศึกษาที่บุตรของพวกเขาไม่สามารถนำไปทำงานทำได้ พวกเขาจึงไม่ส่งบุตรของตนไปเรียนยังศานติ นิเกตัน สถานการณ์ของโรงเรียนในช่วงเวลาดังกล่าวประสบปัญหาขาดทุนทรัพย์ เขานำหนังสือที่มีออกขาย และกรรยาเสนอให้เขาขายเครื่องประดับของเธอ ระหว่างปี ค.ศ. 1902-1907 กรรยา พ่อ เรณุกาผู้เป็นลูกสาว และลูกชายชื่อชามินตราเสียชีวิต

223

ปี ค.ศ. 1905 เบงกอลถูกแบ่งแยกตามเส้นเขตแดนที่อังกฤษทำขึ้น ประชาชนจากทั่วทุกส่วนของประเทศประท้วง “วันเด มาตารัม”³⁸ “อินดูและมุสลิมเป็นพี่น้องกัน” เสียงเรียกร้องก้องทั่วประเทศ รพินทรนาถได้รับความสนใจในสายตาของสมาพันธ์แห่งชาติอินเดีย (Congress) ในวันรक्षाबंधन (Rakshabandhan) (เทศกาลทางศาสนา การผูกด้ายตกแต่งสวยงามที่ข้อมือเพื่อเป็นสัญลักษณ์ความรักฉันพี่น้อง ด้ายนี้เรียกว่า รากิ) เขาเข้าไปยังชุมนุมและผูกรากิให้แก่เพื่อนๆ ชาวมุสลิมและอาสาสมัครคนอื่นๆ ในวันวิงายา มิลัน (เทศกาลดัสเซรา ทูรคาเทพีชนะควายอสูรเพื่อปกป้องธรรมชาติ) เขาได้แสดงคำปาฐกถาอย่างเผด็จร้อน “ความเป็นชาติ

³⁷ กลุ่มปฏิรูปสังคมโดยเฉพาะด้านศาสนา ปฏิเสธหลักการหลายอย่างของอินดูตามแนวคิดของผู้ก่อตั้งแรกเริ่มคือ ราม โมฮัน รอย

³⁸ แม่ (อินเดีย) ลูกกราบ (ลูกภักดีต่อ) ท่าน

บนแผ่นดินของเราที่เกิดขึ้นต่อสายตาของเรานั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจหรือไม่ชอบใจของกษัตริย์ (อังกฤษ) ประเทศของเราก็คือประเทศของเรา ตลอดกาล” คำปาฐกถาของเขาปลุกใจและเป็นแรงบันดาลใจแก่นักเรียนทั่วประเทศและพวกเขาออกมาเรียกร้องให้ปลดปล่อยประเทศจากอังกฤษ นอกเหนือจากการกล่าวปาฐกถาแล้วเขายังเขียนบทเพลงหลายบท บางบทเพลงขับเคลื่อนคนนับล้านโดยถูกนำไปร้องในขบวนการเรียกร้อง “เบงกอลแผ่นดินทองของข้า ข้ารักเบงกอล”³⁹ หลายสิบปีจากนั้นได้กลายเป็นเพลงประจำชาติของประเทศบังกลาเทศ รพินทรนาถได้จัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน และสมาคมระดมทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบเหตุจากการแบ่งแยกประเทศ และโรงเรียนแห่งชาติหลายแห่ง “การทำเกษตรของเราไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานจำนวนมาก” เพื่อพัฒนาเทคนิคการเกษตร เขาสนับสนุนลูกชาย “รพินทรา พ่อต้องการให้ลูกไปอเมริกาเพื่อเรียนรู้ในวิทยาศาสตร์การเกษตร” “ลูกยินดีจะไปอย่างยิ่งครับพ่อ” เมื่อรพินทรา กลับมายังอินเดีย รพินทรนาถส่งเขาไปยังที่ดินของบรรพบุรุษที่ซีไลดาห์ เมื่อเวลาผ่านไปชาวสวนสนใจในเทคนิคใหม่ เพราะงานมากมายเสร็จภายในเวลาอันสั้น

การสนับสนุนเรื่องการแต่งงานกับหญิงม่าย รพินทรนาถสนับสนุนให้ลูกชายสมรสกับแม่ม่ายสาวชื่อว่า ประติมา เดวี เมื่อปี ค.ศ. 1910 และในปี ค.ศ. 1911 กษัตริย์จอร์จมาเยือนอินเดีย ก่อนพระองค์จะมาถึงอินเดีย “ผู้สำเร็จราชการต้องการให้ท่านแต่งเพลงพิเศษเพื่อยกย่องจักรพรรดิ” อสุโทษเพื่อนของเขาามาแจ้งข่าวและเขาบอกเพื่อนว่า “เรา

³⁹ ก่อนรับอิสระจากอังกฤษ เบงกอลทั้งสองฝั่งเป็นผืนแผ่นดินเดียว เผ่าพันธุ์ อาหาร ภาษาเดียวกัน แต่ด้วยความแตกต่างทางศาสนา เบงกอลฝั่งตะวันออกจึงได้เรียกร้องแยกประเทศรวมกับปากีสถาน ต่อมาได้แยกจากปากีสถาน เป็นประเทศบังกลาเทศ ชาวเบงกอลที่อยู่ในรัฐเบงกอล ประเทศอินเดีย ก็ยังคงเรียกรัฐนี้ว่า รัฐเบงกอลตะวันตก เบงกอลตะวันออกก็ยังคงอยู่แม้จะเปลี่ยนเป็นประเทศอื่นไปแล้ว

ยกย่อง ผู้ปกครองที่ชอบธรรม อสุโทซ ท่านไม่เข้าใจเราเลย” ความขุ่นเคือง
ของเขาผลักดันให้เกิดเพลงหนึ่ง ซึ่งหลังจากนั้นเพลงของเขาถูกนำไปร้อง
ในการชุมนุมของสมาพันธ์แห่งชาติอินเดีย “จানা กานา มานา อธินายากา
จายาฮี...”⁴⁰ (ปัจจุบันเป็นเพลงชาติอินเดีย) ขณะเดียวกันนั้น กษัตริย์อังกฤษ
ประกาศยกเลิกการแบ่งแยกเบงกอล

ต่างประเทศให้ความชื่นชมในผลงานของเขาและมอบรางวัล
มากมาย ขณะที่อยู่ในอังกฤษ “ทำไมคุณถึงไม่แปล คีตอัญชลี เป็นภาษา
อังกฤษ?” โรเทนสไตน์จิตรกรชาวอังกฤษเป็นผู้แนะนำ กวีคนสำคัญ
ดับบิว บี เยทส์ ยกย่องบทกวีแปลของฐากูรอย่างเต็มที่ “บทกวีของฐากูร
กินใจเรามากจากที่ไม่เคยมีมาในช่วงหลายปี” เมื่อกลับมายังอินเดีย
หลายคนก็อิจฉาเขา วันหนึ่ง “รปี บาบู ท่านเห็นบันทึกจากมหาวิทยาลัย
กัลกัตตาหรือไม่ ข้อความจากงานของคุณถูกตั้งสอบสวน ‘การคัดลอก
ผลงานเบงกาลี’” ชายผู้หนึ่งบอกแก่ฐากูร อย่างไรก็ตามไม่ใช่ทุกคนใน
มหาวิทยาลัยกัลกัตตาที่มีความเห็นในงานเขียนภาษาเบงกอลของเขา
รองอธิการบดี อสุโทซ मुखเคอร์จี มองเห็นว่าผลงานนั้นทรงค่าและต้องการ
มอบ ปริญญากิตติมศักดิ์แก่เขา เขาไม่ได้ใส่ใจกับคำเยาะเย้ย รพินทรานาด
ยังคงทำงานของเขาอย่างต่อเนื่องที่ ศานติ นิเกตัน ในตอนเย็นของวันที่
15 พฤศจิกายน ค.ศ. 1912 ชายหนุ่มวิ่งมาหาเขาและตะโกนเสียงดีใจว่า
“ครูเทพ โทรเลขจากสวีเดน ท่านได้รับรางวัล โนเบล สาขาวรรณคดี
สำหรับวรรณกรรมคีตอัญชลี ได้รับเงิน 8,000 ปอนด์” เพื่อนและผู้ใกล้ชิด
ต่างมีความสุข “ท่านเป็นความภูมิใจของเรา” “ท่านเป็นชาวเอเชียคนแรก
ที่ได้รับรางวัลนี้” คำสนทนาของผู้ใกล้ชิด ทว่าฐากูรดีใจในเหตุผลที่ต่างไป
นั่นคือ เขาจะมีทุนสำหรับศานติ นิเกตัน

⁴⁰ ท่าน (อินเดีย) คือผู้ปกครองใจของทุกคน... รพินทรานาดประพันธ์เพลงนี้เพื่อต้อนรับกษัตริย์
อังกฤษ

คนหลายร้อยเดินทางมากลั๊กตตาเพื่อแสดงความยินดีกับเขา “พวกท่านมาหลังจากที่คนจากนอกประเทศชื่นชมในงานของเรา บางคนในกลุ่มของพวกท่านเป็นเพื่อนของเรา และเราเห็นค่าในความเมตตาของท่าน แต่หลายคนในนี้มักจะขัดขวางกับทุกสิ่งที่เรายืนหยัด เราไม่รับการแสดงความยินดีจากพวกท่าน” กษัตริย์อังกฤษมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นอัศวินแก่เขา ประชาชนจำนวนมากรวมกันที่หน้าบ้านของเขาที่กลั๊กตตาเพื่อมายินดีและเปล่งเสียงร้องชื่นชมเขา มหาวิทยาลัยกลั๊กตตามอบปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ด้านวรรณกรรมแก่เขา

รพินทรนาถทুমเทกับการทำงานการศึกษาที่सानติ นิเกตัน แต่เขาก็ไม่สามารถแยกตัวเองออกจากเรื่องราวทางการเมือง การต่อต้านอังกฤษ ทำให้มหาดมะ คานธี เชิญเข้าร่วมการประท้วงต่ออังกฤษ ในปี ค.ศ. 1919 ชายและหญิงหลายร้อยคนรวมตัวกันที่ จาลเลียวาลา บาก ในปัญจาบ และทันใดกองปืนทหารอังกฤษล้อมยิง ทุกคนเสียชีวิต ฐาгурตกใจกับการสังหารหมู่ที่โหดร้ายของอังกฤษ และขอเสนอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นอัศวินเพื่อแสดงการต่อต้านการโจมตีอย่างป่าเถื่อน ทว่าการเสนอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ถูกปฏิเสธ แต่อย่างไรเขาได้เลิกการใช้คำนำหน้าตามตำแหน่งนี้

วันหนึ่งในปี ค.ศ. 1932 “คุรุเทพ รัฐบาลตัดสินใจจะมอบรางวัลให้แก่ท่านโดยแยกพิธีการมอบจากคนฮารีจัน (คนวรรณะศูทร)” เขาตอบผู้แจ้งสารว่า “สิ่งนี้จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณะฮินดูและคนฮารีจันห่างกันมากขึ้น” หลังจากนั้นไม่กี่วัน “คุรุเทพ! มหาดมะยังคงอดอาหารต่อไปแม้กระทั่งถึงความตาย เพื่อต่อต้านการมอบรางวัลโดยการแบ่งแยกวรรณะ” ฐาгурเรียกประชุมผู้ที่อาศัยอยู่ในसानติ นิเกตัน “ขอให้เราขอพรจากเทพเพื่อให้ความแข็งแกร่งแก่คานธี และขอให้ท่านปลอดภัยโดยตลอด” ฐาгурออกเดินทางจากกลั๊กตตาไปยังเยรเวตาเพื่ออยู่เคียงข้างคานธีในเวลาที่เขาต้องการ รัฐบาล (อังกฤษ) ถูกบีบบังคับให้เห็นด้วยกับความต้องการของคานธีในการเลือกตั้งทั่วไประหว่างวรรณะฮินดูและ

ฮาริจัน การประท้วงด้วยการอดอาหารของมหาตมะจึงจบลง ท่านจับน้ำผลไม้ไปพร้อมกับที่ฐานาร้องเพลงจากบทกวีที่คานธีชอบในศตวรรษที่

ขณะนั้นรพินทรานาถอยู่ในสถานะที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วไป ศานตินิเกตันกลายเป็นศูนย์กลางการจาริกไม่เฉพาะคนอินเดีย แต่คนจากต่างประเทศด้วย เช่นเดียวกันเงินทุนหลังไหลมาจากทุกแห่ง ผลงานของเขาได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษและมีผลงานหลายชิ้นได้รับความชื่นชม ไม่เพียงแต่การศึกษาที่ศานติ นิเกตันเท่านั้นที่ได้รับการยอมรับแต่บุคคลสำคัญก็ได้เข้าศึกษาที่นี่เช่นกัน เนहरू เป็นหนึ่งในจำนวนคนมากมายที่ชื่นชม ในแนวทางการศึกษาของฐานาร “ครูเทพ ท่านจะรับบุตรสาวของผม อินทิรา เข้าศึกษาในอัสชรามได้หรือไม่ครับ” “ยวาทลาคห์ เรายินดีต้อนรับอินทิรา ท่านส่งเธอมาที่นี่ได้”

รพินทรานาถ ฐานาร มีชีวิตยืนยาวถึงวัยชราอายุ 80 ปี ชายผู้ที่ชาวเบงกอลเคยเห็นว่าไม่ดี ทุกวันนี้เรียกเขาว่า บิดาแห่งวรรณคดีเบงกอลสมัยใหม่ คนทั่วโลกอ่านผลงานของท่าน บางครั้งชุดผลงานบทเพลงของท่านอาจจะถูกนำมาร้องในหลายช่วงอายุต่อไป

๑๑ การเรียนรู้จากบุคคลของชาติ นอกจากเป็นความภาคภูมิใจแล้ว ยังได้รู้ถึงบุคลิกลักษณะโดดเด่นของบุคคลท่านนั้นๆ ด้วย รพินทรนาถ ฐากูร นอกจากเป็นบุคคลของอินเดียแล้วยังเป็นบุคคลสำคัญของโลกด้วย ชีวิตชีวาของเด็กมาจากพื้นฐานครอบครัวที่สมาชิกในบ้านมอบความรักให้แก่เด็กน้อยนั้น รพินทรนาถ ฐากูร ก็เป็นหนึ่งในเด็กน้อยในบรรดาเด็กๆ ในอินเดียที่ได้รับความรักเต็มเปี่ยมจากครอบครัว แต่ลักษณะเด่นคือเขาได้รับการสนับสนุนในด้านการศึกษามากมายแต่ไม่เคยทักท้วงจินตนาการของเด็กชายเลย และสนับสนุนความคิดและความสามารถของเขาแต่เยาว์วัย ในเรื่องนี้บิดาของรพินทรนาถและชื่นชมเขาเมื่อเห็นเด็กชายรพินทร ลูกของตนรู้สึกตื่นเต้นดีใจเมื่อหลานชายที่เรียนโรงเรียนเดียวกันได้รับรางวัล บิดาชื่นชมเด็กชายที่มีความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่นด้วยความจริงใจ

228

การได้รับเกียรติจากผู้อาวุโส ดังเช่นที่ รพินทรนาถ ได้รับการคล้องพวงมาลัยจากบัณฑิต ผู้ที่ท่านให้ความนับถือและชื่นชม ซึ่งถือว่าเป็นการให้พรและสานต่อเจตนารมณ์ บันคิมแต่งเพลงที่ปัจจุบันเป็นเพลงชาติอินเดีย หนังสือที่มีชื่อเล่มหนึ่งของท่านเป็นนิยายที่กล่าวถึงการเรียกร้องเอกราชเรื่อง อนันตคามัท⁴¹ การให้เกียรติต่อผู้อาวุโส และการถ่อมตนอ่อนน้อมต่อผู้ที่เพียรพยายามกระทำสำเร็จ เป็นคุณลักษณะหนึ่งที่ยังปรากฏในสังคมอินเดีย โดยเฉพาะกับผู้ที่อยู่สายงานหรือความสนใจเดียวกันได้รับรู้ถึงความสามารถโดดเด่น จากบทหนึ่งในนิยายอนันตคามัทของบันคิม

⁴¹ บทโคลงเพลงจากนวนิยายเรื่อง อนันตคามัท โดย บันคิม จันดรา ฉัทเตอร์จี โคลงสองบทแรกใช้ร้องเป็นเพลงชาติ โดยคณะกรรมการสหพันธ์แห่งชาติอินเดียเมื่อปี ค.ศ. 1937 และนำมาเป็นเพลงปลุกใจในการเคลื่อนไหวเพื่อเอกราชอย่างแพร่หลายทั่วประเทศ กระทั่งอินเดียได้ปกครองตนเองเมื่อปี ค.ศ. 1950 รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้เป็นเพลงชาติของสาธารณรัฐอินเดีย เช่นเดียวกับเพลง จานา กานา มานา ประพันธ์โดย รพินทรนาถ ฐากูร หลังจากได้อิสระ เพลงที่ใช้ร้องเป็นเพลงชาติทั่วไปมักใช้ จานา กานา มานา

กลายเป็นเพลงชาติอินเดีย และต่อมาบทอักษรของ รพินทรนาถ เป็นเพลงชาติของอินเดียเช่นกัน ในยุคมีดของประเทศที่ต้องฝ่าฟันมรสุมจนไม่อาจนับได้ แต่มีแสงสว่างจากทิศตะวันออกของประเทศที่เป็นหลักกำลังใจ และท่านเหล่านี้ก็ยังคงเป็นหลักสัญลักษณ์ให้กำลังใจต่อจิตใจแก่ชาวเบงกอลทั้งตะวันออกและตะวันตก รวมถึงคนอินเดียในทุกวันนี้

จากเรื่องราวของ รพินทรนาถ ฐากูร ในหลายๆ ข้อคิดจะแฝงค่านิยมความรักชาติ จากสถานการณ์ทุกข์เข็ญที่ประชาชนอินเดียกำลังเผชิญ และด้วยความเห็นใจเพื่อนร่วมชาติต่อความยากแค้น เช่น “เรามีความสนใจในเพื่อนร่วมชาติของเรา เมื่อไหร่ที่พวกเขาจะกำจัดความโชคร้ายและความกลัวนี้ไปได้ เมื่อไหร่ที่พวกเขาจะรู้จักชีวิตที่ดีขึ้น” ความรู้สึกรักชาติและอาทรคนอินเดียในส่วนต่างๆ รพินทรนาถ มีชีวิตอยู่ในช่วงที่อินเดียภายใต้อาณัติอังกฤษกำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน รพินทรนาถ เสียชีวิตนาน 78 ปีแล้ว แต่เรื่องราวและรูปภาพของท่านเป็นดังสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงเหตุการณ์ของอินเดียในช่วงเวลานั้น และปลูกความรู้สึกรักชาติของคนรุ่นหลังโดยเฉพาะแถบเบงกอล ภาพ รพินทรนาถ มีประจำไว้ในบ้านของชาวเบงกอลตะวันตก รพินทรนาถ ได้ประพันธ์เพลงที่แสดงถึงดินแดนอินเดียอันประกอบด้วย กลุ่มคน แม่น้ำ ภูเขา ซึ่งกลายเป็นเพลงชาติในเวลาต่อมา แนวทางความรักชาติและการเรียกร้องเอกราชที่ไม่นิยมความรุนแรงของอินเดียดังที่ รพินทรนาถ เป็นต้นแบบ

ทัศนคติให้คุณค่ากับความรู้ในครอบครัวที่มีฐานะจะสนับสนุนการศึกษาแก่บุตรอย่างเต็มที่ ซึ่งไม่เฉพาะความรู้ในชั้นเรียนตามระบบการศึกษาเท่านั้น แต่ส่งเสริมความรู้ในแนวต่างๆ การอ่าน การฟัง การเขียน หรือการปฏิบัติ ตามฐานานุภาพของครอบครัวนั้นๆ ดังที่ รพินทรนาถ ได้ฟังการสนทนาของบรรดาผู้มีความรู้แขนงต่างๆ ที่มาร่วมพบปะพูดคุยที่บ้านตามคำเชิญของบิดา จากคำกล่าวหนึ่งของบิดากล่าวส่งเสริมการเรียนรู้ของ รพินทรนาถ ครั้งยังเด็กว่า “ถ้าพระราชแห่งแคว้นมีความรู้ด้านภาษา และมีความชื่นชอบในภาษาวรรณคดี ไม่ต้องสงสัยเลยว่าพระองค์จะต้อง

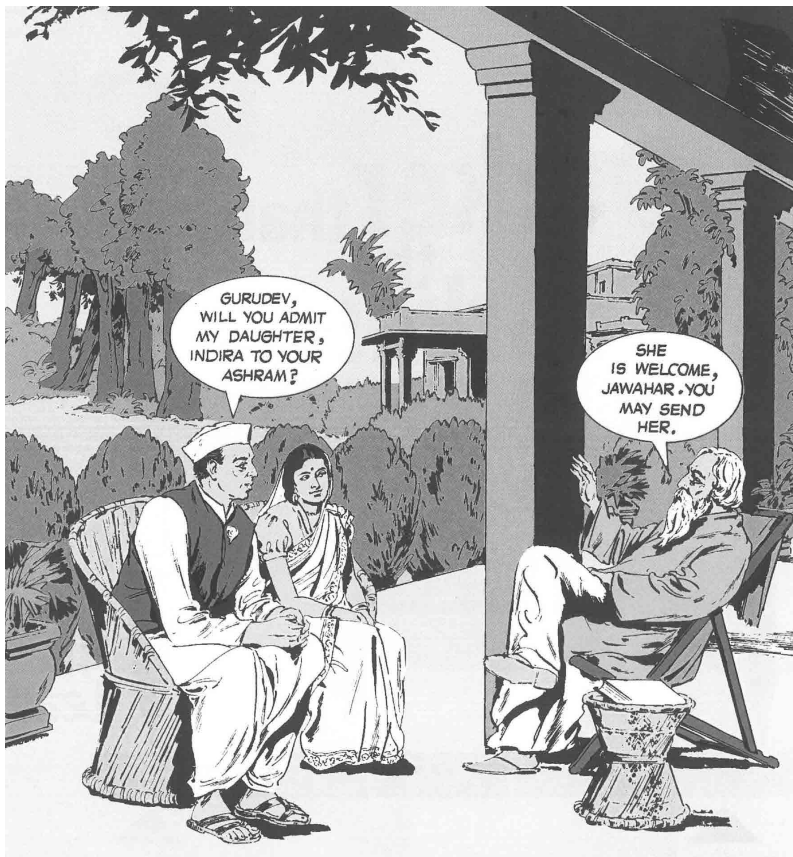

ให้รางวัลแก่กวี แม้จะไม่ใช่เช่นนั้น พ่อจะเป็นผู้ให้ลูกเอง” อินเดียเป็นสังคมที่สนับสนุนและให้คุณค่าแก่ผู้มีความรู้แต่โบราณกาล และปลูกฝังมาถึงทุกวันนี้ จะเห็นได้จากผู้ที่สอบเข้ารับราชการอินเดียได้ (IAS) โดยเฉพาะ 5 ลำดับแรกจะได้รับเกียรติอย่างมาก ไม่ว่าจะอายุน้อยเพียงใด ทั้ง 5 คนรวมถึง 10 อันดับต้น จะเผยแพร่เทคนิควิธีการจัดสรรเวลา สิ่งที่ต้องอ่าน การทำข้อสอบ การตอบสัมภาษณ์ และอื่นๆ ทำการแนะนำเช่นนี้กระทั่งเข้ารับตำแหน่งหน้าที่ของตน

230

จากาดิซ จันตรา โบส: นักวิทยาศาสตร์ผู้เป็นมิตรกับต้นไม้

และโลหะธาตุ ปี ค.ศ. 1862 เมืองฟารีตปุร์: เด็กชายสี่ขวบมองขึ้นไปบนท้องฟ้า...และมองหั่นกลับมายังพ่อของเขา “พ่อครับ เมื่อคืนลูกเห็นดวงดาวมากมายบนท้องฟ้า แต่ตอนนี้ดาวหายไปแล้ว” “ดวงดาวนั้นไปไหนแล้วครับ” พ่อตอบเด็กชายว่า “ดาวต่างๆ นั้นไม่ได้หายไปไหนหรือลูก เราไม่อาจมองเห็นพวกมันได้ เพราะแสงสว่างของดวงอาทิตย์นั้นจ้ามากกว่า” “พ่อครับ ทำไมไปไม่ถึงมีสีเขียว? นกและสัตว์ต่างๆ มีสีแตกต่างกันมากมาย” “พ่อจะตอบลูกจริงๆ ว่า พ่อไม่รู้ เมื่อเจ้าโตขึ้นพยายามหาคำตอบว่าทำไม” เด็กชายผู้ถามคำถามเหล่านี้ชื่อ จากาดิซ จันตรา โบส ผู้ซึ่งต่อมาเป็นคนอินเดียคนแรกในยุคสมัยใหม่ที่นานาชาติสรรเสริญในฐานะ นักวิทยาศาสตร์

นางบามาสุन्दารี แม่ของจากาดิซ เป็นภรรยาที่ยึดประเพณีและเป็นที่รักแต่ก็เป็นแม่ที่เคร่งครัด เขามักจะขอให้แม่เล่าเรื่องของ ภาระณะ (ในมหาภารตะ) ให้ฟังเสมอ และแม่ก็มักจะเล่าให้ฟังครั้งแล้วครั้งเล่าตามคำขอของลูกชาย แล้วถามลูกชายว่า “ตอนนี้ลูกบอกแม่ได้ไหมว่าทำไมภาระณะถึงยิ่งใหญ่?” “เพราะเขาต่อสู้จนถึงที่สุด” พ่อของจากาดิซ บห์กวัน มีตำแหน่งเป็นรองผู้พิพากษาของเมืองฟารีตปุร์ เขาเป็นคนที่รักกีฬาอย่างมาก เขากับเพื่อนพักผ่อนนั่งคุยกันขณะที่เด็กชายกำลังขีดดูทำควมสะอาดมากับผู้ดูแลม้า เพื่อนเขาถามว่าทำไมถึงให้เด็กชายอายุเพียง 5 ขวบทำงานหนักเช่นนั้น เขาตอบเพื่อนว่าการใช้กำลังเล็กน้อยจะดีต่อความแข็งแรงของแขน เพื่อนเขาตกใจร้องขึ้นว่า “คุณนั้น! เขากำลังขึ้นหลังม้า! เขาอาจตกจากหลังม้าได้!” จากาดิซควบม้าแคววิ่งไปข้างหน้า เพื่อนเขาบอกว่า ลูกชายของบห์กวัน ช่างสง่างามเช่นเดียวกับเด็กอังกฤษ บห์กวัน จันตรากล่าวแก้คำของเพื่อนอย่างสุภาพว่า “เขาส่ง่างามเช่นเดียวกับเด็กชายอินเดียคนอื่นๆ” เพื่อนสนทนาต่อ “แล้วโรงเรียนไหนที่คุณวางแผนสำหรับเด็กชาย” “ผมจะส่งเขาไปที่โรงเรียนของหมู่บ้าน” แต่เพื่อนของเขาไม่เห็นด้วย ถึงแม้ว่าโรงเรียนในหมู่บ้านจะเป็นโรงเรียนที่บห์กวัน

231

เป็นผู้ก่อตั้งขึ้นสำหรับเด็กๆ ในหมู่บ้าน แต่ลูกชายของรองผู้พิพากษาควร
จะเรียนในโรงเรียนอังกฤษ บทกวีวันตอบว่า “ผมต้องขอย้าย โรงเรียนที่
สอนด้วยภาษาแม่ นั่นดีที่สุดสำหรับเขา”

ขณะที่เด็กคนอื่นๆ กำลังยุ่งอยู่กับการบ้าน แต่จากาดิซมีความ
ใคร่รู้อย่างมากเกี่ยวกับธรรมชาติ เขามักจะวิ่งออกไปยังสวนแล้วมองไปที่
ต้นไม้และแม่น้ำ เขาถอนต้นไม้เล็กๆ ขึ้นมาด้วยสงสัยว่า ต้นไม้นี้มีสีเขียว
ตลอดทั้งต้นหรือไม่ และพบว่าสีเขียวนี้ไม่มีในส่วนของรากและยังคง
ตั้งคำถามว่าทำไม ขณะนั้นเห็นงูลอยอยู่ในแม่น้ำ เขาคิดขึ้นว่า ช่างเป็นสิ่ง
มีชีวิตที่สวยงาม เขาจะจับตัวนี้เพื่อนำไปไว้ในสระน้ำในสวนที่บ้าน ตลอด
ชีวิตจากาดิซรักสัตว์และนกต่างๆ กระทั่งเขาเข้าเรียนระดับวิทยาลัย เขามี
สัตว์เลี้ยงตั้งแต่หนู กบ และแกะ

เมื่อจากาดิซอายุได้ 10 ขวบ เขาต้องเข้าเรียนที่โรงเรียนประจำ
ในเมืองกัลกัตตาเพราะพ่อของเขาต้องการให้เขารู้จักช่วยเหลือตนเองและ
เข้มแข็ง และพ่อเขาเองต้องย้ายไปรับตำแหน่งปลัดอำเภอที่เมืองบาร์ดวัน
เปลี่ยนจากการอยู่กับครอบครัวจารีตฮินดูที่สุขสบายและอบอุ่น มาอาศัย
ยังหอพักที่เต็มไปด้วยเด็กนักเรียนดื้อซนและส่งเสียงอึกทึก ทำให้จากาดิซ
ไม่มีความสุขและคิดถึงบ้านอย่างมาก ในช่วงวันแรกๆ ในโรงเรียนนั้นช่าง
เป็นเวลาที่เลวร้ายสำหรับเด็กที่อ่อนไหวเช่นเขา เด็กชายไม่รู้จักรายา
ทตะวันตกอีกทั้งพูดภาษาอังกฤษแทบไม่ได้เลย กลุ่มเด็กชายล้อเลียนเขาว่า
มาจากชนบทและทำชกต้อย เด็กชายหนึ่งในนั้นใช้กำลังตอยเขาอย่าง
รุนแรง จากาดิซล้มลงและคิดว่า “ที่นี่ไม่มีใครจะมาช่วยเราได้ เราต้องสู้
สู้เช่นภรรยา สู้” ขณะเด็กเกเรยกเท้าจะทำร้ายจากาดิซ เขาทำให้เด็กคน
นั้นล้มลงและกำหมัดชกเต็มแรงไปยังเด็กผู้นั้นจนเด็กชายทั้งกลุ่มพากันวิ่ง
หนีไป ไม่กี่สัปดาห์ต่อมาเขาสร้างสวนขึ้นภายในหอพัก รวบรวมสัตว์เลี้ยง
บางตัว สวนหย่อมได้รับความชื่นชมจากเด็กนักเรียนในหอพัก หลังจากนั้น
ไม่นานจากาดิซก็รู้สึกสนุกกับโรงเรียนและชีวิตในหอพัก

ช่วงปิดเทอมจากาดิซกลับบ้านที่บาร์ดวัน ที่บ้านมีโรงฝึกงาน

232

หลังหนึ่งที่พ่อของเขาสร้างขึ้น เนื่องจากช่วงที่เขาไปโรงเรียนประจำนั้น โรคมาลาเรียระบาดทำให้เด็กหลายคนกำพรั เด็กเหล่านี้ฝึกงานอาชีพและการค้าขายเพื่อให้พวกเขาเงินได้ด้วยตนเอง จากาติชใช้เวลาส่วนมากอยู่ในโรงฝึกงาน เขาให้ช่างสอนงานต่างๆ แต่ที่เขาสนใจที่สุดคือ การหลอมโลหะ เขาทถามช่างหลอมว่า เตาหลอมนี้สามารถหลอมโลหะได้ทุกชนิดหรือไม่ ช่างหลอมตอบว่าโลหะทุกชนิดหลอมในเตาหลอมได้ วันหนึ่งเขาทถามแม่ว่ามีหม้อทองเหลืองไหม เขาจะนำไปหลอมเพื่อทำอะไรบางอย่าง แม่บอกเด็กชายว่ามีหม้อผู้เฒ่าที่ห้องเก็บของ นางไปห้องเก็บของแล้วนำภาชนะทองเหลืองบางชิ้นมาให้ลูกของนาง ในโรงฝึกงานจากาติชนั่งประดิษฐ์ชิ้นทองเหลือง ในไม่ช้า เขาเรียก “พ่อครับ! พ่อครับ! ดูนีสึผมประดิษฐ์อะไรบางอย่าง” มือสองข้างประกอองปืนใหญ่จำลอง พ่อและเด็กๆ มาดู “ดีมาก จากาติช! ช่างเป็นชิ้นงานวิศวกรรมที่สวยงาม! จงทำต่อไป!” สิ่งทีจากาติชได้เรียนรู้ในโรงฝึกงานในช่วงวันหยุดปิดเทอมเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับเขาในอนาคตต่อมา

233

จากาติชจบการศึกษาระดับมัธยมเมื่ออายุ 16 ปี และเข้าเรียนต่อในระดับปริญญาตรีที่วิทยาลัยเซนต์ซาเวียร์ ที่นี้เองที่เขาเสมือนต้องมนตร์สะกดโดย ภาราดา ลาฟอนท์ อธิการบดีวิทยาลัย และเป็นศาสตราจารย์ด้านฟิสิกส์ที่ดีที่สุดของอินเดียในยุคนั้น ลาฟอนท์เองก็มองเห็นสัญญาณความยิ่งใหญ่ในตัวลูกศิษย์ของเขา และให้กำลังใจจากาติชในการศึกษาฟิสิกส์ สามปีในมหาวิทยาลัยผ่านไปอย่างรวดเร็วในช่วงปิดเทอมปีสุดท้าย เพื่อนชวนจากาติชไปป่าเทไร และจะสอนเกมยิงปืนล่าสัตว์ให้เขาด้วย จากาติชรับคำชวนและกลับมาด้วยการเป็นผู้เชี่ยวชาญในเกมยิงปืนล่าสัตว์พร้อมทั้งรอยกตัญไม่ถ้วนจากแมลงรึ้นฝอยทราย ในช่วงปิดเทอมถัดมาเพื่อนอีกคนชวนเขาเพื่อเกมเดิมแต่ครั้งนี้ที่อัสสัม บ้านเพื่อนเขาห่างจากสถานีรถไฟ 21 กิโลเมตร เขาารู้สึกตื่นเต้นกับการไปครั้งนี้ จากาติชนั่งและนอนบนคานาหมเป็นเวลาหนึ่งคืนถึงจะถึงที่หมาย ทันทีที่เดินทางไปถึงบ้านของเพื่อน ทั้งสองก็เข้าป่ามองหาสัตว์เพื่อล่า

และในคืนนั้นเอง เพื่อนถามจากาติขว่าเป็นอะไร เพราะดูอ่อนเพลียและซีดเซียวมาก เขานั่งอยู่บนเตียงและบอกเพื่อนไปว่าตนไม่สบายต้องการพบหมอ แต่เพื่อนบอกว่า ไม่มีหมอเลยในระยยะทางไกลไกลนี้ และไม่สามารถเดินทางโดยคานหามได้จนกว่าจะถึงพรุ่งนี้ มีทางเดียวที่จะไปถึงสถานี่รลไฟได้คือการขี่ม้า จากาติขต้องการไปหาหมอที่กัลกัตตา เขาขี่ม้าของเพื่อนมาถึงสถานี่และหลับบนรถไฟอย่างเหนื่อยล้าอ่อนแรง จากาติขเป็นไข้หวัด หมอที่กัลกัตตาพยายามรักษาแต่โรคหวัดไม่ตอบสนองต่อยาใดๆ เลย จากาติขไม่สามารถเรียนได้ในหนึ่งปีการศึกษาและผ่านการศีกษาในระดับคะแนนกลุ่มที่ 2 เมื่อปี ค.ศ. 1879

จากาติขกลับบ้านพร้อมแผนการที่จะเดินทางไปศีกษาต่อต่างประเทศ “พ่อครับ ลูกต้องการเดินทางไปอังกฤษเพื่อศีกษา เพื่อเป็นข้าราชการรับใช้ประชาชน” พ่อถามว่า “เพื่อจะเป็นนักปกครองหรือ? เพื่อจะเป็นทาสพลเรือนและรับใช้รัฐบาลอังกฤษหรือ?” และกล่าวต่อ “ไม่ ลูกชาย พ่อปรารถนาให้ลูกเรียนสิ่งอื่นดังเช่นวิทยาศาสตร์การเกษตร เช่นนั้นแล้วลูกจะรับใช้ประชาชนของประเทศเราอย่างแท้จริง” ในที่สุดเขาตัดสินใจเรียนแพทย์และเดินทางไปอังกฤษเมื่อปี ค.ศ. 1880 เขาเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยลอนดอนและเริ่มต้นไปด้วยดี แล้วในวันหนึ่งในห้องเรียนกายวิภาคศาสตร์ เพื่อนสังเกตเห็นอาการไม่สบายของจากาติข และพาเขากลับมายังห้องพัก เมื่อเขาพยายามจะเข้าไปเรียนที่ห้องกายวิภาคอาการไข้หวัดก็เกิดขึ้น “คุณโบส ผมเสียใจด้วยครับ แต่ผมขอภัยที่จะกล่าวว่าขอให้คุณล้มเลิกการเรียนแพทย์เถิด คุณมีอาการแพ้ก๊ลินของห้องทดลองกายวิภาค”⁴² อาจารย์กล่าวขณะที่มาเยี่ยมจากาติขที่นอนพักบนเตียงในโรงพยาบาล

⁴²โบสเป็นฮินดูรับประทานเฉพาะมังสวิรัติ เหตุผลประการหนึ่งคือ เมื่อต้องศีกษารีระที่ผ่านการตองมาแล้วอาจเกิดการแพ้ก๊ลินการตองเนื้อ

โบสหยุดการเรียนแพทย์และเข้าศึกษาด้านวิทยาศาสตร์
ธรรมชาติที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ อาจารย์ผู้สอนเขา ท่านลอร์ดเรย์ลี
ศาสตราจารย์ด้านฟิสิกส์ที่มีชื่อเสียงชั้นนำในยุคนั้น “โลกของพลังงานและ
วัตถุและความสัมพันธ์ของสองสิ่งนี้ช่างน่าอัศจรรย์ใจยิ่งนัก! ศาสตราจารย์
เรย์ลีทำให้เข้าใจง่ายและชัดเจน เขามีวิธีการศึกษาเช่นเดียวกับ ภาราดา
ลาฟอนท์” ที่เคมบริดจ์โรคหัวใจของเขาหายไปอย่างสิ้นเชิงและไม่เคยรบกวน
เขาอีกเลย เขาได้รับปริญญา (ชั้นเกียรตินิยม) ด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติใน
สาขาฟิสิกส์ เคมี และพฤกษศาสตร์ และในเวลาเดียวกันได้รับปริญญาตรี
ทางวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยลอนดอน

เขากลับอินเดียและพบว่าพ่อของเขามีการคำนวณเงินผิดพลาด
และเป็นหนี้สินอย่างหนัก เขาจึงหางานเพื่อช่วยพ่อของเขา เมื่อปี ค.ศ.
1885 เขาเข้าเป็นอาจารย์สอนด้านฟิสิกส์ในวิทยาลัยเพรสซิเด็นซี และสิ่ง
หนึ่งที่เขาพบจนทำให้ไม่พอใจคือ เมื่อเขาไปรับเงินเดือน สมุหบัญชีแจ้งว่า
ได้รับสองในสามของเงินเดือนอาจารย์ชาวยุโรป จากาคิซปฏิสเทที่จะเซ็นชื่อ
เพื่อรับเงินและไม่รับเงินนั้น “คุณยังคงสอนต่อแต่ปฏิสเทรับเงินเดือน การ
กระทำนี้ไม่ตกลงไปหน่อยหรือ?” เพื่อนอาจารย์ถาม เป็นวิธีการที่จากาคิซ
ประท้วง “เป็นเกียรติที่ได้สอนในวิทยาลัยแห่งนี้ ผมจึงสอนต่อไป สิ่ง
ที่ผมแย่งคือเงินที่จ่ายให้บนพื้นฐานของเชื้อชาติ ผมจะยอมรับเงินเดือนเมื่อ
วิทยาลัยไม่จำแนกเชื้อชาติ” ถึงแม้ว่าโบสจะต้องการเงินและได้ปฏิสเทเงิน
เดือนไปแล้ว แต่เขาก็ได้ขายทรัพย์สินของครอบครัวบางส่วนเพื่อชำระหนี้
ของบิดา

เมื่อปี ค.ศ. 1887 เขาแต่งงานกับออบาลาผู้เป็นบุตรสาวของเพื่อน
บิดา เธอเรียนแพทย์ถึงชั้นปีที่ 4 และมีความสนใจในวิทยาศาสตร์ เธอเป็น
ทั้งภรรยาและเพื่อนที่สนใจในวิทยาศาสตร์เช่นเดียวกับสามี จากาคิซ ขณะ
เดียวกันจากาคิซได้รับความนิยมในหมู่นักเรียน ผ่านไป 3 ปีการประท้วง
ของ จากาคิซ โบส สำเร็จผล ท้ายที่สุดเงินเดือนอยู่ในระดับเดียวกัน ในช่วง
เวลา 3 ปีโบสใช้เวลาว่างในห้องทดลองของวิทยาลัย ใช้เงินส่วนตัวและ

ใช้ทักษะด้านวิศวะ เขาประดิษฐ์เครื่องมือที่เขาต้องการขึ้นหลายชิ้น แต่แทนที่ผู้บริหารชาวยุโรปจะชื่นชมงานของเขา กลับบอกว่าเขาเสียเวลาเปล่าและไม่ให้ใช้เครื่องมือในในห้องเรียน ทศนคติเช่นนี้ทำให้โบสรู้สึกไม่ดีและคิดว่า “ถ้าเพียงเรามีสถาบันวิทยาศาสตร์ที่เป็นอิสระที่ซึ่งคนสามารถทำงานได้ด้วยใจอิสระ” ที่บ้าน อบาลาให้ความสนใจอย่างมากในงานวิจัยและให้กำลังใจสามีเมื่อเห็นเขาท้อแท้

“โลกยังรู้จักเกี่ยวกับคุณสมบัติของคลื่นน้อยมาก” เขาพูดกับภรรยา “ทำไมคุณไม่ทำอุปกรณ์เช่นเดียวกับของเฮิร์ตซ์ และศึกษาเรื่องคลื่นในห้องทดลองของคุณที่อื่นเดี๋ยวนี?” เป็นคำแนะนำที่กระตุ้นใจโบสและเขาเริ่มต้นงานโครงการของเขาทันที ด้วยทักษะทางวิศวกรรมและการบัดกรี รวมทั้งผู้ช่วยที่เขาเป็นผู้ฝึกฝนงานให้ ในที่สุดเขาก็ประสบความสำเร็จในการทำเครื่องมือ และเขาจึงเริ่มต้นวางแผนการทดลอง โบสประดิษฐ์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่ยอดเยี่ยม เครื่องทดลองขนาดกะทัดรัดที่ดีกว่าเครื่องมือที่ผลิตโดยเฮิร์ตซ์ เครื่องมือของเขาสร้างความถี่คลื่นวิทยุที่สั้นมากโดยที่เครื่องมืออื่นๆ ไม่สามารถทำได้แม้ทุกวันนี้ การทดลองเชิงปริมาณในคุณสมบัติของคลื่นเหล่านี้เกิดขึ้นได้เป็นครั้งแรก “คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้านี้เป็นกลุ่มเดียวกับพลังงานคลื่นที่แสงอยู่ในนั้น” เขาค้นพบขณะทดลองและยังพิสูจน์อีกว่า “เพราะฉะนั้น เช่นเดียวกับคลื่นแสง มันต้องเป็นไปได้ในการโพลาริเซชันคลื่นวิทยุด้วย” ดังนั้นแล้วโบสก็ค้นพบว่าแก้วไยหินสามารถโพลาริเซชันคลื่นวิทยุ “ด้วยคลื่นเหล่านี้มีพลังงานต่ำมาก พวกมันควรเดินทางระยะไกลโดยไม่ถูกทำลาย ฉันทดสอบสิ่งนี้” การทดลองในสิ่งนี้ทำให้เขาได้ผลในด้านบวก ในปี ค.ศ. 1895 เขาบรรยายต่อสาธารณะที่เมืองกัลกัตตาในสิ่งที่เขาพิสูจน์พบ “ท่านสุภาพบุรุษ ผมได้แสดงทรานสมิตเตอร์ที่อยู่ในห้องอื่นๆ ที่อยู่ห่างจากเรา 75 ฟุต (ประมาณ 23 เมตร)” โบสอธิบายพร้อมทั้งแสดงวิธีการคลื่นวิทยุแบบไร้สายที่อยู่แต่ละห้อง “นั่นเป็นไปได้ที่ส่งสัญญาณโดยปราศจากสายส่ง! นี่เหมือนมายากล...”
ผู้ฟังพิศวง

236

โบสใช้เวลาไม่นานในห้องทดลอง แต่ก็มีเวลาวางมาช่วยงานในครัว กับภรรยา งานวิจัยของเขาได้รับการตีพิมพ์โดยราชสมาคมแห่งลอนดอน เขาปรารถนาที่จะเดินทางไปยุโรป และสังเกตการณ์ในงานด้านที่เขาทำ ภรรยาของเขาบอกว่าเขาควรจะยื่นจดหมายลางาน และวางแผนการเดินทาง ไม่กี่วันต่อมาสมาคมนักวิทยาศาสตร์แห่งอังกฤษเชิญโบสไปบรรยายที่การประชุมลิเวอร์พูล การพูดของเขาที่ลิเวอร์พูลทำให้เขาได้รับการยอมรับ และให้เกียรติเป็นนักวิทยาศาสตร์เกียรติคุณจาก นักวิทยาศาสตร์ทั่วทั้งยุโรปที่มาร่วมประชุมกัน ณ ที่นั่น ท่านลอร์ดเคลวิน มีความประทับใจอย่างมากถึงกับเดินเข้าไปยังส่วนที่นั่งของผู้หญิงเพื่อ แสดงความยินดีกับอบาลา “ยินดีด้วยครับ นางโบส สามีของคุณช่าง อัจฉริยะ เขาทำก้าวที่ยิ่งใหญ่ให้แก่โลกของฟิสิกส์”

โบสเป็นที่ต้องการรู้จักและได้รับความเคารพนับถืออย่างมาก จากนักวิทยาศาสตร์ชาวยุโรป ไม่เพียงแต่ได้รับการกล่าวขานในสื่อสิ่งพิมพ์ ของอังกฤษ คนอินเดียที่มักจะเยาะเย้ยเขาก็ไม่สามารถต่อต้านยับยั้ง ความชื่นชมนี้ได้ รัฐบาลอนุญาตขยายเวลาให้เขาอยู่ต่อในอังกฤษได้เป็น กรณีพิเศษ บริษัทในยุโรปหลายแห่งเสนอให้ราคาอย่างเหลือเชื่อสำหรับ สิทธิในอุปกรณ์ทดลองของเขา โบสปฏิเสธแม้แต่การจดสิทธิบัตรในสิ่งที่ เขาค้นพบ “แม้แต่เพื่อนของผมเองก็ยังไม่เข้าใจเหตุผลที่ปฏิเสธ อบาลา ผมเป็นผู้แสวงหาความรู้ไม่ใช่เพื่อความร่ำรวยหรือนำความให้ได้มาซึ่งสิ่ง ดังกล่าว” เขาสนทนากับภรรยา “และไม่ว่าความรู้ใดที่ผมได้มานั้นเป็นของ ทุกคนในโลก ขาวตะวันตกอาจไม่เข้าใจ แต่เป็นหน้าที่ของเราที่จะแสดงให้ พวกเขาเห็นแนวทางที่ถูกต้องด้วยจุดยืนของเรา” อบาลาให้กำลังใจสามี ว่า “ฉันเห็นด้วยอย่างยิ่ง” โบสกลับอินเดียเมื่อปี ค.ศ. 1897 และทำวิจัย คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าของเขาต่อ

บุคคลสำคัญมีชื่อเสียงของอินเดียหลายคนมองเห็นจิตวิญญาณ อาริในตัวเขาและมาเพื่อให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเขา รพินทรนาถ ฐากูร เป็นหนึ่งในบุคคลเหล่านี้ “คุณจากาติช ผมมีความสุขที่คุณกลับมาอินเดีย”

ฐากรบอกเขา “ผมได้เรียนท่านมหาราชแห่งทริปุระ และท่านเองก็เห็นดีที่จะให้ทุนแก่คุณ” โบสใช้เวลาทั้งหมดของเขากับการวิจัยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าวันหนึ่ง “โอ ปัญหาเดิมอีกแล้ว อุปกรณ์รับสัญญาณเสียการรับรู้ตอบสนองเราต้องคอยถึงตอนเช้าเพื่อทำการทดลองต่อ” วันต่อมา “ดี ตอนนี้มีการตอบสนองที่ดี การทำงานไม่ยืดเยื้อ การตอบสนองลดลงเพราะมันเหนื่อยเมื่อได้พักเพียงพอประสิทธิภาพการทำงานกลับมาอีกครั้ง” เขาพบอีกว่า “เป็นไปได้หรือไม่ว่า วัตถุก็มีความอ่อนล้าเช่นเดียวกัน? ดูเหมือนจะเป็นไปไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วที่นี่ นอกจากปรัชญาอินเดียแล้วไม่มีอะไรที่จะอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ได้” โบสดำดิ่งเข้าสู่ศาสตร์ใหม่ของการสังเกตตรวจสอบและเกิดข้อสรุปที่น่าประหลาดใจ

“ช่างน่าแปลก เราสามารถแยกสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตเพียงเพราะการตอบสนองทางกายภาพได้อย่างไร” เมื่อปี ค.ศ. 1900 รัฐบาลส่งโบสเข้าร่วมสัมมนานานาชาติเกี่ยวกับฟิสิกส์ที่กรุงปารีส เขานำเสนอสิ่งที่เขาค้นพบใหม่เรื่องการตอบสนองของสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต “เส้นแบ่งระหว่างสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตค่อนข้างชัดเจน” เขากล่าวในที่ประชุม นักวิทยาศาสตร์พูดขึ้นว่า “ช่างโดดเด่น! มีเพียงความคิดอินเดียเท่านั้นที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ การค้นพบนี้จะปฏิวัติความคิดทางวิทยาศาสตร์ด้วยตัวมันเอง”

จากปารีส โบสเดินทางไปยังอังกฤษ การนำเสนอที่สมาคมอังกฤษนี้โบสนำเสนอบทความลักษณะคล้ายคลึงกันกับที่ปารีส ณ ที่นี้งานของเขาก็ได้รับการยอมรับที่ดีแต่ “นักฟิสิกส์ดูเหมือนจะไม่มีความสุขเท่าไรนัก” โบสสังเกตเห็นในที่ประชุม นักฟิสิกส์ไม่พอใจ เพราะว่าพวกเขาไม่สามารถยอมรับวิธีการทดลองของโบสได้ พวกเขาไม่ยอมรับเทคนิควิธีการทดลองของโบส การเชื่อเชื่องของลอร์ดราลีทำให้เขาอยู่ต่อที่ลอนดอนเพื่อคิดเทคนิคใหม่ “งานแรกของเราคือ ต้องทำเครื่องมือให้สมบูรณ์เพื่อบันทึกการรายงานการตอบสนอง” เป็นความคิดตั้งต้นในการทำงานของโบสสิ่งที่เขาออกแบบสำหรับวัตถุประสงค์นี้คือเครื่องเครสโคกราฟที่สามารถ

ขยายสัญญาณเล็กจิ๋วใดๆ ได้ถึง 10 ล้านเท่า เป็นความก้าวหน้าอย่างงดงาม โบสบันทึกการตอบสนองของสัตว์และโลหะจากสิ่งกระตุ้นที่แตกต่างกัน เมื่อเห็นผลการทดลอง โบสบอกตนเองว่า “ผลการบันทึกทั้งหมดสรุปให้เห็นถึงการตอบสนองที่คล้ายคลึงกัน มีเพียงขนาดที่ต่างกัน เรายังมีข้อสงสัยอยู่ว่า พืชจะตอบสนองอย่างไร” เขาตรงไปยังสวนแล้วเก็บรวบรวมต้นไม้บางชนิด

ผลการทดลองทำให้เขาแปลกประหลาดใจ “ต้นไม้ตอบสนองแบบกระแสไฟฟ้ากับแรงกระตุ้นทุกชนิดเช่นเดียวกับสัตว์ที่ตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นเร้าทุกประเภท” การปฏิบัติของเขานี้ใช้เวลาในการยอมรับ “ต้นไม้ทั่วไปนี้หรือจะตอบสนองต่อการกระตุ้นไฟฟ้าเช่นเดียวกับกล้ามเนื้อสัตว์ เป็นไปไม่ได้!” แต่โบสไม่ยอมแพ้ ความอุตสาหะในการทำงานและความละเอียดพิถีพิถันตามแผนการทดลองนั้นใช้เวลาอย่างช้าๆ ในการยอมรับงานของเขา เมื่อปี ค.ศ. 1902 เขาทำการทดลองหลายชิ้นก่อนการประชุมสัมมนาที่สมาคมลินเนียนจัดขึ้น ซึ่งโดยมากจะเป็นการรวมตัวของผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์งานของเขา เมื่อโบสเสร็จการบรรยาย “ยินดีด้วยดอกเตอร์โบส! การทดลองของคุณทั้งหมดนั้นไม่มีที่ติ” ประธานสมาคมแสดงความยินดีต่อเขา มหาวิทยาลัยลอนดอนมอบรางวัลปริญญาเอกกิตติมศักดิ์จากการอุทิศตนทำผลงานที่โดดเด่นของเขา โบสกลับมาทำงานต่อที่วิทยาลัยเพรสซิเดินซี ถึงแม้จะได้รับความสำเร็จและชื่อเสียง แต่เขายังสู้กับอุปสรรคการขาดแคลนอุปกรณ์ในห้องทดลอง วันหนึ่งเขารำพึงกับภรรยาว่า “เราไม่อาจหวังที่จะให้รัฐบาลจัดตั้งห้องทดลองที่มีความพร้อมในประเทศได้เลยอบาลา” และพูดต่อ “สถาบันวิจัย ถ้าต้องเกิดขึ้นในประเทศคงต้องสร้างโดยพวกเราเอง” ภรรยาแนะนำสามีว่า “ถ้าเช่นนั้น เริ่มแต่วันนี้ เราประหยัดเงินทุกเหรียญเพื่อจะไปถึงเป้าหมาย”

จากนั้นโบสอุทิศเวลาในการศึกษาต้นพืช การอุทิศให้การทดลองทำให้คนเชื่อว่าเขาสามารถแม้แต่การสนทนากับต้นไม้ ในไม่กี่ปีต่อมา เขาค้นพบเกี่ยวกับต้นพืชมากกว่าที่ใครเคยพบ หรือบางทีอาจจะไม่มีมา

ก่อนเลย เขาเขียนหนังสือสิ่งที่เขาค้นพบ 2 เล่มจากหนังสือหลายเล่มที่เขาเขียน หนังสือนี้สร้างความสนใจอย่างใหญ่หลวงในต่างประเทศ วิธีการศึกษาและเครื่องมือของเขาเริ่มนำไปใช้ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วโลก ถึงแม้จะมีงานมากเพียงใดแต่เขาก็หาเวลาที่จะเดินทางบรรยายทั่วทั้งอินเดีย ครั้งหนึ่งที่เมืองไมมันสิงห์ มีผู้คนเข้ามาร่วมฟังการบรรยายของเขาจำนวนมากกระทั่งห้องประชุมใหญ่ไม่สามารถจุได้ “คุณโบส ผมแนะนำว่าเราควรจำกัดจำนวนผู้ฟังด้วยค่าสมัครราคาสูง” มีผู้แนะนำเขาแต่โบส “ไม่ กรุณาอย่าทำเช่นนั้น ผมจะบรรยาย 2 ครั้ง ภาษาอังกฤษสำหรับวันนี้ และพรุ่งนี้บรรยายเป็นภาษาเบงกอล” โบสไม่เคยเหน็ดเหนื่อยที่จะให้ประโยชน์อย่างเต็มที่กับสิ่งที่เขาค้นพบ เขาเกษียณอายุราชการเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1915 ราชกิจจานุเบกษาแต่งตั้งเขาให้เป็นศาสตราจารย์กิตติคุณ และได้รับเงินเดือนเต็มจำนวนในแต่ละเดือนแทนเงินบำนาญ “คุณจะทำอะไรต่อจากนี้หรือ?” ผู้บริหารวิทยาลัยถามเขา “ผมปรารถนาเสมอว่าจะสร้างสถาบันวิจัย ผมจะทำในสิ่งนี้” สถาบันเปิดทำการเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1917 ในวันคล้ายวันเกิดอายุ 59 ปีของเขา โบสกล่าวต่อที่ประชุมว่า “วันนี้ ผมขออุทิศสถาบันนี้... ยังพระบาทของพระเจ้าเพื่อนำเกียรติมาสู่อินเดียและความสุขแก่โลก” และ “...ยินดีต้อนรับผู้แสวงหาความรู้ทุกท่าน... สถาบันจะเปิดแก่คนทั่วโลก ผู้ชายและผู้หญิงและทุกเมื่อ”

ในฐานะผู้สถาปนา-ผู้อำนวยการ โบสใช้เวลาที่เหลือของชีวิตที่สถาบันวิจัยนี้ โบสให้คำแนะนำปรึกษาแก่คนรุ่นหนุ่มสาว เขาทำการทดลองสำเร็จในวิธีการปลูกถ่ายต้นไม้ด้วยการสลับพวกมัน การให้เกียรติยกย่องแก่เขามาทุกทาง เมื่อปี ค.ศ. 1917 เขาได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นอัศวินสามปีหลังจากนั้นเขาได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกราชสมาคมแห่งลอนดอน และในปี ค.ศ. 1931 พลเมืองกัลกัตตาดียกย่องเกียรติแก่เขาในงานแสดงเกียรติที่กัลกัตตา สุภาष จันดรา โบส ผู้ซึ่งต่อมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแห่งนครกัลกัตตากล่าวสวดบูชาในนามพลเมืองกัลกัตตา นักวิทยาศาสตร์ผู้โดดเด่นท่านนี้เสียชีวิตเมื่อ วันที่ 23 พฤศจิกายน ค.ศ. 1937

สารานุกรมบริตานิกาบันทึกเกี่ยวกับเขาไว้เมื่อปี ค.ศ. 1945 และยังคงปรากฏอยู่ “งานของท่านมีความล้ำสมัยมากในยุคของท่าน ด้วยว่าการปฏิรูปเช่นนี้จะเป็นไปได้อย่างแน่นอน” มันก็ยังคงดูเหมือนจะเป็นไปไม่ได้แม้ทุกวันนี้

● ความรู้ หรือ องค์ความรู้ ไม่มีเจ้าของ เป็นสิ่งที่คนสามารถนำไปใช้ประโยชน์และสานต่อให้ความรู้นั้นพัฒนาเพิ่มพูนขึ้น เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของวิธีการคิดของคนอินเดียในเรื่องความรู้ (knowledge) ตำรา คัมภีร์ บันทึกต่างๆ หลายฉบับปรากฏชื่อผู้แต่ง แต่ไม่มีลิขสิทธิ์ในองค์ความรู้นั้น ศิลปะหลายด้านอาจไม่แสดงชื่อผู้ประดิษฐ์แต่ด้านงานเขียนหรืองานวรรณกรรมมักมีชื่อผู้ประพันธ์เสมอ เป็นการแสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ที่ค้นพบหรือความรู้ที่ได้รวบรวมหรือสานต่อพัฒนา คัมภีร์โบราณของอินเดีย เช่น อรรถศาสตร์⁴³ (เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง) โดยกุลติลญา หัสติวิญญ์นาว่า⁴⁴ (ว่าด้วยการดูแลช้างหลวง) โดยสุชุมาร์บอร์โคท เคียร์ตัน⁴⁵ (เกี่ยวกับดนตรี) โดยสานการ์เดวา ราชธารังกินี⁴⁶ (หมายถึงแม่น้ำของพระราชินี บันทึกประวัติศาสตร์โดยเฉพาะเรื่องราวของกษัตริย์ในดินแดนแถบตะวันตกเฉียงเหนือและแคชเมียร์) โดยคาร์ฮาม ฯลฯ ที่กล่าวมานี้เขียนด้วยภาษาสันสกฤต

ในเรื่องราวของจากาติช ท่านได้สืบทอดความรู้จากคัมภีร์แต่โบราณนำมาศึกษากับเทคนิควิทยาการสมัยใหม่ และให้คนนำไปศึกษาและ

241

⁴³ Arthashastra by Kautilya

⁴⁴ Hastividyanava by Sukymar Barkoith แต่งขึ้นในอาณาจักรอาหม (Tai Ahom) ปัจจุบันอยู่ในรัฐอัสสัม

⁴⁵ Kirtan by Sankardeva

⁴⁶ Rajtarangini by Kalman

พัฒนาต่อไปโดยไม่ต้องซื้อหรือไม่ได้จดลิขสิทธิ์ ซึ่งท่านได้กล่าวว่า “ไม่ว่าความรู้ที่ผมไดมานั้นเป็นของทุกคนในโลก” ลักษณะเช่นนี้เป็นวัฒนธรรมการสืบทอดความรู้ของชาวอินเดียแต่โบราณมา ผู้ใฝ่ศึกษาสามารถนำความรู้ที่ค้นพบไปขยายเพิ่มเติมได้โดยไม่มีข้อกังวลใจในลิขสิทธิ์ความรู้ ความรู้ต่างๆของอินเดียจึงได้รับและส่งต่อ ศึกษาและนำไปต่อยอดพัฒนาถึงทุกวันนี้

ความชอบของเด็ก การเล่นสนุกสนานในวัยเด็กสร้างพลังให้กับกายและใจ อีกทั้งได้จินตนาการและความรู้ จะเห็นว่่านักปราชญ์ในการ์ตูนชุดนี้มีช่วงวัยเด็กที่สนุกสนานกับธรรมชาติ เมื่อเติบโตจึงแสวงหาความรู้ อย่างมุ่งมั่น การแยกเด็กออกจากธรรมชาตินั้นเป็นดังเช่นการปิดฝึ้นความปกติของชีวิตในช่วงวัย นอกจากการเรียนตำราในห้องเรียนแล้วเด็กเล็กถึงวัยประถมมีโอกาสได้ใช้ชีวิตรื่นเริง ละเล่น และพักผ่อนตามวัย เมื่อถึงวัยมัธยมความหมั่นเพียรในการท่องตำราจึงค่อยๆ เริ่มต้นขึ้นและศึกษาอย่างหนักกระทั่งจบมหาวิทยาลัย อินเดียสืบทอดจารีตอาศรมสี่ตามขั้นตอนชีวิต แม้ในยุคสมัยใหม่โดยที่ตัวเองไม่ได้บอกชัดแจ้งว่าตนกำลังปฏิบัติตามจารีตนั่นอยู่ เพราะเสมือนเป็นเรื่องสามัญปกติของชีวิต ซึ่งแนวคิดนี้เป็นเอกลักษณ์การดำเนินชีวิตของอินเดีย

242

บาบาซาheb อัมเบดการ์: เขากล้าหาญที่จะสู้

รามจิ ชักปาล แห่งอัมบาดเว (Ambadve) ผู้ที่เป็นนายทหารยศร้อยเอกในค่ายทหารที่ตั้งในเมืองเหมา หนึ่งในลุงของเขาเป็นนักบวช วันหนึ่งที่เมืองเหมา รามจิมีโอกาสไปพบลุงของเขา “ให้เกียรติไปเยี่ยมเยียนเราที่บ้านด้วยเถิดลุง” ชายชราตอบหลานว่า เขาได้สละทางโลกแล้วจึงไม่สามารถไปได้ สันยาสิสังเกตเห็นความผิดหวังบนใบหน้าของหลานชายจึงกล่าวขึ้นว่า “ถึงกระนั้นก็ตามลุงอวยพรให้หลาน ขอหลานได้บุตรชายผู้ที่ประสบความสำเร็จเป็นที่รู้จักในระดับโลก”

วันที่ 14 เมษายน 1891 ภิมมาไบเป็นผู้เป็นภรรยาของรามจิให้กำเนิดบุตรชาย นางพูดกับสามีว่า “เราจะเรียกลูกชายของเราว่า ภิม ชื่อนี้เหมาะสมที่จะนำพาให้เป็นผู้ที่ยิ่งใหญ่ พวกเราจะให้เขาทุกอย่างตามที่เขาต้องการแม้ว่าเราจะต้องเผชิญต่อความยากลำบากก็ตาม” รามจิบอกนางว่า “ตอนนี้เราอยู่ในตำแหน่งนายทหารระดับสุปิตาร์ เราไม่ต้องลำบากที่จะต้องให้การศึกษาที่ดีกับเขาแล้ว” 2 ปีจากนั้นรามจิเกษียณจากกองทัพและย้ายกลับไปอยู่กับครอบครัวที่ดาโปลีในเมืองกอนกาน ภิมเข้าสมัครเรียนหนังสือในโรงเรียนเมื่ออายุ 5 ขวบ นางภิมก็กังวลว่าเงินบำนาญของสามีนั้นจะไม่เพียงพอกับค่าเล่าเรียนของบุตรชาย แต่สามีของนางกล่าวให้นางคลายความกังวลว่าเพื่อนของเขาสัญญาว่าจะช่วยหางานให้เขา แล้วรามจิก็ตัดงานในเมืองเสดาลาทำให้มีความหวังขึ้นอีกครั้ง แต่ความสูญเสียบังเกิดขึ้นกับครอบครัวเพราะภิมมาไบป่วยกระทั่งเสียชีวิต มิรา น้องสาวของรามจิเป็นผู้ดูแลลูกๆ ของพี่ชายและใส่ใจเป็นพิเศษกับเด็กชายภิม รามจิเป็นครูที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วจึงเป็นผู้ดูแลการศึกษาให้แก่ลูกๆ ของเขาได้ เขาอ่านเรื่องราวมหาภารตะและรามายณะ และร้องเพลงสรรเสริญเทพให้แก่ครอบครัวของเขาฟัง

เมื่อгимจบการศึกษาในระดับประถมแล้วได้เข้าสมัครเรียนในระดับมัธยม เขาถูกส่งให้นั่งบนพื้นยังส่วนของมุมห้องเรียน⁴⁷ ช่วงที่ระฆังโรงเรียนดังเพื่อบอกเวลาหยุดพัก เด็กชายต่างพากันเล่นและดื่ม น้ำ ริมผู้ซึ่งกระหายน้ำเช่นกันได้ตรงไปยังแก้วน้ำ เสียงชายคนหนึ่งตะโกนห้ามไม่ให้гимจับแก้วน้ำ แล้วบอกเด็กชายว่า “ประคองมือขึ้น เราจะเทน้ำให้เจ้าดื่ม”⁴⁸ ริมเชื่อฟังโดยประคองอุ้งมือขึ้น แต่ในใจเด็กชายนั่นเจ็บปวดและรำพึงภายในว่า “เกิดอะไรขึ้นกับตัวเราหนอ? ทำไมเราต้องถูกปฏิบัติแสนแตกต่าง” ครั้ง ริมและพี่ชายจะต้องเดินทางไปยังโคเรกาว ซึ่งรวมกิจการเป็นสมุหบัญชี พวกเขาลงรถไฟที่สถานีมาซัวร์และคอยพ่อของพวกเขา หลังจากทีรอคอยพ่อเป็นเวลานาน สองพี่น้องเข้าเกวียนด้วยความช่วยเหลือของนายสถานีรถไฟ คนขับเกวียนถามเด็กว่า “เจ้าเป็นลูกใคร?” “พวกเราเป็นลูกชายของรามจิ ชักปาล พวกเราอยู่หว่างทางจะไปหาเขา” เด็กชายตอบขณะขึ้นป็นั่งบนเกวียน ชายขับเกวียนพูดขึ้นว่า “ราจิ ชักปาล? ลงจากเกวียนของเราไปซะ พวกเจ้าคือศูทร” พี่ชายริมขอร้องอย่าไล่พวกเขาเลย ริมขอร้องอีกว่า “โปรดสงสารพวกเราด้วยเถิด พวกเราไม่รู้ว่าจะไปโคเรกาวได้อย่างไร พวกเราคงหลงทาง” ชายเจ้าของเกวียนบอกว่า “ตัวเรามีมลทินสกปรก เกวียนของเราก็คงเป็นมลทิน วัวของเราก็คงมีมลทิน” พี่ชายริมอ้อนวอนเขาว่า “พวกเราจะจ่ายเงินเป็นสองเท่า กรุณาพาเราไปยังโคเรกาวด้วยเถิด” เด็กชายริมคำนึงในใจว่า “พวกเราแต่งกายดีและเรียบร้อยสะอาด แล้วเกวียนจะมีมลทินสกปรกด้วยการสัมผัสของพวกเราได้อย่างไรกัน?” ชายขับเกวียนผู้ละโมภได้สิ่งที่ดีกว่าความน่ารังเกียจในมลทินสกปรก “ตกลง!

⁴⁷ ยกเว้นวรรณะศูทร นักเรียนที่อยู่ในวรรณะอื่นๆ นั่งเก้าอี้ ในหนังสือเล่มนี้ วรรณะศูทร ใช้คำว่าไม่สามารถสัมผัสได้ (untouchable)

⁴⁸ ชายผู้นั้นจะเทน้ำลงบนอุ้งมือของเด็กชายริมเพื่อให้เขาเติมน้ำจากอุ้งมือตัวเองแต่ไม่ให้สัมผัสน้ำในหม้อน้ำหรือแก้ว เพราะเป็นผู้ที่อยู่ในวรรณะศูทร

ตกลง! พวกเจ้าขับเกวียน เราจะเดินตามจากข้างหลัง เราจะทำให้เกวียน
บริสุทธิ์สะอาดภายหลัง” ตลอดการเดินทางภิมครันคิดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
“พวกเราเป็นมนุษย์ แต่พวกเขากลับบอกว่าการสัมผัสของพวกเรานั้น
ทำให้มัวหมองแม้แต่สัตว์และเกวียนที่ไม่มีชีวิต”

เด็กน้อยอย่างภิมก็ลืมเหตุการณ์ดังกล่าวไป แต่เพียงไม่กี่วันหลังจาก
ที่เขากลับมายังเสตาลา ระหว่างทางกลับบ้านหลังเลิกเรียนเหตุการณ์
คล้ายคลึงกันเกิดขึ้น เขาคอแห้งและกระหายน้ำมาก มองเห็นบ่อน้ำใซ้อยู่
ใกล้ๆ จึงเข้าไปตักน้ำ ขณะที่ภิมกำลังตักน้ำอยู่นั้นชายคนหนึ่งขึ้นมาที่เขา
แล้วตะโกนขึ้นว่า “ดูซิ นั่นคนวรรณะศุทร! เขาทำให้น้ำเรามีมลทิน” บาง
คนขว้างหินใส่เด็กชาย ภิมบอกกลุ่มคนเหล่านั้นว่า “ปล่อยเราเถอะ เรา
ทำผิดสิ่งใดกัน?” ชายคนหนึ่งกล่าวดุดันว่า “คนไม่มงคล กล้าได้อย่างไร
ถึงตอบกลับ” ภิมออกจากที่นั่น เขานั่งอยู่ลำพังและร้องไห้สะอื้น ยิ่งเติบโต
ใหญ่การเหยียดหยามเช่นนี้ก็ยิ่งบ่อยมากขึ้น วันหนึ่งพี่สาวสังเกตเห็นว่าเขา
ผอมยวแล้วจึงจะตัดผมให้ แต่ภิมถามพี่สาวว่า “ทำไมผมถึงไม่สามารถไป
ร้านตัดผมเหมือนเด็กคนอื่นๆ ในโรงเรียน?” น้ำตาพี่สาวไหลพร้อมให้
คำตอบแก่น้องชายว่า “พวกเราเป็นมหาร⁴⁹ วรรณะศุทร” เด็กชายยังฉงน
“แต่ ทำไมเล่า? อะไรที่ทำให้เราแตกต่าง?” พี่สาวตอบว่า “เราไม่รู้หรอก
สิ่งนี้มักเกิดขึ้นเสมอ” คำตอบของพี่สาวยังไม่เพียงพอสำหรับเขา

ภิมพบโอเอซิสแห่งความรักอารีต่อเขาจากครูวรรณะพราหมณ์
ชื่อว่า อัมเบตการ์ ภิมนึกในใจว่าครูผู้นี้เป็นเพียงคนเดียวที่让他เข้าใกล้
ได้ ที่หน้าชั้นเรียนครูโอบบ่าเด็กชายภิมและชื่นชมในความสามารถทาง

⁴⁹ Mahar แต่อดีตมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการเป็นทหารซึ่งได้เรียกตนเองว่า มหาร คือ นักรบ
ผู้ยิ่งใหญ่ โดยเฉพาะในกองทัพของพระราชากวีและในหน่วยรบต่างๆ ของอังกฤษ แต่ได้ถูก
ลดบทบาทลงในยุคกบฏซิปอย และให้คนวรรณะกะตริย์มาเป็นทหารแทน ปัจจุบันกลุ่มมหารจัด
อยู่ในกลุ่มวรรณะศุทรหรือดาลิต (Dalit) อาศัยโดยมากอยู่ในรัฐมหาราษฏระ คนจำนวนมากหันมา
นับถือพุทธศาสนาตามอัมเบตการ์ ไม่เรียกตนเองว่าเป็นมหารแต่เป็นพุทธศาสนิกชน

คณิตศาสตร์ของเขา ช่วงพักกลางวัน ครูเรียกเด็กชายภิมให้มาร่วมกินข้าวกับเขา วันหนึ่งขณะที่ทั้งสองนั่งกินข้าวด้วยกันอยู่นั้น ครูพูดขึ้นว่า “ภิม ครูจะให้เธอเปลี่ยนนามสกุลจากอัมบาตเวการ์เป็นอัมเบตการ์” ภิมตอบครูว่า “ตามแต่ความประสงค์ของครูครับ” คืนหนึ่งมีราผู้เป็นน้าเรียกเด็ก ๆ เข้ามาหาแล้วบอกข่าวเรื่องที่พ่อของพวกเขาจะมีแม่ใหม่ในเร็ว ๆ นี้ เพราะพ่อตัดสินใจจะแต่งงานอีกครั้ง เด็กชายภิมครุ่นคิดว่า ภรรยาใหม่ของพ่อจะต้องใส่เสื้อผ้าของแม่เขาและจัดการงานครัว เขาไม่อาจยอมรับได้จึงตัดสินใจจะหนีออกจากบ้านไปยังเมืองบอมเบย์เพื่อหางานทำ แต่เขาไม่มีค่าเดินทางเลยจึงคิดว่าจะต้องขโมยเงินจากน้ำ เขาพยายามมา 3 คืนแล้วที่จะขโมยถุงเงินของน้าขณะที่นางนอนหลับ และแล้วก็สามารถขโมยสำเร็จในคืนที่สี่ เมื่อหยิบถุงเงินได้แล้วเขารีบเปิดถุงออก แต่เขาต้องตกใจเพราะในถุงมีแต่เศษเหรียญเขานึกสงสารน้าอย่างมาก ภิมเก็บถุงเงินไว้ที่เดิมแล้วกลับไปยังที่นอน ก่อนล้มตัวลงบนเสื่อ ภิมอธิษฐานว่า “พระเจ้า! ขอโปรดยกโทษในความผิดของลูกด้วยเถิด ลูกจะขอแก้ไขปรับปรุงตนเอง ลูกจะขยันเรียนหนังสือและเมื่อลูกโตขึ้นจะทำให้เรามีความสุขสบาย”

ภิมทุ่มทั้งหัวใจและจิตวิญญาณให้การเรียนและได้รับความชื่นชมจากครูของเขา “รามจิ! บุตรชายของท่านฉลาดเฉลียวมาก เขาสมควรที่จะได้รับการศึกษาอย่างดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้” ครูบอกแก่บิดาของเด็กชาย รามจิตตอบกลับว่า “ผมจะพยายามทำให้แก่เขาครับท่าน” รามจิย้ายไปอยู่เมืองบอมเบย์กับลูก ๆ ของเขา ในบริเวณโรงงานทอผ้า ห้องที่อยู่นั้นประกอบด้วย ที่ทำกับข้าว ที่นอน และที่อ่านหนังสือ เขาบอกลูกชายว่า “ภิม ลูกไม่อาจอ่านหนังสือในท่ามกลางเสียงดังนี้ได้ ไปนอนก่อนเถอะ แล้วพ่อจะปลุกตอนตีสอง” “ครับพ่อ” แล้วพ่อก็ปลุกเขาเวลาตีสอง เขาอ่านหนังสือขณะที่ทุกคนกำลังนอน

วันหนึ่งที่โรงเรียนเอลฟินส์ตัน ครูเรียกภิมมาเขียนที่กระดานดำหน้าชั้น ระเบียบวรรณะแพร่หลายแม้ในเมืองใหญ่ เด็กนักเรียนในห้องต่างตะโกนขึ้นว่า “ครูครับ หยุดเขาไว้ครับ เขาเป็นคนวรรณะศูทร!” “โอ เขา

เป็นตัวเคราะห์ร้าย!” “กล่องข้าวของพวกเรายู้งานด้านหลังกระดานดำ เขาจะทำให้กล่องข้าวสกปรก!” และอีกครั้ง เขากล่าวกับครูคนหนึ่งว่า “ครูครับ ผมต้องการเรียนภาษาสันสกฤตเป็นวิชาภาษาที่สองครับ” คำตอบคือ “เธอไม่อาจเรียนได้ สันสกฤตไม่ใช่สำหรับคนวรรณะศุทร แต่เธอสามารถเรียนวิชาภาษาเปอร์เซียได้” ทั้งๆ ที่มีคำกล่าวเหยียดหยามเหล่านี้ ภูมิเรียนหนักจริงจัง เขาไปอ่านหนังสือที่สวนสาธารณะถนนชาร์นี ที่นี้เขามักได้พบปะกับ เค เอ คีลส์การ์ “การเรียนของเธอเป็นอย่างไรบ้าง ภูมิราว (Rao เป็นคำให้เกียรติ ใช้ในแถบรัฐมหาราษฏระ)” นักการศึกษาและนักปฏิรูปสังคม ภูมิเป็นคนแรกในชุมชนวรรณะของเขาที่ผ่านการสอบไล่ ชุมชนของเขาได้ร่วมจัดชุมนุมเพื่อเป็นเกียรติแก่เขา ศรี คีลส์การ์ มาร่วมแสดงความคิดเห็นกับเขาเช่นกัน ศรี เอส เค โบลี นักปฎิวัติสังคมผู้มีชื่อเสียงก็มาร่วมงาน “เรามอบหนังสือเล่มใหม่ของเราที่เป็นเรื่องราวชีวิตของพระพุทธเจ้า ถือว่านี่คือพรของเรา”

หลังจากนั้นภูมิได้แต่งงานที่บอมเบย์ งามจิเองก็ยังคงส่งเสียค่าเล่าเรียนให้แก่บุตรชายถึงแม้ว่าเขาต้องลำบากอย่างมากก็ตาม เมื่อภูมิผ่านการสอบไล่แล้ว เขาได้กล่าวถามบิดาถึงค่าเทอม งามจิตอบว่า “ลูกเอ๋ยพ่อไม่มีเงินเลย” ภูมิบอกว่าเขาควรทำเช่นไรเพราะวิทยาลัยได้ทวงถามค่าเทอมถึง 2 ครั้งแล้ว วันนี้เขาจึงไม่อยากไปโรงเรียนโดยไม่มีค่าเทอม ในช่วงเวลาลำบากที่สุดนี้งามจิได้รำลึกถึงความเมตตาและเจตนาที่จะช่วยเหลือของคีลส์การ์ ที่บ้านของคีลส์การ์ เขาบอกงามจิว่า “อย่ากังวลไปเลย งามจิ เราจะพาภูมิราวไปเข้าพบมหาราชาสาญาจิราว ไกกวัดแห่งโบโรดา เราแน่ใจว่าพระองค์ต้องช่วยเหลือ” และแล้วภูมิก็กลับมาบอกบิดาว่า “พ่อครับ มหาราชาไกกวัดให้ทุนการศึกษาแก่ผมเดือนละ 25 รูปี พ่อไม่ต้องกังวลอีกต่อไปแล้ว” ภูมิจบปริญญาตรีด้านศิลปศาสตร์เมื่อปี ค.ศ. 1912 เขาได้งานทำที่เมืองโบโรดา แต่เงินเดือนแสนน้อยนิด ภูมิทำงานที่โบโรดาอย่างไม่ถึงสองอาทิตย์ก็มีจดหมายมาแจ้งเขาว่าพ่อป่วยหนัก ให้เขากลับมาทันที ภูมิมาถึงบอมเบย์และอยู่ข้างๆ พ่อของเขา งามจิเสียชีวิตเมื่อ

วันที่ 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1913 “พ่อครับ พวกเราเป็นกำพร้าแล้ว กับผู้ใดที่เราจะขอคำแนะนำได้”

แต่รามจิได้ตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาในอนาคตของบุตรชายเขาแล้ว ภิมราวไปพบศรีคิฐ์การ์เพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อ คูลส์การ์แนะนำว่าให้ภิมราวไปพบมหาราชาแห่งบาโรดา เพราะพระองค์มีนโยบายที่จะส่งนักศึกษา 2-3 คนไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ หลังจากนั้นเขามาคพบคิฐ์การ์นำข่าวดีมาแจ้งพร้อมบอกว่า ตัวเขาต้องเซ็นสัญญาข้อตกลงหลังจากจบการศึกษาแล้วเขาต้องกลับมาทำงานราชการในบาโรดา ภิมราวมาถึงนิวยอร์กเมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1913 เขาคิดว่า “เรารู้สึกเป็นอิสระมากที่นี่ ไม่มีข้อกำหนดห้ามจากสังคมต่อตัวเราเลย เราสามารถทำอะไรได้เกือบทุกอย่าง” อีสราภาพและความเท่าเทียมในอเมริกาเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่ามากสำหรับภิมราว เขาศึกษาและอ่านตำรา 18 ชั่วโมงต่อวัน เมื่อปี ค.ศ. 1915 เขาสำเร็จการศึกษาปริญญามหาบัณฑิตด้านศิลปศาสตร์และรับปริญญาดุษฎีบัณฑิตในปีต่อมา เมื่อสำเร็จการศึกษาในอเมริกาเร็วกว่าเวลาที่กำหนดในสัญญา เขาจึงมุ่งหน้าสู่ลอนดอนโดยใคร่ครวญว่าเขาต้องได้ปริญญาด้านกฎหมายและต่อจากนั้นจึงค่อยศึกษาเศรษฐศาสตร์

แต่อัมเบตการ์ถูกเรียกกลับอินเดียโดยด่วนแห่งบาโรดา เมื่อเขาไปถึงบาโรดาไม่มีเจ้าหน้าที่ทางราชการมารับเขาที่สถานีเลย จากโรงแรมหนึ่งไปยังอีกโรงแรมหนึ่งเพื่อเช่าห้องแต่ไม่มีใครให้เขาเช่าเลย “คุณเป็นเจ้าของพนักงานคนใหม่ใช่ไหม? ขอโทษด้วยพวกเราไม่มีห้องสำหรับคนวรรณะศูทร” เป็นคำตอบของผู้ดูแลโรงแรม ในท้ายที่สุดเขาก็หาที่พักได้ในบ้านพักของชาวปาร์ซี แต่นั่นเป็นเพียงเพราะเขาปิดบังวรรณะไว้ เมื่อเขาเข้าไปยังสถานที่ทำงานในวันรุ่งขึ้น คนเดินเอกสารก็ม้วนเก็บพรมเพราะด้วยว่ามันจะเป็นมลทินจากการเดินบนพรมของเขา โต๊ะทำงานของเขาถูกจัดไว้ยังมุมห้อง เจ้าหน้าที่เดินเอกสารจะไม่เข้าไปใกล้เขา แม้ที่จะยื่นแฟ้มให้ (ใช้วิธีโยน) เมื่อคนปาร์ซีในบ้านพักรู้ถึงวรรณะของเขาจึงไล่เขาออกไปและไม่อนุญาตให้เขาเข้าไปเก็บของ ไม่มีใครในเมืองที่ให้ที่พักแก่เขา อัมเบตการ์

ใคร่ครวญว่าเขาจะไม่อยู่ในสถานที่ที่เขาไม่ได้รับความเคารพ จึงออกจาก
บาโรดาไปยังบอมเบย์และเริ่มตั้งบริษัทเสนอให้คำปรึกษาสำหรับตลาดหุ้น
ผู้ที่มารับคำปรึกษาให้ความชื่นชมเขา แต่เมื่อรู้วาระของเขาแล้วก็ไม่มา
รับคำปรึกษาอีก บริษัทจึงปิดกิจการลง

อัมเบตการ์เข้าทำงานเป็นอาจารย์ที่วิทยาลัยซีเดนแฮม นักศึกษา
ให้ความชื่นชมในความสามารถของเขาเป็นอย่างมาก ถึงแม้เขาจะได้รับเงิน
เดือนที่เหมาะสมที่ทำให้เขาดำรงชีวิตอย่างปกติ เขابอกภรรยาว่า “ผม
ขอโทษที่ไม่สามารถให้เงินมากพอเพื่อใช้จ่ายในครอบครัว ผมต้องออมไว้
สำหรับไปศึกษาต่อที่ลอนดอน” ภรรยาของเขาตอบกลับว่า “ไม่ต้องกังวล
หรอก ฉันจะจัดการเอง”

หลังจากนั้น 2 ปี เขาแจ้งกับภรรยาว่า “รามาโบ มหาราชาแห่ง
โคราห์ปัวร์เสนอความช่วยเหลือและเพื่อนของผมก็เสนอให้เงินยืม ตอนนี้ผม
สามารถลงเรือไปลอนดอนได้แล้ว” นางมีความสุขที่ได้รู้เช่นนั้น ที่ลอนดอน
อัมเบตการ์เรียนในสาขาเศรษฐศาสตร์และทำงานพิเศษในบาร์ที่โรงแรมเกร
เขาไม่มีเงินเพียงพอที่จะซื้อหนังสือ เขาตั้งใจที่จะอ่านหนังสือตั้งแต่เช้าจรด
เย็นที่ห้องสมุดพิพิธภัณฑสถานอังกฤษ เขาไม่มีเงินที่จะไปทานอาหารกลางวัน
ในร้านจึงได้ห่อแซนด์วิชมาด้วย วันหนึ่ง “บรรณารักษ์ต้องการพบคุณที่
ห้องทำงาน” เจ้าหน้าที่ห้องสมุดแจ้งคำสั่งแก่เขา บรรณารักษ์กล่าวว่า
“คุณละเมิดกฎโดยการนำอาหารเข้ามาทานข้างใน กรุณาออกจากห้องสมุด
เดี๋ยวนี้” เขาขออภัยว่า “ท่านครับ โปรดยกโทษให้ผมในครั้งนี้ด้วย ผมจะ
ไม่ทำอีก” บรรณารักษ์เริ่มสนทนา “ผมเห็นคุณอ่านหนังสือทุกวันตั้งแต่
เช้าถึงเย็น ทำไมคุณไม่หยุดพักทานอาหารกลางวันเหมือนคนอื่นบ้าง?”
“ท่านครับ ผมไม่มีเงินทานอาหารข้างนอก ผมเก็บแซนด์วิชไว้หนึ่งอันจาก
เมื่อเช้า และกินในตอนเที่ยงกับน้ำเปล่าหนึ่งแก้ว” บรรณารักษ์รู้สึกสะเทือน
ใจกับนักเรียนวัยหนุ่มผู้ฝึกฝนตนด้วยดีและอุทิศตนต่อการเรียนรู้ และบอก
อัมเบตการ์ว่า “เช่นนั้นแล้ว ผมจะยกโทษในครั้งนี้อยู่บนเงื่อนไขว่าจาก
นี้ต่อไปคุณจะต้องมาร่วมทานอาหารกลางวันในห้องของผม” เขายอมรับ

คำเสนอของชายชาวอังกฤษด้วยความขอบคุณ

ในปี ค.ศ. 1923 เขาเดินทางกลับอินเดียพร้อมความสามารถในฐานะบาริสต้าและนักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์แต่ว่า “คุณภาพความสามารถของเราช่างไม่มีความหมายเลย วรรณะศุทรเป็นข้อจำกัดแม้แต่ในการประกอบวิชาชีพ เราต้องทำเพื่อยกสถานะชุมชนวรรณะของเรา” ช่วงเวลาหลังจากนั้นรัฐบาลประกาศว่าหน่วยงานต่างๆ ที่ได้รับงบประมาณจากรัฐบาล ห้ามการสมัครเข้าทำงานของคนวรรณะศุทร ชาวเมืองสนทนาวานี้เป็นผลงานของอัมเบตการ์ แต่ก็ไม่สามารถตำหนิเพียงเขาเท่านั้นเพราะ เอส.เค. โบเล⁵⁰ ก็เป็นผู้ขับเคื้อนพระราชบัญญัตินี้

อัมเบตการ์เป็นผู้ก่อตั้งสมาคมชื่อ บาซิขกริท ฮิตาคาริน สภาเริ่มตั้งต้นการทำงานด้วย หอพัก โรงเรียนและห้องสมุด เขาเข้าร่วมสภานิติบัญญัติแห่งบอมเบย์ เมื่อวันที่ 19 มีนาคม ค.ศ. 1927 กล่าวปราศรัยเกี่ยวกับวรรณะที่ถูกกดทับ “นี่คือเวลาที่เราจะต้องหยั่งรากจิตใจและความคิดของเราทั้งสูงและต่ำ เราจะสามารถเข้าสู่การยกระดับตนเองได้ก็ต่อเมื่อเราเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเองและฟื้นคืนความเคารพตนเองเท่านั้น สิทธิเสรีภาพไม่เคยเข้ามาหา แต่เราต้องต่อสู้เพื่อให้ได้มา เทศบาลเมืองมาฮัดเปิดใช้บ่อน้ำมา 4 ปีแล้ว ถึงขณะนี้ยังไม่มีแม้แต่คนเดียวจากพวกเราที่ไปตักน้ำจากบ่อน้ำใช้นั้นเลย วันนี้เราจะต้องทำ” อัมเบตการ์นำกลุ่มคนไปยังบ่อน้ำเขาว์คาร์ ขณะที่กลุ่มผู้ติดตามซึ่งเป็นตนวรรณะศุทรมีความกลัวกังวลแต่อัมเบตการ์นั่งลงข้างบ่อน้ำแล้วใช้มือทั้งสองกอบน้ำขึ้นมาดื่ม การกระทำนี้มีผลอย่างสำคัญยิ่ง อัมเบตการ์ขับไล่ความกลัวออกจากใจในคนของเขา หลายพันคนตักน้ำจากบ่อน้ำสาธารณะนั้น และเป็นการสร้างประวัติศาสตร์

⁵⁰ Rao Bahadur Sitaram Keshav Bole นักปฏิรูปสังคม เป็นชาวยวรรณะพราหมณ์ ให้ความสำคัญกับคนยากจนและกลุ่มคนที่ถูกกดขี่

หลังจากเหล่าคนวรรณะศุทฺรกลับไปยังที่ชุมนุม กลุ่มฮินดูวรรณะสูงประชุมกัน “บ่อน้ำของเรามีมลทินแล้ว” “คนพวกนั้นต้องได้รับบทเรียน” บรรดาคนวรรณะสูงพร้อมก้อนหินเป็นอาวุธเดินทางไปยังงานชุมนุม ผู้มีเกียรติได้กลับกันหมดแล้วและอีกหลายคนก็เตรียมพร้อมจะออกจากสถานที่จัดชุมนุม บรรดาคนวรรณะสูงนั้นต่างตะโกนขึ้นว่า “จงทำร้ายพวกมัน” “อย่าให้เหลือแม่คนเดียว” บางคนวิ่งไปแจ้งข่าวอัมเบตการ์ “ความรุนแรงเกิดปัญหาขึ้นแล้ว” “ออกคำสั่งเถอะท่าน เราจะกำจัดพวกนั้นซะ” อัมเบตการ์บอก “ไม่ ความรุนแรงไม่ช่วยอะไร เราจะไม่ทำอะไรที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ผมได้กล่าวแล้วว่าผมจะดำเนินการด้วยความสงบ” อัมเบตการ์สัญญากับตำรวจว่าจะให้คนของตนอยู่ภายใต้การควบคุม เขาจึงหลีกเลี่ยงการนองเลือด

ในหน้าแรกเริ่มของการเริ่มต้นวารสารของเขาที่ชื่อว่า บาฮิขริท ภารัต เขาแนะนำคนของเขาให้เข้าไปในวัด กาฟา ราม ที่เมืองนาสิก เมื่อวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1930 คนของเขาทำสัตยาเคราะห์⁵¹เข้าไปยังวัด สัตยาเคราะห์กระทำต่อเนื่องมาหนึ่งเดือนกระทั่งถึงก่อนการเริ่มเทศกาลรถแห่ของวัด ตัวแทนทั้งสองฝ่ายจึงทำการต่อรองว่า จะให้ชายฉกรรจ์ทั้งสองฝ่ายลากรถแห่ แต่คนของอัมเบตการ์ถูกหลอกเพราะรถแห่ถูกลากผ่านไปอย่างรวดเร็วและยังขว้างปาหินใส่พวกเขาด้วย แต่กลุ่มชายของอัมเบตการ์ไม่ตอบโต้ การถูกยั่วยุคงดำเนินต่อไปและวัดก็ปิดไว้เป็นเวลา 1 ปี

ช่วงระยะเวลาเดียวกันนั้น การเคลื่อนไหวเพื่ออิสรภาพกำลังทวีกำลังขึ้นภายใต้การนำของมหาตมะคานธี ปี ค.ศ. 1930 การสัมนนาโต๊ะกลมจัดขึ้นโดยรัฐบาลอังกฤษที่ลอนดอน เพื่อวางกรอบการจัดทำรัฐธรรมนูญสำหรับอินเดีย อัมเบตการ์อภิปรายในฐานะตัวแทนชนชั้นวรรณะล่าง

251

⁵¹ การต่อต้านโดยไม่ใช้ความรุนแรง

“วรรณะที่ถูกกดทับของอินเดียก็เข้าร่วมเพื่อต้องการให้การปกครองของ อังกฤษนี้แทนด้วยรัฐบาลของประชาชน...” ทันทีหลังจากนั้นการสัมมนา โต๊ะกลมครั้งที่ 2 จะถูกจัดขึ้น มหาตมะ คานธี ซึ่งประท้วงการสัมมนาโต๊ะ กลมครั้งแรก และได้ตอบตกลงที่จะเป็นตัวแทนของพรรคคองเกรส ก่อนจะ ไปเดินทางไปลอนดอน คานธีได้ขอร้องให้อัมเบตมาพบที่อาคารมานิเมือง บอมเบย์ คานธีกล่าวกับเขาว่า “จากรายงานสัมมนาโต๊ะกลมรอบที่ 1 ที่ส่ง มาให้ผม ว่าด้วยคำกล่าวของคุณนั้นผมรู้ว่าคุณรักชาติมากเพียงใด”

ในการสัมมนาโต๊ะกลมครั้งที่ 2 อัมเบตการ์ได้ลุกขึ้นกล่าวว่า “ผมขอให้มีการแยกตัวแทนของคณวรรณะถูกกดทับในการลงสมัครรับเลือก ตั้งในอินเดีย ศาสนาฮินดูให้พวกเราเพียงการเหยียดหยาม ความทุกข์ยาก และอภัยสวดสู” การสัมมนาจบลงด้วยยังไม่มีข้อยุติ แต่อัมเบตการ์ได้รับ การยกย่องเป็นบุคคลสำคัญเมื่อเดินทางกลับมายังบอมเบย์เพราะว่าเขาได้ นำความทุกข์ยากของวรรณะล่างเข้าสู่ความสนใจของโลก ทว่าอัมเบตการ์ กลับขอร้องประชาชนว่าอย่าเชิดชูเขาเลย

ภรรยาของอัมเบตการ์เป็นผู้ยึดมั่นในศาสนาอย่างมาก วันหนึ่งได้ ชวนอัมเบตการ์ไปไหว้พระวิโรบาที่เมืองปันธาร์ปूर อัมเบตการ์บอกภรรยา ว่าแต่เราไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในวัด นางตอบสามีว่าไม่เป็นไรเลยเพราะ เราจะยืนอยู่ตรงทางเข้าแล้วทำความเคารพท่าน อัมเบตการ์ไม่เห็นด้วย กับความคิดนี้แต่ก็ปลอบใจนาง พร้อมได้กล่าวว่า “ทำไมเราต้องสนใจ ปันธาร์ปूर ที่ซึ่งให้เราลอยห่างแม้กระทั่งกับรูปเคารพของพระเจ้า? ด้วยชีวิต ที่ทรงไว้ซึ่งคุณงามความดี อุทิศตนเพื่อผู้อื่นโดยปราศจากความเห็นแก่ตัว และพลีสละมลทินแห่งการเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ เราจะสร้างปันธาร์ปूर ขึ้นอีกแห่ง” บ้านของเขากลายเป็นปันธาร์ปूरของคณวรรณะล่าง พวกเขา มองอัมเบตการ์เช่นผู้กู้เกียรติภาพ มีคนมาแจ้งข่าวกับอัมเบตการ์ว่ารัฐบาล อนุญาตให้แยกการเลือกตั้งของคณวรรณะล่างแล้ว แต่คานธีไม่เห็นด้วยกับ การแยกการเลือกตั้งที่อยู่บนพื้นฐานของวรรณะเช่นนี้ คานธีประท้วงความ คิดนี้ด้วยการอดอาหารขณะถูกจำอยู่ในเรือนจำยัวราฟดา

ในช่วงการประชุมของผู้นำแห่งชาติที่เมืองบอมเบย์ ผู้หนึ่งกล่าวว่า “ดอกเตอร์อัมเบดการ์ มีเพียงท่านเท่านั้นที่จะรักษาชีวิตของคานธีไว้ได้ โปรดเห็นด้วยกับคำร้องขอของท่านด้วยเถิด” อัมเบดการ์ลุกขึ้นกล่าวพร้อมชี้ไปนอกหน้าต่าง “เราจะไม่ทรยศความยุติธรรมและประโยชน์อันชอบธรรมด้วยกฎหมายในคนของเรา ถึงแม้ว่าพวกท่านจะแขวนคอเราอย่างสาธยายไฟจนอยู่ใกล้ที่สุดนี้ก็ตาม” ภายหลังเขาได้ไปหาคานธียังเรือนจำภูราฟดา “พวกเราจะต้องเป็นหนึ่งเดียวกันและปราศจากการแบ่งแยก ขอโอกาสแก่ฮินดูครั้งสุดท้ายที่จะชดเชยความผิดบาปในอดีต” ซึ่งอัมเบดการ์ตอบว่าเขาขอคิดดูอีกครั้ง ไม่มีแนวทางใดที่แก้ปัญหาได้ในที่สุดอัมเบดการ์ตกลงเซ็นสัญญาข้อตกลงปูนา ภายใต้เงื่อนไขแทนที่จะแยกการเลือกตั้ง กลับให้มีตัวแทนคนวรรณะล่างได้มากขึ้น การจำแนกคนบนพื้นฐานของวรรณะควรป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น

แม้ว่าจะต้องทำงานการเมืองการปกครองอย่างเต็มที่ แต่อันดับแรกเขาก็ยังคงเป็นนักการศึกษาผู้แสวงหาความรู้อยู่เสมอ เขามีห้องสมุดที่เป็นแบบฉบับที่มีหนังสือมากกว่า 50,000 เล่ม เขาสร้างบ้านในเขตดาดาร์ทางเหนือของเมืองบอมเบย์และให้ชื่อว่า ราชากริฮา เมื่อปี ค.ศ. 1935 ความเศร้าโศกเกิดขึ้นกับอัมเบดการ์ ภรรยาผู้เป็นที่รักของเขา รามาไบได้จากไป ขณะเดียวกันข้อตกลงปูน่ายังคงไม่เป็นจริง อัมเบดการ์ไม่พึงใจเท่าใดนัก เขาได้ปราศัยในงานสัมมนาแห่งวรรณะล่างที่จัดขึ้นในญีโอลาว่า “พวกเราไม่สามารถที่จะรักษาสีทธิชอบธรรมของมนุษย์ไว้ได้... ผมเกิดมาเป็นชาวฮินดู นั้นช่วยไม่ได้ แต่ด้วยความจริงใจขอให้พวกท่านมั่นใจว่าผมจะไม่ตายในฐานะคนฮินดู”

อัมเบดการ์กล่าวสุนทรพจน์ในงานชุมนุมที่มหาสาร “ศาสนาที่ไม่ให้ความสำคัญกับคุณในฐานะที่เป็นมนุษย์... ศาสนาที่บังคับให้ไม่ได้รับความสนใจเพื่อที่จะอยู่โดยปราศจากการใส่ใจ และเป็นคนจนที่อยู่อย่างทุกข์ยากขัดสน นั่นไม่ใช่ศาสนา แต่คือการสำรวจ” การเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1935 ภายใต้พระราชบัญญัติของรัฐบาลอินเดียได้เริ่มต้นขึ้น และ

เขาก็ออยู่ในพรรคใหม่ของกลุ่มคนวรรณะล่างชื่อว่า พรรคแรงงานอิสระ อัมเบตการ์และอีก 14 คนในพรรคได้รับการเลือกตั้งในสภานิติบัญญัติ แห่งบอมเบย์ เมื่อปี ค.ศ. 1939 สงครามโลกครั้งที่ 2 ระอุขึ้น รัฐมนตรี ของพรรคองเกรสลากออก ผู้สำเร็จราชการอังกฤษแต่งตั้งอัมเบตการ์เป็น รัฐมนตรีพรรคแรงงานในคณะกรรมการบริหาร มีการจัดงานเพื่อให้ เกียรติแก่อัมเบตการ์ เขากล่าว “ผมกำเนิดในความยากจน เติบโตและ ใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางความยากจน ผมนอนเช่นคนจนบนพื้นเย็นชื้นปูดด้วย ผักกระสอบ และแบ่งปันความทุกข์โศกนี้กับผู้คนของผม แน่นนอนผม จะยังคงไม่เปลี่ยนความคิดที่มีต่อเพื่อนของผมและคนอื่นๆ บนโลกนี้” เขาจัดตั้งสมาพันธ์วรรณะล่างแห่งอินเดียเมื่อปี ค.ศ. 1942 ทั้งๆ ที่อัมเบตการ์ ทำงานอย่างหนักแต่สมาพันธ์แพ้การเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 1945

254

ในปี ค.ศ. 1946 อัมเบตการ์ได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการร่าง รัฐธรรมนูญ คำกล่าวของเขาเผยถึงคุณธรรมแห่งจิตวิญญาณ “...และ ด้วยวรรณะและความเชื่อของพวกเราทั้งหมด ผมไม่มีความลังเลแม้แต่น้อยที่จะกล่าวว่าพวกเราควรก่อรวมกันเป็นหนึ่งเดียว” กลุ่มที่สามของ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพัฒนาร่างลงมติให้การต่อต้านวรรณะล่าง นั้นผิดกฎหมาย เมื่ออินเดียได้รับเอกราชเมื่อปี ค.ศ. 1947 อัมเบตการ์เป็น รัฐมนตรีกระทรวงกฎหมายคนแรกของอินเดียเอกราช คนสนทนากันว่า ชายผู้ยิ่งใหญ่นี้จะนำพาชุมชนของเขาให้มีเกียรติและศักดิ์ศรี คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอให้อัมเบตการ์ เป็นประธานการร่างรัฐธรรมนูญของอินเดีย และเป็นภาระหน้าที่ของ อัมเบตการ์ในการจัดเตรียมรัฐธรรมนูญสำหรับประเทศประชาธิปไตยที่ใหญ่ ที่สุดในโลกแห่งนี้

หลังจากที่ร่างฉบับรัฐธรรมนูญเสร็จสมบูรณ์อัมเบตการ์ล้มป่วย ในสถานพยาบาลที่บอมเบย์ เขาได้พบแพทย์หญิงชาร์ดา คาเบียร์ เขาได้ แต่งงานกับเธอในเดือนเมษายน ค.ศ. 1948 ดอกเตอร์อัมเบตการ์นำเสนอ

ฉบับร่างรัฐธรรมนูญยังสภาร่างรัฐธรรมนูญเมื่อ วันที่ 4 พฤศจิกายน ค.ศ. 1948 “...และผมมีความสุจริตใจต่อชาวอินเดียที่จะเป็นชาติโดยการ ละทิ้งวรรณะที่นำมาซึ่งการแบ่งแยกในสังคมชีวิตสร้างความริษยาและ ชิงชัง” เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน ค.ศ. 1949 สภาร่างรัฐธรรมนูญรับ รัฐธรรมนูญในนามประชาชนชาวอินเดีย

ดอกเตอร์อัมเบดการ์ได้รับเชิญให้เข้าร่วมสัมมนาพุทธศาสนายัง ประเทศศรีลังกา เมื่อเขากลับมายังบอมเบย์เขากล่าวในวัดพุทธ “เพื่อที่จะ ให้ความยากลำบากของพวกเขาจบสิ้นลง ประชาชนควรเข้ารับพุทธศาสนา ผมจะอุทิศชีวิตที่เหลือนี้เพื่อเผยแผ่ศาสนาพุทธในอินเดีย” ต่อมาอีก 8 ปี ดอกเตอร์อัมเบดการ์ยังคงต่อสู้อย่างหนักเพื่อต่อต้านสังคมที่เลวร้ายและ ความเชื่ออย่างไม่มีเหตุผล เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม ค.ศ. 1956 ที่เมือง นาคปุร์ อัมเบดการ์ได้เข้ารับนับถือพุทธศาสนา ภายหลังเขาเป็นผู้เริ่มต้น ให้แก่จำนวนคนมหาศาล จำนวนมากกว่าสามแสนคนเข้ารับพุทธศาสนา

7 สัปดาห์หลังจากนั้น เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม ค.ศ. 1956 ที่บ้าน พักในเมืองเดลี ดอกเตอร์อัมเบดการ์เสียชีวิต ร่างของเขาถูกนำกลับไปยัง บอมเบย์ในวันต่อมา ผู้ชนร่วมแห่ขบวนศพยาวกว่า 2 ไมล์ บอมเบย์ไม่เคยปรากฏเช่นนี้มาก่อน ช่วงเย็นที่สุสานดาดาร์ ผู้นำที่มีชื่อเสียงต่างมาร่วม แสดงความอาลัย กองฟืนถูกจุดไฟขึ้นตามพิธีกรรมของศาสนาพุทธ และ บุตรที่ยิ่งใหญ่ของมารดาอินเดีย ผู้ที่ต่อสู้อย่างกล้าหาญสำหรับลูกที่ถูกกดขี่ ของนาง ได้ทอดร่างพักแล้ว

ในส่วนท้ายของเล่มมีการยกคำกล่าวถึง บาบาสาheb อัมเบดการ์ โดยบุคคลสำคัญ เช่น The New York Times อัมเบดการ์เป็นที่รู้จักและ ได้รับการยกย่องของโลกโดยเฉพาะในฐานะผู้นำชัยชนะของคนวรรณะล่าง บางอย่างนี้อาจไม่เป็นที่รู้จักกันดีเท่าใดนัก นั่นคือท่านมีบทบาทอย่างเต็มที่ ต่อการจัดทำโครงสร้างกฎหมายหลักของอินเดีย

255

RAMJI, WHO WAS A TRAINED TEACHER, LOOKED AFTER THE EDUCATION OF HIS SONS.

HE ALSO READ STORIES FROM THE MAHABHARATA AND RAMAYANA AND SANG DEVOTIONAL SONGS TO HIS FAMILY.

WHEN BHIM COMPLETED HIS PRIMARY EDUCATION, HE WAS ADMITTED TO HIGH SCHOOL. HE WAS MADE TO SIT IN A CORNER OF THE CLASS, SEGREGATED FROM THE OTHER STUDENTS.

WHEN THE RECESS BELL RANG, ALL THE BOYS RAN OUT TO PLAY AND TO DRINK WATER. BHIM, WHO WAS THIRSTY TOO, REACHED FOR THE CUP —

● สำหรับอินเดีย กลุ่มสังคมแรกและเป็นกลุ่มสังคมสุดท้าย
เช่นกัน หรือกล่าวอีกนัยว่าสังคมที่เราเป็นเจ้าของและสังคมที่เป็นเจ้าของเรา
มีอยู่ 2 กลุ่ม คือ ครอบครัวและวรรณะ ซึ่งอัมเบตการ์มีความผูกพันกับทั้ง
สองกลุ่มนี้อย่างมาก การศึกษาและความคิดคำนึงนั้นมีให้แก่ทั้งสองกลุ่ม
นี้ โดยเฉพาะกลุ่มวรรณะ วรรณะศุทรหรือวรรณะที่ถูกกดทับ ถึงแม้ว่าจะ
ไม่ใช่สังคมร่ำรวยแต่อัมเบตการ์ก็มีการศึกษาที่ดี มีฐานะและตำแหน่งสูงอีก
ทั้งความสัมพันธ์ทางใจกับกลุ่มสังคมของตนนั้นเหนียวแน่น และเห็นว่ามี
คุณค่าต่อชีวิตนำไปสู่อุดมการณ์การต่อสู้เพื่อชุมชนวรรณะ คนวรรณะล่าง
มากมายตั้งแต่ยุคการปฏิญาณยึดเอาพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งของอัมเบตการ์
เรื่อยมากระทั่งทุกวันนี้การเปลี่ยนรับพุทธศาสนาของคนวรรณะศุทรก็ยัง
คงดำเนินอยู่ ทั้งนี้ในสังคมอินเดียที่เป็นบ้านของศาสนาฮินดูซึ่งมีระบบ
วรรณะเป็นแกนใจของความแข็งแกร่ง แม้จะเปลี่ยนไปรับนับถือศาสนาใด
ที่ไม่มีการจำแนกวรรณะ แต่ก็ไม้อาจลบสังกัดตั้งตราประทับนี้ไปได้เลย
คนในสังคมอินเดียก็ยังคงรู้ได้ดีว่าบุคคลหรือกลุ่มคนนั้นเป็นวรรณะใด หรือ
มีบรรพบุรุษเป็นวรรณะใดมาแต่เดิม หลายครั้งยังได้ระบุอย่างเป็นทางการว่า
วรรณะศุทรคริสต์ วรรณะศุทรอิสลาม และวรรณะศุทรพุทธ ในอีกทางหนึ่ง
อาจแสดงให้เห็นได้ถึงคนที่นับถือศาสนานั้นๆ มาแต่อดีต เช่น ชาวมุสลิม
ในอินเดียก็มีหลากหลายกลุ่ม และสืบทอดเชื้อสายภายในกลุ่มตน ดังเช่น
ชาวมุสลิมเปอร์เซียที่มาพร้อมกองทัพหรือการค้าในยุคสมัยต่างกัน หรือ
ชาวมุสลิมจากดินแดนศักดิ์สิทธิ์อาหรับ หรือชาวพุทธดั้งเดิมที่สืบทอด
เชื้อสายมาแต่อดีตโบราณซึ่งมาจากคนวรรณะพราหมณ์หรือกษัตริย์ เป็นต้น
แต่ทั้งนี้คนในวรรณะศุทรหลายกลุ่มนั้นเป็นคนท้องถิ่นแต่โบราณดั้งเดิม
แต่เมื่อคนต่างถิ่นโดยเฉพาะจากภายนอกอินเดียเข้ารุกรานโจมตีและคน
ท้องถิ่นกลายเป็นผู้แพ้จึงได้ถูกปรับลดสถานะเป็นคนวรรณะล่าง

วรรณะเป็นสิ่งที่อยู่กับคนผู้นั้นตลอด แม้จะเปลี่ยนนามสกุล
หรือสถานะใดๆ แต่ก็ยังคงเป็นคนของชุมชนวรรณะนั้นๆ เป็นค่านิยมและ
ลักษณะการมองโลกที่แตกต่างจากสังคมอื่น การให้ความสำคัญกับวรรณะ

ที่ถือกำเนิดมา นอกเหนือจากเครือญาติของตนแล้ว การยึดวาระในการรวมกลุ่มหรือพลังกิจกรรมใดๆ นั้นมีความเข้มข้นและเข้มแข็ง แต่ละวาระมีวัตรปฏิบัติ ประเพณี และพิธีกรรมของตน ฉะนั้นนอกเหนือจากครอบครัว อันเป็นหน่วยที่แข็งแกร่งในสังคมอินเดียแล้ว วาระยังเป็นที่ตั้งมั่น แข็งแรงอยู่เช่นกัน การช่วยเหลือกันและสายใยวาระมีความเข้มข้นและเข้มแข็งอยู่เสมอ ในยุคปัจจุบันนี้คนจากวาระล่างได้รับโควตาในการเรียนและการทำงาน หลายคนมีความเก่งกาจสามารถพร้อมทั้งทักษะความรู้ในหลากหลายด้าน เช่น หมอ นักบิน ข้าราชการประจำระดับสูง ฯลฯ แต่ในเรื่องความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริงนี้มีผลเฉพาะในทางกฎหมาย แต่ในทางสังคมและการปฏิบัติอาจเป็นไปอีกทางหนึ่ง ด้วยว่าวาระมีพื้นฐานจากการยึดปฏิบัติตามหลักศาสนามาแต่เดิม

เยาวชนขนานนามอัมเบตการ์ว่าเป็น สัญลักษณ์แห่งความรู้ (symbol of knowledge) ไม่ว่ายุคสมัยใดการศึกษาและแสวงหาความรู้ยังคงเป็นส่วนหนึ่งสำคัญต่อชีวิตคน ความรักในการศึกษามีในหัวใจเสมอไปในทุกวาระ เครื่องประดับที่มีค่าสูงสุดสำหรับคนอินเดียคือ ความรู้ ผู้มีความรู้พร้อมปัญญาแต่ขาดแคลนทรัพย์ อย่างไรก็ตามสังคมอินเดียก็ยกย่องให้เกียรติเป็นผู้ทรงคุณค่าเสมอ เพราะความรู้นอกจากเป็นอัญมณีประจำตนแล้วยังหล่อเลี้ยงจิตวิญญาณของคนให้งอกงาม

ในเรื่องนี้นอกจากสังคมวาระ การศึกษา และความผูกพันที่เข้มแข็งของครอบครัวแล้ว คำสอนและเรื่องราวทางศาสนายังเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของชีวิตด้วย เมื่อครั้งเป็นเด็ก อัมเบตการ์และพี่น้องได้ฟังเรื่องราวมหากาพย์และร้องเพลงสรรเสริญเทพจากพ่อ ในช่วงปีนปลายอัมเบตการ์เปลี่ยนมารับนับถือพุทธศาสนาซึ่งก่อนหน้านี้ท่านก็ได้ศึกษาธรรมะของศาสนาพุทธและด้วยเหตุผลประการสำคัญหนึ่งในการปฏิญาณพระไตรรัตน์เป็นที่พึ่งคือ พระศาสดาไม่จำแนกแบ่งชั้นกำเนิดของคนอย่างแท้จริง ศาสนาฮินดูยุคหลังศาสนาพราหมณ์ก็ได้มีการปรับและรับข้อธรรมหลักปฏิบัติหลายประการจากศาสนาพุทธ แนวคิดบางส่วนของพุทธศาสนา

258

ก็คล้ายคลึงฮินดู เช่น ว่าด้วยเรื่องกรรม และข้อหนึ่งของศาสนาฮินดูที่
อัมเบตการ์ไม่อาจเห็นด้วยได้คือ การปฏิบัติต่อกันด้วยกัน

อัมเบตการ์ บิดาแห่งรัฐธรรมนูญอินเดีย เรื่องราวของวีรบุรุษ
ผู้นี้มีลักษณะของการต่อสู้ที่แตกต่างจากนักต่อสู้เพื่อเอกราชคนอื่น ๆ มี
ช่วงชีวิตที่กล่าวได้ว่าไม่เหมือนผู้ใดในยุคเดียวกัน ตั้งแต่แรกเริ่มชีวิตถึง
บั้นปลาย ชีวิตของท่านเป็นต้นแบบของชาวอินเดียอีกมากมาย ในวันที่ 14
เมษายนของทุกปี ผู้นำประเทศจะแสดงความรำลึกเคารพต่ออัมเบตการ์
รายการโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์นำเสนอเรื่องราวของท่าน วันรัฐธรรมนูญ
เป็นวันสำคัญของอินเดียเช่นกัน วันที่ 26 พฤศจิกายน นอกจากกล่าวถึง
การสร้างรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นสิ่งที่คนอินเดียภาคภูมิใจอย่างมากแล้ว ยัง
แสดงความสำคัญถึงประธานร่างรัฐธรรมนูญท่านนี้ ด้วยการแสดงความ
รำลึกถึงและยกย่องอัมเบตการ์ในสื่อโดยทั่วไป ทั้งบนหน้าหนังสือพิมพ์
วารสารความรู้ และช่องโทรทัศน์ต่างๆ รายการโทรทัศน์จัดทำละครจาก
เหตุการณ์จริงชื่อรายการสามวิชาน (Samvidhaan รัฐธรรมนูญ) ว่าด้วย
เรื่องราวการจัดทำรัฐธรรมนูญอินเดีย ซึ่งอัมเบตการ์มีบทบาทสำคัญ และ
เรื่องราวของท่านนำมาจัดทำเป็นภาพยนตร์ การ์ตูนแอนิเมชันในวัยเด็ก
ของท่าน และละครชีวประวัติเรื่อง เอก มหานายก (เอกวีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่
Ek Mahanayak: Dr. B.R. Ambedkar) วรรณะศุทธที่เปลี่ยนมารับนับถือ
ศาสนาพุทธ โดยเฉพาะในรัฐมหาราษฏระและรัฐมัธยประเทศ ในทุก
บ้านต่างมีรูปท่านเคียงคู่รูปพระพุทธเจ้า และคำทักทายของชาวพุทธนี่คือ
“ซัย มิ”⁵²

259

⁵²ในกลุ่มคนแต่ละศาสนาจะมีคำทักทายภายในกลุ่มแตกต่างกันไป อาทิ ชาวฮินดู ‘นมัสการหรือ
นมัสเต’ ชาวมุสลิม นอกจากคำว่า อัลลอฮ์ อลัยกุม แล้ว ยังกล่าวคำทักทายว่า ‘อดาบ’ ชาวจีน
‘สวัสดี อากัง’ และ ‘ซัย จินเนตรา’ โดยผู้นับถือศาสนาเซน เป็นต้น

จัมเจทจิ ตาตา⁵³: ชายผู้มองเห็นวันพรุ่งนี้ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม

ค.ศ. 1839 หญิงสาววัยรุ่นชาวปาร์ซี⁵⁴ ให้กำเนิดทารกชาย ในครอบครัวที่เรียบง่าย ผู้เป็นมารดาให้ชื่อว่า จัมเจทจิ เด็กชายได้รับการสอนให้ดำเนินรอยตามศาสนาโซโรอัสเตอร์ ตาตาเป็นครอบครัวนักบวชที่ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายและมีธรรมาภิบาล “จำไว้ละหลาน ภาวธรรมประจำชีวิตของเจ้าคือ ฮูมา ตาฮูคร์ ตา ฮวาร์ชตา (คิดดี พูดดี ทำดี)” นัซเซอร์วันจี พ่อของจัมเจทจิ เป็นชายหนุ่มที่มุ่งมั่น เขาไปทำการค้ากับพ่อ (ปู่ของจัมเจทจิ) ที่มุมไบและพ่อได้ชื่นชมความสามารถของบุตรชายว่า มีความสามารถในการคำนวณน้ำหนักและคำนวณตัวเลข พ่อของจัมเจทจิเก็บออมเงินไว้และอีกไม่นานก็เริ่มธุรกิจของตนเอง เมื่ออายุ 13 ปี พ่อให้ไปอยู่ด้วยที่มุมไบแล้วบอกกับเขาว่า “พ่อพลัดที่จะเข้าศึกษาในระบบ ลูกอย่าได้เป็นเช่นพ่อ” นัซเซอร์วันจีว่าจ้างครูมาสอนส่วนตัวให้แก่บุตรชาย เมื่อ ค.ศ. 1853 จัมเจทจิ เข้าศึกษาที่สถาบันเอลฟินสโตน เมืองมุมไบ เขาเป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนดีอย่างโดดเด่น ทำให้ได้รับการยกเว้นค่าเล่าเรียน ในห้องเรียนครูสอนว่า “การเล่าเรียนในสถาบันการศึกษาไม่ใช่ความรู้สุดท้าย จงเปิดใจ แล้วพวกเธอจะพบความรู้รอบตัวของเรา” เมื่อ ค.ศ. 1858 เขาอายุ 19 ปี และสำเร็จ

260

⁵³ คนไทยออกเสียง ทาตา

⁵⁴ ชาวปาร์ซีคือ ผู้นับถือศาสนาโซโรอัสเตอร์ เบลวไฟลูกโซนในกระถางเป็นศาสนสัญลักษณ์ ศาสนาเก่าแก่โบราณจากดินแดนเปอร์เซีย ช่วงที่มุสลิมเข้ายึดครองเปอร์เซีย ค.ศ. 636-651 ชาวปาร์ซีกลุ่มหนึ่งล่องเรือใหญ่มายังอินเดียขึ้นฝั่งทะเลที่กุจราชด้วยราชานุญาต ปัจจุบันชาวอินเดียปาร์ซีมีจำนวนประมาณ 53,264 คน จากการสำรวจสำมะโนประชากรปี ค.ศ. 2011 และคาดว่าปี ค.ศ. 2020 นี้จะมีจำนวน 23,000 คน แม้จำนวนน้อยแต่คนกลุ่มนี้มีชื่อเสียงเป็นบุคคลสำคัญของอินเดียในทุกแขนงงาน เช่น ภาพยนตร์ ธุรกิจ การเมือง นักวิชาการ การทหาร ศิลปะแขนงต่างๆ หรือแม้แต่นางงามอินเดีย นามสกุลของชาวปาร์ซี เช่น ตาตา, อิราณี, เมห์ทา, วาเดย์, โกทเรจ ฯลฯ หนังสือเรื่องราวของตาตาที่น่าสนใจ ดังเช่น The Life and Life Work of J.N. Tata โดย D.E. Wacha และ For the Love of India: The Life and Times of Jamsetji Tata โดย R.M. Lala

การศึกษาในปีเดียวกัน เขาแต่งงานในปีถัดมา และเข้าทำงานในบริษัทของพ่อชื่อ นัซเซอร์วันจีและกาเลียนดาส พ่อเป็นครูสอนเขาดลอดชีวิต “จัมเฉทจี และกาเลียนดาสและผู้ร่วมทุนคนอื่นๆ มีความเชื่อถือนในพ่ออย่างที่สุด ลูกก็ควรซื่อสัตย์ในความคาดหวังของพวกเขา” เขาเพิ่มทุนประสบการณ์จากการทำตลาดสินค้า และตัดสินใจเปิดสาขาที่ฮ่องกงในชื่อ จัมเฉทจีและอาร์ดีเชียร์ โดยนำสินค้าจากอินเดียกระจายไปยังจีนและไต้หวัน สินค้าเหล่านั้นเช่น ผ้าฝ้าย ผืน ชา ไหม การบูร อบเชย และนำสินค้าจากจีนมายังอินเดีย เช่น ทองแดง ทองเหลือง และทอง ผ้าฝ้ายขาดตลาดที่อเมริกาเพราะเกิดสงครามกลางเมืองขึ้น ผู้ซื้อรับซื้อในราคาต่ำตัว

ผู้ร่วมลงทุนอาวูโสชื่อ กาเลียนดาส ต้องการเพิ่มโอกาสในการเก็งกำไรช่วงสงครามในอเมริกา ด้วยการลงทุนโดยใช้เครดิตตัวเอง แต่จัมเฉทจีและพ่อของเขาไม่เห็นด้วย เหตุการณ์เป็นดังคาดเมื่อสงครามจบลง ความต้องการผ้าฝ้ายจากอินเดียลดลง พ่อของจัมเฉทจีต้องขายอาคารที่อาศัยอยู่รวมถึงทรัพย์สินอื่นๆ เพื่อนำไปจ่ายค่าลงทุนที่ได้ใช้เครดิตตนเอง และให้แก่ผู้ร่วมหุ้น และสอนจัมเฉทจีว่า “จำไว้นะลูก เครดิตความน่าเชื่อถือเป็นพื้นฐานที่ดีที่สุดของการทำธุรกิจ จะไม่มีสิ่งใดสูญเสียถ้าเราไม่เสียความน่าเชื่อถือ” จัมเฉทจินึกถึงคำที่ได้รับการบอกครั้งแรกว่าให้ถือภาษีตบะใจว่า คิดดี พุดดี ทำดี

เครดิตความน่าเชื่อถือของนัซเซอร์วันจี ทำให้เขาฟื้นฟูธุรกิจขึ้นได้อีกครั้ง ต่อมาจัมเฉทจีต้องการเปิดโรงงานทอผ้าโดยใช้เครื่องจักรสมัยใหม่อุตสาหกรรมผ้าฝ้ายแลงคาเชียร์เป็นที่มิเชื่อถือเสียง เขาได้เดินทางโดยเส้นทางเรือไปยังหลายประเทศทั้งอียิปต์ ซีเรีย ปาเลสไตน์ ตุรกี และรัสเซีย เพื่อศึกษาดูงานโรงงานทอผ้า จัมเฉทจีเปิดโรงงานทอผ้าที่เมืองนาคปูร์ให้ชื่อว่าโรงงานทอผ้าเอ็มเพรส เมื่อปี ค.ศ. 1877 ซึ่งเป็นปีที่ประกาศให้พระราชินีวิคตอเรียเป็นราชินีของอินเดีย หลังจากนั้นหลายปีจัมเฉทจีคิดจะสร้างอีกโรงงานโดยหาผู้ที่เหมาะสมมาบริหารจัดการโรงงานนี้แทนเขา ซึ่งเขาได้พบกับ ปีซอนจี ผู้จัดการศูนย์กลางสถานีรถไฟที่นาคปูร์ ปีซอนจี

บริหารงานโรงงานได้เป็นอย่างดีและสามารถจัดการงานแทนจัมเฉจี ในช่วงเวลาคาบเกี่ยวนั้น การเคลื่อนไหวสวเดสี⁵⁵ ขยายมากขึ้นในอินเดีย ดาดาไบห์ เนาโรจี เป็นผู้นำการเคลื่อนไหว “ผมมีข้อมูลที่จะพิสูจน์ได้ว่าการที่อังกฤษปกครองก่อให้เกิดความยากจนแก่อินเดีย ธุรกิจของพวกเขาไม่ให้โอกาสการทำธุรกิจแก่คนอินเดีย” การเคลื่อนไหวนี้ทำให้จัมเฉจีได้ลึกลับคิดว่า “เยอรมันและญี่ปุ่นกำลังสร้างชาติของเขาด้วยการขับเคลื่อนทางการค้าและอุตสาหกรรมอย่างมั่นคง แล้วอินเดียของเราล่ะ เราจะต้องมีอุตสาหกรรมสวาเดสีของเราเอง เราจะต้องตั้งชื่อโรงงานทอผ้าโรงงานต่อไปว่า ‘โรงทอผ้าสวาเดสี’” จัมเฉจีซื้อโรงงานมือสองที่อยู่ในเขตเมืองมุมไบจากการประมูล เขาและปีชอนจีปรับรีดเครื่องจักรเป็นระบบสมัยใหม่และให้ลูกชาย โดราบ มาเรียนรู้การทำงานกับปีชอนจี วันหนึ่งลูกชายของเขาเข้ามาหาแล้วบอกว่า “พ่อครับ ปีนี้โรงงานได้กำไรมาก” จัมเฉจีตอบ “ความดีความชอบนี้เป็นของลูกและทักษะทางการเงินของ อาร์ ดี” อาร์ ดี หรือ ราตัน ดาดาไบห์ ดาดา เป็นญาติกับจัมเฉจี มีความอัจฉริยะด้านการเงิน ทั้งสองต่างเป็นญาติที่ให้ความเคารพต่อกัน จัมเฉจีขยายการทำธุรกิจ เขาไปญี่ปุ่นเพื่อทำความร่วมมือกับบริษัทของญี่ปุ่น นิปปอน ยูเซ็น โคชะ เพื่อเป้าหมายการทำธุรกิจขนส่งสินค้าทางทะเล จัมเฉจีได้แจ้งข่าวนี้แก่บุตรชาย โดราบ และเสนอซื้อธุรกิจนี้ว่า ตา ตา ไลน์ (ไม่กี่ครั้งที่เขาใช้นามสกุลของตนในการทำธุรกิจ เขาไม่หาโอกาสที่จะให้นามสกุลส่วนตัวโดดเด่น) และยังได้แนะนำออกแบบลวดลายของธงบนเรือด้วย

“อินเดียต้องทำอุตสาหกรรม เกษตรกรรมอย่างเดียวไม่สามารถสร้างงานได้อย่างเพียงพอ โทมัส คาร์ลิลย์ พูดไว้ว่า ชาติไหนมีเหล็ก ชาตินั้นมีทอง อินเดียต้องมีเหล็ก” จัมเฉจีคำนึงในใจ เมื่อปี ค.ศ. 1882 เหล็ก

⁵⁵ สวเดช (Swadesh) หมายถึง ประเทศของตนเอง สวเดสี (Swadeshi) คือ เราเป็นเจ้าของประเทศเราเอง การเคลื่อนไหวสวเดสีต่อมาทำให้เกิดความปรารถนาสวราช (Swaraj) การปกครองตนเอง

จำนวนมากพบในชั้นดา ใกล้กันพบถ่านหินที่วาร์ดา จัมเมทจีสังเหล็กและ ถ่านหินไปตรวจสอบคุณภาพที่เยอรมนีซึ่งปรากฏว่า ยังไม่ถึงเกณฑ์คุณภาพ หลังจากนั้น 17 ปี จึงได้พบถ่านหินที่มีคุณภาพ อินเดียพร้อมที่จะผลิตเหล็ก ครั้งนั้นจัมเมทจีไปอเมริกาเพื่อหาความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเหล็ก “อุตสาหกรรมของอเมริกานั้นดี แต่เมืองไม่ดีเลย” เขาเขียนจดหมายไปหา ลูกชายว่า “จงแน่ใจว่า สร้างถนนให้กว้าง มีพื้นที่สำหรับสวนสาธารณะ สวนต้นไม้ และสนามเล่นและพักผ่อน พื้นที่สำหรับสร้างวัด มัสยิด และ โบสถ์” มีผู้ประสงค์ร่วมลงทุนในโรงงานเหล็กนี้ต่อ เช่นเดียวกับโรงงาน ทอผ้าสวาคี โรงงานเหล็กตาดานีทำขึ้นเพื่อสวาคีอย่างแท้จริง ทำโดย อินเดีย ของอินเดีย เพื่ออินเดีย ผ่านการสับประมาทในคุณภาพของเหล็ก จากคนอังกฤษ กระทั่งได้รับการยอมรับคุณภาพ นำไปสร้างทางรถไฟอังกฤษ ในอินเดีย เมืองแห่งโรงงานอุตสาหกรรมเหล็กเสร็จสมบูรณ์หลังจากที่ จัมเมทจีเสียชีวิตแล้วและหลายปีผ่านไปหลังจากนั้น เมื่อ ค.ศ.1919 ข้าหลวง เซลมส์ฟอร์ดมาเยี่ยมชมโรงงาน และได้กล่าวถึงบิดาของโตรบว่า เขามี ความชื่นชมในความเป็นนักธุรกิจของจัมเมทจีอย่างจริงใจ เพื่อให้เกียรติ แก่เขา ชื่อเมืองซาคี จะรู้จักในชื่อใหม่ว่า “จัมเมดปูร์” ไม่กี่ปีต่อมารัฐบาล พิจารณาเปลี่ยนชื่อสถานิรฤไพกาลิมาดิ เป็น “ตาดานาคาร” ที่เมืองจัมเมดปูร์ นั้นเอง

263

จัมเมทจีรู้ดีว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมจะไม่สามารถจัดการได้ ถ้าไม่มีการสนับสนุนทางการศึกษาวิทยาการสมัยใหม่ “อเมริกา เยอรมนี และญี่ปุ่นมีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่โดดเด่นของตนเอง” เมื่อปี ค.ศ. 1892 ก่อตั้งกองทุนให้แก่การศึกษา ชื่อว่ากองทุน เจ เอ็น ตาดา และคิด ดำเนินการต่อว่า “อินเดียต้องมีมหาวิทยาลัยให้การศึกษาที่น่าสมัย” คณะ ผู้แทนของจัมเมทจีได้เข้าพบผู้สำเร็จราชการคุรชอนเพื่อขอความร่วมมือ จากรัฐบาลในการก่อตั้งสถาบันวิจัยทางวิทยาศาสตร์ แต่คุรชอนกล่าวอย่าง ไม่ยอติและดูหมิ่น จะมีใคร (คนอินเดีย) มาเรียนในการศึกษาระดับสูง คณะ ผู้แทนตอบว่า “อินเดียมีประเพณีของการศึกษาเล่าเรียน” “ถ้ามีสถาบัน

การศึกษา แน่อนว่าจะต้องมีผู้มาเรียน” ครูซอนถามว่า “จะมีงานที่ไหนให้คนเรียนจบทำ” จัมเฉทจิขอให้ศาสตราจารย์หนุ่มชื่อว่า บอร์โจร์จิ ปัดชาซ์ เป็นผู้ดำเนินงานต่อ โดยส่งเขาไปเยี่ยมชมดูงานมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในอเมริกาและยุโรป และให้แนะนำว่าที่ใดที่จะเหมาะสมเป็นต้นแบบที่สุด และในที่สุดบอร์โจร์จิได้เลือกมหาวิทยาลัยจอนส์ฮอปกินส์เป็นต้นแบบ แต่ครูซอนยังคงปฏิเสธความร่วมมือ จัมเฉทจิยังคงพยายามต่อไปและตั้งใจว่า “มหาวิทยาลัยเป็นโครงการของชาติ และจะต้องเป็นชื่อของประเทศ” จัมเฉทจิปรึกษาผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่เก่งที่สุดหลายคน รวมถึงผู้ได้รับรางวัลโนเบล วิลเลียม รามเซ โดยเชิญเขามาที่อินเดียเมื่อ ค.ศ. 1900 และปรึกษาว่า สถานที่ใดที่ควรตั้งมหาวิทยาลัย ซึ่งมีที่นาจะเป็นไปได้สามแห่งคือ มุมไบ ไมซอร์ และบังคาลอร์ วิลเลียมแนะนำบังคาลอร์ โดยเสนอว่ารัฐบาลควรให้เงินสนับสนุน 5,000 ปอนด์ต่อปี ครูซอนให้เพียง 2,000 ปอนด์ต่อปี จัมเฉทจิเจรจาว่าเขาได้ให้สามส่วนของที่ดินที่เขามี รัฐบาลก็ควรช่วยไม่น้อยกว่านี้ แต่ครูซอนคงไม่ยอม

264

จัมเฉทจิกล่าวกับเขาว่า “ผมมีบุตรชายสองคน และบุตรบุญธรรมคนที่สามคือ มหาวิทยาลัย” และกล่าวว่าเขาจะเขียนพินัยกรรม เมื่อวันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 1904 ไม่กี่เดือนก่อนเขาเสียชีวิต จัมเฉทจิเขียนพินัยกรรมตามเจตนารมณ์ของตนว่า “ถ้ามหาวิทยาลัยเกิดขึ้นหลังจากที่ผมได้เสียชีวิตลงแล้ว ผู้จัดการมรดกต้องให้ทรัพย์สินสมบัติหรือทุนที่เพียงพอจากอสังหาริมทรัพย์ของผม” ครูซอนได้รับคำสั่งจากสำนักงานสูงที่ลอนดอน ให้อนุญาตการก่อตั้งมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยที่นำสมัยด้านการวิจัยสร้างขึ้นที่เมืองบังคาลอร์ ตามที่จัมเฉทจิได้วางแผนให้เป็น อนุสรณ์ของประเทศ สถาปนาตามชื่อประเทศ โดยชื่อว่า สถาบันวิทยาศาสตร์แห่งอินเดีย เริ่มการเรียนการสอนเมื่อปี ค.ศ. 1909 ห้าปีหลังจากที่จัมเฉทจิเสียชีวิต เขามีบทบาทตรงในการสร้างสถาบันหลากหลายด้าน สถาบันวิจัยกลางแห่งเทคโนโลยีอาหารที่มีชื่อเสียงที่เมืองไมซอร์ สถาบันวิจัยครั้งแห่งอินเดียที่เมืองรานจิ ศูนย์วิจัยบาห์บาห์โอดิมิคที่เมืองมุมไบ

การยึดมั่นในความฝันอีกประการของจัมเณจี ตาตา คือ การผลิตไฟฟ้าพลังน้ำซึ่งเขาได้ลงมือทำครั้งแรกที่ จาบาลปัวร์นั้นไม่สำเร็จ ความพยายามครั้งที่สองจะดำเนินการยังน้ำตกดุซซาคารที่เมืองกัว เมืองกัวอยู่ภายใต้โปรตุเกสและมุมไบภายใต้อังกฤษ เมื่อจัมเณจีติดต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับคำตอบว่า ความร่วมมือระหว่างสองรัฐบาลนี้ไม่อาจเป็นไปได้ แต่ไม่นานนักเขาก็ได้รับแจ้งจากนายคอสท์ลิ่งว่าสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำได้ที่เมืองกันดาลาซึ่งเป็นพื้นที่เขาและฝนชุกห่างจากมุมไบ 50 ไมล์ โดยคอสท์ลิ่งเสนอว่าจะสร้างทะเลสาบและน้ำตกจำลองขึ้น จัมเณจีสงสัยว่า มุมไบห่างจากเมืองนี้ 50 ไมล์ พลังงานยังไม่เคยถ่ายเทมายังสถานที่กว้างใหญ่เช่นนี้มาก่อน คอสท์ลิ่งให้กำลังใจว่า “มักจะมีครั้งแรกสำหรับทุกสิ่งเสมอ” อุปกรณ์ในการสร้างนี้ได้นำมาจากทั่วทุกแห่งในโลก เช่นท่อมาจากเยอรมนี กังหันน้ำที่จะผันน้ำมาจากสวิสเซอร์แลนด์ เครื่องปั่นกระแสไฟมาจากอเมริกา สายเคเบิลจากอังกฤษ หลังจากการเสียชีวิตของจัมเณจีแล้วสี่ปี กังหันเริ่มต้นพัดใบส่งกระแสไฟฟ้าไหลไปยังมุมไบ

265

การรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจของมุมไบจำเป็นต้องมีโรงแรมระดับชั้นนำของโลก จัมเณจีจึงสร้างขึ้นหนึ่งแห่งด้วยทุนของเขาเองจากประสบการณ์ที่เขาถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าไปในโรงแรมอย่างหยาบคายและหน้าโรงแรมเขียนว่า “เข้าได้เฉพาะชาวยุโรปเท่านั้น” เขาจึงกล่าว “ฉันจะสร้างโรงแรมที่ดีที่สุดในประเทศนี้” จัมเณจีทุ่มงบประมาณสำหรับโรงแรมที่ยอดเยี่ยมนี้อุปกรณ์ไฟฟ้าจากดิสเคลดอร์ฟ โคมระย้าจากเบอร์ลินและเสาเหล็กหล่อ (ยังคงมีอยู่) จากการจัดแสดงที่ปารีส “ฉันต้องการโรงแรมของฉันมีค่าแก่เมืองและประเทศของฉัน” เขาตั้งเจตนารมณ์

เวลายาวนานที่ได้ทุ่มเทรกรรทำทำงานมีผลต่อสุขภาพของเขา อีกทั้งอายุมาก หมอบอกแก่บุตรชายของเขาว่าอย่าไม่อาจช่วยอะไรได้ พยายามทำให้เขามีความสุข ยังไม่มีโครงการตามความฝันโดยของจัมเณจีเสร็จสมบูรณ์ บุตรชายทั้งสองจึงปรึกษากันว่า จะต้องเลื่อนการเปิดโรงแรมให้เร็วขึ้นอย่างน้อยบิดาของตนจะได้เห็นสักหนึ่งโครงการที่ลุล่วง โรงแรมนี้

ชื่อว่า ‘ดัช มาเฮล’ ซึ่งที่จริงก็ยังไม่ได้สร้างสำเร็จครบถ้วน เพียงแค่หนึ่งปีกของโรงแรมที่สร้างเสร็จ เมื่อโทราบาไปแจ้งแก่บิดาว่า “พ่อครับ เราจะจัดงานฉลองการเปิดโรงแรมดัชในวันนี้” “พ่อขออวยพรให้ลูก โทราบา” เขาตอบบุตรชาย หลายสิบปีแล้วที่โรงแรมดัชยังคงเป็นโรงแรมชั้นนำของโลกเพียงแห่งเดียวในประเทศอินเดีย เป็นรูปภาพพิเศษในหนังสือร้อยเล่มผู้มีชื่อเสียงระดับโลกยอมรับในการให้บริการต้อนรับ เช่น ชัมเมอร์เซท มัทหม่านลอร์ด เมธาแบัทแท้น บิล คลินตัน เป็นต้น

จัมเนทจีอายุ 64 ปี สุขภาพของเขายังไม่ดีขึ้น หมอแนะนำให้โทราบาพาบิดาของเขาเปลี่ยนสภาพอากาศที่ปลอดภัยไปยังยุโรป แต่สภาพอากาศของยุโรปก็ไม่อาจช่วยได้ การเดินทางข้ามทวีป ปีแห่งความวุ่นวายและสูญเสีย ภรรยาของจัมเนทจีเสียชีวิตเมื่อเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 1904 เมื่อมีอาการทรุดลงหมอได้ให้คนตามโทราบายังเยอรมนี เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม ค.ศ. 1904 จัมเนทจีร้องเรียกหาบุตรชาย บุตรชายและลูกสะใภ้อยู่เคียงข้างเขากระทั่งวันที่ 19 พฤษภาคม เขาก็เสียชีวิตลงที่ประเทศเยอรมนี

จัมเนทจีเป็นนักคิด นักวางแผน และเป็นบริหารจัดการแผนงานของตนเองซึ่งเป็นลักษณะที่ทำได้ยาก แต่ก็ความจริงที่ว่าความฝันหลักของเขาสำเร็จสมบูรณ์เมื่อเขาเสียชีวิตแล้ว เช่น โรงงานเหล็กแห่งแรกของตาตาสำเร็จเมื่อปี ค.ศ. 1912 โรงงานไฟฟ้าพลังน้ำเริ่มทำงานเมื่อปี ค.ศ. 1915 ในงานพิธีหลังวันฝังร่างของเขา หัวหน้านักบวชแห่งนาฟซารีเสนอต่อหน้าชุมนุมชนว่า ตอนนี้ไปชื่อของ เดธ จัมเนทจี นุชเชอร์วันจี ตาตา จะอยู่ในบทสวดตามชื่อของบรรพบุรุษอาวุโสชาวปาร์ชีท่านอื่นๆ

266

วารสารประพุทธา ภารตะ⁵⁶ เริ่มจัดทำโดย สวามิ วิเวกานัน⁵⁷ เขียนสรุปว่า “การทำให้ประเทศชาติรุ่งเรืองนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของ ความคิดและจิตใจดังเช่นที่กระทำโดยท่านตาตา เพียงไม่กี่สิ่งที่ท่านทำได้ เปลี่ยนโฉมหน้าอินเดีย” ในงานรำลึกถึงจัมเจทจิ ตาตา เมื่อวันที่ 28 มีนาคม ค.ศ. 1905 เซอร์ ลอเรนซ์ เจควินส์ ประธานศาลสูงสุดของศาลสูง บอมเบย์ กล่าวว่า “ความมั่งคั่งมาสู่เขาอย่างเปี่ยมบริบูรณ์ แต่เขาก็ยังคง เป็นเช่นเดิม แม้วันสุดท้าย ตามลักษณะของเขา เรียบง่าย สุภาพบุรุษ ผู้ถ่อมตน ไม่ได้ไฝหาชื่อเสียงหรือตำแหน่ง รักด้วยความจริงใจ มีความรัก อย่างประมาทไม่ได้ต่อแผ่นดินที่ให้กำเนิดตน” ยาวาธาลล์ เนรุห์ กล่าวถึง จัมเจทจิ ตาตา ว่า “จัมเจทจิมิวิสัยทัศน์แห่งการอุตสาหกรรมอินเดียบน พื้นฐานของอุตสาหกรรมเหล็ก เขาสร้างตนเองให้เป็น นักวางแผนและ ลงมือปฏิบัติ แผนห้าปีของตนเองซึ่งที่จริงแผนงานที่ยาวนานกว่านั้น” ที่ปริกษารัฐบาลแห่งสถาบันวิทยาศาสตร์แห่งอินเดีย เมืองบังคาลอร์ตกลง ตั้งรูปปั้นจำลองเพื่อเป็นเกียรติแก่จัมเจทจิ ด้านล่างรูปปั้นมีแผ่นทองสัมฤทธิ์ จารึกคำกล่าวสดุดีบิดาแห่งอุตสาหกรรมสมัยใหม่ของอินเดีย “จัมเจทจิ นุชเซอร์วันจี ตาตาผู้มองการณ์ไกลและรักชาติ สถาบันวิทยาศาสตร์แห่ง

267

⁵⁶ Prabuddha Bharata วารสารรายเดือนด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของอินเดีย จัดพิมพ์ ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1896

⁵⁷ ชื่อเดิมว่า นเรนทรานาถ ดัทตา (12 มกราคม ค.ศ. 1863 - 4 มิถุนายน ค.ศ. 1902) เป็นนักบวช ฮินดู และนักปรัชญาอินเดียคนสำคัญ เป็นศิษย์ของศรี รามากฤษณะ ปารามาห็นสา ท่านได้แนะนำ ให้ชาวตะวันตกได้รู้จักปรัชญาฮินดูเวตันตะและโยคะ การกล่าวปาฐกถาของท่านในงาน ประชุมสภา ศาสนาโลก ที่เมืองชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 1893 ทำให้โลกสนใจแนวคิดอินเดียอย่าง มากหนึ่งในคำกล่าวสำคัญคือ “...บทสวดที่ท่องมนต์ซ้ำแล้วซ้ำเล่าโดยคนอินเดียนับล้าน บทสวดมนต์ มิใช่เนื้อความถึงแม่น้ำหลายสายมาบรรจบกันเป็นทะเล เสมือนศาสนาต่างๆ มารวมพบกัน ณ พระเจ้าผู้เป็นสากล พระองค์เดียว...” ในหนังสือการดูนุชคนนี้มีเรื่องราวของท่านชื่อ วิเวกานันดา: ผู้จุดเปลวไฟจิตวิญญาณแห่งอินเดียสมัยใหม่

อินเดียสำนึกในบุญคุณในผู้ก่อกำเนิด ท่านยังประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติของท่านด้วยงานวิจัยสมัยใหม่ในด้านวิทยาศาสตร์ และก่อตั้งสถาบันแห่งนี้ เป็นแห่งแรกในอินเดีย อนุสาวรีย์ของท่านผู้ก่อตั้งนี้ตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1916 โดยที่ปรึกษาของสถาบันวิทยาศาสตร์แห่งอินเดีย” ในส่วนของการกล่าว คำสวดี้ข้างต้นมีคำกล่าวถึงจัมเนทจีไว้ว่า “หลายคนฝัน แต่ที่คนที่ความฝัน สำเร็จแม้หลังจากชีวิตของเขาเอง ความฝันของจัมเนทจีสำเร็จลุล่วงแม้หลังจากการเสียชีวิตเพราะว่าเขาคือผู้นำที่แท้จริง ผู้นำที่แท้จริงไม่เพียงแต่นำ แต่สร้างทีมที่นำพาพันธกิจของเขามุ่งหน้าไป แม้จะไม่มีเขาอีกแล้ว”

บุคคลสำคัญในการสร้างธุรกิจตาตาและบำเพ็ญคุณูปประโยชน์แก่ประเทศได้บรรยายสังเขปพร้อมภาพประกอบท้ายเล่ม บรรดาท่านเหล่านี้ คือ โดราบจี ตาตา, ราหตัน ตาตา, บีซอนจี เมห์ทา, อาร์ ดี ตาตา, บอร์ โจร์จี ปัดชาห์, ชารเลส เพจ ฟิริน มีการภาพวาดของท่านเหล่านี้พร้อมทั้ง คำบรรยายได้ภาพวาด

268

☉ ในเรื่องนี้จะเห็นประวัติสังเขปของผู้ก่อตั้งธุรกิจ โดยทั่วไปแล้ว การทำธุรกิจของอินเดียเป็นการทำสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เช่นเดียวกับ ธุรกิจสำคัญๆ ในอินเดียเป็นธุรกิจที่มาจากรากฐานทางครอบครัวที่ทำงาน ด้านนั้นหรือเกี่ยวข้อง ในการดำเนินธุรกิจถือเป็นกิจการของครอบครัว รวมถึงผู้ที่ซื่อสัตย์และไว้วางใจได้ การปลูกฝังคุณธรรมที่มอบให้แก่เด็กน้อย ตั้งแต่แรกเกิด มอบคำคุณธรรมประจำตัวคนคนนั้น ดังเช่นที่ จัมเนทจี ได้รับมอบคุณธรรมประจำตนว่า คิดดี พูดดี ทำดี ซึ่งเป็นคุณธรรมประจำ ศาสนาด้วยเช่นกัน และเขาก็ยึดถือมาตลอดชีวิต คุณธรรมที่ควบคู่กับความ ฉลาดและสามารถในการทำงาน ย่อมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้แก่ประเทศ

และเช่นเดียวกับการศึกษาที่จัมเนทจีพยายามอย่างหนัก ใน การต่อรองกับผู้ปกครองชาวอังกฤษที่จะเปิดสถาบันการศึกษาระดับสูง ในประเทศ เพื่อให้เยาวชนของชาติได้ศึกษาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สมัยใหม่ และในส่วนของการศึกษาได้ลงทุนทำอย่างสุดกำลังโดยการ

ส่งผู้มีความรู้ที่ดีที่สุดไปศึกษาคุณงามยังมหาวิทยาลัยชั้นนำในโลกที่มีระบบ
วิทยาการความรู้ก้าวหน้าสมัย แล้วนำระบบวิธีการกลับมาเป็นแนวทางในการ
สร้างสถาบันการศึกษาตามที่เขาดังใจ เหล่านี้เป็นการวางรากฐานประเทศ
ให้แข็งแกร่งด้วยระบบการศึกษา โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
สถาบันเหล่านี้ยังคงชื่อเสียงและคุณภาพในลำดับต้นของอินเดียปัจจุบัน

การศึกษาสำหรับอินเดียถือเป็นวัฒนธรรมของชีวิตและเป็นหนึ่ง
ในขั้นตอนของชีวิตที่ต้องปฏิบัติที่คนให้ความสำคัญ เป็นสิ่งต้องกระทำและ
แสวงหาเมื่อถึงวัยแห่งการศึกษาเล่าเรียน ความรู้เป็นสมบัติคู่กาย และ
นำความรู้ไปหาเลี้ยงชีพ อันเป็นขั้นตอนต่อไปของชีวิต ทั้งนี้ความรู้มี
ความหมายที่มากกว่าการนำไปหาเลี้ยงชีพ ดังที่ครูของจัมเชทจิกล่าวแก่นักเรียนในห้องว่า “การเล่าเรียนในสถาบันการศึกษาไม่ใช่ความรู้สุดท้าย
จงเปิดใจแล้วพวกเขาจะพบความรู้รอบตัวของเรา” นิสัยใฝ่การศึกษาของ
คนอินเดียนี้เกิดจากรักในการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคนฐานะใดก็ตาม
เพราะคนอินเดียเห็นว่าสมบัติประจำตนที่แท้จริงของคนคือ ความรู้ เป็น
อุปนิสัยและลักษณะที่สืบทอดกันมา ดังเช่น การซื้อหนังสือซึ่งคนนิยมซื้อ
มากขึ้นเพราะฐานะทางการเงินที่สามารถซื้อหากันได้มากขึ้น

จัมเชทจิให้ความสำคัญมากที่สุดคือ การศึกษาด้านเทคโนโลยี
และวิทยาศาสตร์สมัยใหม่แก่เยาวชนอินเดีย เมื่อธุรกิจของเขาพัฒนาดีขึ้น
จึงได้มุ่งมั่นสนับสนุนอนาคตของประเทศให้ได้รับความรู้ที่ดีที่สุด และ
จัมเชทจิตั้งใจสร้างสถาบันและให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถาบันการ
ศึกษาให้เป็นบุตรคนที่ 3 ของตน อนึ่งในยุคสมัยที่ต่างไปจากแนวทางโบราณ
นั่นคือผู้มีฐานะให้การส่งเสริมการศึกษาเล่าเรียนโดยจัดตั้งสถานศึกษาที่มี
ขนาดใหญ่ ขณะที่สมัยอดีตนั้น อาศรมหรือสถานศึกษาทั่วไปเกิดขึ้นโดย
ครูพราหมณ์ ทั้งนี้วัฒนธรรมการศึกษาก็ยังคงเข้มแข็ง และขยายโอกาสให้
คนได้เข้าถึงการศึกษาอย่างกว้างขวางมากขึ้น

ทุกสิ่งทุกอย่างของจัมเชทจิคิดและริเริ่มลงมือทำนั้น มาจากพื้นฐาน
ความรักชาติ เมื่อการดำเนินธุรกิจเริ่มมั่นคง เขาได้คำนึงถึงประเทศชาติมาก

ขึ้น ความรู้สึกรักชาติถูกนำออกมาเป็นรูปธรรม ดังเช่น สถาบันการศึกษาที่ใช้ชื่อประเทศ และช่วยพาประเทศก้าวข้ามไปอยู่ในลำดับชาติอุตสาหกรรม การดำเนินธุรกิจบนพื้นฐานชาตินิยม เช่น การสร้างโรงแรมที่ดีที่สุดในชาวอินเดียโดยคนไทยเอง ค่านิยมความเป็นชาตินิยมที่เกิดขึ้นจากนักธุรกิจคนสำคัญของประเทศ เนื่องในโอกาสครบวันคล้ายวันเกิด 181 ปี ในวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 2020 ของจัมเจทจิ ราชสภาที่วีรจิตทำสารคดีเรื่อง In Depth: Jamset Ji Tata

THE MAN WHO SAW TOMORROW
**JAMSETJI
TATA**

HUMATA, HUKHTA, HVARSHTA*

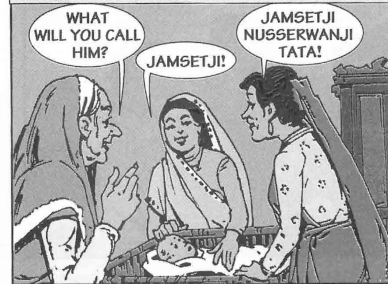
YEAR, 1839. DATE, 3RD MARCH. THE MAIN STREET OF THE TRANQUIL TOWN OF NAVSARI IN GUJARAT RANG OUT WITH GREETINGS...

A SON WAS BORN TO A TEENAGE PARSEE COUPLE, NUSSERWANJI AND JIVANBAI TATA.

WHO COULD HAVE IMAGINED THAT ONE DAY THIS TINY TOT, BORN IN A FAMILY OF MODEST MEANS, WILL LAY THE FOUNDATION OF MODERN INDIAN INDUSTRY.

กันห์ชฌัม ดาส บิรลา: ผู้สร้างอินเดียสมัยใหม่ “ดินแดน

แห่งแล้งแห่งราชสถานผลิตบุคคลสำคัญโดดเด่นของอินเดียไว้มากมาย หนึ่งในคนที่เรื่อนามที่สุดในบรรดาคนสำคัญเหล่านั้นคือ กันห์ชฌัม ดาส บิรล่านักอุตสาหกรรมและผู้ใจบุญที่ยิ่งใหญ่” กันห์ชฌัม ดาส บิรลา เกิดที่เมืองปิลานี ทุกวันนี้เป็นเมืองสมัยใหม่ แต่ว่าเมื่อปี ค.ศ. 1894 ปีที่ท่านกำเนิดนั้นเป็นหมู่บ้านเล็กๆ เจียบเหงา ล้อมรอบไปด้วยเขาเนินทราย ทวดของท่านเป็นพนักงานบัญชีรายได้เดือนละ 7 รูปี ซึ่งถือว่าดีพอสมควรในยุคสมัยนั้น เมื่อทวดเสียชีวิตแล้ว เจ้าของร้านที่ทวดเคยทำงานกล่าวกับปู่ของกันห์ชฌัม ดาส บิรล่าว่า “ซีฟนะเรน พ่อของท่านทำงานให้เราเป็นอย่างดี เรามั่นใจว่าท่านก็เช่นกัน ทำไมท่านไม่ใช้สถานะของบิดาก่อตั้งธุรกิจ” ปู่จึงตัดสินใจดำเนินตามหลัก ไวยาญะ ชาร์มะ (ธรรมะหรือหน้าที่ของไวยาญะวรรณะในการทำธุรกิจหรือเกษตรกรรม) เมื่อถึงวันฤกษ์ดีปี ค.ศ. 1860 ซีฟนะเรนเดินทางทำธุรกิจที่ยังต่างแดน โดยสารอูฐไปยังเมืองเอมห์ดาบาด (รัฐคุชราต) เพื่อขึ้นรถไฟไปยังบอมเบย์ ในเมืองนี้ปู่พักอาศัยที่เรือนพักมารวารี⁵⁵ เช่นเดียวกับหลายๆ คนที่มาจากราชสถาน ซีฟนะเรนทำงานนายหน้า เขาทำงานอย่างหนักและใช้ชีวิตเรียบง่ายมัธยัสถ์ ใช้เงินเท่าที่จำเป็น หลังจากทำงานหนัก 7 ปี ปู่ของกันห์ชฌัม ดาส บิรลาจึงกลับบ้าน “กำไรที่ได้จากการทำงานหนัก สิ่งแรกที่ซีฟนะเรนทำเมื่อกลับถึงปิลานีคือ การสร้างวัด การกระทำนี้เป็นเครื่องหมายแสดงความดีของครอบครัวบิรลา” “น้ำเป็น

271

⁵⁵ ขาวมารวารี หรือเรียกว่า มารวาทิ (Marwadi) ถิ่นฐานอยู่แถบราชสถาน โดยเฉพาะบริเวณเชคคาวัตติ (Shekhwati) ส่วนเหนือของรัฐ และดินแดนมารวาโบราณ บางส่วนในตอนกลางและแถบตะวันตกของราชสถาน เป็นกลุ่มที่มีความชำนาญด้านการค้าขายทั้งการเงินการบัญชี และขึ้นชื่อเรื่องความเป็นกลุ่มก้อนและความเหนียวแน่นของกลุ่ม เป็นกลุ่มคนสำคัญในการสร้างฐานเศรษฐกิจของประเทศและในรัฐต่างๆ ของอินเดีย คนนอกมักเรียกคนราชสถานว่า มารวารี ในประเทศไทยขาวมารวารีมาเข้าหลักปักฐานทำธุรกิจ และจะรวมกลุ่มกันเพื่อกลับไปจาริกยังรัฐราชสถานเสมอ

สิ่งที่ต้องการมากที่สุดในทะเลทราย ดังนั้นเพื่อปฏิบัติตามประเพณีทำกุศ
ศิพนะเรนได้สร้างบ่อน้ำสาธารณะด้วย” แล้วเขาจึงได้สร้างบ้านหลังใหญ่
สำหรับครอบครัว ในบ้านหลังนี้บุตรชายคนที่สามของศิพนะเรนได้กำเนิด
ชื่อว่า กันท์ชฌัม ดาส บิรลา ในช่วงที่กันท์ชฌัม ดาส บิรลา เกิดนั้น อินเดีย
กำลังผ่านช่วงเวลาผันผวนที่สำคัญ (การต่อสู้เพื่ออิสรภาพจากการปกครอง
ของอังกฤษ) ผู้นำในการต่อสู้ เช่น โกว์ฮาระ ติลัค ลาลา ลาลา ปัทโร และ
ท่านอื่นๆ

ในช่วงเวลานี้อีกดวงดาวหนึ่งของอินเดียคือชายอายุ 25 ปี
โมฮันดาส กะรามจันด์ คานธี ฉายแสงอยู่ไกลออกไปยังแอฟริกาใต้ และ
ห่างไกลจากความเผ็ดร้อนของการต่อสู้เพื่ออิสรภาพซึ่งวันหนึ่งจะเป็นแรง
ผลักดันให้แก่เขา กันท์ชฌัม ดาส บิรลาเติบโตมาท่ามกลางสภาพแวดล้อม
ของปีลาณ ช่วงปี ค.ศ. 1899 หมู่บ้านล้อมรอบด้วยทะเลทรายแห่งนี้เกิดความ
แห้งแล้งและทุพภิกขภัย เด็กชายจดจำภาพที่คนทั้งครอบครัวต้องเสียชีวิต
เนื่องจากความอดอยากแห้งแล้ง หลังจากที่ได้เรียนในระดับต้นจากโรงเรียน
ของหมู่บ้าน เมื่ออายุ 9 ขวบได้ย้ายไปอยู่กับปู่ที่เมืองกัลกัตตา วันหนึ่งมี
แขกมาหาปู่และกล่าวว่า ควรจะให้กันท์ชฌัมไปเรียนหนังสือในโรงเรียนที่
ดี แต่ปู่กลับบอกว่า “ไม่จำเป็นเลย ลูกชายของพ่อค้าได้รับการฝึกหัดจริง
ด้วยการทำงานในธุรกิจ มากกว่านี้การศึกษาในโรงเรียนยังทำให้ผู้ใหญ่ยาก
ที่จะควบคุมเด็กเหล่านี้ได้” แขกผู้นั้นแย้ง “แต่เวลานั้นเปลี่ยนแปลงแล้ว
การขาดซึ่งการศึกษาที่ดีเขาจะกลายเป็นคนพิการในไม่ช้า” อย่างไรก็ตาม
เมื่อเข้าศึกษาในโรงเรียนเด็กชายถูกเพื่อนที่เป็นคนในเมืองเหล่านี้เกลียดจน
ไม่ไปโรงเรียน พ่อจึงได้นำเด็กชายไปอยู่ด้วยที่บอมเบย์และให้คำแนะนำใน
เรื่องการค้าขายแก่เขา และพ่อได้สอนการเขียนจดหมายเป็นภาษาอังกฤษ
เพราะอังกฤษยังปกครองอินเดียอยู่ ภาษาอังกฤษจึงจำเป็น

เมื่ออายุ 13 ปี กันท์ชฌัมได้เริ่มทำธุรกิจของตน เมื่ออายุ 14 ปี
เขาเข้าพิธีแต่งงาน ภรรยาของเขาเสียชีวิตเมื่อเขาอายุได้ 19 ปี และมีบุตร
ชายหนึ่งคน เขาแต่งงานใหม่มีบุตรชายสองคนและบุตรสาวสามคน และ

เป็นมาย่อีกครั้งเมื่ออายุ 32 ปี คานธีเขียนจดหมายถึงเขาว่า “เป็นการยากที่จะควบคุมอารมณ์ทุกขโศกของเราได้ ถึงอย่างไรก็ยังคงมีหน้าที่ที่คอยเราอยู่” ที่จริงแล้วเขาติดต่อกับคานธีตั้งแต่เขาอายุ 19 ปี ครั้งที่คานธีมาลี้กัตตา เขาและเยาวยชนชายหลายคนได้ปลดปล่อยออกจากกรรมาของคานธี และเป็นผู้แบกแอกดั่งคันลากรรมาแทน กันห้ชฌุมได้ร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคานธีผู้เปรียบเป็นบิดาต้นแบบของเขา และในช่วงปีหลังจากนั้น เขามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมที่เกี่ยวกับคานธีมากมาย แต่การทำธุรกิจก็ยังเป็นความสนใจลำดับต้นอยู่ หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เขาเริ่มคิดที่จะทำโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งบิดาคัดค้าน แต่เขาคงเจตนารมณ์และต้องการจะเรียนรู้ เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมในยุคนั้นล้วนเป็นของชาวอังกฤษ กันห้ชฌุมประสงค์ที่จะเปิดโรงงานทอผ้าปอกระเจา

เมื่อกันห้ชฌุมไปพบผู้บริหารบริษัทของอังกฤษ เขาได้รับการปฏิบัติอย่างดูถูก เช่น ไม่ให้ขึ้นลิฟต์จากการตะโกนของคนเฝ้าลิฟต์ชาวอังกฤษและประกาศที่ติดว่า “ไม่อนุญาต คนอินเดีย และสุนัข” หลังจากขึ้นบันไดเพื่อพบผู้บริหาร หน้าห้องนั้นเขาได้ยินประโยคว่า “ฉันไม่เสียเวลา กับเรื่องเล่าประโยชน์ของคนดำท้องถิ่นผู้นี้” ขณะกลับบ้านเขาครุ่นคิดว่า “เจ้าหน้าที่อังกฤษเหล่านี้ช่างหยาบคาย トラบใดที่คนเหล่านี้ยังเป็นผู้ควบคุมรัฐบาลและอุตสาหกรรมอยู่พวกเขาจะยังคงคิดถึงแต่ตนเองอย่างมาก... แต่อย่างไร เราคนอินเดียก็ควรดำเนินเช่นกัน พวกเราจะไม่ละเลิกความคิดริเริ่มนี้”

เขาไปหาชายที่มาจากบ้านเกิดเดียวกันชื่อ จวาลา และบอกกล่าวความประสงค์จะก่อตั้งโรงงานทอผ้าปอกระเจา และให้จวาลาหาสถานที่ตั้งโรงงาน เมื่ออังกฤษรู้เรื่องการหาสถานที่สร้างโรงงาน ได้ส่งจดหมายเตือนไปยังเจ้าของที่ดิน แต่เขาก็หาสถานที่สำหรับโรงงานได้ในที่สุด ทว่ายังคงมีอุปสรรค เมื่อเครื่องจักรชะงักการทำงาน จวาลา ในฐานะผู้จัดการได้ถามที่ปรึกษาโรงงานชาวสก็อตว่าจะต้องแก้ไขเครื่องจักรอย่างไร ชายผู้นี้ตอบว่าเป็นเทคโนโลยีขั้นสูงคุณไม่เข้าใจได้หรอก และปฏิเสธบอกวิธีการ เมื่อเขา

กลับมาปรึกษากันห้ชฌุม กัณห้ชฌุมแนะนําว่ “จวาลา ตอนท่ช้ชาวสก็อต
ทํางานให้ทํานส้งเกตเขาอย่างใกล้ชิด และหาหนังสือท่เกี่ยวกับกรรมวิธีผลิต
ปอกระเจา อ่่านอย่างละเอียด ทีละน้ย ผมคิดว่คุณจะสามารถเรียนรู
กระบวนการได้” จวาลาไปย้งร้านขายหนังสือต่งๆ ทัวท้งเมืองกัลกัตตา
แต่ไม่มีร้านใดมีหนังสือด่งกล่ว จวาลากัย้งคงหาหนังสืออย่างต่อนึ่ง
ในท่ายทีสุดเขาพบหนังสือท่ตามหาในร้านขายหนังสือมือสอง ปัญหาในการ
ใช้เครื่องจักรหมดไป แต่อุปสรรคเกี่ยวกับอุตสาหกรรมใหม่นัย้งคงเกิดขึ้น
จวาลาปรึกษากับบิรล่าว่ เราตองการเงินทุนเพือขยายกิจการ กัณห้ชฌุม
แนะว่เราตองไปกู้เงินจากธนาคารของอังกฤษ แต่ก็ถูกปฏิเสธ บิรลอบอก
ตอจวาลาว่ “ตอนนีพวกเขาหยุดผมไม่ได้หรอก พวกเราไปยืมเงินจากการ
ถือหุ้นกันละอะ” “ใช่ พวกเราไม่ต้องพึ่งพาความเห็นใจจากอังกฤษอีกตอไป”
จวาลากล่วสนับสนุนเพือน เมื่อหมดปัญหาเรื่องเงินทุนแล้ว “อังกฤษเล่น
เกมสกปรก” จวาลาบอกกัณห้ชฌุม “ใช่ พวกเขารัขึ้นคําระวางสินคํากับสินคํ
ของเรา” จวาลาปรึกษากัณห้ชฌุมว่ “สมาคมโรงงานทอผ้าปอกระเจาถอนการ
เป็นสมาชิกของเรา” บิรลาพูดขึ้นว่ “คนเหล่านีเห็นแก่ตัวนัก คนอังกฤษ
กลัวธุรกิจของเราโดยใช้วิธีการผูกขาด พวกเขากล่วว่ถ้านักธุรกิจทอถิน
เจริญรุ่งเรือง ชาวอังกฤษเกรงว่การผูกขาดทางเศรษฐกิจแต่ผู้เดียวของ
พวกเขาจะถูกทำลาย และพวกเขาจะสูญเสียอำนาจการเมืองแก่คนอินเดีย
ฉะนั้นพวกเขาตองทำทุกวิธีทางด้วยอำนาจที่มีเพือทำลายเรา แต่ผมจะสู้”

และการสู้ฟันฝ่าที่บิรลาได้ทำนั้นไม่ได้สำเร็จแต่เพียงธุรกิจแรก
เริ่มเท่านั้น แต่เป็นผู้ก่อตั้งตระกูลบิรลา (House of Birlas)⁵⁹ แน่นอนว่การ
ทํางานได้รับการสนับสนุนจากพี่น้องของเขา จูเกิ้ล คิซอร์, ราเมชวาร์ ดาส

⁵⁹ ตระกูลธุรกิจบิรลา การทำธุรกิจของคนอินเดียโดยมากจะเป็นการดำเนินการของครอบครัวใน
สายตระกูลเดียวกันและใกล้ชิดกัน หรือครอบครัวของผู้ที่ร่วมก่อตั้งกิจการ อาทิ ที่ปรึกษา เลขานุการ
ผู้จัดการ เป็นต้น

และบริจ โหมฮัน บิรลาไม่ได้สร้างอุตสาหกรรมเฉพาะในอินเดีย แต่ยังสร้างที่ต่างประเทศด้วย บางส่วนของงานที่สำคัญที่สุดของกันห์ชฌัม ดาสคือ อินดูลาน อะลูมิเนียม คอ์เปอร์เรชั่น, เกลือออร์ เรยอน และยูไนเต็ท คอมเมอร์เชล แบงค์ (มีรูปภาพวาดแสดง โรงงานเกลือออร์ เรยอนที่นาทดา และโรงงานอินดาโคที่เรนูกือทในรัฐอุตตระประเทศ)

กันห์ชฌัม ดาส บิรลาไม่เพียงรู้วิธีการหาเงินเท่านั้นแต่ยังรู้วิธีการใช้ด้วย วัด โรงพยาบาล และสถานศึกษามากมาย กระจายอยู่ทั่วประเทศ และบางแห่งอยู่ต่างประเทศด้วย เป็นหลักฐานแห่งจิตวิญญาณที่เป็นบุญกุศลของตระกูลบิรลา (มีรูปภาพวาดแสดง วัดพระวิฆณุที่นาทดา วัดของพระนางสรส์วตีที่เมืองปิลานี วัดพระศิวะ อินดาลโคที่หันหน้าเข้าสู่โรงงานอินดาโค)

ความเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่นของบิรลาไม่จำกัดศาสนา อีกทั้งมีนักวิชาการมากมายที่ได้รับการสนับสนุนจากบิรลา กรณีหนึ่งคือ นักวิทยาศาสตร์ผู้มีชื่อเสียง ซี วี รามาน เขาเขียนจดหมายเพื่อขอทุนสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยของเขา ในส่วนหนึ่งเขียนว่า “...กระผมทำการทดลองเพื่อศึกษาเรื่องแสง ด้วยประการนั้น กระผมประสงค์จะขอรับทุนจำนวน 22,000 รูปี เพื่อนำเข้าอุปกรณ์การทดลองจากประเทศอังกฤษ”

กันห์ชฌัม ดาส จัดการส่งเงินสนับสนุนให้ตามที่เขาต้องการทันที ต่อมาซี วี รามานได้ค้นพบปรากฏการณ์สำคัญ ซึ่งภายหลังเป็นที่รู้จักในชื่อการกระเจิงแสงแบบรามาน ทำให้เขาได้รับรางวัลโนเบลในด้านฟิสิกส์เมื่อปี ค.ศ.1930

มีหลากหลายอย่างที่บิรลาได้ให้การสนับสนุน การศึกษาเป็นสิ่งที่โดดเด่นมากที่สุด ที่ปิลานี หมู่บ้านของบรรพบุรุษตระกูลบิรลาเป็นเพียงสถานที่เดียวที่ กันห์ชฌัม ดาส ได้ศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นที่ตั้งสถาบันทางเทคโนโลยีที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ นั่นคือ สถาบันบิรลาแห่งเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ ใจกลางของที่ตั้งสถานศึกษานี้คือ วัดพระนางสรส์วตีที่ไม่เหมือนใคร เพราะกำแพงผนังใหญ่ของวัดเป็นภาพแกะสลักรูปของ

นักปราชญ์ที่มีชื่อเสียง นักวิชาการและนักวิทยาศาสตร์ของโลก สถาบัน
การศึกษาอื่นๆ ที่ได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากตระกูลบิรลา เช่น
มหาวิทยาลัยอิลการมุสลิม

และความช่วยเหลือในการพัฒนาสังคมที่สำคัญที่สุดของ
กันห์ชฌัม ดาสต่อโครงการสวัสดิการสังคมของมหาตมะ คานธี ตั้งแต่
ครั้งแรกที่ได้ติดต่อกับคานธีที่เมืองกัลกัตตา กันห์ชฌัม ดาส กับ คานธี มี
ความเกี่ยวข้องมิตรสัมพันธ์กันอย่างดี ก่อนที่จะไปพบคานธี กันห์ชฌัม
ดาส ได้ทำความรู้จักกับนักปฎิวัติ นักปฎิวัติผู้หนึ่งกล่าวว่า การต่อสู้ด้วย
อาวุธเท่านั้นที่จะเป็นหนทางแห่งชัยชนะ บิรลาเห็นด้วยว่าถูกต้องแล้ว
ผู้ปกครองด้วยปืนเท่านั้นที่จะต้องถูกขับไล่ไปด้วยปืน

ในวันหนึ่งนักปฎิรูปขอฝากกล่องไว้ที่บ้านพักของกันห์ชฌัม ดาส
ซึ่งเขาไม่รู้เลยว่ากล่องเหล่านั้นบรรจุปืนสั้น และปลอกกระสุน เมื่อตำรวจ
เข้ามาค้นบ้านก็ไม่พบอาวุธเหล่านั้นเพราะมีผู้เฝ้ากล่องไปโยนทิ้งน้ำแล้ว
ขณะที่ตำรวจเข้ามาค้นบ้านตัวบิรลาเองยังไม่รู้ เพราะในช่วงนั้นเขากำลัง
อยู่กับคานธี หนทางแห่งอหิงสาและสัตยาเคราะห์ทำให้เขาสนใจ ความ
ใกล้ชิดสนิทสนมเพิ่มพูนมากขึ้นระหว่างคานธีและบิรลา แต่ก็มีใช้ว่าเขา
จะเห็นด้วยกับคานธีทุกประการ “บาปู⁶⁰ ผมไม่เห็นด้วยกับท่านในแนวคิด
อุตสาหกรรมในครัวเรือน” คานธีตอบว่า “อังกฤษทำลายเศรษฐกิจของเรา
โดยการกำจัดอุตสาหกรรมในครัวเรือนของเรา” ขณะเดินเข้าไปยังห้องปั่น
ด้ายและห้องนอน คานธีกล่าวต่อว่า “หมู่บ้านต้องมีความเป็นอิสระทาง
เศรษฐกิจของพวกเขาไม่เช่นนั้นเอกราชของเราจะไม่มีความหมาย” บิรลา
ตอบข้อสนทนานี้ว่า “แต่ บาปู ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจะพัฒนา
เพียงเพราะอุตสาหกรรมขนาดใหญ่” หนึ่งความคิดที่บิรลาไม่เคยที่จะไม่

⁶⁰ บาปู (Bapu) หมายความว่า พ่อหรือบิดาทางจิตวิญญาณ มีรากคำมาจากภาษาคุชราต เป็น
คำเรียกยกย่องบุคคล ดังเช่นที่คนอินเดียเรียกคานธีว่า บาปู

เห็นด้วยกับคานธีคือ โครงการสวัสดิการทางสังคม แต่เขาก็ได้สนับสนุนการเงินให้แก่โปรแกรมของคานธีนี้อย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันอารยะขัดขืนยังคงดำเนินโดยคานธีและได้รับความสนใจมากขึ้น ภายหลังทำให้เกิดสัญญาคานธี-อิลวินขึ้น

สัญญาคานธี-อิลวิน เกิดจากการการสนทนาโต้เถียงกันที่อังกฤษ เมื่อปี ค.ศ. 1931 คานธีเป็นผู้แทนจากสมาพันธ์แห่งชาติอินเดีย กันท์ซมูมดาสได้รับเชิญในฐานะผู้แทนชุมชนนักธุรกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองใกล้ชิดกันมาก และคานธีพักอยู่ที่บ้านของบิรลาขณะอยู่ที่เดลี สถานที่นี้เองที่คานธีถูกลอบสังหาร

บิรลามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและจริงใจกับผู้นำอินเดียเช่นเดียวกับผู้นำโลกท่านอื่นๆ บัณฑิต ยาวห์รลาล์ เนห์รู นายกรัฐมนตรีคนแรกของอินเดีย มาร์เชล ดีโต ประธานาธิบดีประเทศยูโกสลาเวีย นางอินทिरากานธี นายกรัฐมนตรีอินเดีย จักรพรรดิเชลลาลาสซีแห่งเอธิโอเปีย นางมาร์กาเร็ต แทตเชอร์ นายกรัฐมนตรีอังกฤษ

277

เมื่อครั้งเดินทางจาริกเทวสถาน คนรุ่นหนุ่มหลายคนมักจะนั่งคานหาม กันท์ซมูมดาส เลือกที่จะเดินเท้าตลอดเส้นทาง เมื่อเกิดความเมื่อยล้า ลูกสะใภ้จะนวดขาท่านด้วยความเบามือ และคนที่รักและใกล้ชิดอื่นๆ ช่วยปีบนวดและทำให้ท่านผ่อนคลาย

กันท์ซมูมดาส บิรลา ชายผู้มีวิสัยทัศน์ เขามีความรู้จากสถานศึกษาเพียงน้อยนิด แต่เป็นผู้มีความรู้ในโรงเรียนแห่งชีวิต ในการทำงานที่หลากหลายเป็นประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ยิ่งใหญ่ เขายังเป็นผู้ชื่นชอบและอุปถัมภ์งานศิลปะด้วย ในการรำลึกถึงการทำงานของท่าน รัฐบาลอังกฤษมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นอัศวิน แต่ท่านไม่รับ ท่านได้รับรางวัลปัทมา วิภูชัน เมื่อปี ค.ศ. 1957 หลังจากที่ยินดีได้รับเอกราชแล้ว ชีวิตที่รุ่งเรืองเดินทางมาถึงช่วงสุดท้ายในลอนดอน เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1983 วันปกติที่ท่านจะเดินเล่นในช่วงเช้า ทันใดนั้นท่านล้มลงและเสียชีวิต ตามความประสงค์ของท่าน คือทำพิธีศพในสถานที่ที่ท่าน

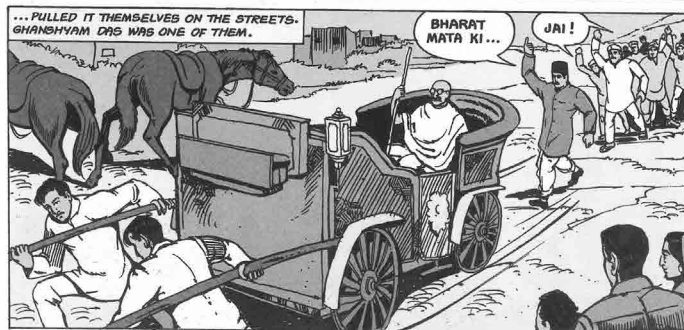
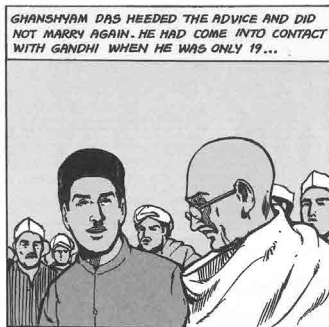
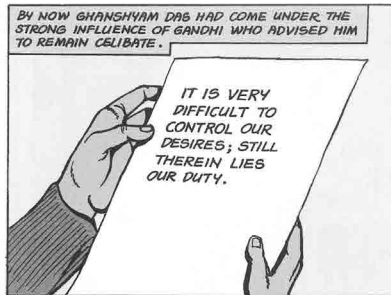
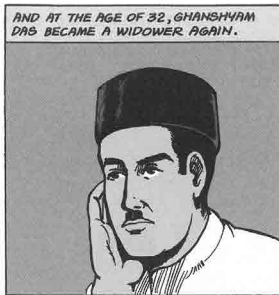

เสียชีวิต

เรื่องราวความสำเร็จของครอบครัวบิรลาเริ่มต้นที่เซท ซิฟนะเรน และเหลนชาย กันท์ซฮัม ดาส เป็นผู้สร้างวิสัยทัศน์และสืบสานปณิธาน พวกเขาทำให้ชื่อของตระกูลบิรลากับอุตสาหกรรมอินเดียมีนิยามเดียวกัน รวมถึงความมีจิตกุศลของตระกูลบิรลา

278

☉ หน้าที่ที่ทำงานโดยทั่วไปของนักธุรกิจอินเดียคือ การ
อนุเคราะห์โดยเฉพาะกำลังทรัพย์ที่ได้จากการทำธุรกิจ เช่น การสร้าง
หรือให้ทรัพย์เพื่อสาธารณประโยชน์ต่างๆ เช่น โรงเรียน วัด แท็งก์น้ำ โรง
พยาบาล การให้ทานผู้ยากไร้ ฯลฯ การบริจาคทานเป็นกิจที่ทำเป็นวัตร
พื้นฐานของผู้ทำการค้าทั่วไป หรืออีกนัยหนึ่ง การสงเคราะห์ทานแก่คนยาก
นี่ก็เป็นกิจที่ทำงานทั่วไปในสังคมอินเดียมานาน้อยแตกต่างกันไปตามฐานะ
อาชีพ การได้พบขอทานหรือคนยากไร้อาจถือเป็นความโชคดีที่มีโอกาส
ได้สละความตระหนี่

จากเรื่องกันท์ชฌัม ดาส บิร์ลา: ผู้สร้างอินเดียสมัยใหม่ ข้อ
คำสอนที่มองเห็นได้ถึงโลกทัศน์ของอินเดียจำแนกได้ 4 เรื่อง คือ ครอบครั
วค่านิยมความรักชุมชน ค่านิยมความรักชาติ และการศึกษา

ครอบครัว แม้จะกล่าวถึงการทำงานของผู้ชายในครอบครัวเป็น
หลักแต่แสดงถึงความเข้มแข็งของหน่วยครอบครัว ผู้ชายจะทำงานได้อย่าง
มีประสิทธิภาพปราศจากความกังวลเรื่องการจัดการดูแลบ้านเรือนและบุตร
นั้นแสดงถึงผู้หญิงในครอบครัวมีความสามารถในการทำงานครัวเรือนเป็น
อย่างดี และเรื่องนี้จะกล่าวอ้างถึงครอบครัวเสมอ สำหรับชาวอินเดียสิ่ง
ที่ไม่เคยแยกจากชีวิตเลยตั้งแต่กำเนิดถึงสุดท้ายของชีวิตคือครอบครัว
คนอินเดียจึงมองเห็นว่า ครอบครัวก็คือโลกของพวกเขา โลกที่สร้างขึ้นด้วย
สายใยสัมพันธ์ของพวกเขาเอง

ค่านิยมความรักชุมชน ความรักท้องถิ่นและชุมชนของตนอย่าง
ฝังแน่นนี้ อาจไม่เกิดขึ้นกับทุกสังคมในอินเดีย แต่ชุมชนแถบทะเลทราย
ดังเช่นชาวมาร์วาดี เมื่อไปค้าขายทำธุรกิจต่างถิ่นจะรวมกลุ่มเหนียวแน่น
และช่วยเหลือกัน ไม่ว่าจะอยู่ในถิ่นต่างๆ ทั้งในอินเดียและต่างประเทศ
เมื่อประสบความสำเร็จจะกลับไปสร้างประโยชน์สาธารณะแก่ท้องถิ่น
เมื่อทำธุรกิจมีฐานะและอาศัยอยู่ ณ ที่ใดจะสร้างวัดเพื่อเป็นที่สักการะ
บูชาเทพเจ้าแก่คนท้องถิ่นนั้นๆ และคนท้องถิ่นนั้นมักเรียกวัดเหล่านี้ว่า
วัดของชาวมาร์วาดี ชาวมาร์วาดีเห็นว่าท้องถิ่นที่ถือกำเนิด (ของตนหรือ

บรรพบุรุษ) เป็นดังครอบครัวที่เป็นรากฐานของชีวิตจึงให้ความเคารพและ
กลับมามีคุณ การอยู่เป็นกลุ่มในแถบที่ไม่อุดมสมบูรณ์ก็ต้องช่วย
เหลือกันอย่างมาก หมู่บ้านแต่ละแห่งในทะเลทรายตั้งอยู่ห่างกัน ความ
กลมเกลียวของชุมชนอาจเป็นได้ดังครอบครัว และมีความหมายที่ลึกซึ้ง
สำหรับคนทะเลทราย

จากพฤติกรรมการแบกคานหามให้แก่ผู้ที่เดินเคารพถือเป็นเกียรติ
ที่ได้ยกย่องผู้ทรงคุณค่านั้น เช่นที่บิรลาและเด็กหนุ่มปลดแอกคานออกจาก
หลังม้า แล้วช่วยกันลากรถม้าที่คานนั้นอยู่ไปยังจุดหมาย ความรักชาติที่
แสดงผ่านการกระทำที่เชิดชูผู้ที่ต่อสู้เพื่อเอกราชของประเทศ สังคมมีค
ต้นแบบสำหรับเยาวชนโดยเฉพาะต้นแบบที่ยังคงมีชีวิตอยู่ ดังเช่น ในช่วง
ต่อสู้เพื่อเอกราช คานธีถือเป็นศูนย์กลางและศูนย์รวมใจสำคัญ เมื่อเดิน
ทางไปยังที่ใด ผู้คนจะเข้าไปพบและฟังคำกล่าวของท่าน ซึ่งรวมถึงเด็กและ
เยาวชนมากมาย และเยาวชนในยุคนั้นได้สืบสานปณิธานของคานธี ซึ่ง
ต่อมาผู้ที่ต่อสู้เพื่อเอกราชหลายคนได้กลายเป็นผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี
และนายกในยุคต่อมา ค่านิยมความรักชาตินี้เกิดก่อตัวชัดเจนในยุคการต่อสู้
เพื่อเอกราชและกลายเป็นกรอบแบบแผนที่นำไปสู่ชาตินิยมในลักษณะ
ของอินเดียเอง

นอกจากวัดหรือศาสนาอันเป็นที่พึ่งหลักศรัทธาแล้ว การศึกษา
เป็นหลักสำคัญของชีวิตเช่นกัน ไม่ใช่เพียงสร้างสถานศึกษาบิรลายังให้ทุน
สนับสนุนการค้นคว้าของนักวิชาการ การก่อสร้างและขยายสถาบันการ
ศึกษาเป็นประเพณีวัฒนธรรมปฏิบัติของผู้มีฐานะมาแต่อดีต เป็นสิ่งแสดง
ถึงวัฒนธรรมการศึกษาประการหนึ่งของอินเดีย ซึ่งทำให้สังคมนี้เป็นสังคม
การศึกษาและสืบต่อเนื่องผู้มีความรู้ไม่ขาดช่วงหรือหยุดชะงักตั้งแต่อดีต
โบราณมาถึงวันนี้

คำกล่าวของเพื่อนปู่ของกันท์ชฌัม ดาส บิรลาที่ว่า “การศึกษา
ซึ่งการศึกษาที่ดีเขาจะกลายเป็นคนพิการในไม่ช้า” แสดงถึงความสำคัญ
ของการศึกษาและมีใช่เพียงแค่การเข้ารับการศึกษาแต่เป็นการศึกษาที่ดี

ด้วยมุมมองทางการศึกษาเช่นนี้คนจึงมุ่งแสวงหาความรู้และระบบการศึกษาของครูที่ดีเช่นนี้มาแต่โบราณกาล บิรลาได้สร้างสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพกระจายอยู่ยังส่วนต่างๆ ของประเทศรวมทั้งบ้านเกิดของบิรลาเอง จากวิถีชีวิตของคนอินเดียนี้สามารถกล่าวได้ว่าสิ่งที่สังคมอินเดียเห็นว่าสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตคนเรามี 3 องค์ประกอบที่ชัดเจน คือ ครอบครัว ศาสนา และการศึกษา คนหนึ่งคนควรมีสามองค์ประกอบนี้

บริษัทในเครือของบิรลากระจายอยู่ในทวีปต่างๆ มากกว่า 35 ประเทศ สำหรับประเทศไทยการดำเนินงานธุรกิจที่สำคัญของบิรลาดังเช่น เส้นใยอะคริลิก (ใหญ่เป็นอันดับ 5 ของโลก) ไทยเรยอน (อยู่ในตลาดหลักทรัพ์แห่งประเทศไทย) อติดยา เบอร์ล้า เคมีคัลส์ (ประเทศไทย) ผลิตภัณฑ์สารเคมีที่สำคัญ 5 ชนิด

วัดบิรลาหรือบิรลา มัณดีร์ จัดสร้างโดยตระกูลบิรลา เป็นสถาปัตยกรรมที่สร้างด้วยหินอ่อนสีขาวหรือบางแห่งสร้างด้วยหินทรายก่อสร้างขึ้นอย่างประณีตและสวยงาม บิรลา มัณดีร์ตั้งอยู่ใน 19 เมืองใหญ่ทั่วทั้งอินเดีย วัดที่สร้างขึ้นในช่วงแรกเริ่มจะถูกบริหารดูแลโดยกัณฑ์ชฎัมดาสและบิดา แต่วัดบิรลาที่สร้างในยุคหลังบริหารจัดการโดยครอบครัวสาขาในตระกูลบิรลา

หนังสือหนึ่งเล่มที่แนบมากับการ์ตูนชุดนี้โดยไม่จัดอยู่ในหมวดใด
คือเรื่อง คีตา ซึ่งเล่มนี้จัดพิมพ์ใน ปี 2017 และจะขอก้าวในงานนี้ด้วย ดังนี้

คีตา: บทเพลงแห่งแสงสว่างนิรันดร์ นานแสนนานมาแล้ว
ยุธิษฐิระปกครองเมืองอินทรีปรีดิ์ พระองค์มีน้องชายสี่คน และหนึ่งนั้นคือ
อรชุนผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นนักรบฝีมือดีที่สุดในช่วงเวลานั้น คนทั้งหมดนี้เรียกว่า
ปาณฑพ

เมื่อยุธิษฐิระ เข้าทำพิธีพลีกรรมราชาสุญา พระราชาและเจ้าชาย
จากเมืองไกลและใกล้ต่างเข้ามาร่วมพิธีกรรมนี้ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระราชา
ทั้งหลายยอมรับยุธิษฐิระว่ามีอำนาจเหนือกว่าแคว้นของตน และนั่นก็
เป็นเพราะความช่วยเหลือของกฤษณะญาติฝ่ายมารดาของยุธิษฐิระแต่มี
เจ้าชายผู้หนึ่งที่กำลังริษยาชัยชนะของพี่น้องปาณฑพอยู่นั่นคือ ทูรโยธน์
ญาติของปาณฑพเอง หลังจากพิธีกรรม พระราชาและเจ้าชายทั้งหลายกลับ
ไปยังอาณาจักรของตน ทูรโยธน์ กลับไปยังหัสตินาปุระพร้อมกับน้องชาย
ทุหุสสัน ทูรโยธน์กล่าวปรึกษากับน้องชายว่า เราสมควรทำพิธีกรรมเช่น
เดียวกันกับพวกเขา ทุหุสสันเห็นด้วยเพราะว่า เรามีนักรบที่แข็งแกร่งคือ
ปู่ของเราท่าน ภิษมะ และครูของเรา โทธนะ ที่จะอยู่ฝ่ายเรา

เมื่อถึงราชวังยังเมืองหัสตินาปุระ ทูรโยธน์ตรงเข้าหาบิดา
ธฤตราชกุมาร พระราชาผู้มีดวงเนตรบอดแห่งเกรพ “พระบิดา ลูกเห็นความ
รุ่งเรืองของยุธิษฐิระแล้วลูกไม่มีความสงบใจเลย” ธฤตราชกุมารกล่าวตักเตือน
โอรสว่า ยุธิษฐิระเป็นญาติกัน อย่าเป็นศัตรูกันเลย ในทางตรงข้าม ศกุนิลง
เจ้าเล่ห์ผู้เป็นพี่ชายมารดาของทูรโยธน์แนะนำว่า “ลุงรู้วิธีการที่จะครอบ
ครองสมบัติมหาศาลของยุธิษฐิระโดยเชิญเขามาเล่นเกมสกา ลุงจะใช้กลโกง
เพื่อเอาชนะ” ธฤตราชกุมาร ทำตามคำร้องขอของทูรโยธน์เชิญพี่น้องปาณฑพ
มายังเมืองหัสตินาปุระเพื่อพนันสกา มีการเดิมพันอย่างหนักและหลังจาก
เกมที่ยาวนาน เกรพเป็นผู้ชนะพนัน ฝ่ายแพ้อุญเฐียรอาณาจักรและต้อง
เนรเทศรอนแรม 13 ปี ปาณฑพปฏิบัติตามข้อห้าที่ตนพนันไว้

282

หลังจากครบระยะเวลาการร่อนในป่า ปาณฑพพนักที่เมือง
อุปลลาฟญา อาณาจักรมัตสยะ พี่น้องปาณฑพพร้อมมเหสีปรึกษากัน
ว่าบัดนี้พวกตนนั้นได้ทำตามข้อสัญญาพັນแล้ว และต้องการที่จะเอา
อาณาจักรของตนกลับคืนมา แต่จะกระทำก็ต่อเมื่อมีอำนาจความแข็งแกร่ง
จึงควรเขียนสารถึงมิตรสหายและเจ้าชายจากดินแดนต่างๆ ในอินเดีย
พร้อมทั้งกองทหารมายังเมืองอุปลลาฟญา แม้แต่ภฤชณะก็มาเช่นกัน
ขณะประชุม อรชุนกล่าวว่า เราได้แจ้งไปยังเการพว่า เราต้องการปกครอง
5 หมู่บ้าน พวกเราคอยคำตอบจากเการพอยู่ ทว่าทुरโยธน์ปฏิเสธข้อเสนอ
สันติ ก็จะมีพี่ชายคนที่สองโกรธแค้นเการพ และต้องการสู้รบกับพี่น้องเการพ
ภฤชณะกล่าวแทรกขึ้นว่า “ยุธิษฐิระ ข้าจะไปยังศาลหลวงของเการพเพื่อ
เจรจาสันติ และจะพยายามโน้มน้าวใจราชาฤทธราชภูร์ว่าควรให้ความ
ยุติธรรมแก่พวกท่าน” ยุธิษฐิระพูดว่า “ทำในสิ่งที่ท่านเห็นว่าถูกต้องเถิด
ภฤชณะ แต่ระวังทुरโยธน์ เขาอาจก่อโทษภัยแก่ท่านได้”

283

ภฤชณะได้รับการต้อนรับด้วยความเคารพในท้องพระโรงของ
เการพ ภฤชณะกล่าวในที่ประชุมกับพระราชาฤทธราชภูร์ว่า เพื่อความสงบ
สันติแล้ว ควรมอบอาณาจักรคืนแก่พี่น้องปาณฑพ พระราชาเองก็เห็นด้วย
กับภฤชณะ แต่รู้ว่าโอรสของตนไม่ยอมรับที่จะคืนอาณาจักรให้ จึงบอกให้
ภฤชณะโน้มน้าวใจทुरโยธน์ ภฤชณะพยายามโน้มน้าวทुरโยธน์ว่า “ปาณฑพ
จะยอมรับท่านว่าเป็นยุพราช มากกว่านั้นด้วยความเก่งกล้าที่ไม่มีใครเปรียบ
ได้ พวกเขาจะทำให้พระบิดาของพวกท่านเป็นราชาที่ยิ่งใหญ่ที่สุด พวกท่าน
ต้องอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข” แม้แต่ภิษมะ ปู่อาวุโสแห่งตระกูลคุรุ (ทั้ง
ปาณฑพและเการพ) พยายามชักจูงให้ทुरโยธน์ยอมรับข้อเสนอสันติ ไทธณะ
ผู้เป็นครูทั้งเการพและปาณฑพย้ำกับทुरโยธน์ว่า ตนนั้นก็เห็นว่าคำแนะนำ
ที่กล่าวกันนี้มีความยุติธรรม เขาเองก็เห็นด้วย ทुरโยธน์ลุกขึ้นแล้วกล่าว
อย่างโกรธเกรี้ยวว่า “ภฤชณะ! เราจะไม่ยอมคืนอาณาจักรให้แก่ปาณฑพ
แม้ดินแดนเพียงเท่าปลายเข็ม” แล้วเดินออกจากที่ประชุมดั่งพายุร้อนพร้อม
ทพสาสน์และศกุนี ทั้งสามปรึกษากันว่าจะจับกุมภฤชณะโดยให้ทหาร

ยื่นคอยที่ประตูเข้าห้องพระโรง ธฤตราษฎร์รู้ว่าโอรสกำลังใช้เล่ห์จะทำร้ายกษณะจึงเรียกบุตรของตนให้เข้ามาพบ ทันใดร่างของกษณะขยายสูงใหญ่ขึ้น พร้อมหัวเราะเสียงก้องกังวาล ข้าราชการบริพารมองเห็นเทพทุกองค์อยู่บนป่าและแขนของกษณะ ทุกคนในที่นั้นก็มาเคียดระอาทพระองค์ และแล้วจึงทำตัวให้ขนาดปกติดังเดิม กษณะกล่าวขึ้นว่า “เราจะต้องจากที่นี่ไปด้วยใจที่แสนเศร้า เราจะกลับไปแจ้งแก่ยธิฐิระว่าข้อเสนอแห่งสันตินั้นได้ถูกปฏิเสธ” พระราชาปรารภกับกษณะว่า “เราขอโทษ เราไม่อาจจะควบคุมโอรสของเราได้”

เมื่อถึงเมืองอุปปลาฟญา กษณะและพี่น้องปาลนทพทั้งห้าได้ปรึกษากัน กษณะแจ้งข่าวว่า พระองค์ได้ทำทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดความปรองดอง แต่ไม่มีทางอื่นใดแล้วนอกจากการสู้รบ และในขณะนี้กองทหารของเกรพก็เดินหน้าสู่สนามรบครุเกษตรแล้ว ส่วนกองทัพปาลนทพแบ่งออกเป็น 7 ส่วน แล้วมุ่งหน้าตรงไปยังสมรภูมิ เมื่อถึงครุเกษตร ทั้งสองทัพเผชิญหน้า ก่อนที่จะประกาศเริ่มการต่อสู้ ผู้นำทั้งสองฝ่ายจะต้องพบกันและทำข้อตกลงก่อนตามกฎของการทำสงคราม ผู้นำฝ่ายเกรพกล่าวเจรจาเริ่มว่า “ผู้ใดที่ขับริดสีก็จะต่อสู้เฉพาะเมื่ออีกผู้หนึ่งกำลังอยู่บนรถศึกเช่นกัน เมื่อคนหนึ่งอยู่บนหลังช้างจะต่อสู้กับอีกคนเมื่อเขาอยู่บนหลังช้างเท่านั้น เมื่อใครไม่มีเสือเกราะหรืออาวุธและไม่สามารถป้องกันตัวเองได้ เช่นนั้นแล้วจะต้องไม่โจมตีเขา” “ตกลง หลังจากการสู้รบจบแล้วเราจะต้องแสดงความปรารถนาดีต่อกันและกัน ดังเช่นปกติของกฎแห่งการรบจะไม่มี การสู้รบหลังพระอาทิตย์ตกและก่อนพระอาทิตย์ขึ้น” ผู้นำฝ่ายปาลนทพกล่าวตอบพร้อมบอกกติกาจากฝ่ายตน

ทหารเกรพแบ่งเป็น 11 ส่วน ฝ่ายเกรพมีทหารจำนวนมากกว่า กองทัพปาลนทพอย่างมาก และเพื่อให้สามารถต่อต้านการโจมตีกองทหารปาลนทพต้องจัดระบบกองทัพเป็นลักษณะเข็มนา ตรงศูนย์กลางคืออรุณที่อยู่บนรถศึกวิ่งลากด้วยม้าสีขาวสี่ตัวควบคุมบังเหียนโดยสารถีกษณะ กองกำลังเกรพมีลักษณะเป็นผู้บัญชาการ เขาเป่าสังข์เพื่อเป็นการเรียกให้เกรบ

เตรียมพร้อมตัวเองเพื่อการรบ อีกฝ่ายนั้นกฤษณะและอรชุนเป่าสังข์เช่นกัน ท้องอากาศก้องไปด้วยเสียงเป่าสังข์ เสียงกลองร่ำ เสียงกระทบกันของอาวุธ เสียงร้องแหลมของช้าง เสียงร้องศึกของม้าศึก อรชุนยกคันธนูขึ้นด้วยความมั่นใจอย่างที่สุดและหันไปกล่าวกับกฤษณะว่า “กฤษณะ เคลื่อนรถม้าศึกไปข้างหน้า ให้เราได้เห็นศัตรูของเราได้ชัดเจนรวมทั้งแผนการต่อสู้ของพวกเขา” กฤษณะเคลื่อนรถม้าไปได้ระยะทางหนึ่งและหยุดลงตรงกลางสนามรบ เมื่ออรชุนมองเห็นกองทหารฝ่ายตรงข้ามแล้วจึงเกิดเปลี่ยนใจขึ้นมาทันใด ความมั่นใจหายไป “กฤษณะ ร่างกายเราสั่นไปหมดแล้ว แรงที่จะยกคันธนูไม่มีแล้ว แม้เราจะยืนให้ตรงก็ยังยาก” “ทำไมหรืออรชุน ความอ่อนแอใดที่มายังท่านในทันใด?” ธนูร่วงลงจากมือของอรชุน เขานั่งทอดถอนใจบนรถศึก ดวงตารื้นด้วยน้ำตา “ไม่! เราไม่สามารถสังหารญาติของเราได้ ไม่แม้เพื่อที่จะได้โลกทั้งสาม อย่างว่าแต่เพียงอาณาจักรเดียวนี้เลย” “นี่คือเกียรติในการพิสูจน์ตน อรชุน การสั่นไหวเช่นนี้ไม่ใช่ท่าน ไม่เหมาะสมเลย เสียงเรียกการรบดังขึ้นแล้ว ลูกขึ้น! ยกอาวุธของท่านขึ้นมา” อรชุนตอบว่า “เราไม่อาจสังหารพี่ชายของปู่ ภิษมะผู้ยิ่งใหญ่ได้? สังหารครูที่รัก เคารพ โทธนะ? ทั้งหมดเพื่ออาณาจักรหนึ่ง? ไม่ เราขอทานเพื่ออาหารดีกว่าการทำเช่นนี้ ไม่กฤษณะ เราไม่อาจรบได้”

“อรชุน ทุกคนที่เกิดมายุ่อมมีธรรมชาติ (หน้าที่) ของตนที่ต้องกระทำ ท่านเป็นนักรบ ธรรมชาติของท่านคือสู้รบเพื่อเหตุแห่งความถูกต้อง” กฤษณะกล่าวต่อ “ถ้าท่านเป็น นักรบแล้วหลบหนีการต่อสู้หลังจากเสียงเรียกการรบดังขึ้น ท่านจะถูกตั้งให้เป็น ตัวอย่างที่ไม่ดี คิดทบทวน ต่อไปจะกลายเป็นสิ่งสะท้อนให้แก่สังคมเมื่อคนไม่ทำหน้าที่ของตน” “งานอะไรก็ตามที่ท่านได้รับมอบหมายให้ทำ ทำด้วยคุณงามความดีของชีวิตนั้นคือสิ่งที่ท่านต้องทำ ท่านต้องไม่ละทิ้งที่จะทำ” “อรชุน ท่านเศร้าเสียใจเพราะคิดว่าท่านเป็นผู้กระทำ คิดถึงพระเจ้าในฐานะผู้กระทำ ท่านเป็นเครื่องมือในพระหัตถ์ของพระองค์ ท่านเป็นผู้ทำความปรารถนาของพระองค์ให้สำเร็จ การละวางในทุกหน้าที่ของท่านต่อพระเจ้านั้นไม่ใช่หนทาง ท่านต้อง

กระทำ นี่คือการละที่แท้จริง หาใช่การยอมแพ้ต่อการกระทำหน้าที่” อรชุนตอบว่า “มันจะดีเสียกว่าถ้าโอรสทั้งหลายของพระราชาธฤตราษฎ์พบว่าเราไม่สามารถต่อต้านอะไรได้ และสังเวชิตเราเสีย เราจะฆ่าญาติของเราได้อย่างไรกัน?” “อรชุน ท่านไม่สามารถสังหารภิชมะหรือโอรณะ และไม่ได้ทำลายทุรโยธน์หรือญาติอื่นๆ ของท่าน” เมื่ออรชุนได้ยินเช่นนั้นเกิดความฉงนว่า “ท่านหมายความว่าเช่นไร? ศรของเราไม่สามารถสังหารพวกเขาได้หรือ?” กฤษณะกล่าวเล่า “มีเพียงร่างกายของคนเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลงตั้ง การเกิด เป็นเด็ก วัยหนุ่ม ชรา และตาย จิตวิญญาณของคนไม่ทั้งเกิดและตาย อาวุธใดไม่สามารถตัดฟันได้ ไฟไม่สามารถเผาผลาญได้ ลมไม่สามารถพัดให้แห้งไปได้ ท่านคิดว่าอย่างไร ท่านคิดว่าจะสามารถทำลายสังหารจิตวิญญาณได้หรือ? เป็นดังเช่นคนละทิ้งชุดเก่าแล้วสวมใส่ชุดใหม่ จิตวิญญาณอมตะละร่างที่ตายแล้วและเข้าสู่ร่างอื่น เพราะท่านคิดว่าจิตวิญญาณของคนและร่างกายของเขาเป็นหนึ่งเดียวกัน ท่านคิดว่าท่านสามารถสังหารและถูกฆ่าทำลายได้ แท้จริงแล้วเราจะบอกแก่ท่านว่า จิตวิญญาณไม่ใช่สิ่งที่จะถูกเปลี่ยนแปลงได้” อรชุนคิดพิจารณาแล้วพูดขึ้นว่า “กฤษณะ สิ่งที่ท่านกล่าวมานั้นอาจเป็นจริง แต่เรายังไม่เข้าใจในเนื้อแท้ความจริงที่ท่านกล่าว”

“นั่นเป็นเพราะว่า ถึงแม้ท่านจะเป็นผู้ทรงความดี แต่ท่านยังคงผูกพันยึดอยู่กับร่างกาย! อรชุน คนเรานี้มี 3 ประเภท ประเภทแรก ชายที่มีพื้นฐานแห่งความโง่เขลาและเกียจคร้าน คนผู้มีความโลภมักจะทำกระตือรือร้นพยายามที่จะตอบสนองความกระหายอยาก พวกเขาหลงในกิเลสตัณหาและไม่เคยหยุดพัก ผู้ประพฤติดีจะแสวงหาความรู้แจ้ง พวกเขามักอยู่กับการทำความดีไม่ว่างเว้น แต่อย่างไรพวกเขายังคงยึดมั่นอยู่กับร่างกาย พวกเขาก็ไม่ละเว้นจากความคิดเช่นนี้ และเพียงเมื่อผู้ทรงความดีเข้าถึงความรู้แจ้ง สิ่งที่ถูกมัดจิตวิญญาณและร่างกายจึงถูกตัดขาด พวกเขาได้เข้าถึงความบริบูรณ์ของใจ พวกเขาอยู่ในภาวะความสงบระงับ” อรชุนถามข้อกังขา “กฤษณะ อะไรคือภาวะสงบระงับ? บุคคลเช่นนั้นใช้ชีวิต

และทำงานและปฏิบัติต่อตนเองอย่างไร?” “ในภาวะเช่นนั้น คนเรารู้ความสุขและความเจ็บปวด การให้เกียรติและลบหลู่ การได้มาและสูญเสีย เหล่านี้เป็นสิ่งเดียวกัน เพราะทัศนคตินี้้อยู่ในการทำงานของเขา เขาไม่มีความตึงเครียด ดังนั้นจึงสามารถทำงานได้อย่างดี อย่างไรก็ตามปัญญาของท่านสามารถเข้าถึงความจริงได้ ท่านไม่ใช่วงกายของท่าน” อรชุนถามกฤษณะว่า “เราจะเข้าถึงสิ่งนี้ผ่านปัญญาของเราได้อย่างไร?” “ความรู้เปรียบเช่นไฟ สิ่งใดก็ตามที่เข้าสู่เปลวไฟมักจะไหม้ไหม้ เช่นเดียวกับที่ไฟกลั่นกลายเป็นเถ้าถ่าน ความรู้จะเผาผลาญความผูกมัดจิตวิญญาณอมตะจากร่างกายให้สิ้นไป” อรชุนเปรยความรู้สึกว่า “กฤษณะ เราารู้สึกวิตกกังวลและสับสน เราไม่สามารถคิดได้ เราไม่อาจเข้าใจตามข้อเหตุผลของท่านได้” กฤษณะจึงพูดต่อว่า “เรีอลอยเล่นอย่างราบรื่นมันคงเพียงเพราะปราศจากลมแรง ต้นหาโมหะเป็นเช่นกระแสมลมที่เขย่าเรือชีวิตอย่างรุนแรงเพียงเมื่อความปรารถนาในใจถูกละทิ้งไป นั่นแล้วปัญญาดึงเข้าสู่ความจริง และหลังจากเข้าถึงความจริงแล้วเท่านั้น ผู้หนึ่งจึงจะเป็นผู้สงบระงับ คนผู้สงบระงับไม่หลบหนีหน้าที่ และผลแห่งการกระทำนั้นก็ไม่กระทบต่อภาวะของจิตใจ เขาเป็นเช่นมหาสมุทรที่ยังคงอยู่โดยปราศจากผลกระทบแห่งสายน้ำไหลเทจากแม่น้ำที่ทรงพลัง ความสงบของใจสามารถเข้าถึงได้ด้วยการทำสมาธิโยคะเช่นกัน (ธยานะ โยคะ) ผู้ปรารถนาความสงบต้องหาสถานที่สันโดษ ณ ที่นั้นเขาต้องนั่งอยู่บนจุดที่สะอาด และศีรษะ คอ และลำตัวตั้งตรง เขาต้องทำสมาธิ” “ควบคุมลมหายใจ กินอาหารที่ถูกต้อง และ ออกกำลังด้วยโยคะ แต่สมาธิจะไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยปราศจากการสำรวมตั้งมั่นจิต และการสำรวมจิตไม่อาจเป็นไปได้ถ้าใจเต็มไปด้วยต้นหา ดังนั้นโยคีควรถอนใจออกจากโลกวัตถุและตั้งมั่นอยู่กับตน” “การรู้ซึ่งสัจธรรมผ่านปัญญานั้นยากยิ่ง สมาธิโยคะก็ยากเช่นกัน โยคะอุทิศภักดีต่อพระเจ้า⁶¹-การบูชาสักการะ ความเคารพรัก การสวดมนตร์ จำนตนต่อ

287

⁶¹ ภักติโยคะ (Bhakti Yoga)

ความประสงค์ของพระเจ้า- เป็นหนทางที่เรียบง่ายที่สุดที่ท่านจะตัดเครื่อง
ผูกมัดจิตวิญญาณและร่างกาย” “ผู้อุทิศภักดีมี 4 ลักษณะ คนที่บูชาพระเจ้า
เมื่ออยู่ในความทุกข์ยากลำบาก ผู้ที่บูชาพระเจ้าเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน
ผู้ทรงความดีที่บูชาพระเจ้าเพื่อความรู้แจ้ง และในที่สุดมีผู้อุทิศภักดีเพียง
ไม่กี่คน เพราะความตั้งใจอย่างแรงกล้าในการอุทิศตนเพื่อพระเจ้าของ
พวกเขา พวกเขาเห็นพระเจ้าในทุกสิ่งและทุกสิ่งในพระเจ้า ถึงกระนั้นยัง
คงทำการภักดีอุทิศต่อเนื่องไป”

ขณะที่ ความเฉยเมยและสิ้นหวังของอรชุนยังความงุนงงให้แก่
กองทัพปาณฑพ ยูธิษฐิระก็เช่นกัน ในไม่ช้าฝ่ายเกอร์พก็ทราบเหตุผลจาก
ผู้สืบสารเกี่ยวกับความท้อแท้สิ้นหวัง ทหารกล่าวขวัญว่า “อรชุนปฏิเสธ
การรบ” “เราได้ยินว่าอรชุนปฏิเสธที่จะต่อสู้” ยูธิษฐิระมีความประหลาดใจมาก
“ทพศาสนา การรบดูเหมือนจะชนะก่อนที่ศรดอกแรกจะถูกยิงออกไปเสีย
อีก” ทพศาสนาตอบพี่ชายว่า “อรชุนไม่ต้องการทำศึก ช่างพลาดเสียจริง”

ขณะนั้น “กฤษณะ ทุกสิ่งที่เราได้ฟังจากท่านนี้เป็นดังว่าการ
กระทำทางโลกนี้เป็นปีศาจร้าย สิ่งเหล่านั้นงอกเงยขึ้นมาจากความต้องการ
ของจิตวิญญาณมายังร่างกาย เช่นนั้นเราละทิ้งทุกการกระทำจะดีกว่า”
อรชุนกล่าวกับกฤษณะ “ความจริงแล้ว ไม่มีการกระทำแล้วจะหมายถึง
ถึงไม่มีตัวตน ผู้ที่นั่งอยู่ในทิวเวกสันโดษอาจจะยังคงมีความคำนึงอาดูรถึง
ความสุขตัณหาและสิ่งต่างๆ ที่สนองความปรารถนา ไม่มีเป้าหมายใดที่จะ
ไปถึงได้ด้วยร่างกายที่เฉื่อยชา นอกจากนี้แล้วยังมีคนที่มักละทิ้งการกระทำ
หน้าที่เพราะความเกียจคร้านและไม่เอาใจใส่” “ท่านต้องทำอรชุน แท้จริง
แล้วไม่มีใครที่จะแยกโดดเดี่ยวออกจากการกระทำได้ แม้แต่เพื่อความอยู่
รอดของร่างกายเองก็ยังเรียกหาการกระทำ” อรชุนถามต่อว่า “แต่กฤษณะ
เพราะการกระทำของเราหรือของผู้อื่น บางครั้งเรารู้สึกมีความสุข บางครั้ง
เราก็คือทุกข์ บางครั้งเกิดโทสะ และบางครั้งเครียดกังวล” กฤษณะอธิบาย
เพิ่มว่า เหล่านี้เป็นผลสะท้อนของการกระทำโดยทั่วไป แต่ยังมีหนทางอีก
มากที่คนเราสามารถกระทำและเป็นอิสระ ด้วยโยคะแห่งปัญญา รู้ สภาธิ

และการรักดีถวาย ท่านสามารถเป็นอิสระจากผลสะท้อนแห่งการกระทำ สำหรับผู้ที่ต้องกระทำหน้าที่เช่นท่าน มี 2 หนทาง” “หนึ่งนั่นคือ หนทางแห่งการสละตัณหาซึ่งเราได้บอกแก่ท่านแล้ว คิดว่าท่านเองนั่นคือเครื่องมือในหัตถ์ของพระเจ้า และท่านเป็นผู้ทำตามความปรารถนาของพระเจ้าให้สำเร็จ ทว่าหนทางที่เรียบง่ายกว่านั้นยังคงเป็นการกระทำโยคะ (กรรมะโยคะ)⁶² ท่านต้องคิดว่าท่านมีความชอบธรรมที่จะกระทำ แต่ไม่มีสิทธิ์ในผลสำเร็จอันเกิดจากการกระทำของท่าน ด้วยความคิดเช่นนี้ท่านจะเป็นอิสระจากการยึดติดกับร่างกายอย่างซ้ำๆ” “เรารู้แจ้งในความจริงนี้เมื่อเริ่มต้นแห่งยุคนี้ เมื่อหลายพันปีมาแล้ว และให้วิลาสวาท (สุริยเทพ) ได้รู้ เขาบอกความจริงนี้แก่มานู และมานู...” อรชุนแย้งขึ้นทันใดว่า “หลายพันปีมาแล้ว! ท่านหมายความว่าเช่นไร? ท่านยังไม่เกิดเลย ท่านจะรู้แจ้งในช่วงเวลานั้นได้เช่นไรกัน? แน่แน่นอนว่าท่านจะต้องไม่อายุมากกว่ามานู ผู้เป็นมนุษย์คนแรกหรือ” กฤษณะกล่าวตอบว่า “อรชุน ท่านไม่รู้จักความจริงเกี่ยวกับสิ่งทั้งหมดนี้ เช่นนั้นจงฟัง ท่านเกิดมาแล้วหลายครั้งก่อนหน้านี้ โดยไม่รู้เกี่ยวกับการเกิดที่ผ่านมา สำหรับเราแล้ว เราไม่ใช่บุคคลผู้ที่ท่านคิดว่ารู้จักเรา เราเป็นเทพของสิ่งมีชีวิตทั้งหมด จักรวาลที่ประจักษ์ชัดเท่ากับจักรวาลที่ไม่ประจักษ์” อรชุนนั่งตะลึงงันในการเปิดเผยของกฤษณะ “ในช่วงปลายของหนึ่งพันกัลป์ จักรวาลที่ไม่ประจักษ์รวมเข้ากับจักรวาลที่ปรากฏชัด และเกิดจักรวาลผุดขึ้นจากที่นั่นอีกหลังจากหลายพันกัลป์ เรากระจายจักรวาลที่มองเห็นและมองไม่เห็น และเรารวมทั้งสอง” “อรชุน ที่ได้ก็ตามมีความเสื่อมของความชอบธรรม และความรุ่งเรืองแห่งความอยู่ดีธรรม เราจะหวนทวนกลับมาจุดขึ้นอีกในโลกนี้เพื่อปกป้องความดีและทำลายความชั่ว” “เราเป็นเอก เป็นหนึ่งเดียว และนิรันดร์ เราอยู่ในทุกแห่ง เราคือผู้รอบรู้ทั้งหมด เราปราศจากการเริ่มต้นและสิ้นสุด เราอยู่เหนือกาล

⁶² กรรมะโยคะ (Karma Yoga)

เราใหญ่กว่ามโนหาร เราเล็กกว่าที่สุดของอนู” “มีเพียงอากาศที่อยู่ในพื้นที่
ช่องว่าง เช่นนั้นแล้วทุกชีวิตอยู่ในตัวเรา แต่ไม่ต้องการการบำรุงเลี้ยงจาก
สิ่งนั้น ดังนั้นแล้วเราอยู่ในทุกสรรพชีวิต และเราก็อยู่เหนือชีวิตทั้งหมด
นั้นด้วย” อรชุนขอร้องฤๅษณะว่า “ฤๅษณะเราขอырรูปตนจริงของท่าน
สักขณะได้หรือไม่?” “นั่นคือรูปที่ท่านไม่สามารถทัศน์ได้ด้วยสายตาศักดิ์
ท่านต้องมีสายตาแห่งพระเจ้า เราจะให้ท่านตามประสงค์” ฤๅษณะกล่าว
ตอบอรชุน

เมื่ออรชุนมองขึ้นสู่เบื้องบน แสงสว่างจ้าลงมายังเขา เขามองเห็น
ทุกชีวิต ดูเสมือนว่าเขากำลังมองไปยังมวลสรรพสิ่ง ทุกๆ สรรพชีวิต ทุก
ชีวิตที่ถูกสร้างขึ้นมา มองเห็นอดีตทั้งหมด ปัจจุบันทั้งหมดและทั้งหมดใน
อนาคต ทั้งหมดนั้นในเพียงครึ่งชั่วขณะเดียว ภาพที่ปรากฏไม่มีผู้ใดเห็น
มาก่อน ภาพนั้นทำให้อรชุนเขลลและมึนงง เขาเป็นดังว่า ผู้สังเกตการณ์
ธรรมดาหน้าที่ทั้งหมดของชีวิต เขามองเห็นดวงอาทิตย์ 12 ดวง ดวงจันทร์
และดวงดาวต่างๆ เป็นทัศนียภาพที่ไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าจะมีการจำกัดสิ้นสุดใด
มันก็จะอยู่ในรูปแบบที่เขาไม่อาจมองเห็นได้ แต่ในฐานะผู้ชม เขามองเห็น
ทุกสรรพชีวิตทั้งบนสรรค์และโลกในรูปแบบที่ปรากฏนั้น

อรชุนตะลึงงันด้วยความประหลาดใจ ก่อนที่จะน้อมคุกเขา
ประคองอุชิสต์ต่อหน้าเทพผู้สร้าง “เราเห็นท่านเป็นอนันต์และอยู่ทุกหน
แห่ง ท่านไม่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด จักรวาลทั้งหมดอยู่ในตัวท่าน ขอ
น้อมอภิวาทแด่ท่าน” แล้วเทพผู้สร้างก็กลับสู่รูปลักษณะปกติเดิม แล้วถาม
อรชุนว่า “โอ อรชุน อย่างกลัวไปเลย ท่านได้เห็นรูปของเราแล้ว ซึ่งแท้จริง
แล้วเป็นความยากยิ่งที่จะได้เห็น ถ้าท่านไม่มุ่งงนกับแนวความคิดที่ขัดแย้ง
มากมายที่เคยได้รับฟังมา จงละทิ้งทั้งหมดนั้นเสีย มองหาที่พึ่งในเรา คน
ผู้ซึ่งทำงานให้แก่เรา คนผู้ซึ่งมองเราเป็นเช่นเป้าหมายของเขา และคนผู้
บูชาเราในไม่ช้าจะเป็นอิสระจากความเกาะเกี่ยวกับร่างกายแล้วมายังเรา”
“คนจากความเชื่อที่แตกต่างกันบูชาเราในรูปลักษณะที่แตกต่างกันเพื่อเติมเต็ม
ความปรารถนาของพวกเขา ในท้ายที่สุดพวกเขาก็กลับมาสู่เรา” อรชุน

ปรารภถามว่า “คนผู้เข้าถึงท่านมีคุณลักษณะประการใด? จะรู้ได้เช่นไรว่า
คนเข้าถึงภาวะปรมัตว์?” ภุชณะตอบข้อกังขาว่า “ผู้ที่ได้รับความรู้แจ้ง
มีสภาวะเดียวกันทั้งในความมรณีย์และความเจ็บปวด ในชัยชนะและความ
พ่ายแพ้ ในลาภและเสื่อมเกียรติ เขาเป็นเช่นนั้นไม่ว่าต่อมิตรหรือศัตรู ทอง
ถ่าน และหิน เหมือนกันสำหรับเขา ถึงแม้ผู้นั้นจะยังคงทำความดีอยู่ ฟัง
เถิดอรชุน ไม่มีใดๆ ที่เราต้องค้นหาในโลกนี้ ตอนนี้เราทำงานของเราอย่าง
ไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าเราไม่ทำ คนอื่นจะทำตามตัวอย่างเช่นเรา จะจ่อมจมลงไป
ในความเกียจคร้านและกลายเป็นผู้เฉื่อยชา” “ลูกขึ้นเถิดอรชุน ท่านเป็น
นักรบ หน้าที่ของท่านในฐานะของนักรบคือการทำศึกเพื่อเหตุแห่งความ
ถูกต้อง สิ่งทีประสบนั้นเหมือนกัน ชัยชนะและพ่ายแพ้ ได้มาและสูญเสีย
ความสุขและทุกข์โศก จงพร้อมสำหรับการรบเถิด สิ่งใดก็ตามที่ท่านทำ
ทำมันเฉกเช่นการถวายเป็นอภิวาท ผู้ใดก็ตามทำในสิ่งที่ควรทำโดยปราศจาก
การคิดถึงผลประโยชน์จากการกระทำนั้น นั่นคือผู้ที่ละขาดอย่างแท้จริง
เขาเป็นโยคีที่แท้จริง ผู้ซึ่งรู้แจ้ง เช่นนั้นแล้วจงลุกขึ้นและสู้ด้วยจิตวิญญาน
ของโยคี หน้าที่ของท่านเรียกท่านอยู่”

291

อรชุนได้เห็นหน้าที่ของตนที่วางอยู่ชัดเจนแล้วในตอนนี้ “เทพ
ภุชณะ เราอยู่ตรงนี้พร้อมด้วยความสงสัยที่ขจัดไปหมดสิ้น เราจะทำเช่น
ท่านกล่าวความ” อรชุนเงื้อโก่งคันธนูกันดิวาและเสียงง้างดั่งของสายธนูดัง
ไกลไปถึงที่แห่งยุธิษฐิระยืนอยู่ “ชัยชนะจะเป็นของภุชณะ! อรชุนจะทำ
หน้าที่ของเขาเช่นนักรบ! เขาตัดสินใจมุ่งมั่นเพื่อต่อสู้! ทุกสิ่งคือความดีงาม”
ยุธิษฐิระกล่าวคำมงคล ทหารปาณฑพต่างก้องเสียงดั่งว่า “อรชุนยกอาวุธ
ขึ้นแล้ว” “อรชุนลุกขึ้นต่อสู้แล้ว”

ความยิ่งใหญ่แห่งการสู้รบคือสิ่งที่ตามมา ซึ่งผลลัพธ์นั้นคือ
ฝ่ายการพ่ายแพ้ทำให้พินาศไป เหตุการณ์ที่สมรภูมิคุรุเกษตรถูกเล่าขานถึง
รายละเอียดเรื่องราวแห่งความยิ่งใหญ่กระทั่งถึงทุกวันนี้ ทว่ามากกว่านั้น
การจดจำที่ได้รับการกล่าวถึงถึงนั้นคือ คำแนะนำถึงการรู้แจ้งที่ภุชณะเทพ
ได้ให้แก่อรชุนนั้นเป็นแรงบันดาลใจแก่ชาวอินเดียตลอดยุคสมัยที่ผ่านมาไป

และจะตามมา

๐๘ ภคัทคีตาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของคนอินเดียมาทุกยุคสมัยและคนทุกวัยเรียนรู้เรื่องราวนี้ ลักษณะเด่นประการหนึ่งของเรื่องคือ การเน้นย้ำความสำคัญของการทำหน้าที่ของตนเป็นคำสอนโดดเด่นในใจคนอินเดียที่ถือเป็นแนวทางในการคิดและปฏิบัติ และคำสอนที่ว่าด้วย หน้าที่ คนอินเดียเห็นว่า คนทุกคนมีหน้าที่ที่ต้องกระทำ และเกิดมาพร้อมหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ การทำกิจการงานไม่ว่าจะมีหน้าที่อะไรให้ทำ ดุจดั่งการอุทิศถวายแด่พระเจ้า และการทำหน้าที่ของเราเป็นดัง “เครื่องมื่อในพระหัตถ์ของพระองค์ ท่านเป็นผู้ทำความปรารถนาของพระองค์ให้สำเร็จ การละวางในทุกหน้าที่ของท่านต่อพระเจ้านั้นไม่ใช่หนทาง” การปฏิบัติธรรมะสำหรับคนอินเดียคือ การทำหน้าที่ของตน แต่อดีตภาระหน้าที่เป็นไปตามวรรณะ เมื่อเกิดมาวรรณะใดก็ทำหน้าที่นั้นและทำความศรัทธาในพระเจ้า ความศรัทธาเป็นดังแสงไฟนำทางไปสู่พระเจ้า คนจึงทำหน้าที่ให้บรรลุด้วยดี

เรื่องราวคำสอนทราหว่างกฤษณะและอรชุนในภคัทคีตาเป็นเรื่องราวคำสอนที่คนอินเดียคุ้นเคย ปัจจุบันอยู่ในรูปหนังสือที่พกพาได้และจัดทำเป็นเล่มเล็กๆ ที่พกติดประจำตัวเพื่อเป็นมงคล คำกล่าวในภคัทคีตาเป็นคำที่บุคคลสำคัญของอินเดียมีกล่าวถึง และเป็นคติหรือมนตร์ประจำตัวของตน คานธีเองเมื่อประสบกับอุปสรรคยากลำบากมักจะอ่านคัมภีร์นี้เสมอ ความคุ้นเคยกับภคัทคีตาของคนอินเดียนี้ปรากฏให้เห็นเป็นรูปภาพของสารถีกฤษณะและอรชุนบนรถม้าศึกพร้อมโสลกได้ภาพที่พบเห็นได้เสมอในบ้านของคนอินเดีย

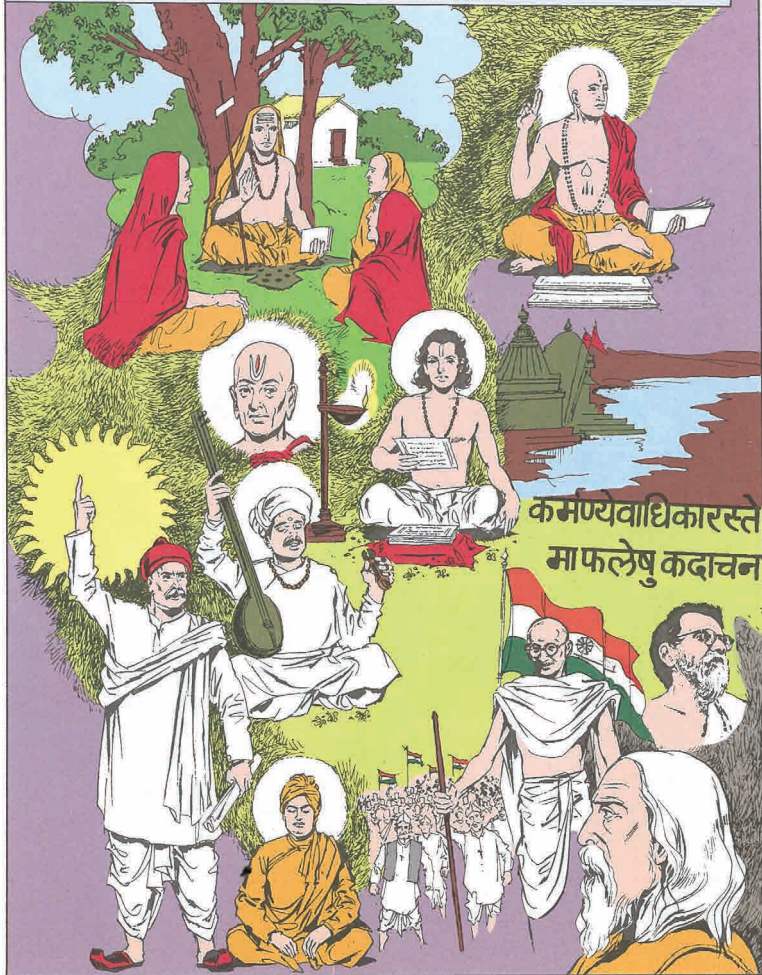

บทที่ 4

पुनर्जन्म

GREAT WAS THE BATTLE THAT FOLLOWED, IN WHICH THE KAURAVAS WERE TOTALLY ANNIHILATED. THE INCIDENTS OF THE KURUKSHETRA BATTLE ARE RECOUNTED IN ALL THEIR GLORIOUS DETAIL TO THIS DAY. BUT MORE MEMORABLE STILL WAS THE DISCOURSE THAT LORD KRISHNA GAVE TO ARJUNA, WHICH HAS INSTRUCTED, ENLIGHTENED AND INSPIRED INDIANS DOWN THE AGES.

ชาติสร้างขึ้นด้วยกำลังของผู้คนบนผืนแผ่นดินนั้น เวลาที่หมุนไปข้างหน้าอนุทวีปอินเดียผ่านเรื่องราว เหตุการณ์ และวีรบุรุษมากมาย ซึ่งล้วนเป็นรากฐานของชาติ และเป็นรากแก้วที่ยังลึกที่มันคงเติบโตเป็นประเทศอินเดียปัจจุบัน ทั้งนี้ประเทศที่เป็นแอ่งแห่งความแตกต่างหลากหลายนี้จะมีรากแก้วที่มันคงได้อย่างไร ความหลากหลายนี้มีทั้งในผู้คน ภาษาเผ่าพันธุ์ ลัทธิความเชื่อ ประเพณี ภูมิศาสตร์กายภาพ อัตลักษณ์ที่แตกต่างหลากหลายนี้จะรวมกันเป็นหนึ่งเพื่อสร้างชาติตนเองได้หรือไม่ และจะมีวิธีการอย่างไรบ้าง ความเป็นหนึ่งเดียวบนความหลากหลาย (unity in diversity) คำนี้ปรากฏครั้งแรกในหนังสือเรื่องค้นพบอินเดีย (Discovery India) เขียนโดยบัณฑิต ยาวห์รลาล์ เนห์รู (Sikaria, S. & G.B.D.'s Editorial Board, 2018) การดำเนินชีวิตตามลักษณะวิถีของคนในแต่ละกลุ่ม ถือเป็นปกติปฏิบัติ คนต่างกลุ่มไม่ก้าวล่วงต่อกัน พยายามทำความเข้าใจและเรียนรู้กลุ่มอื่นที่อาศัยร่วมชาติ แต่อย่างไรความเหมือนและจตุรร่วมเดียวกันในสังคมก็ต้องมีให้เห็นเด่นชัดเช่นกัน ความแตกต่างที่อยู่ร่วมกันมาเนิ่นนาน แต่อดีตโบราณ B.P. Singh (1998) นักประวัติศาสตร์อินเดียกับทัศนะที่ว่า “...มีเพียงอารยันเท่านั้นที่พิชิตดินแดนแห่งนี้มันไม่ถูกต้อง หลังอารยันเป็นกรีก ตามด้วยซากา และคุชณะ ก่อนราชวงศ์คุปตะหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นช่วงเวลาเดียวกันชาวฮ่านเข้ามา แล้วตามด้วยเติร์ก ในอัสสัม อาหมเชื้อสายฉานจากพม่าตอนเหนือมุ่งหน้าสู่อินเดียและลงหลักปักฐานอย่างถาวร...” อินเดียไม่ได้เป็นบิกแผ่นและงอกงามด้วยชาติพันธุ์เดียวหรืออาณาจักรเดียวจากอดีตที่พระราชูปการแว่นแคว้น ต้องรวมเป็นประเทศหนึ่งเดียว

เมื่อจักรวรรดิอังกฤษออกจากอินเดียไปแล้ว

ความหลากหลายรวมกันเป็นหนึ่งเดียว และหนึ่งในสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างสำนึกความเป็นชาติร่วมกันบนพื้นฐานความหลากหลาย คือ หนังสือชุดการ์ตูนและการ์ตูนชุดเส้นทางสู่รากฐานของท่าน (The route to your roots) เป็นหนังสือการ์ตูนสำคัญชุดหนึ่งของอินเดีย เล่มแรกจัดทำจำหน่ายเมื่อปี ค.ศ. 1969 เรื่องกฤษณะ ถึงปัจจุบันมีจำนวนกว่า 450 เล่ม โดยแบ่งเป็น 6 หมวด คือ 1. มหากาพย์และปรัมปรา 2. นิทานและความหรรษา 3. นิทานร่วมสมัย 4. นิทานอินเดียโบราณ 5. หมวดผู้กล้าหาญ 6. ผู้มีวิสัยทัศน์ ตัวละครเอกในเรื่องราวเกือบทั้งหมดถือได้ว่าเป็นวีรบรรพชนของประเทศ วีรบุรุษซึ่งเป็นดั่งรากฐานของชาตินี้ล้วนมาจากดินแดนที่แตกต่างกัน ภาษา ความเชื่อ แสดงเรื่องราวตั้งแต่โบราณถึงปัจจุบัน สมัย และในแต่ละเรื่องนั้นบรรจุสอดแทรกไว้ด้วยคำสอน คำสอนผ่านคำกล่าวของวีรบุรุษและเรื่องราวนั้น คำสอนสำหรับเยาวชนที่เป็นคุณธรรม และข้อปฏิบัติของคนในสังคม การศึกษานี้ได้ทำการวิเคราะห์ศึกษาการ์ตูนจำนวน 48 เรื่อง โดยการสังเขปเรื่องราวการ์ตูนแต่ละเรื่อง พร้อมได้กล่าวถึงโลกทัศน์คำสอนอุดมคติทางสังคมอินเดียไว้ในส่วนท้ายเรื่องการ์ตูนนั้นๆ ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ เพื่อแสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์จากคำสอนที่อยู่ในเรื่องราวของการ์ตูนชุดนี้

การปลูกฝังที่ไม่ใช่เฉพาะเรื่องศีลธรรมแต่รวมถึงการใช้ชีวิตในครอบครัวและสังคม โดยนำเรื่องราวของบรรพบุรุษหรือบรรพชนของชาติมาเป็นตัวละครเอก ขณะเดียวกันตัวละครเอกเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความผูกโยงสัมพันธ์กับสังคมรอบข้าง เช่น พ่อแม่ ครู เพื่อน ศัตรู ฯลฯ ซึ่งตัวละครอื่นๆ นั้นต่างก็มีบทบาทที่ไม่น้อยความสำคัญไปกว่ากัน และโดยรวมแล้วการ์ตูนแต่ละเรื่องมักจะกล่าวไปถึงครอบครัวของตัวละครเอกนั้นๆ วิธีการนำเสนอนอกจากศิลปะทางสีเส้น ลายเส้น และการสอดแทรกคำสอนไว้ในเนื้อเรื่องแล้ว ยังมีความกระชับของเนื้อหาที่ผู้จัดทำการ์ตูนได้สร้างขึ้นเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนยึดมั่นในรากเหง้าของตนที่ประกอบขึ้นด้วยวิถีคิด ศาสนา

จารีตประเพณี วัฒนธรรม รวมถึงบุคคลในประวัติศาสตร์ที่มีชีวิตอยู่จริง และเทพต่างๆ ตามหลักศาสนา ซึ่งล้วนสะท้อนโลกทัศน์และอุดมคติทางสังคมของอินเดีย

บรรพชนแขนงต่างๆ ถือเป็นรากฐานที่ก่อร่างสร้างชาติ บรรพบุรุษตั้งแต่อินเดียโบราณ กระทั่งวีรชนช่วงต่อสู้เพื่ออิสรภาพและหลังจักรวรรดิ บรรพบุรุษทั้งหลายนี้ คือรากฐานของเยาวชนที่กำลังอ่านการ์ตูนชุดนี้ การปลูกฝังคำสอนผ่านเรื่องราวและตัวละครเอกคือ บรรพบุรุษ การ์ตูนชุดนี้ยังคงไม่ล้าสมัยและคงความนิยม หนังสือการ์ตูนที่ยังคงวางจำหน่ายในร้านหนังสือทั่วไปควบคู่กับแอปพลิเคชันในโทรศัพท์เคลื่อนที่ และบางเล่มเริ่มเผยแพร่ออนไลน์ อีกทั้งในช่วงการกักตัวอยู่ที่บ้าน เนื่องจากการระบาดของโคโรนาไวรัส สำนักพิมพ์ยังเปิดให้เด็กๆ ได้เข้าไปอ่านหนังสือและวารสารทุกเล่มโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งได้รับการตอบรับด้วยความรักอย่างมากผ่านสื่อสังคมโซเชียลมีเดีย ผู้ใหญ่หลายคนก็ถือโอกาสนี้ในการรำลึกถึงการตอนของสำนักพิมพ์มีบทบาทสำคัญในช่วงวัยเยาว์อย่างไร (Desk, 2020)

297

ในส่วนของบทสรุปนี้จะจำแนกกล่าว 5 ข้อคือ

- 4.1 ลักษณะของคำว่า รากฐาน
- 4.2 โลกดัชนีคำสอนอินเดียในวรรณกรรมการ์ตูนวีรบุรุษ
- 4.3 แนวทางเพื่อการพัฒนาสังคมไทย
- 4.4 ข้อจำกัดในการศึกษา
- 4.5 ข้อเสนอแนะ

4.1 ลักษณะของคำว่า รากฐาน

หนังสือการ์ตูนทั้ง 6 หมวด แสดงเรื่องราววีรบรรพชนทั้งชายและหญิง ผู้มีความรู้ความสามารถด้านต่างๆ เรื่องเล่าทางศาสนา วรรณกรรม มุขปาฐะท้องถิ่น เทพเจ้า มหาเทพ ประวัติศาสตร์เมืองหลวง และใน เรื่องนั้นก็ประกอบไปด้วยคำสอน ทั้งคำสอนที่สอดแทรกไว้ในคำสนทนา ของตัวละครหรือบรรพชน และคำสอนข้อคิดโดยรวมของการ์ตูนแต่ละ เล่มตามชื่อหนังสือการ์ตูนชุดนี้ จึงสามารถขยายนัยของรากฐานได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. หนังสือการ์ตูนนำเราไปสู่รากฐานของชาติ สิ่งต่างๆ ที่แสดง ในเรื่องนั้นล้วนประกอบขึ้นรวมเป็นชาติหนึ่งเดียวนั่นคือ วีรบรรพชน ศาสนาวิจิตร วิถีปฏิบัติ ประเพณี วัฒนธรรม ปรัชญา ศาสนา ความเชื่อ กายภาพพื้นที่ เช่น ลุ่มแม่น้ำ หุบเขา ที่ราบสูง ทะเล ทะเลทราย ฯลฯ ความหลากหลายนี้หล่อรวมเป็นพื้นฐานที่เป็นบึกแผ่นแข็งแรงของประเทศ นี้ แต่ละเรื่องราวจากหนังสือการ์ตูนชุดนี้จะนำพาเยาวชนหรือผู้อ่านไปสู่ รากฐานของตนเอง

2. รากฐานชีวิตที่ก่อให้เกิดวีรบุรุษผู้กล้าหาญด้านต่างๆ รวม ทั้งเทพเจ้าทั้งหลาย ครอบครัวยุค คำสอน การศึกษา อีกทั้งกัลยาณมิตร รากฐานชีวิตที่หล่อหลอมให้เกิดวีรบุรุษแต่ละคนนั้น แสดงไว้อย่างชัดเจน ในการ์ตูนแต่ละเรื่อง แต่ละเรื่องราวของตัวละครเอกสร้างประกอบขึ้นด้วย รากฐานดังกล่าว บางเรื่องมีทุกองค์ประกอบสอดแทรกอยู่ในเรื่องราว บาง เรื่องอาจแสดงให้เห็นชัดเจนในบางองค์ประกอบ เช่น เรื่องที่ว่าด้วยมิตร และหลายๆ เรื่องมีครบทุกองค์ประกอบรากฐานชีวิตตามที่ยกมา

4.2 โลกทัศน์คำสอนอินเดีย ในวรรณกรรมการ์ตูนวีรบุรุษ

จากการศึกษาหนังสือการ์ตูนเพื่อวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์
โลกทัศน์คำสอนในวรรณกรรมการ์ตูนวีรบุรุษชุดเส้นทางสู่รากฐานของท่าน
เพื่อพัฒนาสังคมไทย สามารถจำแนกลักษณะการวิเคราะห์เป็น 2 แนวทาง
คือ 1. คำสอนเด่นที่แสดงถึงโลกทัศน์ในแต่ละหมวดการ์ตูน 2. โลกทัศน์
จากคำสอนในชุดหนังสือการ์ตูน

1. คำสอนเด่นที่แสดงถึงโลกทัศน์ในแต่ละหมวดการ์ตูน

โลกทัศน์ทางสังคมที่ปรากฏผ่านคำสอนในแต่ละหมวด มีลักษณะโดดเด่นที่กล่าวได้ว่า

หมวดมหากาพย์และปรัมปรา ถึงแม้หมวดนี้จะกล่าวถึงเทพต่างๆ รวมถึงผู้มีความศรัทธาอย่างแรงกล้าในเทพเจ้าฮินดู แต่ความยึดมั่นและศรัทธาในศาสนานี้เองที่เป็นวิถีทางแห่งการดำเนินชีวิต อีกทั้งศาสนาเป็นรากฐานของความคิดและจารีตต่างๆ ของสังคมอินเดีย ซึ่งหนังสือหมวดนี้มีจำนวนมากกว่หมวดอื่นๆ

หมวดนิทานและความหรรษา สังคมให้คุณค่ากับผู้มีความรู้ และอุดมคติทางสังคมที่เชิดชูผู้ศึกษาเล่าเรียนที่มีทักษะความรู้พร้อมปัญญา และคุณธรรม จากหนังสือการ์ตูนจะเห็นได้ว่ามีคำสอนท้ายเรื่องด้วย หมวดนี้เป็นเรื่องราวสั้นๆ มากกว่าหนึ่งเรื่องในหนึ่งเล่ม จึงได้เห็นคำสอนและค่านิยมที่ชัดเจนในเรื่องนั้นๆ

หมวดนิทานร่วมสมัย อินเดียเป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือชุมชน แต่ละคนมีกลุ่มที่ตนสังกัดตั้งแต่เกิด ดังเช่น กลุ่มก้อนทางวรรณะตระกูล ชุมชนที่อาศัย โดยปกติคนอินเดียจะไม่แยกอยู่อย่างปัจเจก การอยู่ร่วมกันถือเป็นวัฒนธรรมหนึ่งในการดำเนินชีวิต คำสอนในหมวดนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของชุมชนและการอยู่ร่วมกันในสังคม

หมวดนิทานอินเดียโบราณ การกราบไหว้และเชื่อในคำสอนของบิดามารดา และการปรนนิบัติสามี เป็นสิ่งที่คนพึงกระทำและเป็นหน้าที่ของภรรยาที่ดี บ้านของภรรยาคือที่ที่สามีอยู่ เป็นค่านิยมพื้นฐานของคนที่ต้องปฏิบัติและยังคงดำเนินมาถึงทุกวันนี้

หมวดผู้กล้าหาญ ความกล้าหาญมีความหมายมากกว่า ความเก่งกล้าในการใช้กำลังเข้าสู้รบ เพราะในการ์ตูนหมวดนี้แสดงความกล้าหาญที่รวมความไปถึง ความดี กำลังความคิดปัญญา และความแน่วแนใน

300

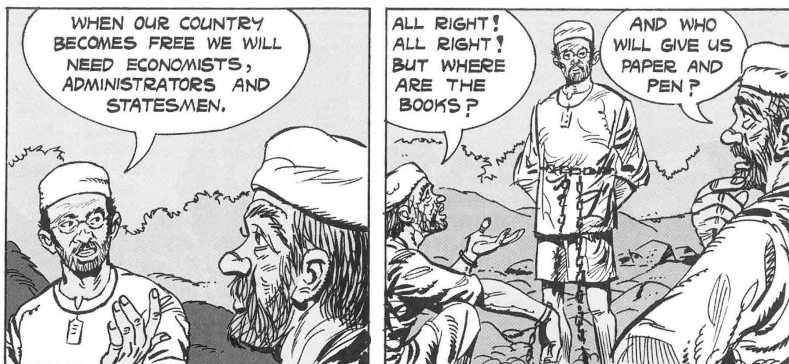
การประกอบคุณธรรมความดี ความกล้าหาญต่างๆ นี้แสดงออกผ่าน
วีรบุรุษหลายๆ ความกล้าหาญเป็นอุดมการณ์ทางสังคมที่พึงมี แต่ความ
กล้าหาญในการทำหน้าที่ของตนที่ประกอบด้วยคุณธรรมเป็นสิ่งที่สังคม
ยกย่อง ดังที่แสดงผ่านวีรบุรุษหลายๆ ในหมวดนี้

หมวดผู้มีวิสัยทัศน์ การปลูกฝังความรักชาติและความภาคภูมิใจ
ในบรรพบุรุษที่ทรงปัญญาความรู้ คุณธรรมความดี ความกล้ากล้า ความ
สามารถในด้านต่างๆ ทั้งปรัชญาแนวคิด ศิลปะ การดนตรี งานประพันธ์
ธุรกิจการค้า วิทยาศาสตร์การทดลอง ด้วยความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม
อันเกิดจากบรรพบุรุษและรากฐานศาสนาเดียวกัน สร้างให้เกิดค่านิยม
ชาตินิยม และเมื่อเป็นเอกราชจากการปกครองของอังกฤษแล้ว ความรู้สึก
ชาตินิยมนี้เพิ่มพูนขึ้นและไม่หายไปจากคนรุ่นหลัง เหตุผลประการหนึ่ง
คือการย้าเตือนถึงบรรพชนของตนเสมอและหนังสือการ์ตูนก็เป็นหนึ่งใน
สื่อสำคัญ

301

ทั้งคำสอนและเรื่องราวของการตุนั้นเชื่อมโยงโดยตรงกับ
ชื่อหมวด แต่ละหมวดจึงมีเอกลักษณ์เด่นเฉพาะซึ่งทำให้มองเห็นโลกทัศน์
ของสังคมอินเดียที่คำสอนนั้นพยายามสอดแทรกไว้ในเรื่องราวแม้จะไม่
กล่าวว่าข้อความนั้นคือข้อคำสอนโดยตรง ยกเว้นในบางเรื่อง เช่น เรื่อง
เล่าจากปัญญาตันตระ คำสอนบางประการก็เป็นแบบฉบับเฉพาะทางสังคม
ซึ่งฉายให้เห็นลักษณะความคิดการมองโลกของสังคมอินเดียได้ด้วยเช่นกัน

2. โลกทัศน์จากคำสอนในชุดหนังสือการ์ตูน

ทุกเรื่องในหนังสือการ์ตูนชุดนี้มีคำสอนที่สอดแทรกไว้ในลักษณะเดียวกัน ฉะนั้นจึงเป็นลักษณะของคำที่ย้ำสอน บางคำสอดแทรกไว้ในหนังสือการ์ตูนเกือบทุกเรื่อง เช่น การเคารพบิดามารดา ความรักฉันมิตร สหาย คุณค่าของครอบครัว เป็นต้น และจากคำที่เน้นย้ำสอนนี้ทำให้เห็นโลกทัศน์อุดมคติของสังคมอินเดีย คำสอนที่พบได้มากในเรื่องราวของวีรบุรุษที่ได้ศึกษานี้จำแนกได้ 6 ประการคือ 1. การเคารพบูชาบิดามารดา 2. การแสวงหาความรู้และความนอบน้อมบูชาครู 3. สายสัมพันธ์ครอบครัว 4. สักการะเทพเจ้า 5. เคารพธรรมชาติ 6. รักชาติ 7. ความสัมพันธ์ชุมชนและมิตรสหาย

302

1. เคารพบูชาบิดามารดา

การแสดงความรักอ่อนน้อมเคารพบิดามารดาในเกือบทุกเรื่อง คำสอนหรือคำบอกของพ่อแม่ เป็นดังคำอวยพรหรือมนต์ที่แปลงจากโอษฐ์ของพระเจ้า แท้จริงบุตรเคารพพ่อแม่ดังเทพ ลูกจึงแสดงออกด้วยความเคารพรักสูงสุด แม่จะดูแลลูกอย่างดีในทุกๆ ด้าน การสั่งสอน อาหาร สุขภาพ แม่กับลูกจึงมีความผูกพันอย่างมาก เมื่อแต่งงาน โลกของภรรยา คือสามี และเมื่อมีลูกแล้ว โลกของผู้หญิงคือลูก โดยเฉพาะลูกชายที่จะต้องอยู่กับพ่อแม่ตั้งแต่เกิดกระทั่งจากกันด้วยชีวิต ลูกชายเมื่อแต่งงานแล้วยังคงอยู่ร่วมกับพ่อแม่ เฉพาะอย่างยิ่งแม่เข้าสู่วัยชราจะได้รับการดูแลอย่างดีจากสมาชิกในบ้าน

คำกล่าวที่แสดงความเคารพผู้ให้กำเนิด เช่นจากเรื่องบาลาติทญา และยโสธาร์มา: หายนะของฮุนะพระราชบาเลติทญากล่าวกับมารดาว่า “มารดา ให้พรลูกด้วยเถิด...” และ “คำแห่งปัญญาของมารดาไม่อาจเมินเฉยได้ ลูกจะทำอย่างที่ท่านบอก” แม้ผู้ที่อุปการะเลี้ยงดู ความเคารพ

รักที่มีให้เช่นเดียวกับผู้ให้กำเนิด ดังเช่นนางศกุนตลาผู้เป็นมารดาของ
ภารัต นางเคารพรักผู้เลี้ยงดูนาง เมื่อบิดากล่าวสอนก่อนการเดินทางไป
ยังสามเณร นางก็มาราบบิดาแล้วตอบว่า “ลูกจะทำทุกอย่างตามที่ท่านบอก
พ่อผู้เป็นที่รัก”

การเชื่อฟังเคารพพ่อและแม่นั้นเป็นปกติปฏิบัติในตัวบุคคลทั้ง
เทพ มนุษย์ ยักษ์ จิตร คนหลงผิด การเคารพบูชาผู้ให้กำเนิดหรือผู้อุปการะ
ดูแลเป็นคุณธรรมแรกต้นของชีวิต ไม่ว่าคนผู้นั้นจะเป็นผู้ประพฤตินอกศีล
ธรรมหรือบรรทัดฐานของสังคมอย่างไร แต่คุณความดีข้อนี้เป็นสิ่งที่สังคม
อินเดียให้คุณค่าสูงสุด โดยเห็นว่าเป็นเรื่องพื้นฐานสามัญสำหรับจิตใจและ
การกระทำของผู้ที่มีชีวิตอยู่ในโลก ฉะนั้นคำสอนและประโยคที่กล่าวถึง
การเคารพในคำสอนของบิดามารดา จึงปรากฏอยู่ในเกือบทุกเรื่องของ
หนังสือการ์ตูน

คำสอนและคำกล่าวของบิดามารดาเป็นดังพรที่ศักดิ์สิทธิ์ ไม่มี
บุตรคนไหนที่จะปฏิเสธพรนั้น และนอกเหนือจากคำสอนทางศาสนาที่เป็น
แนวทางแห่งความดีแล้ว คำสอนของบิดามารดาถือเป็นสิ่งที่ต้องยึดปฏิบัติ
ตามทัตสนะทางสังคมของอินเดีย

303

2. สายสัมพันธ์ครอบครัว

คนอินเดียให้ความสำคัญอย่างจริงจังกับหน่วยเล็กๆ ที่เรียกว่า
ครอบครัว นิยามครอบครัวมิใช่เพียงประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่-ย่า ตา-ยาย
เท่านั้น แต่รวมถึงเครือญาติทั้งหมด เช่น น้า-น้าเขย-น้าสะใภ้ ลุง-ลุงเขย
ป้า-ป้าสะใภ้ น้องปู่ พี่ปู่ ยายสะใภ้ ฯลฯ ในที่นี้จะขอกล่าวเป็น 2 ลักษณะ
คือ ความสัมพันธ์สามิภรรยาและสายสัมพันธ์เครือญาติ การแสดงความ
สัมพันธ์ระหว่างสามิภรณานั้นปรากฏอยู่ในการ์ตูนหลายๆ เรื่องและ
ในทุกหมวด

ครอบครัวเริ่มต้นจากสายสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นของสามิภรรยา
ชีวิตคู่ครองนี้เริ่มขึ้นด้วยความเป็นสิริมงคลต่างๆ ในทางศาสนา เช่น

โหราพรหมณ์ดูลักษณะราศี ในพิธีวิวาหฺนรอบกองไฟศักดิ์สิทธิ์ คำสัตย์สัญญา 7 ข้อ ที่ให้ไว้ต่อกันต้องถือปฏิบัติตลอดชีวิตการครองคู่ และตามแนวความคิดศาสนา เมื่อเป็นสามี-ภรรยาแล้วจะต้องวิญฺวณเช่นนี้อีก 7 ครั้ง การเกิด สังคมอินเดียโดยเฉพาะศาสนาฮินดูมีความยึดมั่นในคู่ครองของตน ไม่ว่าการแต่งงานนั้นจะเกิดจากการเลือกคู่เองหรือไม่ก็ตาม เมื่อแต่งงานกันแล้ว ขั้นต่อไปคือ การสร้างครอบครัวที่แข็งแรง คำว่า หย่าร้าง เป็นเสมือนคำต้องห้ามของชีวิตคู่ในสังคมนี้

หน้าที่ของภรรยาและสามีนั้นชัดเจนไม่คลุมเครือ ผู้ชายกำเนิดมาพร้อมหน้าที่สำคัญคือ การเป็นหัวหน้าครอบครัวและเลี้ยงดูรักษาสมาชิกครอบครัว หน้าที่ของผู้ชายในสังคมอินเดียนั้นได้กำหนดไว้อย่างแน่ชัด ดังเช่น การปกป้องดูแลผู้หญิงในครอบครัว ไม่ว่าตนจะเป็นน้องชายหรือพี่ชายก็ตาม รวมถึงหน้าที่ในการศึกษา ทำอาชีพการงาน อุปการะบำรุงเลี้ยงบิดามารดา เมื่อแต่งงานแล้วต้องเป็นผู้นำครอบครัวให้ดีตามที่ได้เกิดมาเป็นบุรุษ เป็นต้น สำหรับผู้หญิงการหาเลี้ยงชีพไม่ใช่หน้าที่หลัก ภาระสำคัญคือ การบริหารจัดการในครัวเรือน สังคมอินเดียมีแบบแผนและกรอบการครองตนแก่ผู้หญิงอย่างชัดเจนตลอดช่วงวัย ก่อนการแต่งงานเชื่อฟังบิดามารดา เมื่อแต่งงานเคารพสามี บำรุงดูแลคนในครอบครัว เป็นแม่ที่รักใส่ใจบุตร การทำหน้าที่ให้สมบูรณ์และดูแลรักษาตนในฐานะที่กำเนิดเป็นสตรี สังคมอินเดียถือว่านี่คือความงามของผู้หญิง ดังปรากฏในการ์ตูนหลายเรื่อง เช่น ศกุนตลา: ภรรยาที่ถูกกลืน กัณนากิ: ความรักของนางชนะทุกสิ่ง รพินทรนาถ ฐากูร: ผู้ถือคบไฟสว่างแห่งอินเดีย เป็นต้น เมื่อแต่งงานกันแล้วสามีภรรยาเป็นทั้งคู่คิดและคู่ครอง

การปฏิบัติหน้าที่สามีและภรรยาให้สมบูรณ์นั้นคือ การปฏิบัติธรรมะ ในศาสนาฮินดูเทพเจ้าทั้งหลายนั้นล้วนมีครอบครัว และถือคู่ครองเป็นส่วนสำคัญของชีวิต ครึ่งหนึ่งของเทพคือครึ่งหนึ่งของคู่ครองตน ดังแสดงออกมาเป็นภาพวาดครึ่งหนึ่งของเทพศิวะ แสดงเป็นภาพครึ่งหนึ่งของอูมาเทพี ครึ่งของพระพรหมคืออีกครึ่งของพระนางสรัสวดี ครึ่งหนึ่งของ

วิษณุเทพคือลักษมีเทพี สามีภรรยาเป็นครึ่งหนึ่งของชีวิตกันและกัน (better half) การดำเนินรอยตามวิธีปฏิบัติในการดูแลครอบครัวตามแบบอย่างของเทพเจ้าที่ตนสักการบูชาซึ่งถือเป็นตัวอย่างการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เช่นในเรื่องศรีสวัสดิ์: เรื่องราวเทพีแห่งปัญญา “เรารวมเป็นหนึ่งเดียวกับพระพรหม เราจะไม่ทำการสิ่งใดที่ไม่ได้มาจากความเห็นชอบของสามี เราจะทำก็เมื่อสามีเราขอรับรองเท่านั้น” อินทราและชาชี: ประธานแห่งสวรรค์และชายาผู้เสียสละ ชาชีร้องขอครุเทพให้ปกป้องนางจากผู้ที่มีมารยาต่อนางว่า “ครุผู้เป็นที่เคารพ ท่านทราบแล้วว่าเรานี้คือภรรยาผู้อุทิศแก่สามีคือองค์อินทรา ขอท่านโปรดปกป้องเราจากนหุสาค” และเรื่องไวยุฑูเทวี: เทพีแห่งขุนเขา พระวิษณุปฏิเสธนางทริกูตาเพราะความรักมันในลักษมีเทวี และยังปรากฏให้เห็นในหนังสือการ์ตูนอีกหลายเล่มในชุดนี้

เมื่อสามีภรรยามีสายใยที่เหนียวแน่นแข็งแรง จึงสามารถก่อร่างสร้างสังคมหน่วยเล็กนี้ให้มั่นคงได้ ครอบครัวที่สร้างขึ้นด้วยสายสัมพันธ์สามีภรรยาที่จะอยู่ในสถานะพ่อและแม่ต่อไป และพ่อแม่เป็นรากฐานชีวิตของลูก เป็นฐานรากในการเติบโตทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นเช่นเดียวกันนี้ไม่จำแนกความแตกต่าง ไม่ว่าวรรณะใด ศาสนา หรือถิ่นฐานใดในอินเดีย

ครอบครัวสำหรับอินเดียไม่อาจนับเพียง พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย และพี่น้องของพ่อและแม่ แต่ขยายวงกว้างของสายตระกูลทั้งพ่อและแม่ เช่น ป้า ผู้เป็นพี่สาวแม่และเป็นผู้ของน้องสาวยาย กระทั่งถึงลูกชายของน้องสาวพี่สะใภ้ ล้วนเป็นวงศ์ญาติญาติ สังคมเครือญาติคงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่เสมอและไม่ขาดหายไปโดยง่าย เช่น การอยู่อาศัยในพื้นที่เดียวกัน เทศกาลงานพิธีกรรมล้วนมีญาติมาร่วมงานเป็นหลักเสมอ ตั้งแต่งานวันเกิด ปีใหม่ งานแต่งงานไปถึงพิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ สายสัมพันธ์เครือญาติผูกพันกันไว้เสมอ

แม้ในหนังสือการ์ตูนจะไม่ได้ระบุว่าความเป็นญาตินั้นสำคัญ เช่นไร แต่เป็นนัยที่แสดงให้เห็นสังคมพื้นฐานที่มีความสำคัญยิ่งดังเช่น การดำเนินธุรกิจบนพื้นฐานการรวมกลุ่มเครือญาติของตระกูลบิรลาและ

305

ตาตา ญาติผู้พี่ที่สนับสนุนและชื่นชมความสามารถในการแต่งโคลงกลอนของ
เด็กชาวยุโรปหรือพินทรนาถ และเด็กชาวยุโรปชื่นชมยินดีกับหลานชายที่ได้
รับรางวัลซึ่งศึกษาในโรงเรียนเดียวกัน

สายใยเครือญาตินี้เป็นกลุ่มก้อนสังคมแรกและสุดท้ายของคนที
ถือว่าตนเป็นเจ้าของและเป็นของกลุ่ม เป็นบ่อเกิดพลังกำลังทางร่างกาย
และกำลังของจิตใจ แตกต่างจากวรรณะแม้ว่าจะกำเนิดมาในวรรณะใด
และสิ้นสุดในวรรณะนั้น แต่กลุ่มวรรณะก็เป็นเพียงสถานะทางสังคม ความ
ยึดโยงในกลุ่มวรรณะอาจแตกต่างจากความแน่นแฟ้นของเครือญาติ

ครอบครัวคือ ความอบอุ่นและเป็นหน่วยที่แข็งแกร่งที่สุดของ
อินเดียเคียงคู่กับความศรัทธาศาสนา และเป็นคำสอนแทรกปรากฏชัดที่สุด
ในการ์ตูน บุคคลในเรื่องราวการ์ตูนนี้มักจะกล่าวไปถึงครอบครัวหรือสมาชิก
คนใดคนหนึ่งในครอบครัวเสมอ โดยเฉพาะบิดาหรือมารดา สามีหรือภรรยา
และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หมวดผู้มีวิสัยทัศน์ที่จะเริ่มเรื่องของบุคคลนั้น
ตั้งแต่การกำเนิดในครอบครัว และการหล่อหลอมจากครอบครัว แสดงถึง
โลกทัศน์ที่ว่าครอบครัวเป็นคุณค่าสูงสุดในชีวิตของคนอินเดีย

สังคมอินเดียให้ความสำคัญกับหน่วยครอบครัวนี้มาแต่โบราณ
กระทั่งทุกวันนี้ ความสัมพันธ์นับเป็นรูปแบบวัฒนธรรมชีวิต เป็นหน่วยที่
เข้มแข็งที่สุดของอินเดียซึ่งอินเดียได้มองเห็นจุดเด่นข้อนี้ของตนเองเช่นกัน

3. การแสวงหาความรู้และความนอบน้อมบูชาครู

การแสวงหาความรู้เป็นหน้าที่และคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์
แต่โบราณแต่ละวรรณะมีทักษะวิชาความรู้ประจำวรรณะนั้น เช่น วรรณะ
กษัตริย์หรือราชบุตรศึกษาศาสตร์การสู้รบต่างๆ พรหมณ์ศึกษาคัมภีร์ทาง
ศาสนา วรรณะพ่อค้า แพทย์ หรือชาวนาเรียนรู้การบัญชี คำนวณ ค้าขาย
การรักษาโรค ยาสมุนไพร การเกษตร วรรณะศูทรเรียนรู้ฝึกทักษะเฉพาะ
อาชีพหน้าที่ของตน เช่น การซักผ้าทำความสะอาดอาภรณ์ การรีดผ้า
การทำความสะอาดต่างๆ ครอบครัวส่งบุตรไปเรียนยังอาศรมหรือ

306

สถานศึกษาที่มีครูอาจารย์ที่ดีทั้งศีลธรรมจรรยาและวิชาความรู้ อาศรมเป็นบ้านของครู ผู้ใฝ่ความรู้จึงทั้งเล่าเรียนและพักอาศัยกับครู บรรพบุรุษส่งต่อบุคลิกนิสัยการแสวงหาความรู้เรื่อยมา แม้ถึงยุคการศึกษาสมัยนิยมและการขยายขอบเขตการเรียนรู้ที่คนในยุคอินเดียใหม่หลังเอกราช ที่คนได้เรียนในวิชาที่ตนประสงค์และสนใจใฝ่รู้ ทั้งนี้การศึกษาในลักษณะอาศรมสำหรับเด็กก็ยังคงมีอยู่ไม่น้อยโดยเฉพาะทางภาคใต้ของประเทศ และอีกมากที่อยู่ในรูปโรงเรียนประจำตามสมัยนิยม

การแสวงหาความรู้สำหรับชาวอินเดียแล้วมีความหมายต่อชีวิตมิใช่เพียงเพราะการนำความรู้มาเพื่อเลี้ยงชีพเท่านั้น แต่คนเรานั้นเกิดมาต้องมีความรู้ประจำตน อีกทั้งการเล่าเรียนนี้เป็นหนึ่งในลำดับขั้นตอนการดำเนินชีวิตที่ต้องกระทำหรืออาศรมสี่ ในช่วงอัตตะหรือช่วงหนึ่งของชีวิตที่คนต้องแสวงหาความรู้ ดังเช่น เรื่องโทรณะ: ครูผู้ยิ่งใหญ่ เมื่อครั้งโทรณะพราหมณ์ยังเป็นเด็กเล็กได้ศึกษาวิชาเบื้องต้นจากบิดา ผู้ซึ่งเป็นครูฤๅษีที่มีชื่อเสียง หลังจากนั้นขณะที่ยังเยาว์วัยอยู่ บิดาให้เขาเดินทางไกลไปศึกษาที่ครูกุลของฤๅษีอัคริเนเวผู้มีความสามารถ เรื่องเล่าจากอุปนิษัต: ความสงบและปัญญา ฤๅษีผู้มีความรู้อาศัยอยู่ในป่าลึกกับครอบครัว มีบุตรชายหนึ่งคนอยู่ในวัย 12 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ต้องศึกษาบทคัมภีร์ศาสนา จึงให้บุตรชายเดินทางไปศึกษาท่องคัมภีร์จากครู ก่อนเดินทางบุตรชายได้เข้ากราบลา ฤๅษีบอกเด็กชายว่า “ไปเถิดลูกชาย และกลับมาพร้อมความปราดเปรื่องและแสงสว่างแห่งความรู้ของพราหมณ์” ในหลายๆ เรื่องการ์ตูนจะกล่าวถึง การแสวงหาการศึกษาความรู้ทั้งมนุษย์และเทพ เช่น เรื่องอินทราและวิรทรา: ปีศาจผู้รุกรานทวยเทพ อินทราครุ่นคิดว่าเป็นเพราะเหตุใดตนและเหล่าทวยเทพจึงไม่อาจรบชนะอสูรร้ายได้เลย “เพราะความละเลยต่อครูจึงทำให้เราเป็นเช่นนี้ เราปราชัยด้วยว่าปราศจากครู” พระองค์เข้าไปพบพระพรหมและพระพรหมบอกแก่อินทราว่า “สิ่งที่ท่านขาดนั้นคือจิตวิญญาณที่ปราศจากการนำทางโดยครู” อินทราจึงได้ท่องเที่ยวหาครูเพื่อศึกษาความรู้

การศึกษาเล่าเรียน การท่องจำ การอ่าน การเขียนเป็นวัฒนธรรม

307

ที่สืบสายต่อเนืองมาเนิ่นนานก่อนการกำเนิดมหาวิทยาลัยเก่าแก่ดังเช่น
ตักศิลา นันดาทา วิกรมศิลา ในปัจจุบันแม้ไม่มีโอกาสในการศึกษาแต่
เยาวชนมากมายในอินเดียก็พยายามไฝหาความรู้ ความรู้เป็นสมบัติล้ำค่า
ประจำตนเป็นอาหารรสประเสริฐหล่อเลี้ยงจิตวิญญาณของมนุษย์ บิดาแห่ง
อุตสาหกรรมการอินเดีย จัมเนทจี ตาตา กล่าวไว้ในเรื่องราวของท่านว่า “อินเดีย
มีประเพณีของการศึกษาเล่าเรียน” นักวิทยาศาสตร์ผู้คิดค้นการสื่อสาร
ไร้สาย จากาติช จันดรา โบส กล่าวปฏิเสธถึงการจดสิทธิบัตรผลงานของ
เขาว่า “ไม่ว่าความรู้ใดที่ผมได้นั้นเป็นของทุกคนในโลก ชาวตะวันตก
อาจไม่เข้าใจ แต่เป็นหน้าที่ของเราที่จะแสดงให้เห็นแนวทางที่
ถูกต้องด้วยจุดยืนของเรา”

สังคมอินเดียให้เกียรติผู้มีความรู้มาแต่โบราณไม่ว่าผู้那人จะมี
สถานะใด พระราชาก็ยังแสวงหาผู้มีความรู้และอุปถัมภ์นักปราชญ์ ดังเช่น
กาลิทาส ตานเซ็น อัมเบดการ์ เป็นต้น มหาฤๅษีตีเบนดรานาถ ฐากูร ปรรณ
กับเด็กชายรปหลังจากที่แต่งโคลงว่า “ถ้าพระราชแห่งแคว้นมีความรู้ด้าน
ภาษาและมีความชื่นชอบในภาษาวรรณคดี ไม่ต้องสงสัยเลยว่าพระองค์จะ
ต้องให้รางวัลแก่นักกวี แม้จะไม่ใช่เช่นนั้น พ่อจะเป็นผู้ให้ลูกเอง”

คนเรามีทักษะความรู้ได้เมื่อมีครู การเกิดของคนมี 2 ครั้ง ครั้ง
แรกกำเนิดด้วยร่างกายจากพ่อแม่ ครั้งที่ 2 กำเนิดด้วยครู ครูให้กำเนิด
จิตวิญญาณหรือความรู้ ใครกันไม่มีครู แม้แต่เทพยังต้องแสวงหา
ครูที่เหมาะสม ในเรื่องอินทราและชิบิ: เรื่องเล่าจากเทพแห่งสวรรค์ผู้ปราด
เปรื่องได้กล่าวไว้ว่า “ความเคารพต่อครูจะช่วยข้าให้ดำรงตนอยู่อย่างมีสติ
ดังนั้นแล้วความการกระทำของข้าจึงดำรงอยู่ในคุณธรรมอันดี และข้าจึงได้
เก็บเกี่ยวพลังและความรุ่งเรืองจากผลแห่งกรรมดี” ครูคือพ่อแม่ผู้มีได้ปลูก
ฝังเฉพาะความรู้ แต่คุณธรรมความดีที่พึงกระทำพร้อมปัญญา ความรักและ
เมตตา ศิษย์เปรียบเสมือนลูก ครูไม่ต้องการการแลกเปลี่ยน ครูจึงเป็นผู้ที่
ได้รับการเทิดทูนสูงสุด มุนีสัทธารถะตรัสรู้เป็นพุทธเจ้า ผู้ที่ท่านรำลึกถึง
เป็นคนแรกคือครูของท่าน ในปัจจุบันนี้ก่อนจะเริ่มพิธีการที่เกี่ยวข้องกับ

งานทางวิชาการใด นอกจากจะกล่าวทำนองสรรเสริญตราเทพีแห่งปัญญา
ความรู้แล้ว ยังกล่าวบทไหว้สาธยายคุณของครูและน้อมเคารพไหว้ (Guru
Vandana) ความเคารพยกย่องให้เกียรติแก่ครูของตนยังคงฝังลึกปฏิบัติใน
สังคมโดยรวมของอินเดีย คำถามที่ว่า ใครคือครูของคุณ ยังคงปรากฏใน
คำสนทนาหรือการเริ่มต้นทำความรู้จักกันในทุกวันนี้ บางครั้งการตอบนั้น
สามารถกล่าวไปถึง ครูของครูด้วยเช่นกัน เพราะครูผู้สอนจะบอกแก่ศิษย์
ว่าใครคือครูของเขา หรือพาศิษย์ไปเคารพครูของเขา แม้ครูผู้นั้นก็บอกว่า
ใครคือครูผู้สอนตอน การเฝ้าหาความรู้และการบูชาครูของตนเป็นสิ่งที่สังคม
ถือว่าเป็นคุณสมบัติของมนุษย์

4. สักการะเทพเจ้า

คนอินเดียยึดถือศาสนาเป็นธรรมเนียมชีวิต แต่ละคนยึดคำสอน
ตามหลักศาสนาของตน กล่าวได้ว่า ประเทศอินเดียประกอบด้วยคนใน
ทุกศาสนา ไชโรัสเตอร์ ยูดาห์ ฮินดู พุทธ เซน ซิกข์ อิสลาม ลัทธิชูฟี
ศาสนาสำหรับคนอินเดียคือแก่นยึดของจิตใจที่ยากจะเสื่อมคลายลง
คำสอนของศาสนาเป็นเหมือนเสื้อผ้าที่ห่อหุ้มจิตวิญญาณ คนไม่มีหลักธรรม
นำการปฏิบัติเสมือนจิตวิญญาณท่องเที่ยวจรเปลาเปลี่ยน ในการตุนซุดนี้มี
เรื่องราวที่กล่าวถึงศาสนาโดยตรง โดยเฉพาะเทพเจ้า ผู้นำทางศาสนา ผู้
ปฏิบัติตามหลักศาสนา ผู้อุทิศตนถวายแด่เทพ เรื่องเล่าของศาสนาพุทธและ
ศาสนาเซน ในหมวดมหากาพย์และปรัมปราว่าด้วยเรื่องราวของเทพเจ้า
ของศาสนาฮินดูและผู้ที่ถูกอุทิศตนเพื่อสักการะเทพ ดังเช่น พาหุพลี: ผู้สละ
ราชสมบัติเพื่อศึกษาความจริง อโศก: นักรบผู้กล่าวถึงสันติ ไวษณู เทวี: เทพี
แห่งขุนเขา โกนาคร: วัดถวายแด่สุริยเทพ ถึงแม้จะเป็นเพียงมนุษย์แต่สละ
อุทิศตนเพื่อเทพเจ้า คนอินเดียก็ให้ความเคารพบูชาดังเช่นเทพ และเห็นว่าเป็น
หนทางไปสู่เทพ

ชาวอินเดียส่วนใหญ่นับถือศาสนาฮินดู คำสอนศาสนามีทั้งที่เป็นโคลงข้อคำสอน และเรื่องราวในมหากาพย์ภารตะและรามายณะ อีกทั้งเรื่องราวของเทพต่างๆ เทพเจ้ามีลักษณะหลายประการคล้ายมนุษย์โลก เช่นมีความรักโรแมนติก มีอารมณ์โกรธและดีใจ มีความหลงผิด มีความสำนึกละอาย ฯลฯ ทั้งความดีและความผิดพลาดล้วนเป็นคำสอน ดังเช่น เรื่องราวในมหากาพย์ภารตะที่เต็มไปด้วยความหลากหลายและสีสัน ทั้งความดีและความร้าย และเป็นคำสอนที่เข้าถึงได้ทุกวัย เด็กๆ ได้รับรู้เรื่องราวมหากาพย์นี้ทั้งจากการเล่าเรื่องโดยปู่ย่า ตายาย แม่หรือพ่อ ครู หนังสือและละครโทรทัศน์ ลักษณะของเทพที่มีความคล้ายมนุษย์ทำให้คนเข้าใจและเข้าถึงจิตใจคนได้ง่าย สังคมอินเดียดำเนินรอยตามวิถีธรรมแห่งเทพ และเห็นเป็นต้นแบบการดำเนินชีวิต

310

หลักธรรมการดำเนินชีวิตที่คนอินเดียยึดถือปฏิบัติคือ ธรรมะ หรือการทำหน้าที่ที่ถูกต้อง คนแต่ละช่วงวัยมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ และไม่ว่าจะหน้าที่ใดก็กระทำเอกเช่น การอุทิศถวายบูชาแด่พระเจ้า การทำกิจหน้าที่นั้นเป็นดังเครื่องมือในหัตถ์ของพระเจ้า ที่จะต้องปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จ เช่นคำในภควัทคีตาที่ว่า “คิดว่าท่านเองนั่นคือเครื่องมือในหัตถ์ของพระเจ้า และท่านเป็นผู้ทำตามความปรารถนาของพระเจ้าให้สำเร็จ” และ “งานอะไรก็ตามที่ท่านได้รับมอบหมายให้ทำ ทำด้วยคุณงามความดีของชีวิตนั่นคือสิ่งที่ท่านต้องทำ ท่านต้องไม่ละทิ้งที่จะทำ” ธรรมะเป็นข้อคำสอนทางศาสนาในขั้นพื้นฐานที่คนพึงปฏิบัติเพราะเกิดมาพร้อมหน้าที่ คนอินเดียให้ความสำคัญกับหลักธรรมนี้ เห็นได้กับการทำงานต่างๆ เช่น นักดนตรีการแสดงบรรเลงแต่ละครั้งถือเป็นการอุทิศถวายแด่พระเจ้า (ซึ่งต้องทำอย่างเต็มความสามารถ) คนทำความสะอาด การรีดผ้าให้เรียบร้อย คนกะเทาะหินและแบกเศษหินในการทำงานก่อสร้าง แม้ไม่ใช่หน้าที่ยิ่งใหญ่ แต่การทำกิจหน้าที่ของตนให้บริบูรณ์นั้นคือ ความประสงค์และความสำเร็จของพระเจ้าเช่นกัน เรื่องราวภควัทคีตาสำหรับคนอินเดียนั้นถือเป็นคำสอนประจำชีวิต

อินดูสถาน ตามที่ชาวอินเดียที่นับถือศาสนาฮินดูเรียกประเทศ
ตน ชาวฮินดูหรือศาสนาพราหมณ์ในยุคโบราณ มีหลักการคิดเป็นเอกลักษณ์
และมีลักษณะจำเพาะตน ดังเช่นข้อหนึ่งที่ว่าด้วยหลักธรรมะหรือหน้าที่
คือ อาศรมสี่ ขั้นตอนทั้ง 4 ของชีวิตคือ 1. อัถละ อยู่ในวัยศึกษา อายุเด็ก
ถึงวัยเบญจเพสโดยประมาณ 2. กามะ ครองเรือนหลังจากจบการศึกษา
วัย 26-50 ปี 3. ธรรมะ เมื่อสร้างครอบครัวมั่นคงและใกล้วัยชราจึงออก
ปฏิบัติธรรมในป่าหรือแห่งสันโดษ วัยโดยประมาณ 51-75 ปี 4. โมกษะ
หลังจากนั้นจึงออกบวชสละทางโลก เพื่อแสวงหาความหลุดพ้น ในช่วง
วัย 76 ปี จากข้อปฏิบัตินี้แสดงถึงว่าบรรพบุรุษคิดขั้นตอนของชีวิตไว้ให้
แก่คนรุ่นหลัง โดยทำหน้าที่ของตนให้ถึงที่สุดในแต่ละขั้น ปัจจุบันขั้นที่สี่
นี้ โดยมากอาจไม่ต้องปลีกตนไปยังสถานที่วิเวกแล้ว แต่ก็ยังคงปฏิบัติใน
วิถีทางลักษณะเดียวกัน แม้หลายคนจะประจำอยู่บ้านหรือไปพักอาศัยใน
สถานที่สำคัญทางศาสนาเช่นที่พาราณสี ฤषิเกษ คูล์ลุมะนาลี ถึงอย่างไร
การไปจาริกยังศาสนสถานต่างๆ ก็เป็นประเพณีปฏิบัติดั้งเดิมที่ยังคง
กระทำกันอยู่ คนอินเดียไม่มีข้อพิพาทในทางปรัชญาแนวคิดที่ว่าด้วย
การบรรลุถึงเป้าหมายชีวิต ด้วยว่ามีกล่าวสาธยายไว้อย่างละเอียดในบท
ปรัชญาศาสนาตั้งแต่อาศรมสี่นี้ และศาสนาต่างๆ ที่อยู่ร่วมอาศัยในอินเดีย
ก็ยึดหลักการทำหน้าที่ที่ถูกต้องซึ่งก็เป็นหลักธรรมนุญหนึ่งของชีวิต ให้
ความเคารพรักษาอุปกรณ์ทำงานของตน หลักแนวปฏิบัติไม่เฉพาะฮินดู
การประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงชีวิต อาทิ แปรงขัตรองเท้า เตาไรต์ จักรเย็บผ้า
เครื่องปั้นดินเผาและก่อนการเริ่มทำงานในแต่ละวันจะตั้งจิตสำรวมกายใจ
ไหว้รูปเทพเจ้า ณ ที่ที่ตนทำงาน

การ์ตูนในหมวดมหากาพย์และปรัมปราเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับ
เทพเจ้าและศาสนสถานฮินดู คำสอนทางศาสนาที่อยู่ในรูปแบบเรื่องราว
ตำนานของเทพเจ้าและเทวองค์ต่างๆ อินเดียเป็นประเทศแห่งความ
ศรัทธา และความศรัทธานี้ เป็นดั่งไฟส่องนำทางไปยังพระเจ้า คนอินเดีย
เชื่อว่าจิตวิญญาณของคนเรานั้นต้องมีหลักความดีเป็นที่ยึด ไม่เร่ร่อนไร้

311

แก่นสาร ศาสนาจึงเป็นหลักยึดของจิตใจอย่างเหนียวแน่น และเป็นทีหล่อหลอมแบบแผนการดำเนินชีวิตตามคำสอนที่สอดแทรกอยู่ในเรื่องราวของเทพต่างๆ ซึ่งรวมทั้งมหาภารตะ ภควัทศิตา และรามายณะ

5. เคารพธรรมชาติ

ทัศนะพื้นฐานของอินเดียที่เกี่ยวกับธรรมชาติคือ ทุกๆ สรรพสิ่งในจักรวาลมีจิตวิญญาณและเทพเจ้าได้สร้างสรรค์ขึ้น อนึ่งธรรมชาติทุกอย่างล้วนเกี่ยวข้องกับเทพเจ้า เช่น ต้นไม้ แม่น้ำ สัตว์ต่างๆ กระทั่งลม แสงแดด การเปิดเบียนธรรมชาติที่พระเจ้าสร้างขึ้นและเปรียบได้กับตัวเทพเจ้าเองนี้ เป็นสิ่งไม่พึงกระทำ ความเชื่อนี้ดำรงสืบทอดมาถึงทุกวันนี้ ดังเช่น ในการ์ตูนเรื่องแม่น้ำพิโรธ ที่ยาได้สอนเด็กหญิงผู้เป็นหลานสาวว่า “ไปไม้เป็นดังร่างกายของพระกฤษณะ กว้างเหมือนไหล่และแคบเหมือนเอว” ด้วยความเชื่อถือนี้นี้ คนได้รับการปลูกฝังไม่กระทำอันตรายอันใดต่อธรรมชาติ เช่นเรื่องพลรามผู้อ่อนน้อมต่อยมนา พลรามน้องชายพระกฤษณะก่อนการยกพลวิเศษเพื่อทำทางสายน้ำแยกจากแม่น้ำยมนาได้ประนมมือขึ้นน้อมเคารพต่อนาง

นอกจากความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติและเทพเจ้าแล้วคนอินเดียก็รู้ว่าต้นไม้นั้นมีคุณ การตัดต้นไม้โดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะรัฐราชสถานซึ่งเป็นเขตทะเลทรายและขึ้นชื่อว่ารักต้นไม้มาก ปัจจุบันรัฐบาลโดยเฉพาะรัฐบาลท้องถิ่น ส่งเสริมให้คนปลูกต้นไม้ดังเช่นในหมู่บ้านจะปลูกต้นไม้ 111 ต้นทุกๆ การเกิดของทารกหญิงและดูแลรักษาต้นไม้เหล่านั้นให้เจริญเติบโตไปพร้อมกับเด็กหญิงในรัฐราชสถาน

ในหนังสือเรื่องฮินดูและธรรมชาติ โดยนันทิดา กฤษณะ (Nanditha Krishna, 2017) อธิบายว่า “ศาสนาพระเวทโดยแท้จริงแล้วคือการเคารพธรรมชาติ ธรรมชาติสร้างขึ้นจากองค์ประกอบทั้ง 5 คือ ดิน ลม ไฟหรือพลังงาน น้ำ และอากาศ ทุกๆ หมู่บ้านมีปาละเมาะอันเป็นที่อยู่แห่งเทพท้องถิ่น ทุกๆ วัดมีต้นไม้และสวนศักดิ์สิทธิ์ แม่น้ำ ทะเลสาบที่ซึ่ง

ได้รับการสักการะนอบน้อม ภูเขอันเป็นที่อยู่ของเทพเจ้า” และ “ในหนังสือเรื่องฮินดูและธรรมชาติ ธรรมชาตินำเส้นทางที่ถูกต้องเพื่อไปยังการสละวางถึงโมกษะหรือจิตวิญญาณที่วิมุตติหลุดพ้น”

ธรรมชาติมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเทพ เช่น นกยูงพาหนะของเทพีสรสวตี หนูเป็นเพื่อนและพาหนะของพระพิฆเนศ งูเป็นสร้อยประดับคอ महाเทพคิเว พระนางลักษมีมีมือทั้งสองถือดอกบัว นกแก้วพาหนะกามเทพ แม่คงคา เทพีภูมิ วายุเทพ และยังมีเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างเทพเจ้าและธรรมชาติอีกมาก ต้นไม้มีจิตวิญญาณ การไม่ได้เติบโตไม่หลังพระอาทิตย์ตกดิน ต้นไม้บางชนิดได้รับความเคารพสักการะแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น ต้นกะเพราได้รับการบูชา แทบทุกบ้านของชาวฮินดูมีแท่นปลูกต้นกะเพราเพื่อทำพิธีบูชาในแต่ละวัน เทพีตุลชี (กะเพรา) ผู้ภักดีบูชากฤษณะ (อวตารของวิष्ณุเทพ) ธรรมชาติเป็นสิ่งที่พระเจ้าสร้าง การทำลายธรรมชาติคือการทำร้ายพระเจ้าเช่นกัน การทำร้ายชีวิตสัตว์และนกต่างๆ เป็นบาป ตามแนวคิดทางศาสนา เชื่อว่าทุกสรรพสิ่งในจักรวาลล้วนมีจิตวิญญาณ “มีเทวามากมายและท่านทั้งหลายนี้ปกครองประจำอยู่ในทุกสิ่งในจักรวาล ตั้งแต่ไฟ น้ำ และอากาศ ไปถึงความรัก ความตาย และสงคราม ที่จริงแล้วฮินดูเห็นว่าจักรวาลทั้งหมดนี้ศักดิ์สิทธิ์และมีค่าที่ต้องเคารพบูชา” และ “ฮินดูเชื่อว่าพระเจ้าประจำอยู่ในทุกสิ่งที่พระองค์สร้างขึ้น แท้จริงแล้วเทพและเทพีทั้งหลายแสดงตนเป็นสัตว์ต่างๆ หรือสัตว์ศักดิ์สิทธิ์เป็นพาหนะของพระองค์ ในฮินดู เทพเจ้าเป็นสัญลักษณ์เดียวกับสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ สัญลักษณ์ของเทพกฤษณะคือวัวใจดี และงูจงอางเป็นสัญลักษณ์ของพระคิเวและพระวิष्ณุ ขณะที่เศียรข้างของพระพิฆเนศคือความสมบูรณ์ของการประกอบผสมระหว่างสัตว์และเทพ การผสมผสานระหว่างเทพเจ้ากับธรรมชาตินี้ คนยุคโบราณได้ปลูกฝังความเคารพอย่างลึกซึ้งต่อสัตว์ และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับเหล่าสัตว์ทั้งหลายนั้น” (Patel, 2006) อุดมคตินี้ยังคงดำรงและปลูกฝังไว้ในกรกระทำของสังคมแม้ในยุคสมัยนี้

313

6. ความสัมพันธ์ชุมชนและมิตรสหาย

อินเดียเป็นสังคมที่คนอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม นอกจากครอบครัวแล้ว คนหนึ่งคนมีกลุ่มที่ตนสังกัดมาแต่กำเนิด ดังเช่น วรรณะ กลุ่มสังคมาวรรณะ ดังเช่น วรรณะพราหมณ์มีกลุ่มวรรณะพราหมณ์ย่อยๆ และลำดับชั้นในกลุ่ม วรรณะใหญ่ ชุมชนที่กำเนิดอาศัย อาณาเขตหรือพื้นที่ เช่น กลุ่มมารวารี บริเวณเชคคาตี เป็นต้น การอยู่ร่วมกันไม่ว่าจะเป็นชุมชนหรือหมู่บ้าน คนหรือครอบครัวไม่แยกตัวเองอยู่ลำพังมักอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือชุมชน ชื่นชอบการอยู่ร่วมกันพบปะเสวนา คนอินเดียมองว่าชุมชนเป็นดังครอบครัว เพื่อน ญาติมิตร ซึ่งจะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แม้จะอยู่ที่ใด เครือข่ายสายใยสัมพันธ์จะผูกโยงไว้ เช่น ในเรื่องกันท์ชฎัม ดาส บิรลา: ผู้สร้างอินเดียสมัยใหม่ เมื่อปู่ของกันท์ชฎัม ดาส ไปทำงานบอมเบย์ซึ่งมีบ้านพักสำหรับชาว มารวารีที่เกิดจากนักธุรกิจชาวมารวารีแลบริฐราชสถานสร้างเพื่อให้ชาว มารวารีได้พักอาศัยชั่วคราวเพื่อตั้งหลักในการทำงาน และเมื่อทำงานสำเร็จ แล้ว ได้กลับไปยังถิ่นฐานเพื่อสร้างบ่อน้ำ โรงเรียน วัด ให้แก่ชุมชนบ้านเกิด และในเรื่องร่มสีน้ำเงินและแม่น้ำพิโรธ ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของ คนในชุมชน ชุมชนที่อยู่อาศัยเป็นแหล่งหล่อหลอมบุคคลนั้นๆ เพราะ ชุมชนหรือหมู่บ้านสำหรับคนอินเดียนั้นต่างมีกฎระเบียบ จารีตธรรมเนียม ศีลธรรม วัฒนธรรมประเพณีของตนเอง เรื่องร่มสีน้ำเงินที่แสดงให้เห็น กฎศีลธรรมจรรยาของคนในชุมชน เรื่องแม่น้ำพิโรธแสดงถึงมิติจิตของ คนในอาณาบริเวณเดียวกัน เมื่อก้าวออกจากบ้านหรือครอบครัวซึ่งเป็น สังคมสายเลือดเดียวกัน เดินเข้าสู่ชุมชนหรือหมู่บ้านซึ่งเป็นครอบครัว ขนาดใหญ่ที่เกี่ยวกันไว้ด้วยสายสัมพันธ์มิตรภาพ ชุมชนที่อยู่อาศัยเป็นแหล่ง หล่อหลอมบุคคลนั้นๆ อินเดียเป็นลักษณะสังคมเป็นผู้ดูแลตรวจสอบกลุ่ม สังคมเอง ซึ่งอยู่บนพื้นฐานจารีตธรรมเนียม และโดยเฉพาะชุมชนเดิม (ที่ มิใช่ชุมชนสร้างใหม่ในเมืองใหญ่) จะมีกฎระเบียบ จารีตธรรมเนียม ศีลธรรม และวัฒนธรรมประเพณีเฉพาะของตน บางครั้งการแนะนำตนเองอย่างเป็นทางการนั้นจะบอกถึงที่มา หมู่บ้านของตนหรือของบรรพบุรุษ คนจำนวน

มากมีนามสกุลที่บ่งบอกถึงหมู่บ้านหรืออาณาบริเวณถิ่นฐานเดิม

เช่นเดียวกับความผูกพันมิตรสหาย คนเราต้องมีมิตรสหาย เคียงข้าง ตัวละครการ์ตูนต่างล้วนแสดงให้เห็นถึงกัลยาณมิตรเคียงคู่เสมอ มิตรนั้นอาจมีสถานะที่แตกต่างกัน ดังเช่น เรื่องของกาลิทาส พระราชา โบห์จาผู้ที่รักกาลิทาสตั้งสหาย เหล่าเพื่อนๆ ดีใจเมื่อพลรามกลับบ้านและชวนกันไปเที่ยวเล่นในป่า บิรฺลาและมิตรคู่คิดของเขาได้ร่วมกันสร้างธุรกิจอุตสาหกรรมที่รุ่งเรืองมาถึงทุกวันนี้

คนอินเดียเห็นว่า คนเรานั้นต้องมีมิตรผู้คอยคิดเกื้อกูลกัน ดังเช่น เรื่องคุณค่าของเพื่อน คำกล่าวของนกสาวต่อนกที่มาขอแต่งงานว่า “ถ้าอย่างนั้น เจ้าต้องไปหาเพื่อน ในยามลำบากเพื่อนจะเป็นผู้ช่วยเหลือ” จากการ์ตูนหลายๆ เรื่องจะเห็นว่า ไม่มีละครตัวเอกใดที่ไม่มีเพื่อนหรือมิตรข้างกาย เพื่อนที่อยู่ข้างกายนี้เป็นส่วนสำคัญที่จำเป็นสำหรับชีวิตคนเรา เนื่องด้วยอินเดียเป็นลักษณะของกลุ่มสังคมหาได้ยากที่ผู้ใดจะปราศจากกลุ่มสหายหรือมิตรคู่กาย แม้กัลยาณมิตรจะไม่มีจำนวนมากเท่าสมาชิกครอบครัว ถึงแม้มีครอบครัวผูกพันเหนียวแน่น แต่ถ้าไม่มีมิตรคู่กาย เสมือนร่างกายไม่สมบูรณ์พร้อม เพราะนอกจากเกื้อกูลกันแล้ว หน้าที่ของมิตรนั้นคือการแนะนำไปสู่ทางที่ควร

315

7. รักชาติ

ทุกๆ เรื่องการ์ตูนล้วนสอดแทรกการสื่อสารที่จะก่อให้เกิดความรักชาติและความรู้สึกชาตินิยม และนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของชาติในด้านต่างๆ รวมถึงบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถ ซึ่งหมายถึงประวัติศาสตร์ที่รุ่งเรืองและมีคุณค่า ผู้อ่านเกิดความภูมิใจ และโดยพื้นฐานแล้วคนอินเดียยึดมั่นในวัฒนธรรมของตนซึ่งเป็นเหตุผลเบื้องต้นในความรู้สึกรักถิ่นฐานและดินแดนของตนอย่างมาก อีกทั้งในช่วงที่สูญเสียการปกครองให้แก่อังกฤษ ความรู้สึกของความเป็นชาติร่วมกันหนึ่งเดียวทวีมากขึ้น ก่อนอังกฤษเข้ามานั้นอินเดียแบ่งแยกเป็นแคว้นแคว้นดินแดนเอกเทศ

เมื่อได้อิสระจากอังกฤษแล้วการรวมเป็นหนึ่งประเทศจึงมีขึ้น หนังสือการ์ตูนชุดนี้แสดงถึงวีรบรรพชนผู้ที่รวบรวมกำลังความสามารถเพื่อให้อินเดียได้เป็นประเทศที่ปกครองตนเองโดยสมบูรณ์ เช่น นักกวี ดังเช่น บันคิมและรพินทรานาถ นักกฎหมายเช่น อัมเบดการ์ นักการทหารเช่น นานาเดจี สุภาช จันดรา โบส และอีกหลายท่านที่อยู่ในหนังสือชุดนี้ การปลุกฝังความรักชาติเข้าไปในหัวใจเยาวชนผู้อ่านนี้มีแทรกปรากฏ เช่น คำกล่าวของเวียร์ ชวาร์การ์ “เมื่อประเทศของเราเป็นอิสระ เราต้องการนักเศรษฐศาสตร์ นักปกครอง และรัฐบุรุษ” รพินทรานาถ ฐากูร กล่าวปาฐกถาต่อหน้าการประชุมว่า “ความเป็นชาติบนแผ่นดินของเราที่เกิดขึ้นต่อสายตาของเรานั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจหรือไม่พอใจของกษัตริย์ (อังกฤษ) ประเทศของเราก็คือประเทศของเรา ตลอดกาล” สวามิ วิเวกานัน เขียนสุดุดิแก่ จัมฉะเทจี ตาตา ว่า “...สุภาพบุรุษผู้ถ่อมตนไม่ได้ไฝหาชื่อเสียงหรือตำแหน่ง รักด้วยความจริงใจ มีความรักอย่างประมาณไม่ได้ต่อแผ่นดินที่ให้กำเนิดตน” บิรลาปฏิเสธร้องราขอิสรียาภรณ์ชั้นอัศวินที่รัฐบาลอังกฤษมอบให้ แต่ท่านเข้ารับรางวัล ปัทมา วิภูชัน ซึ่งเป็นรางวัลสูงสุดที่รัฐบาลอินเดียมอบให้แก่ผู้มีคุณูปการต่อบ้านเมือง วีรบรรพชนร่วมกันเป็นรากฐานก่อสร้างชาติขึ้นมา เหตุการณ์ในช่วงการต่อสู้เพื่ออิสระนั้นจะถูกกล่าวถึงและนำเสนอในรูปแบบต่างๆ ให้รำลึกถึงอยู่เสมอ เยาวชนอินเดียให้ความยกย่องแก่บรรพชนเหล่านี้ ไม่เมิ่นเฉยลืมนั่น และเป็นต้นแบบสำคัญสำหรับเยาวชน ดังเช่นต้นแบบในศาสตร์สาขาวิชาที่เล่าเรียนอย่าง นักวิทยาศาสตร์ นักประพันธ์ นักการปกครอง ฯลฯ เนื่องจากมีปราชญ์ในแต่ละสาขาวิชา ความรู้สีกชาตินิยมและความรักชาติจึงเข้มข้นในตัวบุคคลอินเดีย และอินเดียได้เป็นประเทศอิสระเมื่อปี ค.ศ. 1947 เดินทางมาเป็นระยะเวลา 73 ปี ซึ่งถือได้ว่ายังคงอยู่ในยุคการสร้างและฟื้นฟูชาติ อินเดียใหม่ก่อตัวยอดขึ้นจากรากฐานเดิมที่มั่นคง

การย้าเตือนให้คำนึงถึงชาติของตนนี้ เกิดขึ้นจากคนหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น นักการเมืองการปกครอง ศิลปิน นักประพันธ์ นักธุรกิจ ครู

อาจารย์ เป็นต้น ทั้งจากผู้อาวุโสและวัยผู้ใหญ่ คำย้ำเตือนโดยเฉพาะสำหรับคนรุ่นใหม่สื่อสารผ่านหลายช่องทาง และหนังสือก็ยังคงเป็นสื่อเส้นทางสำคัญ หนึ่งในตัวอย่างนั้นคือ หนังสือเรื่อง What young India wants โดย Chetan Bhagat (2012) “...เช่นเดียวกับนักต่อสู้เพื่ออิสรภาพทุกๆ การพลีเสียสละของท่านนั้นเพื่อพวกเรา ให้เรามาประสานมือกันเพื่อทำให้อินเดียงอกงามขึ้น ไม่มีฮินดูอินเดียหรือมุสลิมอินเดีย ไม่มีปัญจาบหรือทมิฬอินเดีย ไม่มีวรรณะสูงอินเดียหรือวรรณะล่างอินเดีย ไม่มีแม้กระทั่งพรรคองเกรสอินเดียหรือพรรคบีเจพีอินเดีย แต่มีเพียงอินเดียหนึ่งเดียว ประเทศของพวกเรา ที่ซึ่งเราต้องการให้เป็นสถานที่ที่ดี เราต้องการเป็นชาติที่มีฐานะ ได้รับความเคารพ และมีสถานะที่ดีในสังคมโลก เราต้องการสังคมที่มีค่านิยมที่ดีงาม...”

นอกเหนือจากข้อคำสอนข้างต้นที่แสดงให้เห็นไปถึงวิธีคิดโลกทัศน์ของสังคมอินเดียแล้ว ยังมีการกระทำ เรื่องราว หรือคำสอนอื่นที่แทรกให้เห็นในหลายเรื่องด้วยกัน อาทิ ความเพียรพยายาม ผู้อาวุโสเมตตาต่อผู้น้อย ความอ่อนน้อมต่อผู้อาวุโส การให้อภัย และมุ่งกระทำหน้าที่เฉพาะตน การอุทิศงานศิลปวิทยาการเพื่อประโยชน์ส่วนรวมไม่ถือลิขสิทธิ์เฉพาะตน เป็นต้น คำสอนที่ก่อให้เกิดการกระทำอันเป็นคุณค่าที่สังคมนี้เห็นว่างาม

คำสอนที่ลึกเข้าสู่ตัวตน แม้เป็นเอกลักษณ์บุคลิกประจำกลุ่มสังคมและเป็นแบบฉบับเฉพาะ ดังเช่นความรู้สึกชาตินิยมของสังคมอินเดียอาจมีส่วนคล้ายคลึงและส่วนแตกต่างจากสังคมอื่น ทั้งนี้การปลูกฝังค่านิยมความรักชาติและภาคภูมิใจในชาติของตน ด้วยว่ามีประวัติที่ยิ่งใหญ่ มีความงอกงามในทุกๆ ด้านที่ความเจริญใดพึงมี ด้วยความยกย่องสังคมตนเองอย่างสูงของคนรุ่นหลัง มุมมองที่เห็นสังคมที่ยิ่งใหญ่ในอดีตของตนแล้วให้ความสำคัญนำมาเป็นศูนย์ความยิ่งใหญ่ในปัจจุบัน เมื่อยึดสังคมตนเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาสังคมอื่น เหล่านี้ทำให้เปิดโลกทัศน์เข้าใจสังคมภายนอกเฉพาะเพียงขอบเขตสายตา ความคิดและความรู้สึกของตน

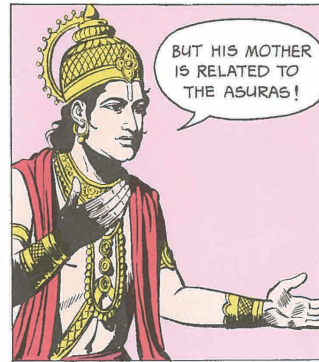
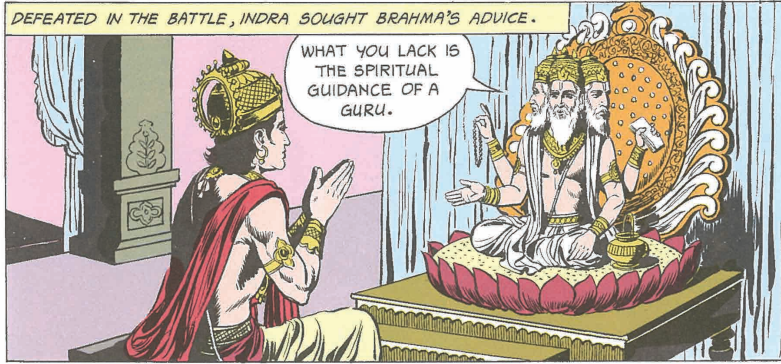

ฉะนั้นความเข้าใจ การยอมรับในวัฒนธรรมและกลุ่มคนที่แตกต่างเป็นเรื่องราวคำสอน ที่เมื่อนำเข้ามาไว้ในหนังสือการ์ตูนชุดนี้แล้ว จะแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ที่แท้จริงของสังคม

ชาวอินเดียเรียกประเทศตนเองว่า แม่อินเดีย หรือ ภารตมาตา คำนี้ถือได้ว่าเป็นคำรวมใจของคนประเทศนี้ อุดมการณ์ความรักชาติของอินเดียเกิดขึ้นอย่างสูงสุดในยุคการต่อสู้เพื่อการปกครองตนเอง และในช่วงเวลานั้นเรื่อยมา เกิดกลายเป็นความรู้สึกชาตินิยมในลักษณะเฉพาะของอินเดีย ด้วยความรักในวัฒนธรรมและเห็นว่าวัฒนธรรมของตนนั้นงดงาม ซึ่งเป็นความรู้สึกชาตินิยมในด้านหนึ่งเช่นกัน แบบแผนวิถีชีวิตหลายประการจึงยังคงดำเนิน อาทิ เครื่องแต่งกาย ศิลปะ ดนตรี สมุนไพรแบบอายุรเวทในชีวิตประจำวัน กระทั่งถึง จารีต ประเพณีความเชื่อ เป็นต้น และชาตินิยมอินเดียที่สืบเนื่องมาจากยุคต่อสู้เพื่ออิสรภาพได้ขับเคลื่อนมาสู่รูปแบบการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ในยุคปัจจุบัน อาทิ การสวมผ้าที่ผลิตในอินเดียเป็นหลัก การผลิตอุปกรณ์เครื่องใช้โดยอินเดียเอง เช่น ยานอวกาศ รถยนต์ เครื่องใช้ในครัว เครื่องมือการเกษตร ฯลฯ ความรู้สึกชาตินิยมนี้ผลักดันให้เกิดอุดมการณ์ความคิด และการกระทำหลายอย่างต่อประเทศทั้งนี้ความรู้สึกรักชาติหรือชาตินิยมของคนอินเดียมีพื้นฐานมาจากการรู้จักตัวตนในประวัติศาสตร์ มีประวัติศาสตร์ของประเทศและที่มาของบรรพบุรุษตนเองอย่างชัดเจน ในหนังสือการ์ตูนชุดเส้นทางสู่รากฐานของท่านี เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงถึงประวัติศาสตร์วิบุคล เทพเจ้า สถานที่ ซึ่งล้วนเป็นรากฐานของสังคมอินเดียในปัจจุบัน

4.3 แนวทางเพื่อการพัฒนาสังคมไทย

การทุนชุดนี้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมได้ในหลายประเด็นด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมเพื่อเด็กและเยาวชน ในข้อแนวทางเพื่อพัฒนาสังคมไทย แบ่งได้เป็น 2 ข้อ คือ

1. รูปแบบหนังสือการ์ตูน

1. ชื่อชุดหนังสือการ์ตูน “เส้นทางสู่รากฐาน”(The route to your roots) ถือเป็นคำสำคัญ ตัวบุคคลในการทุนนอกจากเป็นวีรบุรุษและวีรสตรีแล้วยังแสดงให้เห็นว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นรากฐานของชาติ วีรบุรุษและเรื่องราวต่างๆ ที่มาจากต่างท้องถิ่นต่างความเชื่อ แต่เหล่านั้นล้วนเป็นรากฐานที่รวมก่อรวม สร้างอินเดียขึ้นมาจากอดีตโบราณถึงอินเดียยุคใหม่ ถ้าอินเดียได้แสดงถึงบุคคลผู้เป็นรากฐานเช่นนี้ รวมถึงเรื่องราวอื่นๆ ทั้งนิทาน มุขปาฐะ ผู้อุทิศตนถวายแด่ศาสนา บุคคลสำคัญของศาสนานั้นๆ ประวัติศาสตร์เมือง เช่นนี้แล้วจะทำให้สังคมไทยได้รู้จักตนเอง เกิดความรู้สึกเคารพตนเองและคนร่วมชาติ และรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสังคมต่อจากวีรบุรุษและวีรสตรีเหล่านี้ เช่นที่อินเดียกำลังดำเนินอยู่

อีกทั้งเรื่องราวของบรรพชนในหนังสือการ์ตูนนั้นจะนำผู้อ่านไปสู่ที่มาของตนเอง เกิดความรู้และเข้าใจในรากฐานของตนนำไปสู่ความมั่นใจและภูมิใจในตัวเองและประเทศ ประเทศไทยอาจไม่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานอย่างเช่นอินเดีย แต่มีจุดเด่นอยู่หลายประการที่เป็นเอกลักษณ์ของตน ความภูมิใจในรากเหง้าจะปลูกฝังแก่เด็กและเยาวชนผ่านเรื่องราว ภาพการ์ตูน และคำสอน ซึ่งจะเพิ่มพูนความรักชาติ มีบรรพบุรุษเป็นต้นแบบ

320

2. การจำแนกหมวดการ์ตูนตามลักษณะเด่นทางสังคม การ์ตูนชุดนี้แบ่งเป็น 6 หมวด คือ 1. มหาเทพและปรัมปรา 2. นิทานและความหรรษา 3. นิทานร่วมสมัย 4. นิทานอินเดียโบราณ 5. ผู้กล้าหาญ 6. ผู้มีวิสัยทัศน์ ซึ่งโดยมากเน้นให้บุคคลเป็นตัวละครดำเนินเรื่องราว และทั้ง 6 หมวด แสดงเรื่องราวลักษณะเด่นของอินเดียที่นำมาจำแนกเป็นหมวดหมู่ แต่ละหมวดมีลักษณะเด่นจำเพาะแต่ละหมวดในการนำเสนอ เช่น ตำนานและปรัมปรา เป็นเรื่องราวบางตอนของเทพเจ้าต่างๆ ผู้ศรัทธาต่อเทพและสถานที่สร้างขึ้นเพื่อสักการะเทพ หมวดนิทานอินเดียโบราณแสดงถึงเรื่องนิยายหรือละครที่กวีในครั้งโบราณประพันธ์ไว้ หมวดผู้กล้าหาญนำเสนอความกล้าหาญในหลายด้าน ทั้งความรักของแม่ ความรู้ ความอาจหาญของสตรี ความเมตตาของนักรบผู้ยิ่งใหญ่ ใจที่รักชาติของนักต่อสู้เพื่อเอกราช หมวดผู้มีวิสัยทัศน์ แสดงเรื่องราวของบุคคลในสาขาอาชีพต่างๆ ตั้งแต่โบราณมาถึงยุคร่วมสมัย โดยกล่าวถึงเรื่องราวละเอียดเริ่มตั้งแต่การกำเนิด ครอบครัว การศึกษา กิจการงาน กระทั่งสิ้นสุดชีวิต และทุกหมวดนั้นมีการนำเสนอเรื่องราวน่าติดตาม

321

สำหรับประเทศไทย การจำแนกหมวดหมู่เน้นขึ้นกับความโดดเด่นของลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งนอกจากเรื่องราวของบุคคลแล้วยังมีลักษณะเด่นที่อาจกล่าวถึงได้อีก เช่น ศาสนาที่อาจหมายรวมถึงภิกษุ ศาสนสถาน และผู้อุปถัมภ์ศาสนา เรื่องราวของประเพณี เรื่องราวความเป็นมาของสถานที่ ความเชื่อท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งทำให้ผู้อ่านมีความรู้ในภาพกว้างเกี่ยวกับประเทศผ่านภาพวาดการ์ตูน และลักษณะเช่นนี้ทำให้เข้าใจสังคมไทยในด้านต่างๆ มากขึ้น อีกทั้งเรื่องราวแสดงออกผ่านการรังสรรค์รูปแบบการ์ตูนที่สวยงามเหมาะสมกับผู้อ่านคนไทย

3. การนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นต่างๆ ชุดหนังสือการ์ตูนได้พยายามนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นต่างๆ ผ่านวีรบุรุษและตำนานของท้องถิ่นนั้นๆ ทั่วทุกพื้นที่ ทั้งภาคใต้ ดินแดนแถบทะเลทราย นักรบจาก

ภาคอีสาน ในเขตชมพูทวีปในอดีต มีอินเดียในปัจจุบันเป็นส่วนสำคัญของทวีปและแบ่งเป็นแคว้นต่างๆ ซึ่งแต่ละแห่งมีเอกลักษณ์ด้านต่างๆ เป็นของตน ชุมการ์ตูนเส้นทางสู่รากฐานของท่าน ได้พยายามกล่าวถึงบุคคลสำคัญและเรื่องราวตำนานของแต่ละท้องถิ่นซึ่งสิ่งที่หยิบยกขึ้นมาจัดทำเป็นเล่มการ์ตูนนั้น นับแล้วเป็นจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับประเทศที่มีวัฒนธรรมหลากหลายและพื้นที่กว้างใหญ่นี้ แต่สิ่งที่ได้นำเสนอนั้นถือเป็นตัวอย่างเรื่องราวและบุคคลอีกมากมายจากท้องถิ่นนั้นๆ

การกล่าวแสดงให้เห็นถึงวิบุรุษ และเรื่องราวของท้องถิ่นต่างๆ นี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสังคมไทย เนื่องด้วยว่าประเทศไทยประกอบขึ้นด้วยคนหลายกลุ่มชาติพันธุ์ พื้นที่กายภาพ ภาษา ประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรมด้านต่างๆ ทุกๆ ท้องถิ่นรวมกันจึงเป็นชาติไทยในปัจจุบัน คนในประเทศควรรู้และเข้าใจในความแตกต่าง หรือความเหมือนของเพื่อนร่วมชาติ โดยเฉพาะการปลูกฝังให้เกิดความรู้ความเข้าใจนี้แก่เด็กและเยาวชน เฉพาะอย่างยิ่งแล้วการกล่าวถึงภาคต่างๆ แต่ละภูมิภาคมีวิบุรุษและประวัติศาสตร์ที่ยาวนานของท้องถิ่น คนในแต่ละพื้นที่ควรได้ทำความรู้จัก และศึกษาประวัติศาสตร์ของตนอย่างถ่องแท้เช่นกัน โดยผู้มีความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ศึกษา รวบรวมและจัดทำ นำเสนอในรูปแบบต่างๆ อาทิ หนังสือ ชุมการ์ตูน หนังสือประเภทเรื่องเล่า หนังสือรูปภาพแรงงาหรือระบายสี การจัดทำในรูปแบบออนไลน์ หนังสือเรียน หรือการสอดแทรกในบทเรียน วิชาต่างๆ ซึ่งอาจสร้างให้เกิดความภูมิใจ และรู้ประวัติศาสตร์ชาติของตนได้ครอบคลุมมากขึ้น

4. การปลูกฝังคำสอน การปลูกฝังคำสอนในชุมการ์ตูนนี้มี 2 ลักษณะ คือ คำสอนที่แทรกอยู่ในคำกล่าวหรือคำสนทนาของตัวละคร และคำสอนในตอนท้ายเรื่อง ดังเช่นเรื่องเล่าจากปัญญาตันตระ การไม่กล่าวคำสอนอย่างตรงๆ แต่กลืนไปกับเรื่องราว คำสอนที่เป็นวิถีปฏิบัติของบรรพชน คำสอนในการ์ตูนนี้เป็นการย้ำเตือนวิถีปฏิบัติตามรากฐาน

วัฒนธรรมอินเดีย เช่น การเคารพครู หน้าที่ของภรรยา-สามี การเชื่อฟัง บิดา-มารดา ฯลฯ ถึงแม้จะดูเหมือนว่าสิ่งนั้นเป็นเพียงคุณธรรมพื้นฐานทั่วไป ที่คนควรกระทำ แต่ในรายละเอียดนั้นมีความแตกต่างไปในแต่ละสังคม ดังเช่น การเคารพครู สำหรับสังคมอินเดียครูเป็นผู้ให้กำเนิดจิตวิญญาณ คนทุกคนต้องมีครูสอนวิชาความรู้จึงจะเป็นคนที่สมบูรณ์ แม้แต่เทพเจ้า ยังต้องแสวงหาครู ความเคารพและเชื่อฟังครูนั้น ศิษย์ให้ความสำคัญไว้อย่างสูง ลักษณะเช่นนี้อาจแตกต่างไปจากสังคมอื่น สำหรับประเทศไทย แล้วคุณธรรมพื้นฐานประจำสังคมที่สามารถสอดแทรกคำสอนได้ อาทิ การเคารพผู้อาวุโส ความกตัญญู ความอ่อนน้อม เป็นต้น

การสอดแทรกคำสอนแก่เด็กและเยาวชนผ่านสิ่งที่พวกเขาชื่นชอบ นอกจากได้ความสนุกแล้วยังได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ ทักษะทางภาษา อีกทั้งวิธีการเช่นนี้เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถเป็นแนวทางที่จะปลูกฝังแทรกซึมลักษณะนิสัยให้แก่เยาวชน รวมไปถึงคุณธรรมจรรยาด้วย ทั้งคำสอนต่างๆ นั้นสะท้อนถึงวัฒนธรรมของสังคมนั้น

323

5. รูปภาพการ์ตูน ถึงแม้ว่าภาพวาดการ์ตูนได้นำรูปแบบการ์ตูนอเมริกาเป็นต้นแบบ แต่ก็ได้สอดแทรกประเพณีการวาดภาพของอินเดียเองด้วย ดังเช่น ลักษณะการวาดภาพด้านข้างครึ่งตัวตามสำนักศิลปะอินเดียโบราณ และรูปแบบการใช้สีในรูปภาพนั้น โดยเฉพาะเรื่องราวในอดีตโบราณ และรูปแบบการใช้สีในรูปภาพ ภาพวาดการ์ตูนในทุกหมวดนั้นไม่เหมือนกันทั้งหมด บางเล่มมีความต่างจากเล่มส่วนใหญ่ ดังเช่น เรื่องเล่าจากปัญจตันตระ เรื่องราวชาดก เรื่องเล่าจากทิโตนเทศ ซึ่งมีลายเส้นที่เรียบง่ายกว่า แต่ทั้งหมดมีลักษณะโดยรวมเหมือนกันคือ การแสดงออกทางสีหน้าที่แสดงให้เห็นถึงอารมณ์ได้ชัดเจนและสอดคล้องกับประโยคสนทนาของตัวละครหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ลักษณะภาพวาดการ์ตูนมีผลต่อความชื่นชอบของผู้อ่าน นอกจากเนื้อเรื่องและเรื่องราวที่น่าสนใจติดตามแล้ว เทคนิควิธีการและรูปแบบในการจัดทำหนังสือการ์ตูนก็เป็นส่วนสำคัญที่

ทำให้หนังสือการ์ตูนชุดนี้ได้รับความนิยมอย่างยาวนาน รูปภาพการ์ตูนในชุดที่มีทั้งลักษณะสากลและมีเอกลักษณ์ศิลปะไทยแทรกไว้ ลักษณะเช่นนี้อาจโน้มน้าวใจให้สนใจติดตามเรื่องราวการ์ตูนมากขึ้นได้

6. การอ่าน ยุคสมัยนี้ที่หลายคนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่นิยมอ่านข้อมูลจากหน้าจออิเล็กทรอนิกส์ แต่สำหรับเยาวชนอินเดียยังคงชื่นชอบการอ่านจากเล่มหนังสือการ์ตูน ในร้านขายหนังสือก็ยังคงมีหนังสือการ์ตูนวางจำหน่ายรวมถึงการ์ตูนชุดนี้และหนังสือการ์ตูนอื่นๆ จากสำนักพิมพ์นี้ซึ่งหาซื้อและอ่านได้ทั่วไป และถึงแม้จะมีการ์ตูนหลายลักษณะ หลากหลายเรื่องจากอินเทอร์เน็ต แต่ตัวรูปเล่มหนังสือการ์ตูนก็เป็นสิ่งที่ยังคงอ่านและมีไว้ที่บ้าน ในแรกเริ่มนั้นแม่เป็นผู้นำการอ่านให้แก่เด็กๆ เมื่อก่อนนั้นคนรุ่นยายายจะเล่านิทานและอ่านคัมภีร์ทางศาสนาให้เด็กๆ ในบ้านฟัง แต่ในยุคที่มีการผลิตหนังสือขายแพร่หลาย หนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนจึงสะดวกในการจัดหาเพื่ออ่านได้มากขึ้น โดยธรรมชาติแล้วการ์ตูนเป็นสิ่งที่คนชอบโดยเฉพาะเด็กเยาวชน การจัดทำชุดการ์ตูนเกี่ยวกับชาติไทยและสนับสนุนให้เกิดการอ่านโดยมีประจำไว้ที่บ้านหรือโรงเรียน และส่งเสริมโดยการจัดสรรเวลาในการอ่าน ทั้งจากโรงเรียนและที่บ้าน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะก่อให้เกิดการอ่านการ์ตูนไม่มากนักน้อย

324

2. รายการโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ ลักษณะเดียวกับหนังสือการ์ตูน

วีรบุรุษเหล่านี้ไม่ได้อยู่เฉพาะในรูปแบบหนังสือแต่เรื่องราวความสำคัญทั้งตัวบุคคลและเหตุการณ์ยังนำมานำเสนอในรูปแบบภาพเคลื่อนไหวทั้งการ์ตูน บทละคร ภาพยนตร์ และสารคดี ยกตัวอย่างรายการที่ฉายผ่านช่องโทรทัศน์และเผยแพร่ซ้ำในสื่อออนไลน์นั้น มีเรื่องราวตัวบุคคลที่สอดคล้องกับการ์ตูนที่ศึกษา ซึ่งสามารถนำมาเป็นตัวอย่างวิธีการเพื่อใช้ในเรื่องการเผยแพร่ในประเทศไทยได้

1. รายการสารคดีวีรบุรุษ วีรบุรุษในยุคเรียกร้องอิสรภาพนำมาฉายเป็นตอนสั้นๆ เช่น รายการสารคดีสั้นๆ The Unsung Heroes นำเสนอถึงวีรชนที่อุทิศสละตนเองในช่วงปฏิวัติเพื่อเรียกร้องอิสรภาพของประเทศ เป็นเหล่าวีรบุรุษที่ไม่ค่อยได้ถูกกล่าวขานถึง หรือไม่ถูกนำเสนออย่างโดดเด่น แต่บุคคลเหล่านี้ต่างเสียสละตนเพื่อเอกราชของชาติ ซึ่งนำเสนอประมาณ 2 นาที ช่วงค้นรายการต่างๆ ทางสถานีโทรทัศน์ราชสภา หรือการนำเสนอเรื่องราวบรรพบุรุษคนสำคัญในประวัติศาสตร์ เช่น รายการ Bharatvarsh: A Journey from Siddhartha to Guatama Buddha, Story of Chanakya, The Author of Arthshastra, Story of Mauryan Emperor Ashoka Samrat ช่อง ABP News รายการ In Depth-Global Indian CEOs, Sardar Patel, C.V. Raman, Swami Vivekanand ช่องราชสภา (Rajya Sabha TV) เป็นต้น

การนำเสนอสารคดีค้นเวลาช่วงข่าว รายการสารคดี รายการบันเทิงเชิงสารคดีต่างๆ ซึ่งใช้เวลาในการนำเสนอเพียงไม่กี่นาที พร้อมดนตรีประกอบดึงดูดอารมณ์และความสนใจ เป็นอีกแนวทางที่จะส่งเสริมให้สังคมไทยได้รู้จักประวัติศาสตร์ของชาติมากขึ้น และเป็นความรู้ที่อยู่ในชีวิตประจำวัน

325

2. การนำเสนอบทประพันธ์วีมาจัดทำในรูปบทละครโทรทัศน์ เช่น เรื่อง Bharat Ek Khoj สร้างจากหนังสือเรื่อง The Discovery of India โดยบัณฑิตยาราล เนห์รู เรื่อง Malgudi Days (เรื่องราวของคนและครอบครัวแตกต่างกันไปในเมืองเล็กๆ ชื่อ Malgudi) โดย R.K. Narayan เรื่อง Stories by Rabindranath Tagore: Kabuliwala, Choker Bali, Samaapi, A Story of a Muslim Girl โดย Rabindranath Tagore เรื่อง Bharat Ek Khoj สร้างจากหนังสือเรื่อง The Discovery of India โดย บัณฑิตยาราล เนห์รู เรื่อง Tehreer...Munshi Premchand Ki: Godaan, Kafan, Saree, Nirmala โดย Munshi Premchand เรื่อง Amarawati Ki Kathayen: Little fish, Don't Tell Anyone, Bus, The lamb เป็นต้น บทประพันธ์ที่นำมาฉายเป็นบทละครนี้ มีการถ่ายทำที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย แต่เนื้อหาของบทละครยังคงไว้ตามต้นเรื่องของนักประพันธ์

326

กวี นักปราชญ์ นักประพันธ์ทั้งในอินเดียโบราณจากภูมิภาคต่างๆ และยุคร่วมสมัยที่ได้รังสรรค์งานที่สร้างสรรค์ต่อสังคม สังคมไทยสามารถคัดสรรบทประพันธ์ของกวีไทยในอดีตแต่ละพื้นที่ของประเทศ มาจัดทำเป็นละครโทรทัศน์เป็นตอนต่อเนื่องไม่ยาวนานจนนอกจากได้ความเพลิดเพลินแล้วยังได้เรียนรู้วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย และยังทำให้คนแต่ละภูมิภาคเข้าใจอัตลักษณ์ของเพื่อนร่วมชาติมากขึ้น

3. ประวัติศาสตร์เมือง สถานที่สำคัญหรือสถานที่ทางประวัติศาสตร์จัดทำเป็นรายการผ่านสถานีโทรทัศน์ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งไม่เพียงทำให้ได้ประจักษ์ถึงประวัติของประเทศ แต่ยังแสดงถึงความเชื่อมโยงของผู้คน (ซึ่งประกอบด้วยหลากหลายเผ่าพันธุ์) กับสถานที่นั้น เช่น รายการ Ekaant: Nalanda, Bijapur, Daulatabad รายการ Forts of India สถานี Doordarshan National รายการ History of Patliputra สถานี Aaj Tak รายการ Talking History (เช่น ตอน Delhi: From Pre History to Chauhan Era, The Foundation

of Delhi Sultanate, Mysore: Karnataka's Cultural Capital, Past and Present, Amritsar: The Tale of a City), Grand Structures (เช่น The Humayun's Tomb, Inside Rashtrapati Bhavan, The Red Fort Story, The Cellular Jail), Building Blocks of Bharat สถานี ราชสภา และรายการ Indianama เป็นลักษณะรายการสารคดีสั้นๆ เวลา ประมาณ 1 นาที คั่นรายการต่างๆ นำเสนอเกี่ยวกับสถานที่ บุคคลสำคัญของอินเดียและของโลก เช่น Homi J. Bhabha: Father of Indian Atomic programme, Sardar Patel-Iron Man of India, Nelson Mandela, Saina Nehwal (นักแบดมินตันหญิง), Mary Kom (นักชกหญิง) ฯลฯ

จังหวัดต่างๆ ในประเทศไทยมีประวัติศาสตร์ที่คนในประเทศยังไม่รู้ หรือคนไทยเองยังไม่รู้จักกันเท่าใดนัก รวมถึงสถานที่สำคัญทั่วประเทศ แม้จะมีการจัดทำบ้าง แต่การจัดทำและนำเสนอยังไม่แพร่หลายเท่าใดนัก ดังเช่น รายการพินิจนคร รายการสยามศิลป์

เรื่องราวที่จะนำคนให้รู้จักรากฐานของประเทศตนเองนั้น ไม่จำเพาะอยู่ในรูปหนังสือเท่านั้น แต่ยังโลดแล่นอยู่ในสถานีโทรทัศน์ทุก ช่องของอินเดีย ทั้งดำเนินการโดยเอกชนและรัฐบาล ซึ่งนำมาเสนอฉาย อยู่เสมอทั้งในรูปแบบสารคดี เช่น รายการ Samvidhaan 10 ตอน เป็น ละครจากเรื่องจริงเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญและกำเนิดธงชาติ รายการ Law in making ว่าด้วยพระราชบัญญัติต่างๆ รายการ Indepth ว่า ด้วยเหตุการณ์สำคัญในปัจจุบัน ฯลฯ และละครโทรทัศน์ เช่น เรื่องราว มหาภายุ เรื่องราวของบุคคลในประวัติศาสตร์ อาทิ Razia Sultan, Chakravartin Ashoka Samrat, Prithviraj Chauhan, Jhansi Ki Rani, Peshwa Bajirao เป็นต้น นอกจากนี้ยังจัดทำรายการที่ส่งเสริมความคิด และการรู้จักประเทศของตนเองในอีกด้าน เช่น การนำเสนอและแนะนำ การทำงานของทหารตามค่ายชายแดน เช่น รายการ Jai Jawan โดยการ เชิญดารายอดนิยมไปเยี่ยมเยียน ร่วมทำกิจกรรมกับบรรดาเหล่าทหาร และ กล่าวเกริ่นถึงประวัติศาสตร์พื้นที่ชายแดนนั้น เช่น Jai Jawan with Varun

327

Dhawan, Jai Jawan with Amir Khan, Jai Jawan with Rani Mukherji, Jai Jawan with Vidya Balan เป็นต้น รายการ National Security นำเสนอประวัติศาสตร์เขตแดนและวิธีการทำงานของทหารหน่วยรบชายแดนนั้นๆ เป็นลักษณะแทรกนัยการสวดอิทการ เช่น ITBP in Ladakh, BSF in Thar, BSF In Mysterious Rann of Kutch, Indian Navy: Ensuring Secure Seas for a Resurgent Nation เป็นต้น รายการ Women Fighter Pilots เช่น Indian Women Touching the Skies, Day in the Life of a Fighter Pilot, First Solo Flight in Fighter Aircraft เป็นต้น รายการ Regiment Diaries นำเสนอการทำงานของทหารกลุ่มต่างๆ เช่น Rajput Regiment, Dogra Regiment, Maratha Light Infantry, Jat Regiment เป็นต้น รายการ Eureka นำเสนอการทำงานของนักวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ โดยสนทนาพบบปะกับนักวิทยาศาสตร์คนนั้นๆ รายการ Guftagoo สนทนาพูดคุยกับศิลปินหลากหลายสาขา เช่น ศิลปินวาดภาพ นักประพันธ์ นักแสดงละครเวที นักแสดงภาพยนตร์ ฯลฯ รายการ Jai Kisan ว่าด้วยการทำงานและผลิตผลของเกษตรกร

ยังมีรายการอีกมากมายในช่องสถานีต่างๆ ของอินเดียที่น่าเสนอรายการสาระอย่างต่อเนื่อง หลายรายการได้รับความสนใจในการรับชม เช่น รายการที่ดำเนินการโดยคนรุ่นใหม่ รายการ Mathematical Sonders of India, Astronomical Wonders: Konark Temple and Jantar Mantar รายการ Ekaant เป็นต้น รายการ Colours of India (ถึงปัจจุบันมีกว่า 330 ตอน) นำเสนอวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะในพื้นที่ต่างๆ รายการ Campus debate นักศึกษาในมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ถกถึงหัวข้อต่างๆ เช่น Juvenile Justice System in India, Youth and Caste Prejudice, Social Networking เป็นต้น

หลังจากนำเสนอผ่านรายการประจำวันในสถานีโทรทัศน์แล้ว ยังนำมาฉายซ้ำในสื่อออนไลน์ด้วยเช่นกัน รายการลักษณะนี้ทั้งที่มีความเชื่อมโยงกับเรื่องราวในการ์ตูน และที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อให้เข้าถึงผู้อ่าน

328

และผู้ชมได้มากขึ้น ลักษณะรายการเช่นนี้อาจเป็นแนวทางในการจัดทำในประเทศไทยได้ โดยเฉพาะในสื่อออนไลน์ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้คนได้เรียนรู้และเข้าถึงได้มากขึ้น

สรุป

ที่จริงแล้วอาจกล่าวได้ว่า การจัดทำการ์ตูนชุดเส้นทางสู่รากฐานของท่านซึ่งเรียบได้ตั้งสารานุกรมนี้มีคุณค่า คุณูปการมากมาย โดยเฉพาะกับเยาวชนหรือผู้อ่านชาวอินเดียเพราะจิตใจของพวกเขาได้ “เข้าไป” ในเรื่องราวนั้น สำหรับผู้อ่านที่ไม่ใช่อินเดียถึงจะได้ประโยชน์จากการอ่านแต่เพียง “ได้รู้” อินเดียมากขึ้น การ์ตูนแต่ละเล่มมีการคิดวิเคราะห์และกระบวนการของความตั้งใจ เป็นเวลา 51 ปีแล้วที่หนังสือการ์ตูนชุดนี้ก็ยังทำหน้าที่หมุนเวียนเปลี่ยนผ่านไปสู่มือเยาวชนรุ่นต่อรุ่น

ด้วยนัยสำคัญที่มีอยู่ในการ์ตูนชุดนี้ ดังเช่น ความชื่นชอบในการอ่านการ์ตูนนี้ที่มีต่อเนื่องมายาวนาน เป็นเรื่องราวหัวใจของอินเดียอาทิเกี่ยวกับเทพเจ้า ประวัติศาสตร์ยุคต่างๆ มุขปาฐะท้องถิ่น ฯลฯ ตามที่ได้พรรณนามาก่อนหน้าและจากเรื่องราวการ์ตูนที่ได้อ่านศึกษาแล้วนั้นทำให้ได้เข้าใจถึงโลกทัศน์ทางสังคมของอินเดีย ผ่านคำสอนที่สอดแทรกไว้ในการ์ตูนแต่ละเรื่อง คำสอนที่กล่าวนั้นเป็นการย้ำคำสอนที่ใส่ไว้ในรูปข้อคำถาม หรือบทสนทนาในแต่ละเรื่อง ซึ่งเมื่อจำแนกเป็นข้อๆ แล้วจะเห็นได้ว่า คุณธรรมที่คนอินเดียปลูกฝังให้แก่เยาวชนนี้ เป็นจริยธรรมเบื้องต้นที่คนต้องมีไว้ประจำตน และนำไปถึงการมองโลกหรือความคิดที่คนอินเดียมีต่อการกระทำนั้นๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นคุณธรรมประจำชาติและสังคมที่มีมาแต่โบราณ สืบเนื่องต่อมาโดยให้เยาวชนธำรงไว้ คำสอนสำหรับเยาวชนนี้เองที่ทำให้เห็นโลกทัศน์อุดมคติทางสังคมของอินเดียได้ชัดเจน เพราะการใช้ถ้อยคำที่สื่อสารชัดเจนและบอกคำสอนให้แก่เยาวชนซึ่งเป็นวัยเบื้องต้นที่ต้องปลูกฝังวิธีคิดและแนวทางปฏิบัติที่สังคมนั้นๆ เห็นว่าดีงามที่สุด

นอกจากความรู้และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ผู้อ่านได้รู้
เข้าใจ ตามความตั้งใจและวัตถุประสงค์แรกของการจัดทำการ์ตูนของผู้ริเริ่ม
จัดพิมพ์คือ ลุงไป ที่เด็กๆ ชาวอินเดียเรียก หรือ อนันท์ ไป แล้ว การ์ตูนนี้
ยังเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างชาติด้วย การนำผู้อ่านเยาวชนไปสู่รากฐาน
ของชาติผ่านวีรบรรพบุรุษและเรื่องราวต่างๆ เป็นการสร้างความภาคภูมิใจ
ความมั่นใจ ความเคารพเทิดทูนชาติของตน และก่อร่างสร้างชาติต่อจาก
ปีกแผ่นพื้นฐานที่บรรพบุรุษร่วมกันวางรากฐานไว้ให้

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการ์ตูนชุดนี้ในแง่มุมที่จะสามารถนำไปเป็น
แนวทางในการพัฒนาสังคมไทยได้นั้น ประการหนึ่งคือ การจัดทำหนังสือ
การ์ตูนที่มีความเป็นสากลและแทรกเสริมความเป็นไทย การปรับหมวด
หมู่และเนื้อหาตามลักษณะของสังคมไทย ตั้งแต่การวาดภาพ เรื่องราวของ
ท้องถิ่นและชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ศาสนา ความเชื่อของพื้นที่ท้องถิ่น
อันที่จริงแล้ว ความรู้ประวัติศาสตร์ของชาตินั้นยังอยู่ในขอบเขต
จำกัดและเป็นการจำกัดขอบเขตในบางครั้ง ซึ่งอาจต้องขยายทั้งปริมาณ
รูปแบบของการนำเสนอความรู้ ดังเช่น นอกจากหนังสือเรียนหรือหนังสือ
เชิงวิชาการแล้ว การจัดทำหนังสือให้เหมาะกับช่วงวัย เช่น หนังสือภาพ
วาดระบายสีที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติในด้านต่างๆ หนังสืออ่านง่าย
พร้อมภาพประกอบ หนังสือการ์ตูน การนำเสนอในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว
ในสื่อ และขยายขอบเขตนิยามคำว่า ชาติไทย ที่ประกอบด้วยความหลากหลาย
ทั้งด้านกายภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ผู้คนหลากหลาย
ความเป็นมา ภาษา ประเพณี ความศรัทธาประจำถิ่น ศาสนาต่างๆ วิถีบุคคล
รวมถึงชาวต่างชาติผู้สร้างคุณูปการต่อประเทศไทย เป็นอาทิ

ในด้านคำสอนที่สอดแทรกในการ์ตูนนี้ เป็นวิธีการสำคัญในการ
ปลูกฝัง ย้ำคุณธรรมหรือจริยธรรมประจำชาติที่ควรประพฤติแก่เยาวชน
ผู้อ่านได้ เช่น ความอ่อนน้อม ความถ่อมตน ความเอื้อเฟื้อและเมตตา
ความกตัญญู ความเคารพผู้อาวุโส ซึ่งล้วนเป็นเอกลักษณ์พฤติกรรมของ
คนไทย ข้อมูลในการ์ตูนยังขยายไปสู่การจัดทำรายการในสถานีโทรทัศน์

แบบสั้นๆ คั่นรายการอื่น การนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์และการ์ตูนแอนิเมชันตามพัฒนาการยุคสมัย ทั้งนี้รูปเล่มหนังสือก็ยังคงเป็นอุปกรณ์สำคัญในหลายด้านนอกเหนือจากปลุกนิสัยรักการอ่าน เช่น หนังสือการ์ตูนเป็นศูนย์กลางให้สมาชิกในครอบครัวได้ใกล้ชิดกัน หนังสือที่สามารถหยิบจับได้ทันที จะนำผู้อ่านเข้าไปสู่เรื่องราวได้ง่ายขึ้น จินตนาการที่เกิดจากภาพวาด ฯลฯ หลังจากนำเสนอผ่านรายการประจำวันในสถานีโทรทัศน์แล้วยังนำมาฉายซ้ำในสื่อออนไลน์ด้วยเช่นกัน รายการลักษณะนี้ทั้งที่มีความเชื่อมโยงกับเรื่องราวในการ์ตูนและที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อให้เข้าถึงผู้อ่านและผู้ชมได้มากขึ้น ลักษณะรายการเช่นนี้อาจเป็นแนวทางในการจัดทำในประเทศไทยได้ โดยเฉพาะในสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้คนได้เรียนรู้และเข้าถึงได้มากขึ้น ทั้งนี้ผู้ปกครองและพ่อแม่เป็นส่วนสำคัญในลำดับแรกในการนำทางชีวิตลูก การปลูกฝังและส่งเสริมบุคลิก และผู้เยาว์ในครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันและอนาคตข้างหน้า ดังเช่นที่ได้กล่าวถึงในการศึกษานี้

331

อินเดียเป็นชาติที่มีความมั่นคงและเข้มแข็งในตนเอง ด้วยรากฐานและรากแก้วที่ยังลึกหนักแน่น กิ่งก้านแตกแขนงจะเติบโตไปภายหน้ายิ่งขึ้น ถึงแม้จะเป็นดินแดนที่เป็นแอ่งแห่งความหลากหลาย อีกทั้งผ่านพบความทุกข์ยากสาหัส เฉพาะอย่างยิ่ง การเป็นประเทศในอาณัติอาณานิคมซึ่งก็ผ่านเป็นอดีตไปแล้ว คนอินเดียมีจุดรวมใจหนึ่งเดียวนั่นคือ แม่อินเดีย ภาร์ตมาตา เป็นแผ่นดินบรรพบุรุษทั้ง ครู พ่อแม่ ศาสดา พระราชา และอีกมากมายอยู่บนแผ่นดินนี้ บ้านที่เป็นศูนย์รวมจิตวิญญาณหลายฝ่ายหลายบุคคลจึงอุทิศตนสร้างสรรค์เพื่อคนในชาติรุ่นต่อไป ดังเช่นหนึ่งในงานสำคัญนั้นคือ การ์ตูนชุดเส้นทางสู่รากฐานของท่าน

4.4 ข้อจำกัดในการศึกษา

1. การ์ตูนทุกเรื่องมีคำเรียกชื่อบุคคล สถานที่ที่เป็นศัพท์เฉพาะในภาษาของอินเดีย การเขียนศัพท์ต่างๆ นั้นจึงใช้วิธีการถอดตามอักษรภาษาอังกฤษที่เขียนในหนังสือการ์ตูนเรื่องนั้นๆ ทั้งนี้อาจไม่มีความแม่นยำเที่ยงตรงนัก ดังเช่น S ที่อาจแสดงได้ถึงอักษร ส ศ หรือ ซ ในภาษาไทย หรือ N ที่อาจเป็นได้ทั้ง น ณ ญ ทั้งนี้คำศัพท์อินเดียใดที่ปรากฏเป็นภาษาไทยแล้วโดยท่านผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ผู้วิจัยเขียนตามรูปแบบภาษาไทยในคำนั้นๆ ตามที่ปรากฏแพร่หลาย

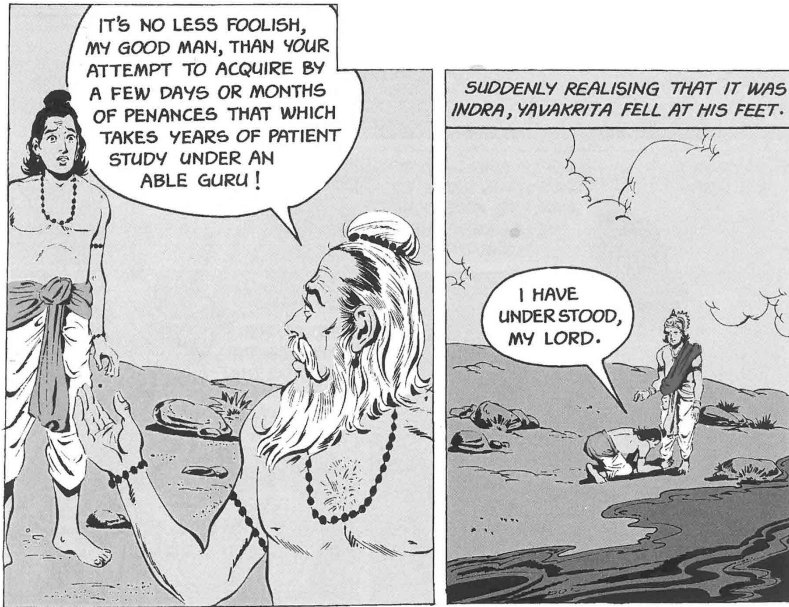
2. การถอดคำ หลายคำถอดตามอักษรภาษาอังกฤษไม่ได้ถอดออกมาเป็นคำในภาษาไทย เช่น เขียนว่า เดช ที่ออกเสียงหรือถอดเสียงเป็นภาษาไทยว่า เทส ที่หมายถึงประเทศ และคำที่เขียนว่า มังกลา ในภาษาไทยคือมณฑล เป็นต้น

3. หนังสือการ์ตูนชุดนี้มีจำนวนทั้งหมดกว่า 450 เล่ม ซึ่งแต่ละเรื่องมีความน่าสนใจอย่างยิ่งแต่ด้วยข้อจำกัดด้านเวลา จึงไม่สามารถศึกษาการ์ตูนได้ทุกเล่ม อย่างไรก็ตามหนังสือการ์ตูนบางเล่มขาดตลาดและไม่ได้จัดพิมพ์ในบางช่วงเวลา

332

333

4.5 ข้อเสนอแนะ

1. การรื้อฟื้นเส้นทางสู่รากฐานของท่านมีจำนวนกว่า 450 เล่ม ผู้สนใจสามารถนำไปศึกษาค้นคว้าในด้านอื่นๆ ได้ ดังเช่น การปลูกฝัง คุณธรรม การอ่าน หนังสือนอกห้องเรียน การนำเสนอการรื้อฟื้นเพื่อความ น่าสนใจ การศึกษาระดับเด็กและเยาวชน ภาษาอังกฤษ เป็นต้น
2. แนวทางในการจัดทำการ์ตูนที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน ในระยะยาวสำหรับผู้จัดทำหนังสือแก่เด็กและเยาวชนของชาติ
3. หนังสือการ์ตูนเกี่ยวกับประเทศไทย สามารถจัดทำเป็นภาษาอังกฤษควบคู่กับฉบับภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาแก่เยาวชนและ ผู้สนใจ

334

The Gita

The Song of Eternal Wisdom

Gita, short for Bhagavad Gita, 'the Divine Song', is a philosophical dialogue in the Mahabharata.

The setting is the start of the great war between the Kauravas and the Pandavas. Arjuna, the Pandava hero, finds himself ranged against his elders, close kin, friends and teachers. The thought of piercing them with his arrows disturbs him deeply. Distraught, he breaks down, throws away his bow and declares that he will not fight.

There, in the middle of the battlefield of Kurukshetra, Krishna counsels his friend about life as well as his duty as a warrior so that he can fight the war with full moral conviction.

Amar Chitra Katha is a glorious tribute to India's rich cultural heritage. These books have been an integral part of my children's early years, as they have been for many other families across India. Comics are a great way of reaching out to children, inculcating reading habits and driving their quest to learn more about our roots.

- NARAYAN MURTHY, CHIEF MENTOR, INFOSYS

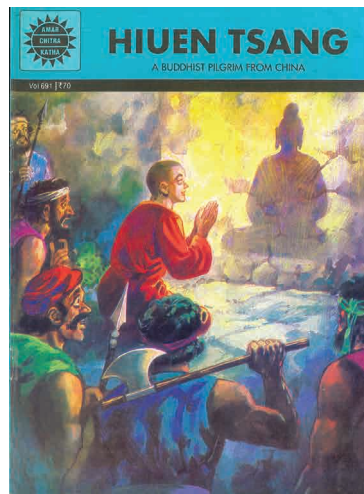
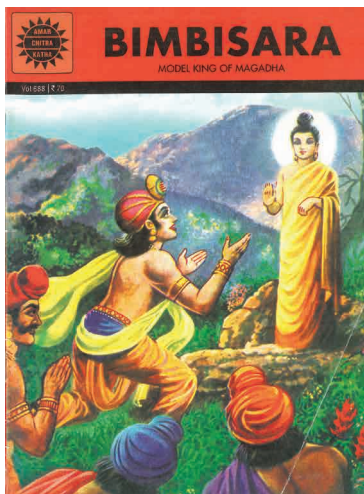

การคำนวณ

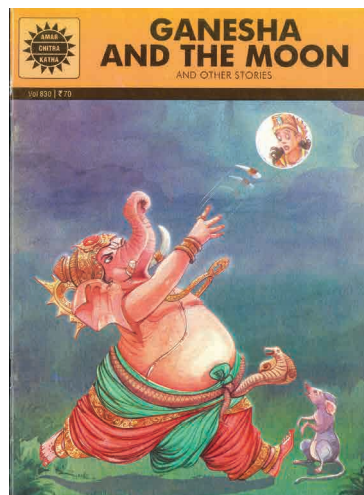
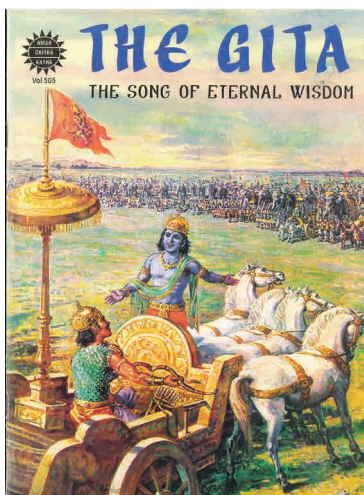

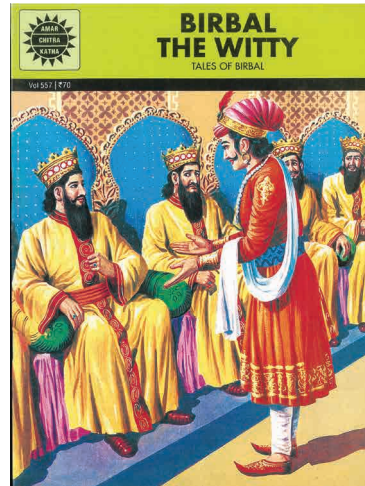
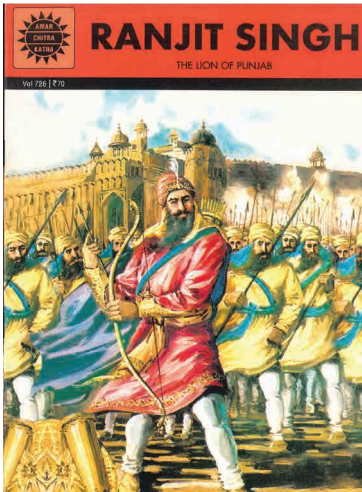
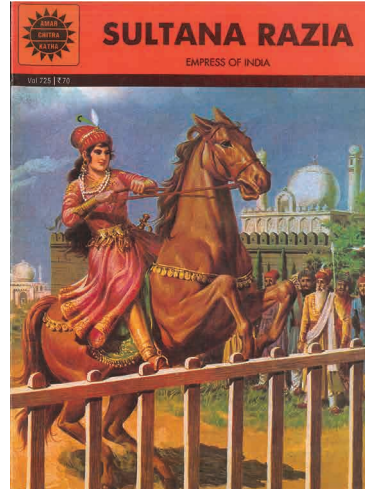
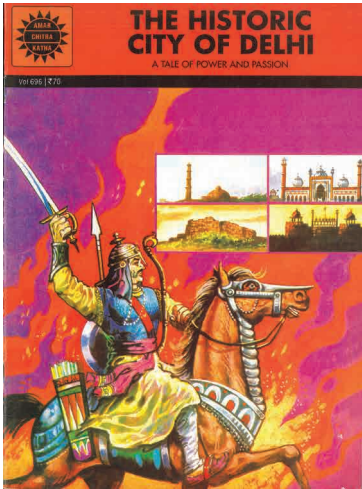

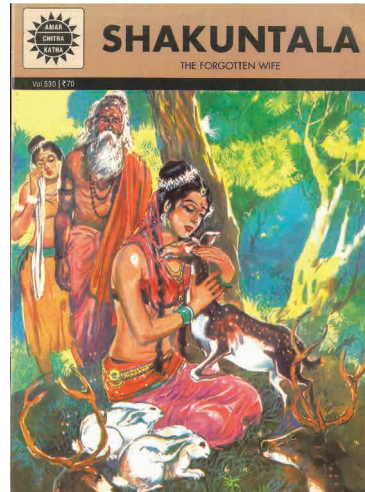
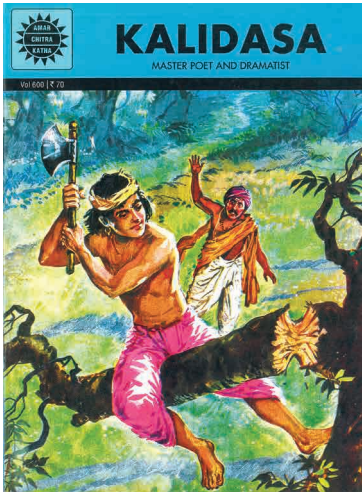
ภาพปกตัวอย่างหนังสือการ์ตูน ชุดเส้นทางสู่รากฐานของท่าน

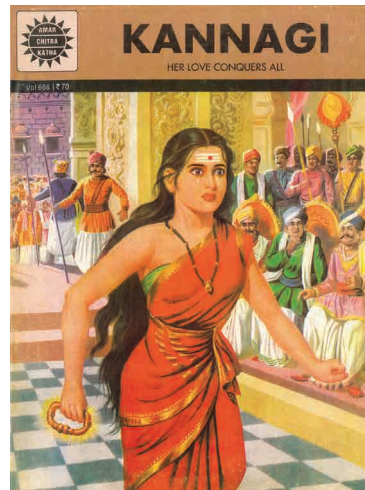
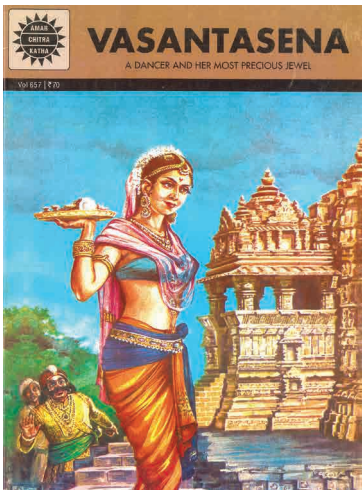
337

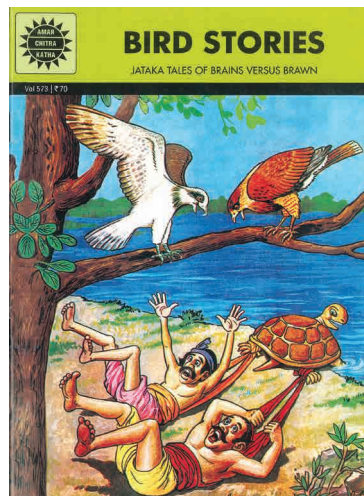
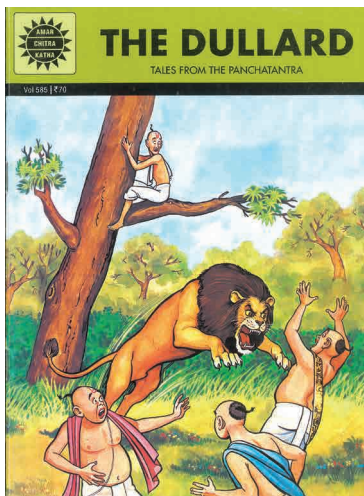
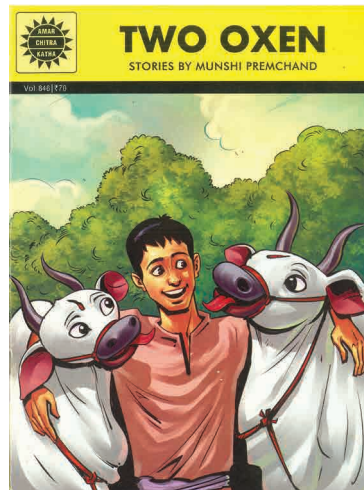
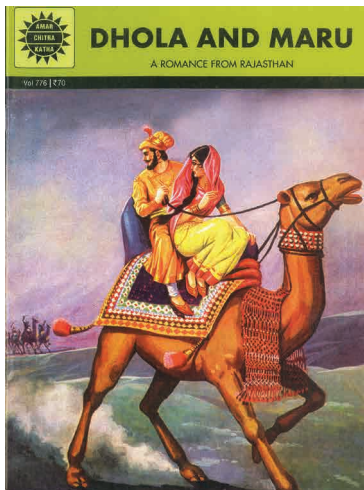

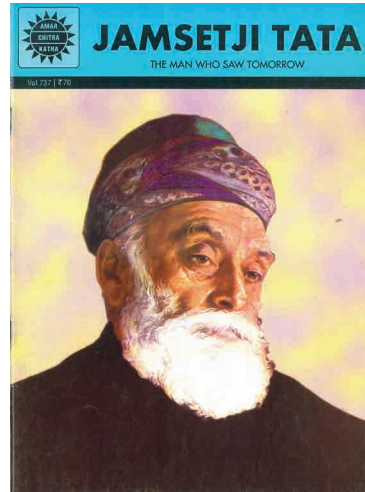
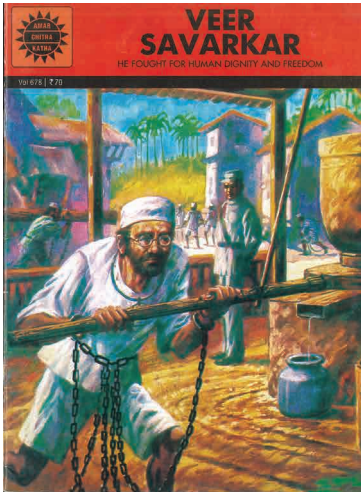

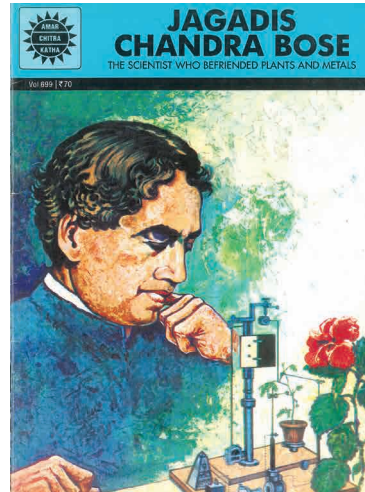
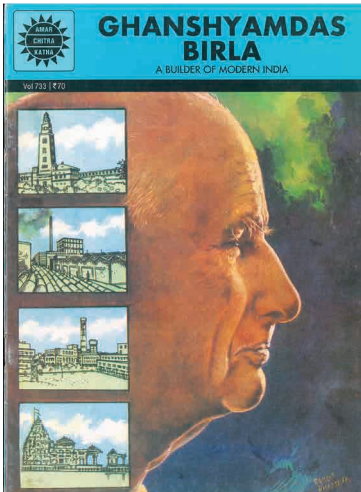
339

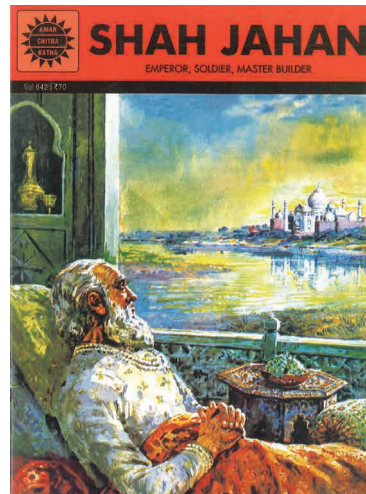
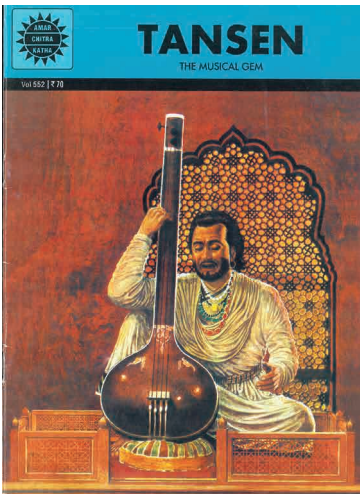
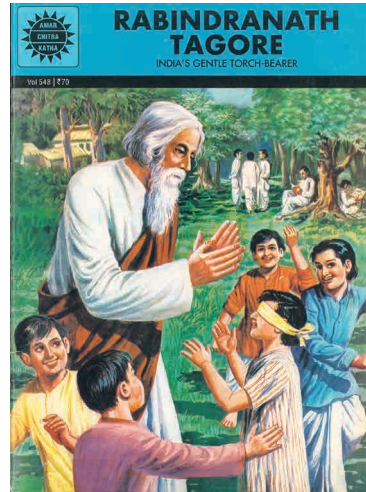

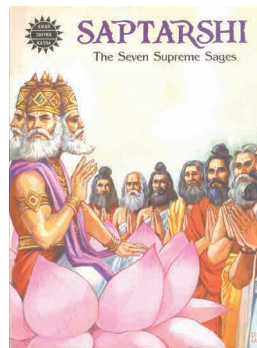
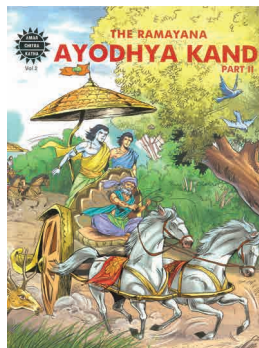
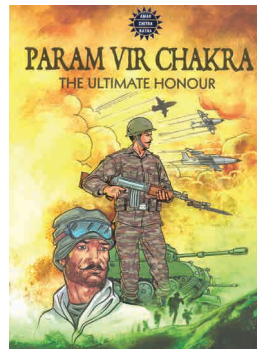
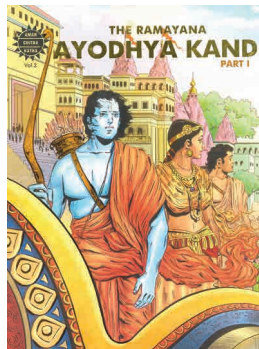
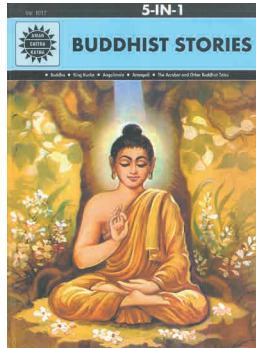
341

ตัวอย่างหนังสือจาก สำนักพิมพ์อมาร์ จิตรา คธ

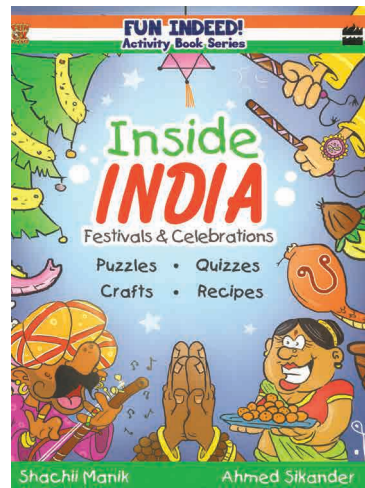
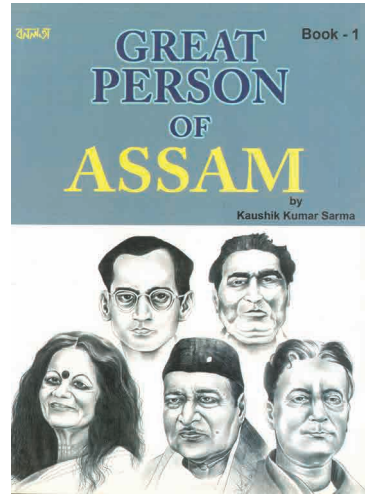
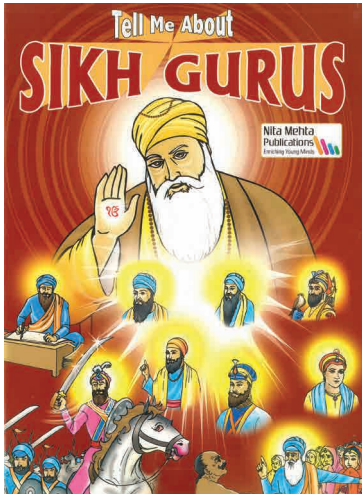

343

ตัวอย่างหนังสือสำหรับเด็ก

บรรณานุกรม

กุสุมา รัชมณี. (2559). กุสุมารรณ 6: วิวิธวาระประพันธ์. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จำนง อติพัฒนสิทธิ์และคณะ. (2540). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์.

พระ โชติภิญโญกุล (2554). โลกของชาวไทยเชื้อสายมอญที่ปรากฏในพิธีกรรม

งานบวช: กรณีศึกษาบ้านนครชุมน์ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พชร สุวรรณภานัน. (2543). เฟลโคราช: การศึกษาทางมานุษยวิทยาการดนตรี.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.

พระพรหมคุณาภรณ์. (2554). จารึกอโศก ธรรมจักรบนเศียรสรีสิงห์. กรุงเทพฯ:

ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.

ธิติมา พิทักษ์ไพรวิน. (2549). ภารตนะ. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เรณู เหมือนจันทร์เชย. (2545). โลกทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย:

นิทานไทยโขง. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2553). อ่านจิตวิทยา อ่านคน อ่านเรื่องเล่าจากอัสป. กรุงเทพฯ:

หมอชาวบ้าน.

ศิริพร ณ ถลาง. (2557). ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์

ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สนิท สมัครการ. (2525). การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม.

กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2525). สังคมไทย แนวทางวิจัยและพัฒนา. ขอนแก่น

ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ขอนแก่น.

สุกัญญา บำรุงสุข. (2555). อ่านอินเดีย ประวัติศาสตร์นิพนธ์อินเดียก่อน ค.ศ. 1947.

กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

สุเทพ สุนทรเภลัช. (2535). ทฤษฎีสังคมวิทยาร่วมสมัย พื้นฐานแนวความคิดทฤษฎีทาง

สังคมและวัฒนธรรม. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- โสภณา ศรีจำปา. (2542). สุภาษิตเวียดนามเล่ม 2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อภิญา เพื่องฟูสกุล. (2551). มานุษยวิทยาศาสนา แนวคิดพื้นฐานและข้อถกเถียงทางทฤษฎี. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2542). ความหลากหลายทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุบลรัตน์ พันธุมินทร์. (2559). มองสังคมวัฒนธรรมเมียนมาร์ผ่านภาษิตโบราณ. เชียงใหม่: ศูนย์เมียนมาร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Babb, Lawrence A. & Wadley S. (1997). Media and the Transformation of Religion in South Asia. New Delhi: Motilal Banarsidass.
- Balasubramanian, R. (2008). History of Science, Philosophy and Culture in Indian Civilization: The Life World of the Tamils: Past and Present-I. New Delhi: Pauls Press.
- Bhagat, Chetan. (2012). What young India wants. New Dehli: Rupa.
- Borua P.C. (2000). Encyclopedia of India Proverbs Assamese Proverbs. New Delhi: Mehra Offset.
- Carr, M.W. (2000). Encyclopedia of India Proverbs Telugu Proverbs. New Delhi: Mehra Offset.
- Desk, Trends. (2020. March 21). Coronavirus: Amar Chitra Katha, Tinkle comics now available for free to help with self-quarantine. The Indian EXPRESS. Retrieved from <https://indianexpress.com/>
- Frawley, David. (2003). The Rig Veda and the History of India. New Delhi: Aditya Prakashan.
- Grisworld, H.D. (1999). The religion of the Rigveda. Dehli: Motilal Banarsidass. Jain, S.A. (1992). Reality. Madras: Soundari.
- Knowles L. Hinton. (2000). Encyclopedia of India Proverbs Kashmiri Proverbs. New Delhi: Mehra Offset.
- Krishna, Daya. (2006). History of Science, Philosophy and Culture in Indian Civilization: Developments in Indian Philosophy from Eighteenth Century Onwards: Classical and Western. New Delhi: Pauls Press.

- Leach, Edmund. (1970). Claude Levi-Strauss. New York: The Viking Press.
- Levi-Strauss. (1978). Myth and Meaning. New York: Schocken.
- Manwaring, A. (2000). Encyclopedia of India Proverbs Marathi Proverbs.
New Delhi: Mehra Offset.
- Menon, Ramesh. (2007). Srimad Bhagavad Gita. New Delhi: Rekha.
- Minor, Robert. (1991). Modern Indian Interpreters of the Bhagavadgita.
Dehli: Indians Books Center.
- Murty, K. Satchidananda. (2009). History of Science, Philosophy and Culture
in Indian Civilization: Life, Thought and Culture in India. New Delhi:
Durga Print-O-Graph. Iyengar, K. R. Srinivasa. (2003). Asia Variations
in Ramayana. New Delhi: Sahitya Akademi.
- Krishna, Nanditha. (2017). Hinduism and Nature. Gurgaon: Penguing Random
House India.
- Patel, Sanjay. (2006). The Little Book of Hindu Deities. New Delhi: Plume.
- Pitchford, Susan. (2001). Doing Field Studies of Religious Movement:
An Agenda. Journal for Scientific Study of Religion, 40(3), 379-92.
- Raju, Tonse N.K. (2002). Don't Stand in Front of a Palace or Behind a Horse:
An Illustrated Book of South Indian Proverbs. Milton Keynes:
1st Books Library.
- Rangarajan, L.N. (1992). Kautilya: The Arthashastra. New Delhi: Penguin.
- Rao, Narasingha. (2000). Encyclopedia of India Proverbs Kannada Proverbs.
New Delhi: Mehra Offset.
- Sharma, Arvind. (1997). Religion and Women. New York: New York
University.
- Sikaria, S. & G.B.D.'s Editorial Board. (2018). A Handy Guide of Social
Science. Guwahati: Good Books Distributors Publishers.
- Singh, B.P. (1998). Indian's Culture: The State, the arts and Beyond
New Dehli: Oxford University.
- Worsley, Peter. (2002). Cargo Cult. Boston: McGraw Hill.

Bravehearts

- Pai, Anant. (Ed.). (2016). *Baladitya And Yashodharma: Bane Of The Hunas*. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2016). *Raja Bhoja: A Patron Of The Arts And Literature*. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2016). *Veer Savarkar: He Fought For Human Dignity And Freedom*. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2017). *Akbar: A Visionary Monarch*. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2017). *Ashoka: The Warrior Who Spoke Of Peace*. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2017). *Bimbisara: Model King Of Magadha*. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2017). *Ranjit Singh: The Lion Of Punjab*. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2017). *Shah Jahan: Emperor, Soldier, Master Builder*. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2017). *Sultana Razia: Empress Of India*. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2017). *Tales Of Shivaji: The Legendary Maratha Warrior-King*. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2017). *The Historic City Of Delhi: A Tale Of Power And Passion*. Mumbai: Amar Chitra Katha.

Epics & Mythology

- Pai, Anant. (Ed.). (2016). *Bahubali: He Gave Up His Empire To Learn The Truth*. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2016). *Draupadi: The Dusky Firebrand*. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2016). *Drona: Valiant Archer, Supreme Teacher*. Mumbai: Amar Chitra Katha.

- Pai, Anant. (Ed.). (2016). Jagannatha Of Puri: Dreamt By A King, Sculpted By The Gods. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2016). Jayadratha: Retold From The Mahabharata. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2016). Indra And Shibi: Tales Of The Wise Lord Of Heaven. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2016). Indra And Vritra: The Demon Who Terrorised The Gods. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2016). Mahabharata: The Great Epic Of India. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2016). Tales Of Balarama: Valiant Brother Of Krishna. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2016). Uloopi: The Naga Princess Who Fell In Love With Arjuna. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2017). Ganesha And The Moon: And Other Stories. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2017). Harischandra: The King Who Chose Rags Over Riches. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2017). Indra And Shachi: The Lord Of Heaven And His Devoted Wife. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Pai, Anant. (Ed.). (2017). Tales From The Upanishads: Tales Of Peace And Wisdom. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Puri, Reena Ittyerah. (Ed.). (2017). Konark: Temple To The Sun. Mumbai: Amar Chitra Katha.
- Puri, Reena Ittyerah. (Ed.). (2017). Saraswati: Stories Of The Goddess Of Wisdom. Mumbai: Amar Chitra Katha.

Fables & Humour

Pai, Anant. (Ed.). (2013). Sahasramalla: Trickster And Thief - A Jain Tale.

Mumbai : Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2016). Dhola And Maru: A Romance From Rajasthan.

Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2016). The Dullard: Tales From The Panchatantra.

Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2016). The Magic Grove: A Jain Tale About Destiny.

Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2016). The Tiger And The Woodpecker: Animal Tales From A Telugu Classic. Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2017). Birbal The Clever: Tales Of Birbal. Mumbai : Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2017). Birbal To The Rescue: The Master Psychologist.

Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2017). Bird Stories: Jataka Tales Of Brains Versus Brawn.

Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2017). How Friends Are Parted: Tales From The Hitopadesha. Mumbai: Amar Chitra Katha.

Indian Classic

Pai, Anant. (Ed.). (2017). Kannagi: Her Love Conquers All. Mumbai:

Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2017). Shakuntala: The Forgotten Wife. Mumbai:

Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2017). Vasantasena: A Dancer And Her Most Precious Jewel. Mumbai: Amar Chitra Katha.

350

Visionaries

Pai, Anant. (Ed.). (2016). Ghanshayamdas Birla: A Builder of Modern India.

Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2016). Hiuen Tsang: A Buddhist Pilgrim From China.

Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2016). Jagadis Chandra Bose: The Scientist Who

Befriended Plants And Metals. Mumbai :Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2016). Rabindranath: Tagore, India's Gentle Torch-Bearer.

Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2016). Tansen: A Musical Gem. Mumbai: Amar Chitra

Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2017). Jamsetji Tata: The Man Who Saw Tomorrow.

Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2017). Kalidasa: Master Poet And Dramatist. Mumbai:

Amar Chitra Katha.

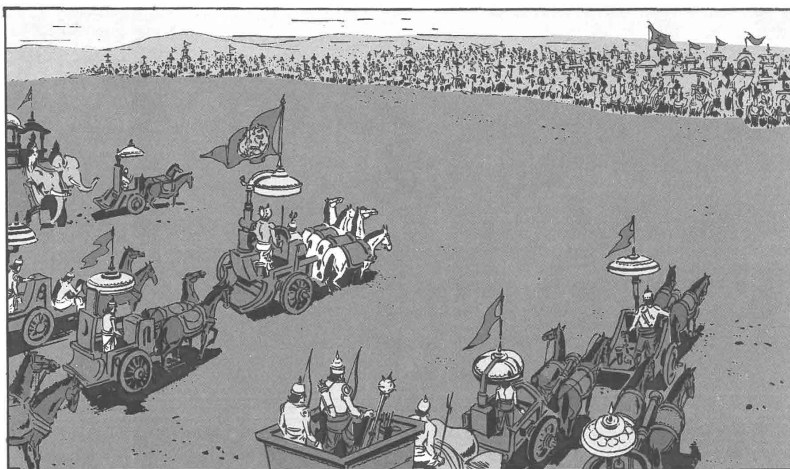
351

Contemporary Classic

Pai, Anant. (Ed.). (2016). The Blue Umberella. Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2016). Two Oxen: Stories by Munshi Premchand. Mumbai:

Amar Chitra Katha.

หนังสือจากภาคผนวก

Pai, Anant. (Ed.). (2014). The Ramayana: Ayodhya Kand Part I. Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2016). Mother Teresa. Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2016). The Ramayana: Ayodhya Kand Part II. Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2017). ParamVir Chakra: The Ultimate Honour. Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2017). Saptarshi: The Seven Supreme Sages. Mumbai: Amar Chitra Katha.

Pai, Anant. (Ed.). (2018). Buddhist Stories 5-in-1. Mumbai: Amar Chitra Katha.

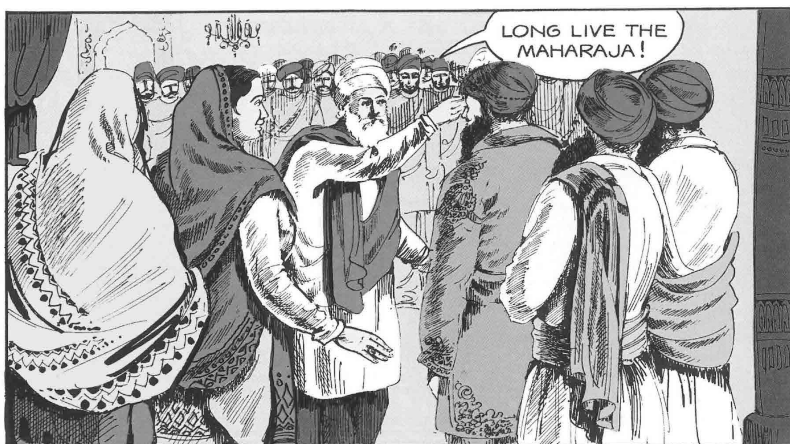
Patel, Sanjay. (2006). The Little Book of Hindu Deities. New Delhi: Plume.

Sarma, Kaushik Kumar. (n.d.). Great Person of Assam Book-1. Dibrugarh: Banalata.

Sikander, Ahmed. (2017). Inside India: Festivals & Celebrations. Mumbai: FunOKPlease Content.

352

ดัชนี คำ

กฤษณะ 74, 78, 103, 282, 312
กัณนาถ 116
โกนาคร 64
กันหะชฎัม คาส บิรลา 271
เการพ 49, 58, 76, 282
กาลิทาส 124, 125, 196, 315
กล้าหาญ 9, 44, 124
ของกำนัล 164
คีตา 282
คานธี 226, 251, 254, 272-277
คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า 236-238
คลื่นวิทยุ 236-238
จักรพรรดินี 151
จากาติช จันดรา โบส 236, 308
จากันนาก 69
จันทราคุปตะ 61
จัมเนทจี ตาตา 260, 308
ชคันนาก 69
ชาดก 80
เชน 44, 61-63, 93
จีปี 54
ชัยปุร์ 178
ชายาตราธา 46, 49
ชาร์ จาฮัน 156, 177-178
ซิกซ์ 166-170
ซูฟี 173, 176
ดนตรี 213-218, 318
เดลี 151, 171-179
โดห์ลา 85

ดัชมาเฮล 158
ตานเซ็น 213
เตเลกู 83
เทราปตี 58, 74
โทรณะ 76
ทาส 119, 171-172
ธรรมะ 138, 285
นาคปูร์ 255, 261
นารทมนี 70, 71
นาลันทา 141, 209, 211
บุดิห์ กากิ 109
บาบูร์ 175-176
บิรบัล 98-99
บาลาติทยา 142
ปัญจตันตระ 89, 301, 309-310
ปัญจาบ 166
ปัญญา 48, 54, 73
ปาณพพ 58, 74, 282
ปาร์ซี 248, 260, 266
เปอร์เซีย 98, 156, 169, 178, 257
ฝรั่งเศส 168, 183, 185
พิฆเนศ 73, 313
พุทธเจ้า 130, 137, 145, 207-209
พุทธศาสนา 145-147, 209, 255
พิมพิสาร 127
พระพรหมคุณาภรณ์ 140
พลราม 74
พาหุพาลี 61
ภควัทคีตา 92, 310

353

354

ภารัต 58, 114, 161, 331
โมกุล 97, 156, 213
มคอ 61, 127-128, 142
มุขี เปรมจันต์ 107
มาราธา 160
มารู 85
มุสลิม 171, 175
มหาภารตะ 58, 74, 243, 310
โยคะ 46, 62, 287
ยมนา 74
ยุโรป 183, 237, 264-266
ยโสธาร์มา 42
ราชบุตร 87, 171, 175-176, 306
ราชา โบห์จา 124
ราชสถาน 85, 175, 271, 312, 314
ราเซีย 151, 172
รัฐธรรมนูญ 251, 255, 259
รพินทรานาถ ฐากูร 219
รานจิต 166
รูกิน บอนด์ 100
เวียร์ ซาวาร์การ์ 183
วิรทรา 52
วิเวกานัน 267, 316
วิศวการมา 71
ไวษณู เทวี 45
วสันตเสนา 119
วิสัยทัศน์ 196, 301, 321
ศกุนดลา 112
ศรัทธา 58, 61, 300, 311

ศิวาจี 160
สภาร่างรัฐธรรมนูญ 255, 313
สุริยเทพ 64, 289
สรัสวดี 48, 309
สุรตานา 112
ทิโตนเทศ 89, 91
เทียนจิง 207
हारिजन 56
อัครา 157, 177, 215
อัคบาร์ 97, 156, 177, 213
อังกฤษ 38, 168, 251, 254
อัชราฟ 218, 222, 227
อันดามัน 186, 190, 192-193
อินเดีย 147, 190, 231, 263
อินทรา 46, 57
อุปนิษัต 54, 57
อรรถศาสตร์ 108
อัฟกานิสถาน 151, 179
อัมเบดการ์ 243
อรุณ 49, 58, 77, 285, 292
อุลูปี 49
อิสลาม 63, 152, 172, 309
อโศก 134
ออร์ังเซป 178
สุนะ / อาน 142, 295
อินดู 88, 106, 310, 312
อินดูสถาน 168, 175-176, 311
อีรา 160

356

357

